ЧАЛАВЕК

ТЭМАТЫЧНЫ СЛОЎНІК

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа

ЧАЛАВЕК

ТЭМАТЫЧНЫ СЛОЎНІК

Мінск
«Беларуская навука»
2006

УДК 811.161.3'374.3
ББК 81.2Беи-4
Ч-16

Складальнікі:

В. Дз. Астрэйка, Н. М. Бунько, М. А. Ісачанкава, Ф. Д. Клімчук,
А. А. Крывіцкі, А. У. Ксяндзова, Л. П. Кунцэвіч, В. М. Курцова,
Н. В. Сівіцкая, Т. М. Трухан, А. І. Шабloўскі

Навуковыя рэдактары:

Л. П. Кунцэвіч, А. А. Крывіцкі

Рэцэнзенты:

доктар філалагічных навук В. Дз. Старычонак,
кандыдат філалагічных навук В. П. Трайкоўская

ISBN 985-08-0715-6

ПРАДМОВА

У беларускім мовазнаўстве ўпершыню распачата комплекснае даследаванне беларускай народнай тэрміналогіі і наменклатуры, якая звязана з матэрыяльнай і духоўнай культурай народа, традыцыйнымі заняткамі насельніцтва, вытворчасцю і інш. У рамках гэтага даследавання плануецца стварэнне серыі прадметна-тэматычных слоўнікаў і шэрагу манаграфічных прац. Два слоўнікі: «Жывёльны свет» (1999 г.) і «Раслінны свет» (2001 г.) ужо апублікаваны.

Зараз прапануецца ўвазе чытачоў тэматычны слоўнік «Чалавек». Гэта праца, у адрозненне ад папярэдніх, значна большая па аб'ёму, бо ў яе ўключана эмацыянальна-экспрэсіўная і ацэначная лексіка – вельмі багаты і да гэтага часу недастаткова распрацаваны пласт лексікі. У слоўнік уключана лексіка, звязаная з фізічнымі і псіхічнымі характарыстыкамі чалавека, яго паводзінамі, а таксама лексіка, якая характарызуе чалавека як грамадскага дзеяча, вызначае род яго заняткаў, сацыяльнае становішча і г. д.

Крыніцай для стварэння картатэкі паслужылі дыялектныя слоўнікі, атласы, навуковыя даследаванні, звязаныя з тэмай, а таксама новы матэрыял, сабраны ў дыялекталагічных экспедыцыях.

Аўтарская работа выканана наступным чынам:

1. Агульныя назвы груп людзей – Клімчук Ф. Д.
2. Агульныя назвы чалавека па ўзросту і полу – Астрэйка В. Дз.
3. Назвы дзяцей – Бунько Н. М.
4. Назвы чалавека па роднасці і сваяцтву – Ісачанкава М. А., Сівіцкая Н. В.

5. Назвы чалавека па нацыянальнасці і месцы пражывання – Клімчук Ф. Д.
6. Назвы чалавека па прафесіі і роду заняткаў – Астрэйка В. Дз.
7. Назвы людзей па сацыяльным становішчы – Шаблоўскі А. І.
8. Назвы частак цела чалавека – Трухан Т. М.
9. Назвы чалавека па знешнім выглядзе – Кунцэвіч Л. П.
10. Назвы чалавека па ўнутраным і эмацыянальным стане – Крывіцкі А. А.
11. Назвы чалавека па разумовых здольнасцях – Крывіцкі А. А.
12. Назвы чалавека па паводзінах – Курцова В. М.
13. Назвы чалавека па адносінах да працы – Ксяндзова А. У.
14. Назвы чалавека па адносінах да людзей – Трухан Т. М.
15. Назвы чалавека па некалькіх якасцях – Бунько Н. М., Шаблоўскі А. І.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

НАЗВЫ ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

АЛА —	Агульнаславянскі лінгвістычны атлас. Архіў матэрыялаў па населеных пунктах Беларусі сеткі атласа. Захоўваецца ў Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі.
Бялькевіч —	Бялькевіч І. К. Краёвы слоўнік усходняй Магілёўшчыны. Мн., 1970.
Варлыга —	Варлыга А. Краёвы слоўнік Лагойшчыны. Нью-Йорк, 1970.
ГЧ —	Гавораць чарнобыльцы. Мн., 1994.
ДАБМ —	Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. Мн., 1963.
Дабравольскі —	Добровольский В. В. Смоленский областной словарь. Смоленск, 1914.
ДСБ —	Дыялектны слоўнік Брэстчыны. Мн., 1989.
ЖНС —	Жывое народнае слова. Мн., 1992.
ЖНшС —	Жывое наша слова. Мн., 2001.
ЖС —	Жывое слова. Мн., 1978.
З нар. сл. —	З народнага слоўніка. Мн., 1975.
Каспяровіч —	Каспяровіч М. І. Віцебскі краёвы слоўнік. Мн., 1927.
Кучук ––	Кучук І М., Малюк А. К. Палескі слоўнік: Лельчыцкі р-н., Мазыр, 2000.
ЛАБНГ —	Лексічны атлас беларускіх народных гаворак: У 5 т. Т. 3. Чалавек. Мн., 1996.
ЛП —	Лексика Полесья: Материалы для полесского диалектного словаря. Мн., 1968.
Мат. апыт. —	Матэрыялы, сабраныя ў час спецыяльных экспедыцыйных выездаў, у выніку апытанняў прадстаўнікоў гаворак і інш.
Мат. Гом. —	Матэрыялы да дыялектнага слоўніка Гомельшчыны // Беларуская мова і мовазнаўства. Мн., 1975–1982. Вып. 3–10.
Мат. Гродз. —	Сцяшковіч Т. Ф. Матэрыялы да слоўніка Гродзенскай вобласці. Мн., 1972.
Мат. Маг. —	Матэрыялы для абласнога слоўніка Магілёўшчыны. Мн., 1981.

Мат. мін.-мал. — Матэрыялы для слоўніка мінска-маладзечанскіх гаворак. Мн., 1970–1977. Вып. 1–3.
Мат. дыял. сл. — Матэрыялы для слоўніка народна-дыялекнай мовы. – Мн., 1960.
Насовіч — Насовіч І. І. Слоўнік беларускай мовы. Мн., 1983.
НЛ — Народная лексіка. Мн., 1977.
НЛГ — Народная лексіка Гомельшчыны ў фальклоры і мастацкай літаратуры: Слоўнік. Мн., 1983.
НС — Народнае слова. Мн., 1976.
Н. сл-сць — Народная словатворчасць. Мн., 1979.
Растаргуеў — Расторгуев П. А. Словарь народных говоров Западной Брянщины. Мн., 1973.
Сл. Гродз. — Сцяшковіч Т. Ф. Слоўнік Гродзенскай вобласці. Мн., 1983.
СРЛГ Слоўнік рэгіянальнай лексікі Гродзеншчыны / Пад рэд. М. А. Даніловіча, П. У. Сцяцко. – Гродна: ГрДУ, 1999.
СПЗБ — Слоўнік гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе парагранічча: У 5 тамах. Мн., 1979–1986.
Станкевіч — Станкевіч. Я. Белорусско-русский (Великолитовско-русский) словарь. Нью-Йорк, 1990.
СЦБ — Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі: У 2 т. Мн. 1990. Т. 1.
Сцяцко — Сцяцко П. У. Дыялектны слоўнік: З гаворак Зэльвеншчыны. Мн., 1970; Сцяцко П. У. Народная лексіка. Мн., 1970.
Сцяшковіч — Сцяшковіч Т. Ф. Гаворкі Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці. Гродна, 1959.
ТС — Тураўскі слоўнік: У 5 т. Мн., 1982–1987.
Цыхун — Цыхун А. П. Скарбы народнай мовы. Гродна, 1994.
Шаталава — Шаталава Л. Ф. Беларускае дыялектнае слова. Мн., 1975.
Шатэрнік — Шатэрнік М. В. Краёвы слоўнік Чэрвеншчыны. Мн., 1929.
ЭСБМ — Этымалагічны слоўнік беларускай мовы. Мн., 1978–1993. Т. 1–8.
Юрчанка — Юрчанка Г. Ф. Дыялектны слоўнік (з гаворак Мсціслаўшчыны). Мн., 1966; Юрчанка Г. Ф. Народная сінаніміка. Мн., 1969; Юрчанка Г. Ф. Народнае вытворнае слова: З гаворак Мсціслаўшчыны. Мн., 1981–1985. Вып. 1–3; Юрчанка Г. Ф. Сучаснае народнае слова: З гаворкі Мсціслаўшчыны: Слоўнік. Мн., 1968; Юрчанка Г. Ф. Сучасная народная лексіка: З гаворкі Мсціслаўшчыны: Слоўнік: А – Н. Мн., 1993.
Янкова — Янкова Т. С. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны. Мн., 1982.
Янкоўскі — Янкоўскі Ф. М. Дыялектны слоўнік. Мн., 1959–1970. Вып. 1–3.
Яўсееў — Яўсееў Р. М. Маці казала так...: З гаворкі Бялыніцкага раёна. Мн., 1978.

НАЗВЫ ДЫЯЛЕКТНЫХ ГРУП ГАВОРАК

агульн. — агульнавядомае
асн. мас. г. — асноўны масіў гаворак
зах.-пал. г. — заходнепалескія гаворкі
паўдн.-зах. д. — паўднёва-заходні дыялект
гродз.-бар. г. — гродзенска-баранавіцкая група гаворак
сл.-маз. г. — слуцка-мазырская група гаворак
паўн.-усх. д. — паўночна-ўсходні дыялект
віц.-маг. г. — віцебска-магілёўская група гаворак
пол.-мін. г. — полацка-мінская група гаворак
сярэд.-бел. г. — сярэднебеларуская група гаворак
усх.-маг. г. — усходне-магілёўская група гаворак

АСНОЎНЫЯ ДЫЯЛЕКТНЫЯ ЗОНЫ

цэнтр. з. — цэнтральная зона
паўн.-зах. з. — паўночна-заходняя зона
паўдн.-усх. з. — паўднёва-ўсходняя зона
зах. з. — заходняя зона
усх. з. — усходняя зона

ДЫЯЛЕКТНЫЯ РЭГІЁНЫ

Беластоц. р. — Беласточчына (Польшча)
Бярэз. р — У наваколлі р. Беразіны
Вілен. р. — Віленшчына
Віц. р. — У наваколлі Віцебска
Гом. р. — У наваколлі Гомеля
Гродз. р. — У наваколлі Гродна
Зах.-бран. р. — Заходняя Браншчына (Расія)
Латгал. р. — Латгальскі рэгіён
Маг. р. — Магілёўскі рэгіён
Мін. р. — Мінскі рэгіён
пал. р. — палескі рэгіён
Панямонне р. — Панямонне
паўдн. р. — паўднёвы рэгіён
паўн. р. — паўночны рэгіён
Случ. р. — Слуцкі рэгіён
Смален. р. — Смаленскі рэгіён
усх.-маг. р. — усходнемагілёўскі рэгіён
усх.-пал. р. — усходнепалескі рэгіён
Чэрв. р. — Чэрвенскі рэгіён

ІНШЫЯ СКАРАЧЭННІ

адзінк. — адзінкавае
адм. — адмоўнае
дзіц. — дзіцячае
ж. — жаночы род
зак. — закончанае трыванне
зб. — зборнае
зневаж. — зневажальнае
іран. — іранічнае
ласк. — ласкальнае
м. — мужчынскі род
метаф. — метафарычнае
мн. — множны лік
мясц. — мясцовае
н. — ніякі род
незак. — незакончанае трыванне
павеліч. — павелічальнае
павел.-адм. — павелічальна-адмоўнае
памянш. — памяншальнае
памянш.-ласк. — памяншальна-ласкальнае
прым. — прыметнік
фалькл. — фальклорнае
экспр. — экспрэсіўнае

НАЗВЫ РАЁНАЎ

Акц. – Акцябрскі
Арш. – Аршанскі
Асіп. – Асіповіцкі
Астр. – Астравецкі
Ашм. – Ашмянскі
Бабр. – Бабруйскі
Бар. – Баранавіцкі
Барыс. – Барысаўскі
Бераст. – Берастаўіцкі
Беш. – Бешанковіцкі
Браг. – Брагінскі
Брасл. – Браслаўскі
Брэсц. – Брэсцкі
Буда-Каш. – Буда-Кашалёўскі
Бых. – Быхаўскі
Бял. – Бялыніцкі
Бяроз. – Бярозаўскі
Бярэз. – Бярэзінскі
Верхнядзв. – Верхнядзвінскі
Ветк. – Веткаўскі
Віл. – Вілейскі
Віц. – Віцебскі
Воран. – Воранаўскі
Ганц. – Ганцавіцкі
Гарад. – Гарадоцкі
Гл. – Глускі
Глыб. – Глыбоцкі
Гом. – Гомельскі
Гор. – Горацкі
Гродз. – Гродзенскі
Дзярж. – Дзяржынскі
Дзятл. – Дзятлаўскі
Добр. – Добрушскі
Докш. – Докшыцкі
Драг. – Драгічынскі
Дрыб. – Дрыбінскі

Валож. – Валожынскі
Ваўк. – Ваўкавыскі
Ельск. – Ельскі
Жаб. – Жабінкаўскі
Жлоб. – Жлобінскі
Жытк. – Жыткавіцкі
Зэльв. – Зэльвенскі
Іван. – Іванаўскі
Івац. – Івацэвіцкі
Іван. – Іванецкі
Іўеў. – Іўеўскі
Калінк. – Калінкавіцкі
Кам. – Камянецкі
Капат. – Капаткевіцкі
Капыл. – Капыльскі
Карм. – Кармянскі
Карэл. – Карэліцкі
Касц. – Касцюковіцкі
Кір. – Кіраўскі
Клецк. – Клецкі
Клім. – Клімавіцкі
Кліч. – Клічаўскі
Кобр. – Кобрынскі
Краснап. – Краснапольскі
Круп. – Крупскі
Крыч. – Крычаўскі
Лаг. – Лагойскі
Лельч. – Лельчыцкі
Леп. – Лепельскі
Лёзн. – Лёзненскі
Лід. – Лідскі
Лоеў. – Лоеўскі
Лун. – Лунінецкі
Люб. – Любанскі
Лях. – Ляхавіцкі
Маг. – Магілёўскі
Маз. – Мазырскі
Маладз. – Маладзечанскі
Малар. – Маларыцкі
Маст. – Мастоўскі
Мёр. – Мёрскі
Мін. – Мінскі
Дубр. – Дубровенскі
Кругл. – Круглянскі
Мсцісл. – Мсціслаўскі
Мядз. – Мядзельскі
Навагр. – Навагрудскі
Нараўл. – Нараўлянскі
Нясв. – Нясвіжскі
Паст. – Пастаўскі
Петр. – Петрыкаўскі
Пін. – Пінскі
Пол. – Полацкі
Пруж. – Пружанскі
Пух. – Пухавіцкі
Раг. – Рагачоўскі
Рас. – Расонскі
Рэч. – Рэчыцкі
Саліг. – Салігорскі
Светлагор. – Светлагорскі
Свісл. – Свіслацкі
Сен. – Сенненскі
Слаўг. – Слаўгарадскі
Слон. – Слонімскі
Слуц. – Слуцкі
Смал. – Смалявіцкі
Смарг. – Смаргонскі
Старадарож. – Старадарожскі
Стаўб. – Стаўбцоўскі
Стол. – Столінскі
Тал. – Талачынскі
Уздз. – Уздзенскі
Ушацк. – Ушацкі
Хойн. – Хойніцкі
Хоц. – Хоцімскі
Чав. – Чавускі
Чач. – Чачэрскі
Чэрв. – Чэрвеньскі
Чэрык. – Чэрыкаўскі
Шарк. – Шаркаўшчынскі
Шкл. – Шклоўскі
Шум. – Шумілінскі
Шчуч. – Шчучынскі

1а Зак. 1352

1. АГУЛЬНЫЯ НАЗВЫ ГРУП ЛЮДЗЕЙ

Басякі, бедныя людзі

басата́ зб. ж. – Віл., Зах.-бран. р. (СЦБ, Растаргуеў), *басатва́* зб. ж. – Віц. р., Чэрв. р. (Станкевіч), *басато́рыя* зб. ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *басо́та* зб. ж. – Віц. р., Чэрв. р., Драг., Стол., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў, Станкевіч, Мат. апыт.), *бе́дны* прым. м. – агульн. (Станкевіч, Мат. апыт.), *гало́та* зб. ж. – Кам., Стол. (ТС, ЖНС, Насовіч), *галытва́* зб. ж. – Чав. (НС), *галыты́р* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *голь* зб. м. – мясц. (Насовіч), *мізе́рыя* зб.– Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Госці

бясе́дачка ж. – Брасл. (НС), *го́сці* мн. – агульн. (СЦБ, Мат. апыт.), *чэсь* ж. – Пух. (З нар.сл.).

Грамада, грамадства

во́бчаства н., *о́бчаства* н. – Жытк., Гом. р. (ТС, НЛГ), *грама́да* ж. – мясц. (Насовіч), *грамада́* ж. – мясц. (Станкевіч); *грумада́* ж. – Смарг. (Станкевіч), *грама́дзтва* ж. – мясц. (Станкевіч), *мір* м. – Стол., Жытк. (ТС), *міро́та* ж. – Жытк. (ТС).

Група людзей, гурт, натоўп

абла́ва ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *ара́ва* ж. – Жытк., Гом. (ТС, Н. сл-сць), *балага́н* м. – Стол. (ТС), *бу́рса* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *вя́тня* ж. – Мёр. (НС), *га́вяда* ж. – Ушацк. (НС), *га́муз* м. – Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч), *гане́йка* ж. – Лоеў. (Янкова), *гармі́дар* м. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *го́рба*

ж. – Свісл. (Шаталава), *грамáда* ж. – Чэрв. р., Смарг., Гродз., Жытк. (ТС, Цыхун, Станкевіч), *грамадá* ж. – Лаг., Бяроз., Лоеў. (Насовіч, Варлыга., Янкова, Шаталава), *груд* м. – Віц. р., Мсцісл. (Станкевіч), *грумáда* ж. – Гродз. (Цыхун), *грумадá* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *гужóлка* ж. 'гурт'. – Люб. (Н. сл-сць), *гýра* ж. – Пін., Стол., Жытк. (ТС, Шаталава), *гýрбá* ж. – Зах.-бран. р. (Станкевіч), *гýрбачка* ж. 'невялікі натоўп' – мясц. (Станкевіч), *гýрмá* ж. – Лаг., Смален. р., Зах.-бран. р. (Станкевіч), *гурт* м. – Лаг., Буда-Каш., Стол., Жытк., Маз. (Варлыга, ТС, ГЧ), *збор* м. – мясц. (Насовіч), *збóрня* ж. – Саліг. (Н. сл-сць), *кагáл* м. – Мядз., Чач., Лоеў. (СЦБ, Янкова, Насовіч, Мат. апыт.), *карагóд* м. – Смален. р. (Станкевіч), *качагýра* ж., *кучугýра* ж. – Жытк. (ТС), *ключ* м. – Лоеў. (Янкова), *кýпа* ж. – Стол., Жытк. (ТС, Насовіч), *кýпка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *куча* ж., *кучка* ж. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *мардвá* ж. 'шумнае зборышча' – мясц. (Насовіч), *набрóд* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *нарóдзішча* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *натóўп* м. – Лаг. (Варлыга), *плóйма* ж. – Лаг., Ветк., Драг. (Варлыга, Мат. Гом., Станкевіч, Мат. апыт.), *рýйца* ж. 'гурт'. – Кам. (ЖС), *свет* зб. м. 'вялікая колькасць людзей' – Мсцісл. (Юрчанка), *субóр* – Маст. (НС), *сýтарма* ж. 'вялікая колькасць людзей' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *табалá* ж. – Дзярж. (НС), *таўпá* ж. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў); *талпá* ж. – Лоеў. (Янкова), *тýбыль* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ціжба* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *чакірдá* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *чат* м. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *чáта* ж., *чáты* мн. – Лельч., Нараўл., Лоеў., Браг. (ЛАБНГ, Кучук).

Група людзей у танцы

карагóд м. – Лаг. (Варлыга), *кóла* н. – Стол. (ТС), *круг* м. – Драг. (Мат. апыт.), *танóк* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Групы людзей, якія знаходзяцца на нізкай ступені развіцця

дзікарыí мн. – Кобр., Драг. (Мат. апыт.), *дзíкія* прым. мн. – Лун. (Мат. апыт); *дзíкі* прым. м. Смарг. (Станкевіч), *першабýтныя* мн. 'людзі, якія жылі даўней' – Жытк. (ТС).

Дзеці

агульныя назвы дзяцей: *басатá* зб. ж. 'хлапчукі-свавольнікі, што чыняць шкоду' – Уздз. (СЦБ), *блазнатá* зб. ж. – Віц. р., Лід. (Каспяровіч, СПЗБ), *блазнóта* зб. ж. – мясц. (Насовіч), *бубначы́* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *гайня́* зб. ж. 'дзеці-свавольнікі' – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *дзéтвара* ж. зб. – Стол. (ТС), *дзéтухны* мн. – Лаг. (Варлыга), *дзéці* мн. – агульн. (ГЧ, Станкевіч, Мат. апыт.), *дзятвá* зб. ж. – Смарг., Гом. р., Смален. р. (НЛГ, Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі), *дзяці́нства* зб. н. – Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *дзяццё* зб. н. – Жытк. (ТС), *драбнатá* зб. ж. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *драбязá* зб. ж. – Смарг., Лаг. (Насовіч, Станкевіч), *жамярá* зб. ж. – Віл. (ЖС), *жамярвá* зб. ж. – Зэльв. (Сцяцко), *жэ́мяць* зб. ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *канарэ́зь* зб. ж. 'хлапчукі-свавольнікі' – Мсцісл. (Юрчанка), *лятуны́* мн. 'хлопцы-аднагодкі, падлеткі' – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *малéнства* н. 'маленькае, ласкавае дзіця' – Кам. (ЖНС, Насовіч), *малéча* зб. ж. – мясц. (Насовіч), *малігá* зб. ж. 'падлеткі' – Уздз. (СЦБ), *мальгвá* зб. ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *мальгвéча* зб. ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *мардá* зб. ж. 'свавольнікі, крыкуны' – мясц. (Насовіч), *мілюзгéча* зб. ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *мілюзня́* зб. ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *нéўдалле* зб. н., *нéўдаль* зб. ж. 'няўдалыя дзеці' – Мсцісл. (Юрчанка), *плéвень* зб. ж. 'пра дзяцей, якія аб'ядаюць сады' – Стол., Жытк. (ТС), *рабя́та* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *чэ́кар* зб. ж. – Лаг. (Варлыга), *чэ́ляць* зб. ж. – Пух. (З нар. сл.), *шэ́карадзь* зб. ж. – Мсцісл. (З нар. сл., Мат. апыт.), *ю́рдыка* зб. ж. 'група гарэзлівых дзяцей' – Дзятл. (ЖС).

Дзяўчаты

дзéўкі мн. – асн. мас. г. (Мат. апыт.), *дзя́ўкі* мн. – зах.-пал. г. (Мат. апыт.), *дзяўчáты* мн. – агульн. (ГЧ, Мат. апыт.), *дзявóства* зб. 'шмат дзяўчат' – Люб. (ЖС), *шару́йка* зб. ж. 'зборышча дзяўчат на вуліцы' – Валож. (ЖС).

Зборышча, згуртаванне людзей

ача́та ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *бра́тчыны* мн. – мясц. (Насовіч), *бра́цце* зб. н. – мясц. (Насовіч), *гама́рня* ж. ’шумнае зборышча’ – Браг. (З нар. сл.), *гамэ́рня* ж. – Мёр. (НС), *гу́рба́* ж. – Зах.-бран. р. (Станкевіч), *дружы́на* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *забра́нне* н. – мясц. (Насовіч), *кага́л* м. – Мядз., Раг., Зах.-бран. р. (СЦБ, Мат. дыял. сл., Растаргуеў), *ко́ла* н. – Стол. (ТС), *пае́зд* м. ’пры выкананні пастаўленай задачы’ – мясц. (Насовіч), *па́чка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *пло́йма* ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *су́барніца* ж. – Мёр. (НС), *субо́р* м. – Маст. (НС).

Жанчыны

ба́бы мн. – Слаўг. (ГЧ), *бабы́* мн. – зах.-пал. г. (Мат. апыт.), *жанкі́* мн. – Стол. (Мат. апыт.), *скудзе́льніцы* мн. ’зборышча жанчын пры прадзенні’ – Карэл. (ЖНС).

Кампанія

бу́рса ж. – Стаўб. (СЦБ), *бясе́да* ж. ’звычайна ў застоллі’ – агульн. (ЛАБНГ, Янкова), *вал* м. ’кампанія, зборышча’ – Чач. (Мат. апыт.), *ва́лка* ж. – Лоеў. (Янкова), *га́ўгаліца* ж. – Лоеў. (Янкова), *гра́нда* ж. – Зэльв. (ЖС), *дрэ́йма* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *кампа́нія* ж. – Мсцісл., Гл. (Юрчанка, Янкоўскі), *канпа́нія* ж. – Слаўг. (ГЧ), *кумпа́нія* ж., *кунпа́нія* ж. – Чачэрск. (Насовіч, Мат. апыт.), *надо́б'е* н. ’у застоллі’ – Чэрв., Кір. (ЛАБНГ), *патрэ́ба* ж. ’у застоллі’ – Ушац., Мядз., Валож., Віл., Круп., Дзятл., Слон., Краснап., Хоц., Гл., Гом., Добр. (ЛАБНГ), *сві́та* ж. – Стол. (ТС), *тавары́ства* н. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *хе́ўра* ж. – Стол. (ТС), *хэ́ўра* ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.).

Людзі наогул, народ

люд зб. м. – Слаўг., Чач., Драг., Маз., Лоеў., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі, Янкова, ГЧ, Мат. апыт.), *лю́дзі* м. –

агульн. (ГЧ, Дабравольскі, Мат. апыт), *людзіна* ж. 'чалавек' – Кобр., Драг., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *людко́ве* мн. – Гродз. (Мат. Гродз.), *лю́днасць* ж. – мясц. (Насовіч), *лю́дства* зб. н. – мясц. (Насовіч), *мір* зб. м. – Пух., Светлагор., Чач., Драг., Лоеў. (НС, Янкова, Мат. Гом., Мат. апыт.), *наро́д* зб. н. – агульн. (ТС, ГЧ, Мат. апыт.).

Моладзь

га́вель ж. – Гродз. (ЖНС), *маладзе́ж* ж. – Уздз., Стол. (Мат. мін.-мал., ТС), *маладзе́жа* ж. – Жытк., Хойн. (ТС, Мат. Гом.), *маладзёж* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *маладзя́ж* ж. – Лаг., Віл., Валож. (СЦБ, Варлыга), *маладня́к* зб. м. – Пух., Стаўб., Драг. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. апыт.), *маладыя́* мн. – агульн. (Янкоўскі, ГЧ, Мат. апыт.), *мо́ладзеж* зб. ж. – Мсцісл., Зах.-бран. р., (Юрчанка, Растаргуеў), *мо́ладзь* ж. – Мясц. (Насовіч), *слімяннё* зб. н. 'маладыя здаровыя дужыя людзі' – Мсцісл. (Юрчанка).

Мужчыны

мужчы́ны мн. – агульн. (Мат. апыт.), *мужыкі́* мн. – агульн. (Мат. апыт.), *чалавякі́* мн. – Драг. (Мат. апыт.).

Нягоднікі, мярзотнікі

барбасня́ зб. ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *благата́* зб. ж. – Гл. (Н. сл-сць), *бруд* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *гадаўё* зб. н. – Лаг., Чэрв. р. (Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч), *жуля́бія* зб. ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *зброд* зб. м. – мясц. (Насовіч), *на́талач* зб. ж. – мясц. (Насовіч), *некая́нства* зб. н. – Мсцісл. (Юрчанка), *не́чысць* зб. ж. – Жытк. (ТС), *паганнё* зб. н., *пага́нства* зб. н. 'зборышча іншаверцаў' – мясц. (Насовіч), *партаччо́* зб. н. – мясц. (Насовіч), *паску́дства* зб. н. – мясц. (Насовіч), *плюга́ўства* зб. н. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *по́гань* зб. ж. – мясц. (Насовіч), *по́скудзь* зб. ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *сатаннё* зб. н. – мясц. (Насовіч), *свалата́* зб. ж. – Жытк. (ТС), *су́талач* зб. ж. –

мясц. (Насовіч), *чартаўё* зб. н. – мясц. (Насовіч), *шалу́дзі* мн. – Пух. (СПЗБ), *шка́радзь* зб. ж. – мясц. (Насовіч).

Продкі

бацькі́ мн. – Лоеў. (Янкова, Насовіч), *дзяды́* мн. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Янкова, Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *пра́дзеды* мн. – большая частка тэрыторыі Беларусі; у паўднёва-ўсходняй частцы спарадычна (ЛАБНГ), *пра́ра-ды* мн. – Светлагор. (ЛАБНГ), *праро́дзікі* мн. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пра́шчур* м. – Лаг. (СПЗБ), *про́дкі* мн., *про́дак* м. – Барыс., Кругл., Шкл., Слуц., Бял., Краснап., Хоц., Слон., Лун., Жытк., Рэч., Лоеў., Лельч., Ельск. (ЛАБНГ, Янкова, ЖНшС, Насовіч), *прэ́дкі* мн., *прэ́дак* м. – паўдн.-усх. з., спарадычна зах.-пал. г., Шарк., Ушацк., Арш., Навагр., Карэл., Чэрв., Драг., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Мат. апыт.).

Радня, род

атчы́ннік м. ’нашчадак па бацьку’ – мясц. (Насовіч), *грунт* м. ’род, племя, народ’ – Пух. (ЖС), *за́вадзь* ж. – Стаўб. (СЦБ), *злажэ́нне* н. – Гом. р. (НЛГ), *кага́л* м. – Стол., Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *кагало́* н. – Лун., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом.), *кага́льства* н. – Мазыр. (ГЧ), *кале́на* н. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *ко́дла* н. – Бялын., Люб., Светлаг., Жлоб., Чач., Карм., Драг., Лун., Стол., Жытк., Маз., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. Гом., ЖС, З нар. сл., Яўсееў, Растаргуеў), *краўнякі́* мн. – Вілен. р. (СПЗБ), *кроў* м. ’карані роду’ – мясц. (Насовіч), *кро́ўныя* мн. – Ушацк., Тал., Клім. (ЛАБНГ), *крэ́ўныя* мн. – Шарк., Астр., Тал., Клім., Асіп., Нясв., Маз., Лельч. (ЛАБНГ), *крэ́ўшчына* ж. – Стол. (ТС), *ку́дла* н. – Лаг. (Варлыга), *куст* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *насле́ддзе* н. – мясц. (Насовіч), *насле́днікі* мн. – Ваўк., Старадарож. (ЛАБНГ), *насле́ннікі* мн. – Круп. (ЛАБНГ), *насле́дства* н. – Навагр., Уздз., Добр. (ЛАБНГ), *нашча́дкі* мн. – Маст., Слон. (ЛАБНГ), *на́шы* мн. – Чэрв. р., Віл. (СЦБ, Шатэрнік), *падво́рня* ж. – Стол. (ТС), *падно́жжа* н. – Жытк. (ТС), *пакале́нне* н. – Воран., Раг., Чэрык., Касц., Брэсцк.,

Кам., Кобр., Драг., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Мат. апыт.), *парадня́* ж. – Стол. (ТС), *паро́ддзе* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *паро́дня* ж. – Стол. (ТС, Кучук), *пасле́дак* м. – мясц. (Насовіч), *пато́мкі* мн. – паўн.-усх. д, спарадычна цэнтр. з., зах.-пал. г., цэнтральная частка палес. р. (ЛАБНГ), *пато́мства* н. – агульн. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ), *пле́ме* н. – Стол. (ТС, Насовіч), *пле́мень* м. – Стол. (ТС), *пле́мя* н. – Слон., Стаўб., Буда-Каш., Ветк., Гом., Браг. (Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., Мат. Гом., Станкевіч), *пле́мянства* н. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *племяўство́* н. – Стол. (ТС), *плы́нне* н., *плы́мне* н. – Драг. (Мат. апыт.), *пляме́нства* н. – Стол., Жытк. (ТС), *по́вад* м. – Стол. (ТС), *пра́ўнукі* мн. – Віц., Паст., Верхнядзв., Светлагор., Брэсц., Драг. (ЛАБНГ), *пра́шчуры* мн. – Маз. (ЛАБНГ), *прыро́д* м. – Жытк. (ТС), *прыро́да* ж. – Ушацк., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *прыро́ддзе* зб. н. – Мсцісл., Чач. (Юрчанка, ЖС), *радакі́* мн. – Драг. (ЛАБНГ), *радзе́нька* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *радзі́вы* прым. м. 'добрага роду' – Валож. (ЖС), *радзі́ма* ж. – Чэрв. р., Валож., Клім. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *радзі́на* ж. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НЛГ, Мат. Гродз., Мат. Гом., ЖС, Н. сл-сць, Насовіч, Варлыга, Дабравольскі, Растаргуеў, Янкова, Станкевіч, Мат. апыт.), *радны́я* мн. – Дзятл. (ЛАБНГ), *радня́* ж. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ГЧ, Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга, Дабравольскі, Станкевіч, Мат. апыт.), *радство́* н., *раство́* н. – Тал., Дзятл., Слуц. (ЛАБНГ), *род* м. – агульн. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, Насовіч, Янкова, Кучук, Станкевіч, Мат. апыт.), *ро́дзіна* ж. – Віц. р., Валож., Ушацк., Глыб., Барыс., Валож., Ганц., Лун., Смален. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі, Мат. мін.-мал., Станкевіч), *ро́дзічы* мн. – агульн., акрамя паўн. усходу (ЛАБНГ, Растаргуеў), *ро́дзішча* н. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ро́дны* прым. м. – Мсцісл. Юрчанка, *ро́дныя* мн., *ро́дны* прым. м. – Паст., Ушацк., Кругл., Іўеў., Стаўб., Івац., Кобр., Хойн., Брагін. (ЛАБНГ, ГЧ), *ро́дня* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *ро́дства* н. – Брасл., Кам., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *ро́суцвіннікі* мн., *ро́дсцвіннік* м. – Арш., Слаўг. (ЛАБНГ, ГЧ), *сваé* мн. – Ушац., Тал., Клім., Слаўг., спарадычна паўн.-зах. з. і паўдн. р. (ЛАБНГ, ГЧ), *сваі́на́* ж. – Лоеў. (Янкова), *свайство́* н. – Ушацк.,

Мсцісл., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Юрчанка), *сваякі* мн., *сваяк* м. – Чэрв. р., Саліг., Гом., Малар. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *сваяўство́* зб. н. – Чэрв. р., Уздз., Гл. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч), *сво́йства* н. – Гом. р. (НЛГ), *се́мя* н. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *смуг* м. – Стол. (ТС), *срастьво́* н. – Ушацк., Беш., Тал., Лёзн., Бярэз., Рэч., Ветк. (ЛАБНГ), *сро́дзічы* мн. – Клім., Жытк., Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, Дабравольскі), *сро́дства* н., *сро́ства* н. – Чэрв., Мсцісл., Бых., Гл., Чач., Калінк., Лоеў., Брагін. (ЛАБНГ, ГЧ, Юрчанка, Янкова, Янкоўскі, Мат. Маг., Мат. апыт.), *сро́дствіе* зб. н. – Смален. р. (Дабравольскі), *сро́сцвеннікі* мн. – Віц., Арш., Лід. (ЛАБНГ), *уро́д* м. – Жытк. (ТС), *фамі́лія* ж. – Воран., Шчуч. (Мат. Гродз., 3 нар. сл.), *ча́да* н. – Стол., Лельч. (ТС, Кучук).

Талака, узаемадапамога

талака́ ж. – Стол., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *то́лака* ж. – Стол., Жытк. (ТС).

Хлопцы

хлапя́ты мн. 'хлопчыкі' – мясц. (Насовіч), *хло́пцы* мн. – агульн., акрамя Падзвіння (ЛАБНГ), *ма́льцы* мн. – Падзвінне (ЛАБНГ).

Чарада дзяцей

ара́ва зб. ж. – Зах.-бран. р. (Рстаргуеў), *арда́* зб. ж. – Зах.-бран. р. (Рстаргуеў), *вэ́жгар* зб. м. – Віц. р. (Каспяровіч), *га́вяда* зб. ж. – Ушацк. (НС), *гайня́* зб. ж. – Уздз., Стаўб. (СЦБ), *галачва́* зб. ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *гандля́* зб. ж. – Уздз., Стаўб. (СЦБ), *гання́* зб. ж. – Уздз., Стаўб. (СЦБ), *драбната́* зб. ж. – Зах.-бран. р. (Рстаргуеў), *жу́жма* зб. ж. – Віл., Чэрв., Светлагор. (ЛАБНГ), *плен* зб. м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пло́йма* зб. ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пу́плы* мн. – Віц. р. (Каспяровіч. Станкевіч), *руі́на* зб. ж. – Краснап. (ЛАБНГ), *руя́* зб. ж. – Шчуч., Старадарож., Лун., Пін., Стол., Жытк., Маз. (ЛАБНГ, ТС), *сарана́* зб. ж. – Лоеў. (Янкова), *чамярва́* зб. ж. – Гом. р. (НЛГ), *чэ́кер* зб. м. – Лоеў. (Янкова).

2. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА ЎЗРОСТУ І ПОЛУ

Дзіця

Малалетні хлопчык або дзяўчынка ад нараджэння да падлеткавага ўзросту.

дзіця́ н., *дзіця́тачка* н. памянш., *дзе́ці* мн. – агульн., акрамя віц.-маг. г., спарадычна зах.-пал. г., Вілен. р., Смален. р. (ДАБМ, ТС, СПЗБ, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Дабравольскі, Янкова, Цыхун, Юрчанка, Янкоўскі), *дзі́ця* н. – спарадычна ўсх.-пал. р. (ДАБМ), *дзіця́тка* н. – спарадычна паўдн.-зах. д., Віц., Круп., Віл., Беластоц. р., Зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ГЧ, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі, Растаргуеў), *дзі́цятка* н. – Маз., Смален. р. (ГЧ, Дабравольскі), *дзе́цятка* н. – Стол. (ТС), *дзіцё* н. – спарадычна агульн., Смален. р., Вілен. р. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Дабравольскі, Станкевіч), *дзіцяня́* н. – Жытк., Зэльв., усх-маг. р. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч), *дзіцяня́тка* н. памянш.-ласк. – Брасл., Шчуч., Ваўк. (СПЗБ), *дзіцянко́* н. памянш.-ласк. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *дзіця́ця* н. – Драг., Смален. р. (ДАБМ, Дабравольскі), *дзіця́ценька* н. памянш. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзіця́тушка* н. памянш. – Гом. р., Смален. р. (НЛГ, Дабравольскі), *дзіця́тухна* н. – усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *дзе́тухна* н. – Віц. р., усх.-маг. р., Ваўк. (Бялькевіч, Каспяровіч, Мат. Гродз.), *дзіцёнак* м. – паўн. р., усх. з., акрамя ўсх.-пал. р., Смален. р., Зах.-бран. р. (ДАБМ, СЦБ, ГЧ, Мат. Гом., Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка, Мат. апыт.), *дзіцянё* н. – Лаг., Мін., Чэрв., Воран., Слон. (ДАБМ, Варлыга, Шатэрнік). *дзе́тка* м. і ж. памянш., *дзе́тачка* м. і ж. памянш. –

Віц. р., усх.-маг. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Бялькевіч), *дзеткі* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *дзіцяк* м., *дзіцякі* мн. – Карэл., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *дзяціна* ж. – зах.-пал. г., Лоеў. (СПЗБ, ДСБ, ЖНшС, Янкова), *дзяціска* н. – Слон., Шчуч. (СПЗБ, ЖНшС), *дзéціска* н. – Ваўк. (СПЗБ), *дзяцішча* н. пагардл. – Стол. (ТС), *дзіця́цішча* н. пагардл. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзятвá* н. зб. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *дзетвары́шча* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *рабёнак* м. – Брасл., Паст., Мёр., Лоеў., Латгал. р. (ДАБМ, СПЗБ, Янкова), *рабяцёнак* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *рабёшка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *рабёшак* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *малы́* м. – Гродз., усх.-пал. р., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі, Насовіч, Цыхун), *малóе* н. – Гл., Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў, Янкоўскі), *маладзéнец* м. – Калінк. (Мат. Гом.), *малы́ш* м. – мясц. (Насовіч), *чáда* н. – Стол., Жытк. (ТС), *чаду́лька* н. – Віц. р. (Каспяровіч), *чáджка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *плодзь* ж. – Гом. р. (НЛГ), *ля́лька* ж. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Юрчанка), *ляля* ж., *ля́лечка* ж. памянш. – Віц., Смарг., Зэльв., Мсцісл., Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч, Сцяцко, Юрчанка), *паўшабэ́лак* м. – Леп. (ЖНшС), *лю́ба* ж. 'добрае дзіця' – Смален. р. (Дабравольскі), *навaрóждзены* прым.'нованароджанае дзіця' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *склязнёнак* м. 'нованароджанае недаразвітае дзіця' – Гор. (Мат. Маг.), *сігалéтак* м. 'дзіця, народжанае сёлета' – Ушацк. (ЛАБНГ), *бабáй* м. 'дзіця, народжанае ля печы, калі маці паліла печ' – Паст. (СПЗБ), *бáбіч* м. 'дзіця, народжанае бабкай-павітухай' – Навагр., Чэрв., Стол., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Станкевіч), *байчу́к* м. 'дзіця, якое бабіла бабка' – Воран. (Мат. Гродз.); **зусім маленькае дзіця, немаўля**: *дзецянё* н., *дзецянётка* н. памянш. – Смарг. (Станкевіч), *маладзéнец* м., *младзéнец* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *малю́шачка* ж. ласк. – Гом. р. (НЛГ, Мат. апыт.), *апóўзлік* – Леп. (ЖНшС), *крыксу́н* м. жарт., *крыксунёк* м. жарт. – Смален. р. (Дабравольскі), *курдаяка* м. і ж. 'дзіця, якое вучыцца гаварыць' – Бял. (Яўсееў), *нямóй* м., *нямцю́лька* м. і ж., *нéмчык* м., *немáчка* ж. 'дзіця, якое не ўмее гаварыць' – Смален. р. (Дабравольскі); **грудное дзіця**: *грудня́к* м., *груднячóк* м. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка),

цмактýн м., *цмактунóк* м. памянш., *цмактýнчык* м. памянш., *цмактýнніца* ж., *цмактýха* ж., *цмактýшка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *смактýн* м. – Іўеў. (СПЗБ), *ссáннік* м., *ссáнніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *малазён* м. – Віц. р. (Федароўскі), *дýда* ж., *дýдлік* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *дудóля* ж., *цыра* ж. ласк. – Смален. р. (Дабравольскі), *падсóс* м. 'дзіця, якога маці хутка адлучыць ад грудзей' – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *балэ́шак* м. 'дзіця некалькіх дзён ад роду' – Свісл. (Сл. Гродз.), *пялю́шкавы* прым. 'які яшчэ ў пялёнках (пра дзіця)' – Дзятл. (Сл. Гродз.); **народжанае датэрмінова дзіця:** *недано́сак* м. і ж. – Чач., Стол. (ТС, Мат. апыт.), *нявы́насак* м. – Гом. р. (НЛГ), *скі́дыш* м. – мясц. (Насовіч), *няўпóрны* прым. – Карэл., Гродз. (СПЗБ); **дзіця гадавога ўзросту**: *гадýн* м., *гадунóк* м. памянш., *гадунóчак* м. памянш., *гадунéц* м. – Гл. (Янкоўскі), *гадаві́к* м., *гадаві́чка* ж. – мясц. (Насовіч), *гадавáлы* прым. – Воран. (Мат. Гродз.); **маленькае дзіця**: *малы́* м. – Гл., Чач., Хойн. (ГЧ, Янкоўскі), *мáлы* м. – Мсцісл., Чач., Смален. р. (ГЧ, Дабравольскі, Юрчанка), *малéначкі* прым. – Астр., Воран., Гродз., Вілен. р. (СПЗБ), *мáлка* ж., *малы́шка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *малюпáхтачка* ж., *мальгáвінка* ж., *мальгáвачка* ж., *мальгáўка* ж., *мальгвá* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *мальгá* ж. зб. – Бял. (Яўсееў), *маль* ж. зб. – Жытк. (ТС), *малéча* ж. зборн. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка), *малéнства* н. зб. – Стол. (ТС), *мелюзгá* ж. зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *малалéтак* м. – Жытк. (ТС, Насовіч), *бязлéтак* м. – мясц. (Насовіч), *недарóстак* м. – Лоеў. (Янкова), *драбязóк* м. – мясц. (Насовіч), *драбя́зь* ж. зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *драбнатá* ж. зб. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *драбнóта* ж. зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *шкарупля́к* м. перан. – Жытк. (ТС), *крашы́начка* ж. перан. – Мсцісл. (Юрчанка), *крóшка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *каранты́ш* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *карандáш* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *казя́ўка* ж. перан. – Мядз. (СЦБ), *машкарá* ж. зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *жабелю́ха* ж. – Жытк. (ТС), *жэ́мяць* ж. зб. – мясц. (Станкевіч), *бубнача́* мн. – Смарг. (Сл. Гродз.), *карапýза* м. і ж. – Бых. (ЛАБНГ), *карапýз* м., *карапýзік* м. памянш. –

Мсцісл. (Юрчанка), *кардупаль* м. эмац. – Карэл. (ЛАБНГ), *кержо́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *смарка́ч* м. – Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Шатэрнік), *блазён* м. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *бла́зен* м., *блазнёнак* м. памянш. – мясц. (Насовіч), *бла́зні* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *блазню́к* м., *блазючо́к* м. памянш. – Віц. р. (Насовіч, Станкевіч), *блазно́та* ж. зб. – Чэрв. р., Сен., Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *галапу́пец* м. – Чэрв., Слон. (ЖНС, Станкевіч), *пу́пачка* ж. ласк., *пы́пка* ж. жарт. – Смален. р. (Дабравольскі), *завіня́тка* н. – Ваўк. (Сл. Гродз), *каро́лік* м. – Дзятл. (СПЗБ), *трапяту́н* м. – Ашм. (Мат. мін.-мал.), *бясштэ́ннік* м. ’малое дзіця без штаноў’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *трыфу́нцік* м. ’малое дзіця, якое не дабірае вагі да нормы’ – Стаўб. (Мат. мін.-мал.); **падлетак**: *падле́так* м. – Ушацк., Слаўг., Зэльв., Чэрв., Гл., Навагр., Стол., Жытк., Лельч., Кір., Маз., Ельск. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Янкоўскі), *по́длетак* м. – пал. р. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., ГЧ), *падлётак* м. – Віц. р., Бых. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *падлётух* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *падляту́ха* ж. – Гродз. (СРЛГ), *недале́так* м. – Гл. (Янкоўскі), *малале́тка* ж. – Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *падро́стак* м. – паўдн.-усх. з., паўн.-зах. з., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Янкоўскі), *по́драстак* м. – Пух., Старадарож., Раг., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ), *падраста́к* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *падуро́стак* м. – Верхнядзв., Ушацк., Докш., Арш., Мсцісл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Юрчанка), *падуро́ста* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *падро́стыч* м. – Слон. (Мат. Гродз.), *по́драсцень* м. – Гом. (Мат. Гом.), *недаро́стак* м. – Шкл., Пух., Добр., Пруж., Маз., Малар. (ЛАБНГ, Станкевіч), *недаро́слік* м. – Тал. (ЛАБНГ), *вы́растак* м. – Івац., Пін., Чач. (ЛАБНГ, ДСБ, ЖС), *выро́стак* м. – спарадычна зах.-пал. г., Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *бальшу́н* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *падшпа́рак* м. – Шчуч., Дзятл., Слон., Слуц. (ЛАБНГ, ЖНС, Н. сл-сць), *падчачу́рак* м. – Мядз. (СЦБ), *падшыва́нец* м. – Чач. (Мат. апыт.), *атро́к* м. – Гом. р. (НЛГ), *пад’е́дак* м. ’дзіця, якое ўжо даволі з’ядае, але яшчэ не гадзіцца да работы’ – Смален. р. (Дабравольскі); **апошняе дзіця ў сям’і:** *аскрэ́бак* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *паскрэ́бак* м. – Ашм.

(Сл. Гродз.), *падскро́бак* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *пашкры-бач* м. – Малар. (ДСБ), *зно́сак* м. – Чэрв. (Шатэрнік).

Хлопчык, дзіця або падлетак мужчынскага полу: *хло́пчык* м. – пераважна агульн., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Янкоўскі), *хло́пцык* м. – Гар. (ЛАБНГ), *пахло́пчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *хлапе́ц* м. – пераважна цэнтр. з., Слон., Зах.-бран. р., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *падхлапе́ц* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *хлапе́чык* м. – усх.-маг. р., Карм. (ЛАБНГ), *хлапча́к* м. – паўн.-зах. з., зах.-пал. г., усх.-пал. р., Гродз. р., Маг. р., Бых., Слаўг., Слуц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ДСБ, ГЧ, ЖНшС, Сцяцко, Мат. апыт.), *хлапча́х* м. – Воран. (СПЗБ), *хлапчу́к* м. – спарадычна зах. з., спарадычна паўдн. р., Бярэз., Чэрв., Бял., Бых., Гл., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ДСБ, Янкоўскі, Шатэрнік, Мат. апыт.), *хляпчу́к* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *хлап-чы́на* м., *хлапчы́нка* м. памянш. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *хлапчо́нка* м., *хлапчано́к* м. – Мсцісл., Гом. (ЛАБНГ, Юрчанка), *хлапчаню́к* м. – Пін. (ЛАБНГ), *хлапчо́нак* м. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Юрчанка), *хлапчаня́* н. – Гл., Зэльв., Навагр., Жытк. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Янкоўскі), *хлапчаня́тка* н. – Слон., Бяроз., Гом. р. (ДСБ, ЖНС, НЛГ), *хлапчанё* н. – Віл., Чэрв., Асіп. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *хлапчанёнак* м. – Добр. (ЛАБНГ), *хлапчы́шка* м. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Юрчанка), *хлапчы́ска* н. – Шчуч., Зэльв. (СПЗБ, Мат. Гродз., Н. сл-сць), *хлапчуга́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хло́пец* м., *хлапе́ц* м., *хлапёнак* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хлап'я* н. – Маладз., Калінк., Лоеў., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Мат. дыял. сл., Растаргуеў, Янкова), *ма́лец* м. – Віц. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Смален. р., Бял., Лун. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Юрчанка, Яўсееў), *мальчаня́* н. – Верхнядзв., Брасл. (СПЗБ), *мальчаня́тка* н. – Пол. (ЛАБНГ), *мальчанёнак* м. – Ушацк., Мёр., Круп. (ЛАБНГ), *мальчо́нак* м. – Верхнядзв., Брасл., Мёр., Ушацк., Мсцісл., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Юрчанка), *мальчы́на* м., *мальчы́нка* м. памянш., *мальчо́н-ка* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ма́льчык* м. – Астр., Латгал. р.,

Зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *мальчы́шка* м. – усх.-маг. р., Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч), *мальчу́к* м. – Ушацк., Беш. (ЛАБНГ, НС), *мальчу́га* м. павеліч. – Воран. (СПЗБ, Насовіч), *малы́* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *дзяцю́к* м. – Чэрв., Гл., Пін., Кобр., Малар. (ЛАБНГ, ДСБ, НЛ, Насовіч, Янкоўскі), *паца́н* м. – Леп., Лун., Жлоб., Браг. (ЛАБНГ), *падшыва́нец* м. – Гом. р., Уздз., Маладз., Лаг., Мядз. (СЦБ, НЛГ, Мат. апыт.), *падшыва́лец* м. – Гом. р. (НЛГ), *пацане́ц* м. – Жытк. (ТС), *ке́йбал* м. іран. устар. – Гродз. (Цыхун), *стрынгаля́* н. – Маст. (Сл. Гродз.), *падшпа́рак* м. іран. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *паўкавале́ра* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *кавале́р* м. ’хлопец-падлетак паміж 14 – 18 гадамі’ – Кобр. (ЖНшС), *гіцаль* м., *ду́бас* м. ’хлопец-пераростак’ – Бял. (Яўсееў), *бальшу́н* ’большы хлопчык сярод іншых дзяцей’ – Гл. (Янкоўскі), *верхала́з* м. насм. ’хлопчык, які лазіць па дрэвах’ – Чэрв. р. (Шатэрнік); **невялікі маленькі хлопчык**: *малю́так* м. – Мядз. (СЦБ), *бязьле́так* м. – мясц. (Станкевіч), *лэ́бусь* м. – Гродз. (Цыхун), *хо́хлік* м. – Стол. (ТС), *шкет* м., *шкрэд* – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *галапу́пец* м. жарт. – Бераст. (Сл. Гродз.); *бяспо́рташнік* м., *бясшто́нік* м. ’малы хлопчык, які яшчэ ходзіць без штаноў’ – Віц. р. (Каспяровіч), *дзеўчачу́р* м., *дзяўчу́р* м. ’хлопчык, які паводзіць сябе як дзяўчынка’ – Стол., Жытк. (ТС).

Дзяўчынка: *дзяўчы́нка* ж. – цэнтр. з., паўдн.-усх. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч), *дзе́ўчынка* ж. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г., Тал., Пух., Саліг., Бабр., Калінк., Івац., Лях., Люб., Раг., Петр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *дзе́ўчына* ж. – Саліг. (ЛАБНГ), *дзяўчо́нка* ж. – усх. з., акрамя ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ), *дзяўчо́начка* ж., *дзяўчы́начка* ж., *дзяўчы́ніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзяўчыне́нка* ж. – Ушацк. (ЛАБНГ), *дзяўчане́тка* ж. – Полац. (ЛАБНГ), *дзеўчыне́ха* ж. – Паст., Віл., Глыб., Мядз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *дзяўчыне́шка* ж. – Ушацк., Мёр., Верхнядзв. (ЛАБНГ), *дзеўчаня́* н., *дзеўчаня́тка* м. памянш. – Гл., Люб., Зэльв., Лельч. (ЛАБНГ, ЖНшС, Янкоўскі), *дзеўчане́* н. – Барыс., Навагр., Бярэз. (ЛАБНГ), *дзяўчо́* н. – Гом. р., Навагр., Дзятл., Карэл., Клецк., Асіп. (ЛАБНГ, НЛГ, Мат. апыт.), *дзяўча́* н. – Дзятл.,

Зэльв., Слон., Нясв., Лун. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *дзéўча* н. – Гом. р., Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛГ), *дзяўчýк* ж. – спарадычна гродз.-бар. г., пал. р., Беластоц. р., Ушацк. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНС, ЖНшС, Цыхун), *дзяўчýшка* ж. – Гар., Арш. (ЛАБНГ), *дзяўчóшка* ж. – Гом. р. (НЛГ), *дзяў́чатка* ж., *дзéўчатка* ж. – Воран. (СПЗБ), *дзéвачка* ж. – усх. з., Смален. р., Астр., Смарг., Карэл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ГЧ, Бяль-кевіч, Дабравольскі, Янкова, Мат. апыт.), *дзявýля* ж. – Докш., Свісл. (Мат. Гродз., Мат дыял. сл.), *дзяўчынёшка* ж. – поўнач паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *дзіўгá* ж. – Круп. (ЛАБНГ), *паддзеўка* ж. – Дзятл., Пін. (СПЗБ, ЖС), *падтанéчніца* ж. – Жытк. (ТС), *падчачýрка* ж. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *падрастáчка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *падрасцяк* м. – Астр. (СПЗБ), *малáя* ж. – мясц. (Насовіч), *гадавíчка* ж. 'аднагадовая дзяўчынка' – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *дзéўка* ж. 'дзяўчынка паміж 14 – 18 гадамі' – Кобр. (ЖНшС), *пятнастóўка* ж. 'дзяўчынка пад пятнаццаць гадоў ці гадоў 15–16' – Маладз., Іўеў., Маст., Зэльв., Кобр. (Мат. Гродз., ЖНшС, Мат. дыял. сл., Сцяцко), *бальшýха* ж. 'дарослая або старэйшая па ўзросце дзяўчынка' – мясц. (Насовіч).

Лаянкавыя звароты да дзяцей: *шчэнь* ж. зборн. – Леп. (ЖНшС), *мардвá* ж. зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *плéвень* ж. зб. – Жытк. (ЖНшС), *плóйма* ж. зб. – Хоц., Мсцісл., Гл. (Янкоўскі), *жамярня́* ж. зб. – Слон. (Сл. Гродз.).

Ласкавыя звароты да дзяцей: *нябóж* м., *нябóга* м. і ж. – пал. р., Круп., Бял., Бярэз., Кір., Раг., Дзярж., Карэл., Бераст., Клецк., Капыл. (ЛАБНГ), *небажáта* зборн. – Жытк. (ЖНшС), *бáценька* м. – Жытк. (ТС), *мáманька* ж., *мамýленька* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *рыбанька* ж. экспр., *галубеня́тка* н. перан. – Жытк. (ТС).

Жанчына

Асоба, па полу супрацьлеглая мужчыну.

жанчына ж., *жанчынка* ж. памянш. – Віц. р., Чэрв. р., Глыб., Пух., Гл., Буда-Каш., Ветк. (СЦБ, Мат. Гом., ГЧ,

Каспяровіч, Шатэрнік, Станкевіч, Янкоўскі), *жано́чына* ж. – зах.-пал. г. (ТС, ДСБ, НЛ), *жанчно́* н. зневаж. – Жытк. (ТС), *жэ́ншчына* ж. – Чач., Браг. (ГЧ), *жо́нка* ж. – Навагр., Пух., Стол., Жытк., Лельч. (ТС, Мат. Гродз., ЖНС, НЛ, Кучук, Насовіч, Станкевіч), *жанкі́* мн. – Чэрв. р., Навагр., Івац. (Мат. Гродз., ЖНС, Шатэрнік), *ба́ба* ж. – Віц. р., усх.-маг. р., пал. р., Гродз., Стаўб. (ЛАБНГ, СЦБ, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Бялькевіч, Насовіч, Цыхун, Янкова, Янкоўскі), *ба́бка* ж., *бабу́ля* ж., *бабу́ся* ж. – мясц. (Насовіч), *ба́бухна* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *бабёнка* ж. зневаж. – Брасл. (СПЗБ, Насовіч), *бабе́нь* м. павеліч. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бабзно́* н. зневаж. – Стол. (НС), *кабе́та* ж., *кабе́тка* ж. памянш. – Віц. р., Чэрв. р., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *кабе́ціна* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *цётка* ж. – Чач. (ГЧ), *цётухна* ж. – Жытк. (ТС), *дзе́ўка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *юга́ся* ж. лаянк. – Лаг. (Варлыга), *каза́* ж. перан. – Смален. р. (Дабравольскі), *халя́ндра* ж. зневаж. – Беластоц. р. (ЖНшС).

Ласкавыя звароты да жанчыны: *пані* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ма́тка* ж. – Гл. (Мат. дыял. сл.), *сёстрык* м. – Стол., Жытк. (ТС), *лю́ба* ж., *лю́бка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *лю́бачка* ж., *лю́бушка* ж. – мясц. (Станкевіч), *жада́начка* ж. – Стол. (ТС), *дарагу́ся* ж. – Валож. (СЦБ), *разла́пушка* ж., *ля́лечка* ж., *та́ічка* ж., *ча́ічка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *га́лачка* ж., *га́ланька* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *галу́бка* ж. – Смарг., Жытк., Смален. р. (ТС, Станкевіч), *галу́бачка* ж – мясц. (Станкевіч), *галу́банька* ж. – Жытк. (ТС), *зязю́лька* ж. – Чэрв., Пух. (Станкевіч), *лябёдка* ж., *лябе́дзюхна* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ла́сачка* ж. – Жытк. (ТС).

Дзяўчына: *дзяу́чы́на* ж., *дзяу́чы́начка* ж. памянш., *дзяу́ча́ты* мн. – асн. мас. г., Вілен. р., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *дзяу́чынёшачка* ж. памянш.-ласк. – Вілен. р. (СПЗБ), *дзяу́ча́тка* мн. – Слон. (Мат. Гродз.), *дзе́ўчына* ж. – зах.-пал. г., гродз.-бар. г., Беластоц. р., спарадычна Слуц. р., Бярэз., Кір., Маз.

(ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС), *дзеўчына́* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *дзяўчо́нка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзяўчо́* н. – спарадычна гродз.-бар. г., спарадычна Слуц. р., Лаг., Бярэз., Чэрв., Асіп., Барыс., Малар., Нараўл. (ЛАБНГ, Варлыга), *дзяўча́* ж. – Зэльв., Лун. (ЛАБНГ, Насовіч), *дзе́ўча* ж. – Круп. (ЛАБНГ), *дзяўчу́к* ж. – спарадычна зах. з., Гар., Арш., Добр., Браг., Маз. (ЛАБНГ), *дзяўчынёха* ж. – Мёр., Мядз., Смарг. (ЛАБНГ), *дзе́ўка* ж., *дзе́ванька* ж. памянш., *дзе́ўкі* мн. – агульн., Смален. р., Вілен. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ГЧ, Мат. Гом., Мат. мін.-мал., СЦБ, З нар. сл., Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Кучук, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Сцяцко, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка, Янкова, Янкоўскі), *дзяўкі́* мн. – Навагр., Пруж., Вілен. р. (СПЗБ), *дзёк* ж. зв. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзе́ўля* ж. – Капыл., Брэсц. (ДСБ, Н. сл-сць), *дзяву́ля* ж. зневаж. – Віц. р., Глыб., Лаг., Шкл., Мсцісл., Гл., Чач., Жытк., Пін. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Мат. Маг., Мат. мін.-мал., Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка, Янкоўскі, Мат. апыт.), *дзявуля́* ж. абразл. – Віл., Слон. (ЖС, ЖНС), *дзяву́ліска* ж. груб. – Драг. (НЛ), *дзяву́ння* ж. – Клім. (ЛАБНГ), *дзяву́хна* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *дзе́вухна* ж. – мясц., Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *дзяўзно́* н. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ТС), *дзе́вачка* ж. – Чач., Лоеў. (Насовіч, Янкова, Мат. апыт.), *дзе́ва* ж. – Клім. (ЛАБНГ, Насовіч), *дзяві́ца* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *дзяві́чачка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзе́вішча* ж. павеліч. – Мсцісл. (Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *дзяві́шча* н. – Лун. (ЛАБНГ), *дзе́вушка* ж. – Арш., Касц., Клім., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *дзяву́шачка* ж., *дзяву́шкі* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *няве́ста* ж. – спарадычна ўсх. з., Пух., Саліг., Івац. (ЛАБНГ, Насовіч), *пане́нка* ж., *пане́начка* ж. памянш. – паўн.-зах. з., Віц. р., Чэрв. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *пане́нька* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *па́нна* ж. – Ваўк. (ЛАБНГ, Насовіч), *ба́рышня* ж. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *бая́рачка* ж. – мясц. (Насовіч), *княгі́ня* ж. – Віц., Маз., Жытк. (Мат. Гом., Станкевіч), *карале́ва* ж. – Ганц. (ДСБ), *чмы́ра* ж. экспр., *чмы́рка* ж. памянш., *чаро́пка* ж. перан. абразл. – Мсцісл.

(Юрчанка), *паўпрыіца* ж. абразл. – Зэльв. (Сцяцко), *бяля́начка* ж. перан. – Смален. р. (Дабравольскі), *сіву́ха* ж. лаянк. 'старэйшая дзяўчына' – Лаг. (Варлыга), *булто́хыс* ж. 'немаладая дзяўчына' – Кам. (ЖНС), *шасна́ццатка* ж. 'шаснаццацігадовая дзяўчына' – Кліч., Старадарож. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *семна́ццатка* ж. 'семнаццацігадовая дзяўчына' – Гл., Жытк. (ТС, Мат. Маг.), *семнасто́ўка* ж. – Зэльв. (Сцяцко).

Маладзіца: *маладзіца* ж. – Чэрв. р., Лаг., Маз., Жытк., Слаўг., Хойн., Смален. р. (ТС, ГЧ, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Шатэрнік), *маладзі́чка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *маладзі́цка* ж. – Жытк. (ТС), *маладу́ха* ж. – Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Гом. р., Смален. р., Жытк. (ТС, НЛГ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *маладзёна* ж. – Стол. (ТС), *маладзёнка* ж. – Гом. р., Стол. (ТС, НЛГ), *мало́дка* ж., *мало́дачка* ж. памянш. – Гом. р., Мсцісл., Жытк., Смален. р. (Дабравольскі), *мло́дачка* ж. – Віц. р. (Каспяровіч).

Пажылая ці старая жанчына, бабка: *стара́я* ж. – Чэрв. р., Зах.-бран. р., Смарг., Гл., Чач. (ГЧ, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *ста́рка* ж. – Віц. р. (Станкевіч), *стару́ха* ж. – усх.-маг. р., Смален. р., Гродз. (СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі), *стару́шка* ж. – усх.-маг. р., Мядз., Мёр. (СПЗБ, Бялькевіч), *старушо́нка* ж., *старушо́начка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *пераста́рыца* ж. – мясц. (Станкевіч), *ба́бка* ж. – Смарг., Чэрв., Хойн. (ГЧ, Насовіч, Станкевіч), *ба́ба* ж. – Смарг., Чэрв., Гл., Жытк., Кам., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *ба́бачка* ж. памянш. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бабу́ля* ж., *бабу́ся* ж. – Смарг., Чэрв. (Насовіч, Станкевіч), *бабу́ха* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ба́бухна* ж. – Смарг., Чэрв. (Насовіч, Станкевіч), *бабі́ца* ж. дакорл. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ба́пця* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *бабушке́ра* ж. зневаж., *бабушке́рыца* ж. зневаж. – Стол., Жытк. (ТС, НС), *сіві́ца* ж. дакорл. – Смален. р. (Дабравольскі), *карга́* ж.

лаянк. – Віл. (СПЗБ), *ко́рга* ж. лаянк. – Мсцісл. (СПЗБ, З нар. сл., Насовіч), *ко́ржа* ж. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі), *карчага́* ж. лаянк. – Віц. (Станкевіч), *калчыга́* ж. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі).

Мужчына

Асоба, процілеглая жанчыне па полу.

мужчы́на м. – паўдн.-усх. з., паўн.-зах. з., Смален. р. (Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Дабравольскі, Насовіч, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *мужчы́зна* м. – Гом. р., паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ, НЛГ, Н. сл-сць), *мужчы́ніска* м. экспр. – Слон. (ЖНС), *мужы́к* м. – усх.-пал. р., Гродз., Пух., Слаўг. (ТС, СЦБ, Мат. Гом., ГЧ, Цыхун, Янкова), *мужычы́ла* н. пагардл. – Жытк. (ТС), *чалаве́к* м. – зах.-пал. г., Астр. (СПЗБ, ТС), *чалаве́чына* м. павеліч. – Стол. (ТС, Насовіч), *дзя́дзька* м. – Гродз., Гл., Кобр., Хойн., Зах.-бран. р. (ЖНшС, ГЧ, Насовіч, Растаргуеў, Цыхун, Янкоўскі), *дзядзё* м. – Слон. (Мат. Гродз.), *дзя́дзя* м. – Смален. р. (Станкевіч, Насовіч), *дзед* м. – мясц. (Насовіч), *малажа́к* м. 'малады мужчына' – Бял. (Яўсееў), *старычо́нак* м. 'пажылы, старыкаваты мужчына' – Мсцісл. (Юрчанка).

Малады нежанаты мужчына: *хло́пец* м., *хло́пцы* мн., *хло́пчык* м. памянш. – агульн., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *хлапе́ц* м. – паўн.-зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з., Віц. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч), *хлапчы́на* м., *хлапчы́нка* м. памянш. – Чэрв. р., Гом. р., Драг., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, НЛГ, Насовіч, Шатэрнік), *хлапчы́шча* н. экспр. – Слон., Жытк. (ТС), *хлапчы́ска* м. – Стол. (ЖНС), *хлапчанё* м. неадабр. – Лаг. (Варлыга), *хлапі́на* м. – Слон. (ЛАБНГ, ЖНшС), *хла́па́к* м. – Мядз. (ЛАБНГ), *хлоп* м. – Добр. (ЛАБНГ), *ма́лец* м. – паўн.-усх. д., Акц., Лун., Гродз., Латгал. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Маг., Мат. дыял. сл., ЖНшС, Бялькевіч, Растаргуеў, Юрчанка),

малóйца м., *малóйцы* мн., *малайцы́* мн. – Леп., Навагр. (СПЗБ, ЖНшС), *малóйчык* м. – Віц. р., Зах.-бран. р., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Растаргуеў), *маладзён* м. – мясц. (Насовіч), *маладзёнак* м. – Чэрв. р., Гом. р. (НЛГ, Шатэрнік), *маладзíк* м., *маладзічóк* м. памянш. – Ваўк., Бяроз., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., Насовіч), *маладзéц* м. – Віц. р., Жытк. (ТС, Каспяровіч), *маладзéнец* м., *младзéнец* м. – мясц. (Насовіч), *дзяцíна* м., *дзяцíнка* м. памянш. – зах.-пал. г., Чэрв. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Гл. (ДАБМ, ТС, Бялькевіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Янкоўскі), *дзяцíнка* м. – Смален. р., Зах.-бран. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *дзяцíнец* м. – Жытк. (ТС), *дзяцю́к* м. – паўн.-зах. з., Віц. р., Чэрв. р., Рэч., Жытк., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. Гродз., З нар. сл., Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *дзецючóк* м. – Мядз., Маз. (СЦБ, ГЧ), *дзяцюрнó* н. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *пáрань* м. – усх.-маг. р., Гом. р. (НЛГ, Бялькевіч), *кавалéр* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *жанíх* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *бальшу́н* м. асудж. – Стаўб. (СЦБ), *узрóстак* м. – мясц. (Насовіч), *бíндус* м. лаянк. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *падхлóпец* м. 'юны хлопец' – Гом. р. (НЛГ), *тату́ль* м. іран. 'вялікі хлопец, старэйшы за іншых' – Беластоц. р. (СПЗБ), *парóбак* м. 'хлопец, які адслужыў у арміі' – Дзятл. (Сл. Гродз.), *бултóхыс* м. 'немалады хлопец' – Кам. (ЖНС).

Стары мужчына, дзед: *дзед* м., *дзядóк* м. памянш. – агульн. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, ГЧ, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *дзяду́ля* м., *дзяду́лька* м. памянш., *дзяду́ленька* м. памянш. – Смарг. (Станкевіч), *дзéдзя* м. ласк. – Чэрв. р. (Станкевіч), *дзéдзька* м. ласк. – Віл. (Станкевіч), *дзéдзень* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзéдзюхна* м. – мясц. (Насовіч), *дзедугá* м. экспр. – Лоеў. (Янкова), *дзедзю́га* м. прыніж., *дзедзюгáн* м. прыніж. – мясц. (Насовіч), *стары́* м. – Чэрв. р., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў, Шатэрнік), *стары́к* м., *старычóк* м. памянш. – усх.-маг. р., Брасл., Вілен. р. (СПЗБ, Бялькевіч), *старэ́ча* м. – Стол. (ТС), *стáрац* м. – Пол., Круп., Чэрык., Буда-Каш.,

Нараўл. (ЛАБНГ), *старавіна* м. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *старына́* м. – Стол. (ТС), *стары́нушка* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *старлы́біна* м. – Брасл., Мёр. (СПЗБ, НС), *старма́н* м. – Слон. (Н. сл-сць), *стары́зна* м. лаянк. – мясц. (Насовіч), *старлі́на* м. пагардл. – Лаг. (Варлыга), *ста́рпер* м. лаянк. – Слон. (ЖНшС), *вы́стар* м. – мясц. (Насовіч), *вы́старак* м. – Ушацк. (ЖНшС), *пераста́рак* м. – Чэрв. р., Вілен. р., Лаг. (Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *стару́шак* м., *старушо́нак* м. – Стаўб. (Мат. мін.-мал., Насовіч), *сіва́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *сівачо́к* м. – Валож. (ЖС, Насовіч), *маршча́к* м. перан. – Стол. (ТС), *корч* м., *карча́к* м. – Навагр. (ЛАБНГ), *збува́ч* м. – Стол., Жытк. (ТС).

Ласкавыя звароты да мужчын: *бра́тка* м. – Гл. (Янкоўскі), *браце́нік* м., *браце́ннік* м. – мясц. (Станкевіч), *брацíш* м. – Смален. р. (Станкевіч), *сако́лік* м. – Жытк. (ТС), *лябе́дзік* м. – Гл., Смален. р. (Дабравольскі, Янкоўскі), *галубо́к* м. – Чэрв. р., Смарг. (Станкевіч), *галу́бчык* м., *го́луб* м. – Стол., Жытк. (ТС), *гагалёк* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *казю́ля* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Чалавек

Грамадская істота, якая валодае мысленнем, маўленнем і здольнасцю выпрабляць прылады працы і мэтанакіравана выкарыстоўваць іх.

чалаве́к м., *чалаве́чак* м. памянш. – агульн., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., ГЧ, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Цыхун, Юрчанка, Янкоўскі), *чалавячні́шча* н. павеліч. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *чалавырно́* н., *чалавырні́ска* н. павеліч. жарт. – Драг. (З нар. сл.), *чалаве́чына* м. пагард. – паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ), *чалаве́чухна* н. экспр. – Жытк. (ТС), *лю́дзі* мн., *лю́дцы* мн. ласк. – агульн., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., ГЧ, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Цыхун, Юрчанка, Янкоўскі), *людзі́на* ж. – зах. з. (ТС, НЛ, Варлыга, Станкевіч, Федароўскі), *асо́ба* ж. ’асобны чалавек’ – Смарг., Чэрв. р.,

Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *парсóна* ж. 'індывідуум, асоба' – Смален. р. (Дабравольскі); *бывáлец* м. 'чалавек, які многа дзе бываў і многа што бачыў'– Жытк. (НС), *бывáляшні* прым. – Слуц. (ЖНшС); *першабýтнік* м. 'старажытны чалавек' – Жытк. (ТС), *серадавíк* м. 'чалавек сярэдняга ўзросту' – мясц. (Насовіч).

Чалавек, які не дасягнуў сталага ўзросту, малады: *малады́* прым. – пашыр., Зах.-бран. р., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Растаргуеў, Янкова), *малóды* прым. – Паст., Астр., Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *маладзён* м. – мясц. (Насовіч), *маладзёнак* м. – Пух. (СЦБ), *маладзінá* ж. – Жытк. (ТС), *пóстары* прым. 'не старога ўзросту' – Малар. (НЛ).

Чалавек, які пражыў шмат год, дасягнуў старасці, стары: *стары́* прым., *старэ́нькі* прым. памянш., *старэ́нечкі* прым. памянш. – пераважна агульн., Вілен. р. (ТС, СПЗБ, Мат. Гом., ЖНС, ГЧ, Станкевіч, Шатэрнік, Цыхун, Янкова, Мат. апыт.), *стáры* прым. – Мсцісл., Латгал. р. (СПЗБ, Юрчанка), *старэ́зны* прым. – Жытк. (ТС), *старэ́нны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *стары́нны* прым. – Лоеў. (Янкова), *старóе* н. – Гл. (Янкоўскі), *стар'ё* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *старóццe* н. – Зэльв. (Мат. Гродз., Н. сл-сць), *прыстарэ́лы* прым. – Астр., Лоеў., Вілен. р. (СПЗБ, Янкова), *старэ́цкі* прым. – Чэрв. р. (Насовіч, Станкевіч, Насовіч), *старýткі* прым. – Слон. (ЖНшС), *старýчы* прым. – Лоеў. (Янкова), *старкавáты* прым. – Лельч. (НЛ), *астраркавáты* прым. – Маст., Драг. (СПЗБ), *стáрадны* прым., *старадрэ́ўні* прым. – Лоеў. (Янкова), *далéтні* прым. – Лельч. (Кучук), *дáўні* прым. – Маз. (ГЧ), *вéкшы* прым. – Стол. (ТС), *дрáхлы* прым. – Лоеў. (Янкова), *лядáты* прым., *лядáшчы* прым. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *падóшлы* прым. – мясц. (Насовіч), *застáры* прым. 'вельмі стары чалавек' – Віл. (СЦБ), *пры́стары* прым. 'вельмі стары чалавек' – Драг. (НЛ).

Чалавек, які толькі пачынае старэць: *пажылы́* прым. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *пажы́лы* прым. – Мядз., Маладз., Стаўб.,

Маз., Лельч., Жлоб., Лоеў., Стол., Жытк. (Мат. Гродз., Мат. Гом., ТС, СЦБ, ГЧ, Кучук, Янкова), *паджылы́* прым. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *паджы́лы* прым. – Астр., Брасл., Лаг., Маладз., Чэрв., Уздз., Брэсц., Стол., Жытк., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, ЖНС, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *паджы́лавы* прым. – Жытк. (ТС), *аджы́лы* прым. – Лоеў. (Янкова), *жылы́* прым. – Бярэз. (СЦБ), *паджы́ўшы* прым. – Карм. (Мат. Гом.), *падбы́лы* прым. – Лаг., Чэрв. р. (Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *ста́лы* прым. – Віц. р., Смарг. (Станкевіч), *по́стары* прым. – Стол., Малар. (ТС, ДСБ), *ста́ркавы* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *падстаркава́ты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *задзядзе́лы* прым., *паўдзядзе́лы* прым., *удзядзе́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Дарослы, сталы чалавек: *даро́слы* прым. – мясц. (Насовіч), *падро́слы* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *вазро́слы* прым. – Віл., Бял., Чач. (СЦБ, Мат. Маг., ГЧ), *узро́слы* прым. – Буда-Каш. (ГЧ), *узро́сны* прым., *зро́сны* прым. – мясц. (Насовіч), *зро́слы* прым. – Карэл., Стол. (СПЗБ, ТС), *ста́лы* прым. – паўн.-зах. з., Вілен. р. (СПЗБ, ЖС, Варлыга, Станкевіч), *сталава́ты* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *ста́лны* прым. – Гродз. (СПЗБ), *гадо́ўны* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *ле́тны* прым. – мясц. (Насовіч).

Аднагодкі: *раве́снік* м., *раве́сніца* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Смарг., Карэл., Дзятл., Гл., Кам., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *ро́ўніца* м. і ж. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *ро́ўнюшка* м. і ж., *раўнале́так* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *аднале́так* м. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Зэльв. (Бялькевіч, Станкевіч, Сцяцко, Шатэрнік), *адно́летак* м. – Драг. (Мат. апыт.), *аднаго́дак* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Стол., Жытк., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, Станкевіч), *адно́гадак* м. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *аднаго́дка* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Раг. (СПЗБ, Станкевіч), *аднаго́днік* м. – Брасл. (СПЗБ), *гадо́к* м. – Бял., Жытк., Лоеў. (ТС, НС, Янкова, Яўсееў), *аднаро́чніца* ж. – Воран. (СПЗБ), *ро́чнік* м. – Лаг. (Мат. мін.-мал.).

3. НАЗВЫ ДЗЯЦЕЙ

Бруднае, недагледжанае дзіця

асмáлак м. – Лаг. (Варлыга), *бры́дачка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *закíданы* прым. – Хойн. (Мат. Гом.), *мазэ́пчык* м. – мясц. (Насовіч), *му́рза* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *нямы́цька* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *пацку́н* м. – мясц. (Насовіч), *слімазáрнік* м. – мясц. (Насовіч), *слімазу́рнік* м. – мясц. (Насовіч), *шлю́ндрык* м. – мясц. (Насовіч), *шмаравóз* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік).

Гаваркое дзіця

ласкатунóк м. – мясц. (Насовіч), *траскунóк* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шчабяту́н* м. – Лаг. (Варлыга), *шчабяту́ха* ж. – Лаг. (Варлыга).

Гарэза, свавольнік, непаседа

абу́знік м., *абу́зніца* ж. – мясц. (Насовіч), *агáзны* прым. – Пол. (НЛ), *агнíсцік* м. – Лоеў. (Янкова), *азарнíк* м., *азарнíца* ж. – мясц. (Насовіч), *атóрва* м. і ж. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *базу́рны* прым. – Воран. (СРЛГ), *балау́нік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *брóйка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *брыку́н* м. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *брыкунóк* м., *брыку́нчык* м.– Мсцісл. (Юрчанка), *бязу́ля* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *вíсельнік* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ванту́рнік* м., *ванту́рніца* ж.– мясц. (Насовіч), *варвусóк* м., *вы́рвас* м. і ж.– Мсцісл. (Юрчанка), *вы́смал* м. – Кір. (НС), *вы́чварак* м. – мясц. (Насовіч), *вярту́шачка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *гайдáчка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *гайдучóнак м.* – мясц. (Насовіч),

гайсу́н м., *гайсу́ха* ж. – мясц. (Станкевіч), *гайчу́к* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *галаварэ́з* м. – мясц. (Насовіч), *галапу́з* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *галапу́пік* м., *галапу́пка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *гарэ́знік* м. – мясц. (Насовіч), *гульві́снік* м. – Малар. (ДСБ), *джгін* м. – Лаг. (Варлыга), *дуро́ны* прым. – Пол. (НЛ), *ёзда* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *енцо́ха* м. і ж. – Жытк. (ТС), *ёрза* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *жардаго́н* м. – Віц. (Каспяровіч), *жы́кавіца* ж. – Гродз. (Цыхун), *жывалу́п* м. – Раг. (Мат. Гом.), *жы́жлік* м. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *жыу́чык* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *жэ́гва* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *жэ́ўжык* м. – Лельч., Чэрв. р., Віц. (ПС, Шатэрнік, Каспяровіч), *за́йгра* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *зыку́н* м. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *ірза́ннік* м., *ірза́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *кау́жэ́нь* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *кашке́т* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кляску́н* м. – мясц. (Насовіч), *крута́ч* м. – Жытк. (ТС), *кру́ціль* м. – Драг. (З нар. сл.), *лабузава́ты* прым. – Ашм. (СПЗБ), *лапе́за* м. і ж. – Чач. (Мат. Гом.), *на́ўпа* ж. – Драг. (З нар. сл.), *назо́лачка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *назо́лка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *накру́тка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *няве́глас* м. – Браг. (Мат. Гом.), *падшыва́лец* м. – Дзярж., Беш. (НС, Каспяровіч, Станкевіч), *плуто́к* м. – мясц. (Насовіч), *пляску́н* м. – Гом. (НЛГ), *по́ўжык* м. – Добр. (Мат. Гом.), *право́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *праку́да* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *праку́днік* м., *праку́дніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *прая́ва* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *раскабойнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *рышта́нт* м. – Віл. (НС), *сатанёнак* – мясц. (Насовіч), *свавóля* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *смальня́* ж. – Кір. (НС), *смаргу́н* м. – мясц. (Насовіч), *тармаса́* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *чарця́ка* ж. і м. – Гом. р. (НЛГ), *чарцянё* н., *чарцяня́* н. – Чэрв. р., Зах.-бран. р. (Насовіч, Шатэрнік, Растаргуеў), *чарцянёнак* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шкут* м. – мясц. (Насовіч), *шпурдэ́лік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *шы́бельнік* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *юла́* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *юлі́ла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *юро́к* м. – мясц. (Насовіч), *юро́чак* м. – мясц. (Насовіч), *юры́ла* м. – мясц. (Насовіч), *ярзу́н* м., *ярзу́ння* ж. – мясц. (Насовіч).

Дзіця, якое любіць сядзець на руках

бянёха м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бянёшка* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *дзяржу́н* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *каўзу́н* м. – мясц. (Насовіч).

Дзіця, якое пачынае хадзіць

тапу́н м., *тапу́ха* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *тапуно́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *тапу́нчык* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *цюпка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *цюпачка* м. і ж. – мясц. (Насовіч).

Дзіця, якое яшчэ не ходзіць

паўзу́н м. – Рэч. (Насовіч, Станкевіч, Мат. Гом.), *паўзуно́к* м. – мясц. (Насовіч), *паўзу́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *се́дзень* м. – Кругл. (Насовіч, Мат. Маг.), *сядзя́к* м. – Дзятл. (ЖС), *сяду́н* м., *сяду́ха* ж.– Лаг. (Варлыга), *дзвігу́н* м. – мясц. (Насовіч).

Злое дзіця

аспідак м. – мясц. (Насовіч), *вужа́чка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *вужо́нак* м. – мясц. (Насовіч), *зло́снічак* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *зме́йка* ж. – мясц. (Насовіч), *змяёк* м. – мясц. (Насовіч), *пе́нтах* м. – Стол. (ТС).

Ласкавае дзіця

ла́скавы прым. – Гом. р., спарад. паўн.-усх. д. і зах.-пал. г., Астр. (ЛАБНГ), *ласка́вы* прым. – зах.-пал. г., спарад. паўн.-зах. з., Круп., Чач., Раг., Акц., Старадарож. (ЛАБНГ), *ла́шчы* прым. – Глыб. (ЛАБНГ), *ілісліві* прым. – Паст. (ЛАБНГ), *ільсліві* прым. – Гар., Пол., Шум. (ЛАБНГ), *ле́слівы* прым. – Карм. (ЛАБНГ), *лёзны* прым. – Шарк., Глыб. (ЛАБНГ), *лізлівы* прым. – Валож., Маладз. (ЛАБНГ), *лізу́ха* м. і ж. – Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ліса́вы* прым. – спарад. цэнтр. з., Беш., Докш, Дубр., Гор., Мсцісл., Клім. (ЛАБНГ), *лісліві* прым. – паўн. р., паўн.-зах. з., усх.-пал. р. (ЛАБНГ), *лісцівы* прым. –

Тал., Івац., Добр. (ЛАБНГ), *прывéтлівы* прым. – Пін. (ЛАБНГ), *прыўлéсны* прым. – Добр. (ЛАБНГ), *прыхíльны* прым. – Воран. (ЛАБНГ).

Маларослае дзіця

дзятлýк м. – Гл. (Янкоўскі), *каракадзёд* м. – Гл. (Янкоўскі), *каркадзёдак* м. – Гл. (Янкоўскі), *чы́рык* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Надакучлівае дзіця

áйкала м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абры́да* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *каназá* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *кáнькала* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пýга* м. – Драг. (З нар. сл.), *пы́цька* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Непаслухмянае дзіця

арыштáнец м. – Бар. (ДСБ), *біндзю́га* м. – мясц. (Насовіч), *біндзю́жнік* м. – Касц., Гор. (Мат. апыт.), *бязбáцькавіч* м. – Ушацк. (НС), *вачапóр* м. – Ушацк. (ЖНшС), *вýпар* м. – Ушацк. (ЖНшС), *нéслух* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *няўстрýй* м. – Валож. (СЦБ), *пламéта* м. і ж. – Маз. (Мат. Гом.), *разгóн* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *халéрны* прым. – Кір. (НС).

Някемлівае дзіця

ашавýрак м. – Лаг. (Варлыга), *гранóк* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *загавáйла* м. і ж. – Кір. (НС), *кáўдабень* м. – Кір. (НС).

Падлетак

падлéтак – Ушацк., Слаўг., Зэльв., Чэрв. р., Навагр., Гл., Стол., Жытк., Лельч., Кір., Маз., Ельск. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Янкоўскі), *падлётак* – Віц. р., Бых. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *пóдлетак* – пал. р. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., ГЧ), *пóдрастак* м. – Люб. (ЖНшС), *падрóслы* прым. – мясц. (Насовіч), *бальшýн* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насо-

віч, Янкоўскі, Мат. дыял. сл.), *бальшуха* ж. – Лельч. (ПС), *бусайла* м. – мясц. (Насовіч), *буслай* м. – мясц. (Насовіч), *бык* м. – Гор. (Мат. Маг.), *вазрослы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *вялікдура* ж. – Кам. (ДСБ), *дзяцінец* м. – Лаг. (Варлыга), *дзяўзно* ж. – Гродз. (Цыхун), *дзяўчук* м. – Слон. (НЛ), *жаўтароцік* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ладыга* м. – Светлагор. (Мат. Гом.), *малькашы* прым. – Нараўл. (Мат. Гом.), *пачшпарак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *сівуля* ж. – Бых. (Мат. Маг.), *сівуха* ж. – Гл. (Янкоўскі).

Пласківае дзіця, плакса

крыкун м., *крыкуха* ж. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *крыкса* м. і ж. – мясц., Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *крыкслівы* прым. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Юрчанка, Растаргуеў), *крыксуля* ж., *крыксун* м., *крыксуння* ж., *крыксуха* ж. – Бых., Мсцісл., Зах.-бран. р. (Мат. Маг., Юрчанка, Растаргуеў), *плакса* м. і ж. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *плаксунок* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *равушка* м. і ж. – Кобр. (ЖНшС), *рова* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *роўба* ж. – Кір., Маз. (НС, Мат. Гом.), *румза* м. і ж. – мясц., Чач., Буда-Каш., Раг., Лях. (Насовіч, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Мат. апыт.), *рэва* м. і ж. – Кобр., Маладз. (ЖНшС, Мат. дыял. сл.), *выцік* м. – мясц. (Насовіч), *дудар* м. – мясц. (Насовіч), *зайдзённік* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *кныхала* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *крыўляка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *кукса* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *нюня* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *піскля* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *склімá* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *віскліва* прым. – Віл. (ЛАБНГ), *каўканнік* м., *каўканніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Поўнае, здаровае дзіця

асцялёпак м. – Добр. (Мат. Гом.), *бахур* м. – Гродз. (Цыхун), *гарбузік* м. – Гор. (Мат. Маг.), *злёпак* м. – Брэсц., Ганц., Гл. (ДСБ, Янкоўскі), *камёлак* м. – Слуц. (ЖНшС, Насовіч), *карузлік* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *карапуз* м. – Добр., Буда-Каш. (Мат. Гом.), *карапузік* м. – мясц. (Насовіч), *лузаннё*

зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *лузга́нчык* м. – мясц. (Насовіч), *макла́к* м. – Докш. (Мат. дыял. сл.), *па́ўхір* м. – Зэльв. (Сцяцко), *пенцюшо́к* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пуза́цік* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пузянё* н. - мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пы́жык* м. – мясц. (Насовіч), *цяльпу́х* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Пястун

пе́ста м. і ж. – Лях., Ваўк., Уздз. (Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *пе́стун* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пе́сцік* м. – мясц. (Насовіч), *пестуно́к* м. – мясц. (Насовіч), *пясту́н* м. – Чач., Лід., Чэрв., Смален. р. (Насовіч, Мат. апыт., Мат. Гродз., Шатэрнік, Дабравольскі), *пясту́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *пясту́ха* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *пясцёна* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пяшчо́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *распяшчо́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *аліга́нчык* м. – Лун. (ДСБ), *біру́лька* ж. – Ушац. (НС), *дахо́хлены* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *кукобны* прым. – Смален. р. (Станкевіч), *мазу́н* м. – Драг., Стол. (З нар. сл., ДСБ), *малімо́нка* ж., *малімо́нчык* м. – Віл., Драг., Лаг. (НС, З нар. сл., Варлыга), *па́ня* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *панянёха* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *патво́ра* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *смята́ннік* м. – Гл. (Янкоўскі).

Развітае, кемлівае дзіця

азу́ка м. і ж. – мясц. (Насовіч), *быстра́к* м. – мясц. (Насовіч), *быстрэ́чак* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ла́дный* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Рослае дзіця

ба́йбус м. – Гом. р. (НЛГ), *бальшу́н* м. – Раг., Жытк., Гл. (Мат. Гом., Янкоўскі), *бальшу́ха* ж. – Бял., Гл. (Мат. дыял. сл., Янкоўскі), *даўгано́жка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ды́за* ж. – Лаг. (Варлыга), *ла́дны* прым. – Гл., Лаг. (Янкоўскі, Варлыга), *лы́нда* ж. – Лаг. (Варлыга), *цы́ба* ж. – Лаг. (Варлыга).

Слабое, хілае, хваравітае дзіця

абме́нак м. – Гродз. (Цыхун), *вахлячо́к* м. – мясц. (Насовіч), *драбно́тачка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *замо́рушак* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *зеляпе́нь* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *зеляпу́ха* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *злі́пух* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *змо́рак* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *лапяно́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *не́ўдальства* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *негадо́ўны* прым. – Петр., Гл. (Мат. Гом., Янкоўскі), *нягéглы* прым. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *нязна́чачка* ж. – Чач. (Мат. Гом.), *песлячо́к* м. – мясц. (Насовіч), *сарва́нуш* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *сіня́ўка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *скі́дыш* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *склéзень* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *склі́за* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *скны́га* м. і ж. – Кір. (Мат. Гом.), *сухо́ціна* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *трухлячо́к* м. – мясц. (Насовіч), *туравéйка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *хірлё* н. – Гродз. р. (СРЛГ), *хлюпячо́к* м. – мясц. (Насовіч), *худалéтак* м. – Гом. р. (НЛГ), *шлу́пік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шлэ́пар* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шлэ́птух* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шлюпа́к* м. – мясц. (Насовіч).

Спалоханае дзіця

верадава́ты прым. – мясц. (Насовіч), *вярэ́длівы* прым. – мясц. (Насовіч), *пералéканы* дзеепрым. – Лоеў. (Янкова), *уляка́ны* прым. – мясц. (Насовіч).

Упартае, капрызнае дзіця

капры́з м. – мясц. (Насовіч), *капры́за* м. і ж. – Слуц. (ЖНшС, Насовіч), *капры́снік* м. – мясц. (Насовіч), *апрысак* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *брыку́н* м., *брыку́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *брыку́шка* ж. – мясц. (Насовіч), *ву́пар* м. – Гродз. (Цыхун), *га́ўка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *гнявы́ш* м. – Ушац. (ЖНшС), *жыга́лачка* ж. – мясц. (Насовіч), *жы́жка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *каназа́* м. і ж. – Петр. (Мат. Гом.), *наду́тка* ж., *наду́цік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *нард* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *неўбо́й* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

4. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА РОДНАСЦІ І СВАЯЦТВУ

4.1. ДАШЛЮБНАЕ СТАНОВІШЧА

Любімы чалавек

Які выклікае пачуццё любові, асабліва дарагі каму-н.

каха́ны прым. – Зах.-бран. р., Смален. р., Жытк., Маз., Гл. (ЖНшС, ГЧ, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Янкоўскі), *каха́нка* ж. – Смален. р., Дзятл., Гл. (Мат. Гродз., Дабравольскі, Насовіч, Янкоўскі), *каха́нка* ж. – Раг., Маз., Чач. (Мат. Гом.), *каха́нік* м. – Навагр. (З нар. сл.), *каха́нак* м. – Астр., Маз., Калінк. (Мат. Гродз., Мат. Гом.), *злюблёныя* 'закаханыя' мн. – Леп. (ЖНшС), *хорошу́ха* ж. 'любая жанчына' – Стол. (ТС), *мілы* прым., *міленькі* прым. памянш. – Стол., Жытк. (ТС), *лю́бы* прым. – Жытк. (ТС, Станкевіч), *лю́бка* м. і ж., *аблюбе́нец* м., *уміло́ваны* прым., – мясц. (Насовіч), *радзіна* ж. перан., *радзіначка* памянш. – Лоеў. (Янкова), *успадаба́ны* прым., *упадаба́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *заў-лётка* ж. – Лоеў., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка), *заўляка́ша* м. і ж., *заўлёціна* м. і ж., *ненагля́да* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *зязю́лька* ж. памянш. перан. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *дарагу́ся* ж. гумар., *дарагу́ська* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дараге́нькі* прым. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *зазно́ба* ж., *зазно́бушка* ж., – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *сушыльца* м. і ж., *не́га* ж., *любу́нька* м., *мілачка* ж., *мільчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Нарачоныя

Жаніх і нявеста.

су́джаны прым., *любе́няц* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *прарачо́ны* прым., *су́жанік* м., *су́жанка* ж., *абра́нец* м. – мясц.

(Насовіч), *наканóваны* прым., *канáш* м., *аблюбéніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі).

Нежанаты мужчына

халасця́к м. – Астр., Жытк., Маз., Мсцісл. (ТС, Мат. Гродз., ГЧ, Юрчанка), *халасці́к* м. – Лоеў. (Янкова), *халасты́* прым. – Лоеў. (СПЗБ, Янкова), *халóсты* м. – Круп., Рэч., Зах.-бран. р. (СПЗБ, НС, Растаргуеў), *халóсны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз), *кавале́р* м. – Астр., Гродз. (Мат. Гродз., Цыхун), *нежанáцік* м. гумар. – Мсцісл. (Юрчанка), *жаніхáйла* м. – Слаўг., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *дзяцю́к* м. – Смарг., Віц. р. (Станкевіч, Каспяровіч), *дзяву́шчы* – Віц. р. (Каспяровіч), *пáрабак* м. – Малар. (ДСБ), *пані́ч* м., *панічóк* м. памянш.`'усялякі нежанаты высакароднага паходжання' – мясц. (Насовіч), *жанéннік* м. 'той, хто хоча ажаніцца' – Мсцісл. (Юрчанка); **стары халасцяк**: *сіву́н* м. – Жытк., Бял. (ТС, Яўсееў), *áбец* м. – Жытк. (ТС), *міру́н* м. іран. – Ваўк., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *стары́ кавале́р* – Ашм., Астр., Лаг., Кобр. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., ЖНшС), *стары́ дзяцю́к* – Смарг. (СПЗБ), *солóм'ены жэні́х* – Стол. (ТС), *нікалáеўскі халасця́к* – Чэрык. (Мат. Маг.), *вы́сівень* м. – Бял. (Яўсееў), *перастáрак* м. – Гом., Карэл. (НЛГ, Мат. Гродз.), *жаніхáйла* м. іран. 'той, хто доўга збіраецца жаніцца, хлопец у гадах, які заляцаецца да дзяўчат' – Мсцісл. (Юрчанка), *бабы́ль* – Маладз., Чэрв. р., Віц. р. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Каспяровіч).

Незамужняя жанчына

халасця́чка ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *халасця́нка* ж. – Гродз. р. (СРЛГ, Н. сл-сць), *дзяву́шчая* прым. – Паст. (СПЗБ), *бязму́жняя* прым. – Гом. (НЛГ), *беспáрна* прым. – Стол. (ТС); **старая дзеўка**: *дзéўка* ж. – Кобр. (ДСБ), *старáя дзéўка* – Кобр. (ЖНшС), *мікалáеўская дзéўка* – Ваўк. (Сцяшковіч), *стáлая дзéўка (дзéва)* ж. – Паст., Лаг. (СПЗБ), *нáдаўба* ж. – Гарад. (ЛАБНГ), *нáдаба* ж. – Ушацк. (ЛАБНГ), *надóб'я*

ж. – Шарк. (ЛАБНГ), *дзёва* ж. – Бых., Добр. (ЛАБНГ), *дзявіца* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *давýтка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *сівýха* ж. – Жытк. (ТС), *сівýля* ж. – Гл. (Янкоўскі), *бáбіца* ж. – Стол. (ТС), *векавýха* ж. – Зах.-бран. р., усх.-маг. р., Смален. р., Круп., Гом. (СПЗБ, СЦБ, НЛГ, Бялькевіч, Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч), *перастáрка* ж. – Гом. (НЛГ), *вы́старка* ж. – Бял. (Яўсееў), *вы́старак* м. і ж. – Ушацк. (НЛ, ЖНшС), *окы́дышчэ* н. – Пін. (НЛ), *бабы́лка* ж. – Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *засядзёлка* ж. – Бял. (Яўсееў), *перасéдзелка* ж. – Верхнядзв. (Шаталава), *пук* м. 'для вызначэння ўжо немаладога ўзросту дзяўчыны, якая не выйшла замуж' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *стры́мка* ж. – Гродз. (ЖНС), *шаснáццатка* ж. перан. іран. 'немаладая жанчына, якая не была замужам' – Кліч. (Мат. Маг.); **дзяўчына, да якой заляцаецца хлопец:** *ухажóрка* ж. – Навагр., Ваўк., Лоеў., Чач. (Мат. Гродз., Янкова, Мат. апыт.), *палюбóўніца* ж. – Круп. (СЦБ), *дружы́на* ж. 'дзяўчына, з якой хлопец сябруе, кахаецца' – Пух. (З нар. сл.), *панéнка* ж. 'жанчына, да якой заляцаюцца' – Уздз. (Мат. мін.-мал.); **засватаная дзяўчына:** *засвáтаная* прым. – Навагр., Ваўк. (Мат. Гродз.), *зарýчаная* ж. – Астр. (Мат. Гродз.).

Нялюбы

нялю́бы прым. – Віц. р., Стол. (ТС, Каспяровіч), *нямі́лы* прым., *неўгóдны* прым. – Стол. (ТС), *нялю́б* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Ухажор

ухажóр м. – Смален. р., Ваўк., Дзятл., Воран., Мёр., Пух., Мсцісл., Лоеў., Чач. (СПЗБ, Мат. Гродз., Растаргуеў, Сцяшковіч, Янкова, Юрчанка, Мат. апыт.), *ухаджóр* м. – усх.-маг. р., Пух., Воран., Мёр. (СПЗБ, Бялькевіч), *ухаджóрнік* м., *ухáджываннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кавалéр* м. – Чэрв. р., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *кóхан* м. – Гродз. (Цыхун).

4.2. СЯМЕЙНАЕ СТАНОВІШЧА

Жонка

Жанчына ў адносінах да мужа.

жо́нка ж., *жо́начка* ж. памянш. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Кучук, Насовіч, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка), *жо́нца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *жана́* ж. – Смален. р., усх.-маг. р., Брасл. (СПЗБ, Бялькевіч, Станкевіч, Дабравольскі), *жо́на* ж. – Стол. (ТС), *жы́нка* ж. – Зах.-бран. р., Пруж., Кам. (СПЗБ, Растаргуеў), *ба́ба* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Іўеў., Віл., Маладз., Лаг., Гом., Лоеў., Жытк., Стол. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., З нар. сл., Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Янкова), *ве́рніца* ж. перан., *дамаве́рка* ж., *ка́шніца* ж., *суме́сніца* ж., *уме́сніца* ж., *супру́жніца* ж., *палаві́на* ж. – мясц. (Насовіч), *гаспады́ня* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *дру́жка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *падру́жжа* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пату́жніца* ж. 'працавітая жонка', *пэпле́чніца* ж. 'жонка-памочніца' – мясц. (Насовіч, Станкевіч); **назвы жонак па мужу:** 'жонка салдата': *салда́тка* ж. – Брасл., Слаўгарад. (СПЗБ, ГЧ), *жаўне́рка* ж. – мясц. (Станкевіч); 'жонка краўца': *краўчы́ха* ж. – Кобр. (ЖНшС, Насовіч), *краўцо́ва* ж. – Смарг. (СПЗБ); 'жонка святара': *ма́тушка* ж. – Чэрв. р., Смален. р., Гродз., Слаўгарад. (Мат. Гродз., ГЧ, Шатэрнік, Дабравольскі), *пападзьдзя* – Чэрв. р. (Шатэрнік, Насовіч), 'жонка дыякана': *дыя́каніха* ж., *дыя́каніца* ж., *дзячы́ха* ж., *бакалярыха* ж. устар. – мясц. (Насовіч); *шынкары́ха* ж. 'жонка шынкара', *камандзе́рша* ж. 'жонка камандзіра', *енера́лша* ж. 'жонка генерала', *маёрша* ж. 'жонка маёра', *кушняры́ха* ж. 'жонка скарняка', *бо́ндарыха* ж. 'жонка бондара', *палко́ўнічыха* ж. 'жонка палкоўніка', *экано́мка* ж. 'жонка эканома', *катляры́ха* ж. 'жонка медніка', *ку́харыха* ж. 'жонка кухара', *маляры́ха* ж., *маляро́вая* ж. 'жонка мастака', *шаўчы́ха* ж. 'жонка шаўца' – мясц. (Насовіч), *каваліха* 'жонка каваля' – Чэрв. р., Верхнядзв., Га-

рад., Шчуч., Круп., Кобр. (СПЗБ, СЦБ, ЖНшС, Шатэрнік, Насовіч), *шку́рніца* ж. 'жонка гарбара' – Кобр. (ЖНшС), *шаўчы́ха* ж. 'жонка шаўца' – Кобр. (ЖНшС), *ляснічы́ха* 'жонка лесніка' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *бля́харыха* ж. 'жонка бляхара' – Зэльв. (Н. сл-сць), *бакаля́рыха* ж. 'жонка дзячка або бакалаўра' – мясц. (Станкевіч), *батрачы́ха* 'жонка батрака' – мясц. (Насовіч), *ме́льнічыха* 'жонка мельніка' – Кобр. (ЖНшС).

Муж

Мужчына ў адносінах да жонкі.

мужы́к м. – агульн. (СПЗБ, ГЧ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Цыхун, Шатэрнік, Янкова, Мат. апыт.), *муж* м. – Валож., Жытк., Чач., Кобр. (ГЧ, ТС, Мат. дыял. сл., ЖНшС), *чалаве́к* м. – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., усх.-пал. р., Смален. р., Гродз., Віл., Уздз., Гл., Пух., Лях., Кам., Раг., Стол., Жытк., Лельч. (СПЗБ, ТС, НЛ, Мат. мін.-мал., Н. сл-сць, ГЧ, Дабравольскі, Каспяровіч, Кучук, Растаргуеў, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі), *дзед* м. – Чэрв. р., Чач., Лоеў. (Шатэрнік, Мат. апыт., Янкова), *дружы́на* м. – Смален. р., Гом., Лоеў. (НЛГ, Янкова, Дабравольскі), *гаспада́р* м. – Воран., Гл. (Мат. Гродз., Янкоўскі), *хазя́ін* м. – Жлоб., Лоеў., Чач. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *мой* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *стары́* субст. прым. – Лоеў. (Янкова), *ла́да* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Сямейная пара

Муж і жонка.

па́ра ж., *па́рка* ж. памянш. – агульн. (ГЧ, Станкевіч, Мат. апыт.), *дружы́на* ж. – Пух. (З нар. сл.); **муж і жонка пасля шлюбу:** *малада́я па́ра* – Дзятл. (Мат. Гродз.), *маладажэ́нства* н. – Ваўк. (Мат. Гродз.).

Сям'я

Група людзей, якая складаецца з мужа, жонкі, дзяцей і іншых блізкіх сваякоў.

сям'я ж. – Слаўгарад., Буда-Каш., Мсцісл., Жытк. (ТС, ГЧ, Юрчанка), *семе́йка* ж. памянш., *семе́йство* зб. н. – Жытк. (ТС), *радзі́на* ж., *радзі́мка* ж. памянш. – мясц. (Станкевіч), *род* м. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *дружы́на* ж. – Воран., Зэльв. (Мат. Гродз., Сцяцко), *гут* м. – Чач. (ГЧ), *кубло́* н. перан. – Стол. (ТС), *малжэ́нства* н. – мясц. (Насовіч); **вялікая сям'я**: *сям'і́шча* ж. – Лоеў., Чач., Стол. (Янкова, ТС, Мат. апыт.), *ца́рская фамі́лія* 'сям'я са шматлікай колькасцю сваякоў' – Смарг. (Сл. Гродз.); **галава сям'і**: *гаспада́р* м. – агульн. (ЛАБНГ), *аспада́р* м. – заходняя частка паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *спада́р* м. – мясц. (Насовіч), *бальша́к* – Смален. р. (Дабравольскі), *сімяні́сты* субст. прым. 'гаспадар, у якога вялікая сям'я' – Лаг. (Варлыга), *семяні́сты* прым. 'шматсямейны' – мясц. (Станкевіч); **член сям'і:** *сяме́йнік* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *сям'я́нка* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *сем'ені́н* м. – Жытк. (ТС), *сімяні́н* м. – Лаг. (Варлыга), *яда́к* м. – Шчуч., Гл. (Мат. Гродз., Янкоўскі), *чалядзі́нка* ж., *чалядзі́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *пустадо́мак* 'сем'янін, які не прыяе дому, але цягне з дому' – Лаг. (Варлыга), *адлі́пыш* м. 'той, хто аддзяліўся ад сям'і' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *про́чнік* м., *про́чніца* ж. 'той, хто пакідае сям'ю з-за нягод' – мясц. (Станкевіч), *малімо́нка* ж. 'член сям'і, якому даюцца нейкія прывілеі' – Старадарож. (ЖНшС), *малімо́нчык* м. 'член сям'і, якому даюцца нейкія прывілеі' – Драг. (НЛ); **жанаты мужчына:** *жана́ты* прым. – Дзятл., Паст., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС), *жана́цік* м. – Валож., Нясв., Мсцісл., Буда-Каш. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Юрчанка, Мат. апыт.), *пашлюбава́ны* прым. 'павянчаны' – мясц. (Насовіч), *семяні́н* м. – Стол. (ТС), *сяме́йны* прым., *сям'і́сты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **маладыжанаты мужчына:** *маладажо́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *мужаве́нь* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *перважэ́нец* м. 'жанаты ў першы раз' – Смален. р. (Дабра-

вольскі), *другажэ́нец* м. 'жанаты ў другі раз' – Смален. р. (Дабравольскі), *жанілка* м. 'мнагажэнец' – Ваўк. (Мат. Гродз.), *распушча́нец* м. 'мнагажэнец' – Браг. (Мат. Гом.), *перэбе́жчык* м. 'той, хто пакінуў адну жонку і пайшоў да другой' – Жытк. (ТС), *бабажо́н* м. 'той, хто ажаніўся са старой бабай' – мясц. (Насовіч, Станкевіч); **замужняя жанчына:** *маладзіца* ж., *маладзічка* ж. памянш.– усх.-пал. р., Гом. р. (Мат. Гом., Насовіч), *му́жняя* прым. – мясц. (Насовіч), *мужа́тка* ж. – мясц. (Насовіч), *заму́жка* ж. – Докш. (Станкевіч), *кабе́та* ж., *кабе́тка* ж. – Мядз. (СЦБ, Насовіч), *кабе́ціна* ж. – Віл., Валож. (СЦБ); **маладая замужняя жанчына**: *маладзіца* ж. – Зах.-бран. р., Гом. р., Смарг., Астр., Лід., Воран., Шчуч., Гарад., Дзятл., Гл., Чач. (Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Янкоўскі, Растаргуеў), *маладу́ха* ж. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Рэч., Жлоб. (Мат. Гом., Бялькевіч, Растаргуеў, Станкевіч), *мало́духа* ж. – Пруж. (СПЗБ), *мадзіца* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў); *заму́жніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка); **жанчына, якая толькі што выйшла замуж**: *княгіня* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў); **жанчына, якая выйшла замуж без сватаўства з боку бацькоў мужа:** *набіва́нка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *набо́віч* ж., *набо́іч* ж. абразл. – Пух. (ЖС), *набо́йка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі); **жанчына, якая на сваю гаспадарку ўзяла мужа**: *прыма́чка* ж. – Лаг. (НС, Варлыга, Станкевіч, Насовіч), *прымічка* ж. – Саліг. (Н. сл-сць), *пры́мчыха* – Смален. р. (Дабравольскі); **жанчына, якая жыве з мужам без шлюбу:** *прычэ́па* ж. – Кобр. (ЖНшС), *пове́рэнка* ж. – Жытк. (ТС); *пане́нка* ж. 'замужняя жанчына, да якой заляцаецца кавалер' – Уздз. (СЦБ).

Удава

Жанчына, у якой памёр муж.

удава́ ж. – агульн. (СПЗБ, ГЧ, ТС, Мат. Гродз., Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Янкова), *удо́ва* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *удо́ўка* ж. ласк. – Гом. (НЛГ, Насовіч), *удо́вая* прым. – Гродз. (СПЗБ), *аско́ўка* ж. – Браг. (Мат. Гом.).

Удавец

Мужчына, у якога памёрла жонка.

удаве́ц м. – агульн. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў).

4.3. ЧЛЕНЫ СЯМ'І

Бабуля

Матчына або бацькава маці.

ба́ба ж., *бабу́ля* ж. памянш.-ласк., *бабу́лька, бабу́нька* ж. памянш.-ласк. – Віц. р., Чэрв. р., Гродз. р., Вілен. р., Смален. р., Зах.-бран. р., Пух., Лоеў., Слаўгарад., Жытк. (СПЗБ, ТС, СЦБ, ГЧ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *ба́бка* ж. – Чэрв. р., Віц. р., Смален. р., Зах.-бран. р., Смарг., Беш., Лаг., Кругл., Жытк. (ТС, СЦБ, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *ба́банька* ж., *бабу́ленька* ж., *бабу́лечка* ж., *бабу́нечка* ж., *бабу́сенька* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бабу́ня* ж. – Віц. р., Зах.-бран. р., Гродз., Воран., Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Цыхун), *бабу́ся* ж., *ба́бухна* ж. экспр., *бабу́сечка* ж. ласк. – Чэрв. р., Віц. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Смален. р., Смарг., Беш. (Бялькевіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *ба́бушка* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *бабу́та* ж. – Пух. (СЦБ), *ба́пця* ж. – Вілен. р., Валож. (СПЗБ, СЦБ), *стара́я* – Чэрв. р. (Шатэрнік).

Бацька

Мужчына ў адносінах да сваіх дзяцей.

та́та м. – паўн.-зах. з., Вілен. р., Віц. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Смален р., Слаўг., Кобр., Гл. (СПЗБ, ГЧ, ЖНшС, Мат. Гродз., Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Цыхун, Янкоўскі), *та́тка* м., *та́тачка* м. – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-

бран. р., Беш., Лоеў. (ТС, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік, Янкова), *тáтусь* м. – Воран., Шчуч. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *татýся* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *татýля* м. – Вілен. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Смарг., Лаг., Кругл. (СПЗБ, Мат. Маг., Варлыга, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік,), *татýль* м. ласк. – Беластоц. р., Шчуч. (СПЗБ, Мат. Гродз), *бáцька* м. – Віц. р., Зах.-бран. р., Смален. р., усх.-маг. р., Гродз., Смарг., Лід., Чэрв., Лоеў., Гл., Маз., Хойн., Добр., Чач., Буда-Каш., Жлоб., Мсцісл. (СПЗБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі, Юрчанка), *бáцюшка* м. ласк. – Гом. (НЛГ), *бáцюхна* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *бáце* м., *бáцюхно* м. – Стол., Жытк. (ТС), *бáця* м. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *бацю́та* м. – Віл. (СЦБ), *ацéц* м. – Вілен. р., Смален. р., Астр., Брасл., Воран. (СПЗБ, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *айцéц* м., *óйцец* м. – Астр. (Мат. Гродз., Н. сл-сць, Насовіч), *пáпа* м. – Лаг., Маладз., Уздз., Браг., Гом. (СЦБ, Мат. Гом.), *пáпка* м. памянш. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *пáпік* м. – Люб. (ЖС), *цяця* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *цяцечка* м. – Смален. р., Зах.-бран. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *цяцька* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *баць* м., *бáцюш* м. 'зварот да бацькі' – Смален. р. (Дабравольскі).

Бацькі

Бацька і маці ў адносінах да сваіх дзяцей.

бацькí мн. – агульн. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. дыял. сл., ЖНшС, ГЧ, Варлыга, Насовіч, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік), *радзíцелі* мн. – Вілен. р., Астр., Лоеў., Чач. (СПЗБ, Янкова, Мат. апыт.).

Дачка

Асоба жаночага полу ў адносінах да сваіх бацькоў.

дзéўка ж. – Пух. (СЦБ); **адзіная дачка:** *адзінáчка* ж. – Ашм., Драг. (СПЗБ), *адзініца* ж. – Воран., Драг. (СПЗБ),

ядна́чка ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *бальшу́ха* ж. 'старэйшая дачка' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *маму́ля, маму́ся* ж. 'дачка, якая падобна на маці тварам ці паводзінамі' – Бял. (Яўсееў), *кавалёўна* ж. 'дачка каваля' – усх.-маг. р. (Насовіч, Бялькевіч), *маляро́ўна* ж. 'дачка мастака', *кухаро́ўна* ж. 'дачка кухара', *кушняро́ўна* ж. 'дачка кушняра', *шаўцо́ўна* ж. 'дачка шаўца', *краўцо́ўна* ж. 'дачка краўца', *катляро́ўна* ж. 'дачка катляра', *пападдзя́нка* ж. 'дачка удавы святара', *дзяко́ўна* ж. 'дачка дзячка' – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *бандаро́ўна* ж., *бандара́нка* ж. 'дачка бондара' – Віц. р, Валож. (ЖС, Каспяровіч, Насовіч), *папо́ўна* ж. 'дачка святара' – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч).

Маці

Жанчына ў адносінах да сваіх дзяцей.

ма́ці ж. – агульн. (ДАБМ, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Мат. Гродз., Варлыга, Цыхун, Шатэрнік, Янкоўскі), *маць* ж. – спарадычна Бярэз. р., паўн. р., Паням. р. (ДАБМ), *ма́цер* ж. – спарадычна агульн. (ДАБМ, ГЧ, З нар. сл., Дабравольскі, Каспяровіч, Кучук, Насовіч, Растаргуеў), *ма́церка* ж. – Ушацк., Маладз., Слуц., Бяроз., Мсцісл. (ДАБМ, Мат. дыял. сл., Юрчанка), *ма́тка* ж. – агульнае, акрамя зах.-пал. г. (ДАБМ, ТС, ГЧ, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Мат. Гом, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *ма́танька* ж. ласк. – Гом., Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *ма́тарка* ж. – Пух. (СЦБ), *мату́ля* ж. – Вілен. р., Зах.-бран. р., Гродз., Смарг., Паст., Віл., Жытк. (СПЗБ, ТС, ЖНшС, Насовіч, Растаргуеў), *ма́тухна* ж., *ма́тушка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *мату́лька* ж. ласк. – Гом., Барыс., Лаг. (НЛГ, СЦБ, Варлыга), *мату́ся* ж. – Віц. р., Смален. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *мату́ня* ж. – Барыс. (СЦБ), *ма́тэнька* ж. памянш. – мясц. (Насовіч), *ма́ма* ж. – Вілен. р., Віц. р., Гродз., Воран., Астр., Віл., Пруж., Стол., Жытк., Буда-Каш., Мсцісл., Слаўг. (ТС, Мат. Гродз., ГЧ, Каспяровіч, Цыхун, Юрчанка), *ма́мка* ж. – Смален. р., Лаг., Чэрв., Жытк. (ТС, СЦБ, Варлыга, Дабравольскі, Ша-

тэрнік), *мамáня* ж. – Смарг. (СПЗБ), *мáменька* ж., *мáмца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *мамýля* ж. іран.` – Мсцісл. (Юрчанка), *мáмухна* ж. – усх.-маг. р., Смален. р., Зах.-бран. р. (Бялькевіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *мамóк* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *мáміца* ж. груб. – Ушацк. (ЖС), *ма* ж. 'зварот да маці' – Зах.-бран. р., Свісл., Стол., Жытк. (ТС, Сл. Гродз., Растаргуеў), *траянка* ж. 'жанчына, якая мае траіх дзяцей' – мясц. (Станкевіч), *бязмýжка* ж. 'жанчына, якая мае дзяцей без мужа', *дзяцінуха* ж. 'жанчына, у якой малыя дзеці' – Ушацк. (ЖНшС).

Падкідыш

Дзіця, падкінутае чужым людзям.

найдзёнак м. – Жытк. (ТС), *найдзённік* м., *найдзён* м., *найдзёна* ж. – Стол. (ТС), *знáйда* м. і ж. – Віл. (СПЗБ), *знáйдзяны* прым. – Карэл. (СПЗБ), *падкідыш* м. – мясц. (Насовіч), *бязбацькавіч-бязматкавіч* – мясц. (Станкевіч).

Падчарка

Няродная дачка мужа ці жонкі.

пáдчарка ж., *пáчарка* ж. – віц.-маг. г., Гом. р., Зах.-бран. р., Барыс., Бераст., Дзятл., Лельч., Баран., Старадарож., Браг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Растаргуеў, Станкевіч, Насовіч, Шаталава, Мат. апыт.), *пáдчарыца* ж., *пáчарыца* ж. – паўдн.-зах. д. (акрамя Гом. р.), паўн.-зах. з., спарадычна Віц. р. і ўсх-маг. р., Гор., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Каспяровіч), *падчóрка* ж. – Акц. (ЛАБНГ), *пáдчорка* ж. – Жытк. (ТС), *падчар* ж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *пачóрка* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *пáчараца* ж., *пáчарка* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *пáччарка* ж. – паўн.-зах. з., Гл., Чач. (СПЗБ, Насовіч, Янкоўскі, Мат. апыт.), *пáчырка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пачэ́рыца* ж. – Гом. (НЛГ), *пáнчарыца* ж. – Пін., Івац., Іван., Лельч., Стол., Лун. (ЛАБНГ, ТС, Шаталава), *пáньчэрыца* ж. – Івац. (ЛАБНГ), *пáнчарка* ж. – Светлагор., Нараўл. (ЛАБНГ),

панчо́рка ж. – Петр., Лельч., Маз. (ЛАБНГ, ГЧ, Шаталава), *панчу́рка* ж. – Калінк., Маз., Лельч. (ЛАБНГ), *па́серба* ж., – Стол., Пін. (ЛАБНГ, ДСБ, НС), *па́сербка* ж. – мясц. (Насовіч), *па́сербіца* ж. – Ашм., Іўеў., Воран., Кам., Кобр., Жаб., Пін. (ЛАБНГ, ДСБ, ЖНшС, НЛ, Станкевіч), *пасе́рбіца* ж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *пасярбіца* ж. – Астр., Ваўк., Кобр. (ЛАБНГ), *па́сербніца* ж. – Драг., Пін. (ЛАБНГ, ДСБ), *па́серніца* ж. – Драг., Лельч. (ЛАБНГ, ДСБ), *пасыно́вая* ж., *пасыно́ва* ж. – Жытк., Люб. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *па́сыніца* ж. – Кам. (ЛАБНГ), *па́сыльніца* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *прывядзёнка* ж. – Капыл. (ЛАБНГ), *прынясёнка* ж. экспр. – Віл. (СПЗБ), *дача́нка* ж. Бяроз. (ЛАБНГ), *даччаніца* ж. – Пруж. (ЛАБНГ).

Пазашлюбнае дзіця

Народжаны ад бацькоў, якія не былі ў шлюбе.

ба(й)стру́к м., *байстручо́к* м. памянш. – паўдн.-зах. д., зах-пал. г., сярэд.-бел. г., усх.-маг. р., спарадычна паўн.-усх. д., Зах.-бран. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. Гом., Мат. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Каспяровіч, Кучук, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі), *ба́йстра* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Насовіч), *бастручыско* н. павеліч. – Беластоц. р. (СПЗБ), *байстручанё* н. – Гом. (НЛГ), *байстру́чка* ж. – Зах.-бран. р., Стол., Кобр. (ТС, Растаргуеў, Насовіч), *байсцёр* м. – Жытк. (ТС), *ба́йсцер* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *бенко́* м. і ж. – Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ЖС), *бе́нька* ж. – Жытк. (ТС), *бе́нок* ж. – Стол., Жытк., Лельч. (ЛАБНГ), *бенка́ч* м. – Жытк. (ТС), *бэ́нісь* м. – Пух., Слаўг. (НЛ, З нар. сл.), *бэ́ньсь* м., *бэнсь* м. – Барыс., Чэрв., Пух., Бярэз., Клім., Чэрык., Лаг., Смал., Капыл., Навагр., Дзятл. (ЛАБНГ, ЖС, НЛ, СЦБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *бэ́нься* м. – Чэрв. в. (Шатэрнік, Станкевіч), *бэ́нць* м. – Круп. (ЛАБНГ), *бе́нся* ж. – Барыс. (ЛАБНГ), *багда́н* м. – Вехнядзв., Ра́с., Беш., Леп. (ЛАБНГ, Насовіч, Станкевіч), *багда́нец* м. – Верхнядзв. (Шаталава), *багдано́ўскі* м. – Сен. (ЛАБНГ), *багда́й* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *багда́нка* ж. 'пазашлюбная дзяўчынка, падкідыш' – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *банка́рт* м.

пагардл. – спарадычна паўн. р. і гродз.-бар. г., Барыс., Кругл., Тал., Бярэз. Докш., Круп., Уздз., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., СЦБ), *банка́р* м., *бэнка́р* м. – Леп., Стаўб. (ЛАБНГ), *бэ́нкарт* м., *бэнка́ртка* ж. – мясц. (Насовіч), *банкра́т* м. – Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Шатэрнік), *барка́н* м. – Люб., Добр., Петр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *баху́р* м. груб. – Паст., Глыб., Астр., Карэл., Пух., Стаўб. (СЦБ, Мат. Гродз., Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *ба́хур* м. – Шарк. (ЛАБНГ), *бэ́хур* – Докш. (ЛАБНГ), *бахо́р* м. – Смарг. (ЛАБНГ), *знайдзён* м. – Шум., Віц., Тал., Круп., Бых., Бабр., Ветк., Лельч., Стол., Лоеў. (ЛАБНГ, ТС, Насовіч, Станкевіч, Янкова), *знайдзёнка* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *знайдзёны* субст. прым. – Івац. (НС), *знайду́к* м. – Докш. (СПЗБ), *знайду́н* м., *знайду́нка* ж. – Ушацк. (ЛАБНГ, ЖНшС), *зна́йдыш* ж. і м. – мясц. (Насовіч), *знайдзю́к* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *найдзён* м. – Карм., Гл., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *найдзёнак* м. – Касц., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *найдзёна* ж., *найдзённік* м. – Стол. (ТС), *на́йдзіч* м. – Слуц. (ЖНшС), *найдзёны* прым., *нахо́дны* прым. – Ветк. (Мат. Гом.), *крапі́ўнік* м. – паўн.-усх. д., Гл. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Каспяровіч, Янкоўскі), *падкрапі́ўнік* м. – Лаг. (Варлыга), *прокі́ўнік* м. – Жытк. (ТС), *прокі́ўніца* ж. – Стол. (ТС), *вы́бледак* м. – віц.-маг. г., паўдн.-усх. з. (акрамя яе паўдн. часткі) (ЛАБНГ), *бансю́к* м., *байсю́к* м., *баню́к* м. – Паст., Пух., Чэрв., Клім. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, З нар. сл.), *бэ́йсюр* м. – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін-мал.), *бо́нда* ж. іран. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *бязба́цькавіч* 'хлопчык, які не мае бацькі' – Віц. р., Бял., Бых., Касцюк. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Яўсееў), *самосе́й* м. перан. – Стол., Жытк. (ТС), *самасе́йка* м. і ж. – Чэрв. р., Лаг., Кругл., Уздз., Мсцісл. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Варлыга, Юрчанка), *самаро́дак* м. – Воран. (Сл. Гродз.), *насе́ннік* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *грачы́шнік* м. іран., *грачы́шніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзяво́цкій* м. – Дубр. (ЛАБНГ), *набе́ганый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыбягны́* м. – Кам. (ЛАБНГ), *падаро́жнік* м. – Лельч. (Мат. Гом.), *падпло́тнік* м. – Стол., Жытк. (ТС), *падты́ннік* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *кукуру́знік* м. – Тал., Буда-Каш. (ЛАБНГ, Мат. Гом.).

Пасынак

Няродны сын для мужа ці жонкі ў сям'і.

па́сынак м. – Вілен. р., Віц. р., усх.-маг. р., Брасл., Віл., Глыб., Шчуч., Гарад., Лаг., Бярэз., Гом., Буда-Каш., Жлоб., Чач., Маз., Лоеў., Кобр. (СПЗБ, Мат. Гом., ГЧ, ЖНшС, Бяль-кевіч, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Янкова, Мат. апыт.), *па́серб* м. – Стол. (Насовіч, ДСБ, НС), *пасе́рба* ж. – Ваўк. (ЛАБНГ), *па́сербак* м. – Жаб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *па́серабак* м. – Астр. (ЛАБНГ), *па́сырн* м. – Іўеў. (ЛАБНГ), *па́сынак* м. – Жытк., Лельч. (ТС, Кучук), *па́сыньнік* м. – усх-маг. р. (Бяль-кевіч), *прывядзёнак* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *прывядзёный* м. – Малар. (ЛАБНГ), *падчараня́* н. – Лоеў. (Янкова), *панчу́р* м. – Калінк. (ЛАБНГ), *сыно́вец* м. – Зэльв. (Сцяцко), *не́сын* м. – Хоц., Касц. (ЛАБНГ).

Прабаба

Маці дзеда або бабкі.

праба́ба ж. – Воран., Кобр., Гом., Карм., Жлоб., Светлагор., Рэч., Ветк., Буда-Каш., Жытк., Раг., Лоеў., Чач. (Мат. Гом., Мат. Гродз., ЖНшС, Янкова, Мат. апыт.), *пра́баба* ж. – Лоеў., Стол. (ТС, Янкова), *ба́ба* ж. – Лоеў. (Янкова).

Прапраўнукі

Дзеці праўнука ці праўнучкі.

пра́шчура ж., *пра́шчур* м. – Жытк. (ТС), *пра́шчурка* ж. – Стол. (ТС).

Праўнукі

Дзеці ўнука ці ўнучкі

пра́ўнучка ж. – Стол., Воран. (ТС, Мат. Гродз., Станкевіч), *пра́ўнука* ж. – Лоеў. (Янкова), *пра́ўнук* м. – Навагр.,

Воран., Віл., Житк. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Станкевіч), *праўнучак* м. памянш. – Вілен. р., Хойн., Жытк. (СПЗБ, ТС, ГЧ), *проўнук* м. – Мін. (СПЗБ), *шчурэня* н. – Маз. (З нар. сл.).

Сірата

Дзіця або падлетак, які застаўся без аднаго з бацькоў.

сірата́ м. і ж. – усх.-маг. р., Гродз., Навагр., Дзятл., Ашм., Баран., Смарг., Пух., Віл., Стол., Жытк., Хойн., Слаўгарад. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Станкевіч), *сіро́та* ж. і м. – Гродз., Ашм., Слон., Бар., Пух., Віл. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *сіроціна* м. і ж. экспр. – Жытк. (ТС), *гарку́ша* м. і ж. – Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *бязро́дны* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *пакі́дыш* м. і ж. 'сірата, з малалецтва пакінутая бацькамі' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *нябо́ж* м. і ж., *нябо́га* м. і ж. 'сірата без апекуна' – Клім. (ЛАБНГ), *бязма́ткавіч* м. 'у якога няма маці' – Віц. р. (Станкевіч), *бязба́цькавіч* м. 'у якога няма бацькі' – Віц. р. (Насовіч, Станкевіч), *кру́гла сірата* 'без бацькоў' – Жытк. (ТС), *до́льнік* м. 'прыёмнае дзіця' – Віц. р. (Каспяровіч).

Сын

Асоба мужчынскага полу ў адносінах да сваіх бацькоў.

хлопчык м. – мясц. (Насовіч), *ба́біч* м. 'сын павітухі, які нарадзіўся пасля таго, як яна стала бабіць' – Івац. (ЖС), *тату́ля* м. перан. 'сын, які чым.-н. падобны да бацькі' – Бял. (Яўсееў), *адзіна́к* м. 'адзіны сын у сям'і' – Воран. (Мат. Гродз.), *дзядзько́вец* м. 'дзядзькаў сын' – Стол. (ТС), *кавальчу́к* м. 'сын каваля' – Слуц. (ЖНшС), *шаўчо́нак* м. 'сын шаўца', *кухаро́нак* м. 'сын кухара', *кавалёнак* м. 'сын каваля' – мясц. (Насовіч), *бандаро́нак* м. 'сын бондара' – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *арандаро́нак* м., *рандаро́нак* м. 'сын утрымальніка карчмы' – мясц. (Насовіч), *папяно́к* м., *па-*

по́віч м. ’сын святара’ – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), ’сын святара’ – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *бакаляро́нак* м. ’сын кліраснага дзяка, дзячка’ – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *дзячко́віч* м., *дзячако́віч* м., *дзяко́віч* м. – Віц. р., Смален. р. (Дабравольскі, Касяровіч, Насовіч), *маскалёнак* м. ’сын салдата’, *спада́рыч* м. ’сын спадара’ – мясц. (Станкевіч), *павадыро́нак* м. ’сын павадыра’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Унук

Сын сына або дачкі.

уну́к м., *уну́чак* м. памянш. – Вілен. р., Латгал. р., Віц. р., Чэрв. р., Смален. р., Навагр., Дзятл., Воран., Мёр., Брасл., Рэч., Буда-Каш., Чач., Жлоб., Мсцісл., Маз., Жытк. (СПЗБ, ГЧ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Дабравольскі, Касяровіч, Шатэрнік, Юрчанка), *унучо́нак* м., *унучо́к* м. – Лоеў. (Янкова), *унучу́рык* м. – Бял. (Яўсееў), *кро́ўнічак* м. ласк. – Бял. (Яўсееў).

Унукі

Дзеці сына або дачкі.

унуча́та мн. – Стол. (ТС), *небажа́та* мн. – Лоеў. (Янкова), *унучэ́ня* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС).

Унучка

Дачка сына або дачкі.

уну́чка ж. – Вілен. р., Воран., Валож., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *уну́ка* ж. – Чэрв. р., Смален. р., Гродз., Баран., Кобр., Стол., Лях., Жытк., Лоеў., Старадарож. (СПЗБ, ТС, ЖНшС, Сл. Гродз., Дабравольскі, Шатэрнік, Янкова), *унучу́рка* ж. – Бял. (Яўсееў).

4.4. СВАЯЦКІЯ АДНОСІНЫ

Айчым

Нярoдны бацька.

во́тчым м. – паўн.-усх. д. і сумежная з ім частка сярэд.-бел. г., Зах.-бран. р., Чач., Ветк., Добр., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Мат. мін.-мал., НС, Бялькевіч, Шаталава, Юрчанка, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Мат. апыт.), *ватчы́м* м. – Брэсц., Драг. (ЛАБНГ), *во́йчым* м. – Мядз., Смарг., Лаг., Рас. (СПЗБ, Варлыга, Насовіч, Станкевіч), *о́йчым* м. – Брасл., Астр., Валож., Паст., Смарг., Ашм., Маладз., Кам., Кобр., Пруж., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. Гродз.), *айчы́м* м. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Мін. р., Рас., Чэрв., Добр., Лельч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ЖНшС, Станкевіч), *атчы́м* м. – слуц.-маз. г., Лях., Івац., Ганц. (ЛАБНГ), *паўба́цькавік* м. – Віл. (СПЗБ), *паўба́цькавіч* м. – Віл. (ЛАБНГ).

Брат

Сын у адносінах да другіх дзяцей гэтых жа бацькоў.

брат м. – агульн. (ТС, ГЧ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік, Янкоўскі), *бра́тка* м. ласк. – Вілен. р., Віц. р., Чэрв. р., Смален. р., Стол., Жытк. (СПЗБ, ТС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *брато́к* м. памянш.-ласк. – Зах.-бран. р., Смарг., Чэрв., Лельч. (ЛАБНГ, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *бра́тачка* м. ласк., *бра́цік* м. – мясц. (Насовіч), *брату́ля* м. ласк. – Віц. р. (Станкевіч), *брату́ня* м. ласк. – (Насовіч), *брату́ха* м., *брату́шка* м. – Мсціcл. (Юрчанка), *бра́тухна* м. павеліч. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *браце́йнік* м., *браце́нік* м. – Смален. р., Барыс., Асіп., Чэрык., Касц., Шум., Бярэз., Карм., Лоеў., Чач. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Станкевіч, Янкова, Мат. апыт.), *браці́шка* м.

– Віц. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *брáцец* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *брáха* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *брáхна* м. ласк. – мясц. (Насовіч), *брáхнейка* м. памянш.-ласк. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч), *пабрацéнік* м. – мясц. (Станкевіч).

Братавая

Жонка брата.

брáтава(я) ж. – пол-мін. г., паўн.-зах. з., спарадычна Маг. р., Шум., Віц., Бых., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Насовіч), *братавáя* ж. – Вілен. р., Гродз. р., Гом. р., зах.-пал. г., Пол., Кругл., Лаг., Бял., Кір., Слаўг., Жлоб., Чач., Хойн. (ЛАБНГ, Янкова, Варлыга, Мат. апыт.), *братóвая* ж. – усх.-маг. р., Ашм., Ваўк., Іўеў., Пін. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Бялькевіч), *брацíха* ж. – агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, ТС, СЦБ, НС, ГЧ, НЛГ, ЖНшС, Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Кучук, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі), *брáціха* ж. – Ашм., Іўеў., Валож., Бял., Калінк. (ЛАБНГ), *брацíхá* ж. – Мін., Чэрв., Саліг. (ЛАБНГ), *брацéніха* ж. – Карм. (Мат. Гом.), *братавéнка* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяшковіч), *братавýха* ж. – Навагр., Дзятл., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *братóўка* ж. – Вілен. р., паўн. р., Маг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *небóга* ж. – Жытк. (ТС), *ятрóвіца* ж. – Жытк. (ТС), *ятрóўка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *трывíнка* – Жаб. (ДСБ), *нявéстка* ж. – віц.-маг. г., усх.-маг. р. (ЛАБНГ).

Дзевер

Брат мужа.

дзéвер м. – агульн. (СПЗБ, ТС, ДСБ, ГЧ, ЖНшС, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч, Федароўскі, Шатэрнік, Янкоўскі); **жонка дзевера:** *утрывíнка* ж. – Кобр. (ЖНшС), *трывíнка* ж. – Кобр. (НЛ), *ятрóўка* ж. – Лаг. (Варлыга).

Дзядзька

Брат аднаго з бацькоў у адносінах да іх дзяцей.

дзя́дзька м. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., ЖНшС, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *дзя́дзя* м. – мясц. (Насовіч), *дзя́дзюшка* м. памянш. – Чэрв. р., Зэльв. (Сцяцко, Шатэрнік), *ву́ек* м. – Гродз. (Цыхун), *вуй* 'брат маці' – Іўеў., Астр. (СПЗБ), *вуй* м., *ву́ек* м. 'брат бацькі' – Воран. (Мат. Гродз.), *вуя́шак* м. 'дваюрадны брат бацькі або маці' – Воран. (Мат. Гродз.), *стрый* м., *стрыёк* м. 'дзядзька па бацьку' – мясц. (Насовіч).

Жонка дзядзькі

дзя́дзіна ж. – агульн. (акрамя ўсх-пал. р.), Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ГЧ, ЖНС, ЖНшС, ДСБ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *дзя́дзінка* ж. – усх.-маг. р., Гом. р., Смален. р., Раг., Карм., Слаўг. (ЛАБНГ, НЛГ, Мат. Гом., Дабравольскі, Насовіч), *дзя́дна* ж. – усх.-пал. р., Гом. р., Шчуч., Гродз., Браг., Светлагор. (ЛАБНГ, НЛГ, З нар. сл., Сл. Гродз., Мат. дыял. сл., Шаталава, Янкова), *дзя́дно* ж., *дзя́нно* ж. – Лельч. (Кучук), *дзя́нка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзя́нна* ж. – Гродз., Лун., Петр., Гл., Маз., Лельч., Жытк. (ТС, ДСБ, ГЧ, НЛ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Шаталава, Янкоўскі), *цётка* ж. – агульн. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *стрые́нка* 'жонка брата бацькі' – Латгал. р., Брасл., Астр., Іўеў. (СПЗБ), *вуе́нка* ж. 'жонка брата маці' – Іўеў., Астр. (СПЗБ).

Залоўка

Сястра мужа.

зало́ўка – паўн.-усх. д., спарадычна ўсх-пал. р. і гродз.-бар. г., усх.-маг. р., Вілен. р., Чэрв. р., Смален. р., Пруж., Бяроз. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., ЖНшС, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *зало́вачка* ж. памянш. – мясц. (ЛАБНГ, Насовіч), *залвіца* ж. – Вілен. р.,

Панят. р., Слуц. р., Мін. р., спарадычна Бярэз. р., Верхнядзв., Ашм., Смарг., Лід., Лаг., Паст., Пух., Тал., Бых., Калінк. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Варлыга, Федароўскі, Станкевіч), *зальвіца* ж. – Астр. (СПЗБ), *зялвіца* ж. – Воран. (ЛАБНГ), *залувіца* ж. – спарадычна гродз.-бар. г. (асабліва ўсх. частка), Панят. р., Віл., Слуц., Раг., Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Н. сл-сць, Федароўскі), *залвýха* ж. – Панят. р. (Федароўскі), *заўвіца* ж. – Старадарож., Стол., Жытк., Слуц., Жлоб. (ЛАБНГ, ТС, ЖНС), *завіца* ж. – паўдн. р., Кір. (ЛАБНГ, ДСБ, ГЧ, НЛГ, Мат. Гом., Шаталава, Янкова), *зовіца* ж. – Стол., Жытк., Лельч. (ТС, НЛ, Кучук), *залавіца* ж. – Гродз., Добр. (ЛАБНГ, Цыхун), *завічка* ж. – Гом. (НЛГ), *сваячына* ж. – Лоеў. (Янкова), *ятрóўка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ).

Зводны

*Які даводзіцца братам ці сястрой па мачасе або айчыму.

звóдны прым. – Жытк., Чач. (ТС, Насовіч, Мат. апыт.), *звóдчына* ж. – Лоеў. (Янкова), *прыраджóны брат* – мясц. (Станкевіч).

Зяць

Муж дачкі.

зяць м., *зяцёк* м. памянш. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *зяцькó* м. – Лоеў. (Янкова).

Мачаха

Няродная маці.

мáчаха ж. – Чэрв. р., Віц. р., Смален. р., Астр., Навагр., Кобр., Стол., Жытк., Гл. (ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *мачóха* – Кобр. (ЖНшС), *мацóха* ж. – Вілен. р., Брасл., Астр. (СПЗБ, Насо-

віч), *ма́чуха* ж. – Брэсц., Стол., Жытк., Хойн., Лаг. (ТС, ДСБ, Мат. Гом., Варлыга), *махонка* ж. – Панам. р. (Федароўскі).

Муж сястры

сваяк м. – Кобр. (ЖНшС), *шва́гер* м. – Жытк. (ТС), *брата́ніч* м. – Віц. р. (Каспяровіч).

Нявестка

Жонка сына.

нявє́стка ж. – агульн. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. Гом., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка, Янкоўскі), *нявє́ста* ж. – Гродз. р., Паст., Астр., Шчуч., Маст., Смарг., Мёр., Барыс., Кругл., Круп., Бял. (ЛАБНГ, З нар. сл.), *нявє́хна* ж. – Чэрв. р., Бабр., Лаг., Уздз., Лоеў., Стол., Жытк., Лельч. (ЛАБНГ, СЦБ, ТС, Мат. мін.-мал., Варлыга, Кучук, Насовіч, Шатэрнік, Янкова), *сы́нава* ж. – Бых., Хойн., Браг. (ЛАБНГ), *сынава́* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *сынава́я* субст. прым. – Вілен. р., Воран., Іўеў., Валож., Ваўк., Гарад., Ашм., Шчуч., Астр. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *сыно́ва* субст. прым. – спарадычна паўн.-зах. з., Вілен. р., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНшС), *сыно́вая* субст. прым. – мясц. (Насовіч), *нябо́га* ж. – Рэч. (Мат. Гом.), *нябо́гая* ж. – Пруж. (ДСБ), *чалядзінака* ж. – мясц. (Насовіч), *сно́хва* ж. – Смален. р. (Дабравольскі).

Пляменнікі

Дзеці брата або сястры.

небажаня́ты мн. – Люб., Лях. (СПЗБ), *небажа́та* мн. – Пін. (СПЗБ); **пляменніца:** *пляме́нніца* ж. – Віц. р., Зах.-бран. р., Хойн., Жытк., Мсціcл., Чач. (ТС, ГЧ, Каспяровіч, Растаргуеў, Юрчанка, Мат. апыт.), *плямя́нніца* ж. – Навагр. (Мат. Гродз.), *пляме́ніца* ж., *плямя́ніца* ж., *пліме́ніца* ж., *плімя́ніца* ж. – Вілен. р., Латгал. р., Верхнядзв., Астр., Паст.,

Шчуч., Бярэз. (СПЗБ), *пляме́нка* ж.– Шум. (СПЗБ), *сестраніца* ж. – Вілен. р., Іўеў., Астр., Смарг. (СПЗБ), *сестра́ніца* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *нябо́га* ж. – цэнтр. з., усх.-пал. р., зах.-пал. г., Рас., Верхнядзв., Паст., Астр., Лях., Ганц., Капыл., Чэрв., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ГЧ, ДСБ, НС, СЦБ, ЖНС, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., З нар. сл. Шаталава, Шатэрнік, Янкоўскі, Янкова), *нябо́жа* ж. – Хойн. (ГЧ), *дача́нка* ж. – Гродз., Шчуч., Стаўб., Бяроз. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., З нар. сл., Шаталава), *даччаніца* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *дачы́нка* ж. – Пруж. (ДСБ, ЖС), *брата́нка* ж. – Стол. (ТС, ДСБ), *бра́тняя* субст. прым. – Лаг., Чэрв. (Мат. мін.-мал., СЦБ); **дачка сястры:** *сястры́нка* ж., *сестраніца* ж. – мясц. (Насовіч), *сястры́чна* ж. – мясц. (Станкевіч), *сестры́чына* ж., *сестры́чна* ж. – Стол., Жытк. (ТС); **дачка брата:** *дачча́нка* ж. – Гродз., Ваўк. (Мат. Гродз., Станкевіч), *брата́нка* ж. – Стаўб., Гродз. (Мат. мін.-мал., СЦБ, Цыхун), *братаніца* ж. – Гродз., Астр., Воран. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *брата́нічна* ж. – мясц. (Станкевіч); **пляменнік:** *пляме́ннік* м. – Зах.-бран. р., Чэрв. р., Віц. р., Вілен. р., Шчуч., Лід., Лаг., Мсцісл. (СПЗБ, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Юрчанка), *пляма́ннік* м. – Навагр., Гродз. (Мат. Гродз.), *пляма́нік* м. – Вілен. р., Шчуч. (СПЗБ), *пляма́ш* м. – Ашм. (Сл. Гродз.), *племе́нь* м., *племя́ш* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *сыно́вец* м. – Гродз., Свісл., Маст., Шчуч., Ваўк., Бяроз., Драг. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз., З нар. сл., Станкевіч, Шаталава,), *брата́н* м. – Іўеў. (СПЗБ), *брата́нак* м. – Іўеў., Воран., Гродз. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун), *брата́нец* м. – Лаг., Кобр. (ДСБ, Варлыга), *брата́ніч* м. – Чэрв. р., Дзярж., Стол., Жытк. (ТС, ДСБ, НС, Станкевіч, Шатэрнік), *брато́вец* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *брацэ́нік* м. – Жытк. (ТС), *вейка́ліс* м. – Воран. (СПЗБ), *сестранэ́ц* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *сястра́н* м. – Іўеў. (СПЗБ); **сын сястры:** *сястры́нец* м. – Гродз., Лаг., Стаўб. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Насовіч, Варлыга), *сястрэ́ніч* м. – Зэльв. (СПЗБ), *сестры́чын* м. – Жытк. (ТС), *сястры́чыч* м. – мясц. (Станкевіч), *нябо́ж* м. – Чэрв. р., усх.-пал. р., Пух., Асіп., Гл., Слуц.,

Старадарож. (СПЗБ, Мат. Маг., Мат. дыял. сл., Мат. мін.-мал., Мат. Гом., ГЧ, НС, СЦБ, Янкоўскі, Янкова, Шаталава, Шатэрнік), *нябо́жа* м. – Лях., Хойн., Лоеў., Ветк. (СПЗБ, Мат. Гом., Шаталава, Янкова), *нябо́жка* м. – Браг. (Мат. Гом.), *не́баж* м. – Іван., Лун. (ДСБ), *нябо́г* м. – Петр. (Шаталава).

Продак

Старажытны папярэднік па роду.

дзед м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *радзіцелі* мн. – Дубр., Гор. (ЛАБНГ), *прода́ўні* прым. 'вельмі даўні родзіч' – Жытк. (ТС).

Прымак

Зяць, прыняты ў сям'ю жонкі, які жыве ў доме жонкі.

прыма́к м. – Зах.-бран. р., Чэрв. р., Гродз., Воран., Іўеў., Маз., Жытк., Гл. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Растаргуеў, Станкевіч, Насовіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *прыма́ка* – Вілен. р., Віц. р., Чэрв. р., Брасл., Гродз., Паст., Ашм., Смарг., Бярэз., Лаг., Докш., Валож. (СПЗБ, ЖС, Мат. дыял. сл., Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Шатэрнік, Варлыга), *прыйма́к* м. – Зах.-бран. р., Кам., Кобр. (ЖНшС, Растаргуеў), *прыма́ч* м. – Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *прыйміч* м. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *пры́мін* м., *прыме́нь* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *пры́муш* м. – Віц. р., Смален. р. (Станкевіч, Каспяровіч, Дабравольскі), *пры́мыш* м. – мясц. (Насовіч), *баблю́к* м. – Гарад. (НЛ), *вала́зень* – Смален. р. (Дабравольскі), *заўчу́х* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *надо́мнік* м. – Вілен. р., Паст., Астр., Брасл., Мядз., Смарг. (СПЗБ, Мат. Гродз., СЦБ), *перэбо́ра* м. 'зяць, які перабраўся жыць ад сваіх бацькоў да жончыных' – Стол. (ТС), *пры́стань* м., *прыёмых* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *прыставе́нь* м. – Гарад. (НЛ), *пры́стаўня* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *прыстро́м* м. – Кругл. (Мат. Маг.), *прыту́ла* м. зневаж. – Лоеў., Гом., Ветк. (Мат. Гом., Янкова), *прыту́ль* м., *прыту́ліч* м. – Кам. (ЖНС).

Радня

Сваякі.

радзіві мн. – Гродз. р. (СРЛГ); **сваяк:** *сваяк* м. – Смален. р., Дзятл., Лаг., Ваўк., Смарг., Гл., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Сцяшковіч, Станкевіч, Янкоўскі), *сваячанец* м., *сваячок* м. памянш. – мясц. (Насовіч), *сваятнік* м. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *свой* м. – Стол., Жытк. (ТС, Насовіч), *родзіч* м. – Віц. р., Смален. р., Жытк., Лоеў., Чач., Лельч., Гом., Ветк. (ТС, Мат. Гом., Кучук, Каспяровіч, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Янкова, Мат. апыт.), *радзіцель* м. – Старадарож. (ЖС), *радонак* м. – Гом. (НЛГ), *сродзіч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *сродственнік* м., *сросцвянік* м. – Лід., Маст. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *стрыганёнак* м. – Касц. (Мат. Маг.), *фамільянт* м. – Іўеў., Шчуч., Воран. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *фамілія* м. і ж. – Ашм. (Мат. мін.-мал.), *родыш* – Смален. р. (Дабравольскі), *родны* прым., *родненькі* памянш.-ласк. – Віц. р., Зах.-бран. р., Мсцісл., Хойн. (ГЧ, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Юрчанка), *радзімый* прым., *родзіму* прым. – усх.-маг. р., Стол., Жытк. (ТС, Бялькевіч), *радак* м. – мясц. (Насовіч), *зроднік* м. – Гом. (НЛГ), *адростак* м. – Бял. (Яўсееў), *отродок* м. – Стол., Жытк. (ТС), *пакрыўнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *бліскі* прым., *блізкі* прым. – Брасл., Гом. (СПЗБ, НЛГ), *кроўны* прым. – мясц. (Насовіч), *крэўны* прым. – Хойн. (ГЧ), *сваячны* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *прычэпны* прым. 'сваяцкі' – Стол. (ТС); **кроўны сваяк:** *крывінка* ж. – Гом. (НЛГ), *крывіч* м., *крывічка* ж. – Стол. (ТС), *крэўны* – Віц. р., Чэрв. р., Лоеў., Хойн. (ГЧ, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкова, Насовіч), *ражоны* прым. – Гом. р. (НЛГ, Насовіч), *раджоны* прым. – мясц. (Насовіч), *родны* прым. – Вілен. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Верхнядзв., Валож., Лід., Астр., Гом. (СПЗБ, Мат. Гом., Растаргуеў, Шатэрнік), *радны* прым. – Брасл. (СПЗБ), *радзімы* прым. – мясц. (Насовіч), *сросьцьвіннік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *фамільяк* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *фамільянец* м., *фамільянт* м., *фаміліят* м., *фамільят* м.– Воран., Барыс., Ашм., Іўеў., Вілен. р. (СПЗБ); **сваячка:** *сваячка* ж. – Валож., Пруж., Стол., Маз. (СПЗБ, СПЗБ, ТС, ГЧ,

Шатэрнік), *сваякіня* ж. іран. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *сваякіня* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сваячаніца* ж. – мясц. (Насовіч), *сваяшніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *сваячына* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *свая* прым. – Брасл. (СПЗБ, Станкевіч), *краўнячка* ж. – Стаўб., Смарг. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *кузынка* ж. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *родзічка* ж. – Зах.-бран. р., Жытк., Браг., Лоеў., Чач. (ТС, Мат. Гом., Растаргуеў, Янкова, Мат. апыт.), *нябога* ж. – Маз. (Мат. Гом.).

Сваты

Бацькі мужа ў адносінах да жончыных ці бацькі жонкі ў адносінах да мужавых бацькоў.

свахі мн. – Гродз. р., поўдзень гродз.-бар. р., поўнач зах.-пал. г., Верхнядзв., Гар., Астр., Бял., Бярэз., Асіп., Кір., Раг., Пух., Слуц., Чэрв., Краснап., Карм., Браг., Лельч. (ЛАБНГ), *сваціі* мн. – Навагр., Карэл., Стаўб. (ЛАБНГ), *сваці(ц)і* мн. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Гом. р., спарадычна гродз.-бар. г., Івац., Хойн. (ЛАБНГ); **сваха:** *свацця* ж., *сваццья* ж., *сваця* ж. – Зах.-бран. р., Верхнядзв., Глыб., Чэрв., Віл., Мядз., Шчуч., Брасл. (СПЗБ, Растаргуеў, Насовіч), *сваха* ж. – Смален. р., Бар., Беластоц. р., Гродз., Стол., Жытк., Навагр., Слон., Буда-Каш., Хойн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Дабравольскі), *свахна* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *сваішка* ж. – Гом., Стол. (ТС, НЛГ, Насовіч), *сванка* ж. – мясц. (Насовіч), *сваціея* ж. – Нясв. (СПЗБ), *сванька* ж. – Воран., Дзятл., Зэльв., Лоеў. (Мат. Гродз., Сцяцко, Янкова), *касянка* ж. – Браг. (Мат. Гом.); **сват:** *сват* м. – Чэрв. р., Смален. р., Навагр., Астр., Лях., Дзятл., Браг., Буда-Каш., Стол., Жытк., Мсцісл. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ГЧ, Дабравольскі, Юрчанка, Шатэрнік).

Свёкар

Бацька мужа.

свёкар м. – Вілен. р., Астр., Мядз., Віл., Чэрв., Пруж., Стол., Старадарож., Гл., Хойн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., ЖНшС, Станкевіч, Янкоўскі), *свёкарка* м. памянш. – Гом.

(НЛГ, Насовіч), *свéкар* м. – Смарг., Віл., Лаг., Кобр., Лоеў. (СПЗБ, ЖНшС, Варлыга, Янкова), *свякóр* м. – Вілен. р., Смален. р., Астр. (СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі), *свякрáтак* м. – мясц. (Насовіч), *свякрáтка* м. ласк. – Гом. (НЛГ), *спадзін* – Смален. р. (Дабравольскі).

Свякроў

Маці мужа.

свякрóў ж. – пераважна зах. з., спарадычна паўн.-зах. з., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Варлыга, Дабравольскі, Федароўскі), *свякрóўка* ж. – паўн.-зах. з., Вілен. р., Лоеў., Гом., Мсцісл. (СПЗБ, ДАБМ, Мат. Гродз., НЛГ, Федароўскі, Юрчанка, Янкова), *свякрóва* ж. – пераважна віц.-маг. г., усх.-маг. р. (ДАБМ, ГЧ, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка), *свякрýха* ж. – пераважна паўдн.-усх. з., спарадычна Мін. р., Чэрв. р., зах.-пал. г., Зах.-бран. р. (ДАБМ, СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Федароўскі, Шатэрнік, Янкоўскі), *свякрýхна* ж. – Пін., Гом., Мсцісл. (ДАБМ, НЛГ, Юрчанка), *свякрýшка* ж. – Гом. (НЛГ), *свякрá* ж. – Смален. р., Іўеў., Лоеў. (СПЗБ, Дабравольскі, Янкова), *сьвякрывя́* ж. – мясц. (Станкевіч), *свекрэвíха* ж. – Дзятл. (СПЗБ), *свекры́* ж. – Лун. (ДАБМ), *свёкры* ж. адз. – Лун., Пін. (ДАБМ), *сьвекратка* ж. – Паням. р. (Федароўскі), *спажá* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *цéсцева* ж., *цесцéва* ж. – Воран. (ДАБМ), *мамýля* ж. – Кругл. (Мат. Маг.).

Стрыечная сястра

Дачка дзядзькі або цёткі.

братáнка ж. – Стол. (НС), *брацéнніца* ж. – Кам. (ДСБ), *дваюрадная* прым. – Кобр. (ЖНшС), *пасёстра* ж. – Зах.-бран. р., Чэрык., Лоеў., Буда-Каш., Стол. (ТС, Мат. Маг., Мат. Гом., Растаргуеў, Станкевіч), *сеструха* ж. – Чэрв. (ЖС), *сястрóнка* – Чэрв. р., Пух. (СПЗБ, Шатэрнік), *сяструнка*

ж. – Гл. (Янкоўскі), *сястру́ха* ж. – Віц. р., Бярэз., Раг., Барыс., Круп., Бял., Кліч. (СПЗБ, ЖС, Мат. дыял. сл., Каспяровіч), *сястру́хна* ж. – Лях., Пух., Люб. СПЗБ), *сястру́шка* ж. – Шкл., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *сестру́хна* ж. – Лельч. (Кучук), *дзя́дзькавічна* ж. 'дачка дзядзькі' – мясц. (Станкевіч), *стрые́чка* ж. 'дачка дзядзькі' – мясц. (Насовіч), *брацé́нніца* ж. 'дваюрадная ці траюрадная сястра' – Карм. (Мат. Гом.).

Стрыечны

Які знаходзіцца не ў прамым сваяцтве, дваюрадны.

стрые́чныя, стрые́шныя, стрэ́шныя, стрыдэ́чныя, стрэ́днія, стрэ́дныя, стрэ́нныя мн. – зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ГЧ, Насовіч), *страе́чны* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *стрыне́чны* прым. – Свісл. (Шаталава), *пе́ршай стрэ́чы, пе́рша(я) стрэч, першастрэ́чныя* мн., *у пе́ршай стрэ́чы* – зах. з. (ЛАБНГ), *пе́ршыя стэрні* – Кобр. (ДСБ), *пе́рвай стрэ́чы* – Іўеў. (ЛАБНГ), *пе́ршы стры́нь* – Бяроз., Пін., Драг. (ЛАБНГ), *дваю́радны, дваяро́дны, дваю́рны* прым. – Гом. р., сярэд.-бел. г., спарадычна зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Янкова), *дваюро́дныя* мн. – пал. р., Ушацк., Слуц., Жлоб., Буда-Каш., Мсціс. (ЛАБНГ, ТС), *збрадзе́цi* мн. – Ушац., Глыб., Віл., Мін., Пух., Івац. (ЛАБНГ), *збратдзе́цi* мн. – Віл. (СПЗБ), *збрат-дзе́цi,* адз. няма. – Лаг. (Станкевіч, Варлыга, Насовіч), *збрадзе́тны* прым. – Смарг. (Сл. Гродз., Станкевіч).

Стрыечны брат

Сын дзядзькі або цёткі.

братко́ м. – Лельч. (НЛ, Кучук), *брата́ніч* м. – Стол. (НС), *брацé́льнік* м. – Лаг., Чэрв., Мсціс. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Юрчанка), *брацé́нік* м., *брацé́ньнік* м. – Чэрв. р., Віц. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Смален. р., Ашм., Круп., Гл., Зэльв., Раг., Бярэз. (СЦБ, Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Растаргуеў,

Сцяцко, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *брацiш* м. – Рэч. (Мат. Гом.), *брóшэнь* – Лельч. (Кучук), *брашэ́нь* – Стол. (ЖНшС), *крэ́ўнік* м., *стрэдня́к* м. – Жытк. (ТС), *стрэ́нні* прым. – Пух., Гл. (З нар. сл., Янкова), *стрэ́дні* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *стрэ́чны* прым. – Навагр. (Мат. Гродз.), *стрэ́шны* прым. – мясц. (Насовіч), *дзя́дзькавіч* м., *дзядзьке́віч* м. 'сын дзядзькі' – мясц. (Станкевіч); *пабрацíм* м. 'названы брат' – Жытк. (ТС, Станкевіч).

Ступень сваяцтва

стрэ́ча ж. – Гл. (Янкоўскі), *пяцяры́чка* ж. 'сваяцтва ў пятай стрэчы' – Воран. (Мат. Гродз.), *збратні* прым. 'родны па брату' – мясц. (Насовіч).

Сястра

Кожная з дачок у адносінах да іншых дзяцей гэтых жа бацькоў.

сястра́ ж. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч), *сястры́ца* ж. – Віц. р., Смален. р., Дзятл., Смарг., Чаш., Буда-Каш. (Мат. Гом., Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч), *сястры́цка* ж. памянш. – Верхнядзв. (СПЗБ), *сястру́ля* ж. – Гл., Шкл. (Мат. Маг., Станкевіч, Янкоўскі), *сястру́ха* ж. – Зах.-бран. р., Барыс., Бярэз., Мсцісл. (ЛАБНГ, Растаргуеў, Юрчанка), *сястру́хна* ж. – Круп., Бярэз., Мсцісл. (ЛАБНГ, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *сястру́шка* ж. – Смален. р., Шум., Віц., Чач. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *сёстра* ж. – Лоеў. (Янкова).

Хросная маці

Жанчына, якая ўдзельнічае ў абрадзе хрышчэння дзіцяці.

хрышчóная матка, маці, мама – Вілен. р., Лід., Ашм., Смарг., Карэл., Бар., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС, Станкевіч), *хрóсная ма́ці, ма́тка, хрэ́сная ма́ці, ма́ма* – Вілен. р., Смарг.,

Шчуч., Астр. (СПЗБ), *хрышчо́на* ж. – Шчуч. (СПЗБ), *хрышчо́нка* – Бяроз., Малар., Драг. (ДСБ, Мат. апыт.), *хро́сніца* ж. – Гл., Старадарож. (Янкоўскі, Мат. апыт.), *матка кро́сная* – Буда-Каш. (ГЧ), *матка хросная* – Смален. р., Слаўг. (ГЧ, Дабравольскі), *мату́ля* ж. – Маст., Зэльв., Валож., Мядз., Барыс., Глыб. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., Сцяцко, Мат. апыт.), *мату́ся* ж. – Стол., Круп. (ДСБ, СЦБ); **хросная маці ў адносінах да хроснага бацькі і да бацькоў хрэсніка:** *кума́* ж. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *куміца* ж. – Лоеў. (Янкова), *куму́ся* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.).

Хросны бацька

Мужчына, які ўдзельнічае ў абрадзе хрышчэння дзіцяці.

хрышчо́ны ба́цька – Чэрв. р., Лід., Смарг., Пруж., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС, Станкевіч, Шатэрнік), *хро́сны* прым. – Віц. р., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Насовіч), *хро́снік* м. уст. – Шкл., Гл. (Мат. Маг., Янкоўскі), *кро́сны* прым. – Буда-Каш. (ГЧ), *крэ́сны* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *та́тусь* м. – Стол., Кругл. (ТС, ДСБ, Мат. Маг.), *тату́сь* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *тату́ська* м. – Шкл. (Мат. Маг.), *тату́ля* м. – Беластоц. р., Віл., Маст., Зэльв. (СПЗБ, ЖНшС, Сл. Гродз., Сцяцко), *та́тка хросны* – Слаўг. (ГЧ), *ба́цько хросны* – Браг., Жытк. (ТС, ГЧ); **хросны бацька ў адносінах да хроснай маці і да бацькоў хрэсніка:** *кум* м. – агульн. (СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Шатэрнік, Юрчанка, Насовіч, Янкоўскі), *куманёк* м. ласк. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *кумо́к* м. памянш. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Насовіч), *куме́н* м. – Лоеў. (Янкова).

Хрэснік

Хросны сын у адносінах да хросных бацькоў.

хрэ́снік м. устар. – Смален. р., Віц. р., Астр., Мсцісл. (Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Юрчанка), *хро́снік* м.,

хросьнічак м. памянш. – Паст., Гл., Мсцісл. (СПЗБ, Янкоўскі, Юрчанка), *кроснік* м. – Лельч. (Кучук), *хрышчонік* м. – Дзятл., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *хрышчэнік* м. – Чэрв. р., Лаг., Стол., Жытк., Хойн., Старадарож. (ТС, Станкевіч, Шаталава, Шатэрнік, Мат. апыт.), *хрышчэннік* м. – Віл., Лаг. (СПЗБ, Варлыга).

Хрэсніца

Хросная дачка ў адносінах да хросных бацькоў.

хрэсніца ж. – Латгал. р., Віц. р., Мсцісл., Чач. (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *хрышчонка* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *хрышчэніца* ж. – Чэрв. р., Лаг., Жытк., Лоеў., Старадарож. (ТС, Янкова, Станкевіч, Шатэрнік., Мат. апыт.), *храснячка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ).

Цесць

Жончын бацька.

цесць м. – Віц. р., усх.-маг. р., Дзятл., Лаг., Стол., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Насовіч, Каспяровіч), *цесцюхна* м. – Лоеў., Гом. (Янкова, НЛГ), *цёсць* м. – Лід. (СПЗБ), *цясьцёў* – Віц. р. (Каспяровіч), *тэсць* м. – Вілен. р., Воран., Гродз., Пруж. (СПЗБ, Мат. Гродз., Насовіч), *тэсь* м. – Вілен. р. (СПЗБ).

Цешча

Жончына маці.

цешча ж. – асн. мас. г. (акрамя Слуц. р.), Смален. р., Маг. р., Кобр., спарадычна усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ЖНшС, Бялькевіч, Дабравольскі, Варлыга, Насовіч, Шатэрнік), *цёшча* ж. – усх. з., спарадычна гродз.-бар. г., Пруж., Беластоц. р. (ЛАБНГ, ЖНшС, Каспяровіч), *чэшча* ж. – Слуц. р., Шум., Асіп., Пух., Ганц., Лун., Стол., Жытк., Петр., Лельч., Акц., Гл., Маз., Гом. (ЛАБНГ, СПЗБ,

ДСБ, ТС, НЛГ), *тэ́шча* ж. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *тэ́сця* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *тэсцёва* ж. – Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *тэ́сцева, тэ́сцевая, тасцёва, тасцява, тасцява́я* субст. прым. – Вілен. р., Іўеў., Гродз., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ).

Цётка

Сястра аднаго з бацькоў у дачыненні да іх дзяцей.

цётка ж. – агульн. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., Мат. Гродз., ГЧ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Юрчанка), *цётачка* ж. памянш. – Чэрв. р., Чач. (Мат. Гом., Насовіч, Шатэрнік), *цётушка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *цёця* ж. – Шчуч., Віл., Брасл., Ашм. (СПЗБ), *цёцечка* ж. памянш. – Смален. р. (Дабравольскі), *ву́енка* ж. 'дваюрадная сястра бацькі або маці' – Воран. (Мат. Гродз.).

Швагер

Брат жонкі.

шва́гра м. – Віц. р., усх.-маг. р., Латгал. р., Глыб., Смарг., Маладз., Мін., Гл. (СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Янкоўскі), *шва́гер* м. – Смален. р., Вілен. р., Латгал. р., Воран., Смарг., Дзятл., Слон., Воран., Шчуч., Валож., Нясв. (СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Насовіч), *швагóр* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *швагру́сь* м. зневаж. – Зэльв. (Сцяцко), *шур'я́к* м. – Смален. р., Зах.-бран. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *шура́к* м. – Бял., Уздз., Стол., Лельч. (ТС, Мат. мін.-мал., Кучук, Яўсееў), *шу́рын* м. – Чач. (Мат. апыт.), *шур* м., *шур'я́нка* м. ласк. – Гом. (НЛГ).

Швагерка

Сястра жонкі.

шваге́рка ж. – Вілен. р., Чэрв. р., Астр., Верхнядзв., Лях. (СПЗБ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Насовіч), *шва́герка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *швагрэ́ня* ж. – Мсцісл. (Юрчан-

ка), *свесць* ж. – Чэрв. р., Лоеў., Стол. (ЖНшС, Шатэрнік, Янкова),

Ятроўка

Жонка аднаго брата ў адносінах да жонкі другога брата.

ятро́ўкі мн. – асн. мас. г. (акрамя віц.-маг. р.), Гор., Мсцісл., Бял., Быx., Слаўг., Пруж., Бяроз., Івац. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., ГЧ, Каспяровіч, Янкоўскі), *ятра́ўкі* мн. – спарадычна гродз.-бар. г., цэнтральная частка пал. р. і ўсх. частка зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *ятро́шкі* мн. – Кам., Брэсц., Малар. (ЛАБНГ), *ятро́віцы* мн. – Раг., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ятро́віца* ж. – Лоеў. (Янкова), *ятрыно́ўка* – Кам. (ЖНшС, ЛАБНГ), *вятро́ўка* ж., *вятро́ўкі* мн. – гродз.-бар. г., Івац. (ЛАБНГ, ТС, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., СЦБ, ЖС, Цыхун), *братаву́хі* мн. – Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *трыві́нкі* мн. – Жаб. (ЛАБНГ), *няве́сткі* мн. – віц.-маг. г. (ЛАБНГ), *патро́вкы* мн. – Пін. (ЛАБНГ).

4.5. ЧАЛАВЕК БЕЗ СЯМ'І

Адзінокі чалавек

Які не мае сям'і, блізкіх.

бабы́ль м. 'адзінокі чалавек' – цэнтр. з., Маг. р., спарадычна ўсх.-маг. р. і паўн. р., Жаб., Малар., Стол. (ЛАБНГ, СЦБ), *бабы́ль* м. 'чалавек, які не меў ні сям'і, ні маёмасці' – асн. мас. г., за выключэннем захаду паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Станкевіч), *бабу́ль* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *бобыль* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *адзін* ліч. – Навагр., Віл., Гродз. (СПЗБ), *адзінец* – Віц. р., усх.-маг. р. (Бялькевіч, Каспяровіч), *адзіно́кі* прым. – Чэрв. (СПЗБ, Насовіч), *адзінок* м. – Іўеў. (СПЗБ), *адзіно́чка* ж. 'той, хто жыве адзін, адна' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *безро́дны* прым. – Ашм., Калінк. (СПЗБ), *безуро́днік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *скі́тнік* м. – Лоеў. (Янкова); *ку́тнік* м. – паўн.-зах. з., Кір., Бяроз., Лельч. (ЛАБНГ), *падсу́сед* м. – усх.

частка зах-пал. г., гродз.-бар. г. (акрамя Гродз. р.), Чэрв., Бабр. (ЛАБНГ), *падсусе́д* м. – Лях., Лун., Люб. (ЛАБНГ), *падсусе́дак* м. – Гор., Люб., Маладз., Лельч. (ЛАБНГ), *падусусе́дак* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *падсусе́днік* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *зімаго́р* м. – Гродз. (Цыхун).

Жанчына, якая скасавала шлюб

разво́дка ж. – Віц. р., Зах.-бран. р., Смален. р., Зэльв., Маз., Добр., Хойн. (Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў), *разво́дніца* ж. – Гом., Жытк., Петр., Браг., Зэльв. (НЛГ, Н. сл-сць, Мат. Гом.), *развядзёнка* ж. – Гом., Рас. (НЛГ, Мат. Гом., Шаталава), *раз-ве́дзенка* ж. – Жлоб. (Мат. Гом.), *разве́дзеная* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *развадзе́льніца* ж. – Дзятл. (ЖС), *развту́ха* ж. – Кругл., Светлагор. (Мат. Маг., Мат. Гом.), *разводна́я* прым. – Гом., Браг., Добр. (Мат. Гом.), *распуска́нка* ж. – Браг., Лоеў. (Мат. Гом., Янкова), *разжэ́нка* ж. – Буда-Каш., Карм., Ветк.,Чач. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *разлу́чніца* ж. – Бял., Навагр., Жлоб., Карм., Буда-Каш., Гл. (НС, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. Гом., Янкоўскі), *разлуча́нка* ж. – Рэч. (Мат. Гом.), *разлучэ́нка* ж. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *роскі-данка* ж. – Брэсц. (НЛ), *панэ́тка* ж. – Кобр. (ДСБ).

Жанчына, якую пакінуў муж

пакіда́нка ж. – Кобр., Іван., Стол., Лун., Кам., Драг. (ТС, ЖНшС, ДСБ, Шаталава, Мат. Гом., Мат. апыт.), *пакіда́чка* ж. – Браг. (Мат. Гом.), *покідэ́нка* ж. – Лун. (ДСБ, Шаталава).

Мужчына, які скасаваў шлюб

развадны́ прым. – Слон. (Мат. Гродз.), *разво́дны* прым. – Гом., Браг., Добр., Жлоб. (Мат. Гом.), *разво́днік* м. – Гродз., Зэльв., Бар., Дзятл., Гарад., Петр., Гом., Кобр. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гом., Мат. Гродз.), *разво́дчык* м. – Гарад., Маз. (СПЗБ, Мат. Гом.), *разво́дзец* м. – Хойн. (Мат. Гом.), *развядзе́нец* м. – Верхнядзв., Жлоб. (СПЗБ, Мат. Гом.), *развя-*

дзён м. – Гом. (НЛГ), *развядзёнец* м. – Браг., Рас. (Мат. Гом., Шаталава), *разв́адзе́льнік* м. – Дзятл. (ЖС), *развадзя́га* м. – Светлагор., Гом., Добр., Жытк. (Мат. Гом.), *развадзя́ка* м. – Добр. (Мат. Гом.), *разлу́чнік* м. – Навагр., Бял., Калінк., Гл. (НС, Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Янкоўскі), *разлуча́нец* м. – Рэч. (Мат. Гом.), *разлучэ́нец* м. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *распуска́нец* м. – Лоеў. (Янкова), *разжэ́ня* м. – Клім., Хоц., Касц. (Мат. Маг.), *разжэ́н* м., *разжо́н* м. – усх.-маг. р., Ветк., Буда-Каш., Чач. (Мат. Гом., Бялькевіч, Мат. апыт.).

Мужчына, якога пакінула жонка

пакіда́нец м. – Стол., Кобр., Бяроз., Пін., Лун., Драг. (ТС, ДСБ, Шаталава, Мат. апыт.), *пакідэ́нец* м. – Лун. (ДСБ), *пакіда́лец* м. – Пух. (СЦБ), *пакі́нька* м. – Слуц. (ЖНшС).

4.6. ПАЗАШЛЮБНЫЯ АДНОСІНЫ

Палюбоўнік

Мужчына, які знаходзіцца ў пазашлюбнай сувязі з жанчынай.

палюбо́ўнік м. – усх.-маг. р., Віц. р., Чэрв. р., Гл., Лаг. (Варлыга, Бялькевіч, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *каха́нак* м. – мясц. (Насовіч), *каха́нік* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *каха́нец* м. – усх.-маг. р., Стол., Жытк. (ТС, Бялькевіч, Станкевіч), *бахо́р* м., *баху́р* м. – Зах.-бран. р., Стол., Жытк. (ТС, Растаргуеў), *ба́хар* м. – усх.-маг. р., Віц. р., Буда-Каш. (Мат. Гом., Бялькевіч, Станкевіч, Каспяровіч), *любе́знік* м. – Стол. (ТС), *лю́бчык* м. – Жытк. (ТС), *ла́хар* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *гах* м. – Брэсц. (ДСБ), *ха́баль* – Мін., Астр., Слон. (СПЗБ, ЖНшС), *ха́ель, хо́баль* м. зневаж. – Мін., Астр. (СПЗБ), *дружо́чак* м. – Лоеў. (Янкова); *аблю́бак* м. ’пакінуты каханак’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Палюбоўніца

Жанчына, якая знаходзіцца ў пазашлюбнай сувязі з мужчынам.

палюбоўніца ж. – Чэрв. р., Смален. р., Стол., Жытк., Хойн., Гл. (ТС, ГЧ, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *каханка* ж. – Чэрв. р., Лаг., Гл. (Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі,), *бáхурка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *зазнóбушка* ж. – усх.-маг. р. (Бяльевіч), *любéзніца* ж. – Стол. (ТС), *крáля* ж. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *падлóжніца* ж. – Гом. (НЛГ), *ухажóрка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

5. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА НАЦЫЯНАЛЬНАСЦІ І МЕСЦЫ ПРАЖЫВАННЯ

Вясковыя жыхары

валасція́нін м., *валасця́нка* ж. – мясц. (Насовіч), *валашча́нін* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ве́ські* прым. м. – Гом. р. (НЛГ), *вяско́вы* прым. м. – Паст. (ЛАБНГ), *вяско́ўцы* мн., *вяско́вец* м. – Глыб., Віл. (ЛАБНГ, ЖНшС), *вясня́к* м., *вясня́чка* ж. – мясц. (Насовіч), *дзераве́нец* м. – Мсцісл., Карм. (Юрчанка, Мат Гом.), *селавы́* прым. м. – Зэльв. (Сцяцко), *сяло́* зб. н. – Стол., Жытк. (ТС), *сяля́нне* зб. н., ’сялянства’, – Стол. (ТС).

Жыхары гарадоў

гарадзя́не мн. – зах.-пал. г. (Мат. апыт.), *гарадскі́* прым. м. – агульн. (Мат. Гродз., Юрчанка, Мат. апыт.), *ме́скі* прым. м. – мясц. (Насовіч), *ме́ські* прым. м. – Маг. р., зах-пал. г. (Насовіч, Мат. апыт.).

Жыхары мястэчак

местачко́вы м. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Насовіч), *мяшчане* мн., *мешчанін* м., *мяшча́нка* ж. – Зэльв., Гл., Драг., Стол., Жытк. (Янкоўскі, Сцяцко, ТС, Мат. апыт.).

Жыхары памежжа

гранічнік м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *укра́ін-нік* м. – мясц. (Насовіч), *укра́інны* прым. м. – мясц. (Насовіч).

Жыхары пасёлкаў

пасёлкавец м. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *пасялко́вец* м. – Гл. (Янкоўскі).

Карэнныя жыхары

векавіты м. – мясц. (Насовіч), *гра́ма* м. і ж., *гра́мма* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *дама́шні* м. – Лоеў. (Янкова), *даўне́йшыя людзі* мн., *даўне́йшы* прым. м. – Чач. (ГЧ), *дзе́дзіц* м. – Слуц. (ЖНшС), *зараджо́ны* прым. м. – Жытк. (ТС), *здзе́чны* прым. м. – Лоеў. (Янкова), *здзе́шні* прым. м. – Пух., Чэрв., Бял., Асіп., Чэрык., Краснап., Ваўк., Кам., Брэсц., Драг. (ЛАБНГ), *здэ́чны* прым. м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *здэ́шны* прым. м. – Уздз. (СЦБ), *ко́лішнік* м. – Жытк. (ТС), *мейсцо́вы* прым. м. – мясц. (Насовіч), *ме́сны* прым. м. – усх. з., зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г., Глыб. (ЛАБНГ), *на́скі* прым. м. – Брасл., Паст., Светлагор. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл.), *на́ські* прым. м. – паўн.-усх. д., Гом. р., усх.-пал. р, Мядз., Віл. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка), *наш* м. – спарадычна агульн., акрамя Слуц. р. і паўн.-заходн. часткі паўн.-зах. зоны. (ЛАБНГ), *на́шанец* м., *на́шынец* м., *на́шчынец* м. – Віц. р., Мсцісл., Лоеў. (Каспяровіч, Янкова, З нар.сл.), *на́шкі* прым. м. – Гар. (ЛАБНГ), *прыраджэ́нец* м., *прыраджэ́нка* ж. – Лоеў. (Насовіч, Станкевіч, Янкова), *прыро́дны* прым. м. – Дзятл., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *радзі́мец* м. – Жытк. (ТС), *свой* м. – Верхнядзв., Слаўг., Жаб., Ветк., Нараўл., Лельч. (ЛАБНГ), *ту́балец* м., *ту́былец* м., *ту́баліца* ж., *ту́балка* ж., *ту́булка* ж. – Івац., Іван., Пін., Стол., Жытк., Мазыр. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, ЖНшС), *тубы́лец* м. – Мсцісл. (Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *ту́былнец* м. – Стол. (ЛАБНГ), *ту́былнік* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ту́лубка* ж. – Жытк. (ТС), *ту́ташні* м. – Віц. р., Верхнядзв., Мёр., Раг., Буда-Каш., Добр., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Насовіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *туто́шні* м. – Гарад. (ЛАБНГ), *тутэ́йсні* м. – Стол., Жытк. (ТС), *тутэ́йшы* м. – агульн., акрамя усходніх ускраін. (ЛАБНГ, ТС, Насовіч. Федароўскі, Каспяровіч), *тутэ́чны*

м. – Паўн. р. (ЛАБНГ), *ту́тэшні* м. – Стол., Жытк. (ТС), *тутэ́шні* м. – Пол., Мсцісл., Брэсц. (ЛАБНГ, Насовіч, Юрчанка), *тутэ́шны* м. – Клім. (ЛАБНГ).

Назвы жыхароў, якія жывуць у канцы паселішча

адлю́днік м. 'той, хто жыве на водшыбе, далёка ад населенага пункта' – Гродз. (Цыхун), *загуме́нны* прым. м. 'чалавек, які жыве за вёскай' – Зэльв. (Сл. Гродз.), *канцаві́к* м., *канцаві́чка* ж. – Дзятл., Шчуч. (Сл. Гродз.), *канцавы́* прым. м. – Віц. р., Ваўк., Слон. (Каспяровіч, Мат. Гродз., Сл. Гродз.), *канча́не* мн., *канча́нец* м. – Віц. р., Дзятл., Бял., Гл. (Каспяровіч, Янкоўскі, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл.), *канча́нскі* прым. м. – Гл. (Янкоўскі), *канчуля́нец* м. – Карэл. (З нар. сл.).

Назвы людзей па месцы пражывання

амарыка́нец м. 'беларус, які доўга жыў у Амерыцы' – мясц. (Станкевіч), *багнюкі́* мн., *багню́к* м., *багню́чка* ж. 'жыхары забалочаных мясцовасцей' – Драг. (Мат. апыт.), *балацюкі́* мн., *балацю́к* м. 'жыхары забалочаных мясцовасцей' – Драг. (Мат. апыт.), *бало́цянка* ж. 'жыхарка з забалочанай мясцовасці' – Драг. (Мат. апыт.), *валы́нцы* мн., *валы́нчык* м., *валы́начка* ж. 'прадстаўнікі этнічнай групы ўкраінцаў (валынцы)' – Мядз., Кругл., Драг. (Насовіч, Мат. апыт.), *васто́чнік* м. *васто́чніца* ж. 'беларусы з усходняй Беларусі' – Бар. (СПЗБ), *гайдама́к* м. 'казак' – Смален. р. (Дабравольскі), *гаравы́* м. 'жыхар з узвышанай мясцовасці' – Лаг. (Варлыга), *гара́нін* м. 'горац' – Вілейскі павет (Станкевіч), *до́ншчык* м. 'данскі казак' – Гом. р. (НЛГ), *загаро́дцы* мн. 'жыхары паўднёвых раёнаў Брэсцкай вобласці' – Драг., Пін., Стол. (З нар. сл., Мат. апыт.), *замшукі́* мн. 'жыхары навакольляў Турава' – Жытк. (ТС), *зарача́нін* м., 'чалавек, які жыве за ракой' *зарача́нскі* прым., м. – Мсцісл. (Юрчанка); *зарэ́цкі* прым., м. – Свісл., Смален. р. (Сл. Гродз., Дабравольскі); *зарэ́чны* м. – Свісл. (Сл. Гродз.). *каза́к* м. 'казак' – агульн. (Станкевіч, Мат апыт.), *карча́вы* м. 'чалавек, які жыве на раскарчаванай зямлі' – Іўеў. (Сл. Гродз.), *карэ́йка*

ж. ’жанчына карэйскай нацянальнасці’ – Гл. (Янкоўскі), *кацапы* мн., *кацап* м. 1. ’рускія’ – мясц. (Станкевіч); 2. ’старабрадцы’. – Вілен. р. (СПЗБ), *келбаснік* м. зневаж. ’немец’ – Маг. р. (Насовіч), *клэўсь* м. зневаж. ’літовец’ – Воран. (СРЛГ), *крывічане* мн. ’крывічы (старадаўняе ўсходнеславянскае племя)’ – мясц. (НЛГ), *лазавік* м. ’жыхар балотных мясцін’ – Чэрв., Пух. (Шатэрнік, Станкевіч, Мат. апыт.), *лесавыя* мн., *лесавы* м. ’пра людзей, якія жывуць у лясах, каля лесу’ – Кам., Драг. (ЖНшС, Мат. апыт.), *лецвяк* м. ’літовец’ – Вілен. р. (СПЗБ), *літвін* м., *ліцвін* м. ’літовец’ – Вілен. р., Панямм. р., Гл. (СПЗБ, Янкоўскі, Насовіч, Станкевіч); *літвінка* ж. ’літоўка’ – Вілен. р., Свісл. (СПЗБ), *літвін* м., *ліцвін* м. ’беларус пэўнай мясцовасці’ – Паст., Пруж. (СПЗБ, Станкевіч), *літвінянка* ж. ’літоўка’ – Кам. (ЖНшС), *літвяк* м. ’літовец’ – Вілен. р. (СПЗБ, Насовіч); *літвячка* ж. ’жанчына з Літвы’ – Панямм. р. (Мат. Гродз.), *літовец* м. ’літовец’ – Вілен. р., Віл. (СПЗБ), *літош* м. ’літовец’, *літашы* мн. ’літоўцы’ – Гл. (Янкоўскі), *ліцвяк* м. ’літовец’ – Віц. р., Гродз. (Каспяровіч, СПЗБ), *лях* м. 1. ’паляк’ – Гл., Жытк. (Янкоўскі, Насовіч, ТС); 2. ’польскі вайсковец’ – Гл. (Янкоўскі), *мазур* м. ’прадстаўнік этнічнай групы палякаў (мазураў)’ – мясц. (Насовіч), *маскаль* м. 1. ’старавер’ – Мёр., Глыб., Зах.-бран. р. (НС, Растаргуеў, ЖНшС); 2. ’рускі’ – Віц. р., Смален. р. (Каспяровіч, Дабравольскі, Станкевіч), *масква* ж. зб. ’рускія, вялікарасіяне’ – мясц. (Насовіч), *масквічы* мн. ’рускія’ – Маз. (ГЧ), *масковец* м. 1. ’рускі’ – мясц. (Станкевіч); 2. ’жыхар Масквы’ – Мсцісл. (Юрчанка); *маскоўка* ж. ’жанчына рускай нацыянальнасці’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *махавікі* мн., *махавік* м. ’пра людзей, якія жывуць у забалочаных мясцінах’ – Стол. (ТС), *мурын* м. зневаж. ’негр’ – Гродз., Чэрв. (Шатэрнік, Цыхун), *мяшанец* м., *мешанка* ж. ’людзі, у якіх бацькі розных нацыянальнасцей’ – Чэрв. р., Хойн. (Шатэрнік, ГЧ), *немцы* мн. ’немцы’ – агульн. (ГЧ, Мат. апыт.); *немец* м. ’немец’ – агульн. (ТС, Мат. мін.-мал., ГЧ, Мат. апыт.), *пабережанін* м. ’жыхар з берага ракі ці возера’ – Карэл. (Сл. Гродз.), *падгарадчане* мн., *падгародчанка* ж. ’жыхары з блізкіх да горада населеных пунктаў’ – Смален. р. (Дабравольскі), *падгародцы* мн. ’жы-

хары з блізкіх да горада населеных пунктаў' – Брэсц., Жаб., Пін.(Мат. апыт.), *падляшанка* ж. 'паляшучка' – Бар. (СПЗБ), *палесцы* мн. 'жыхары лясной мясцовасці на ўсход ад Гарыні' – Драг., Стол. (Мат. апыт.), *палеха* ж. 'жанчына з Палесся' – Смален. р. (Дабравольскі), *палешка* ж. 'жыхарка лясной мясцовасці на поўдзень ад Сцвігі' – Жытк. (ТС), *палешукі* мн., *паляшук* м., *паляшучка* ж. 1. 'жыхары Палесся' – агульн. (СПЗБ, Мат. апыт.); 2. 'жыхары лясной мясцовасці на поўдзень ад Сцвігі' – Стол., Жытк. (ТС, Мат. апыт.); 3. 'жыхары паўночна-ўсходняй часткі Пінскага раёна' – Пін. (Мат. апыт.), *палюхі* мн., *палюх* м., *палюшка* ж. 'жыхары з мясцовасці, дзе пераважна палі, мала лясоў і балот' – Кам., Кобр. (ЖНС, Мат. апыт.), *палявая* ж. 'жыхарка з мясцовасці, дзе пераважна палі, мала лясоў і балот' – Драг. (Мат. апыт.), *палявікі* мн., *палявік* м. 'жыхары з мясцовасці, дзе пераважна палі, мала лясоў і балот' – Чэрв., Драг., Стол. (Шатэрнік, Станкевіч, Мат. апыт.), *паляк* м. 'паляк' – агульн. (Шатэрнік, Станкевіч, Мат. апыт); *палячка* ж. 'жанчына польскай нацыянальнасці' – Ашм., Чэрв., Мін., Мсцісл., Слуц., Гл., Кобр., Драг., Стол. (Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч, Мат. апыт.), *парачукі* мн. 'людзі, якія жывуць па-над ракой' – Хойн. (Мат. Гом.), *прусакі* мн., *прусак* м. 'немцы Прусіі' – мясц. (Станкевіч), *пульвіна* зб. ж. 'жыхары з мясцовасці, дзе пераважна палі, мала лясоў і балот' – Кам. (ЖНС, Мат. апыт.), *пульнякі* мн. 'жыхары з мясцовасці, дзе пераважна палі, мала лясоў і балот' – Кам. (ЖНС), *пясковец* м. 'жыхар вёскі, дзе пясчаная глеба' – Гом. (Мат. Гом.), *сакун* м. 'носьбіт гаворкі, якой характэрна саканне' – Чэрв. (Шатэрнік), *смаляне* мн., *смалянін* м., *смалянка* ж. 'смаленскія беларусы' – мясц. (Насовіч), *сібірака* м., *сібірац* м. 'сібірак' – Мсцісл. (Юрчанка), *сяк* м. 'беларус са Смаленшчыны' – Віц. р. (Каспяровіч), *хахлач* м. 'украінец' – мясц. (Насовіч); *хахлачка* ж. 'украінка' – мясц. (Насовіч), *француз* м. 'француз' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *цыгане* мн. 'цыганы' – Буда-Каш., Драг. (ГЧ, Мат. апыт.); *цыганы* мн. 'цыганы' – Драг. (Мат. апыт.); *цыган* м. 'цыган' – Буда-Каш. (ГЧ). *цыган* м. 'цыган' – Віц. р., зах.-пал. г., Зах.-бран. р., Жытк. (Каспяровіч, Растаргуеў, ТС, Мат. апыт.); *цыганка* ж. 'цы-

ганка' – агульн. (Янкоўскі, ТС, ГЧ, Мат. апыт.); *цыга́начка* ж. памянш. да *цыга́нка.* – агульн. (ТС, Мат. апыт.) *цыганчу́к* м. 'цыганя' – Зэльв. (Н. сл-ць); *цыганёнак* м. 'цыганскае дзіця' – Гор. (Мат. Маг.); *цыганіст* м. 'цыган' – Смален. р. (Дабравольскі), *чухо́нец* м. 'эстонец' – Віц. р. (Каспяровіч); *чухо́нка* ж. 'эстонка' – Віц. р. (Каспяровіч), *чэ́хі* мн. 'чэхі' – Гл. (Янкоўскі), *шваб* м. 'немец' – Клецк. (Мат. мін.-мал.).

Перасяленцы

валача́й м. – Лельч. (ЛАБНГ), *вы́йшлы* прым. м. – мясц. (Насовіч), *заблу́да* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *зае́здны* прым. м. – мясц. (Станкевіч), *запо́лянік* м. 'жыхар з іншай, не лясной вёскі' – Шчуч. (З нар. сл.), *збо́чны* прым. м. – Стол. (ТС), *зброд* зб., *збрыд* зб. – Жытк. (ТС), *ку́пленыя лю́дзі* мн., *ку́плены* прым. м. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *на́брадзь* зб. – Маг. р. (Мат. Маг.), *набро́да* зб. – Лоеў. (Янкова), *на́брыдзь* зб. – Леп., Бял., Чач. (НС, ЖНшС), *на́валакі* мн. – Хойн. (ГЧ), *на́валач* зб. – Чэрв., Стаўб., Бар., Круп., Гл., Жытк., Чач. (Шатэрнік, СПЗБ, Мат. Маг., ТС, Мат. апыт.), *навало́ка* м. і ж. – Лоеў. (Янкова), *наво́дны* м. – Стаўб. (ЖС, Мат. дыял. сл.), *наво́ны* м. 'які пасяліўся у гэтай мясцовасці нядаўна' – Чав. (Мат. Маг.), *наво́тны* м. – Жытк. (ТС), *нае́жджы* прым. м. – агульн, акрамя паўночна-заходняй часткі Беларусі. (ЛАБНГ, СЦБ, ТС, Мат. апыт.), *нае́здны* м., *нае́зны* м. – Віл., Стол. (ЛАБНГ, СЦБ), *насяле́нец* м. – Драг., Стол., Жытк. (ТС, Мат. апыт.), *нацу́га* м. – Кам. (ЖНшС), *наяжджо́лы* м. – Смарг. (ЛАБНГ), *наяжджа́лы* м., *наяжжа́лы* м. – Ашм., Кір., Бабр., Гл., Маз. (ЛАБНГ, Янкоўскі), *нена́ські* прым. м., *ніна́ські* м. – Маг., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *нетутэ́йшы* прым. м. – Чашн., Хоц. (ЛАБНГ), *нетутэ́шні* прым. м. – Жытк. (ТС), *нязд͡зе́шні* прым. м., *нядзе́шны* прым. м., *нядзе́чны* м. – Чэрв., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *няме́сны* прым. м. – Чав. (ЛАБНГ), *няна́йскі* прым. м. – Смален. р. (Дабравольскі), *набо́чны* прым. м. – Жытк. (ТС), *падаро́жнік* м. – Стаўб. (СЦБ), *падаро́жны* прым. м. – Маладз. (СЦБ), *пасе́лянне* н. – Стол. (ТС), *пастаро́нец* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пасяле́нь* м. – Чэрв. (ЛАБНГ), *пе-*

рабра́нец м. – Стол. (ТС), *перасклянін* м. – Малар. (ЛАБНГ), *перасяле́нцы* мн., *перасяле́нец* м. – Мін. р., спарадычна пал. р., Бых., Чэрык. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ), *пераязжа́лы* прым. м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *прыблу́да* м. і ж. – Драг., Жытк. (ТС, Мат. апыт.); *прыблу́д* м. – мясц. (Станкевіч), *прыблу́дак* м. – Мін., Слуц. (ЛАБНГ, ЖНшС), *прыблу́дны* прым. м. – Жытк. (ТС), *прыбу́лец* м. – Жытк. (ТС), *прыбыле́вец* м. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *прыбы́ш* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *прывало́ка* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *прывязе́нка* ж. – Гом. р. (НЛГ), *прые́жджы* прым. м. – агульн, акрамя паўночнага захаду Беларусі (ЛАБНГ), *прыко́т* м. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *прыі́плаўнік* м. – Жытк. (ТС), *прысяле́нец* м. – Стол. (ЛАБНГ), *прыі́хадзень* м. – Гом. р., Слуц. (НЛГ, ЖНшС, Мат. апыт.), *прыхажа́кі* мн. – Паст. (СПЗБ), *прыхо́жы* прым. м. – Віл. (ЛАБНГ), *прычэ́пніца* ж. (пра жанчыну) – Жытк. (ТС), *прыі́шлы* прым. м. – спарад. гродз.-бар. г., Чэрв., Гл., Добр. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *райдуны́* мн., *райду́нка* ж. – Чэрв., Пух. (З нар. сл., НЛ), *чужазе́мцы* мн., *чужазе́мец* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *чужа́к* м. – Гл., Рэч. (ЛАБНГ), *чужазе́мцы* мн., *чужазе́мец* м. *чужазе́мка* ж. – Віц. р., Паням. р. (Каспяровіч, Федароўскі), *чужазі́ма* м. і ж. – Паням. р. (Федароўскі), *чужані́ца* м. і ж. – Паням. р., Зах.-бран. р., Маладз., Драг., Лельч. (ЛАБНГ, Федароўскі, Растаргуеў, Мат. дыял. сл., Мат. апыт.), *чужапа́нцы* мн. – Бяроз. (Мат. апыт.), *чужапа́ншчына* зб. ж. – мясц. (Насовіч), *чужасе́льнік* м. – Стол. (ТС), *чужні́к* м. – Віц. р., Смарг., Мядз., Іўеў., Віл., Бярэз., Гл., Хойн. (Каспяровіч, Янкоўскі, Мат. мін.-мал., ГЧ), *чужы́* прым. м. – агульн. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *чужы́-чужані́ца* м. і ж. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *чы́лыя лю́дзі* мн. – Лаг. (Мат. мін.-мал.).

Хутаране

хутара́не мн. – агульн. (Мат. апыт.), *хутара́нец* м. – Гл., Стол. (Янкоўскі, ТС), *хутара́нін* м. – Стол. (ТС).

6. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПАВОДЛЕ РОДАЎ І ВІДАЎ ДЗЕЙНАСЦІ

6.1. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПАВОДЛЕ ПРАФЕСІЙНАГА ЗАНЯТКУ

Аграном

Спецыяліст па вырошчванню і апрацоўцы сельскагаспадарчых культур.

агранóм м., *агранóмка* ж. – Паст., Верхнядзв., Мядз., Стаўб. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал.), *агранóмша* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *агранóмча* ж. – Слон., Пруж. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *аграмóн* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *гранóм* м. – Віл. (СПЗБ), *палявóд* м. ’спецыяліст па развядзенні палявых сельскагаспадарчых культур’ – Пух. (СЦБ).

Адвакат

Юрыст, які абараняе на судзе чые-н. інтарэсы; абаронца.

адвакáт м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *аблакáт* м. – Віц. р., усх.-маг. р., Гом. р., Зах.-бран. р. (НЛГ, Бялькевіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *абарóнец* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Аканом, прыказчык

Кіраўнік гаспадаркі пераважна ў панскім маёнтку.

аканóм м. – Віц. р., Смарг., Гл. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі), *акунóм* м. – Віл. (СЦБ), *акóнам* м. – Лаг., Пух., Уздз., Ганц. (СПЗБ, СЦБ), *акóман* м. – Гродз. (Цыхун), *прыкáйшчык* м. – Гом. р. (НЛГ), *ключнік* м., *клюшнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дамавéр* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Аптэкар

Чалавек, які працуе ў аптэцы або валодае аптэкай, прадае і вырабляе лекі.

аптэ́кар м. – Астр. (Мат. Гродз.), *аптака́р* м. – Смарг. (Станкевіч), *зяле́йнік* м., *зяле́йніца* ж. – мясц. (Насовіч).

Бакеншчык

Вартаўнік, наглядчык за бакенамі.

ба́каншчык м. – Жытк. (ТС), *куга́чнік* м. – Лоеў. (Янкова), *куга́шнік* м. – Жытк. (ТС).

Бёрдачнік

Майстар па вырабу бёрдаў.

бёрдачнік м. – Паст. (СПЗБ), *бёрдашнік* м. – Брасл., Раг. (СПЗБ), *бярда́шнік* м. – Бярэз. (СЦБ), *бярдзе́чнік* м. – Смален. р. (Станкевіч), *бе́рднік* м. – Жытк. (ТС).

Бляхар

Майстар, які выробляе рэчы з бляхі, хто крые бляхаю дах.

бляха́р м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *бля́хар* м. – Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р. (Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *бля́шачнік* м. – мясц. (Насовіч).

Бондар

Майстар па вырабу драўлянага посуду (бочак, дзежак, цаброў і пад.).

бо́ндар м. – агульн., Вілен. р., Беластоц. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Сцяшковіч, Станкевіч, Шатэрнік), *банда́р* м. – спарадычна цэнтр. з. і Маг. р., Віц., Глыб., Вілен. р.

(ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *бо́днар* м. – Кобр., Драг. (ЛАБНГ), *бо́ндзер* м. – Нясв., Драг. (ЛАБНГ), *бандáрнік* м. – Добр. (ЛАБНГ), *бачкáр* м. – Брасл., Маст., Клім., Ельск., Ветк. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *пасу́днік* м. – Навагр. (АЛА), *кляпчáр* м. 'чалавек, які вырабляе клёпкі' – Лельч. (Кучук), *набівáннік* м. 'той, хто набівае абручы на бочку' – Мсцісл. (Юрчанка).

Возчык, фурман, вознік

Чалавек, які займаецца перавозкай разнастайных грузаў на калёсах.

во́зчык м. – агульн. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Гродз., ГЧ), *зво́зчык* м. – спарадычна паўдн.-усх. з., Беш., Чашн., Барыс., Шчуч., Ваўк., Брэсц., Малар. (ЛАБНГ), *ізво́зчык* м. – Арш., Хойн. (ЛАБНГ), *падво́зчык* м. – Дзятл., Дзярж., Бяроз. (ЛАБНГ), *паво́зчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *во́знік* м., *зво́знік* м. – мясц. (Насовіч), *ізво́знік* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *пераво́знік* м. – Жытк. (ТС, Станкевіч), *паво́знік* м., *паво́знічак* м. памянш. – Віц. р., Гом. р., Смален. р. (НЛГ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *паво́зн ічы* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *вазéльнік* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *вазéннік* м. – Зэльв., Клім., Бых. (ЛАБНГ), *важэ́ннік* м., *важэ́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *вазáк* м. – цэнтр. з., пал. р., Вілен. р., Смален. р., Паст., Леп., Круп., Бял., Мсцісл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС, Мат. Гродз., Н. сл-сць, Варлыга, Дабравольскі), *вазáка* м. – Клім. (ЛАБНГ), *вазáч* м. – Маз. (Шаталава), *вазавік* м. – Віц. р. (Станкевіч), *вазю́р* м. – заходняя частка цэнтр. з., Мсцісл. (ЛАБНГ, ЖС, Варлыга), *ламаво́з* м. – мясц. (Станкевіч), *фу́рман* м. – паўн.-зах. з., Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Насовіч), *фурмáн* м. – паўн.-зах. з., Віц. р., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *ху́рман* м. – зах.-пал. г., Зэльв., Старадарож., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, ЖНшС, Насовіч), *хурмáн* м. – зах.-пал. г., Чэрв. р., Смарг., Гл. (ЛАБНГ, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *падво́днік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *падво́дчык* м. – усх.-маг. р., Жытк.

(ТС, Бялькевіч), *балагол* м. – Карэл., Гл. (Мат. Гродз., Станкевіч, Янкоўскі), *балагула* м. – мясц. (Станкевіч), *калоднік* м. – Валож. (ЛАБНГ), *гайдар* м. – Чав., Кам. (ЛАБНГ), *гайтай* м. – Маз. (ГЧ), *кучар* м. – Шум. (СПЗБ), *канюх* м. – Віц., Смарг., Чэрв. (Станкевіч), *яздовы* м. – Хоц., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *біржак* м. 'той, хто займаўся лежавым рамізніцтвам' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *хлебнік* м. 'той, хто дастаўляў хлеб' – мясц. (Насовіч), *спіртаўшчык* м., *спіртавоз* м. 'перавозчык спірту, гарэлкі' – Мсцісл. (Юрчанка), *вадавозчык* м. 'вадавоз' – Смален. р. (Дабравольскі), *фургоншчык* м. 'возчык на фургоне' – Чэрв. (СПЗБ).

Гандляр

Чалавек, які займаецца гандлем – гаспадарчай дзейнасцю, звязанай з абаротам, купляй і продажам тавараў.

гандляр м. – Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Вілен. р., Брасл., Лаг., (СПЗБ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік), *гандлёўшчык* м. – Віц. р., Чэрв. р., Віл. (СПЗБ, Каспяровіч, Шатэрнік), *таргавец* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *таргаш* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *купец* м. – мясц. (Насовіч), *дзярун* м. 'гандляр, які вымагае з грамадзян вялікай платы' – Лаг. (Варлыга), *базарніца* ж. 'рынрачная гандлярка' – мясц. (Насовіч), *кахундрыца* ж. 'дробная гандлярка анучамі' – Віц. р. (Каспяровіч), *цукернік* м. 'той, хто вырабляў і гандляваў цукеркамі' – мясц. (Насовіч), *алейнік* м., *алейніца* ж. 'той, хто выціскаў і прадаваў алей' – Жытк. (ТС, Насовіч, Станкевіч); **гандляр гаршкамі, посудам:** *гаршчэчнік* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *пагоршнік* м. – Браг. (Шаталава), *паліўнік* м. – Лаг. (Варлыга); **гандляр коньмі:** *канюх* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *канеўнік* м. – Віц. (Станкевіч), *гайдай* м. устар. – Лун. (Шаталава); **гаспадар і гандляр у краме:** *крамнік* м., *крамніца* ж. – Сен., Чэрв., Смарг., Лід. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *крамар* м. – Беластоц. р., Лельч. (СПЗБ, Кучук), *лаўнік* м. – мясц. (Насовіч), *лавачнік* м. – Стаўб. (СЦБ); **мяснік:** *рэзнік* м. – Рэч., Зах.-бран. р. (Мат. Гом., Растар-

гуеў, Станкевіч), *разнік* м. – Віц. р., Чэрв. р., Лаг., Стол. (ТС, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *зарубáч* м. – Навагр. (СРЛГ), *каравя́тнік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *сáльнік* м. 'гандляр салам' – Чэрв. р., Жытк. (ТС, Станкевіч, Шатэрнік); **чалавек, які вырабляе і прадае каўбасу:** *каўбáснік* м. – Кобр. (ЖНшС), *келбáснік* м., *келбáсніца* ж. – мясц. (Насовіч); **гаспадар, уладальнік і прадавец у карчме:** *карчмáр* м. – Гродз. (Насовіч, Цыхун), *карчэ́мнік* м., *карчэ́ўнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *карчміт* м. – мясц. (Станкевіч), *шынкáр* м., *шынкáрка* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *ландáр* м. – Гом. р. (НЛГ), *ляндáр* м., *ляндáрка* ж., *рандáр* м., *рандáрка* ж. – мясц. (Насовіч), *цалавáншчык* м. – Гом. р. (НЛГ); **прадавец:** *прадаўнік* м., *прадаўніца* ж. – Маг. р. (Станкевіч), *прадавáльнік* м., *прадавáльніца* ж. – Драг. (Мат. апыт.), *прадавáннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *прадавáчка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *крáмнік* м. – Лаг. (Варлыга), *крáмніца* ж. – Гом. р. (НЛГ), *крáмар* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *крамáр* м. – Гродз., Маст. (Мат. Гродз., Цыхун), *крамáрка* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *крáмшчык* м., *крамшчыіца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *крáмшчыца* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *лáвачнік* м. – Кап., Драг. (СПЗБ), *лáвашнік* м. – Старадарож. (СПЗБ), *лáвачніца* ж. – Нясв., Драг., Лун. (СПЗБ, ДСБ, Мат. апыт.), *магазіншчык* м. – Гом. р., Іўеў., Стаўб., Жытк. (Мат. Гом., Мат. Гродз., НС, Мат. апыт.), *магазіншчыца* ж. – Гом. р., Лаг. (Мат. Гом., СЦБ, Мат. мін.-мал., Янкова, Мат. апыт.), *магазінéр* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *магазінéрка* ж. – Іўеў. (Мат. Гродз.), *магазынéрка* ж. – Мядз. (СЦБ), *магазынэ́рка* ж. – Смарг. (СРЛГ), *тачкáрка* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *тачкавáя* ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *таргáшка* ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *шынкáр* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *каперáтчык* м. – Нясв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.).

Ганчар

Майстар па вырабу глінянай пасуды.

ганчáр м. – пераважна агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *гаршчэ́чнік*

м. – гродз.-бар. г., Слуц. р., пал. р., Беш., Чашн., Тал., Круп., Асіп. (ЛАБНГ, СЦБ, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Шаталава), *гаршэ́чнік* м. – Пол., Віц., Гродз., Бых., Краснап., Акц., Івац., Ганц. (ЛАБНГ), *гарчэ́чнік* м. – Брэсц. (ЛАБНГ), *гарш-чо́чнік* м. – Гл., Гом., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *гаршо́чнік* м. – Добр. (ЛАБНГ), *гаршчэ́тнік* м. – Лях. (ЛАБНГ), *гар-шэ́тнік* м. – Гар. (ЛАБНГ), *гаршчэ́льнік* м. – Капыл. (ЛАБНГ), *гаршчэ́нік* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *гаршча́нік* м. – Іван., Светлагор., Рэч. (ЛАБНГ), *го́ршчнік* м. – Калінк. (ЛАБНГ), *гаршчэ́ўнік* м. – усх.-маг. р., Леп. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Н. сл-сць), *гаршчо́ўнік* м. – Карм., Бабр., Чач., Ветк. (ЛАБНГ), *гаршча́й* м. – цэнтральная частка пал. р., Пух. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, НЛ, Кучук), *гаршча́н* м. – Паст., Глыб., Мядз., Кобр. (ЛАБНГ, СЦБ, НС), *гаршча́р* м. – Жаб. (ЛАБНГ), *гаршчэ́р* м. – Малар., Драг. (ЛАБНГ), *гаршка́ль* м. – Брасл., Мёр., Шарк., Старадарож., Буда-Каш. (ЛАБНГ, ЖНС), *паго́ршнік* м. – Рэч., Ветк., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Янкова), *гаршка-ле́п* м. – Паст., Валож., Стаўб., Лід., Жытк., Пін. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ), *гашкалёп* м. – Ашм., Валож., Стаўб., Гродз. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Станкевіч), *ляпя́нік* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ляпі́та* м. – Лаг. (Варлыга), *глíня́нік* м. – Докш. (ЛАБНГ), *палíўнік* м. – Лаг., Стаўб. (СЦБ), *пасу́днік* м. ’той, хто наогул вырабляе посуд’ – Навагр. (ЛАБНГ).

Гарбар

Майстар, спецыяліст па вырабу і апрацоўцы скур.

гарба́р м. – паўн.-зах. з., спарадычна цэнтральная частка пал. р., Пруж. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Варлыга, Станкевіч), *гярба́р* м. – Шчуч., Слон. (ЛАБНГ), *граба́р* м. – пераважна цэнтральная частка паўн.-зах. з., спарадычна ўсх.-пал. р., Ушац., Стаўб., Нясв., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *гар-ба́тнік* м. – Астр., Дзятл., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *куш-не́р* м. – Лаг., Смарг., Лельч., Карм., Нараўл., Беластоц. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Кучук, Насовіч, Рас-таргуеў, Станкевіч), *ку́шнер* м. – Карм., Нараўл. (ЛАБНГ), *кушні́р* м. – Ваўк., Пруж., Лях., Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС),

кушняр м. – Кам. (ЛАБНГ), *шкурáт* м. – Івац., Лун. (ЛАБНГ), *шкурня́к* м. – Лун. (Шаталава), *шку́рнік* м. – Пух., Нясв., Клец., Старадарож., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *шкурáтнік* м. – Акц. (ЛАБНГ), *скурáтнік* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *кажэ́ўнік* м. – усх. з. (Віц. р. – спарадычна), Мін. р., Слуц. р., Іўеў., Маст., Івац., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *кажу́шнік* м. – Лун. (ЛАБНГ), *кажу́рнік* м. – Бярэз. (ЛАБНГ), *кажамя́ка* м. – усх.-маг. р., спарадычна Віц. р., Рас., Лаг., Мядз., Чэрв., Мін., Добр., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *кажаду́б* м. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *чымбáр* м., *чынбáр* м., *чамбáр* м. – усходняя частка зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *чэ́мбар* м., *чэ́нбар* м. – Драг. (ЛАБНГ), *чанбáрнік* м. – Стол. (ТС), *балту́шнік* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *валту́жнік* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *мачáн* м. – Люб. (ЛАБНГ), *аўчы́ннік* м. 'гарбар, які вырабляе аўчыны' – спарадычна ўсх. з., Верхнядзв., Дзятл., Слуц., Баран., Ганц., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Н. сл-сць, Варлыга, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік).

Даглядчык свойскай жывёлы і птушкі.

Той, хто даглядае свойскую жывёлу і птушку, наглядае за яе станам, займаецца кармленнем і інш.

стáднік м. – мясц. (Насовіч), *ско́тнік* м. – Лід., Смален. р. (Сл. Гродз., Дабравольскі), *кармáч* м. – Бял. (Яўсееў), *даглядáннік* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *гайдáр* м. 'чалавек, які даглядае валоў' – Лях. (ЛАБНГ, СПЗБ), *аўчáр* м. 'чалавек, які даглядае авечак' – Лаг. (Варлыга); **даярка:** *дая́рка* ж. – Брасл., Валож., Вілен. р., (СПЗБ), *до́йка* ж. – Смарг., Іўеў., Круг., Уздз., Буда-Каш., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Маг., Мат. Гом., СЦБ, Мат. мін.-мал., Станкевіч), *дае́нніца* ж. – Мсцісл., Зэльв. (Сцяцко, Юрчанка), *дае́ннік* м. 'мужчынадаяр' – Мсцісл. (Юрчанка); **свінарка:** *свінáрка* ж. – Слон. (Мат. Гродз.), *свіну́рка* ж. – Воран., Пух., Бял. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Яўсееў), *свінáрніца* ж. – Віц. р., Круг. (Мат. Маг., Станкевіч), *свінну́шніца* ж., *свінну́шка* ж. – Мсцісл.

(Юрчанка), *свінюх* м. – Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяшковіч); **конюх:** *ко́нюх* м. – агульн. (ЛАБНГ, ЖНшС), *каню́х* м. – паўн.-зах. з., паўн. р., Чэрв. р., Маг. р., Гом. р. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Гом., Шатэрнік), *ко́ніх* м. – Рас., Шум., Клім. (ЛАБНГ), *ко́нях* м. – Барыс. (ЛАБНГ), *барбу́ль* м. – Хоц. (Мат. Маг.); **даглядчык птушак:** *кура́тнік* м., *кура́тніца* ж. – Чэрв., Лоеў. (СЦБ, Янкова), *курашчу́п* м. – Гродз., Смарг., Чэрв. (Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік), *пта́шніца* ж. – Віц. р. (Станкевіч), *гуся́тніца* ж. – Гор., Дзярж., Уздз., Бабр., Капат., Брэсц. (АЛА, СЦБ).

Жарнасек

Спецыяліст па насечцы жорнаў.

жарнасе́к м. – Віц. р. (Каспяровіч), *жарнаклёў* м. – Лаг. (Варлыга), *жарнаўшчы́к* м. – Жлоб., Рэч., Ветк. (Мат. Гом.).

Земляроб

Чалавек, які займаецца апрацоўкай зямлі для вырошчвання сельскагаспадарчых культур.

ро́льнік м. – гродз.-бар. г., Астр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Насовіч), *арта́й* м. – Віл. (ЖС), *гарта́й* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *рата́й* м. – Ваўк. (СПЗБ), *землянін* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *зямля́к* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *земляро́б* м. – Паст., Чэрв., Капыл., Раг. (ЛАБНГ), *земляпа́шац* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *па́хар* м. – Лельч. (Кучук).

Каваль

Майстар, які займаецца коўкай металу.

кава́ль м. – агульн., Смален. р., Зах.-бран. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Сцяшковіч, Шатэрнік), *кузне́ц* м. – пераважна ўсх. з., Латгал. р. (АЛА, ДАБМ, СПЗБ, ГЧ),

малатабóец м. 'памочнік каваля' – Нясв. (Н. сл-сць), *кавалёк* м. памянш. 'чаляднік, вучань каваля' – мясц. (Насовіч).

Калеснік

Майстар па вырабу калёс.

калéснік м. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ), *калёснік* м. – спарадычна паўн. р. і паўдн. р., спарадычна гродз.-бар. г., Мсцісл., Слуц. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *калясні́к* м. – Драг. (ЛАБНГ), *каляснíк* м. – зах. з., цэнтр. з., Верхнядзв., Пол., Віц., Беш., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЖНС, Мат. мін.-мал., Станкевіч), *каладзéй* м. – Іўеў., Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *кладзéй* м. – Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ), *каламáшнік* м. – Воран. (ЛАБНГ), *катóшнік* м. – Жлоб. (ЛАБНГ), *абóднік* м. – Шум., Віц., Бярэз., Касц. (АЛА, ЛАБНГ), *абручóўнік* м. – Бярэз. (ЛАБНГ), *стэ́льмах* м. – пал. р., спарадычна паўн.-зах. з. і Слуц. р. (АЛА, ЛАБНГ, ЖНшС), *штэ́льмах* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *стальмáх* м. – паўн.-зах. з., Слуц. (ЛАБНГ, Варлыга), *суéльмах* м. – заходняя частка зах.-пал. г., Гродз., Стол. (ЛАБНГ), *суяльмáжнік* м. – Івац. (ЛАБНГ), *шабáн* м. – Івац. (АЛА, ЛАБНГ).

Камінар

Чысцільшчык комінаў.

камінáр м. – Карэл., Лаг., Кобр. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., ЖНшС, Насовіч, Станкевіч), *камінáрнік* м. – Астр., Стаўб. (Мат. Гродз., ЖС), *камінáрус* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *трубачыíст* м., *трубачыíсты* м. – Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяшковіч).

Каморнік

Спецыяліст па межаванню і землеўпарадкаванню.

камóрнік м. – Віц. р., Чэрв. р., Смален. р., Гл., Кобр. (ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Ян-

коўскі), *мярнічы* м. – гродз.-бар. г. (СЦБ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Сцяцко, Цыхун), *мéршчык* м. – мясц. (Насовіч), *землямéр* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Кашавік

Майстар плесці кашы.

кашавік м. – Віл. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *кашыкáр* м. – Іўеў. (СЦБ), *кашаплёт* м. – Карэл., Пух. (СЦБ, З нар. сл.), *карзіншчык* м. – Свісл. (Сл. Гродз.).

Кінамеханік

Спецыяліст па дэманстрацыі кінафільмаў.

кіншчык м. – Гом. р., Докш., Валож., Кругл., Мсцісл., Шчуч., Ваўк., Нар. (СЦБ, НЛГ, Мат. Маг., Мат. Гом., Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Сцяшковіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *кінóшнік* м. – Бял. (Яўсееў), *кінóшчык* м. – Лун. (Шаталава), *кінóўшчык* м. – Хоц. (Мат. Маг.), *кінаўшчы́к* м. – Гом. р., Бял. (НЛГ, Мат. дыял. сл.), *кіннік* м. – Круп. (СЦБ).

Кравец

Спецыяліст па шыццю адзення.

кравéц м., *краўчы́ха* ж. – агульн., Вілен. р., Беластоц. р., Смален. р., Зах.-бран. р. (АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Сцяшковіч, Шатэрнік), *шавéц* м. – Бабр., Жлоб. (АЛА), *швец* м. – Брэсц., Смален. р. (АЛА, Дабравольскі), *швáчка* ж. – паўн.-зах. з., зах.-пал. г., Віц. р., усх.-маг. р., Смален. р., Зах.-бран. р., Дубр., Лаг. (АЛА, ТС, ЖНшС, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *швáха* ж. – Бярэз. (СПЗБ), *швéйка* ж. – пераважна ўсх. з., Брасл. (АЛА, СПЗБ, Янкова, Мат. апыт.), *швэ́йка* ж. – Віц. р., Пух. (Каспяровіч, Мат. мін.-мал.), *партны́* м., *партнáя* ж. – паўн.-усх. д., паўдн. р. (АЛА,

ЖНшС), *партніха* ж. – паўн. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуц. р., Акц., Калінк., Касц., Ветк., Капат., Пін., Кам. (АЛА, СПЗБ), *партняга* м. 'кепскі кравец' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *краўчык* м. 'чаляднік краўца' – мясц. (Насовіч); *кройшчыца* ж. 'закройшчыца, спецыялістка па закрою матэрыялу для шыцця адзення' – Лід. (Мат. Гродз.), *белашвейка* ж. 'белашвачка, жанчына, якая спецыялізуецца ў шыцці бялізны' – Чэрв. р. (Шатэрнік); **майстар па вырабу капелюшоў:** *шапорнік* м. – Жытк. (ТС), *шапачнік* м. – Кобр. (ЖНшС).

Кухар, повар

Спецыяліст па прыгатаванню ежы.

кухар м. – Віц., Лаг., Смарг., Чэрв., Капыл., Стол. (ТС, Мат. дыял. сл., Варлыга, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *кухарка* ж. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, ЖНшС, Станкевіч), *кухавар* м. – Мсцісл. (Станкевіч, Юрчанка), *кухаварка* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз., Станкевіч), *повар* м. – Паст., Смарг., Кобр. (СПЗБ), *павар* ж. – Мін. р., Маст., Лях., Старадарож., Лун. (АЛА), *паварыха* ж. – Віц. р., Мін. р., Чэрв. р., спарадычна паўдн. р. (АЛА), *паварка* ж. – мясц. (Насовіч), *варэннік* м., *варэнніца* ж. – Зэльв., Мсцісл. (Н. сл-сць, Юрчанка), *варая* ж. – Лун. (Шаталава), *кулінарча* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *кухарчук* м., *кухта* м., *кухцік* м. памянш. 'вучань, памочнік кухара' – мясц. (Насовіч).

Ляснік

Чалавек, які даглядае за лесам.

ляснік м. – агульн. (ЛАБНГ, Каспяровіч, СПЗБ, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *ляснічы* м. – Тал. (ЛАБНГ), *палясоўшчык* м. – Кобр. (ЖНС), *падлесны* м. 'старшы ў асобнай лясной гаспадарцы' – Стаўб. (СЦБ), *гаёвы* м. – спарадычна гродз.-бар. г. і зах.-пал. г., Брасл., Стаўб., Мядз., Маладз. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Сцяцко, Цыхун), *лоўчы* м. 'старшы ляснік' – Круп., Барыс. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *стражнік*

м. – Мін. р., спарадычна гродз.-бар. г., Чэрв., Капыл., Старадарож., Лун. (ЛАБНГ, Насовіч).

Меднік

Спецыяліст па вырабу і рамонту медных рэчаў.

ме́днік м. – Стол. (ТС), *катля́р* м. – Беш., Ашм., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Растаргуеў).

Млынар

Уладальнік млына або работнік у млыне.

млына́р м. – паўн.-зах. з., Зэльв., Хоц., Карм., Буда-Каш., Лоеў., Браг. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч), *младна́р* м. – Гродз. (Цыхун), *млына́ж* м. – Воран. (ЛАБНГ), *ме́льнік* м. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, ЖНшС, Мат. мін.-мал.), *ме́лнік* м. – Драг. (ЖНшС), *пру́днік* м. – спарадычна віц.-маг. г., Смален. р. (АЛА, ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка), *падме́льшчык* м. 'памочнік млынара' – Астр., Смарг. (АЛА, СПЗБ).

Муляр

Спецыяліст па будаванню чаго-н. з каменя або цэглы.

му́ляр м. – зах. з., Клім., Капат., Браг. (АЛА, ЛАБНГ, ЖНшС), *мура́ль* м. – мясц. (Насовіч), *му́рнік* м. – Брасл. (ЛАБНГ, Станкевіч), *мура́ўнік* м. – Малар. (ЛАБНГ), *му́раж* м. – Стол. (ТС), *ка́меншчык* м. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, ЖНшС), *ка́меньшчык* м. – спарадычна віц.-маг. г. і Гом. р. (ЛАБНГ), *ляпа́й* м., *ляпа́к* м., *ле́пак* м. – Жытк. (ТС), *ляпа́р* м. – Жытк., Лельч. (ТС, НЛ), *ле́птух* м. – Лун. (ЛАБНГ).

Настаўнік

Чалавек, які выкладае ў школе, а таксама наогул асоба, якая вучыць чаму-н.

настáўнік м., *настáўніца* ж. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., паўдн.-усх. з., Кам., Жытк. (АЛА, ТС, Мат. Гом., ГЧ, Касяровіч, Шатэрнік), *настóўніца* ж. – Віл. (СЦБ), *вучы́цель* м., *вучы́цельніца* ж. – агульн. (АЛА, СЦБ, Бялькевіч, Варлыга, Касяровіч, Сцяцко), *вучы́целька* ж. – віц.-маг. г., паўн.-зах. з., цэнтральная частка пал. р., Гом. р., Лаг., Гродз., Шчуч., Бар. (АЛА, СПЗБ, НЛГ, Варлыга, Цыхун), *вучыцéлька* ж. – Віл., Дзятл., Зэльв., Лях., Лун. (СПЗБ, ДСБ, СЦБ, Мат. Гродз., Сцяцко), *вучы́целка* ж. – Віц. р., Ваўк., Чач. (Мат. Гродз., Касяровіч, Мат. апыт.), *вучы́цьніца* ж. – Навагр. (АЛА), *навучы́целька* ж. – Нясв., Шчуч., Бар. (СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз.), *наўчы́цель* м. – Гом. р., Смален. р., Шчуч. (НЛГ, Мат. Гродз., Дабравольскі), *наўчы́цельніца* ж. – Гродз. (АЛА), *наўчы́целька* ж. – Смарг. (СПЗБ), *наўчыцéлька* ж. – Мядз., Астр. (СЦБ, Мат. Гродз.), *наўчы́целка* ж. – мясц. (Станкевіч), *гучы́цель* м., *гучы́цельніца* ж. – Бяроз. (Шаталава), *учы́цель* м. – Мёр., Смарг., Кобр. (СПЗБ, ЖНшС), *учы́целька* ж. – Віц. р., Пруж. (СПЗБ, Касяровіч), *учыцéлька* ж. – Гродз., Кам., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ), *у́чыцелка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дарэ́ктар* м. 'настаўнік, якога наймалі сяляне для заняткаў з дзецьмі дома' – Віц. р., гродз.-бар. г. (Касяровіч, Мат. апыт.).

Паромшчык

Перавозчык на пароме.

парóмшчык м. – Дзятл., Жытк. (ТС, Мат. Гродз.), *парóмнік* м., *перавóзчык* м. – Навагр. (Мат. Гродз.).

Паштальён

Разносчык пошты.

паштальён м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *пачтальён* м. – Воран., Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *пачталіóн* м. – Віл. (СПЗБ), *паштáр* м., *паштáрка* ж. – Гом. р., Мсцісл., Бял., Добр., Ветк., Зэльв., Жытк. (Мат. Гродз., Мат. Гом.,

НЛГ, Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *пачта́р* м., *пачта́рка* ж. – Докш., Іўеў., Зэльв., Пух., Капыл., Навагр., Дзятл., Добр., Драг. (Сл. Гродз., Мат. Гродз., Мат. Гом., ДСБ, ЖС, Мат. мін.-мал., З нар. сл., Мат. дыял. сл.), *паштаві́к* м., *пачтаві́ца* ж. – Віц. р., Гом. р. (СПЗБ, НЛГ, Каспяровіч), *лістано́ш* м. – Астр. (Мат. Гродз.), *лістано́ша* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *лістано́шка* ж. – Валож., Свісл. (СЦБ, Сл. Гродз.), *лістано́ска* ж., *лістано́сец* м. – Жытк. (ТС).

Перакладчык

Спецыяліст, які займаецца перакладамі з адной мовы на другую.

перагаво́ршчык м. – Зэльв., Уздз., Стол., Нар., Браг. (ТС, Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Сцяцко), *перагаво́рчык* м. – Браг. (Мат. Гом.), *перакла́днік* м., *перакла́дніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *перааво́дчык* м. – Слаўг. (ГЧ), *тлума́ч* м. – Ашм., Беластоц. р. (СПЗБ, Насовіч), *талма́ч* м. – Лаг. (Варлыга).

Піластаў

Майстра тачыць, настройваць пілы.

піласта́ў м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *пілато́ч* м. – Жытк. (ТС).

Плытагон, плытнік

Чалавек, які займаецца сплавам лесу.

плы́тнік м. – цэнтр. з. (Мат. Гродз., НЛ, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *плыта́р* м. – Іван. (ДСБ), *плытаго́н* м. – Барыс., Навагр. (Мат. Гродз., НЛ, Станкевіч), *плытаго́ншчык* м. – Віл. (НЛ), *плава́к* м. – Іван., Кобр., Лельч. (НЛ, Кучук), *плаву́жнік* м., *плаву́шнік* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *пліса́к* м. – Іван., Кобр., Жытк. (ТС, НЛ), *спла́ўшчык* м. – Верхнядзв., Віл., Пух., Пін., Жытк. (СПЗБ, ТС, НЛ), *сплаўшчы́к* м. – паўдн. р., Віц., Навагр., Бярэз. (НЛ), *зго́ншчык* м. – Беш.

(НЛ), *ганшчы́к* м. – Віц. р., Верхнядзв. (Каспяровіч, Шаталава), *ганко́ўшчык* м. – Віц. (НС, НЛ), *гано́шнік* м. – Сен. (НЛ), *гана́к* м. – Шум. (НЛ), *ганча́к* м. – Стол. (ТС), *гане́ц* м. – Мёр. (НС), *пасаўні́к* м. – Лун. (НЛ), *пасаве́ц* м. – Кобр. (НЛ), *ла́ўнік* м. – Докш., Барыс. (НЛ, ЖС), *ла́вачнік* м. – Віл. (СПЗБ, НЛ), *ба́льнік* м. – Іван., Пін. (НЛ), *ба́льшчык* м. – Пін. (НЛ), *асна́ч* м. – Лоеў. (Янкова), *рэ́чман* м. – Лід. (Мат. Гродз.), *сяк* м. – Беш. (НС), *арэ́ль* м. – Беластоц. р. (НЛ, ЖНшС), *вы́плаўшчык* м. ’плытагон, які ганяў плыты па невялікіх (выплавачных) рэках’ – Петр. (НЛ); **вопытны плытагон**: *адво́днік* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *прапусні́к* м. – Віц. (НЛ, НС), *ло́тачнік* м. – Гл. (НЛ), *ло́ташнік* м. – Бярэз. (НЛ); **старшы над плытагонамі**: *дубо́вік* м. – паўдн.-усх. з., Барыс., Бярэз.(ТС, НЛ, Кучук), *ко́рнік* м. – Віц., Беш. (НС, НЛ), *ко́ршчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *карава́ншчык* м. – Віц. (НС), *шты́рнік* м. – Віл., Іван. (НЛ, Мат. мін.-мал.), *сты́рнік* м., *ло́цман* м., *ро́тман* м., *рэ́чман* м., *шу́льман* м. – Гродз. (НС); **плытнік, які стаіць у галаве плыта**: *галаўні́к* м. – гродз.-бар. г., Пін., Рэч. (СПЗБ, НЛ, З нар. сл., Станкевіч), *галаўны́* м. – Сен., Бярэз., Маст. (НЛ), *галаўні́чы* м. – Гродз. (НС, Цыхун), *галаўча́сты* м. – Беластоц. р. (НЛ), *перадавы́* м. – Віц., Віл., Акц. (НЛ, НС), *пярэ́дні* м. – Віц., Віл., Петр., Жытк. (НЛ), *тарнавы́* м. – Гродз. (НС), *шты́рнік* м. – мясц. (Станкевіч); **плытагон, які дапамагае кіраваць плытом, стоячы ў яго канцы**: *за́днік* м. – Віл., Навагр. (НЛ), *задні́к* м. – гродз.-бар. г. (СПЗБ, СЦБ, НЛ, З нар. сл.), *за́дні* м. – Віц., Жытк. (НЛ, НС), *хваставы́* м. – Сен. (НЛ), *цалаўні́к* м., *цаляўні́к* м., *цальні́к* м., *цалявы́* м. – Маст. (НЛ), *рулёвы* м. – Бярэз., Пін. (НЛ); **плытнік, які затрымліваў, затармажваў плыт**: *дра́ечнік* м. – Стол. (ТС), *шрыко́вы* м. – Беластоц. р. (НЛ), *тарно́вы* м., *гартву́льнік* м. – Маст. (НЛ); *пратага́ншчык* м. ’чалавек, які быў абавязаны прывязваць і адвязваць плыт або лодку’ – Жытк. (ТС); **рабочы, які звязваў бярвенне ў плыты**: *сплo̍тчык* м. – Маст., Петр., Жытк. (ТС, НЛ), *вя́зчык* м. – Жытк. (НЛ), *наста́ўчык* м. – Бярэз. (НЛ).

Пячнік

Чалавек, які робіць і рамантуе печы.

пячнік м. – агульн., віц.-маг. г. – спарадычна (ЛАБНГ, ЖНшС), *пéчнік* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *пéчанік* м. – Воран. (ЛАБНГ), *пячóўнік* м. – Лід. (Сл. Гродз.), *пячýрнік* м. – Іўеў., Маст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пячýр* м. – спарадычна паўдн. р., Зэльв., Свісл. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *пячýра* м. – Хойн., Лоеў. (ЛАБНГ), *пякýр* м. – Рас. (ЛАБНГ), *пячкýр* м. – віц.-маг. г., Гом. р., Верхнядзв., Рас., Леп., Докш., Барыс., Асіп., Уздз., Старадарож., Стол., Нараўл., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Маг., Мат. Гом., Мат. мін.-мал., НС, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шаталава), *пячкáр* м. – цэнтральная частка пал. р. (ЛАБНГ, ТС, Кучук, Шаталава), *мýрнік* м. – Брасл., Мёр., Шарк., Нараўл. (ЛАБНГ, ГЧ), *мýршчык* м. – Мёр. (ЛАБНГ), *мýляр* м. – зах. з., Віц. р., Чэрв. р., Хойн. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Шатэрнік), *ляпéй* м. – спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ляпéнік* м., *лéптух* м. – Лун. (ЛАБНГ), *ляпéш* м. – Маз. (ЛАБНГ, Шаталава), *ляпíла* м. – Акц. (ЛАБНГ), *ляпíта* м. – Маг., Акц. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *глінамéс* м. асудж. метаф. ’няўмелы, няўдалы пячнік’ – Мёр. (З нар. сл.).

Рабочы

Чалавек, які працуе ў розных сферах.

рабóчы м., *рабóчая* ж. – агульн. (АЛА), *рабóтнік* м., *рабóтніца* ж. – пераважна агульн. (АЛА), *фабрыкáнт* м., *фабрыкáнтка* ж. – паўн.-зах. з. (АЛА), *падсóбнік* м. ’падсобны рабочы’ – Гом. р. (НЛГ), *літóўшчык* м. ’рабочы-спецыяліст па ліцейнай справе’ – мясц. (Насовіч), *лямóўшчык* м. ’рабочы, які займаўся аблямоўваннем’ – мясц. (Насовіч), *шмухлéр* м. ’рабочы, які рабіў кутасы’ – мясц. (Насовіч), *гутняк* м. ’рабочы, які працаваў на гуце’ – Гродз. (Цыхун), *лазáк* м. ’рабочы, які выконвае работы на вялікай вышыні’ – Добр.

(Мат. Гом.), *калéсьнік* м. ’рабочы, які вярцеў кола на пенькапрадзільным заводзе’ – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ганáк* м. ’рабочы землечарпалкі’ – Хойн. (Мат. Гом.), *кры́льшчык* м. ’рабочы, які крые дахі’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *мáляр* м. ’рабочы, які фарбуе будынкі, памяшканні, парканы’ – Віц. р. (Каспяровіч), *пячýр* м. ’рабочы, які даглядаў за печчу ў смалярні’ – Свісл. (Сл. Гродз.), *грýбнік* м. ’апальшчык, работнік кацельнай’ – мясц. (Станкевіч), *праварáнін* м. устар. ’рабочы, які працаваў на вінакурным заводзе, бровары’ – Барыс. (СПЗБ), *брукáр* м. ’масцільшчык, той, хто пракладвае дарогі брукам’ – Астр., Слон. (СПЗБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *шашэ́йнік* м. ’рабочы, які працуе на шашы’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *каляя́ж* м., *каляя́жыха* ж. ’рабочыя, якія працуюць на чыгунцы’ – Шчуч. (Сл. Гродз.); **дарожны майстар:** *раманцёр* м. – Бяроз. (Шаталава), *драгóміж* м. – Лун. (ДСБ); **рабочы-слесар:** *слёсар* м. – Лаг., Смарг., Ваўк. (СПЗБ, Сл. Гродз., Станкевіч, Сцяшковіч), *слóсар* м. – Воран. (Сл. Гродз.); **рабочы-токар:** *тóкар* м. – Ушац. (ЛАБНГ), *такáр* м. – мясц. (Станкевіч); **рабочы, які займаўся фармаваннем цэглы на цагельні:** *цагляр* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *сты́хар* м. – Гродз. (НС).

Рымар

Майстар, які шые раменную вупраж (хамуты, сёдлы, вуздэчкі).

ры́мар м. – зах. з., Віц. р., Чэрв. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНшС, Каспяровіч, Сцяшковіч, Шатэрнік), *лы́мар* м. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *лíмар* м. – Лун., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Насовіч, Станкевіч), *шóрнік* м. – Маг. р., усх.-маг. р., паўн.-зах. з. (акрамя Гродз. р.), спарадычна паўн. р. і Мін. р., спарадычна зах.-пал. г., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *хамýтнік* м. – Чав., Стол. (ЛАБНГ), *сядзёлашнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *амунíчнік* м. – Браг. (Мат. Гом.), *кýшнер* м. – Іўеў. (СПЗБ), *чымбáрня* м. – Кобр. (ЛАБНГ).

Салдат

Радавы ваеннаслужачы сухапутнага войска.

салдáт м. – Слаўг., Чач., Гл., Лях., Драг., Смален. р. (СПЗБ, ГЧ, Дабравольскі, Янкоўскі), *жаўнéр* м. – Лаг., Касц., Смален. р. (Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *маскáль* м. – зах.-пал. г. (ДСБ, Насовіч, Мат. апыт.); **салдат-навабранец**: *рэкрýт* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *нéкрут* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Скупшчык, перакупшчык

Чалавек, які скупляе што-н. для перапродажу або для іншых мэт.

перакýпшчык м., *перакýпшчыца* ж. – Кобр. (ЖНшС), *перакýпка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *башлáк* м. – Зах.-бран. р. (Станкевіч), *гуртóўшчык* м. 'оптавы перакупшчык' – мясц. (Насовіч), *матóра* м. 'той, хто займаўся скупкай і перапродажам коней' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *карóўнік* м. 'скупшчык кароў' – Віц. р. (Каспяровіч), *вашчы́ннік* м. 'скупшчык вашчын' – мясц. (Насовіч), *ламавíк* м. 'скупшчык ці зборшчык утыльсыравіны, металалому' – Свісл. (Мат. Гродз.); **анучнік:** *анýчнік* м. – Лаг., Маладз., Чэрв., Пух., Уздз., Нясв., Кобр., Стол., Жытк. (ТС, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Варлыга, Шатэрнік), *ганýчнік* м. – Пух., Ваўк., Стол., Жытк., Беластоц. р. (ТС, СЦБ, ЖНшС, Сцяшковіч), *трáпачнік* м., *трапéчнік* м. – Тал. (Шаталава), *трáпашнік* м. – усх.-маг. р., Тал., Бял., Кір., Смален. р. (Мат. Маг., Бялькевіч, Дабравольскі, Шаталава, Юрчанка, Яўсееў), *трáпнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ры́знік* м. – Верхнядзв., Лаг., Мядз., Смарг. (Мат. мін.-мал., Варлыга, Станкевіч), *шмáтнік* м. – Гродз. (СПЗБ), *шамóтнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *карáвачнік* м. – Гом. р., Рас. (Мат. Гом., НЛГ, Шаталава, Янкова), *карáвашнік* м. – Бял., Кір., Чач., Лоеў., Зах.-бран. р. (НС, Мат. дыял. сл., Растаргуеў, Янкова, Мат. апыт.), *карáўнік* м. – Лоеў., Браг.,

Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі, Янкова), *кара́ка* ж. – Жытк. (ЖНшС), *клачэ́нік* м., *клачні́к* м. – Стол., Жытк. (ТС), *ка́лман* м. – Маст. (Мат. Гродз.), *бая́р* м. – Зэльв. (Сл. Гродз.).

Скуралуп

Чалавек, які забівае і здымае скуры з жывёлы.

скуралу́п м. – Брасл., Смарг. (СПЗБ, Станкевіч), *шкуралу́п* м. – Пух., Жытк. (СПЗБ, ТС), *шкурадзёр* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *лупе́ка* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *гіцаль* м. – Віц. р., Зах.-бран. р., Смарг., Кобр. (ЖНшС, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *канялу́п* м. – Нясв. (СПЗБ), *каналу́п* м. – Карэл., Старадарож. (СПЗБ, Н. сл-сць).

Слуга, служка, лакей

Работнік ці работніца ў багатым доме.

слу́жка м. і ж. – Лаг. (Варлыга, Насовіч), *по́слуга* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *прыслу́га* зб. ж. – Рас. (ЛАБНГ), *прыслуга́чы* м., *паслуга́чы* м., *слуга́чы* м., *паслу́жнік* м., *паслу́жніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *чаля́днік* м. устар., *чаля́дніца* ж. – Гродз., Драг. (Сл. Гродз., Насовіч, Мат. апыт.), *чаля́дка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *чэ́лядка* ж. – Лоеў. (Янкова), *чэ́лядзь* зб. ж. – Лаг. (Варлыга), *пахо́лак* м. экспр. – Слуц. (ЖС), *халу́й* м. пагард. – усх.-маг. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Бялькевіч), *двара́к* м. – мясц. (Насовіч), *дво́рня* ж. зборн. – Глыб. (ЖНшС), *прыдво́рыца* ж. – Стол. (Мат. апыт.), *гайду́к* м. 'хлопчык-служка; дарослы слуга' – Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *ку́рта* м. 'хлопчык, які прыслужваў у панскіх пакоях' – мясц. (Насовіч); **служанка, якая прыбірае пакоі:** *пакаёўка* ж. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Глыб., Кобр. (ЖНшС, Бялькевіч, Насовіч, Шатэрнік), *дзе́ўка* ж. – Іўеў., Валож., Кам., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў).

Смалакур

Майстра па здабычы смалы, шкіпінару, вуглю з драўніны хваёвых дрэў.

смалакýр м. – усх. з., Мін. р., Слуц. р., Мядз., Лаг., Віл., Карэл., Пруж. (ЛАБНГ), *смалакýрнік* м. – Тал., Ганц. (ЛАБНГ), *смаля́р* м. – паўн.-зах. з., спарадычна паўдн. р. (ЛАБНГ, ТС, Сл. Гродз., НЛ, Н. сл-сць, Варлыга), *смаля́рнік* м. – Смарг., Стол. (ЛАБНГ), *смальні́к* м. – Лаг., Іўеў., Ваўк., Калінк. (ЛАБНГ, Варлыга), *смалагóн* м. – Рэч. (ЛАБНГ), *дзягця́р* м. – спарадычна агульн., Беластоц. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Кучук, Растаргуеў, Станкевіч), *дзягця́рык* м. – Маст. (ЛАБНГ), *дзягця́рнік* м. – спарадычна паўдн.-усх. з., Глыб., Докш. (ЛАБНГ), *дзягóльшчык* м. – Малар. (ЛАБНГ), *вугóльнік* м. – Маз. (ЛАБНГ), *вугля́р* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *гóншчык* м. – Круп., Бых., Чэрык., Гродз., Маз. (ЛАБНГ, НС, Цыхун), *мазні́к* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пáльшчык* м. – Лаг., Буда-Каш., Лоеў. (СЦБ, Мат. Гом.), *выпáльшчык* м. – Стаўб. (СЦБ).

Сталяр

Спецыяліст, які пры дапамозе розных прылад працуе з драўнінай і вырабляе з яе самыя розныя рэчы.

сталя́р м. – спарадычна паўн.-зах. з., Вілен. р., Смален. р., Сен. (СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч), *стóляр* м. – спарадычна гродз.-бар. г., Латгал. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ЖНшС, Н. сл-сць), *стальмáх* м. – Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *стóльмах* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *цясні́к* м. – Люб. (НС), *цясóрык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дайлі́д* м. – Вілен. р. (СПЗБ).

Урач, доктар

Асоба з вышэйшай медыцынскай адукацыяй, якая лечыць хворых.

до́ктар м. і ж., *доктарка́* ж. – агульн., Смален. р. (АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., ГЧ, Дабравольскі, Янкоўскі), *до́ктур* ж. – цэнтр. з. (АЛА), *дактары́ца* ж. – Гар., Маг., Гродз., Ветк., Бяроз. (АЛА, СПЗБ), *до́ктарша* ж. – усх.-маг. р., Шкл., Навагр., Свісл. (АЛА), *дакто́ршая* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *до́хтар* м. і ж. – Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. р., Вілен. р., Латгал. р., Беластоц. р., Зах.-бран. р., спарадычна паўн.-зах. з., Лоеў. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік, Янкова), *до́хтарка* ж. – Віц. р., Стаўб. (СЦБ, Каспяровіч), *дахто́рка* ж. – спарадычна зах. з. (СПЗБ, ДСБ), *до́хтур* м. – Брэсц. (АЛА), *дахту́рка* ж. – Старадарож. (АЛА, СПЗБ), *дахтары́ца* ж. – Гродз. (СПЗБ, Станкевіч), *до́хтарша* ж. – усх.-маг. р., Буда-Каш. (Мат. Гом., Бялькевіч), *до́хтаршая* ж. – Гом. (Мат. Гом.), *ура́ч* м., *урачы́ха* ж. – паўн.-усх. д., Чэрв. р., Гродз., Капатк. (АЛА, СПЗБ), *ле́кар* м. – Чэрв. р., Мін. р., Смален. р., Паст., Лёзн., Гор., Старадарож., Ветк., Маз., Стол. (АЛА, Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *лёкар* м. – Віл. (СЦБ), *ле́карка* ж. – мясц. (Станкевіч), *ліча́йка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *лячэ́бнік* м. – Хойн. (ГЧ); **фельчар:** *фе́льчар* м. – Мін. (СПЗБ), *фе́рчал* м. і ж. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *фе́йчар* м. – Мін., Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко), *фэ́йчар* м. – Смарг. (СПЗБ), *фе́льшар* м., *фе́льшарка* ж – Лях., Браг. (СПЗБ, Мат. Гом.), *хве́льчар* м. – Бярэз. (СПЗБ), *хвэ́льчар* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *хве́рчар* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хве́йчар* м. – Лях. (ДСБ), *хвэ́йчар* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *хвальчары́ца* ж. – мясц. (Станкевіч), *хве́ршал* м. – Смален. р., Зах.-бран. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *хвэ́ршал* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *цыру́лік* м. – Віц. р. (АЛА, Каспяровіч); **урач-ветэрынар:** *веціна́р* м. – Чэрв. р., Гродз., Зэльв., Стаўб., Пух., Ветк., Рэч. (СЦБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Цыхун, Шатэрнік), *віціна́р* м., *віціна́рка* ж. – Гом. р., Чэрв., Зэльв., Гл. (Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Сцяцко, Янкоўскі), *ліцірына́р* м. – Брасл. (СПЗБ); **канавал:** *канава́л* м. – Віц. р., Вілен. р., Беластоц. р., Дзятл., Маз., Петр. (СПЗБ, З нар. сл., Каспяровіч), *паклэ́дыч* м. – Зэльв. (Сцяцко), *лягча́й* м. – Стол. (ТС), *лягча́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ляхту́н* м. –

Ветк. (Мат. Гом.), *харашáй* м. – Стол. (ТС), *харашáльнік* м. – Лельч. (НЛ), *вангóр* м. – Малар. (ДСБ), *вэ́нгер* м. – Гродз., Бяроз. (НС, Цыхун, Шаталава), *вэ́нгрын* м. – Зэльв. (Сцяцко).

Фарбавальшчык

Чалавек, які займаўся фарбаваннем палатна.

фарбóўшчык м., *фарбóўшчыца* ж. – мясц. (Насовіч), *крáшаннік* м., *крáшанніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *набíўшчык* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *друкáр* м. – Смарг. (Насовіч, Станкевіч), *сінéльнік* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *сінéннік* м. – мясц. (Станкевіч).

Цырульнік

Майстар, які займаецца галеннем, стрыжкай.

цырýлік м. – Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *стрыгýн* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *стрыхáр* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *стрыжэ́ннік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *падстрыгáннік* м. – Зэльв., Ваўк. (Сл. Гродз., Сцяцко), *пастрыгáннік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *галéннік* м. – мясц. (Станкевіч), *галя́р* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *палікмáхер* м. – Шчуч. (СПЗБ).

Цясляр

Чалавек, які займаецца грубай апрацоўкай драўніны, узвядзеннем драўляных будынкаў і пад. з дапамогай сякеры.

цясля́р м. – спарадычна ўсходняя частка паўн.-зах. з., Старадарож., Асіп., Бых., Хоц. (АЛА, ЛАБНГ), *цéсля* м. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Насовіч), *цéсель* м. – Валож. (ЛАБНГ), *цéсіль* м. – Лаг. (Варлыга), *цясóрык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *цісáннік* м. – Бых. (ЛАБНГ), *часáльнік* м. – Нясв. (ЛАБНГ), *плóтнік* м. – агульн., зах.-пал. г. – спарадычна (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Кучук), *рýбшчык* м. – усх.-маг. р. (Баль-

кевіч), *сто́ляр* м. – Рас., Лаг., Брэсц., Кобр., Лоеў. (АЛА, Янкова), *до́йлід* м. – мясц. (Насовіч), *ма́йсцер* м. – зах.-пал. г., спарадычна паўн.-зах. з., Лельч. (АЛА, ЛАБНГ), *ма́сьцёр* м. – Лун. (ЛАБНГ), *ма́стар* м. – Драг. (ЛАБНГ), *будаўні́к* м. – Бераст. (ЛАБНГ), *будаўні́чы* м. – Бярэз. (АЛА), *страі́цель* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *устраі́цель* м. – Зэльв. (АЛА), *струга́ннік* м. 'той, хто стругае' – Мсцісл. (Юрчанка), *габля́р* м. 'чалавек, які габлюе дошкі' – Зэльв. (Сл. Гродз.); **чалавек, які апрацоўвае бярвенні, абчэсваючы іх сякерай:** *цёсчык* м. – Лоеў. (Янкова), *каса́к* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *стру́жчык* м. – Малар. (ДСБ), *шліхтава́ннік* м., *шліхтава́льшчык* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Шавец

Майстар па шыццю і рамонту абутку.

шаве́ц м. – паўн.-зах. з., усх.-маг. р., Віц. р., Чэрв. р., Вілен. р., Зах.-бран. р., Лаг., Круп., Гл., Стол., Жытк. (АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *швец* м. – зах.-пал. г., Карэл., Зэльв., Свісл. (АЛА, ТС, ЖНшС), *швіто́к* м. – Смарг. (Сл. Гродз.), *чабата́р* м. – Кам., Смален. р. (АЛА, Дабравольскі, Насовіч), *чаля́днік* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *сапо́жнік* м. – усх. з., Мін. р., пал. р., Брасл. (АЛА, СПЗБ), *шэ́ўчык* м. 'хлопчык, які навучаецца шавецкаму майстэрству' – мясц. (Насовіч).

Шапавал

Майстар, які валеннем шэрсці вырабляў валёнкі, капелюшы і іншыя рэчы.

шапава́л м. – Віц. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Круп. (СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *вале́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ва́льшчык* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *ката́ль* м. – Бял. (Яўсееў), *ля́мачнік* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ля́машнік* м. – мясц. (Насовіч).

Шафёр, вадзіцель

Чалавек, які кіруе машынай.

шафёр м. – Зэльв., Хойн., Браг. (СПЗБ, ГЧ), *шо́фер* м. – Докш., Гл., Свісл., Кам. (СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Янкоўскі), *шахвір* м. – Беш. (Каспяровіч, Станкевіч), *камба́ер* м., *камба́яр* м. 'кіроўца, вадзіцель камбайна' – Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяшковіч), **кіроўца, вадзіцель трактара:** *трактары́ст* м. – Смарг., Гродз., Ваўк., Кам., Вілен. р. (СПЗБ, Сцяшковіч), *трахтары́ст* м. – Віл., Мін. (СПЗБ), *трактары́ста* м. – Смарг. (СПЗБ), *трактары́сты* м. – Паст., Ашм., Пух., Ваўк., Маст., Старадарож., Вілен. р. (СПЗБ, Сцяшковіч), *прыцэ́пшчык* м. 'памочнік трактарыста' – Ваўк. (Мат. Гродз.).

Шкляр

Майстар шкліць вокны.

шкляр м. – Сен., Лаг., Смарг., Чэрв. (Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *скляр* м. – Кобр. (ЖНшС), *шкле́ннік* м. – мясц. (Станкевіч), *сцякле́ннік* м., *сцяко́льнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *бало́начнік* м., *бало́нашнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

6.2. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПАВОДЛЕ ТРАДЫЦЫЙНЫХ ВЕРАВАННЯЎ І РЭЛІГІЙНЫХ КУЛЬТАЎ

Варажбіт, варажбітка

Чалавек, які займаецца варажбой: мае здольнасць прадказваць будучыню або вяртацца ў мінулае.

варажбіт м., *варажбітка* ж. – віц.-маг. г., Зах.-бран. р., Лаг., Дзятл. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка), *варажбічка* ж. –

усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *варажэй* м. – Мсцісл., Зэльв. (Сцяцко, Юрчанка), *варажэйка* ж. – Маладз., Мсцісл., Бых., Навагр., Ваўк. (СЦБ, Сл. Гродз., Мат. Маг., З нар. сл., Н. сл-сць, Юрчанка), *варажбей* м. – Чач. (ЛАБНГ), *варажай* м. – Кобр. (ЖНшС), *варажэя* ж. – усх.-маг. р., Уздз., Драг. (ЛАБНГ, СЦБ, Бялькевіч), *варожка* ж. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Паст., Барыс., Воран., Маст., Свісл., Ваўк., Асіп., Гл., Чач., Івац., Кобр., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, СЦБ, Сл. Гродз., ЖНшС, Бялькевіч, Растаргуеў, Янкоўскі), *угаднік* м., *угадніца* ж. – Чэрв., Жытк., Стол. (СПЗБ, ТС), *адгадка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *гадалка* ж. – Віц. р., Уздз., Лельч., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Каспяровіч), *вяшчун* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *прорак* м. – Шчуч. (СПЗБ), *чарняўка* ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *вярнячачка* ж. 'жанчына, што варожыць праўдзіва' – Віц. р. (Федароўскі); **жанчына, якая варожыць на картах:** *кібальніца* ж. – Жытк. (ТС), *кабальніца* ж. – Кобр. (НЛ), *кабяльніца* ж., *кабялка* ж. – Навагр. (СРЛГ); **старая жанчына, якая варожыць на саломінках:** *баба-саламянка* ж. – Лельч., Стол. (ТС, ЖНшС), *баба саломенна* – Стол. (ТС).

Вядзьмак, чараўнік; вядзьмачка, чараўніца

Чалавек, які валодае чарамі, займаецца вядзьмарствам.

вядзьмак м. – Віц. р., Мін. р., Чэрв. р., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., спарадычна паўдн.-усх. з., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *ведзьмак* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *вядзьмачка* ж. – Пух., Асіп., Барыс., Бабр., Добр., Ветк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч), *вядзьмяч* м. – Ветк. (ЛАБНГ), *вядзьмар* м. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., НС, Сцяшковіч), *вядзьмяр* м. – Бар. (СПЗБ), *вядзьмарка* ж. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., спарадычна паўдн.-усх. з., Глыб., Маладз., Кругл., Шкл. (ЛАБНГ, ТС, НС, ЖНшС), *ведзьмарыха* ж. – Іўеў. (ЛАБНГ), *ведзьма* ж. – агульн. (акрамя паўн. р.), Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, НС, Бялькевіч, Дабравольскі, Сцяшковіч), *знахар* м. – спарадычна паўдн. р.,

Гар., Пол., Касц., Хоц., Дзятл. (ЛАБНГ), *зна́харка* ж. – паўдн. р., спарадычна гродз.-бар. г., Гар., Докш., Касц. (ЛАБНГ), *зна-хо́рка* ж. – Старадарож., Стол., Акц., Лун. (ЛАБНГ, ТС), *чараўні́к* м. – паўдн.-усх. д., зах.-пал. г., паўн.-зах. з., Вілен. р., Смален. р., спарадычна сярэд.-бел. г. і Гом. р., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ЖНшС, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *чараўні́ца* ж. – агульн., паўдн.-усх. з. – спарадычна, Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, ГЧ, ЖНшС, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *ча́раўніца* ж. – Жытк. (ТС), *чарадзе́й* м. і ж. – Барыс., Валож., Бял., Краснап., Шчуч., Дзятл., Чач., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ГЧ), *чарадзе́йка* ж. – Валож., Маг., Краснап., Лун. (ЛАБНГ), *чарадзе́ец* м. – Лун. (ЛАБНГ), *чарадзе́йніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *кал-ду́н* м. – паўн. р., зах.-пал. г., усх. з., Смален. р., спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Мат. Гом., ГЧ, Дабравольскі), *кал-ду́ння* ж. – паўн. р., Маг. р., усх.-маг. р., Гом. р., спарадычна паўдн. р. і паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *калду́нка* ж. – Брасл., Барыс., Навагр., Дзятл., Малар., Лун., Бабр., Бых., Саліг., Чач. (ЛАБНГ, ГЧ), *галду́н* м., *галду́нка* ж. – Жытк., Стол., Хойн. (ЛАБНГ, ТС), *калду́ха* ж. – Рэч., Браг. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *калдуні́ха* ж. – Паст., Дзятл., Бял., Жлоб. (ЛАБНГ), *калду-ні́ца* ж. – Валож., Стол. (ЛАБНГ), *калдунніца* ж., *калдаўні́к* м. – Кобр. (ЖНшС), *калдо́ўніца* ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *кал-до́ўшчыца* ж. – Чач. (ЛАБНГ), *валхві́т* м., *валхві́тка* ж. – Гарад., Смален. р. (ЛАБНГ, НЛ, Дабравольскі), *валашэ́бнік* м. – Жытк. (ТС), *малашэ́бніца* ж. – Гом. р. (НЛГ), *ва́бка* ж. – мясц. (Станкевіч), *падзе́лышніца* ж. – Слаўг. (ЛАБНГ), *лау́ма* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *зарні́ца* ж. – Рэч. (Мат. Гом.), *бу́ртнік* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *зало́мшчыца* ж. ’чараўніца, якая робіць ’заломы’ – Віц. р. (Каспяровіч).

Дзяк, псаломшчык

У праваслаўнай царкве: ніжэйшы служыцель, які не мае ступені свяшчэнства.

дзяк м. – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Смарг., Жытк., Стол. (ТС, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Ша-

тэрнік), *дзя́кан* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дыя́кан* м. – мясц. (Насовіч), *па́дма́р* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *палама́р* м. – мясц. (Насовіч), *папіна́р* м., *по́мірач* м. – Віц. р. (Федароўскі), *протадзя́кан* м., *архідзя́кан* м. ’старшы дзяк у царкве’ – мясц. (Станкевіч).

Званар

Чалавек, які звоніць у царкоўныя званы.

звана́р м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *зво́ннік* м. – Воран. (Сл. Гродз.), *рамі́знік* м. ’чалавек, які званіў у час пажару’ – Чэрв. (Мат. мін.-мал.).

Знахар, знахарка

Лекар-самавучка, які карыстаецца ўласнымі спосабамі лячэння: замовамі, травамі і пад.

зна́хар м., *зна́харка* ж. – паўдн. р., Віц. р., Беластоц. р., Смален. р., Зах.-бран. р., спарадычна паўн.-зах. з., Гарад., Пол., Лаг., Смарг., Бар., Касц., Хоц., Чач. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *знахо́р* м., *знахо́рка* ж. – Віц. р., Старадарож., Бар., Стол., Лун., Акц. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНС), *знаце́ц* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *замаў́нік* м. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *замо́ўнік* м., *замо́ўшчык* м., *замо́ўца* м. – Іўеў., Маст., Шчуч. (Сл. Гродз.), *замо́ўка* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *за́клінні́к* м., *за́клінніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *адгава́рываннік* м., *адгава́рываніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *загаво́ршчыца* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *шапту́н* м. – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Глыб., Воран., Стол. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *шаптуні́ха* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шапту́ха* ж. – Чэрв. р., Беш., Бярэз., Касц., Воран., Добр., Стол. (ЛАБНГ, ТС, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *шапяту́ха* ж. – Маз. (ЛАБНГ), *шапту́ля* ж. – Жытк. (ТС), *шапту́рка* ж. – Слон., Кобр. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.),

шаптárка ж. – Чач. (ЛАБНГ), *шаптáннік* м., *шаптáнніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *лéкар* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *уля́кша* ж. – Лун. (Шаталава), *бáбка* ж. – Стаўб., Чач., Буда-Каш. (СЦБ, ГЧ), *бабчы́ха* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Манах

Член царкоўнай абшчыны, які даў абяцанне весці аскетычны спосаб жыцця.

манáх м. – Гом. р. (НЛГ), *затвóрац* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *закóннік* м. – мясц. (Насовіч), *чарнéц* м. – Гом. р. (НЛГ), *брáччык* м. – Віл. (СПЗБ), *каптýрнік* м. – мясц. (Насовіч), *базлія́н* м. 'уніяцкі манах' – мясц. (Насовіч), *ксенз* м. 'рымска-каталіцкі манах' – мясц. (Насовіч), *бэрнады́н* м., *барнады́н* м., *бардады́н* м. 'манах рымска-каталіцкага ордэна св. Бернардына' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *брацíшак* м., *слýжка* м. 'паслушнік у манастыры' – мясц. (Насовіч); **манашка:** *манáшка* ж., *мнíшка* ж. – мясц. (Насовіч), *чарнýшка* ж. – Гом. р., Смален. р. (НЛГ, Дабравольскі), *трація́рка* ж. – Астр. (СПЗБ).

Павітуха

Жанчына, якая прымае роды.

павітýха ж. – зах.-пал. г., Чэрв. р., Зах.-бран. р. (ДСБ, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *павівáльніца* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *пупарэ́зніца* ж. – Віц. р., Смален. р., Лаг. (Варлыга, Дабравольскі, Станкевіч), *пупарэ́зіца* ж. – мясц. (Насовіч), *пупавíха* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *бáба* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Гом. р., Смарг., Дзятл., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., ГЧ, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *бáба пупарэ́зна*, *бáба-пупарэ́зніца* ж. – Жытк., Стол. (ТС), *бáбка* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Навагр. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *бáбка пупарэ́зная* ж. – Віц. р. (Станкевіч), *бáбка-прырóдніца* ж., *прырóдніца* ж. – Лоеў. (Янкова), *бабýля* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Віл., Астр., Смарг.

(СЦБ, Мат. Гродз., Станкевіч), *бабу́ся* ж. – Віц. р., Чэрв. р., Смарг. (Насовіч, Станкевіч), *бабі́чка* ж. – Светлагор., Карм., Жытк. (Мат. Гом.), *вабдзе́лка* ж. – Гом. р. (НЛГ).

Святар, свяшчэннік

У праваслаўі: служыцель культу, асоба, якая вядзе царкоўныя богаслужэнні.

свяшчэ́ннік м. – Брасл., Воран. (СПЗБ), *поп* м. – агульн., Смален. р. (ТС, ЖНС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Дабравольскі, Мат. апыт.), *ба́цюшка* м. – паўн.-зах. з., паўдн.-усх. з., гродз.-бар. г., Чэрв. р. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., ГЧ, Цыхун, Шатэрнік, Мат. апыт.), *духо́ўнік* м. – мясц. (Насовіч), *ксенз* м. – мясц. (Насовіч), *пратапо́па* м. 'старшы святар у царкве, prataiрэй' – мясц. (Насовіч).

6.3. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПАВОДЛЕ ЧАСОВАГА ЗАНЯТКУ

Агароднік

Чалавек, які займаецца агародніцтвам.

агаро́днік м. – Навагр., Кобр. (Мат. Гродз., ЖНшС), *агро́днік* м. – Чэрв. р. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Насовіч, Шатэрнік), *гаро́днік* м., *гаро́дніца* ж. – Віц. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч).

Араты

Той, хто апрацоўвае, арэ зямлю; земляроб.

ара́ты м. – цэнтр. з., спарадычна паўн. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *гара́ты* м. – Іўеў., Навагр., Карэл., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ара́тай* м. – Лун., Нараўл. (ЛАБНГ), *арата́й* м. – Карэл., Рэч., Лельч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НЛ, Мат. Гом., Кучук), *гара́тай* м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *гарата́й* м. – Воран., Шчуч., Пух.

Крыч., Чэрык. (Мат. Маг., Н. сл-сць), *баранаво́к* м. – Іўеў. (Мат. мін.-мал.), *баранаўшчы́к* м. – Рэч. (Мат. Гом.), *баранавало́к* м. – Лаг., Смарг., Гродз., Пух., Чэрв., Браг. (СЦБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Варлыга, Станкевіч, Шатэрнік), *баранаўло́к* м. – Астр. (Мат. мін.-мал.), *баранавало́ка* м. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *баранавало́чнік* м. – Валож. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *валачы́льшчык* м., *валачы́льшчыца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *скарадзьбі́т* м., *скарадзьбі́тка* ж. – Віц. р., Мсцісл., Бых. (Мат. Маг., Станкевіч, Юрчанка).

Вартаўнік

Чалавек, які ахоўвае што-н.

сто́раж м. – усх.-маг. р., Лаг., Слаўг., Чач., Стол. (ТС, ГЧ, Бялькевіч, Варлыга, Мат. апыт.), *стаража́к* м. – Гом. р. (НЛГ), *сцеражэ́ннік* м., *сцеражэ́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *вартаўні́к* м. – Віц. р., усх.-маг. р., Лаг., Чэрв., Смарг., Шчуч. (СПЗБ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *вартаўшчы́к* м. – Паст. (СПЗБ, Насовіч), *вартавы́* м. – Лаг. (Варлыга), *караву́льшчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *калаву́ршчык* м. – мясц. (Насовіч), *калаву́р* м. – Паст. (СПЗБ), *калаву́рны* м. – Глыб. (СПЗБ), *аб'ездчык* м. 'вартаўнік, які пастаянна аб'язджае, ахоўвае вялікі ўчастак чаго-н.' – Віц. р. (Каспяровіч), *падзе́нны* м. 'сторож, які працуе ўдзень' – мясц. (Станкевіч), *днюва́льны* м. 'той, хто вартуе ўдзень па чарзе' – мясц. (Насовіч), *кліку́н* м. 'начны сторож, які павінен перагуквацца з іншымі вартаўнікамі: 'Варта!' – мясц. (Насовіч), *ве́рнік* м. 'сторож-прыёмшчык у арцелі рыбаловаў, якога прызначаў гаспадар промыслу, каб рыбу не кралі' – Стол. (ТС); **вартаўнік палёў і сенакосаў:** *палявік* м. – Слаўг., Жытк., Стол. (ТС, Н. сл-сць), *палёвік* м. – Жытк., Стол. (ТС), *паляве́ц* м. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *палявы́* м., *палёвы* м. – Іўеў., Навагр., Стол. (ТС, ЖНС, Сл. Гродз.), *паплаўні́чы* м. – Дзятл., Бяроз., Іван., Драг. (ДСБ, Сл. Гродз., Шаталава, Мат. апыт.), *папла́ўчы* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.).

Веяльшчык

Той, хто вее збожжа або працуе пры веялцы.

вéяннік м., *вéянніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *архавáннік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *вéтраннік* м., *вéтранніца* ж. 'той, хто збожжа ад смецця ачышчае на ветры' – Мсцісл. (Юрчанка).

Выбіральнік

Чалавек, які рве лён.

выбірáльніца ж. – Іўеў., Ветк. (СПЗБ, Мат. Гом.), *выбірáчка* ж. – Лаг. (СЦБ), *брáнніца* ж., *брáннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *брáлка* ж. – Раг. (СПЗБ), *ірвáнніца* ж. – Глыб. (СПЗБ), *ірвáльня* м. і ж. – Ашм. (Станкевіч).

Грабар, землякоп

Рабочы па земляных работах.

грабáр м. – Івац., Лаг., Шкл., Пух., Чэрв., Ваўк., Ганц. (ЛАБНГ, Н. сл-сць, Варлыга), *грáбар* м. – Віц. р., Пол., Шкл., Мсцісл., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Юрчанка), *капáч* м. – спарадычна зах.-пал. г., Пол., Віц., Слаўг., Смарг., Астр. (ЛАБНГ, ТС, Станкевіч), *капáчка* ж. – Астр. (Мат. Гродз.), *капáнец* м. – Калінк. (ЛАБНГ), *капáльнік* м. – Брасл., Бярэз., Шчуч., Свісл., Уздз., Лях., Івац., Пін. (ЛАБНГ), *капáльніца* ж. – Дзятл., Зэльв. (Мат. Гродз.), *капáльня* ж. – Іўеў. (СЦБ), *капáннік* м. – Смарг., Саліг., Маз., Чач. (ЛАБНГ, Шаталава, Мат. апыт.), *капáнніца* ж. – Старадарож., Чач., Лельч., Лоеў. (ЖНС, Кучук, Янкова, Мат. апыт.), *капáнік* м. – Рэч. (ЛАБНГ), *капáніца* ж. – Валож. (СЦБ), *равакóп* м. – Брасл., Мёр., Шарк., Ашм. (ЛАБНГ), *землякóп* м. – спарадычна агульн., акрамя большай часткі паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *канáўшчык* м. – Іўеў., Капатк., Стол. (ЛАБНГ); **землякоп, які займаецца рыццём магіл:** *далакóп* м. – мясц. (Станкевіч), *паграбáцель* м. – Жытк. (ТС), *крынжáк* м. – Гродз. (Сл. Гродз.); **той, хто саматуж-**

на капаў карчы, карчакоп: *карчако́п* м. – Лаг., Гродз., Лельч., Лоеў. (СЦБ, Мат. Гом., Кучук, Цыхун), *карчаві́к* м. – Маладз., Стаўб. (СЦБ), *карчава́льшчык* м. – Карм. (Мат. Гом.), *карчо́ўнік* м. – Свісл., Жлоб. (Сл. Гродз., Мат. Гом.).

Грабец

Той, хто грабе.

грабе́льнік м., *грабе́льніца* ж. – Лаг., Чач. (Варлыга, Мат. апыт.), *грабе́ннік* м., *грабе́нніца* ж. – Пол., Мсцісл., Зэльв., Стол. (ТС, Мат. Гродз., НЛ, Станкевіч, Сцяцко, Юрчанка), *грабу́н* м., *гро́бшчык* м., *гро́бшчыца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *паграба́ты* м. – Навагр. (СРЛГ), *адгро́бшчык* м., *адгро́бшчыца* ж. ’той, хто адграбае’ – Мсцісл. (Юрчанка), *падгро́бшчык* м., *падгро́бшчыца* ж., *падграба́льшчык* м., *падграба́льшчыца* ж., *падграба́ннік* м., *падграба́нніца* ж. ’той, хто падграбае, падгортвае’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Грыбнік

Той, хто любіць збіраць грыбы.

грыбні́к м. – Кобр., Драг. (Мат. апыт.), *гры́бнік* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *грыбо́ўнік* м. – Браг. (ГЧ), *грыбо́вік* м., *грыбо́віца* ж. – Гом. р., Чэрв., Гл. (СЦБ, НЛГ, Янкоўскі), *грыбаві́к* м. – Гом. р. (НЛГ), *грыбало́ў* м. – Браг. (ГЧ), *грыбні́чы* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Дрывасек

Той, хто сячэ лес на дровы, займаецца нарыхтоўкай дроў.

дрывасе́к м. – усх. з., пол.-мін. г., Слуц. р., Брэсц., Кобр. (АЛА, ЖНшС, Варлыга), *дрывасе́чы* м. – Віц. р. (Станкевіч), *дрывако́л* м. – Касц. (АЛА), *дрывару́б* м. – Рас., Шарк. (АЛА, Шаталава), *дро́ўнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *лесару́б* м. – зах. з., паўдн.-усх. з., Гар., Беш. (АЛА), *сяка́ч* м. – Лаг. (Варлыга), *вале́ннік* м. ’той, хто валіць лес’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Жнец

Той, хто жне ўручную, сярпом.

жнец м. – зах.-пал. г., гродз.-бар. г., паўдн.-усх. з., паўн. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз.), *жане́ц* м. – пал. р., Беластоц. р., Зах.-бран. р., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., НЛГ, Кучук, Растаргуеў, Янкова), *жніца* ж. – Шкл., Пін., Браг. (ЛАБНГ), *жняя́* ж. – асн. мас. г., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *жне́я* ж. – усх.-маг. р., Пол., Воран., Нясв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Дабравольскі), *жне́йка* ж. – сл.-маз. г., Барыс., Астр., Буда-Каш., Ганц., Брэсц., Смален. р. (ЛАБНГ, ДСБ, Дабравольскі, Кучук, Янкова), *жне́чка* ж. – Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *жней* м. – Бабр., Карм. (ЛАБНГ), *жняя́к* м. – Маз. (ЛАБНГ), *жняя́р* м. – спарадычна Маг. р. і Гом. р., Верхнядзв., Шчуч., Пух., Старадарож. (ЛАБНГ), *жняя́рка* ж. – Круп., Тал., Раг., Браг. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *жніва́рка* ж. – Гродз., Зэльв. (Сцяцко, Цыхун), *жнява́чка* ж. – Брэсц. (ДСБ), *жа́чка* ж. – Паст., Мсцісл., Буда-Каш., Ганц., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч, Юрчанка), *жа́цка* ж. – Гар. (ЛАБНГ), *жа́тка* ж. – Гродз. (Цыхун), *жа́льня* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ), *пастацья́нка* ж., *пастацья́начка* ж. памянш. – Сен. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч).

Касец

Той, хто косіць.

касе́ц м. – Віц. р., Чэрв. р., Шчуч., Люб., Слон., Стол., Вілен. р., Беластоц. р., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *каса́ка* м. экспр. – Стол. (ТС), *каса́р* м. – Брасл., Пух., Стол., Жытк., Лельч., Чач., Лоеў. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Кучук, Янкова, Мат. апыт.), *касе́ннік* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *кашэ́ннік* м., *кашэ́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *касьбі́т* м. – Віц. (Станкевіч).

Малацьбіт

Той, хто малоціць.

малацьбіт м., *малацьбітка* ж. – асн. мас. г. (акрамя Гродз. р.), Вілен. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Юрчанка), *малацьвіт* м. – Гом. р. (НЛГ), *малацьбік* м. – Мін. р., Чэрв. р., Гом. р., спарадычна ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом.), *малацьвік* м. – Чэрык. (Мат. Маг.), *малацьбавік* м. – Ветк. (ЛАБНГ), *малацільшчык* м., *малацільшчыца* ж. – Мсцісл., Хоц., Дзятл., Люб., Ветк. (ЛАБНГ, Юрчанка), *малацéльшчык* м. – Маг., Лях., Івац., Стол., Петр. (ЛАБНГ), *малацéльнік* м. – гродз.-бар. г., Беластоц. р., спарадычна пал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ДСБ, Мат. Гродз., Шаталава), *малацільнік* м. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, НЛ, Цыхун), *малацéннік* м. – Мсцісл., Бых., Зэльв., Браг., Лоеў. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Сцяцко), *малацéнік* м. – Лун. (ЛАБНГ), *малацéмнік* м. – Кам. (ЛАБНГ), *малацéбнік* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ДСБ, ЖНшС), *малатáбнік* м. – Брэсц. (ЛАБНГ), *малатнік* м. – Лельч. (Кучук), *малóтнік* м. – Лельч., Карм. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *малацéц* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *малатáч* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *малатáр* м. – Воран., Гродз., Шчуч., Кобр., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *малатáршчык* м. – Пух. (СЦБ), *аббівáннік* м. 'той, хто займаецца аббіваннем снапоў' – Мсцісл. (Юрчанка).

Музыка, музыкант

Чалавек, які грае на якім-н. музычным інструменце.

музыка м. і ж. – усх.-пал. р., Віц. р., Чэрв. р., спарадычна паўн.-зах. з. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., ГЧ, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Кучук, Насовіч, Шатэрнік), *музыкáнт* м. – Кобр., Вілен. р., Латгал. р., Смален. р. (СПЗБ, ЖНшС, Дабравольскі), *музычнік* м. – Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *ігрэц* м. – Лёзн., Чэрв., Стаўб. (СЦБ, Насовіч, Станкевіч), *ігрáч*

м. – усх.-маг. р., Віл., Смарг. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Станкевіч), *грач* м. – Бял. (Яўсееў), *стра́днік* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *скрыпа́ч* м., *скры́пала* м. і ж. ’кепскі музыка’ – Мёр. (З нар. сл.), *ду́ндар* м. ’музыкант, які грае на духавым інструменце’ – Мёр. (ЖНС); **той, хто б’е ў бубен ці ў барабан:** *бу́беншчык* м., *бараба́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *бубе́ншчык* м. – Кобр. (ЖНшС), *бубне́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *бубна́ч* м. – Пух. (СЦБ), *бубніст* м. – Ашм. (Сл. Гродз.); **цымбаліст:** *цымбаліст* м. – мясц. (Насовіч), *цымбалісты* м. – Вілен. р. (СПЗБ); **скрыпач:** *скрыпа́ч* м. – Жытк. (ТС), *скрыпіст* м. – Ашм. (Мат. мін.-мал.); **той, хто грае на дудзе:** *дуда́р* м. – Віц. р., Смален. р., Жытк., Стол. (ТС, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *дуда́рычак* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дуда́ч* м. – Лях. (СПЗБ); **гарманіст:** *гарманіст* м. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *гармані́сты* м. – Віц. р., Чэрв. р., Смарг., Ваўк. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *ры́палка* м. і ж. ’няўмелы гарманіст’ – Гл. (Янкоўскі).

Мяльшчык, мнец

Той, хто мне лён і пяньку.

мя́льшчык м. – Ветк. (Мат. Гом.), *мя́льшчыца* ж. – Чач., Карм. (Мат. Гом.), *мя́чка* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *мнец* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *мне́я* ж. – Іўеў. (СПЗБ), *вымі́на́ка* ж. – Маладз., Віл. (Мат. мін.-мал.).

Найміт, парабак, батрак

Наёмны пераважна сельскагаспадарчы работнік, які працаваў у панскай ці кулацкай гаспадарцы.

па́рабак м. – Паст., Ашм., Шчуч., Маст., Гл., Хойн., Зах.-бран. р., Вілен. р. (СПЗБ, ГЧ, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Янкоўскі), *паро́бак* м. – Брасл., Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *парабо́к* м. – Лаг., Астр. (СПЗБ), *парабчу́к* м. – Ашм. (СПЗБ), *парабча́нка* ж. – мясц. (Станкевіч), *батра́к* м., *батра́чка*

ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *на́йміт* м., *на́йміт-ка* ж. – Лаг., Віл., Пух. (СЦБ, Насовіч), *наймі́тка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *на́ймычка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пакру́тнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *рабо́тнік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *чаля́днік* м., *чаля́дка* ж. – мясц. (Насовіч), *служэ́бнік* м. – Лаг. (Варлыга), *служо́нцы* м. – Астр. (Н. сл-сць), *хварна́ль* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *але́тнік* м. 'сезонны работнік' – Карм. (Мат. Гом.), *нале́тнік* м. 'наняты для кароткатэрміновай работы' – мясц. (Станкевіч), *гадавы́* м. 'парабак, якога пан наймаў на год' – Пух. (СЦБ), *пры́парнік* м. 'работнік, наняты на летнія палявыя і лугавыя работы' – Віц. р. (Станкевіч), *падзённік* м., *падзе́ннік* м., *падзённіца* ж. 'наёмны работнік з падзённай аплатай' – Віц. р., Чэрв. р., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Шатэрнік).

Падарожнік

Той, хто падарожнічае, аматар падарожжаў.

падаро́жнік м., *падаро́жніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *падаро́жны* м. – Чэрв. р., Жытк. (ЖНшС, Станкевіч, Шатэрнік), *папу́тнік* м. 'спадарожнік, той, хто ідзе або падарожнічае разам з кім-н.' – Лельч. (Кучук).

Паляўнічы

Той, хто займаецца паляваннем.

паляўні́чы м. – зах. з., Мін. р., Чэрв. р., спарадычна ўсх.-маг. р. і Маг. р., Леп., Бярэз., Вілен. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч), *паляўні́к* м. – спарадычна паўн.-зах. з., Бераст., Маз. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., ЖС), *палява́ннік* м. – Віц. р., Зэльв. (ЛАБНГ, Станкевіч), *пале́шнік* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ, Станкевіч), *страле́ц* м. – Мін. р., спарадычна зах.-пал. г., Брасл., Дубр., Беш., Пух., Старадарож., Бабр., Ваўк., Карм., Смален. р. (АЛА, ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., ДСБ, Дабравольскі, Станкевіч), *страло́к* м. – Шчуч., Дзятл., Стол. (ТС, Мат. Гродз.), *мыслі́вец* м. – Гродз., Воран., Драг., Іван.

(ЛАБНГ, Мат. Гродз., Цыхун), *мысляве́ц* м. – Жаб. (ЛАБНГ), *мыслі́вы* м. – Стаўб., Навагр. (ЛАБНГ, СЦБ), *ахо́тнік* м. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНшС), *вахо́тнік* м. – Ельск. (ЛАБНГ), *ахво́тнік* м. – Бабр., Жлоб. (ЛАБНГ), *хво́тнік* м. – Драг. (ЛАБНГ), *хо́тнік* м. – Калінк. (ЛАБНГ), *ахо́тнічы* м. – Бяроз. (АЛА, ЛАБНГ), *няхо́тнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *тро́нчык* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *заса́дчык* м. 'паляўнічы, які сядзіць у засадзе' – Стол. (ТС), *мыслі́ўца* м. 'паляўнічы з гончымі' – мясц. (Насовіч), *зава́бшчык* м. 'паляўнічы, які вабіць да сябе звяроў, птушак' – Стол. (ТС), *птуша́тнік* м. 'паляўнічы на птушак' – Смален. р. (Дабравольскі), *асо́чнік* м. 'паляўнічы, што адсочвае звяроў у лесе і расстаўляе воступ і стральцоў на аблаве' – Лаг. (Варлыга); **загоншчык на паляванні:** *заго́ншчык* м. – Дзятл., Ветк. (Мат. Гродз., Мат. Гом.), *гане́ц* м. – Стол., Лельч. (ТС, Кучук), *гучо́к* м. – Рэч. (Станкевіч), *кліку́н* м. – Беш. (НС).

Памагаты, памочнік

Чалавек, які дапамагае каму-н. у чым-н., падручны.

памо́чнік м. – Брасл. (СПЗБ), *памачні́к* м., *памачні́ца* ж. – Лаг., Віл., Воран. (СПЗБ, Варлыга), *памачні́чка* ж. памянш. – Воран. (СПЗБ), *памо́шнік* м. і ж. – Беластоц. р., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *памага́ч* м., *памага́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *памага́льнік* м., *памага́льніца* ж. – Лельч., Беластоц. р., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гом., Дабравольскі), *памага́ннік* м., *памага́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *памага́тар* м. іран., *памага́тарніца* ж. – Зэльв., Пруж. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *памага́йла* м. і ж. – Рас. (СПЗБ), *падсабля́ннік* м., *падсабля́нніца* ж., *пасабля́ннік* м., *пасабля́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Пасланец

Асоба, пасланая куды-н. з якім-н. даручэннем.

пасланéц м. – Лаг., Чач. (Варлыга, Насовіч, Станкевіч), *паслáнец* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *пасóл* м. – Лаг.

(Варлыга, Насовіч), *пасыльнік* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *рассыльнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *пазываты* м. 'пасланы для запрашэння' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ганéц* м. 'чалавек, пасланы з тэрміновым паведамленнем'– мясц. (Станкевіч).

Пастух

Чалавек, які пасе статак.

пастýх м., *пастýшка* ж. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., ГЧ, Каспяровіч, Станкевіч, Цыхун, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *пáсвеннік* м., *пáсвенніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пастыр* м., *пастырка* ж. – паўн.-зах. з. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., Станкевіч), *пáстыр* м. – паўн.-зах. з., усх.-маг. р., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Цыхун), *пáстар* м. – Верхнядзв., Брасл., Рас., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пасцір* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *стáднік* м. – Віц. р., Смален. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Станкевіч), *стáдніца* ж. – Віц. р. (Станкевіч), *чараднік* м. – Лоеў. (Янкова), *чэ́ржнік* м. – Свісл. (Сл. Гродз.), *калéйнік* м. – Маст. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *падзённік* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *згóннік* м. – Віц. р. (ЛАБНГ), *прадзяльнік* – Іўеў., Лід. (ЛАБНГ), *прадзяннік* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *гайдáй* м. 'той, хто пасе жывёлу, прызначаную на продаж' – Драг. (ЛАБНГ), *гайдáш* м. 'пастух, якога наймаў купец для прагону жывёлы да пункта прызначэння' – Лельч. (З нар. сл.), *казапáс* м. 'пастух коз' – Слон. (Сл. Гродз.); **той, хто пасе авечак:** *аўчáр* м. – Мін. р., Мёр., Паст., Гор., Касц., Старадарож., Акц., Калінк., Бяроз., Стол., Раг., Жытк. (СПЗБ, ТС), *гаўчáр* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *гаўчýр* м. – Шчуч. (СПЗБ), *аўчáрнік* м. – Пол. (АЛА), *чабáн* м. – Гар. (АЛА), *чараднік* м. – Кобр. (АЛА), *скерць* м. – Гродз. (Сл. Гродз.); **свінапас:** *свінапáс* м. – пераважн. агульн. (АЛА, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *свінапáска* ж., *свінапáшка* ж. – мясц. (Насовіч), *свіняр* м. – паўн.-зах. з., Стол. (АЛА), *свінáчка* ж. – Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *юс* м. – Слаўг. (Н. сл-сць); **табуншчык:** *канюх* м. – паўн.-усх. д.,

сярэд.-бел. г., Смален. р. (АЛА, Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *канюшы* м. – Слуц. р. (Станкевіч), *гайдай* м., *гайдаш* м. – Стол. (ТС, ДСБ, НС), *гайдар* м. – Малар. (ДСБ); **галоўны пастух:** *пастух* м. – агульн., акрамя паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *пастыр* м. – паўн.-зах. з., Калінк. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *пастар* м. – Верхнядзв., Брасл., Рас. (ЛАБНГ), *стаднік* м. – Гар. (ЛАБНГ), *згоннік* м. – Віц. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *прадзяльнік* м. – Іўеў., Лід., Воран., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кагальнік* м. – Віц. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч).

Памочнік пастуха, падпасак: *падпасак* м. – агульн., акрамя паўн.-зах. з. (пераважна паўн.-усх. д.), Смален. р., Ашм., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік), *падпаска* ж. – Чашн., Бярэз., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *падпастак* м. – Верхнядзв., Рас. (ЛАБНГ), *прыпасак* м. – Пруж. (ЛАБНГ), *падпаснік* м. – Лоеў. (ЛАБНГ), *падпашчык* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *падпасавік* м. – Сен., Бярэз. (ЛАБНГ, СЦБ), *падпасіч* – слуц.-маз. г., Гом. р., Чэрв. р., Стаўб., Кобр., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Мат. Гом., Растаргуеў, Шаталава), *падпасыч* м. – Пух., Маг., Уздз., Ваўк. (СЦБ, Мат. Гродз., Мат. Маг.), *падпасвіч* м. – Слуц. р., Чэрв. р., усходняя частка гродз.-бар. г., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Шатэрнік), *падпасавіч* м. – сярэд.-бел. г., акрамя іх заходняй часткі, Маг. р., Ушац., Докш. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Маг., Насовіч, Станкевіч), *прыпасіч* м. – Брэсц., Малар. (ДСБ), *прыпасыч* м. – Жытк. (ТС), *прыпасач* м. – Кам., Брэсц. (ЛАБНГ), *запасыч* м. – Стол. (ТС), *падпастыр* м. – Гар. (ЛАБНГ), *пастушок* м. – Чэрв. р., Івац., Стол. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *падаўчарнік* м. 'падпасак пры авечым пастуху' – Лоеў. (Янкова).

Пільшчык

Той, хто займаецца пілоўкай, распілоўваннем.

пільшчык м. – агульн., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Бялькевіч), *пільчык* м. – Пін. (ЛАБНГ), *пільчак* м. – Рас., Бял. (ЛАБНГ), *пільнік* м. – Віц. р., Віл., Іўеў., Бераст., Калінк. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *пілаваннік* м. – Зэльв.

(ЛАБНГ), *пілаўшчы́к* м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *пілённік* м., *пілённіца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пілёчнік* м. – Ваўк. (ЛАБНГ, СПЗБ), *піля́р* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *трач* м. – Брэсц., Кам., Малар. (ЛАБНГ, ДСБ), *рэ́занік* м., *рэ́занніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *рэ́зчык* м. 'той, хто пілуе дровы' – Жытк. (ТС), *гама́рнік* м. 'пільшчык, які распілоўвае бярвенне на дошкі' – Віл., Лаг. (СЦБ), *шнуро́вы* м. 'пільшчык, які стаіць зверху на сталюзе' – Жытк. (ТС).

Плывец

Той, хто плавае, умее плаваць.

плыва́к м. – Слон., Ваўк., Добр., Жытк., Вілен. р., Смален. р. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Дабравольскі), *плыва́ка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *плава́к* м. – Жытк., Стол., Лун., Смален. р. (ТС, НЛ, Дабравольскі, Шаталава), *плаво́к* м. – Добр. (Мат. Гом.), *плаву́к* м. – Карэл., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *плаву́н* м. – Шчуч. (СПЗБ), *плаве́ц* м. – Стол. (ТС), *плаве́льнік* м. – Іўеў. (СПЗБ).

Пралля, папрадуха

Жанчына, якая займаецца ручным прадзеннем.

пра́лля ж. – паўн.-усх. д., усх. з., на астатняй тэрыторыі – спарадычна (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., НС, Мат. дыял. сл., Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шаталава, Шатэрнік), *пра́ля* ж. – Мёр., Саліг., Капат., Ганц. (ЛАБНГ), *пра́йля* ж. – Брасл. (СПЗБ), *пра́лка* ж. – Бял., Асіп., Карм. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *прэ́лка* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *пра́льня* ж. – Беш., Стол., Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, Дабравольскі), *пра́льніца* ж. – Слон., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пра́льшчыца* ж. – спрадычна Маг. р., Верхнядзв., Мін., Добр. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *пра́чніца* ж. – Чав. (ЛАБНГ), *пра́чка* ж. – Круп. (ЛАБНГ), *пра́дка* ж. – усх.-пал. р. (ЛАБНГ, Мат. Гом., НЛ), *прэ́дка* ж. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *прадзе́льніца* ж. – зах.-пал. г., Гар., Шчуч., Свісл., Бераст., Чач., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Шаталава, Мат.

апыт.), *прадзе́нніца* ж. – Гом. р., усх.-маг. р., Зэльв., Жытк. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Сцяцко, Юрчанка), *праджэ́нніца* ж. – Ганц. (ЛАБНГ), *прадзі́льшчыца* ж. – Ельск. (ЛАБНГ), *праду́ха* ж. – Шум., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *прадзёха* ж. – Бабр., Стол., Чач. (ЛАБНГ), *прадо́ха* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *папраду́ха* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Ганц., Лельч., Смален. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Дабравольскі), *папра́духа* ж. – зах. з., Бярэз., Асіп., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч), *папра́душніца* ж. – Стол. (ЛАБНГ), *папрэ́духа* ж. – Пруж. (ЛАБНГ), *по́прадніца* ж. – Раг., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС), *по́прадка* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *пра́ха* ж. – Віц. р., Гом. р., Бял., Краснап., Стаўб., Слуц., Пруж., Івац., Добр., Ельск., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *кудзе́льніца* ж. – гродз.-бар. г., Паст., Пруж., Лях., Светлагор., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., НЛ, Станкевіч, Сцяцко, Шаталава), *скудзе́льніца* ж. – спарадычна гродз.-бар. г., Капыл., Дзярж. (ЛАБНГ, ЖС, НС), *пакудзе́льніца* ж. – Бяроз. (ЛАБНГ), *ку́жальніца* ж. ’тая, што прадзе кужаль’ – Віц. (Станкевіч), *таўстапра́духа* ж. ’тая, якая тоўста прадзе’ – Жытк. (ТС); **пралля, якая прадзе тонка:** *танкапра́духа* ж. – Жытк. (ТС), *танкапра́дніца* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *танкапра́лля* ж. – Гом. р. (НЛГ), *танкапра́ха* ж. – Віц. (ЛАБНГ).

Прыбіральшчык

Той, хто нешта прыбірае, наводзіць чысціню, парадак.

прыбіра́ннік м., *прыбіра́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыбо́ршчык* м. – Мсцісл., Смален. р. (Дабравольскі, Юрчанка), *падмята́йла* м. – Жытк. (ТС).

Пчаляр, пчалавод

Чалавек, які займаецца пчалярствам.

пчаля́р м. – агульн. (паўн. р. – спарадычна), акрамя Віц. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *пшчаля́р* м. – спарадычна захад паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, З нар. сл.), *пчо́ляр* м. – Зэльв.,

Слон. (ЛАБНГ), *пчальнік* м. – Віц. р., цэнтральная частка паўн. р., Мін. р., Старадарож., Ганц., Карм., Добр., Маз., Кобр., Драг., Лун., Смален. р. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гом., ГЧ, Дабравольскі, Каспяровіч), *пшчальнік* м. – Віц. р. (Станкевіч), *пчо́льнік* м. – Лід., Зэльв. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *пчэ́льнік* м. – Івац. (ЛАБНГ), *пчалаўнік* м. – Чэрв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пчалаво́д* м. – агульн. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, НС, З нар. сл.), *пцалаво́д* м. – Гар. (ЛАБНГ), *пшчалаво́д* м. – Іўеў., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пчаладу́р* м. – Петр. (Шаталава), *бо́ртнік* м. – паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., спарадычна сярэд.-бел. г., Ушацк., Вілен. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, НЛ, ГЧ, Варлыга, Станкевіч), *бартнік* м. – Іўеў., Клец., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, З нар. сл.), *барця́к* м. – Воран., Шчуч. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *барцяла́з* м. – Іўеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, З нар. сл.), *медала́з* м. – Клім. (ЛАБНГ), *мяднік* м. – Мсцісл., Чач., Стол. (ЛАБНГ, ТС, ЖС, Юрчанка), *медавік* м. – Мсцісл., Карм. (ЛАБНГ, Юрчанка), *мяда́р* м. – Бял. (Яўсееў), *зяме́ц* м. – віц.-маг. г., сл.-маз. г., Віл., Бярэз. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гом., НЛГ, НС, ЖНшС, З нар. сл., Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *па́сечнік* м. – Бярэз., Добр., Лельч. (ЛАБНГ, Кучук), *па́сек* м. – Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *во́тчыч* м. – Гом. р., Гл., Жлоб. (ЛАБНГ, НС, Янкоўскі), *во́цціч* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *во́тчыц* м. – Асіп. (ЛАБНГ), *во́ччан* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Расказчык

Той, хто расказвае; аматар нешта расказваць.

раска́знік м. – Віц. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў), *павяда́ч* м., *павяда́чы* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ка́зачнік* м. – Гом. р. (НЛГ), *ба́ечнік* м., *ба́ечніца* ж., *баю́н* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бай* м. – Смарг. (Станкевіч).

Рыбак, рыбалоў

Чалавек, які займаецца рыбнай лоўляй.

рыба́к м. – агульн., Вілен. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., ГЧ, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Стан-

кевіч, Янкоўскі), *рыбнік* м. – Пол., Беш., Бял., Драг. (Станкевіч, Яўсееў, Мат. апыт.), *рыбалка* м. – Гом. р., Маг. р. (АЛА, ЛАБНГ, Н. сл-сць, Насовіч, Янкова), *рыбалоў* м. – спарадычна агульн., акрамя Гродз. р., Слуц. р., Мін. р., Гом. р. (АЛА, ЛАБНГ, Каспяровіч), *рыбалоўнік* м. – Пол., Шчуч. (ЛАБНГ), *рыбаловец* м. – спарадычна паўдн.-зах. д., Беластоц. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, НЛГ), *невадні́к* м. 'член рыбалавецкай брыгады' – Жытк. (ТС), *ла́тачнік* м. 'рыбалоў пры *лаце* – вялікай рыбалоўнай сетцы' – Стол. (ТС), *дзед* м. 'рыбак, які прыціскае крыгу ў часе лоўлі рыбы' – Лельч. (Кучук), *дра́ечнік* м. 'рыбалоў, які трымае канцы сеткі, стоячы на беразе' – Стол. (ТС); **той, хто ловіць рыбу вудай:** *вуда́р* м. – Драг., Стол., Ветк. (ТС, ДСБ, Мат. Гом.), *вуда́к* м. – Рас., Чэрв., Гл. (СПЗБ, СЦБ, Янкоўскі), *вуда́ч* м. – Мёр., Мядз. (СЦБ, ЖНшС), *вудзьбі́т* м. – Мядз. (СЦБ), *ву́даль* м. – мясц. (Насовіч).

Рэзчык

Той, хто нешта рэжа.

абраза́льшчык м. 'той, хто абразае' – Мсцісл. (Юрчанка), *кро́еннік* м., *кро́енніца* ж. 'той, хто кроіць, разразае на палоскі' – Мсцісл. (Юрчанка), *свірчава́ннік* м., *свірчава́нніца* ж. 'той, хто рэжа або ламае нешта на дробныя кавалкі' – Мсцісл. (Юрчанка), *шаткава́ннік* м., *шаткава́нніца* ж. 'той, хто шаткуе, рэжа доўгімі тонкімі палоскамі' – Мсцісл. (Юрчанка).

Саджальнік

Той, хто нешта садзіць (бульбу і інш).

саджа́льніца ж. – Бял., Дзятл. (Мат. Маг., Мат. Гродз.), *саджа́ннік* м., *саджа́нніца* ж., *саджэ́ннік* м., *саджэ́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *саджэ́ніца* ж. – Глыб. (СПЗБ), *садзе́льніца* ж. – Шчуч., Дзятл. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *садзэ́льнік* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *садзэ́льніца* ж. – Брасл. (СПЗБ), *садзе́нніца* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *садзе́льня* ж. – Іўеў. (Мат. мін.-мал.), *садзі́лка* ж. – Зэльв. (Сцяцко).

Сейбіт

Той, хто сее зерне.

се́йбіт м. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., спарадычна ўсх.-пал. р., Навагр., Дзятл., Івац. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Растаргуеў), *се́ўбіт* м. – Кругл., Чав., Чач., Лоеў. (Мат. Маг., Янкова, Мат. апыт.), *сяўбі́т* м. – спарадычна ўсх. з., акрамя ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг., Каспяровіч, Станкевіч), *сяўбі́к* м. – Гом. р., Акц. (ЛАБНГ), *сяўба́к* м. – Бабр., Добр. (ЛАБНГ), *сяйба́к* м. – Воран. (ЛАБНГ), *сяўбе́ц* м. – Віц., Бых., Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сеўбаві́к* м. – Ветк. (ЛАБНГ), *се́йшчык* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *се́ўшчык* м. – Бяроз., Лельч., Маз. (ЛАБНГ), *пасяўшчы́к* м. – Леп., Капат. (ЛАБНГ), *пасяўні́к* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *пасе́ўнік* м. – Лельч. (Кучук), *сяўні́ца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *сяве́ц* ж. – асн. мас. г., Вілен. р., Смален. р., спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз., ЖНшС, Варлыга, Дабравольскі, Шаталава), *сява́к* м. – зах.-пал. г., Воран., Маст., Зэльв., Бых., Гл., Рэч., Драг. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Шаталава), *сява́ка* м. – Слаўг. (Н. сл-сць), *сяві́к* м. – Добр. (ЛАБНГ), *сява́ч* м. – Брэсц., Пін., Івац. (ЛАБНГ), *сяву́н* м. – Жлоб. (ЛАБНГ), *сява́р* м. – Стол. (ТС, ДСП), *сява́ты* м. – Гом. (ЛАБНГ), *сяя́к* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *сяю́к* м. – Воран. (ЛАБНГ), *се́яншчык* м. – Добр. (ЛАБНГ), *се́яннік* м. – Зэльв., Добр., Мсцісл. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка), *се́яльнік* м. – Пін. (ДСБ, НЛ), *се́яльшчык* м. – Сен., Бярэз., Чав., Клім., Касц., Навагр., Слуц., Лун., Рэч., Лоеў., Стол., Кам. (ЛАБНГ), *се́яцель* м. – Верхнядзв., Шкл. (ЛАБНГ), *ляшэ́ннік* м., *ляшэ́нніца* ж., *ляшы́льшчык* м., *ляшы́льшчыца* ж. 'той, хто адзначае мяжу зерня пры сяўбе ўручную'– Мсцісл., Зэльв., Смален. р. (Н. сл-сць, Дабравольскі, Юрчанка).

Спявак

Той, хто ўмее спяваць.

спява́к м., *спява́чка* ж. – Віц. р., Воран., Стол., Вілен. р. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Насовіч), *спява́ка* м. і ж. – Віц. р.,

усх.-маг. р., Смарг., Лях., Стол., Жытк., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў), *співа́ха* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *спяву́н* м. – Гом. р. (НЛГ), *спяву́ха* ж. – Гом. р., Валож., Жытк., Лельч. (ТС, НЛГ, ЖС, Кучук), *спява́льнік* м. – Кам. (ЖНС), *спе́ўля* ж. – Пін. (СПЗБ), *спе́ўка* ж. – Валож., Навагр. (СПЗБ, ЖС), *пяву́н* м. – усх.-маг. р., Гом. р. (Мат. Гом., НЛГ, Бялькевіч), *пяву́ння* ж. – Жытк. (Мат. Гом.), *пяву́ха* ж. – Гом. р., Смарг., Пух., Мсцісл., Стаўб. (Мат. Гом., ЖС, З нар. сл., СРЛГ, Юрчанка), *пява́ха* ж. – Гом. р. (НЛГ), *пява́ка* ж. – Маз. (ГЧ), *пяўчы́ца* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *прыпяву́н* м. – Жытк. (ТС), *пяю́н* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *пяю́ння* ж. – Віл. (Мат. мін.-мал.), *пяю́лля* ж. – Ушац., Віл. (СПЗБ, НЛ), *пяю́ля* ж. – Віл. (СПЗБ), *пяю́ха* ж. – Лоеў. (Станкевіч, Янкова), *пясня́р* м. – усх.-маг. р., Маз. (ГЧ, Бялькевіч), *пе́сельнік* м. – Гом. р., Лаг., Маладз. (НЛГ, Мат. дыял. сл., Варлыга), *пясе́льнік* м. – Браг. (Мат. Гом.), *пе́сельніца* ж. – Лаг., Валож., Калінк., Смален. р. (СПЗБ, ЖС, Варлыга, Дабравольскі), *пясённіца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі); **запявала:** *запява́йла* н. – Жытк. (ТС), *запява́льніца* ж. – Гом. р. (НЛГ), *заво́дзіла* м. і ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *пачына́льнік м.* – Чэрв. (Мат. мін.-мал., Насовіч, Станкевіч), *пачына́льніца* – мясц. (Насовіч, Станкевіч); **падгалосак:** *падгало́сніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *падхва́тнік* м. – Чэрв. р. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *падво́днік* м. – Стол. (ТС).

Стралок

Той, хто страляе, умее страляць.

страло́к м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *страле́ц* м. – Гом. р. (НЛГ), *страля́ннік* м., *страля́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *цало́к* м. 'меткі стралок' – Стол. (ТС).

Танцор

Той, хто танцуе, умее танцаваць.

танцо́р м. – Смарг., Лід., Чач., Маз. (СПЗБ, Мат. Гродз., ГЧ, Мат. апыт.), *танцуры́ст* м. – Кам. (ЖНС), *танцые́р-*

ка ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *танцу́ха* ж. – Жытк. (ТС), *танцо́ўшчык* м., *танцо́ўка* ж. – мясц. (Насовіч), *плясу́н* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *плясу́ха* ж. – Гом. р. (НЛГ), *скаку́н* м., *скаку́нка* ж. – Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *скаку́ха* ж. – Чач., Лоеў. (Насовіч, Янкова, Мат. апыт.), *гуля́ка* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *гуля́ннік* м., *гуля́нніца* ж. – Зэльв. (Н. сл-сць), *гуля́віца* ж. – Драг. (З нар. сл.), *караго́днік* м. 'той, хто водзіць карагод' – Пух. (СЦБ).

Ткалля

Жанчына, якая займаецца ручным ткацтвам.

тка́лля ж. – паўн.-усх. д. (Віц. р. – спарадычна), Мін. р., Чэрв. р., Раг., Пін. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *тка́ля* ж. – спарадычна гродз.-бар. г., Мёр., Круп., Мядз., Валож., Ганц., Саліг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., Шаталава), *тка́йля* ж. – Брасл., Паст. (СПЗБ), *тка́льня* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Калінк. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *тка́льніца* ж. – Шчуч., Зэльв., Бяроз., Жытк., Лельч., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Шаталава), *утка́льніца* ж. – Маз. (ЛАБНГ), *тка́нніца* ж. – Мёр., Зэльв. (НС, Сцяцко), *тка́ха* ж. – Маладз., Валож., Воран., Гродз., Крыч., Ветк., Малар., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ДСБ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Шаталава), *тка́чка* ж. – Астр., Маст., Хойн. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *ткачы́ха* ж. – пераважн. агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз.); **жанчына, якая снуе кросны:** *снава́ха* ж. – Гродз., Смал., Лоеў. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Янкова), *снава́ка* ж. – Лоеў. (Янкова), *снава́нніца* ж. – Зэльв. (Н. сл-сць).

Трапальшчык

Той, хто займаецца трапаннем валакна.

трапа́льшчык м., *трапа́льшчыца* ж. – асн. мас. г., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гродз.), *трапа́льніца* ж. – зах.-пал. г.,

цэнтральная частка пал. р., Бярэз. р., Чэрв. р., спарадычна паўн.-усх. д. і гродз.-бар. г., Добр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ДСБ, Мат. Гродз.), *трапа́нніца* ж. – усх.-маг. р., Гом. р., Мёр., Зэльв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сцяцко, Юрчанка), *трапа́ніца* ж. – Паст. (ЛАБНГ), *трапа́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *трапа́тальніца* м. – Навагр. (ЛАБНГ), *трапа́лка* ж. – Чашн., Раг. (ЛАБНГ), *трапа́льня* ж. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *трапля́* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *трапло́* н. – Шарк., Чав. (ЛАБНГ), *трапа́ч* м. – Верхнядзв., Рэч. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч), *трапа́чка* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Барыс., Круп., Бял., Бых., Маз., Беластоц. р., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Дабравольскі), *трапе́ц* м. – Беш., Шум. (ЛАБНГ, НС), *трапу́ха* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *трапа́ха* ж. – Валож. (ЛАБНГ), *трэ́йка* ж. – Хойн. (ЛАБНГ).

Трэц

Чалавек, які трэ лён ці каноплі.

трэ́льніца ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *трэ́ніца* ж. – Ганц. (СПЗБ), *цярэ́льніца* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *цярці́льніца* ж. – Драг. (З нар. сл.), *тра́ля* ж. – Маст. (СПЗБ), *тра́льня* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *тру́ха* ж. – Навагр. (Мат. Гродз.), *парацірýха* ж. – Докш. (Мат. мін.-мал.), *цера́я* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *выцíра́чка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *ламе́ц* м. – Браг., Рэч. (Мат. Гом.), *лама́ка* ж. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *лама́ха* ж. – Валож. (Мат. мін.-мал.).

7. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ ПАВОДЛЕ САЦЫЯЛЬНАГА СТАНОВІШЧА

7.1. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ ПА МАЁМАСНЫХ АДНОСІНАХ

Апякун

Чалавек, які наглядае за недзеяздольнымі асобамі.

апяку́н м. – Віц. р., Чэрв. р., Смарг. (Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік), *апяку́нка* ж. – Чэрв. (Станкевіч), *дахава́нец* м. 'спадчыннік, які даглядаў да смерці таго чалавека, ад якога атрымаў спадчыну' – Стол. (НЛ).

Арандатар

Чалавек, які на пэўных умовах часова карыстаецца маёмасцю.

аранда́тар м., *аранда́тарка* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *аляндár* м., *аляндáрка* ж. – мясц. (Станкевіч), *рандáцель* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *арандо́ўнік* м., *арандо́ўніца* ж. – мясц. (Насовіч), *запа́шнік* м. 'арандатар зямлі' – паўн.-зах. з. (СПЗБ, СЦБ), *пасэ́сар* м., *пасэ́сарка* ж. 'часовы ўладальнік (уладальніца) маёнтку' – Чэрв. (Насовіч, Шатэрнік).

Багаты

Пра чалавека, які валодае вялікай маёмасцю, грашовымі сродкамі.

бага́ты прым. – агульн. (Каспяровіч, Мат. дыял. сл., Мат. апыт., Станкевіч, ТС, Янкова, Янкоўскі), *багаце́нны* прым. экспр. 'вельмі багаты' – Гом. р. (НЛГ), *багацю́зны* прым. экспр. 'вельмі багаты' – Жытк. (ТС), *узбагаце́лы* прым. 'які стаў

багатым, заможным' – Мсціcл. (Юрчанака), *багацéй* м., *багацéйка* ж.'багаты чалавек; багаты, заможны гаспадар' – Смален. р., усх.-маг. р., Гл., Раг., Бяроз., Драг., Жытк., Мёр. (Бялькевіч, Дабравольскі, ДСБ, З нар. сл., Мат. дыял. сл., ТС, Янкоўскі), *багацíла* м., *багáцель* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *багатыр* м., *багатыркa* ж. – Вілен. р., Віц. р., усх.-маг. р., Смален. р., Докш., Лаг., Лельч., Бял., Смарг., Чэрв., Бяроз., Кобр., Драг., Стол., Жытк. (Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, ДСБ, ЖНС, Каспяровіч, Кучук, Мат. дыял. сл., Насовіч, Станкевіч, ТС, Шатэрнік, Юрчанка, Яўсееў), *багатырскі* прым. 'багаты' – Жытк. (ТС), *багáч* м., *багáчка* ж. – Мёр., Жытк., Кобр. (ЖНС, З нар. сл., ТС), *бóгач* м. – Мёр., Чэрв. (З нар. сл., Шатэрнік), *тýмар* м. – усх.-маг. р., Гом. р., Смален. р., Ваўк. (Бялькевіч, Дабравольскі, Мат. Гродз., НЛГ, Насовіч, Юрчанка), *тýмарка* ж. – Мсціcл. (Насовіч, Юрчанка), *замóжны* прым. – Віц. р., Смален. р., Лаг., Чэрв., Жытк., Хойн. (Варлыга, ГЧ, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, ТС, Шатэрнік), *мóжны* прым. – мясц. (Насовіч), *магнáч* м. – Віл., Стол., Жытк. (Мат. мін.-мал., СЦБ, ТС), *магутнэ́й* прым. 'багаты, уладарны' – Смален. р. (Дабравольскі), *куркýль* м. 'скупы і заможны чалавек' – Гом., Буда-Каш., Чач. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *каракýль* м. 'багаты чалавек' – Кобр. (НЛ), *грашавíты* прым. 'які мае грошы' – Стол. (Станкевіч, ТС), *грашаўны́* прым. 'чалавек з грашыма' – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *пéняжны* прым. 'тое, што і *грашавіты/грашаўны*' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *маéншчык* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *мáетны* прым. – мясц. (Насовіч), *раскóшнік* м., *раскóшніца* ж. 'хто жыве ў дастатку, бесклапотны' – Стол., Жытк. (ТС), *абувáталь* м. уст. – Маладз. (СЦБ), *барбажы́нец* м. 'багаты і скупы чалавек' – Клецк. (НЛ), *дастáтны* прым. – Мсціcл. (Юрчанка), *зажы́цельны* прым. – спарадычна паўн.-зах. з. (СПЗБ), *касмáты* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *корх* м., *каршóк* м. 'кулак' – Смален. р. (Дабравольскі), *кулачýга* м. пагард. 'кулак; багаты ўласнік, эксплуататар' – Гом. (НЛГ), *ласíсты* прым. – Астр. (Сл. Гродз.).

Бадзяга

Бяздомны, без пэўнага занятку.

бадзя́га м. і ж. – мясц. (Насовіч), *бадзе́ка* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *блудзя́шчы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *блукуня́ка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *валача́шчы* м. – Лаг. (Варлыга), *валачу́га* м. і ж. – Навагр. (Мат. Гродз.), *валакі́та* м. і ж., *валача́га* м. і ж., *валача́й* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *хадзя́ка* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *захадзя́ка* м. і ж., *захо́д* м. – мясц. (Насовіч), *пахаджа́лы* м. ’бедны вандроўнік’ – Касц. (ЛАБНГ), *плаўды́р* м. ’вечны бадзяга’ – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *скі́тнік* м. ’бадзяга-бядняк’ – Лоеў. (Янкова), *туля́ка* м. і ж. – мясц. (Насовіч).

Бедны

Пра чалавека, які жыве ў нястачы.

бе́дны прым. – агульн. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Бялькевіч, ЖНС, СПЗБ, Станкевіч, ТС, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *бядня́к* м., *бядня́чка* ж. – Мёр., Шкл., Слаўг., Касц., Краснап., Хоц., Петр., Буда-Каш., Рэч., Ветк., Ельск., Лоеў., Стол., Кобр., Жытк. (ЛАБНГ, ЖНС, З нар. сл., ТС), *бядня́шка* м. і ж. спагадл. – Мёр. (З нар. сл.), *бяда́к* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *бядзя́к* м. – Гом. р. (НЛГ), *бядно́та* ж. зб. – Чэрв. (Станкевіч, Шатэрнік), *го́лы* прым. – Смален. р., Вілен. р., Віц. р., Смарг., Валож., Чэрв., Пух., Гл., Буда-Каш., Лоеў., Чач. (Дабравольскі, Каспяровіч, Мат. мін.-мал., Насовіч, Станкевіч, СЦБ, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *галы́ш* м., *галы́шка* ж. – Віц. р., усх.-маг. р., Мёр., Ушацк., Лаг., Жытк., Чэрв. (Бялькевіч, Варлыга, ЖНС, З нар. сл., Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, ТС), *галя́к* м., *галя́чка* ж. – Віц. р., Гом. р., Карэл., Жытк. (Каспяровіч, Мат. Гом., Мат. Гродз., Насовіч, НЛГ, Станкевіч, ТС), *гале́ц* м. – Слон., Бялын. (Сл. Гродз., Яўсееў), *гале́т-*

нік м. – Чэрв. р., Смарг., Лаг. (Варлыга, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *галéтальнік* м. – Лід. (Сл. Гродз.), *галáй* м. – Гродз. р. (Цыхун), *галýй* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *галя́йдра* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *галáн* м. – Стол. (ТС), *галатыр* м. – Мсцісл. (З нар. сл.), *галадрáнец* м. – Гом. р., Чэрв., Лід., Жытк. (НЛГ, Станкевіч, ТС, Шатэрнік), *галапýпак* м. – Карэл., Лід., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *галапýпец* м. – Клецк., Чэрв. (НЛ, Станкевіч, Шатэрнік), *галапýпы* прым. – Стол. (ТС), *галапýзавец* прым. – Карэл., Лід. (Сл. Гродз.), *галýза* м. – Гродз. р. (Цыхун); *галéча* ж. зб. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *галатá* ж. зб. – Лаг., Чэрв. (Варлыга, Шатэрнік), *галóта* ж. зб. – Чэрв. (Станкевіч), *галатвá* ж. зб. – Смален. р., Мсцісл. (Дабравольскі), *гальця́па* ж. зб. – Віц. р. (Каспяровіч), *бася́к* м. – паўн.-зах. з., Віц. р., Чэрв., Мсцісл. (Каспяровіч, СПЗБ, Шатэрнік, Юрчанка), *басáк* м. – паўн.-зах. з., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *басячýга* м., *басячына* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *басэ́тля* ж. ’бяднячка ’ – Уздз. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *басóта* ж. зб. – Віц. р., Бераст., Гл., Чэрв., Мсцісл. (Каспяровіч, Мат. Гродз., Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *басатвó* н. зб., *басатвá* ж. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *басяччó* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *бабыль* м. – пераважна паўн.-усх. д. (асабліва Маг. р.), Гом. р., Бярэз., Слуц. р., Гл., Валож., Уздз. (ЛАБНГ), *біза* м. і ж. зняваж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бізýн* м. зняваж. – Карэл., Зэльв., Гл., Жытк., Калінк. (Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Насовіч, Сцяцко, Янкоўскі), *злыднік* м., *злыдніца* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Станкевіч, Насовіч), *злыдар* м. – усх.-маг. р. (Станкевіч), *злóдар* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *злыдзень* м. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *злыдні* мн. зб. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *злыдню́та* ж. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *злыдóта* ж. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *мізáрачка* ж. ’дзяўчына з беднай сям’і’ – Вілен. р. (ЖНС), *дзірáвы* прым. ’бедны, якому няма ў што апрануцца’ – Лоеў. (Янкова), *бінда* м. і ж. груб. – Мёр. (З нар. сл.), *біндýсь* м. спагадл. – Мёр. (З нар. сл.), *бурлáк* м., *бурлáка* м. – Жытк. (ТС), *бязгрóшны* прым. – мясц. (Станкевіч), *бяздвóрны* прым. ’які не мае ўласнай ха-

ты, не мае прытулку' – мясц. (Насовіч), *лату́н* м., *латыі́ж-нік* м. – Гом. р. (НЛГ), *маламо́цны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *незамо́шны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *нан-дзя́ж* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *небага́ты* прым. – Гл. (Янкоўскі), *ні́тка* м. і ж. 'бедны, з якога няма чаго ўзяць' – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *папрычы́ганы* прым. 'які дажыўся, дайшоў да апошняга ў жыццёвых патрэбах у выніку безгаспадарлівасці' – Мсцісл. (Юрчанка), *тарбэ́шнік* м. – Бялын. (Яўсееў), *тарбэ́чнік* м., *тарбэ́чніца* м. – Мёр. (З нар. сл), *убо́гі* прым. – мясц. (Насовіч), *убо́жчы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *худа́к* м. – Смален. р., Чэрв. (Дабравольскі, Насовіч, Шатэрнік); **чалавек, у якога не было сваёй хаты, бяздомны:** *бяздо́мны* прым. – Маг. (ЛАБНГ), *бясха́тны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *бясха́тнік* м. – Хоц. (ЛАБНГ), *бесхаці́мец* м. – мясц. (Станкевіч), *беспрыгля́дны* прым. – Віц. р. (Станкевіч), *беспрыту́льны* прым. – Віц. р. (Станкевіч, Насовіч), *бяздво́рны* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бяску́тны* прым. – мясц. (Насовіч); **чалавек, які не мае сваёй зямлі, сваёй гаспадаркі:** *бабы́ль* м., *бабы́лька* ж. – паўн.-зах. з., усх.-маг. р., Пух., Жытк. (ЛАБНГ, Бялькевіч, СПЗБ, ТС), *батра́к* м. – спарадычна паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бяспо́льны* прым., *бяспо́лны* прым. – Стол. (ТС), *гайда́к* м., *гайда́й* м. – Драг. (ЛАБНГ), *ку́тнік* м. – паўн.-зах. з., усх.-маг. р. (Бялькевіч, СПЗБ), *ку́тніца* ж. – паўн.- зах. з. (СПЗБ).

Гаспадар

Уласнік маёмасці; галава дома, сям'і.

гаспада́р м. – агульн. (ДАБМ, Варлыга, Дабравольскі, Мат. дыял. сл., Насовіч, Станкевіч, Сцяшковіч, ТС, Цыхун, Шатэрнік, Янкоўскі), *гаспады́ня* ж. – Віц. р., Смален. р., Віл., Чэрв., Гл., Смарг., Навагр., Жытк., Браг. (Дабравольскі, Каспяровіч, ГЧ, СЦБ, ТС, Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч), *аспада́р* м. – Віл., Мядз., Валож., Гродз., Маст. (ЖС, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., СЦБ), *аспады́ня* ж. – Гродз., Маст. (Мат. Гродз.), *апо́жа* ж. 'гаспадыня' – мясц. (Насовіч), *ха-*

зяін м., *хазяйка* ж.– агульн., акрамя заходняй часткі Гродзеншчыны (ДАБМ, ЛАБНГ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Юрчанка, Бялькевіч, ГЧ, НЛГ, ТС, Янкова, Мат. апыт.), *хаджáін* м., *хаджáйка* ж. – сл.-маз. г., Гом. р., Лун. (ДАБМ, ГЧ, НЛГ, Шаталава), *хадзяін* м., *хадзяйка* ж.– пераважна ўсх. з. (ДАБМ, Каспяровіч, Мат. Маг., Насовіч, ТС), *хазяй* м. – Стол., Жытк. (ТС), *сам* м., *самá* ж. – Віц. р., Смален. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч), *пан* м. – Слаўг. (ТЧ), *пáні* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *адзінóтнік* м. ’гаспадар, што жыве на адзіноце, без работнікаў у сям’і’ – Лаг. (Варлыга), *дамáха* ж. ’жанчына, якая застаецца ў хаце за гаспадыню’ – мясц. (СРЛГ), *дзéдзіч* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *гадýха* ж. ’гаспадыня’ – Гом. (Мат. Гом.), *галавá* м. ’гаспадар у доме’ – Стол. (ТС); **дрэнны, нядбайны гаспадар без маёмасці:** *пустадóмак* м., *пустадóмка* ж. – Гл., Гом. (НЛГ, Янкоўскі), *пустадýмак* м. – Хойн. (Мат. Гом.), *пустадóмец* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пустадóм* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пустадóмы* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *нéхлеб* м., *бясхлéбавіч* м., *бясхлéбіч* м. – Слаўг. (Н. сл-сць); **той, чыя маёмасць згарэла, пагарэлец:** *пагарэлец* м. – Гл., Буда-Каш., Жытк. (Мат. апыт., ТС, Янкоўскі), *пагарэлка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пагарэлы* прым. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч); **селянін, які мае асобную гаспадарку і не з’яўляецца членам сельскагаспадарчай арцелі, аднаасобнік:** *аднаасóбнік* м. – Лаг., Гл. (Варлыга, Янкоўскі), *адналíчнік* м. – паўн.-зах. з., Ваўк., Зэльв., Лаг., Стаўб., Гл., Мсцісл., Чач. (Мат. Маг., Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., СПЗБ, СЦБ, Сцяцко, Янкоўскі, Мат. апыт.), *адналíшнік* м., *адналíшніца* ж. – Лаг., Стаўб., Мсцісл. (СЦБ, Юрчанка), *адналíшны* прым. ’які адносіцца да аднаасобніка’ – Мсцісл. (Юрчанка), *адзіналíчнік* м. – Хойн., Лоеў. (ЛАБНГ); **спадчынны ўладальнік, спадчыннік:** *вóтчыннік* м. – мясц. (Насовіч), *вéнніца* ж. ’жанчына з пасагам’ – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *настýпнік* м., *настýпніца* ж., *настýпца* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *прыíмнік* м. – мясц. (Станкевіч); **гаспадар, якога з роўнай доляй у маёмасці прынялі ў сям’ю, дзе ёсць непрацаздольныя:** *здóльнік* м. – Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік).

Даўжнік

Пра чалавека, які не аддаў пазычанае.

вінава́ты м. – паўн.-зах. з., Смален. р., Віц. р., Чэрв. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, СПЗБ, Шатэрнік), *вінны* прым., *вінен* прым. – паўн.-зах. з., Лаг. (Варлыґа, СПЗБ), *вінава́йца* м. – мясц. (Насовіч), *даўжні́к* м. – Лаг. (Варлыга).

Дольнік

Чалавек, які мае права на долю ў супольнай маёмасці.

до́льнік м., *до́льніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *надо́льнік* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *здо́льнік* м. – мясц. (Станкевіч), *палаві́ннік* м. 'той, хто валодае якой-н. маёмасцю ўдваіх з кім-н; той, хто робіць сумесна з іншым з палавіны' – Смален. р., Стол. (Дабравольскі, Насовіч, ТС), *палаве́нніца* ж. – Уздз. (СЦБ), *палаві́ншчык* м., *палаві́ншчыца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч).

Жабрак

Той, хто жыве з міласціны.

жабра́к м., *жабра́чка* ж. – паўн.-зах. з., Слуц. р., Пруж., Бяроз., Брэсц., Стол., Лаг., усх.-маг. р., Віц. р., Гом. р., Нараўл. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Мат. Гродз., Насовіч, СПЗБ, Станкевіч, ТС, Цыхун), *жабра́цкі* прым. 'які мае адносіны да жабрака' – Віц. р. (Каспяровіч), *ста́рац* м., *старчы́ха* ж. – усх. з., усх.-маг. р., зах.-пал. г., Зах.-бран. р., Лаг., Касц., Стол., Жытк., Гл., Рас., Леп., Уздз., Клец., Капыл., Чэрв., Буда-Каш. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Варлыга, ДСБ, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, ТС, Шатэрнік, Янкоўскі), *старэ́ц* м. – Чач. (ГЧ), *старчу́га* м., *старчу́ган* м. адм. 'пра фізічна моцнага і здаровага чалавека, які жыве міласцінай' – Зах.-бран. р., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў), *ста́рчыха* ж. – спарадычна паўн. р., Іван., Калінк. (ЛАБНГ), *старча́нка* ж. – цэнтр.-

пал. р., Бяроз., Бых., Слуц. (ЛАБНГ, ТС), *старчанка* ж. – Пін., Стол. (ЛАБНГ), *старчоўка* ж. – Віц. р., Смален. р., Сен. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *старцоўка* ж. – мясц. (Насовіч), *старцоўскі* прым. 'які мае дачыненне да старца ці ўласцівы яму' – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Чэрв. (Бялькевіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *убогі* м., *убогая* ж., *убога* ж. – спарадычна паўн.-зах. з., Віц. р., Барыс., Ваўк., Глыб., Віл., Мін., Чэрв., Гл., Лаг. (ЛАБНГ, Варлыга, Мат. Гродз., Каспяровіч, СПЗБ, Сцяшковіч, Шатэрнік), *нішчы* м., *нішчая* ж., *нішча* ж. – Маг. р., усх.-маг. р., спарадычна ўсх.-пал. р., Брасл., Дзятл., Леп., Арш., Чач., Рэч. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *тарбэчнік* м. – Гродз. р., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *тарбэтнік* м. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *тарбэннік* м. – Акц., Гор. (ЛАБНГ, Мат. Маг.), *тарбэшніца* ж. – Акц. (ЛАБНГ), *торбачнік* м. – Гом. р. (НЛГ), *сумнік* м. 'жабрак з сумой' – Смален. р. (Дабравольскі), *пахадзяка* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *пабіруха* ж. – Кам., Акц. (ЛАБНГ), *пабіраха* ж. – Брэсц. (ЛАБНГ), *пабірух* м. 'мужчына-папрашайка' – Кам. (ЛАБНГ), *пабірушка* ж. 'жанчына-папрашайка' – Зах.-бран. р., Кам. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *пабірайла* м. і ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *падарэйка* м. і ж. – Слуц., Саліг. (ЖНС, Н. сл-сць), *прашак* м. – Жытк., Нараўл. (ЛАБНГ, ТС), *дзедка* м. 'увогуле стары чалавек і, асабліва, стары жабрак' – мясц. (Насовіч), *дабывашка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *квэстар* м. устар. 'жабрак, які ходзіць па людзях з бібліяй' – Гродз. (Цыхун), *лірніцкі* прым. 'жабрацкі: архаічнае слова ад *ліра* – музычны інструмент, пад які жабракі спявалі' – Светл. (Мат. Гом.), *лызгун* м. – Бял. (Яўсееў), *сербалоўцы* мн. 'сяляне, якія, калі галадалі, хадзілі прасіць міласціну па другіх вёсках' – Воран. (Мат. Гродз.).

Кватарант

Той, хто наймае кватэру.

кватарант м. – Лаг. (Варлыга), *кватаранец* м. – паўн.-зах. з., Пух., Уздз., Старадарож., Свісл. (Мат. Гродз., Мат.

мін.-мал., СПЗБ, СЦБ, Янкоўскі), *кватара́нка* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *кварціра́нт* м. – Кобр., Драг., Зэльв., Маз. (ЛАБНГ, Сцяцко), *пастая́лец* м., *пастая́лка* ж. – Гом. р., Зах.-бран. р., Смален. р. (НЛГ, Дабравольскі, Растаргуеў), *пастая́нец* м. – мясц. (Насовіч), *стая́лец* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *гаспо́днік* м., *гаспо́дніца* ж. – Беластоц. р., Смарг. (Станкевіч), *аспо́днік* м., *аспо́дніца* ж. – Смарг. (Станкевіч), *падгаспо́днік* м., *падгаспо́дніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *сталаўні́к* м. – Лоеў. (Янкова), *стало́ўнік* м. – Жытк. (ТС), *падсу́сед* м., *падсусе́д* м., *пасусе́д* м. – Драг., Стол., Жытк. (ТС, Мат. апыт.).

Кутнік

Чалавек, які, не маючы сваёй хаты, жыве пры чужой сям'і, займае кут.

ку́тнік м. – Мядз., Смарг., Лаг., Бераст. (Варлыга, Насовіч, НС, Сл. Гродз., Станкевіч), *ку́тніца* ж. – Лаг., Смарг. (Варлыга, Станкевіч), *заку́тнік* м. – Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік), *заку́цнік* м. 'за кару пастаўлены на кватэры чалавек, каб яго кармілі і паілі' – Лаг. (Варлыга), *падсусе́д* м., *падсусе́дак* м., *падсусе́днік* м. – Шчуч., Іўеў., Карэл., Лун. (Сл. Гродз., СПЗБ, Шаталава), *бабы́ль* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *пры́вадзец* м., *пры́вален*ь м. – Смален. р. (Дабравольскі).

7.2. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ, ЯКІЯ ПАРУШАЮЦЬ ЗАКОНЫ ЦІ ЎСТАНОЎЛЕНЫЯ Ў ГРАМАДСТВЕ ПАРАДКІ

Арыштант

Той, хто знаходзіцца пад арыштам, сядзіць у турме.

арышта́нт м. – Віц. р., усх.-маг. р., Смален. р., Чэрв. (Дабравольскі, Бялькевіч, Каспяровіч, Шатэрнік), *арышта́нец* м., *рышта́нец* м. – Гл. (Янкоўскі), *рышта́нт* м., *рышта́нтка* ж. – Віц. р., Зах.-бран. р., Смален. р., Смарг. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *астро́жнік* м. – Віц. р., усх.-маг. р. (Бялькевіч, Каспяровіч), *вастро́жнік* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *цюрэ́мнік* м., *цю-*

рэ́мніца ж., *цюро́мнік* м., *цюро́мніца* ж., *цюрэ́мшчык* м., *цюрэ́мшчыца* ж. 'арыштант/арыштантка або той, хто варты турэмнага зняволення', *цюрэ́мшчыкі* мн. 'пра людзей, якія сядзелі ў турме за нейкае злачынства, былі асуджаны'– усх.-маг. р., Хойн. (Бялькевіч, ГЧ, Юрчанка), *турэ́мнік* м. 'астрожнік' – Ваўк. (Сцяшковіч), *заключэ́нец* м., *заключэ́нка* ж., *заключо́нец* м., *заключо́нка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ланцу́жнік* м. 'злодзей, закаваны ў ланцугі' – Чэрв. (Шатэрнік), *вя́зень* м. – мясц. (Насовіч), *кало́днік* м. 'злачынец, закаваны ў кайданы ці з калодай на назе' – мясц. (Насовіч), *няво́льнік* м., *няво́льніца* ж. – мясц. (Насовіч), *ка́таржнік* м. 'чалавек, асуджаны на катаргу' – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Высланец

Чалавек, які знаходзіцца ў ссылцы.

вы́сла́нец м. – Віц. р. (Каспяровіч), *ссы́льшчык* м., *ссы́льшчыца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Жулік

Злодзей, які займаецца дробнымі кражамі, ашуканец.

жу́лік м. 'махляр, прайдзісвет, ашуканец' – Гродз. (Цыхун), *жуля́біяі* зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *жульма́н* м. – Гродз. (Цыхун), *ма́хер* м. 'жулік, ашуканец' – Гродз. (Цыхун), *махы́р* м. 'злодзей, махляр' – Мсцісл. (Юрчанка), *блот* м. 'валацуга, жулік' – Бял. (Яўсееў), *круце́ль* м. 'несумленны ігрок ці плацельшчык' – Віц., Смарг. (Станкевіч), *лата́* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *мазу́рык* м. 'махляр, ашуканец' – Гом. р. (НЛГ), *спец* м. 'дзялок, жулік' – Бял. (Яўсееў), *шарамы́жнік* м. – Віц. р. (Каспяровіч).

Забойца

Той, хто ўчыніў забойства.

забо́йца м. – Віц. р., Смален. р., усх.-маг. р. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Бялькевіч), *забо́іц* м. – усх.-маг. р.

(Бялькевіч), *забóй* м., *забíўца* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *убóйца* м., *убéйца* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *убíвец* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *душагýб* м., *душагýбка* ж. – Лаг. (Варлыга, Насовіч, Станкевіч), *рызáк* м. 'забойца, разбойнік' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *братаўбíйца* м. 'братазабойца' – мясц. (Станкевіч), *зладыя́нін* м. 'злачынец' – Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *злачы́нец* м. – мясц. (Насовіч), *арыштáнт* м., *арыштанцю́га* м. адм. 'злодзей, злачынец' – Чэрв. (Шатэрнік), *шы́бельнік* м. 'злачынец варты павешання' – Лаг. (Варлыга).

Злодзей

Той, хто займаецца крадзяжом.

злóдзей м. – паўн.-зах. з., Зах.-бран. р., Смален. р., усх.-маг. р., Смарг., Маладз., Чэрв., Бялын., Гл., Стол., Жытк., Мазыр., Светл. (Бялькевіч, ГЧ, Дабравольскі, Мат. дыял. сл., Насовіч, Растаргуеў, СПЗБ, Станкевіч, ТС, Юрчанка, Янкоўскі, Яўсееў), *зладзéй* м., *зладзéйка* ж. – Смарг., Лоеў. (СПЗБ, Станкевіч, Янкова), *зладзю́жка* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *зладзю́к* м. – Чэрв. (Станкевіч), *зладзíна* м. і ж., *зладзюгáн* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *тарбахвáт* м. 'злодзей, рукаты: той, хто займаецца дробнаю кражаю' – Бял., Гл. (Янкоўскі, Яўсееў), *тарбахвáтнік* м., *тарбахвáшка* ж., *тарбахвáтніца* ж. – Бялын. (Яўсееў), *тарбэ́чнік* м. 'тое, што і тарбахват' – Гл. (Янкоўскі), *ухвáт* м. 'злодзей, хапун' – Гл. (Янкоўскі), *вор* м., *вар'ё* зб. – Смален. р. (Дабравольскі), *варýга* м. экспр. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *абшалы́га* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *варажы́на* м. і ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *даўгарýкі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *заўгóльнік* м., *заўгóльніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *злакамáн* м., *злакамáнка* ж. – Смален. р. (Станкевіч, Насовіч), *злы́бядзень* м. – Бялын. (Яўсееў), *клéтнік* м. – Гом. (Мат. Гом., Насовіч), *падклéтнік* м. – мясц. (Станкевіч), *мітýк* м. 'злодзей, спрытны, лоўкі' – Лаг. (Варлыга), *міцíлка* ж. 'спрытная жанчына, хоць і не злодзей, але гатовая падчапіць, калі нешта ляжыць на паяўку' – Лаг. (Варлыга), *пахісьціцель* м.

’злодзей, хапун’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *хапáйла* м. і ж., *хапýн* м. – мясц. (Насовіч), *пчаладзёр* м. ’той, хто выдзірае пчолы (мёд)’ – Гл. (Янкоўскі), *цягло́* м. ’злодзей, нячысты на руку чалавек’ – Ушац. (ЛАБНГ); **кішэнны злодзей:** *пакішэ́ннік* м. – Чэрв. (СЦБ), *кармáннік* м., *машнарэ́з* м. – мясц. (Насовіч); **канакрад:** *канéўнік* м. – Смален. р., Мсцісл. (Дабравольскі, Насовіч, Юрчанка), *канятнік* м., *кабылятнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *канаво́д* м. – Лаг., Мсцісл. (Варлыга, Юрчанка).

Разбойнік

Чалавек, які займаецца разбоем; грабежнік, рабаўнік.

разбо́йнік м. – Віц. р., усх.-маг. р., Гом. р., Стол. (Бялькевіч, НЛГ, Станкевіч, ТС), *разбо́й* м., *збо́йца* м. – мясц. (ТС), *бáйдзік* м. – Лоеў. (Янкова), *бандзíт* м. – паўн.-зах. з., Віц. р., усх.-маг. р., Чэрв. (Бялькевіч, Каспяровіч, СПЗБ, Шатэрнік), *бандыт* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бандыта* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бандзíст* м. – Віц. р., усх.-маг. р. (Бялькевіч, Каспяровіч), *бандзю́га* м. экспр. – паўн.-зах. з., Гом. р. (НЛГ, СПЗБ), *бандзю́гар* м. экспр. – Жытк. (ТС), *абірáла* м. ’разбойнік, рабаўнік’ – Жытк. (ТС), *гайдáк* м. ’лясны разбойнік (у мінулым)’ – Стол., Жытк. (ТС), *грамíдла* м. экспр. – Бялын. (Яўсееў), *вірýтнік* м. ’злачынец, злодзей, разбойнік’ – Лаг. (Варлыга), *жалю́к* м. ’бандыт’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *рабаўнік* м. – Лаг. (Варлыга, Насовіч), *разбівáка* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *разувáнец* м. ’мянушка чалавека, які, сустрэўшы падарожнага, абрабаваў яго, зняўшы боты, гэта значыць разуў’ – Гл. (Янкоўскі), *сібíрнік* м. – Лаг. (Варлыга), *гамзíла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *карэ́лы* м. ’лясны разбойнік, тое, што і *гайдáк*’ – мясц. (Насовіч).

Спекулянт

шпікулянт м. – Гродз. (СРЛГ), *по́куцень* м. – Гродз. (ЖНС).

Хабарнік

Чалавек, які бярэ хабар.

ха́барнік м. – Віц. р. (Каспяровіч), *хабуо́рнік* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *тарбахва́т* м. 'хабарнік, казнакрад' – Гл. (Янкоўскі), *уварвіцель* м. 'злодзей, хабарнік' – Гл. (Янкоўскі), *здзе́рца* м. 'рабаўнік, хабарнік' – мясц. (Насовіч), *дзярга́ч* м., *дзяргу́н* м. 'абірала, хабарнік' – мясц. (Насовіч).

Шыбельнік

Той, хто кончыў жыццё самагубствам, павесіўся.

шы́бельнік м. – Стол. (ТС), *шу́бенік* м., *шу́беніца* ж. – Кам. (ЖНС), *вісельнік* м. – Глыб. (ЖНС), *ве́шальнік* м., *ве́шальшчык* м. – Жытк. (ТС), *сібе́рнік* м., *сібе́рніца* ж. – Чэрв. (Шатэрнік).

7.3. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ У ДАЧЫНЕННІ ДА ВЕРАВЫЗНАННЯ

Бязбожнік

Чалавек, які не верыць у Бога, не прызнае яго існавання.

бязбо́жнік м., *бязбо́жніца* ж. – паўн.-зах. з., Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, СПЗБ, Станкевіч), *нязбо́жніца* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *адро́чнік* м., *атро́шнік* м. 'той, хто адрокся ад Бога' – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *атрачэ́ннік* м. 'пра таго, хто не выконвае царкоўных абрадаў' – мясц. (Насовіч), *анцíхрыст* м. 'бязбожнік, адшчапенец' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *лю́тар* м. устар. – Зэльв. (Сцяцко), *недаве́рак* м. 'няверуючы, дрэнны чалавек' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *бязве́рак* м., *бязве́рка* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бязве́рнік* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *басурма́нка* ж. 'парушальніца паста, якая не мае павагі да якой-н. святыні' – мясц. (Насовіч), *íрад* м. 'вораг, бязбожны чалавек', *íрадка* ж. 'бязбожная жанчына' – мясц. (Насовіч).

Вернік

Чалавек, які прызнае існаванне Бога, належыць да вядомага веравызнання.

багабо́йлівы прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *багамале́нны* прым. ’набожны’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *маліто́ўны* прым. – Лоеў. (Янкова), *язу́сак* м. ’набожны чалавек’ – Клецк. (НЛ), *ве́рнік* м., *ве́рніца* ж. ’веруючы чалавек, які належыць да вядомага веравызнання’ – мясц. (Станкевіч), *мо́длы* прым. ’набожны’ – Маладз. (СЦБ), *набо́жны* прым. – мясц. (Насовіч), *пабо́жны* прым. ’набажны’ – мясц. (Станкевіч), *пры́хаматлівы* прым. ’пра таго, хто верыць у забабоны’ – мясц. (Станкевіч), *зако́нніца* ж. ’веруючая, якая няўхільна выконвае пастулаты царквы’ – Валож. (СЦБ), *святы́* прым. ’пра чалавека самай шчырай веры і бездакорных паводзін’ – мясц. (Станкевіч).

Грэшнік

Чалавек, які парушае прынятыя ў канфесійным асяроддзі каноны.

грахаво́днік м., *грахаво́дніца* ж. – Гл. (Янкоўскі), *праграшэ́ннік* м., *праграшэ́нніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі).

Ератык

Адступнік ад канонаў веры.

недаве́рак м., *недаве́рка* ж. – мясц. (Насовіч, Бялькевіч), *палуве́рак* м. – мясц. (Насовіч), *адшчапе́нец* м., *адшчапе́нка* ж. ’адступнік(іца) ад канонаў веры, раскольнік’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *герaты́к* м., *гераты́чка* ж. – мясц. (Насовіч), *гараты́к* м., *гаратычка* ж. – мясц. (Станкевіч).

Іншаверац

Пра чалавека, чыё веравызнанне адрозніваецца ад веравызнання тутэйшых людзей.

паганін м. 'нехрысціянін' – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Насовіч), *анціхрыст* м., *антыхрыст* м. 'няверны' – мясц. (Насовіч), *басурма́н* м. 'пра чалавека, хто не спавядае хрысціянскай веры' – мясц. (Насовіч), *інаве́рнік* м. – мясц. (Насовіч), *не́хрысць* ж. зб. 'пра інавернікаў і ўсіх, хто не прайшоў праз абрад хрышчэння' – мясц. (Насовіч); **чалавек, які змяніў веру:** *пярэ́варацень* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *перава-ро́цень* м. – мясц. (Станкевіч), *пераваро́тнік* м. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *пярэ́радак* м. – Кам. (ЖНС), *абе́рнуты* прым. у знач. наз. – мясц. (Насовіч), *перакі́днік* м. – мясц. (Станкевіч), *пярэ́кста* м., *пярэ́кстка* ж., *прэ́кста* м., *перакшчэ́нец* м., *пярэ́хрыст* м., *вы́краст* м., *вы́кста* м. і ж., *вы́храст* м., *вы́храстка* ж. – мясц. (Насовіч).

Манашка

Жанчына, якая дала абяцанне весці аскетычны лад жыцця ў адпаведнасці з канонамі пэўнай царкоўнай абшчыны.

мана́шка ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *чарні́ца* ж. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *чарну́шка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *зако́нніца* ж. – Валож. (СЦБ), *базы-лія́нка* ж. 'рымска-каталіцкая манашка, якая належыць да ордэна святога Васіля' – мясц. (Насовіч).

Нехрысць

Характарыстыка нехрышчонага дзіцяці.

няхры́шчаны прым. 'пра дзяцей' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *не́хрысць* м. – Чэрв. р., Ельск. (Мат. Гом., Шатэрнік), *не́-хрысцень* м. і ж. 'нехрышчонае дзіця' – Лоеў. (Мат. Гом.).

Хрысціянін

Які спавядае хрысціянскую веру і прайшоў абрад хрышчэння.

хрысьцяні́н м., *хрысьця́нка* ж. – Лаг. (Станкевіч), *хрыш-чэ́нік* м. – Гл. (Янкоўскі), *хры́шчаны* прым. – мясц. (Станкевіч), *хрэ́шчаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *хрошчо́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *ахрэ́шчаны* прым. – мясц. (Насо-

віч), *кшчо́ны* прым. – паўн.-зах. з., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *акшчо́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *навакшэ́нец* м., *навакшчо́ны* прым. – 'пра таго, хто прайшоў абрад хрышчэння ва ўзроставым стане' – мясц. (Насовіч).

Іншыя назвы: *бапты́ст* м. 'баптыст' – мясц. (Станкевіч), *бапты́стая* ж. 'баптыстка' – мясц. (Станкевіч); *будды́ст* м. 'будыст' – мясц. (Станкевіч), *будды́стая* ж. 'будыстка' – мясц. (Станкевіч); *евангяліста* м. 'евангеліст' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *катáлік* м. 'каталік' – Смарг., Чэрв. (Станкевіч, Насовіч), *катáлічка* ж. – Смарг., Чэрв., Гл. (Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі); *абліва́нец* м. 'хрышчоны па каталіцкаму абраду; у пачатку XX ст. слова выйшла з ужывання' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *лаці́ннік* м., *лаці́нніца* ж. 'пра каталікоў лацінскага абраду' – мясц. (Станкевіч); *маска́ль* м., *маско́ўка* ж. 'пра старавераў' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *маско́ўскі* прым. 'які адносіцца да стараверaў' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *раско́льнік* м., *раско́льніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сталаве́р* м. – Гл. (Насовіч, Янкоўскі).

7.4. НАЗВЫ ЎДЗЕЛЬНІКАЎ ВЯСЕЛЬНАГА АБРАДУ

Сват

Мужчына, які як напярэдадні, так і на самім вяселлі кіруе ўсім абрадам.

сват м. – агульн. (ЖНС, 3 нар. сл., Мат. апыт.), *сва́таннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *дружко́* м. 'галоўны сват з боку маладога' – Чэрв. р., Кобр., Капыл. (ЖНС, 3 нар. сл., Шатэрнік), *дру́жка* м. – Віл. (3 нар. сл.), *марша́лак* м. – Віл., Лаг. (3 нар. сл., СЦБ), *ста́раста* м. – Малар. (ДСБ), *падста́раста* м. – Пін. (ДСБ), *кубе́льнік* м. 'сват, што вязе кубел (куфар, шафу) маладой у дом маладога' – Мядз. (Н. сл-сць), *сваты́* мн. 'сват, жаніх, а таксама родзічы жаніха, якія едуць сватаць дзяўчыну' – Віл. (3 нар. сл.).

Сват

Бацька мужа ў адносінах да жончыных ці бацька жонкі ў адносінах да мужавых бацькоў.

сват м. – агульн. (З нар. сл., Мат. апыт.), *сватове* зб. – Віц. р. (Каспяровіч),

Сваха

Жанчына, якая займаецца сватаннем.

сваха ж. – Віл. (З нар. сл.), *сватанніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *свацця* ж. – Віл. (З нар. сл.).

Свацця

Маці мужа ў адносінах да жончыных ці маці жонкі ў адносінах да мужавых бацькоў.

свацця ж. – агульн. (З нар. сл., Юрчанка, Мат. апыт.), *сваце́я* ж. – Навагр. (Н. сл-сць, З нар. сл.), *сваццiка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *сваха* ж. – Старадарож. (ЖНС, З нар. сл.).

Шафер

Удзельнік вясельнага абраду, які выконвае даручэнні па распарадку і ў час вянчання трымае над галавой жаніха (нявесты) вянец.

шафер м. – Брэсц. (ДСБ), *шахвір* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *бруснік* м. – Пух., Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ, Шатэрнік), *дружбант* м. – Валож. (ЖС), *дружко* м., *дружкі* мн. ’хлопцы, якія суправаджаюць жаніха, калі той едзе за нявестай’ – Віц. р., Кобр. (ЖНС, Каспяровіч), *чашнік* м. – Зэльв., Бяроз. (ДСБ, Н. сл-сць), *брат* м. – Кобр. (ЖНС), *першы брат* м. – ’першы шафер’ – Кобр. (ЖНС), *падкняжы* м., *падкняжа* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *наме́снік* м. ’шафер’ – Леп. (ЖНС), *падмаладзінец* м. – Леп. (ЖНС), *памалоды* м. ’шафер’ – Кам. (ЖНС), *пакоснік* м. – Валож. (СЦБ), *закоснік* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *дружына* н. зб. ’шафер і шаферкі на вяселлі’ – Уздз. (Мат. мін.-мал.); *шыферыца* ж. ‘сяб-

роўка нявесты; яна знаходзіцца пры нявесце да канца вяселля' – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *ша́ферка* ж. – Брэсц. (ЖНС), *шахвярніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дру́жка* ж. – Чэрв. р., Капыл., Кобр., Брэсц., Іван. (ДСБ, ЖНС, З нар. сл., Шатэрнік), *падру́жка* ж. – Дзярж. (СЦБ), *пе́ршая дружка* ж. 'галоўная шаферка' – Кобр. (ЖНС), *бая́рка* ж., *бая́ркі* мн. – Віц. р., Мёр., Віл. (Каспяровіч, НС, З нар. сл.), *бо́льшанка* ж. 'шаферка' – Віл. (СЦБ), *марша́лка* ж. 'старшая шаферка' – Віц. р. (Каспяровіч), *паднявё́сніца* ж. 'адна з былых блізкіх сябровак нявесты' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Валачобнікі

валачо́бнік м., *валачо́бнікі* мн. – Віц. р. (ЖНС, Каспяровіч, Станкевіч), *валачэ́бнік* м. – Пух., Валож., Беш. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, СЦБ), *валачо́бны* прым. у знач. наз. – Уздз., Барыс., Віл., Валож. (СЦБ, ЖС), *валачо́ннік* м. – Пух., Уздз., Стаўб. (Станкевіч, СЦБ), *валачэ́ўны* прым. – Валож. (ЖС), *веліко́нны* прым. – Валож. (ЖС), *механо́ша* м. 'чалавек, які насіў мех валачобнікаў' – Смал. (СЦБ).

Іншыя назвы: *бая́рка* ж. 'удзельніца вясельнага абраду з боку жаніха' – Леп., Віл. (З нар. сл., ЖНС), *сва́шка* ж. – Віл., Валож. (З нар. сл., ЖС), *бая́рын* м. 'удзельнік вясельнага абраду з боку маладой' – Віл. (З нар. сл.), *наме́снік* м. – Віл. (З нар. сл.), *вясе́льнік* м. 'удзельнік вяселля' – Пух., Барыс., Лельч. (СЦБ, Мат. Гом.), *весялко́выя* мн. 'госці на вяселлі' – Старадарож. (ЖНС), *пазва́нік* м. – 'чалавек, запрошаны на вяселле' – Акц. (Мат. Гом.), *свадзёбнік* м., *свадзёбніца* ж., *свадзе́бнік* м., *свадзе́бніца* ж., *сва́дзьбашнік* м., *сва́дзьбашніца* ж. іран. 'госць на вяселлі, аматар да вяселляў' – Мсцісл. (Юрчанка), *вазніца* м. 'ездавы, які вязе маладых пад вянец або распісвацца' – Віл. (З нар. сл.); *жаніх* м. – агульн. (З нар. сл., Мат. апыт.), *маладзе́нец* м. – Віл. (СЦБ), *мло́ды* м. 'жаніх' – Астр. (Н. сл-сць), *мало́йчык* м. – Віл. (З нар. сл.), *князь* м. 'жаніх' – Віл. (З нар. сл.), *завіва́льніца* ж. 'удзельніца вясельнага абраду, якая завівае маладую ў чапец' – Пух., Капыл. (З нар. сл., СЦБ), *зако́снік* м. 'родны ці стрыечны брат маладой, які вядзе

яе на пасад' – Віц., Мядз., Маладз. (З нар. сл., СЦБ), *закóсніца* ж. 'удзельніца вясельнага абраду з боку маладой' – Смал. (СЦБ), *пакóснік* м. 'хлопец з дружыны нявесты' – Валож. (ЖС), *патскóснік* м. 'брат або родзіч, які заплятае валасы маладой у дзве касы', 'меншы брат, родзіч маладой, які расплятаў ёй касу' – Віл. (З нар. сл.), *каравáйніца* ж. 'жанчына, якая пячэ каравай на вяселле' – Віл., Чэрв. (З нар. сл., Шатэрнік), *нявéстка* ж. – агульн. (Мат. апыт.); **нявеста:** *маладáя* ж. – Буда-Каш., Чач., Браг. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *маладýха* ж. – Круп., Віл. (З нар. сл., СЦБ), *княгíня* ж. – Віл., Клецк. (З нар. сл., Мат. мін.-мал.), *павівáяначка* ж., *спавівáяначка* ж. 'пра нявесту, якой убралі валасы па ўзору замужніх жанчын' – мясц. (Федароўскі), *паязжáне* мн. 'госці на вяселлі, якія вязуць прыданае', *паяжжáне* мн. 'жаніх, дружкі, сваякі з гасцямі ў вясельным абрадзе' – Зах.-бран. р., Віц. р. (Каспяровіч, Растаргуеў), *прыдáнка* ж., *прыдáначка* ж., *прыдáнкі* мн. 'сяброўка маладой, радзей сваячка, якая збірае для яе падарункі і дапамагае шыць вясельны ўбор' – Віл., Зах.-бран. р., Малар., Брэсц. (З нар. сл., ЖНС, НЛ, Федароўскі, Растаргуеў), *прыдáнкі* мн. 'замужнія жанчыны – удзельніцы вяселля' – Капыл. (З нар. сл.), *прыдáнкі* мн., *прудáнкі* мн. 'госці з боку нявесты, які вязуць прыданае нявесты да жаніха' – Віц. р., Іван. (Каспяровіч, ДСБ), *прудáны* мн. 'госці з боку нявесты, якія суправаджаюць яе ў дом жаніха' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *прыдáныя* мн. 'шлюбны поезд ад маладой' – Віл. (З нар. сл.), *прыдáні* мн. 'госці з дома нявесты' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Вясельны поезд або дружына

дружы́на зб. 'усе члены на вяселлі: госці жаніха ці нявесты', 'родныя маладых'– Віц. р., Уздз., Чэрв., Віл. (З нар. сл., Каспяровіч, Мат. мін.-мал., СЦБ), *дрýжба* ж. зб. – Мядз. (СЦБ), *вясéлля* н. зб. – Віл. (З нар. сл.), *вясéльны пóезд* м. – Віл. (З нар. сл.), *пóезд* м. 'асобы, якія суправаджаюць нявесту да вянца' – мясц. (Насовіч), *сваты́* мн. – Віл. (З нар. сл.), *урáд* м. 'сваякі жаніха, якія прыязджаюць да

маладой', 'сваякі жаніха на вяселлі'– Стол. (ДСБ, НЛ), *вячэ́рнікі* мн. 'госці нявесты, якія едуць да жаніха, вячэрні поезд гасцей нявесты' – Віц. р. (Каспяровіч).

7.5. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ ПА ІХ САСЛОЎНАЙ ПРЫНАЛЕЖНАСЦІ, АГУЛЬНЫМ ГРАМАДСКІМ СТАТУСЕ

Батрак

Наёмны сельскагаспадарчы рабочы.

батра́к м., *батра́чка* ж. – пераважн. агульн. (ЛАБНГ, ЖНС, ТС, Каспяровіч), *па́рабак* м. – Віц. р., Смален. р., Чэрв., Барыс., Лід., Кобр., Драг., Стол., Жытк., Буда-Каш., Чач. (ЛАБНГ, Дабравольскі, Каспяровіч, ДСБ, ЖНС, ТС, Шатэрнік, Янкова, Мат. апыт.), *парабча́нка* ж. – Шарк., Смарг. (ЛАБНГ), *рабо́тнік* м., *рабо́тніца* ж. – Віц. р., паўн.-зах. з. (Каспяровіч, СПЗБ), *на́йміт* м. – Нараўл., Стол., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *на́ймітка* ж. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Жытк., Маст. (ЛАБНГ, Каспяровіч, СПЗБ, Шатэрнік, ТС), *наймі́тка* ж. – Гл., Лун. (ЛАБНГ), *на́ymічка* ж. – паўдн.-зах. д., зах.-пал. г., сярэд.-бел. г., Верхнядзв., Пол., Гар. (ЛАБНГ, ТС, Юрчанка), *служа́нка* ж. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., гродз.-бар. г., спрадычна паўн. р. (ЛАБНГ), *служэ́бка* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *чаля́днік* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *чаля́дка* ж. – Гом. р., поўдзень Маг. р., усх.-маг. р., паўн.-зах. р. (ЛАБНГ, Бялькевіч, СПЗБ), *чаля́дніца* ж. – паўн.-зах. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *надзённіца* ж. – Чэрык. (ЛАБНГ), *надзёншчыца* ж. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *чу́жнік* м. – Лаг. (Варлыга), *чужні́к* м. – Лоеў. (Янкова), *пахо́лак* м. – Стол. (ТС).

Бежанец

Чалавек, які па нейкай прычыне пакінуў пастаяннае месца жыхарства; уцякач.

бе́жанец м., *бе́жанка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *бягля́к* м., *бягля́чка* ж., *ізбе́г* м. – мясц. (Насовіч), *уцяка́ч* м., *уцяка́чка* ж., *уцёклы* прым. – мясц. (Насовіч).

Беспрацоўны

Пра чалавека, які нідзе не працуе.

беспрацоўны м. – Гродз. (Цыхун), *безработны* м. – Зэльв. (Станкевіч, Сцяцко).

Кіраўнік

Асоба, якая кіруе работай або грамадой.

кіраўнік м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *кіроўнік* м. – Стаўб. (СЦБ), *кіраўнічы* м. – Лаг. (Варлыга), *кіраўніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *начальнік* м. – паўн.-зах. з., Гл., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка, Янкоўскі), *управіцель* м. – Гом. р., Смален. р., Смарг., Мсцісл. (Дабравольскі, НЛГ, Сл. Гродз., Юрчанка), *управіцелька* ж., *управіцельніца* ж. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *камандзёр* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *камандзер* м. – Чэрв. (Станкевіч),

Пан

Чалавек з прывілеваных класаў; памешчык, дваранін.

пан м. – агульн. (ГЧ, Дабравольскі, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Насовіч, Растаргуеў, ТС, Станкевіч, Шатэрнік, Цыхун, Янкоўскі), *пáня* ж. – Віц. р., Смален. р., Зах.-бран. р., Мсцісл. (Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка, Янкоўскі, Растаргуеў), *пáніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *панóк* м. ’незаможны пан’ – Зах.-бран. р., Смален. р., Гл., Чэрв. (Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *палýпан* м. ’тое, што і *панок*’ – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *палупáнак* м. ’тое, што і *панок*’ – Карэл. (ЖНС), *падпáнак* м. ’тое, што і *панок*’ – мясц. (Станкевіч).

Рэвізор

рэвізóр м. – Буда-Каш., Чач. (Мат. апыт.), *левізóр* м. – мясц. (Насовіч), *аглéдчык* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *інспéк-*

тар м. – паўн.-усх. з., Смален. р. (Дабравольскі, СПЗБ), *праве́ршчык* м. – Гл. (Янкоўскі).

Сакратар

Чалавек, які займаецца справаводствам.

сакрата́р м., *сакрата́рка* ж. – паўн.-зах. з., Гом. р. (СПЗБ, Станкевіч, НЛГ), *секлята́рь* м., *секлята́р* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Насовіч), *пі́сарык* м. 'пісар, пісарчук' – Гом. р. (НЛГ), *пісарчу́к* м., *пі́счык* м., *пісьмаво́д* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Селянін

Той, хто працуе ў сельскай гаспадарцы, вясковец.

селянін м. – агульн., акрамя Віц. р., захаду паўн.-зах. з. і захаду зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *сялю́к* м., *сялю́чка* ж. – 'зневажальная назва селяніна/сялянкі' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *гаспада́р* м. – паўн.-зах. з., захад зах.-пал. г., Чэрв., Бярэз. (ЛАБНГ), *аспада́р* м. – захад паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *крэсцья́нін* м., *крэсцьянін* м., *хрысцья́нін* м. – усх. з., Смален. р., спарадычна на астатняй тэрыторыі (ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі), *мужы́к* м. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Насовіч, ТС), *мужы́чка* ж. – Жытк. (ТС), *зямля́нін* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *земляро́б* м. – Пол. (ЛАБНГ), *ро́льнік* м. – Воран. (Мат. Гродз.).

Шляхціч

Дробнапамесны дваранін у Польшчы, Літве і на Беларусі.

шля́хціч м. – Віц. р., Смарг. (Каспяровіч, Станкевіч), *шля́хчыч* м. – Гл. (Янкоўскі), *шля́хціц* м. – Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *шляхця́нка* ж. – Вілен. р., Віц. р., Смален. р., Чэрв. р. (Дабравольскі, ЖНС, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *шляхцю́к* м. зневаж. – Смарг., Карэл., Чэрв. (НЛ, Станкевіч, Шатэрнік), *шляхту́н* м. зневаж. – Стол.

тар м. – паўн.-усх. з., Смален. р. (Дабравольскі, СПЗБ), *правéршчык* м. – Гл. (Янкоўскі).

Сакратар

Чалавек, які займаецца справаводствам.

сакратáр м., *сакратáрка* ж. – паўн.-зах. з., Гом. р. (СПЗБ, Станкевіч, НЛГ), *секлятáрь* м., *секлятáр* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Насовіч), *пíсарык* м. 'пісар, пісарчук' – Гом. р. (НЛГ), *пісарчýк* м., *пíсчык* м., *пісьмавóд* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Селянін

Той, хто працуе ў сельскай гаспадарцы, вясковец.

селянíн м. – агульн., акрамя Віц. р., захаду паўн.-зах. з. і захаду зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *сялю́к* м., *сялю́чка* ж. – 'зневажальная назва селяніна/сялянкі' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *гаспадáр* м. – паўн.-зах. з., захад зах.-пал. г., Чэрв., Бярэз. (ЛАБНГ), *аспадáр* м. – захад паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *крэсцья́нін* м., *крэсцьянíн* м., *хрысцья́нін* м. – усх. з., Смален. р., спарадычна на астатняй тэрыторыі (ЛАБНГ, Бялькевіч, Дабравольскі), *мужы́к* м. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Насовіч, ТС), *мужы́чка* ж. – Жытк. (ТС), *зямля́нін* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *землярóб* м. – Пол. (ЛАБНГ), *рóльнік* м. – Воран. (Мат. Гродз.).

Шляхціч

Дробнапамесны дваранін у Польшчы, Літве і на Беларусі.

шля́хціч м. – Віц. р., Смарг. (Каспяровіч, Станкевіч), *шля́хчыч* м. – Гл. (Янкоўскі), *шля́хціц* м. – Чэрв. р. (Насовіч, Шатэрнік), *шляхця́нка* ж. – Вілен. р., Віц. р., Смален. р., Чэрв. р. (Дабравольскі, ЖНС, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *шляхцю́к* м. зневаж. – Смарг., Карэл., Чэрв. (НЛ, Станкевіч, Шатэрнік), *шляхтýн* м. зневаж. – Стол.

(ТС), *шляхтунéц* м. зневаж. – Гом. р. (НЛГ), *лях* м. – Жытк. (ТС), *лягшóўка* ж. – Жытк. (ТС).

7.6. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ ПА МЕСЦЫ ЖЫХАРСТВА І МІЖАСОБАВЫХ АДНОСІНАХ

Вораг

Той, хто знаходзіцца ў стане варожасці з кім-н., непрыяцель.

вóраг м. – Віц. р., Чэрв. р., Стол., Жытк. (Каспяровіч, Насовіч, ТС, Шатэрнік), *враг* м., *аўрáг* м., *аўрáжы* прым. 'які адносіцца да ворага' – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *урáг* м. – Жытк. (ТС), *урáжа* м. – Лоеў. (Янкова), *уражнíца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *працíвень* м. – Гл. (Янкоўскі).

Жыхар

Той, хто пражывае дзе-н., насельнік.

жыхáр м. – Смален. р., Пол. (Станкевіч), *жыíцель* м. – Чач. (ГЧ), *жылéц* м., *жылíца* ж. – мясц. (Насовіч); **чалавек, які жыве ў горадзе:** *гарадскí* прым. – Буда-Каш., Чач., Гом. (Мат. апыт.), *мешчанíн* м. – мясц. (Станкевіч); **чалавек, які жыве ў вёсцы, вясковец:** *селавы́* прым. – Глыб., Чэрв., Свісл. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., СПЗБ), *селявíк* м. – Маст. (Сл. Гродз.), *сéльскі* прым. – Стол. (ТС), *селянíн* м. – Жытк. (ТС), *дзеравéнскі* прым. – Стол., Буда-Каш., Чач., Гом. (ТС, Мат. апыт.), *дзеравéнец* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Зваротныя словы

васпáн м. 'ветлівы зварот да паважанага чалавека' – Віц. р., Чэрв. р. (Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік); *васáн* м. – Віц. р. (Каспяровіч); *васпáне* ж. – Віц. р. (Каспяровіч); *васпáнна* ж. – мясц. (Насовіч); *пáні* ж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *панюхна* ж. – Стол. (ТС); *пáні-мáтка* ж. 'пры звароце да гаспадыні' – мясц. (Насовіч); *панóве* зб. 'ужываецца пры звароце да групы людзей' – мясц. (Насовіч), *вáшаць* м. і ж.

’зварот да паважанага чалавека’ – Чэрв. р. (Шатэрнік); *імо́сьценька* м. і ж. ’ваша міласць’ – Віц. р. (Каспяровіч); *зязю́ля* ж. ’ласкальны зварот да жанчыны’ – Чэрв. р. (Шатэрнік); *куку́ля* ж. ’тое, што і *зязюля*’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *кацубо́к* м., у выразе: *кацубо́к-га́лубок*; *кацубі́ха* ж., у выразе: *кацубіха-галу́біха*’ – мясц. (Федароўскі), *ко́тка* ж. ’даражэнькая’ – Лун. (ДСБ); *катко́* ж. ’даражэнькая’ – Драг. (ДСБ), *лю́бенькі* м., *лю́бка* ж., *лю́бачка* ж., *мі́лы* м., *мі́лка* ж. ’ласкальныя звароты да дарагога чалавека’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *та́йка* ж. ’зварот да сяброўкі’ – Браг. (Н. сл-сць).

Знаёмы

Пра чалавека, якога ведаюць.

знаёмы прым. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *знаёмцы* мн. – Светлагор. (Мат. Гом.), *знаками́ец* м. – Бял. (Яўсееў), *зна́мы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *зна́ны* прым. – Стаўб. (Мат. мін.-мал., Насовіч), *знако́мец* м. – Стол. (ТС), *знако́мы* прым. – Мазыр. (ГЧ), *знако́мка* ж. ’знаёмая’ – Лоеў. (Янкова), *добры знаёмы* – мясц. (Станкевіч).

Падарожнік

Чалавек, які разам едзе, ідзе.

падаро́жнік м. – Віц., Мядз., Валож., Зэльв., Ваўк., Бабр., Добр., Касц., Чэрык., Пруж., Бяроз., Івац., Ганц., Лун., Пін. (ЛАБНГ); *падаро́жны* м. – Бераст., Зэльв., Баран., Касц., Бяроз., Івац., Лун., Пін., Стол. (ЛАБНГ), *спадаро́жнік* м. – Смарг., Стаўб. (ЛАБНГ, Станкевіч), *спадаро́жны* м. – Віц. (ЛАБНГ), *папу́тнік* м. – паўн.-зах. з., Пол., Кір., Івац., Рэч., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *папу́тніца* ж. – Паст., Ашм., Пух. (ЛАБНГ), *папу́тны* м. – агульн., пераважна ўсх. з. (ЛАБНГ), *папу́тні* м. – Беш., Петр. (ЛАБНГ), *спапу́тны* м. – Стаўб. (ЛАБНГ), *спу́тнік* м. – Лід. (ЛАБНГ), *папу́тчык* м., *папу́тчыца* ж. – агульн., пераважна ўсх. з. і зах.-пал. г. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *папу́тчы* м. – Слаўг.

(ЛАБНГ), *падсе́дак* м. ’спадарожны, што падсеў у дарозе на воз’ – Жытк. (ТС).

Памочнік

Той, хто дапамагае ў чым-н.

памо́чнік м., *памо́чніца* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *памачнік* м., *памачніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *памо́чны* прым., *памо́жны* прым. – мясц. (Станкевіч), *памага́льнік* м., *памага́льніца* ж. – Чач., Зэльв. (Насовіч, Станкевіч, Сцяцко, Мат. апыт.), *памага́ннік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *памага́тар* м. – Слон., Зэльв. (ЖНС, Сцяцко), *памага́ч* м., *памага́чы* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *напа́рыч* м. ’той, хто працуе разам, напарнік’ – Лоеў. (Янкова), *паплéчнік* м. ’пра таго, хто ўмее працаваць сумесна з кім-н.’ – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *падсабле́ннік* м. – Чач. (Мат. апыт.), *супра́жнік* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.).

Таварыш

Той, хто знаходзіцца ў прыязных, сяброўскіх адносінах з кім-н.

пабрацім м., *пабрацімка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *тава́рыш* м. – Чэрвен. р., Смален. р. (Шатэрнік, Дабравольскі), *ся́бра* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *ся́бар* м. – Чэрвен. р. (Шатэрнік), *прыя́цель* м. – Жытк. (ТС), *кампа́н* м. – Ваўк. (Сцяшковіч), *хаўру́сьнік* м. ’таварыш, саюзнік’ – Чэрвен. р. (Шатэрнік), *хаўру́сьніца* ж. ’сяброўка, саюзніца’ – Чэрвен. р. (Шатэрнік), *дзе́ўка* ж. ’партнёрка’ – Круп. (СЦБ).

Сусед

Чалавек, які жыве паблізу каго-н. або побач з кім-н.

сусе́д м., *сусе́дка* ж. – агульн. (ГЧ, ЖНС, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Насовіч, Растаргуеў, СПЗБ, Шатэрнік, Янкоўскі, Мат. апыт.), *сусе́дзі* мн. – агульн. (ГЧ, Станкевіч, Мат. апыт.), *сусе́дзя* мн. – Гродз. (СПЗБ), *сусе́дства* н. зб. –

мясц. (Насовіч), *сусе́ды* мн. – Вілен. р., Смарг., Воран., Пруж., Браг. (СПЗБ, ГЧ), *сусяды́* мн. – Віл., Навагр. (СПЗБ, Станкевіч), *са́сед* м., *сусе́дзь* м., *сасе́дка* ж. – Жлоб., Буда-Каш., Лоеў., Чач. (ГЧ, Мат. апыт., Янкова), *сасе́дзі* мн. – Чав. (ГЧ), *сасе́душка* м. – Смален. р. (Дабравольскі),

Сябар

Добра знаёмы чалавек, з якім падтрымліваюцца даверлівыя і раўнапраўныя адносіны.

друг м. – усх. з., зах.-пал. г., Смален. р., Брасл., Лід., Стаўб., Нясв., Бераст., Баран., Слуц. (ЛАБНГ, ТС, Дабравольскі), *другі́* мн., *друж'я́* мн., *друззё* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *дружа́к* м. – Паст., Валож., Асіп., Слаўгарад., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *дружа́ка* м. – Маладз., Леп., Мін., Бярэз., Бых., Слаўгар., Саліг., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *дружба́к* м. – спарадычна зах.-пал. г., спарадычна цэнтр. частка пал. р., Валож., Слуц., Бых., Бабр. (ЛАБНГ), *дружба́нт* м. – Маст. (ЛАБНГ), *дружбі́ст* м. – Іўеў., Пруж., Іван., Лун. (ЛАБНГ), *дружбя́к* м. – спарадычна паўн. частка паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *дружа́ка* м. 'шчыры сябра' – Лаг., Лоеў. (Варлыга, Янкова), *дружо́к* м. – Лоеў., Смал. (СЦБ, Янкова), *дружэ́нны* прым. 'сяброўскі' – Жытк. (ТС), *падру́га* ж. 'сяброўка' – Пух. (СЦБ), *тава́рыш* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Насовіч), *тава́рышч* м. – Чач. (ГЧ), *тава́рышка* ж. – Гл., Уздз. (Мат. мін.-мал., Янкоўскі), *ся́бра* м. – Лаг. (Варлыга), *сябру́к* м. – Гом. р. (НЛГ), *прыя́цель* м., *прыі́яцель* м. – паўн.-зах. з., Браг. (ГЧ, СПЗБ, Станкевіч), *прыя́тчык* м. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *та́йка* ж., *та́ечка* ж. 'сардэчная сяброўка, якой давяраюцца патаемныя думкі' – усх.-маг. р., Гом. р., Бялын., Чав., Чач. (Бялькевіч, НЛГ, Кучук, Станкевіч, Мат. апыт.), *ге́йка* ж. 'сяброўка' – Свісл. (Мат. дыял. сл.), *жу́дра* м., *жудра́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кале́га* м. – Брасл., Мёр., Воран., Дзятл., Кам., Брэсц., Малар. (ЛАБНГ), *калі́ўка* м. ласк. – Смален. р. (Дабравольскі), *кампанёр* м., *кумпа́нка* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *капма́н* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *ко́мпа́н* м., *канпа́н* м. 'сябрук, таварыш, хаўруснік, кам-

паньён' – Стол. (ТС), *кунпа́н* м. – Лаг. (Варлыга), *куле́га* м. – паўн.-зах. з. (Н. сл-сць, СПЗБ), *каляжа́нка* ж., *куляжа́нка* ж. – паўн.-зах. з., Стаўб., Маладз. (СРЛГ, СПЗБ, СЦБ), *пара́да* м. 'дарадчык, друг сардэчны' – мясц. (Дабравольскі); **сяброўка:** *тава́рышка* ж. – Віц. р., Чэрвен. р., Смален. р., Кам., Жытк., (ТС, ДСБ, Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік), *каліжа́нка* ж. – Брэсц. (ДСБ), *падру́жка* ж. – Жытк. (ТС), *кампа́нка* ж., *канпа́нка* ж. – Жытк. (ТС), *кунпа́нка* ж. – Лаг. (Станкевіч), *дружа́ка* ж. – Жытк. (ТС), *сябры́ня* – мясц. (Станкевіч), *сяброу́ка* ж. – мясц. (Станкевіч), *прыяцёлка* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *прыя́целка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі).

Тутэйшы

Пра чалавека, які жыве ў гэтай вёсцы, у гэтым горадзе; мясцовы.

тутэ́йшы прым. – Вілен. р., Беластоц. р., Віл., Воран., Паст., Астр., Лід., Зэльв. (СПЗБ), *ту́ташні* прым. – Свісл., Раг. (Мат. Гродз., СПЗБ), *ту́тышні* прым. – Чач. (ГЧ), *на́шаскі* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *на́шанец* м. – Лаг. (Варлыга), *на́скі* м. – Лаг. (Варлыга).

Чужы

Пра немясцовага чалавека.

чужа́к м. – Лаг., Бярэз. (Варлыга, СПЗБ), *чужы́к* м. – Лоеў. (Янкова), *чужы́нец* м. – Лаг. (Варлыга), *чужаніца* м. і ж., *чужы́ня* м. і ж. – Паням. р. (Федароўскі), *чужанін* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *чуж-чужына́* м. і ж. – Лоеў. (Янкова), *чужазе́мец* м. – Лаг. (Варлыга, Насовіч), *чужазе́мка* ж. – Паням. р. (Федароўскі), *чужапа́нец* м. 'чалавек з другога маёнтку, а таксама з другой воласці і нават дзяржавы' – мясц. (Насовіч), *набро́да* м. і ж. – Гом. (Мат. Гом.), *на́дрыдзень* м. – Гом. (Н. сл-сць), *набро́дны* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *набро́жы* прым. 'пра таго, хто раптоўна трапіў у нейкае месца' – Смален. р. (Дабравольскі), *прыбро́д* м. 'бадзяга,

які дзе-н. пасяліўся' – мясц. (Насовіч), *прыблу́д* м. 'лаянкавае на новапрыбылога чалавека' – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *прыблу́да* м. і ж. зневаж. – Брасл. (СПЗБ), *прыблу́дак* м. – Мін., Чач. (Насовіч, СПЗБ, Мат. апыт.), *перахаджа́лы* прым. 'прахожы' – мясц. (Станкевіч), *прыхо́джы* прым. – Паст., Віл. (СПЗБ), *прыхо́жы* прым. 'нетутэйшы, прышлы' – Вілен. р. (СПЗБ), *прыі́хадзень* м. 'чужынец' – Карэл. (Сл. Гродз.), *прыхо́дны* прым. 'чужынец' – мясц. (Насовіч), *прышле́ц* м. – мясц. (Насовіч), *захо́дзень* м., *захо́дка* ж. – мясц. (Насовіч), *захажа́лы* прым. – мясц. (Насовіч), *за́шлы* прым. – мясц. (Насовіч), *хадзя́ка* м. і ж. 'прахожы' – мясц. (Насовіч), *нае́жджы* прым. – Ветк. (Мат. Гом.), *перае́зжы* прым. 'пра чалавека, які пабыў недзе праездам' – мясц. (Насовіч), *прые́жанец* м. 'прыезджы чалавек' – Іўеў. (Сл. Гродз.), *на́валач* м. і ж. – Светлагор. (Мат. Гом.), *навало́ка* м. пагард. – Гом. р. (НЛГ), *све́тнік* м., *све́тніца* ж. 'той, хто прыехаў са «свету», з далёкіх краёў' – Мсцісл. (Юрчанка), *брэ́йка* м. і ж. пагард. – Гом. (Мат. апыт.), *ге́вала* м. і ж. пагард. – Светлагор. (Мат. Гом.), *чы́лы* прым. – Бярэз., Чэрв., Смарг. (Сл. Гродз., СПЗБ), *мандро́вы* прым. 'пра чалавека, які вандруе, падарожнічае' – мясц. (Федароўскі).

8. НАЗВЫ ЧАСТАК ЦЕЛА ЧАЛАВЕКА І ЯГО ОРГАНАЎ

Азадак

Частка цела чалавека ніжэй спіны.

аза́дак м. – Чэрв. р., Стол., Жытк., Гом., Лельч. (ТС, НЛГ, Шатэрнік, Станкевіч, Насовіч, Кучук), *зад* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *задо́к* м. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *за́дніца* ж., *дупа* ж., *ду́пля* ж., *жо́па* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сра́ка* ж. – Віл., Чэрв. р. (СПЗБ, Шатэрнік, Насовіч), *купро́* н. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *гуз* м. – Зах.-бран. р. (Станкевіч, Растаргуеў), *фэ́ка* ж., *тул* м. – мясц. (Насовіч), *ме́ста* н. перан. – Жытк. (ТС); **ягадзіца:** *я́гада* ж. – Пух. (СЦБ), *я́гадзіца* ж. – Астр. (СПЗБ), *пелю́тка* ж. – Пін., Жытк. (ТС, НЛ, ЖС), *пелю́стка* ж. – Жытк. (ТС), *ты́лак* м. – Лях. (СПЗБ), *гу́рны* мн. – Латгал. р. (СПЗБ), *палаві́нкі* мн. – Гом., Лоеў. (НЛГ, Янкова).

Бок

Правая ці левая частка тулава ад пляча да таза.

бок м. – Смарг., Маладз., Чэрв., Люб., Гл., Стол., Жытк. (ТС, Мат. дыял. сл., Станкевіч, Янкоўскі), *бакаві́ца* ж. – Драг. (З нар. сл.), *бачы́на* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Барада, гл. Галава

Брыво, гл. Вока

Бядро

Частка нагі ў чалавека ад таза да калена.

бядро́ н. – Шарк., Мёр., Гарад., Навагр., Бял., Маг., Маз. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *сцягно́* н. – агульн., акрамя заходняй часткі паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Каспяровіч), *сцягня́к* м. – Мін. р., Дзятл., Карэл., Кобр. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гродз., Варлыга), *сця́гля* н. – Шчуч. (НЛ), *ку́льша* ж. – паўн.-зах. з., Люб., Кам., Петр., Маз. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Цыхун), *кульша́* ж. – Шарк., Глыб., Верхнядзв., Гарад., Віц., Смарг. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч), *кульшня́* ж. – Віц. (ЛАБНГ), *кле́шня* ж. – Навагр., Бяроз. (ЛАБНГ, Н. сл-сць), *клюшня́* ж. – Лаг. (ЛАБНГ), *клю́шня* ж. – Бых., Рэч. (ЛАБНГ), *клюшня́к* м. – Пух. (ЛАБНГ), *клушня́к* м. – Маладз. (АЛА), *кульма́* ж. – Смал. (АЛА), *ля́шка* ж. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Каспяровіч, Бялькевіч, Насовіч), *кумпя́к* м. – Верхнядзв., Паст., Астр., Ашм., Смарг., Пух., Старадарож. (ЛАБНГ, АЛА), *кунпя́к* м. – Брасл., Паст., Шарк., Пол., Валож., Дзярж., Кругл. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ), *клуб* м. – Маст., Пух., Старадарож., Чач. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. апыт.), *ця́глі* мн. – Чэрв., Уздз. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *галёнка* ж. – Паст., Гар., Докш., Круп., Лёзн., Бых., Кір., Клім., Капыл., Добр., Малар., Маз., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ, АЛА), *лы́тка* ж. – Гродз., Лёзн., Беш., Мсцісл., Добр. (ЛАБНГ, АЛА), *ля́дзве* мн. – Свісл. (Сл. Гродз., Станкевіч), *ле́два* мн. – Драг. (ЖНС), *купро́* н. – Свісл., Ваўк., Петр. (ЛАБНГ, Шаталава), *ву́да* ж. – Навагр. (АЛА), *пялю́тка* ж. – Пін. (Шаталава), *ле́шчаткі* мн. – Свісл. (Шаталава), *гна́ты* мн. – Гродз. (Цыхун), *лы́сцягі* мн. – Слон. (ЖС), *цлу́нак* м. – Валож. (АЛА); *у́дан* м. 'костка ў бядры' – Ваўк. (ЛАБНГ); **верхняя частка бядра чалавека:** *клуб* м., *клубы́* мн. – Смарг., Воран., Чэрв., Пух., Старадарож., Чач. (АЛА, Мат. Гродз., Шатэрнік, Станкевіч, Мат. апыт.), *клу́бы* мн. – Віц. р. (Каспяровіч).

Валасы

Валасяное покрыва на галаве чалавека.

валасы́ мн. – асн. мас. г. (ЛАБНГ, АЛА, ЖНшС, Мат. Гродз.), *во́ласы* мн. – спарадычна ўсх. з. (ЛАБНГ, АЛА), *ва-*

ло́сы мн. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *вало́ссе* н. зб. – Брасл., Мсцісл., Касц., Краснап., Кам., Брэсц., Кобр., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, ЖНшС, Растаргуеў), Дабравольскі, Юрчанка), *вало́сце* н. – Старадарож., Слаўг., Калінк., Малар. (ДСБ, АЛА), *во́лас* м. – Лаг. (АЛА), *валаса́* ж. – Маз. (АЛА), *ко́сы* мн. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., Віц., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, ЖНС, СЦБ, ЖС, НЛ, З нар. сл., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Сцяцко, Янкова, Шаталава, Мат. апыт.), *ко́смы* мн. зневаж. – Буда-Каш., Зах.-бран. р. (Мат. Гом., Растаргуеў), *чупры́* мн. іран. – Карэл. (Мат. Гродз.), *чэ́чкі* мн. экспр. – Лях. (СПЗБ), *чычакі́* мн. зневаж. – Зэльв. (Сцяцко); **доўгія непрычэсаныя валасы**: *па́тлы* мн. груб. – Брэсц., Жытк., Мсцісл., Зах.-бран. р. (ТС, ДСБ, Юрчанка, Растаргуеў), *па́клы* мн. зневаж. – Чач., Ветк. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *пе́тлахі* мн. экспр. – Верхнядзв., Дзятл., Маз., Браг. (Сл. Гродз., З нар. сл., Н. сл-сць, Шаталава), *пэ́йсы* мн. – Карэл., Чэрв., Гл., Лях., Стол., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Насовіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *пэ́йсахі* мн. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *бэ́йлы* мн. – Стол., Жытк. (ТС, НС), *каўтуны́* мн. – Ушацк., Бераст., Пух., Жытк. (ТС, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., ЖС), *каўтуне́ча* ж. зб. – Стол. (ТС), *калдуны́* мн. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *ку́длы* мн. экспр. – Віц., Смарг., Чэрв., Кам., Брэсц., Бяроз., Жытк., Чач., Лоеў., Зах.-бран. р. (ДСБ, ЖНшС, Станкевіч, Насовіч, Шатэрнік, Растаргуеў, Янкова, Мат. апыт.), *касмачы́* мн. – Іван., Ельск. (ЖНшС, Мат. Гом.), *касма́чча* н. зб., *ку́чма* ж., *ку́чмель* м. гумар., хахла́чча н. – Мсцісл. (Юрчанка), *касманы́* мн. – Гор. (Мат. Маг.), *касмы́нне* н. зб., іран. – Слаўг. (Мат. Маг.), *касмо́цце* н. зб. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *касмы́цце* н. груб. – Бял. (Яўсееў), *касмылі́* мн. груб. – Віц. р., Лаг., Бял. (Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Варлыга, Яўсееў), *ло́хмы* мн. неадабр. – Карэл. (Сл. Гродз.), *ле́ляхі* мн. адм. – Зэльв. (Сцяцко), *ля́мцы* мн. – Клецк. (НЛ), *ку́чмы* мн. – мясц. (Станкевіч), *ку́цмы* мн. груб. – Карэл. (Сл. Гродз.), *па́смы* мн. – Івац. (ЖНшС), *чо́лапухі* мн. – Драг. (ДСБ); **кучаравыя валасы**: *кучары́* мн. – Гом., Лоеў. (НЛГ, Янкова), *ку́чары* мн., *ярчукі́* мн. – Стол. (ТС), *гарахі́* мн. – Слуц. (ЖНшС), *га́рахі* мн. – Драг.

(ДСБ, ЖНС, ЖС, НЛ, Мат. апыт.), *ярахі* мн. – Драг. (ДСБ); **пасма валасоў**: *касмыль* м. груб. – Ушацк. (ЖС), *касмá* ж. – Слуц. (ЖНшС), *каслаўка* ж. – Лаг., Барыс. (Станкевіч); *каўмáк* м. ’клок валасоў’ – Стол. (ТС), *кýдла* ж. – мясц. (Насовіч); **локан валасоў:** *сýкры* мн. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *бýклі* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *кýдры* мн., *кýдзеркі* мн. памянш. – мясц. (Насовіч); *плéйтухі* мн. ’доўгія касмылі на галаве’ – Жытк. (ТС); **валасы, закручаныя на патыліцы**: *гýлька* ж. – Навагр. (СРЛ), *кýкла* ж. – Віц. р., Лаг. (Каспяровіч, Варлыга), *коўб* м. – Жытк. (ТС), *кукшын* м. – Чэрв. (Шатэрнік, Юрчанка); **зблытаны, збіты пук валасоў:** *каўтýн* м. – Чэрв., Люб., Стол., Жытк., Лоеў. (ТС, Станкевіч, Янкова), *лямец* м. – Гом. (Мат. Гом.), *зáлаб* м., *зáлабкі* мн. памянш. ’валасы каля лба’ – Чэрв. (Шатэрнік), *пэйсы* мн. ’валасы на вісках’ – мясц., Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі); **доўгія заплеценыя валасы**: *касá* ж., *кóсы* мн. – агульн., Зах.-бран. р., Смален. р. (АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Каспяровіч, Растаргуеў, Дабравольскі), *касіца* ж. – Вілен.р. (ЖНшС), *пляцёнка* ж. – Лун., Капатк. (АЛА); *віхóр* м. ’узнятая ўверх пасма валасоў’ – Віц. р., Лаг., Люб., Стол., Жытк., Браг. (ТС, Мат. Гом., Каспяровіч, Варлыга), *віхар* м. – Стол., Жытк. (ТС); **месца на галаве без валасоў:** *лысіна* н. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, Сл. Гродз., Каспяровіч, Янкоўскі), *плех* м. – Дзятл. (Мат. Гродз.), *плеш* м. – Жытк. (ТС), *плéшка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў); **пасма валасоў, якая спадае на лоб або ўзнімаецца над ілбом:** *чуб* м. – Віц. р., Чэрв., Люб., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч, Мат. апыт.), *чубóк* м. – Жытк., Чач., Лоеў. (ТС, Янкова, Мат. апыт.), *чубáйка* ж., *чубéйка* ж. – мясц. (Насовіч), *чубарóк* м. жарт., *хахляк* м. жарт. – Мсцісл. (Юрчанка), *чупрына* ж. – Віц. р., Зэльв., Лаг., Брэсц., Жытк., Зах.-бран. р., (ТС, ЖНшС, Каспяровіч, Насовіч, Варлыга, Сцяцко, Растаргуеў), *грыва* ж. – Брэсц. (ЖНшС), *гіра* ж. – Чэрв. р., Лід, Зэльв., Жаб., Кобр., Драг., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, ДСБ, НС, НЛ, ЖНшС, Сл. Гродз., Станкевіч, Сцяцко), *ерхá* ж. – Стол. (ТС), *хахóл* м. – Барыс., Мсцісл. (Мат. мін.-мал., Юрчанка), *грыўка* ж. – Смарг. (Станкевіч); **узнятая ўверх пасма валасоў:** *віхóр* м. – Віц. р., Лаг., Люб.,

Стол., Жытк., Браг. (ТС, Мат. Гом., Варлыга, Каспяровіч), *віхор* м. – Стол., Жытк. (ТС).

Вантробы

Унутраныя органы груднай клеткі і жывата.

вантро́бы мн. – Зэльв., Чэрв., Дзярж., Гл. (СЦБ, Мат. Гродз., Насовіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *утро́бы* мн., *пе́чані* мн., *бе́бехі* мн. – Стол. (ТС), *антро́бы* мн. – Петр. (Шаталава), *шлу́нне* н. зб. – спарадычна агульн., Зах.-бран. р. (ЖС, ЖНС, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Станкевіч, Растаргуеў, Яўсееў, Юрчанка, Насовіч, Каспяровіч, Янкоўскі, Мат. апыт.), *шлу́нкі* мн. – Віц., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Растаргуеў, Насовіч), *нутро́* мн. – Віц., Чэрв., Стол., Жытк. (ТС, Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *нутра́* мн. – Воран. (Мат. Гродз.), *нутры́* мн. – Лаг., Мсцісл. (Варлыга, Юрчанка), *ну́транасць* ж. – Мсцісл., Стол. (ТС, Юрчанка), *по́трах* м., *патрабе́шкі* мн., *бе́льтвы* мн., *бе́льтухі* мн., *бельбешэ́нне* н. зб., *хрыі́пцы* мн. – Жытк. (ТС), *по́трахі* мн. – Гл. (Мат. дыял. сл.), *па́трахі* мн., *печані́* мн., *лантухі́* мн. – мясц. (Станкевіч), *патрахі́* мн. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *пячэ́нне* н. груб. – Мсцісл. (Юрчанка), *бэ́бехі* мн. – Стол., Беластоц. р. (ТС, СПЗБ), *бэ́льбахі* мн. – Стол., Жытк., Гом. (ТС, Мат. Гом.), *лахтухі́* мн. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *гізу́нты* мн. – Брэсц., Драг., Лун. (ДСБ, НЛ, З нар. сл., Мат. апыт.), *жываты́* мн., *клу́нкі* мн., *чло́нкі* мн., *кіндзюхі́* мн., *шкілэ́ндзя* мн. – мясц. (Насовіч), *вы́хады* мн. – Віц. (Каспяровіч), *клёкі* мн. груб. – Смарг. (Сл. Гродз.), *трыбухі́* мн. – Драг. (ДСБ), *до́ння* н. – Мёр. (НС), *лу́н'е* н., *сяро́дка* ж., *сяро́дак* м., *чаро́вы* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *жаўткі́* мн. – Клецк. (НЛ), *каўбы́* мн. – Бял. (Яўсееў).

Вейкі, гл. **Вока**

Волас

Валаскі на скуры чалавека.

во́лас м., *валасо́к* м. памянш. – агульн., акрамя цэнтральнай і паўночнай частак паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Шатэрнік,

Каспяровіч, Станкевіч), *валáс* м. – Брасл. (СПЗБ), *валасіна* ж., *валасінка* ж. памянш. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС), *валасінá* ж. – паўн.-зах. з., паўн. р., Чэрык. (ЛАБНГ), *валасініна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *касіна* ж. – паўдн. р. (ЛАБНГ, ДСБ, ГЧ, Шаталава), *касінка* ж. – Слон., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *касінá* ж. – Рэч., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *кóсіна* ж. – Калінк. (ЛАБНГ), *кóска* ж. – Светлагор. (ЛАБНГ).

Вока

Орган зроку.

вóка н., *вóчы* мн. – агульн., Смален. р., Зах.-бран. р. (АЛА, СПЗБ, СЦБ, ДСБ, ГЧ, З нар. сл., Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў, Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі), *гóка* н., *гóчы* мн. – паўн.-зах. з., зах.-пал. г., (СПЗБ, ДСБ, З нар. сл., Мат. Гродз., Мат. апыт.), *вачанé* н., *вачанéты* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *вакó* н. – Гродз. р. (СРЛГ), *óка, очы* мн. – Астр., Стол., Жытк., Хойн., Беластоц. р., Смален. р. (ТС, ЖНшС, ГЧ, Мат. Гродз., Дабравольскі), *ачкó* н. – Смарг., Бяроз. (АЛА), *глаз* м., *глазá* мн., *глáзы* мн. – спарадычна паўн.-усх. д., усходняя Гомельшчына, Смален. р., Зах.-бран. р. (АЛА, СПЗБ, СЦБ, Дабравольскі, Растаргуеў), *глазаны́* мн. экспр. – Жытк. (ТС), *глядзéлкі* мн. перан. – Бял., Буда-Каш. (Мат. Гом., Яўсееў), *пялы* мн. экспр. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *зéбры* мн. груб. – зах.-пал. г. (ДСБ, НЛ), *бéльмы* мн. экспр. – агульн., Смален. р., Зах.-бран. р. (СПЗБ, СЦБ, ЖС, ЖНС, ЖНшС, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Варлыга, Насовіч, Шаталава, Сцяцко, Цыхун, Шатэрнік), *бельмачы́* мн. эскпр. – Гродз. р., Клецк. (НЛ, Сцяцко, Цыхун), *бельмакí* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *бельканы́* мн. – Жытк. (ТС, ЖС), *бýркалы* мн. пагардл. – Смален. р., Зах.-бран. р., Гом. (НЛГ, Растаргуеў, Дабравольскі), *бýлькалы* мн. зневаж. – Гор. (Мат. Маг), *булы́* мн. экспр., *бумбулí* мн. экспр. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бáкі* мн., *бáкулы* мн., *бялкí* мн., *балóнкі* мн. зневаж., *бáчалкі* мн. зневаж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *вíрлы* мн. зневаж. – спарадычна агульн., акрамя

зах.-пал. г. (СПЗБ, СЦБ, НС, ЖС, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *вірлачы́* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *лу́пы* мн. абразл. – Мсцісл., Пін. (ЖНшС, Юрчанка), *лупачы́* мн. груб. – Свісл., Капыл. (ЖС, Сл. Гродз), *лупакі* мн., *лыпа́ўкі* мн. груб., *земкачы́* мн. груб., *гізі* мн. груб., *гізікі* мн. груб. – Свісл. (Мат. Гродз., Сл. Гродз., Цыхун), *зе́кры* мн. экспр. – Стаўб., Пін. (ДСБ, СЦБ, Станкевіч), *зікрачы́* мн. – Клецк. (НЛ), *зе́гры* мн. экспр., *зеграчы́* – Гродз. р. (СПЗБ, Мат. Гродз., Сцяцко, Цыхун), *зе́грачы* мн. – Бераст. (Мат. Гродз.), *зе́ркі* мн. – Капыл. (ЖС, Насовіч, Станкевіч), *зеркачы́* мн. іран., груб. – Слон., Мсцісл. (Мат. Гродз., Юрчанка), *зе́нкі* мн. экспр. – Гродз. р., зах.-пал. г., Уздз. (ТС, СЦБ, ЖНшС, СРЛГ, Мат. мін.-мал.), *зе́лкі* мн. абразл. – Бял. (Яўсееў), *зе́нні* мн. – Смарг. (Мат. Гродз.), *зяпкі* мн. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *зрыны* мн. – Лід. (Сл. Гродз.), *зранкачы́* мн. экспр. – Слон. (ЖНС), *сляпні́* мн., абразл., *слепакі́* мн. абразл., *слепачы́* мн. абразл. – Мсцісл. (Юрчанка), *бе́зікі* мн. зневаж. – паўдн.-усх. з., Маст., Бял. (АЛА, Сл. Гродз., Мат. Гом., Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *гізюкі́* мн. зневаж. – Жлоб. (Мат. Гом.), *шкля́нкі* мн. абразл. – Зэльв. (Сцяцко), *бінды* мн. зневаж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пазіра́лкі* мн. пагардл. – Гом. (НЛГ), *гузлы* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *ліпсы* мн. пагардл. – Бял. (Яўсееў), *язікі* мн. пагардл. – Маг. (Мат. Маг.), *блыма́ўкі* мн. іран. – Навагр. (Сл. Гродз.), *ба́нькі* мн. перан., *шчэ́лкі* мн. перан. *ямкі* мн. – мясц. (Насовіч), *каяны́* мн. 'бессаромныя вочы' – Клецк. (НЛ); **адтуліна ў радужнай абалонцы, праз якую пранікае святло ўнутр вока:** *зрэ́нка* ж. памянш. – паўн.-зах. з., Сен., Слаўг., Касц. (ЛАБНГ, АЛА, Каспяровіч, Станкевіч), *зрэ́начак* м. памянш. – Уздз. (СЦБ), *зе́на* ж., *зе́нка* ж., *зе́нкі* – усх-маг. р., Чач., Вет., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гом., Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *зянкі́* мн. – Карэл. (Мат. Гродз.), *зяро́к* м. – Лёзн., Чэрв., Бярэз., Кліч., Смален. р. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, Шатэрнік, Станкевіч, Дабравольскі), *зячо́к* м. – Лёзн. (АЛА), *здрачо́к* м. – усх.-маг. р., Пух., Саліг., Ганц., Стол. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Шаталава), *зрачо́к* м. – спарадычна агульн., акрамя зах.-пал.г. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ), *зрачко́* н. – Шарк. (ЛАБНГ,

АЛА), *зралко́* н. – Капатк. (ЛАБНГ, АЛА), *зе́ркала* н., *зе́ркальца* н. памянш. – Бял. (ЛАБНГ, АЛА), *зе́рнетка* н. – Ветк. (ЛАБНГ, АЛА), *зо́рка* ж. – мясц. (Насовіч), *чалаве́чак* м. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Гарад., Бярэз., Пух., Бабр. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ЖНС, ДСБ, Мат. Гродз., Кучук, Сцяцко, Касяровіч, Шаталава), *ля́лька* ж., *лялячка* ж. памянш. – паўн.-зах. з., Саліг., Жытк. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ТС, Н. сл-сць, Насовіч), *во́чка* н. – Гарад. (ЛАБНГ, АЛА), *гля́дка* н. – Воран., Шчуч. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *ма́льчык* м., *во́зракі* мн. – Смален. р. (Растаргуеў); **белая абалонка вока:** *бялко́* н. – Воран. (Мат. Гродз.), *верлык* м. – Віц. (Касяровіч, Станкевіч); **рухомая складка скуры, якая прыкрывае вока:** *ве́я* ж., *ве́і* мн. – зах.-пал. г., Слон. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, ДСБ, НЛ, Мат. Гродз., Шаталава), *ве́ка* ж., *ве́кі* мн. – агульн., акрамя ўсх.-пал. р. (АЛА, ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖНшС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч, Шаталава), *паве́ка* ж. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА), *ве́йка* н., *ве́йкі* мн. – паўдн. р., Маг. р., Ваўк., Карэл., Гл. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Шаталава, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *паве́йка* ж. – Воран., Валож., Стаўб., Лаг. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, Мат. Гродз., Варлыга), *ве́чка* ж. – Віц. р., Пол., Віл., Леп., Круп., Ветк. (ЛАБНГ, АЛА, НЛГ), *паве́чка* ж. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, Шаталава), *ве́ялка* ж., *ве́ялкі* мн. – Гродз., Стаўб., Нясв., Уздз., Бабр. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, НЛ, З нар. сл., Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., Сцяцко), *ве́янка* ж. – Карэл., Свісл. (ЛАБНГ, АЛА, Н. сл-сць, Шаталава), *іўка* ж., *плаксні́нкі* мн., *жэ́нсы* мн. – паўн.-зах. з. (АЛА, СПЗБ), *абячэ́йка* ж. – Барыс., Асіп., Бых. (ЛАБНГ, АЛА, Н. сл-сць, Мат. Маг., Шаталава), *абяча́йка* ж. – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *абе́чак* м. – Пух. (АЛА, ЛАБНГ), *бе́чка* ж. – Касц., Крыч. (ЛАБНГ, АЛА), *беча́йка* ж. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *лы́пка* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *лыпо́к* м., *лы́пкі* мн., *кле́пкі* мн. – Смарг. (АЛА, Сл. Гродз., Шаталава), *чарасці́на* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *це́пка* ж. – Рас. (Шаталава), *вачані́ца* ж. 'паглыбленне ў пярэдняй частцы чэрапа на твары, дзе змяшчаюцца вочы' – Гом. (НЛГ); **валаскі на краю павек:** *ве́йкі* мн. – усх.-пал. р., поўдзень Случчыны, Ганц., Лун., Зах.-бран. р.

(АЛА, Растаргуеў), *веі* мн. – зах.-пал. г. (АЛА), *веялкі* мн. – Гродз. р, Івян., Ллх., Кобр. (АЛА), *веянкі* мн. – Свісл. (АЛА), *велькі* мн. – Гродз. (АЛА), *павеялка* ж. – мясц. (Станкевіч), *вечка* ж., *вечкі* мн. – Маладз. (СЦБ), *іўкі* мн. – Карэл. (АЛА), *валаскі* мн. – Хойн., Дзятл. (АЛА, Мат. Гродз.), *расніцы* мн. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г. (АЛА), *раскі* мн. – Дубр. (АЛА), *лясніцы* мн. – Маладз. (АЛА), *маргуны* мн. – Старадарож. (АЛА), *жэнчы* мн. – Смарг., Воран. (АЛА), *цепкі* мн. – Расон. (АЛА), *бячэўкі* мн. – Маг. (АЛА); **дугападобная палоска валасоў над вачамі:** *брыво* м., *бровы* мн. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз., Шатэрнік, Станкевіч, Бялькевіч), *брыва* ж. – спарадычна паўдн.-зах. д., Дубр., Шкл., Касц., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., Каспяровіч, Растаргуеў, Янкова), *брыва* ж. – Маст., Беш., Маз. (АЛА, ГЧ, Станкевіч), *бравіна* ж. – Віц., Лёзн., Докш. (ЛАБНГ), *бравіна* ж. – спарадычна паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, Н. сл-сць., Мат. Маг., Мат. апыт.), *броў* ж. – Гарад., Гор., Валож., Саліг., Бяроз., Капатк., Маз. (ЛАБНГ), *брова* – паўн.-зах. з., зах.-пал. г., Круп., Гом. (ЛАБНГ, АЛА, НЛГ, Мат. Гродз.), *броўца* н., – Пол., Беш., Докш., Леп., Барыс. (ЛАБНГ), *бровіна* ж. – Пол. (ЛАБНГ).

Вусы

Валасяное покрыва над верхняй губой.

вусы мн. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Брэсц., Акц., Гом., Стол., Жытк., Смал. р. (АЛА, НЛГ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., ТС, Насовіч), *вусы* мн. – агульн. (АЛА), *усы* мн. – Астр. (Мат. Гродз.), *усы* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *прысы* мн. – Стол. (ДСБ).

Вуха

Орган слыху.

вуха н., *вушка* н. памянш. – асн. мас. г., зах.-пал. г. спарадычна (АЛА, СПЗБ, ТС, ГЧ, Шатэрнік, Каспяровіч, Насовіч, Янкоўскі), *вухо* н. – Жытк. (ТС), *вушко* н. памянш. – зах.-пал. г., Ганц., Лельч. (АЛА), *вушаня* н., *вушаняты* мн. ласк. –

Гродз., Зэльв. (Сцяцко, Цыхун), *ухо́* н., *у́ха* ж. – паўн.-зах. з., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНшС, Мат. Гродз.), *ушы́* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *слу́хаўка* ж., *слуха́ўкі* мн. – Клецк. (НЛ), *глёгля* ж. – Мядз. (СЦБ); **ніжняя мясістая частка вуха:** *паду́шачка* ж. – Свісл., Валож. (СЦБ, Шаталава), *бліњкі* мн. – Астр. (Мат. Гродз.), *плю́шка* ж. – Нараўл. (Мат. Гом.), *я́гадка* ж., *мякіш* м., *мякішак* м. памянш. – Стол. (ТС), *храсто́чак* м. 'мочка ў вуху' – Воран. (Мат. Гродз.).

Вяснушкі

Пігментныя плямкі карычневага або жоўтага колеру, якія з'яўляюцца на твары ў некаторых людзей вясной.

вяснýшкі мн. – усх. з., зах.-пал. г. спарадычна, Дзятл. (ЛАБНГ), *вясня́нкі* мн. – Гом. р., Гродз., Нараўл. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *вяснянкі* мн. – Добр. (ЛАБНГ), *рабаццё* н. – Брасл., Паст., Астр., Смарг., Ашм. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *рабацéнне* н. – Слуц. р., цэнтральная частка пал. р., спарадычна гродз.-бар. г., Гл. (ЛАБНГ, ТС, Янкоўскі), *рабацéна* ж. – гродз.-бар. г., Слуц. (ЛАБНГ), *рабацíнне* н. – зах.-пал. г., Мін. р., Чэрв. р., Шчуч., Маладз., Докш., Барыс., Хойн. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., Шатэрнік), *рабацíна* ж. – Карэл., Стаўб., Кір., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *рабíны* мн. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *рабíнне* н. – Рас . (ЛАБНГ), *рабавíнне* н. – Круп. (ЛАБНГ), *рабакí* мн. – Добр. (Мат. Гом.), *рудацíне* н. зб., *рудзéнне* н. – Калінк. (СПЗБ, Мат. Гом.), *рудзякí* мн. – Добр. (ЛАБНГ), *ластавíнне* н. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ТС, ДСБ), *ластавéнне* н. – Стол., Добр., Ветк., Лельч. (ЛАБНГ, ТС), *ласто́вінне* мн. – Нараўл. (Мат. Гом.), *ла́стаўкі* мн. – Лёзн., Кругл. (ЛАБНГ), *ла́ставічы* мн. – Віц. (Станкевіч), *ла́стаўчына рабаццё (рабацíнне, рабацéнне, рабíнне)* – Паст., Пол., Мядз., Слаўг., Карм., Буда-Каш., Верхнядзв., Клец., Драг., Пін. (ЛАБНГ), *плéсні* мн. – Светлагор., Буда-Каш., Слаўг., Карм., Чач., Ветк. (ЛАБНГ, ЖНшС, Мат. Гом.), *шаро́цце* н., *шары́нне* н. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *шары́ны* мн. – Гарад. (ЛАБНГ), *шо́ры* мн. – Бял. (ЛАБНГ), *шэ́ркі* мн. – Ушацк., Чашн., Бых. (ЛАБНГ), *бацýнкі* мн. – Маст.

(ЛАБНГ), *кра́жды* мн. – Гродз. (Сл. Гродз.), *канапа́ціна* ж., *канапа́цінка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *канапу́шкі* мн. – Пін. (ДСБ).

Галава

Верхняя частка цела чалавека.

галава́ ж. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, НЛГ, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Станкевіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкова, Цыхун, Насовіч), *галаві́ца* ж., *галаві́на* ж. – мясц. (Насовіч), *го́лаў* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *шалаба́н* м. груб., *шалабня́* ж. груб., *чарапня́* ж. груб., *чаро́пень* м. груб., *каро́бка* ж. груб., *лазба́н* м. зневаж., *лазба́нка* ж. зневаж., *башкаві́на* ж. экспр.– Мсцісл. (З нар. сл., Юрчанка), *мазгаўня́* ж. груб., *маскаўня́* ж. груб. – паўн.-зах. з., Віц. р., Докш., Лаг., Пух., Гор., Чач., Хойн., Беластоц. р. (СПЗБ, ЖНС, ЖНшС, Мат. Маг., Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Насовіч, Варлыга, Мат. апыт.), *мазгаве́шка* ж. груб. – Зэльв., Уздз., Драг. (СЦБ, ЖС, ЖНшС), *мазгаві́на* ж. зневаж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *мазкато́ўня* ж. экспр., *машкато́ўня* ж. экспр. – Жытк. (ТС), *макаўня́* ж., *марму́за* ж. экспр., *булава́* ж. – Стол. (ТС, ДСБ), *мако́тра* – Брэсц., Стол. (ДСБ), *ду́малка* ж. – Гом. (НЛГ), *ра́жка* ж. перан., груб. – Зэльв. Клецк., Раг., Чач., Лоеў. (НЛ, Мат. Гом., Янкова, Мат. апыт.), *яламу́ўза* ж. іран. – Свісл. (Мат. Гродз.), *галамо́ўза* ж. зневаж. – Слон. (ЖНС), *башка́* ж., зневаж. – Іван., Жытк. (ТС, ЖНшС), *макацёр* м. перан., *мако́трык* м. перан. – Стол., Жытк. (ТС), *макато́ўша* ж. абразл. – Жытк., Петр., Маз. (ТС, З нар. сл., Мат. Гом.), *макатры́га* ж. груб. – Светлагор. (Мат. Гом.), *макаты́рка* ж. пагард. – Бял. (Яўсееў), *макаты́ра* ж. – Клецк. (НЛ), *лачба́н* м. груб. – Ушацк. (НС), *лабе́шка* ж. экспр., *булаве́шка* ж. экспр. – Гродз. р. (Цыхун), *балды́р* м. зневаж. – Карм. (Мат. Гом.), *чыку́ха* ж. – Іван. (ЖНшС), *чарапа́нка* ж. груб. – Мсцісл., Касц. (Мат. Маг., Юрчанка, Насовіч), *ке́пал* м. экспр., *лета́рня* ж. перан., экспр. – Гродз. р. (ЖНС, Сцяцко, Цыхун), *ко́мпал* м. абразл. – Бял. (Яўсееў), *шалупе́йка* ж. пе-

ран., зневаж., *шаламейка* ж. перан., зневаж., *шалудзіўка* ж. перан. – мясц. (Насовіч), *кавадла* н. 'вялікая галава' – Чэрв. (Шатэрнік), *маждэжыра* ж. – Клецк. (НЛ); *галамоўза* ж. 'вялікая лысая галава' – Стаўб. (ЖС); **верхняя надвочная частка твару:** *лоб* м. – агульн., Смален. р. (АЛА, ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Бялькевіч, Дабравольскі, Станкевіч), *лабаціна* ж. – Слон., Маладз., Лаг., Чэрв., Барыс., Мсцісл., Гом. (СЦБ, ЖНшС, НЛГ, Варлыга, Шатэрнік, Юрчанка), *лабасіна* ж. – Гродз., Клецк. (НЛ), *лабэшнік* м. груб., *чало* н. – Гродз. (СРЛГ, Мат. Гродз., Насовіч), *лабідуда* ж., *лабян* м. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *лабзень* м. іран. – Смален. р. (Дабравольскі), *лазбенне* н. зб., *лазбяннё* н. зб. груб., *ілбіна* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *падлоб'е* н. 'ніжняя частка лба' – Мсцісл. (Юрчанка); **орган мышлення ў чалавека:** *мазгі* мн., *маскі* мн. – агульн., Зах.-бран. р. (Мат. Гродз., Мат. Маг., Мат. Гом., Шатэрнік, Станкевіч, Насовіч, Растаргуеў, Янкова, Юрчанка, Мат. апыт.), *мажжы* мн. – Гом. р. (НЛГ), *мозг* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *мозак* м., *мозкі* мн. – Бяроз., Стол., Жытк., Лоеў., Хойн., Зах.-бран. р., Смален. р. (ТС, Дабравольскі, Растаргуеў, Янкова, Шаталава), *глузды* мн. – Карэл., Стаўб., Віц. (СЦБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Насовіч), *глузды* мн. – Лоеў. (Янкова), *кепелі* мн. экспр. – Жытк. (ТС); **касцявы мозг:** *клёк* м. – Пол. (ЛАБНГ), *пік* м. – Стол. (ТС), *шпіг* м. – мясц. (Насовіч); **верхняя частка галавы:** *макаўка* ж. – паўдн.-усх. з., Слон. (Мат. Гродз., Мат. Гом., Янкова), *макушка* ж. – Віц. р., Чэрв., Чач., Браг. (Мат. Гом., Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *макуха* ж. – Стол. (ТС), *вярховіца* ж. – Навагр. (Н. сл-сць, З нар. сл.), *вільчык* м. – Жытк. (ТС), *шчык* м. – Петр. (Шаталава); **пярэдняя частка ніжняй сківіцы:** *барада* ж. – агульн., Смален. р. (ТС, Мат. Гом., Мат. Гродз., Варлыга, Дабравольскі), *барада* ж. 'валасяное покрыва ніжняй часткі твару' – агульн., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Растаргуеў, Станкевіч); **месца паміж барадой і шыяй:** *падбародак* м. – Дзятл., Зэльв., Слуц., Люб., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Мат. апыт.), *падбародавіч* м. – Валож., Лаг., Стаўб., Мсцісл., Рэч., Ветк. (СЦБ, НС, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Юрчанка), *падбароднік* м. – Лун., Стол.,

Жытк. (ТС, Шаталава), *падбаро́дыч* м. – Беш., Слон. (НС, Мат. Гродз), *падбаро́давіча* н. – Зэльв. (Сцяцко, Станкевіч), *падбаро́давік* м. – Буда-Каш., Гом. (Мат. Гом., Станкевіч), *падбаро́ддзе* н. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *падбаро́дыш* м. – Хоц. (Мат. Маг.), *валя́к* м. перан. – Уздз. (СЦБ), *падво́ліч* м., *падго́ліч* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *падга́рлік* м., *падгардзёлак* м. – Ашм., Гродз. (Сл. Гродз.), *падга́рле* н. – Навагр., Зэльв. (ЖНшС, Сцяцко); *падво́ліца* ж. 'ніжняя частка падбародка' – Драг., Іван. (ДСБ); **складка, згіб на скуры твару, цела:** *маршчы́на* ж., *маршчы́ны* мн. – (ЛАБНГ, АЛА), *маршчыны́* мн. – Івац., Малар. (ЛАБНГ), *маршчы́нікі* мн. – Пін. (ЛАБНГ), *маршчы́нне* н. – Пол. (ЛАБНГ), *маршча́ны* мн. – Хойн. (АЛА), *маршчы́* мн. – Брасл., Глыб., Смарг., Гродз., Лун., Жытк. (ЛАБНГ, АЛА, ТС), *морш* м., *мо́ршчы* мн., *мо́ршча* мн., *рубча́к* м., *мо́ршчкі* мн., *змо́ршчка* ж., *ранцякі́* мн. – Навагр., Чач., Гродз., Воран., Ваўк. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гродз., Сл. Гродз.), *ма́ршчы* мн. – Лях. (АЛА), *маршча́к* м., *маршчакі́* мн. – спарадычна цэнтр. з., Уздз., Жытк., Рэч., Лоеў., Ветк. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. мін.-мал., Янкова), *ма́ршкі* мн. – Воран., Ваўк. (ЛАБНГ), *маршкі́* мн. – Старадарож., Стол. (АЛА, ТС), *маршчы́кі* мн. – Віл. (ЛАБНГ), *маршчэ́вы* мн. – Барыс. (АЛА), *маршчэ́нік* м., *мо́ршкі* мн., *мархлі́* мн. – Стол. (ТС, ЛАБНГ), *мо́ршчыны* мн. – Маст., Дубр., Касц., Краснап., Івац., Пін., Чач. (ЛАБНГ, АЛА), *змаршчы́ны* мн. – Дзятл., Івян., Чэр. (АЛА, ЛАБНГ), *змо́ршчыны* мн. – Зэльв., Слон., Бых., Лун., Рэч. (ЛАБНГ), *замаршчакі́* мн. – Саліг. (АЛА), *смаршкі́* мн. – Крыч., Клім. (ЛАБНГ, АЛА), *смарнічы́ны* мн. – Хоц. (ЛАБНГ), *забо́ры* мн. – Віл., Чач. (АЛА, Мат. Гом.), *забо́рыны* мн. – Віц., Акц. (АЛА, Каспяровіч), *караба́на* ж. – Лід. (Мат. Гродз.), *караба́н* м. – Круп. (СЦБ), *карабы́* мн. – Дзятл. (ЛАБНГ), *карабаны́* мн. – Навагр. (ЛАБНГ, З нар. сл., СПЗБ), *карпа́ч* м., *карпачэ́* мн – Валож., Іўеў. (ЛАБНГ, Станкевіч), *скла́дкі* мн. – Касц., Слаўг. (ЛАБНГ, АЛА), *рубязы́* мн. – Крыч. (АЛА), *зару́пкі* мн. – Віл. (ЛАБНГ), *цы́пкі* мн. – Круп. (ЛАБНГ), *марсякі́* мн., *марсялкі́* мн. – Кобр. (ЛАБНГ), *жмýрачка* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *закарва́шы* мн. – Стаўб. (ЖС), *за́карпіцы* мн. – Зэльв. (АЛА); **пярэдняя частка галавы:**

твар м. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Насовіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *тваж* м. – Воран. (СПЗБ, АЛА), *від* м. – зах.-пал. г., усх.-пал. р., Мядз., Валож., Старадарож., Буда-Каш. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, ЖНС, СЦБ, НЛ, ДСБ, ЖНшС, ЖС, НЛГ, ГЧ, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Насовіч, Шаталава), *відзе́нне* н. – Віц. р., Смален. р. (Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі), *ліцо́* н. – агульн., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, АЛА, ГЧ, Насовіч, Дабравольскі, Янкоўскі, Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *лік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *мо́рда* ж. груб. – паўн. р., Панам. р., Маг. р., Мёр, Ушацк., Чэрв., Хоц., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, ДСБ, Бялькевіч, Шатэрнік, Растаргуеў, Дабравольскі, Шаталава, Янкова, Мат. апыт.), *му́са* ж. – Жытк. (ЖС), *мыза* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *піка* ж. – мясц. (Насовіч), *пыка* ж. груб. – Лоеў. (Янкова, Насовіч), *пыца* ж. груб. – Віц. р., Лоеў. (Каспяроіч, Янкова), *пыса* ж. груб. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *пры́ха* ж., *пры́шка* ж. памянш. – Малар., Івац. (ДСБ, НЛ), *су́рма* ж. груб. – Бераст. (СРЛ), *су́рла* н., *сурло́* н., *су́рліна* н. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *лю́рба* ж. груб. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *ту́хмалка* ж. груб. – Мёр. (ЖНС), *удо́ба* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *парсу́на* ж. ’воблік, твар’ – Слон. (НЛ), *хра́па* ж. іран. – Шчуч., Драг., Зах.-бран. р. (ЖНшС, Мат. Гродз., Растаргуеў), *ха́ра* ж. экспр. – Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *мо́рзы* мн. – мясц. (Станкевіч), *марза́кі* мн. – Лаг. (Варлыга), *ляндоўка* ж. вульг. – Лаг. (Варлыга), *грызла* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *ро́жа* ж. абразл. – паўн.-зах. з., Віц. р. (СПЗБ, Каспяровіч), *абро́жа* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *рыла* н. – Чэрв., Смален. р. (Шатэрнік, Дабравольскі), *аблі́чча* н. – Віц. р., Чэрв. р., Смален. р. (Станкевіч), *абразі́нне* н. – мясц., Смален. р. (Станкевіч, Насовіч), *абра́зія* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *абразе́ка* ж. груб. – Стол. (ТС); *мурло́* н. ’тоўстае, здаровае ліцо’ – Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Смален. р. (Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч, Растаргуеў, Дабравольскі); *ра́жка* ж. перан. груб. ’вялікае круглае ліцо’ – Верхнядзв., Пух., Мсцісл., Лоеў., Чач., Зах.-бран. р. (Мат. мін.-мал., Шаталава, Янкова, Растаргуеў, Юрчанка, Мат. апыт.); **верхняя частка галавы:** *це́мя* н. – агульн. (ТС, НЛГ, Мат.

Гродз., Мат. мін.-мал., Каспяровіч), *це́мянё* н. – Зэльв. (Мат. Гродз., Сцяцко), *це́мніца* ж. – Лоеў. (Янкова), *вярхо́віца* ж. – Петр. (Шаталава); **задняя частка галавы:** *патылíца* ж. – Віц., Чэрв., Стол., Чач., Зах.-бран. р., Смален. р. (ТС, Мат. апыт., Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў), *патылка* ж., *патыльніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пато́лак* м. – Навагр. (Сл. Гродз.), *патылак* м. – Гом. (Мат. Гом.), *запатылак* м. – Ушацк., Гродз., Стол., Петр. (ТС, ЖНшС, Мат. Гом., Цыхун), *запатыльнік* м. – Гродз. (ЖНС), *затылак* м. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *за́шый* м. – мясц. (Насовіч), *зашыек* м. – Карэл., Смален. р. (ЖС, Дабравольскі), *завы́к* м., *завыск* м. – Віц. (Каспяровіч), *завыек* м. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *загрывак* м. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *каршэнь* м. – Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, Шатэрнік), *шыварат* м. – Лоеў. (Янкова), *шкіркі* мн. – Зах.-бран. р. (Станкевіч), *ке́пель* м. – Слон. (НЛ), *малік* м. – мясц. (Насовіч), *матылік* м., *матыліца* ж. – мясц. (Насовіч); *далінка* ж. ’патылічная ямка’ – Пін. (Шаталава); **бакавая частка чэрапа ад вуха да лобнай косці:** *скронь* ж., *скро́ні* мн. – паўн.-зах. з., Асіп., Жытк., Ветк. (АЛА, ТС, СПЗБ, Мат. Гродз.), *скро́на* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *ві́со́к* м., *віскі* мн. – агульн., Зах.-бран. р. (АЛА, ТС, ЖНшС, Мат. Гродз, Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Янкова, Цыхун, Сцяцко, Растаргуеў, Мат. апыт.), *віск* м. – Брэсц., Стол. (АЛА, ТС), *віска* ж. – Стол. (ТС), *ве́сак* м., *ве́скі* мн. – Кам. (АЛА), *смількініс* м. – Гродз. (Сл. Гродз.); **шкілет галавы:** *чэ́рап* м. – Астр., Дзятл., Гл. (Мат. Гродз., Янкоўскі), *чарапо́к* м. – Стол., Жытк. (ТС); **частка твару ад скулы да ніжняй скіўіцы:** *шчака́* ж., *шчо́чка* ж. памянш. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Юрчанка), *шчо́ка* ж. – Лях., Бяроз. (ЛАБНГ), *зашчо́чына* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *мо́рда* ж., *мо́рдачка* ж. памянш. – паўдн. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, ДСБ, ГЧ, ЖНшС), *мо́рзы* мн. – мясц. (Насовіч), *пу́цка* ж., *пу́цкі* мн. – Мядз., Маладз., Лід. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл.), *я́гавіца* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *лапіты* мн. – Клецк. (Мат. мін.-мал.); **ружовыя месцы на шчацэ:** *я́гады* мн. – спарадычна гродз.-бар. г., Люб., Маг., Кобр., Стол. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Насовіч,

Кучук), *ягда* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *ягадкі* мн. – асн. мас. г., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, Янкова), *ягадніцы* мн. – Клец., Мсцісл., Рэч., Добр. (ЛАБНГ), *ягадзіна* ж. – Гарад., Чэрык., Краснап. (ЛАБНГ), *ягадзіна* ж., *ягадзіна́* ж., *яго́дзіна* ж. – Чэрык., Краснап. (ЛАБНГ), *ягадзіцы* мн. – Глыб., Астр., Маз., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ягавіцы* мн. – Шум., Віц., Маст., Рэч. (ЛАБНГ, АЛА), *пучкі* мн., *пучо́чкі* мн. памянш. – Віл., Бар., Чэрык. (ЛАБНГ), *пу́ца* ж. – Іўеў. (ЛАБНГ), *пуцкі* мн. – Ашм., Іўеў., Маладз., Навагр. (ЛАБНГ), *шчо́кі* мн. – паўн. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуц. р., пал. р., Лід. (ЛАБНГ), *гру́дкі* мн. – Пруж., Драг., Іван. (ЛАБНГ), *румя́ны* мн., *чырво́ны* мн. – Стаўб. (ЛАБНГ), *румя́нец* м. – Клецк., Кобр. (ЛАБНГ), *ру́жа* ж. – Шчуч. (ЛАБНГ), *пажа́р* м. – Карэл. (ЛАБНГ), *ружо́ва пятно́* – Нараўл. (ЛАБНГ), *пя́тна* мн. – Бераст. (ЛАБНГ), *пля́мы* мн. – Малар. (ЛАБНГ), *пятло́* н. – Пол. (ЛАБНГ), *падлі́чча* н. – Рас. (ЛАБНГ), *кругі́* мн. – Мядз. (ЛАБНГ), *вы́пінка* ж. ласк. – Гом. (НЛГ), *ро́дзімка* ж. – Лельч. (ЛАБНГ), *ро́дзінка* ж. – Брэсц. (ЛАБНГ).

Галёнка, гл. **Нага**

Гарлавіна, гл. **Горла**

Глотка

Мышачная трубка, якая злучае поласць рота са страваводам.

глытва́ ж., *глы́тніца* ж., *глатаўня́* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *гярдзе́ль* м. – Навагр. (Мат. Гродз.), *га́гаўка* ж., *па́калатка* ж. – Шчуч. (НЛ).

Горла

Храстковая трубка, якая змяшчаецца ў пярэдняй частцы шыі і з’яўляецца пачаткам стрававода і дыхальных шляхоў.

го́рла н. – Гродз., Смарг., Зэльв., Чэрв., Гл., Мсцісл., Стол., Жытк., Нараўл., Смален. р. (ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Насовіч, Шатэрнік, Станкевіч, Цыхун, Дабравольскі, Юр-

чанка, Янкоўскі), *о́рла* н. – Астр. (СПЗБ), *гарля́к* м. – Маладз., Жытк. (ТС, СЦБ), *гарля́нка* ж. – Мсцісл., Хоц., Стол. (ТС, Н. сл-сць, Мат. Гом., Юрчанка), *гарля́чына* ж. – Жытк. (ТС), *падго́рле* н. – Карэл. (Шаталава), *глы́таўка* ж. – Віл. (НС), *глытва́* ж., *глытня́* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *глыта́нка* ж. – мясц. (Станкевіч), *гардзе́ль* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *гардзёлка* н. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *гардзе́лка* ж. – Івац. (ДСБ), *гурдзі́лка* ж. – Брэсц. (НЛ); *гло́тка* ж. – Віц. (Каспяровіч), *глатва́* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *га́гавіца* ж., абразл., *га́гаўка* ж., *рыгво́* н. – Гродз. р. (СРЛГ, ЖС, Цыхун); **дыхальнае горла:** *гарлаві́на* ж. – Маладз. (СЦБ), *гарля́к* м. – Лаг. (Варлыга), *гарля́чышча* н. – Стаўб. (СЦБ), *ды́хніца* ж. ’верхняя частка дыхальнага горла’ – мясц. (Станкевіч), *зеў* м. ’пачатак дыхальнага горла’ – Чэрв. (Шатэрнік); **выпуклая храстковая частка гартані ў мужчын:** *ко́дык* м. – Драг. (ДСБ), *ко́стка* ж. – Пух., Пін., Беластоц. р. (СПЗБ, Шаталава), *кэ́стка* ж. – Пін. (ДСБ), *го́гаўка* ж., *гурдзе́лка* ж. – Смарг. (Шаталава), *га́гаўка* ж., *га́гаўка* ж. – Малар., Гродз. р. (НЛ, СРЛГ), *я́блык* м. – Шкл. (Мат. Маг.), *я́блычка* н. – Стол. (ТС), *ада́мава яблака* – мясц. (Насовіч), *гарля́к* м. – Астр., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік, Станкевіч), *праско́к* м. – Рас. (Шаталава), *гандзю́ра* ж. – Малар. (НЛ); **месца, дзе рот мяжуецца са страваводам:** *глы́таўка* ж. – Лаг. (Варлыга), *кержо́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Грудзі

Пярэдняя частка тулава ад шыі да жывата.

гру́дзі мн. – агульн. (Мат. апыт.); **малочныя залозы ў жанчын:** *гру́дзі* мн., *гру́дкі* мн. памянш. – агульн., Зах.-бран. р., Смален. р. (ГЧ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч, Растаргуеў, Янкоўскі, Дабравольскі), *грудзь* ж. – Мсцісл., Смален. р. (Дабравольскі, Юрчанка), *пе́лькі* мн. – Віц., Гор., Мсцісл., Зах.-бран. р. (Мат. Маг., Насовіч, Станкевіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *пе́рсці* мн. – Жытк. (ТС), *сі́ся* ж., *цыцкі* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *сі́ська* ж. – паўн.-зах. з.

(СПЗБ), *дзі́дзя* ж. дзіц. – Стол. (ТС), *цыі́ца* дзіц. – Стол. (ТС), *цыі́цкі* мн. – Віц., Буда-Каш., Чэрв., Маг., Стол., Жытк. (ГЧ, ТС, Шатэрнік, Бялькевіч, Каспяровіч, Мат. апыт.); **упадзіна ў ніжняй пярэдняй частцы груднoй клеткі:** *дыхавіца* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *дыі́хавіна* ж. – Лід. (Мат. Гродз.), *дыі́хла* н., *дыі́хняўка* ж. – Малар. (ДСБ, ЖС), *дыі́хала* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *дух* м. – Капыл., Драг. (З нар. сл., ЖС), *уздўхі* мн. – Дзярж. (Насовіч), *дўхавіна* ж. – Стол. (ТС), *уздўхавіна* ж. – Дзярж., Гл. (НС, Янкоўскі), *здўхавіна* ж. – Гл. (Янкоўскі), *падуздўхвіна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *далі́нка* ж. – Драг., Пін. (Н. сл-сць, Шаталава), *ло́жачка* ж. – Гродз. (Цыхун), *ко́бачка* ж. – Смарг. (Шаталава), *я́мка* ж., *я́мачка* ж. памянш. – Латгал. р. (СПЗБ); **знешняя частка малочнай залозы:** *цыі́цка* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *сі́ся* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сі́ська* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *пупе́х* м. – Пін. (Шаталава), *пупяно́к* м. – Карэл., Пін. (Шаталава), *пўпа́шка* ж. – Стол. (ТС).

Губы, гл. **Рот**

Далонь, гл. **Рука**

Дзясна, гл. **Рот**

Жоўць

Вадкасць, якую выдзяляе печань.

жоўць ж. – агульн., Смален. р. (ТС, Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі, Мат. апыт.), *жоўч* ж. – Кам., Зах.-бран. р. (ЖНшС, Растаргуеў).

Жывот

Частка цела чалавека, у якой знаходзяцца печань, страўнік, кішэчнік, селязёнка і іншыя органы.

жывóт м. – агульн., Смален. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., ГЧ, Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі, Янкоўскі), *жвот* м. – Гродз. р., Старадарож., Крыч., Хойн. (АЛА, СПЗБ, З нар. сл., ЖНС, Станкевіч, Цыхун), *пýза* н. – агульн., акрамя паўн.-зах. з., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Гом., Каспяровіч, Шатэрнік, Станкевіч, Дабравольскі, Растаргуеў, Варлыга, Юрчанка), *пузéнь* м. груб. – Лоеў. (Янкова), *пузыр* м. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *брýха* н. – паўн.-усх. д., сярэд.-бел. г., Капатк., Пін., Браг., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Шатэрнік, Растаргуеў, Юрчанка, Станкевіч), *брух* м. – Воран., Іўеў. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *брушавіна* ж. – Лоеў. (Янкова), *чэ́рава* н. – спарадычна паўдн.-зах. д. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Маг., Мат. Гродз., Шатэрнік, Насовіч, Кучук), *чэ́рва* н. – Кам. (ЛАБНГ), *чарэ́ва* н. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *чаравó* н. – Астр. (Сл. Гродз.), *вантрóба* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *трыбýх* м. – спарадычна гродз.-бар. г., Брасл., Беш., Бярэз., Старадарож., Чач., Іван., Смален. р. (ЛАБНГ, Насовіч, Дабравольскі), *трыбла* м. абразл. – Пін. (ЖНС), *трыблó* н. – Віц., Кам., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Каспяровіч), *лантýх* м. груб. перан., *лэ́нтух* м. – Гродз. (Сл. Гродз., Цыхун, Насовіч), *ле́лях* м. зневаж. – Шчуч. (СПЗБ), *леле́х* м., *лялёх* м. груб. – Маст. (Сл. Гродз.), *бэ́бах* м. іран. – Зэльв., Свісл. (ЖС, Мат. Гродз.), *ю́кла* н. – Драг. (ЖНшС), *тэ́льбух* м. экспр., *брухлó* н. – Стол. (ТС), *тэльбýх* м. экспр. – Зэльв. (Сцяцко), *каўбýх* м. перан. іран. – Мін., Чач., Хойн. (Мат. мін.-мал.), *каўдýн* м. – Кам., Брэсц. (ЛАБНГ), *бе́бух* м. – Мёр. (ЛАБНГ), *кучýк* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *курса́к* м. экспр. – Лаг. (СЦБ), *жлýдак* м., *жалýдак* м. – Смарг. (ЛАБНГ, АЛА), *капшýк* м. перан. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *кцю́ха* н. – Клецк. (НЛ), *ка́даўб* м. груб. – Навагр. (З нар. сл.), *кню́ха, кнюхó* н. – Люб., Старадарож., Стол. (ТС, Мат. апыт.), *бóнда* ж. перан. абразл. – Віц. (Станкевіч), *кутыр* м., *хутыр* м. абразл. – мясц. (Насовіч); *кандзю́х* м. зневаж. – Чач. (Мат. Гом., Насовіч), *вэ́льваль* м. – Зэльв. (СРЛГ), *гарбýз* м. перан. – Лаг. (СЦБ), *начва́н* м. – Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч); **ніжняя частка жывата:** *падчарэ́вак* м. – Стол. (ТС), *пад-*

чаро́вак м. – мясц. (Насовіч); *дыні* мн. 'самы ніз жывата' – Лаг. (Варлыга).

Жыла

Крывяносны сасуд.

жы́ла ж., *жы́лы* мн. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., Шатэрнік, Станкевіч), *жы́ліна* ж. – Бял. (Яўсееў), *жы́лле* н. зб. – Мядз., Нясв., Пух., Круп., Бярэз., Гл., Мсцісл., Бых., Чач., Лоеў. (ЛАБНГ, СЦБ, ГЧ, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Янкова, Янкоўскі, Юрчанка, Мат. апыт.), *па́жылка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *жыжа́лі* мн. – Лельч. (Кучук), *пу́гі* мн. – Калінк. (ЛАБНГ).

Залоза

Орган, які выпрацоўвае неабходныя для арганізма рэчывы або выдаляе з арганізма шкодныя рэчывы.

зало́за ж. – Смарг., Віц., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Станкевіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *залаза́* ж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *жало́за* ж. – Слон. (Мат. Гродз.), *жаўла́к* м. – Навагр., Чач. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *жалва́к* м. – Чач. (Мат. апыт.), *зава́л* м. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *зава́лка* ж., *зава́лкі* мн. – Віц. р., Стаўб. (СЦБ, Каспяровіч).

Запясце, гл. Рука

Зрэнка, гл. Вока

Зуб, гл. Рот

Калена, гл. Нага

Каса, гл. Валасы

Кішка

Эластычная трубка, якая з'яўляецца часткай стрававальнага апарату ў чалавека.

кішка ж., *кішкі* мн. – агульн. (СПЗБ, ТС, Мат. дыял. сл., Мат. апыт.), *кішка́* ж. – Лях., Зах.-бран. р., Беластоц. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *гізу́нты* мн., *гізу́менты* мн. – Жытк. (ТС); **прамая кішка:** *куто́к* м., *куто́чак* м. памянш. – Жытк. (ТС); *ку́тніца* ж. – Смарг., Лаг., Клецк., Лун., Бяроз., Браг. (НЛ, Шаталава, Станкевіч), *гудзёшніца* ж. – Чав. (НС).

Ключыца, гл. **Рука**

Косць

Асобная састаўная частка шкілета чалавека.

косць ж. – Стол., Жытк. (ТС), *ко́стка* ж. – Стол. (ТС), *кастама́ха* ж. – Гом. (НЛГ), *масо́л* м., *масёл* м. – Добр. (Мат. Гом.), *масо́лак* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *драбы* мн. – Гродз. (Мат. Гродз.); *чако́тка* ж. ’костка ў суставе нагі, рукі’ – Стол. (ТС).

Кроў

Чырвоная вадкасць, якая рухаецца па крывяносных сасудах арганізма.

кроў м. – агульн. (ТС, ГЧ, Насовіч, Станкевіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Юрчанка), *кро́ўка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *юха́* ж. – Віц., Петр. (Каспяровіч, Насовіч, Шаталава), *ю́шка* ж. – агульн., акрамя заходняй паловы паўн.-зах. з., Смален. р. (ЛАБНГ, Насовіч, Дабравольскі, Юрчанка, Мат. апыт.), *руда́* ж. – Пух., Смален. р. (Мат. мін.-мал., Насовіч, Дабравольскі), *пячо́н’е* н. зб. ’згусткі крыві’ – Жытк. (ТС), *пячэ́нне* н. – Лоеў. (Янкова), *па́сака* ж., *му́сака* ж. ’кроў, якая ідзе з носа’ – мясц. (Станкевіч, Насовіч).

Крыж

Ніжняя частка хрыбетніка, якая складаецца з пяці пазванкоў, злучаных з касцямі таза.

крыж м. – Віц., Смарг., Бераст., Навагр., Чэрв., Стол., Жытк., Светл., Лоеў. (ТС, ДАБМ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Янкова, Станкевіч), *красцо́* н. – Віц. р. (Станкевіч), *вілкі* мн. – Чач. (ЖС).

Лапатка, гл. **Рука**

Лёгкія

Орган дыхання ў чалавека, размешчаны ў грудной клетцы.

лёгкія мн., *лёгкі* мн.– агульн. (АЛА, ГЧ), *лёгкія пе́чані* – Смарг. (АЛА), *лёгкае* н. – Свісл., Брэсц., Драг., Чач., Ветк., Лоеў. (АЛА, Янкова), *лёгка(-я)* ж., *лёгко* н., *лёгке* н., *лягкія* мн. – паўн.-зах. з. (АЛА, СПЗБ, Станкевіч), *лягкія печані* – Смарг. (АЛА), *лягку́шы* мн. – Стол., Жытк. (ТС), *лягку́шка* ж. – Лоеў. (Янкова), *лігане́ўя* зб. – Лаг. (Варлыга), *ляге́нні* зб. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *плю́сы* мн. – Паст. (АЛА), *плю́цы* мн. – Ашм. (Мат. мін.-мал.), *плу́цы* мн. – Гродз. (Сл. Гродз.), *дыхала* н. груб. – Маст., Стол. (ТС, Сл. Гродз.), *взду́хі* мн. – Пін. (ЖС), *гды́рка* ж. 'трахея' – Брасл. (Станкевіч).

Лоб, гл. **Галава**

Локаць, гл. **Рука**

Лытка, гл. **Нага**

Мазгі, гл. **Галава**

Мочка, гл. **Вуха**

Матка

Унутраны палавы орган жанчыны, у якім развіваецца зародак.

ма́тка ж. – агульн. (Мат. апыт.), *маці́ца* ж. – мясц. (Насовіч), *залатні́к* м. – Віц. р., Валож., Круп., Мсцісл. (СЦБ,

Станкевіч, Юрчанка, Каспяровіч), *дзе́тніца* ж. – Вілен.р. (Станкевіч).

Мускул

Тканка жывога арганізма, здольная скарачацца і забяспечваць функцыю руху частак цела.

му́скулы ж. – Светл. (Мат. Гом.), *мя́кішы* мн. – Рэч., Гом. (Мат. Гом.).

Нага

Адна з дзвюх ніжніх канечнасцей чалавека.

нага́ ж., *но́жка* ж. памянш. – агульн. (АЛА, ТС, ГЧ, Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Янкоўскі, Юрчанка, Янкова), *нажаня́* н., *нажаня́ты* мн. пяшчот. – Зэльв., Жытк. (ТС, Сцяцко), *лы́га* ж. абразл., *лыгі* мн. – Маладз., Дзярж., Клецк., Стол., Навагр., Карэл., Капыл., Гл. (ЖС, Н. сл-сць, Сл. Гродз., Янкоўскі), *га́чы* мн. пагардл., *крынджо́ла* мн. перан. – Стол. (ТС), *лы́нды* мн. – Брасл., Гродз., Навагр., Слон. (СПЗБ, Мат. Гродз., Цыхун, Станкевіч), *клы́нды* мн. экспр. – Лід., Лаг., Чэрв. (СЦБ, ДСБ, НЛ, Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *клі́нды* мн., *клі́шы* мн. здзекл., *ко́кашы* мн. іран., *лысцяі́* мн., *гле́нік* м. перан. – Слон. (ЖС, Н. сл-сць, Мат. Гродз., НЛ), *кле́нды* мн. – Стол., Жытк. (ТС), *хо́далы* мн., *хады́нкі* мн. экспр., *ды́балы* мн. груб., *бо́ўталы* мн. груб., *крыві́лы* мн. груб., *крыва́лы* м. зборн., *крыўё* н. груб., *капылле* н. зб., *калды́бы* мн. іран., *качарэ́жжа* н. зб. перан. груб., *сулды́га* ж., *крыві́ліна* ж. груб., *клы́пы* мн. іран., *дры́галы* мн. груб., *дры́палы* мн. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *га́лы* мн. экспр. – Навагр., Стаўб., Дзярж., Жытк., Ельск. (ТС, СЦБ, НС, Сл. Гродз., Мат. Гом.), *дры́гі* мн. перан. – мясц. (Насовіч), *гі́гі* мн. абразл. – Мядз. (Н. сл-сць), *кле́пні* мн. груб. – Лоеў. (Янкова), *кле́шні* мн. экспр. – Пух. (СЦБ), *клы́жні* мн. груб. – Леп. (ЖНшС), *кі́жлы* мн. – Старадарож. (ЖНшС), *крыву́лі* мн., *ды́бы* мн. – Клецк. (НЛ), *джа́ла* мн. груб. – Драг. (НЛ),

цыбы мн. іран., *цудáбы* мн. іран., *карачы́* мн., *капачы́* мн., *лэ́барды* мн. груб. іран. – Гродз. (Мат. Гродз., Цыхун, СРЛГ), *ко́качы* мн. – Пруж. (Федароўскі), *гéрцы* мн. груб. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *качэ́ргі* мн. адм. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *дры́галы* мн., *хадулі* мн. – Смален. р. (Дабравольскі), *варцáба* ж. іран. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *кавялá* ж. пагардл. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *кацэ́мба* ж. зневаж., жарт. – Шчуч. (НЛ), *клашэ́нь* м. груб. – Ушацк. (ЖС), *клы́ба* ж. непаш. – Зэльв. (Сцяцко), *куля́ба* ж. – Гродз. (СРЛГ); *цы́бы* мн. 'доўгія худыя ногі' – Слуц., Чав., Жытк. (ТС, НС, ЖНшС), *цы́блы* мн., *бу́ркалка* ж., *бу́ркаўка* ж. іран. – Жытк. (ТС), *цы́балы* мн. – Рас., Віц. (Каспяровіч, Шаталава), *грáсы* мн. – Рэч. (НС), *малмы́гі* мн. – Навагр. (Н. сл-сць), *стры́балкі* мн. экспр. – Стаўб. (З нар. сл.); *гнáты* мн. груб. 'доўгія нязграбныя ногі' – Драг. (НЛ); **частка нагі, дзе злучаюцца бядровая і галёначная косці, месца згібу нагі:** *калена* н. – агульн., Смален. р. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом., Насовіч, Шатэрнік, Дабравольскі), *калéнкі* мн. – Чач. (Мат. Гом.), *калéнне* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *ко́ленкі* мн. – Уздз. (СЦБ), *ко́ленцы* мн. – Пух., Гл. (СЦБ, Янкоўскі), *ко́ланца* н. – Буда-Каш., Ельск. (Мат. Гом.), *ко́льцы* мн. – Мін. (Мат. мін.-мал.), *уло́нне* н. – Карэл., Барыс., Кліч., Слаўг., Зах.-бран. р. (ЖС, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Маг. Маг., Растаргуеў), *ланó* н. – Чав., Рэч., Гом., Светл. (Мат. Маг., Мат. Гом.), *гнáты* мн. – Гродз. (Сл. Гродз.), *стрэнь* м. – Драг. (ЖНС), *какці* мн. – Ашм. (Сл. Гродз.), *кулі́чкі* мн. – Бял. (Яўсееў), *лы́нды* мн. экспр. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ); *цы́пкі мн.* 'худыя калені' – Віц. (Каспяровіч); **каленныя сухажыллі:** *паджы́лкі* мн., *паджы́лле* н. зб. – Чач. (Мат. апыт.), *ця́глы* мн. – Лоеў. (Янкова); **частка нагі ад калена да ступні:** *галёнка* ж. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Шатэрнік, Насовіч, Бялькевіч, Варлыга, Станкевіч), *галёна* ж. – Віл., Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *галёнка* ж. – Ветк. (ЛАБНГ), *гáлёнка* ж. – Віц. (Каспяровіч), *алёнка* ж. – Астр. (ЛАБНГ), *галі́шка* ж. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ДСБ), *галя́шка* ж. – Гродз. (Цыхун), *гагу́шка* ж. – Жаб. (ЛАБНГ), *го́лень* ж. – Гродз., Шчуч., Дзятл., Клецк., Круп., Краснап., Клім., Ганц., Баран., Лях., Лун.,

Маз. (ЛАБНГ), *галéнь* ж. – Бял., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *цэ́ўка* ж. – Пол., Гарад., Чашн., Бых., Клім., Драг. (ЛАБНГ), *цэ́ва* ж. – Пруж. (ЛАБНГ), *лы́тка* ж. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г., Маг. р., паўн. р. (ЛАБНГ), *цы́бла* ж. – Віц. (Каспяровіч), *цыбáлка* ж. – мясц. (Насовіч), *плюснá* ж. – Капыл. (ЛАБНГ), *плёсня* ж. – Слон. (ЛАБНГ), *плёскня* ж. – Іван. (ЛАБНГ), *ладыга* ж., *ладыжка* ж. памянш. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *сулдыжка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бýрка* ж. – Клецк. (НЛ), *цягль́і* мн. – Маз. (АЛА), *маталыга* ж. – Віц. (Каспяровіч); **акругленыя мышцы на задняй частцы нагі:** *лы́тка* ж. – агульн., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, АЛА, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Насовіч, Варлыга, Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *лéтка* ж. – Драг. (ЛАБНГ), *лы́га* ж. – Петр. (Мат. Гом.), *лы́нды* мн. – Вілен.р. (СПЗБ), *лы́сцягі* мн. – Зэльв. (Сцяцко), *пýзца* н. – Гарад., Сен., Дубр., Круп., Бярэз., Бял., Шкл. (ЛАБНГ, АЛА), *пýзачка* н. – Верхнядзв., Мёр., Пол. (ЛАБНГ, АЛА), *пýзцы* мн. – Круп. (НС), *мя́каць* ж. – Рас. (ЛАБНГ), *мякóць* ж. – Шум. (ЛАБНГ), *мя́кіш* м. – Карэл., Віл., Лаг., Чэрв. (ЛАБНГ, Шаталава), *мякішэ́ўе* н. – Чэрв. (ЛАБНГ), *падýшачка* ж. – Тал. (ЛАБНГ), *брýшка* н. – Паст., Брасл., Шарк., Глыб. (ЛАБНГ), *трыбушóк* м. – Воран. (ЛАБНГ), *жыватóк* м. – Бяроз. (АЛА, Шаталава), *пучóк* м. – Мядз., Арш. (ЛАБНГ), *пацегóлье* н. – Стол. (ТС), *ікрá* ж. – паўдн.-усх. з., спарадычна Паням. р., спарадычна Віц. р. (ЛАБНГ, АЛА), *íкра* ж., *íкры* мн. – Чэрык., Брэсц., Чач., Гом., Браг., Смален. р. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гом., Дабравольскі), *ікраніца* ж. – Раг. (ЛАБНГ), *íкраніца* ж. – Добр. (ЛАБНГ), *галíка* ж. – Кам. (ЛАБНГ), *галёнка* ж. – Чач. (ЛАБНГ); **надкаленная косць:** *рэ́пка* ж. – паўн.-зах. з., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *я́блычка* н. – Пін. (Шаталава); **частка нагі ад шчыкалаткі ўніз:** *ступá* ж. – Верхнядзв., Гродз., Шчуч., Свісл., Дзятл., Слон., Круп., Слуц., Старадарож., Карм., Пін., Лун., Маз., Добр., Хойн. (АЛА, ЛАБНГ, Мат. Гродз., Шаталава, Станкевіч), *стýпа* ж. – Слаўг. (ЛАБНГ), *стýпка* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *ступáк* м. – гродз.-бар. г., Слуц. р., Бярэз., Бабр., Кір., Гл., Ганц., Акц., Петр., Лельч. (АЛА, ЛАБНГ, ЖС, НЛ,

Сл. Гродз., Мат. Маг., Сцяцко, Шаталава), *стапа́к* м. – Саліг. (Н. сл-сць), *сту́пень* м. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз., ГЧ, Насовіч, Янкова, Юрчанка), *ступе́нь* м. – Жаб., Драг. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *ступе́няк* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *сто́пень* м. – мясц. (Насовіч), *сто́па* ж. – Воран. (АЛА), *ступня́* ж. – паўдн.-усх. з., паўн. р., Гродз., Брэсц., Малар., Пін. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *стапня́* ж. – Рэч. (ЛАБНГ), *плюсна́* ж. – Лаг., Капатк., Стол., Лоеў., Браг. (АЛА, ЛАБНГ, Варлыга, Янкова), *плюсня́* ж. – Жытк., Буда-Каш. (АЛА, ЛАБНГ), *плюсно́* н. – Смарг. (ЛАБНГ), *узнётак* м. – Пін. (ДСБ, Шаталава); **ніжняя частка ступні:** *падэ́шва* ж. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *падо́шва* ж. – спарадычна на ўсёй тэрыторыі Беларусі, акрамя паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, ДСБ), *падашва́* ж. – усх. з., Паст., Віл., Чэрв. (ЛАБНГ, АЛА, СЦБ, Мат. Гом.), *ступня́* ж. – Брасл., Мёр., Валож., Івян. (ЛАБНГ, АЛА), *ступе́нь* ж. – Мёр. (ЛАБНГ, АЛА), *ступа́к* м. – Старадарож., Капатк. (ЛАБНГ, АЛА); **выпуклая верхняя частка ступні ў чалавека, пад'ём:** *плісна́* ж. – Жытк. (ТС), *плісня́* ж., *плісня* ж., *пле́сна* ж., *плёсня* ж. – Стол. (НЛ, ДСБ), *перадо́к* м. – Карэл. (Шаталава), *гуры́стасць* ж., *гуры́сціна* ж. – Гродз. (Цыхун); **задняя частка ступні:** *пята́* ж., *пя́тка* ж. – агульн. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Маг., Варлыга, Янкоўскі), *запя́так* м. – Капыл., Жытк. (ТС, З нар. сл.).

Нервы

Сістэма валокнаў, якая вызначае дзейнасць арганізма, стан і паводзіны чалавека.

не́рва ж., *не́рвіна* ж. – Гл., Мсцісл., Хойн. (ГЧ, Юрчанка, Янкоўскі), *шлу́ння* н. – Бых. (ЖНС), *шлу́нкі* мн. – Івац. (ЖС).

Ногаць, гл. Рука

Нос

Выступ паміж вачамі і ротам на твары чалавека.

нос м. – агульн. (АЛА, ТС, СПЗБ, СЦБ, Юрчанка, Варлыга, Кучук, Янкоўскі), *но́саўка* ж. груб. – Гродз. (Сл. Гродз.), *ню́хаўка* ж. экспр., груб. – паўн.-зах. з., паўн. р. (СПЗБ, СЦБ, ЖС, НЛ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Шаталава, Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга, Станкевіч), *ню́хмарка* ж. зневаж. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *чмы́хка* ж. зневаж., *чмы́халка* ж. зневаж. – Мсцісл. (Юрчанка), *чмы́хаўка* ж. – Лаг. (Варлыга), *хра́пы* мн. зневаж. – Віц. р., Мсцісл. (Станкевіч, Юрчанка), *бу́нька* ж. зніж. – Лід. (СРЛГ), *бу́льхаўка* ж. – Бераст. (СРЛГ), *бу́тля* ж. – Клецк. (НЛ), *куцу́льбіна* ж. экспр. – Жытк. (ТС), *пы́рта* ж. груб. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *руль* м. перан. ’нос, насаты чалавек’ – Драг. (НЛ), *пі́ць* м. – Пін. (ДСБ), *пі́ка* ж. – мясц. (Насовіч), *пі́пка* ж. перан. іран., *пі́пачка* ж. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *піту́шка* ж. зневаж. – Зэльв. (Сцяцко, Насовіч); **вялікі нос**: *насі́шча* м. – агульн. (АЛА, ТС, Юрчанка), *насі́ска* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Шаталава), *насю́га* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *но́саль* м. – Шчуч. (АЛА), *бурда́* ж. – Стол. (ТС), *глю́га* ж. – Віл. (НС), *пі́пішча* н. – мясц. (Насовіч); *кі́рпа* ж. зневаж. ’кірпаты нос’ – Уздз., Люб., Зах.-бран. р. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Растаргуеў); *клю́ка* ж. груб. – Гродз. р. (ЖС, Цыхун), *дзю́бка* перан., *дзю́бачка* ’кончык носа’ – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі); **адна з парных знадворных адтулін носа:** *но́здра* ж. – Люб., Стол., Жытк. (ТС, Мат. апыт.), *хра́пы* мн., *хра́пка* ж. – Лаг. (ЖС, Варлыга); **верхняя частка носа ніжэй ілба паміж вачамі:** *перано́сіца* ж. – Смарг., Ашм., Навагр., Лаг., Слуц., Люб. (ЖНС, Варлыга, Станкевіч, Мат. апыт.), *перано́ссе* н. – Жытк. (ТС), *храп* м. – мясц. (Станкевіч).

Нырка

Орган мочавыдзялення ў чалавека.

по́чкі мн. – агульн., акрамя ўзмежжа з Літвой (ЛАБНГ, АЛА, ГЧ, Мат. Гродз., Сцяцко, Янкова, Мат. апыт.), *бо́чкі*

мн. – Бяроз. (ЛАБНГ, АЛА), *ныркі* мн. – паўн.-зах. з., Віц., Пух., Стол., Ганц., Хойн. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *інкстукі* мн. – Воран. (СПЗБ).

Павека, гл. **Вока**

Падбародак, гл. **Галава**

Пазваночнік

Асноўная частка шкілета ў чалавека, якая складаецца з пазванкоў.

хрыбе́т м. – Смарг., Лід., Астр., Чэрв., Люб., Чач. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Станкевіч, Мат. апыт.), *хры́бет* м. – Смарг., Чач. (Станкевіч, Насовіч, Мат. апыт.), *хрэ́бет* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хрыбе́тнік* м. – паўдн.-усх. з. (Янкова, Шаталава, Мат. апыт.), *хрыбціна* ж. – мясц. (Станкевіч), *хрыбя́ціна* ж. – Воран. (Мат. Гродз.), *гало́тніца* ж. – Маст. (Сл. Гродз.); **ніжняя частка пазваночніка:** *ко́пчык* м. – Жлоб., Чач., Буда-Каш., Браг. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *храсто́к* м. – мясц., Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *храсткі́* мн. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *храсцы́* мн. – Віц. р. (Каспяровіч).

Палец, гл. **Рука**

Патыліца, гл. **Галава**

Паха

Унутраная частка плечавога выгібу.

пах м. – Гарад., Браг. (АЛА, Мат. Гом.), *па́ха* ж. – паўн.-усх. д. (АЛА, Станкевіч, Насовіч), *паха́* ж. – Чач. (Мат. Гом.), *па́хва* ж. – Слуц., Драг., Жытк., Жлоб., Браг. (АЛА, ДСБ, Н. сл-сць, Мат. Гом., Шаталава), *пахва́* ж. – Драг., Маз., Браг. (ЛАБНГ, АЛА, Насовіч, Мат. апыт.), *па́хвіна* ж. – Чач. (ЖНшС), *пахвіна* ж. – Дзятл., Беш., Лельч. (АЛА, Мат. Гродз., Каспяровіч), *падпа́ха* ж. – паўн.-усх. д., Лях. (АЛА, Мат.

Гом., Каспяровіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *падпаха́* ж. – Кліч., Слаўг. (АЛА), *падпа́хва* ж. – Капат. (АЛА), *падпа́хі* мн., *падпа́шкі* мн. памянш. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *падпа́шша* н. – Бял., Мсцісл., Чач., Буда-Каш. (АЛА, Мат. Гом., Юрчанка), *мы́шка* ж. – Пух. (АЛА), *падмы́шка* ж. – Івян., Гор., Брэсц., Пін., Хойн. (АЛА), *по́друкі* мн. – Кам., Стол. (ТС, ЖНС), *падруч'е* н. – Стол. (ТС).

Пахвіна

Месца паміж бядром і ніжняй часткай жывата.

па́ха ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *пахва́* ж. – зах.-пал. г., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Станкевіч), *па́хва* ж. – Кліч. (ЖС), *пахво́* ж. – Жытк. (ТС), *пахві́на* ж. – Шарк., Лаг., Бяроз. (ЛАБНГ, Варлыга), *ві́лкі* мн. – Чач. (ЖС, Насовіч).

Паясніца, гл. **Спіна**

Перадплечча, гл. **Рука**

Пераноссе, гл. **Нос**

Печань

Унутраны орган чалавека, які вырабляе жоўць.

пе́чань ж., *пячо́нка* ж. – агульн., акрамя зах.-пал. г., Смален. р. (АЛА, СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Дабравольскі, Янкоўскі), *пячо́нкі* мн. – Кліч., Крыч. (АЛА), *печані́(е́)* мн. – Брасл., Верхнядзв., Гродз., Шчуч., Віл., Уздз., Ганц. (АЛА, СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *пе́чаня* ж. – Мёр. (АЛА), *пе́чані* мн. – паўн.-зах. з., Вілен. р., Беластоц. р. (АЛА, СПЗБ, ЖС, Станкевіч), *пе́чаніцы* мн. – Гом. (НЛГ), *пячэ́ня* ж. – зах.-пал. г. (АЛА, ДСБ), *пічане́ўя* ж. – Лаг. (Варлыга), *цяжкія* мн. – Воран., Валож. (АЛА), *ця́жкія пе́чані* – Смарг., Лях. (АЛА), *вантро́ба* ж. – Віц. р., Іўеў., Карэл., Брэсц., Бяроз., Вілен. р. (АЛА, СПЗБ, Каспяровіч), *вагку́ша* ж., *ва́жкае* н. – Жытк. (ТС, НС).

Плява

Мышачная перагародка, якая аддзяляе грудную поласць ад брушной.

плява́ ж. – Воран., Дзятл., Чэрв., Добр. (Мат. Гродз., Мат. Гом., Шатэрнік), *пле́ва* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *пле́ўка* ж. – Лаг., Брэсц. (ДСБ, Варлыга).

Плячо

Частка тулава ад шыі да рукі.

плячо́ н., *пле́чы* мн. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. Гом., Станкевіч, Юрчанка, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *плячко́* н. – Брэсц., Бяроз., Драг. (АЛА, Мат. апыт.), *плячáк* м. – Навагр. (З нар. сл.), *плячу́к* м. – Карэл., Чэрв., Капыл., Пух., Бярэз., Лях. (АЛА, Шатэрнік), *напле́чнік* м. 'плячук' – Валож. (СЦБ), *плячкí* мн. ласк. – Латгал. р. (НС), *апле́чкі* мн. – Гродз. (Сл. Гродз.), *ра́ме* н. – мясц. (Насовіч), *рамяно́* н., *рамёна* мн. – Воран. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *ке́пель* м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *бу́рка* ж. – Кам. (АЛА), *барко́* н. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *бэ́гі* мн. – Воран. (Сл. Гродз.), *гівяр* м. іран. – Лід. (Сл. Гродз.).

Пузыр

Пухір у целе чалавека, які змяшчае ў сабе вадкасць.

пузы́р м. – мясц. (Станкевіч), *мачно́й пузыр* – Смален. р. (Дабравольскі), *пукíр* м. – Стол. (ДСБ), *паўхíр* м. – Віц. (Каспяровіч), *мыхíр* м. – Кобр. (НЛ).

Пуп

Рубец на сярэдзіне жывата.

пуп м., *пупо́к* м. памянш. – агульн., Смален. р. (ТС, Янкоўскі, Станкевіч, Шатэрнік, Варлыга, Дабраволь-

скі); *пупо́віна* ж., *пупо́вінка* ж. памянш. 'шнурападобны орган, які злучае зародак чалавека з арганізмам маці' – Жытк. (ТС).

Пятка, гл. **Нага**

Рабро

Дугападобная вузкая косць, якая ідзе ад хрыбетніка да грудной косці.

рабро́ н. – агульн. (СПЗБ, ТС, Цыхун, Мат. апыт.), *ро́бра* мн. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *рэ́бры* мн. – паўн.-зах. з., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў), *рабры́на* ж . – Слон., Чэрв., Добр., Браг. (Мат. Гродз., Мат. Гом., Шатэрнік), *пярэ́брына* ж. – Чач., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі, Мат. апыт.), *дра́бы* мн. – Сен., Віц., Смарг., Докш., Чэрв. (Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Станкевіч, Насовіч), *дры́бы* мн. – Мсцісл. (Юрчанка), *дэ́рбы* мн. – Пух. (СЦБ), *жэ́бры* мн. – Астр. (Мат. Гродз.), *ска́ба* ж., *ска́бы* мн. – паўн.-зах. з., Віц. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч).

Радзімка

Прыродная пляма на скуры чалавека.

радзімы знак – паўн.-зах. з., Чэрв., Стол., Беластоц. р. (ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., Шатэрнік), *радзі́мая заме́тка, пры-ро́дная пля́ма* – Вілен. р. (СПЗБ), *чо́рны знак* – Жытк. (ТС).

Рот

Поласць паміж верхняй і ніжняй сківаніцамі і шчокамі да глоткі.

рот м. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Насовіч, Янкова, Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *гу́ба* ж. – паўн.-зах. з. (АЛА, СЦБ, Нар. сл-сць,

Мат. мін.-мал.), *губа́* ж. – Паст., Лаг. (АЛА, Варлыга), *я́па* ж. экспр. – Мсцісл., Жытк. (ТС, З нар. сл.), *ля́па* ж. экспр. – паўн.-усх. д., Клецк., Зах.-бран. р. (СПЗБ, СЦБ, НЛ, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Варлыга, Растаргуеў), *ля́паўка* ж. экспр. – Слуц. (ЖС), *хля́па* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *зя́па* ж. груб. – Віц. р., Пол., Пух., Мсцісл., Жытк., Гом. р. (ТС, СЦБ, НЛ, НЛГ, Станкевіч, Каспяровіч), *ця́па* ж. – Крыч. (АЛА), *га́па* ж. – Стол., Жытк. (ТС, НС), *вы́ліцы* мн. – Драг., Пін. (ЖС, ЖНшС), *хлебагры́зка* ж., *хлебарэ́зка* ж., *хабо́тня* ж. 'рот з зубамі' – Клецк. (НЛ), *халя́ва* ж. перан. – мясц. (Насовіч), *ха́ліпа* ж. груб. – Бых. (ЖНС), *мя́лка* ж. экспр. – Леп. (ЖНшС), *ю́ха* ж. экспр., *ю́шка* ж. перан. экспр. – Жытк. (ТС), *гэ́мба* ж. – Астр. (СРЛГ), *у́ста* ж., *уста́* мн. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *па́калатка* ж., *ля́віца* ж. іран.– Слон. (ЖС, Мат. Гродз.), *го́рла* н. – Кам. (ЖНС), *ге́нба* ж. – Гом. р. (НЛГ), *па́стка* ж. 'вялікі рот' – Чэрв. (Шатэрнік); **верхняя частка поласці рота:** *паднябе́нне* н. – агульн. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гом., Мат. Гродз., Варлыга, Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч), *не́ба* н. – паўдн.-усх. з., Гарад. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Гом., НЛГ, Янкова), *нёба* н. – віц.-маг. г., Пін. (ЛАБНГ, АЛА, Насовіч); **рухомы мышачны орган у ротавай поласці:** *язык* м., *язычо́к* м. памянш. – агульн., Смален. р. (ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Юрчанка, Янкоўскі, Янкова, Бялькевіч, Станкевіч, Насовіч, Дабравольскі, Цыхун, Мат. апыт.); **рухомыя складкі, якія ўтвараюць край рота:** *гу́бы* мн. – агульн., акрамя заходняй і паўночнай частак паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА), *губа́* ж. – Лід., Дзятл., Гл., Жытк., Лоеў. (ТС, Мат. Гродз., Янкова, Янкоўскі), *гу́ба* ж. – Смарг., Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік, Станкевіч), *губя́ка* ж. – Жытк. (ТС), *гу́пель* м., *гу́пля* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *лу́пы* мн. экспр., *лу́па* ж. абразл. – паўн.-зах. з., паўн. р., Беластоц. р. (АЛА, СПЗБ, СЦБ, НЛ, ЖНшС, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Яўсееў, Цыхун, Сцяцко), *лу́псі* мн. іран. – Ваўк., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *ву́сны* мн. – паўн.-усх. д. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, Каспяровіч), *ву́сты* мн. – Брасл. (ЛАБНГ, АЛА), *у́сты* мн. – Астр., Ашм. (ЛАБНГ), *у́сны* мн. – Віл. (ЛАБНГ), *грыбы́* мн. – віц.-маг. г., спарадычна Гом. р., Рас. (ЛАБНГ, АЛА, Н. сл-сць,

Каспяровіч, Зах.-бран. р., Станкевіч, Насовіч, Юрчанка, Мат. апыт., Растаргуеў), *грыбілы* мн. абразл. – Мсцісл. (Юрчанка), *грыбе́лкі* мн. зневаж. – Чач. (Мат. апыт.), *брылы* мн. – Шкл. (Н. сл-сць, Мат. Маг.), *цадзе́лкі* мн. перан. груб. – Мсцісл. (Юрчанка), *пыкі* мн. – Пруж. (ДСБ), *зе́кра* мн. груб. – Жытк. (ТС), *цыра* ж. – Карэл. (Мат. Гродз.), *рот* м. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.); *цылба́лы* мн. перан. 'тоўстыя губы' – мясц. (Станкевіч); **косцепадобны орган у роце для адкусвання і разжоўвання ежы:** *зуб* м., *зу́бы* мн. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ГЧ, ТС, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Шатэрнік, Станкевіч, Юрчанка, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *зу́б'е* н. зб. – Стол. (ТС), *зубяня́ты* мн. экспр. – Мядз. (СЦБ), *процівóчнікі* мн. – Лід. (Мат. Гродз.), *ікóл* м., *іклэ́* мн. 'карэнныя зубы' – Дзятл. (Мат. Гродз.); *ку́тні* прым. – Зэльв., Чач., Лоеў., Браг., Смарг., Лаг., Стол. (ТС, Мат. Гом., Станкевіч, Сцяцко, Янкова, Мат. апыт.), *аку́тні* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *ку́тнік* м. – паўдн.-усх. з., Зэльв. (ЖС, Мат. Гом.), *цемянны* прым., *бакавы* прым. – Гом. (НЛГ), *карнявік* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *бацькі* мн. – Жытк. (ТС), *ба́бкі* мн. – мясц. (Станкевіч), **верхнія пярэднія зубы**: *кірмашóвік* м. экспр., перан. – Смарг., Маладз., Круп. (СЦБ, Сл. Гродз., Мат. дыял. сл.), *кірмашóвыя* прым. – Круп. (Мат. мін.-мал.), *вярхóўе* н. – Жытк. (ТС), *пярэдні* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *прыку́сы* мн. – Лоеў. (Янкова), *грызунец* м. – Смарг. (Сл. Гродз.); **малочныя зубы**: *малóчнік* м., *малóчнікі* мн. – Стаўб., Кругл., Лоеў. (СЦБ, Мат. Маг., Янкова), *хле́бнічак* м. – Дзятл. (Мат. Гродз.); **зуб мудрасці**: *красля́к* м. – Смарг., Маладз. (СЦБ, Сл. Гродз.), *рагаві́к* м. – Воран. (Мат. Гродз.); **зуб-клык**: *ваўча́к* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *клыкі* мн. – Навагр. (Мат. Гродз.), *глазны́ зуб* – Дзятл. (Мат. Гродз.); *баля́сы* мн. перан. 'доўгія зубы' – Жытк. (ТС); *ве́сніцы* мн. перан. 'рэдкія зубы' – Зэльв. (Сцяцко), *ячавы́* прым. 'зуб, на якім больш за ўсё кусаюць' – Зэльв. (Сцяцко); *пень* м., *пянёк* м. памянш. 'частка зуба, якая знаходзіцца ў целе' – Люб., Чач., Лоеў. (Янкова, Мат апыт); **слізістая абалонка поласці рота, якая пакрывае зубныя адросткі сківіц:** *дзя́сны* мн., *дзя́сна* мн., *дзясна́* ж. – асн. мас. г., акрамя Віц. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Станкевіч, Растаргуеў, Шатэрнік),

дзя́сна ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *дзясно́* н. – Гарад. (НС), *я́сна* мн. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *дзёсны* мн. – паўн.-усх. д., спарадычна Паням. р., Бяроз. (ЛАБНГ), *дзя́сны* мн. – Валож., Арш., Гор., Мсцісл., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі); *я́сла* мн., *я́сла* ж., *е́сла* мн. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ЖНС, Шаталава), *я́слі* мн. – Пол., Бяроз. (ЛАБНГ), *я́лкі* мн. – Віц. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *я́лка* мн. – Брасл., Лёзн. (ЛАБНГ); **частка твару, у якой знаходзяцца зубы:** *сківіцы* мн. – пал. р., гродз.-бар. г., Мін. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС), *па́скавіцы* мн. – Лаг. (ЛАБНГ), *са́ні* мн. – Пруж. (ЛАБНГ), *са́нкі* мн. – паўн.-усх. д., спарадычна зах.-пал. г., Чэрв., Смален. р. (ЛАБНГ, АЛА, ДСБ, Каспяровіч, Яўсееў, Дабравольскі, Мат. апыт.), *са́начкі* мн., *са́начка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *па́шчы* мн. – Касц., Чач. (ЛАБНГ, АЛА), *па́шчыкі* мн. – спрадычна зах.-пал. г., Ветк., Нараўл., Чач. (ЛАБНГ, АЛА, ЖНшС, Мат. Гом., Мат. апыт.), *пашчу́кі* мн. – Брэсц. (АЛА), *пашчэ́мкі* мн., *пашчэ́мак* м., *пашчэ́мка* ж., *пашчо́мка* ж. – спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Шаталава), *пашчэ́нкі* мн., *пашчэ́нак* м., *пашчэ́нка* ж. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, АЛА, ЖС, ЖНС, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *пашчо́нкі* мн. – Зэльв. (ЛАБНГ), *по́шчанка* ж. – Слон., Лельч. (Мат. Гродз., Кучук), *па́шчынкі* мн. – Касц. (ЛАБНГ), *па́шчанак* м., *па́шчанне* н. зб. – Мсцісл. (Юрчанка), *чэ́люсці* мн., *чэ́люсць* ж. – спарадычна ўсх. з. і зах.-пал. г., Карэл., Маладз., Стаўб., Капыл. (ЛАБНГ, АЛА), *чэ́люшчы* мн. – Капатк. (ЛАБНГ), *шчэ́люшчы* мн. – Старадарож., Гом. (ЛАБНГ), *шчэ́люсці* мн. – Ветк. (ЛАБНГ), *чэ́лепы* мн. – Хойн. (Шаталава), *шчэ́лепы* мн., *шчэляпа* ж. – паўдн.-усх. з., сярэд.-бел. г., Зэльв., Стол. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Маг., Варлыга, Станкевіч, Шаталава, Янкова), *шчэ́лепіна* ж., *жэля́зы* мн. – Жытк. (ТС, АЛА), *шчэ́леты* мн. – Карм. (ЛАБНГ), *ашчалёпы* мн., *ашчалёны* мн. – Бял. (ЛАБНГ, НС), *звя́гі* мн. – Карэл. (ЖС), *зява́* мн. – Жлоб., Акц. (ЛАБНГ), *хра́па* ж. – мясц. (Насовіч), *ляпка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ка́чкі* мн. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў); **ніжняя сківіца**: *па́шчака* ж. – мясц. (Насовіч), *па́шчыка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пашчэ́нка* ж. – Зэльв. (Сцяцко).

Рука

Верхняя канечнасць чалавека ад плечавога сустава да канца пальцаў.

рука́ ж., *ру́чка* ж. памянш. – агульн., Смален. р. (АЛА, ТС, НЛГ, ГЧ, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Насовіч, Дабравольскі, Станкевіч, Янкоўскі, Юрчанка, Мат. апыт.), *ру́ка* ж. – Браг. (ГЧ), *ручаня́* н., *ручаня́ты* мн. памянш. – Гродз., Зэльв., Драг. (АЛА, Цыхун., Сцяцко, Мат. апыт.), *руча́йка* ж. – Капатк. (АЛА), *ла́па* ж. перан. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *лю́шня* ж., *лю́шні* мн. 'доўгія рукі' – Клец. (НЛ); **правая рука**: *праві́ца* ж. – мясц. (Насовіч), *праўша́* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пра́вая* (рука) – Нараўл. (ГЧ); **левая рука**: *ляўша́* ж. – Чэрв., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *ляві́ца* ж. – мясц. (Станкевіч), *ма́нька* ж. – Кам. (ЖНС); **частка кісці рукі паміж перадплеччам і пясцю:** *запя́сце* н. – Рас., Лёзн., Леп., Круп., Навагр., Пін. (АЛА), *запя́сць* ж. – Маст. (АЛА), *запа́сць* ж. – Карэл. (АЛА), *запя́рсць* ж. – Зэльв. (АЛА), *цу́рка* ж. – Калінк., Хойн. (АЛА), *цуго́лка* ж. – Рэч. (АЛА), *цыгу́лка* ж. – Браг. (АЛА), *ко́стачкі* мн. – Івян. (АЛА), *пало́каць* м. – Лун. (АЛА), *во́бліца* ж. – Капатк. (АЛА), *члу́нкі* мн. – Шчуч. (АЛА), *хібі́ж* м. – Кам. (АЛА), *пле́чыка* н. – Гродз. (АЛА), *кіста́* ж. – Пол. (АЛА), *плюсно́* н. – Смарг. (АЛА); **парная трубчастая косць плечавога пояса чалавека, якая злучае лапатку з грудзінай:** *пля́чыіца* ж., *плячыі́цка* н. – Стол., Жытк. (ТС), *ключы́іца* ж. – Слуц., Люб. (Мат. апыт.), *пе́лька* ж. – Маг. (Мат. Маг.); **аснова кісці рукі:** *пясць* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пя́сце* н. – Жлоб., Буда-Каш., Лоеў., Браг. (Мат. Гом., Янкова), *ла́пка* ж. – Вілен. р. (СПЗБ); **астатак пакалечанай рукі:** *ку́кса* ж. – агульн., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. Гом., Шатэрнік, Насовіч, Растаргуеў, Варлыга, Янкоўскі), *укса́н* м., *укс* м. – Стол. (ТС), *ку́ка* ж. – Мядз. (Н. сл-сць), *куко́н* м. – Жытк. (ТС), *ку́кта* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *ку́мса* ж. – Браг. (Мат. Гом.), *куцэ́ўка* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *куцо́бка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ку́льта* ж. – Лоеў. (Янкова), *кульця́* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ); **далонь з пальцамі; кісць:** *пецярня́* ж. – Жытк. (ТС),

пецяру́к м. метаф. – Стол. (ТС), *пяцярыíца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч); **кісць рукі з прыгнутымі к далоні пальцамі:** *кула́к* м. – агульн. (АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Станкевіч, Варлыга, Мат. апыт.), *кула́чча* н. зб. – Верхнядзв., Мсцісл., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Растаргуеў, Юрчанка), *кукса́ч* м., *комсць* м. – Гродз. (СПЗБ, СРЛГ); **частка рукі ад локця да кісці:** *перадпле́чча* н. – Навагр. (Мат. Гродз.), *галёта* ж. – Стол. (НЛ); **плоская шырокая косць трохвугольнай формы ў складзе плечавога пояса чалавека:** *лапа́тка* ж. – агульн. (Мат. Гродз., Мат. Маг., Шатэрнік, Мат. апыт.), *каро́мысел* м. – мясц., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *крыло́* н. – Смален. р. (Дабравольскі); **частка рукі ад далоні да локця:** *цэ́ўка* ж., *цэ́вачка* ж. памянш. – агульн., Зах.-бран. р. (АЛА, ДСБ, Шатэрнік, Каспяровіч, Растаргуеў, Янкова, Насовіч), *цэ́ва* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *цу́рка* ж. – Хойн. (Шатэрнік), *во́бліца* ж. – Петр. (Шаталава), *цыгу́лка* ж. – Браг. (Шаталава), *ца́лка* ж. – Капыл. (АЛА); **месца згібу рукі:** *ло́каць* м. – агульн., Смален. р. (ТС, Дабравольскі, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *ло́кіш* м. – Дзярж. (НС); **унутраны бок кісці рукі:** *далонь* ж. – зах. з., Чэрв., Гарад., Слаўг., Вілен. р., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *дало́ня* ж. – зах.-пал. г., Лаг., Маладз., Валож., Гродз., Бераст., Слуц., Пух., Бых., Нараўл., Браг. (ЛАБНГ, ТС, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Мат. Гом.), *дало́шка* ж. – Маладз. (ЖС), *дало́нка* ж. – Маз. (ГЧ), *даланя́* ж. – Паст., Смарг., Віл., Лаг. (СПЗБ, Станкевіч), *дала́нь* ж. – Малар. (ЛАБНГ), *до́лань* ж. – Паст., Шчуч., Мядз. (ЛАБНГ, СПЗБ), *длонь* ж. – мясц. (Насовіч), *ладо́нь* ж., *ладо́шка* ж. – усх. з., Глыб., Дзятл., Жаб., Вілен. р., Беластоц. р., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг., Дабравольскі, Мат. апыт.), *ладо́ня* ж. – паўдн.-усх. з., Рас., Лёзн., Маст., Івац. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Маг., Мат. Гом., Янкова); *м'якіш* м. 'мяккая частка далоні пад пальцамі' – Стол. (ТС); **адна з пяці канцавых рухомых частак кісці рукі ў чалавека:** *па́лец* м. – агульн., Смален. р. (АЛА, ТС, Шатэрнік, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка, Дабравольскі, Янкоўскі), *брат* м., *перст* м., *пярсты́* мн. – Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *ге́гні* мн.

экспр., *грэ́мзы* мн. экспр. – Гродз. (Цыхун), *грабары́* мн. жарт. – Пух. (СЦБ), *го́бздзі* мн. экспр. ’агрубелыя пальцы’ – Гродз. (Цыхун); **першы палец рукі**: *вялікі палец* – агульн., акрамя паўн.-усх. д. і часткі гродз.-бар. г. (АЛА, ТС), *ве́лькі па́лец* – панямонскія гаворкі (АЛА), *бальшы́ палец* – паўн.-усх. д. (АЛА), *ста́ршы па́лец* – Івац. (АЛА), *то́ўсты па́лец* – Свісл., Капыл. (АЛА), *пу́чка* ж. – Жытк. (АЛА); **другі палец на руцэ паміж вялікім і сярэднім**: *другі палец* – Паст., Смарг., Капатк., Шкл. (АЛА); *указа́цельны палец* – агульн. (АЛА), *паказа́цельны палец* – Капыл., Ганц., Браг. (АЛА, Мат. Гом.), *вялікі палец* – Жытк. (АЛА), *палец каля старшага* – Івац. (АЛА), *ука́шчык* м. – Віц. (Каспяровіч), *ківу́н* м. – мясц. (Станкевіч), *ражня́к* м. – Жытк. (ТС); **трэці палец на руцэ паміж указальным і безыменным**: *сярэ́дні палец* – агульн. (АЛА, Станкевіч), *срэ́дні па́лец* – спарадычна паўн.-усх. д. (АЛА), *трэ́ці па́лец* – Смарг., Старадарож., Капатк. (АЛА); **чацвёрты палец на руцэ паміж сярэднім і мезенцам**: *безымя́нны палец* – паўн.-усх. д. (АЛА, Шаталава), *безыме́нны палец* – Шарк., Лаг., Кам., Драг. (АЛА, Станкевіч), *безымённы палец* – Навагр., Лаг., Слаўг. (АЛА), *безымінны палец* – Беш. (АЛА), *падмязінец* м. – Шарк., Валож. (АЛА, СПЗБ), *безымённік* м. – Шарк. (АЛА), *безмязе́нны палец* – Леп. (АЛА), *паўзме́зянны палец* – Саліг. (АЛА), *паламязінны па́лец* – Бяроз. (АЛА), *каля ме́зеннага* – Шчуч. (АЛА), *палец ля мезеннага* – Хойн. (АЛА), *без імяня палец* – Брасл. (АЛА), *пасрэ́дні па́лец* – Пол. (АЛА), *чацвёрты палец* – Паст., Смарг., Пух., Старадарож., Капатк. (АЛА), *ме́ншы па́лец* – Бяроз., Ветк. (АЛА), *глухі па́лец* – Мёр. (АЛА), *нямы́ па́лец* – Калінк. (АЛА), *кра́йні па́лец* – Брэсц. (АЛА), *злацю́ны па́лец* – Івян. (АЛА), *па́лец кала сярэдняга* – Івац. (АЛА), *казінец* м. – Маст. (АЛА), *пярсцэ́ц* м. – Ашм., Смарг. (Станкевіч); **пяты, самы малы палец на руцэ**: *ме́зенец* м. – Мёр., Круп., Дубр., Гор., Бых., Слаўг., Крыч., Касц., Чач., Брэсц., Калінк., Смален. р., Зах.-бран. р. (АЛА, Растаргуеў, Дабравольскі, Насовіч), *ме́дзенец* м. – Рас., Беш. (АЛА), *ме́зік* м. – Касц., Лельч. (АЛА), *мізік* м. – Старадарож. (АЛА), *ме́зенік* м., *мезю́к* м., *мізінік* м. – Стол., Жытк. (ТС), *ме́дзены палец* – Пол.,

Віц., Смарг., Барыс., Бярэз., Валож., Жытк., Акц., Жлоб. (АЛА, СЦБ, Каспяровіч, Станкевіч), *мéзены палец* – агульн., акрамя зах.-пал. г. (АЛА, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Насовіч, Шатэрнік), *мізінец* м., *мізінчык* м. памянш. – спарадычна агульн. (АЛА, ДСБ, Янкова), *мядзінчык* м. памянш. – Гарад. (АЛА), *візінец* м. – Лун. (АЛА), *мязéнец* м. – Ветк., Хойн. (АЛА), *мізя́ны палец* – Брасл., Зэльв. (АЛА), *мязінны палец* – Лях., Бяроз. (АЛА, Мат. Гродз.), *мезюнк* м. – Стол. (ТС), *малы́ пáлец* – Пух. (АЛА, Станкевіч), *малéнькі пáлец* – Лёзн., Воран. (АЛА), *карáчык* м. – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.); **рагавая пласцінка на канцах пальцаў чалавека:** *нóгаць* м. – асн. мас. г., Малар., Стол. (ЛАБНГ, ТС, ЖНшС, СЦБ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Юрчанка, Шаталава), *паднóгаць* м. – Глыб., Жытк, (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом.), *пазнóгаць* м. – паўн.-зах. з., Віц., Чэрв. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *нагéць* м. – Лельч. (ЛАБНГ), *кóкаць* м. – Слаўг., Мсцісл., Петр. (ЛАБНГ, Юрчанка, Насовіч), *кóгаць* м. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *кóкань* м. – Петр. (Мат. Гом., Шаталава), *кіпяць* м., *кіпцік* м. памянш., *кіпцюрóк* м. памянш – паўдн.-усх. з., Рас., Вілен. р., Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, Мат. Гом., Мат. Маг., Дабравольскі, Станкевіч), *кéпець* м. – Чэрв., Пух. (ЛАБНГ, СПЗБ), *кнэ́пяць* м. – Воран. (ЛАБНГ), *кніпць* м. – Астр. (Сл. Гродз.), *капцю́р* м. – паўн.-зах. з., Пол., Арш., Чэрв., Івац., Смален. р. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Дабравольскі, Станкевіч), *кацю́р* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *кіпцю́р* м. – Ушацк., Арш., Стол., Гл., Петр., Хойн. (ЛАБНГ), *кабдзю́р* м. – Стаўб. (СЦБ), *пазу́р* м. – зах.-пал. г., гродз.-бар. г., Уздз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СЦБ, ДСБ, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Станкевіч, Шаталава), *пазю́р* м. – зах.-пал. г., Віц., Стаўб., Слон., Кам. (ЛАБНГ, ДСБ, СЦБ, НЛ, ЖНС, З нар. сл., Каспяровіч, Станкевіч), *пажу́р* м. – Драг., Іван. (ЛАБНГ, ДСБ), *драпу́зь* м. – Стол. (ДСБ), *габзу́р* м., *пуц* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.); **мякаць на канцы пальца:** *пішчыкі* мн. – Гродз. р., паўднёвая Міншчына, Маг. (НЛ, З нар. сл., Н. сл-сць, СРЛГ, Мат. Маг.), *пу́шка* ж., *пу́шкі* мн., *пу́чка* ж., *пучóк* м., *пу́чкі* мн. – Слон., Зэльв., Пух., Слуц., Лун., Стол.,

Жытк., Петр., Маз., Зах.-бран. р. (ТС, НЛ, З нар. сл., Н. сл-сць, Мат. Гродз., Растаргуеў, Кучук, Шаталава, Сцяцко), *пупе́шка* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пупы́шка* ж. – Гом. (Мат. Гом.), *пупу́шка* ж. – Круп. (НС), *пы́пашка* ж. – Віл. (Шаталава), *шыпу́шка* ж. – Бых., Лоеў. (Мат. Маг., Янкова), *я́гада* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *я́гадка* ж. – Пін. (ДСБ), *яго́дка* ж. – Бяроз. (Шаталава), *мякіш* м., *мякі́шка* ж. памянш. – Астр., Ветк. (Мат. Гродз., Мат. Гом.), *мя́кушак* м., *мя́кушкі* мн. – Мсцісл., Бых., Чач. (Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Мат. апыт.), *мя́кушка* ж. – Чач., Ветк. (Мат. Гом.), *мяку́шка* ж. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *маку́шка* ж. – Рас. (Шаталава), *пу́зачка* н. – Верхнядзв. (Шаталава), *шчыто́чак* м. – Браг. (Шаталава); **сучляненне касцей на пальцах рук**: *шчы́калаткі* мн. – паўн.-усх. д., Мін. р., Іўеў, Карм., Чач., Добр., Стол., Лун., Жытк. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Мат. Маг., Станкевіч, Варлыга, Каспяровіч), *шчы́каладак* м., *суста́вец* м. – Стол. (ТС), *шчы́калакі* мн. – Кругл. (ЛАБНГ), *шчы́каўкі* мн. – Шкл. (АЛА), *чы́калаткі* мн., *чы́каткі* мн. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ. АЛА, ДСБ), *чыко́дкі* мн. – Малар. (ЛАБНГ), *мы́шчыкалаткі* мн. – Гарад. (ЛАБНГ), *мы́шчалкі* мн., *мы́шчалка* ж., *мы́шалкі* мн. – Пол. (ЛАБНГ), *чу́чкі* мн. – гродз.-бар. г., Стаўб., Капыл. (ЛАБНГ, АЛА, ЖС, З нар. сл., Мат. Гродз., Шаталава), *чучкі́* мн. – Маст., Зэльв. (ЛАБНГ, АЛА), *чу́чанкі* мн. – Навагр. (НС, ЖС), *чу́чаланкі* мн. – Зэльв., Лях., Ганц. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз.), *чы́чалінкі* мн. – Люб. (ЛАБНГ), *члу́нак* м., *члу́нкі* мн., *чло́нкі* мн. – спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз., Шаталава), *шлу́нкі* мн. – Уздз. (ЛАБНГ), *суста́ва* ж. – Беш., Смарг., Зэльв., Віл. (АЛА, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч), *суста́ў* м., *суста́вы* мн., *суста́ўчыкі* мн. памянш. – Пол., Віц., Саліг., Крыч., Бых. (ЛАБНГ, АЛА, Каспяровіч, Насовіч), *састо́ў* м. – Пух. (АЛА), *суста́ўка* ж., *сусто́ўка* ж. – Уздз., Паст., Іван., Чэрв., Круп., Пух., Жлоб. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. мін.-мал.), *сугі́біны* мн. – Беш. (АЛА, НС), *сукале́нкі* мн. – Шум., Віц., Сен. (ЛАБНГ, АЛА), *сукале́нцы* мн. – Беш., Сен., Бярэз., Крыч., Рэч. (ЛАБНГ, АЛА), *пу́чкі* мн. – Воран., Іўеў., Шчуч., Ваўк., Лях., Ганц., Браг. (ЛАБНГ, АЛА, Мат. Гродз., Шаталава), *пучкі́* мн. – Слон.

(ЛАБНГ), *пу́шкі* мн. – паўднёвая Міншчына, Маз., Хойн., Браг. (ЛАБНГ, АЛА, ЖС), *пушкі́* мн. – Ганц. (ЛАБНГ), *ка-ле́нцы* мн. – Верхнядзв., Рас., Мёр., *кале́нка* н. – Рас. (Шаталава), *костачкі* мн. – паўдн.-усх. з., спарадычна паўн.-зах. з., Бяроз. (ЛАБНГ, АЛА), *кру́пылі* мн. – Воран. (ЛАБНГ), *гібяжсы́* мн. – Паст. (ЛАБНГ), *кало́дачкі* мн. – Бяроз. (АЛА, ДСБ, Шаталава), *ко́ткі* мн., *ко́тачкі* мн. – Драг., Іван. (АЛА, ЛАБНГ).

Сасок, гл. **Грудзі**

Селязёнка

Крывятворны орган чалавека, які выконвае ахоўныя функцыі і ўдзельнічае ў абмене рэчываў.

селязёнка ж. – Навагр., Чэрв., Мсцісл. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *зелязёнка* ж. – Маз. (ГЧ), *каса́* ж. – Навагр., Чэрв., Люб., Слуц. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *касьнік* м. – Навагр. (Мат. апыт.).

Скула

Адна з парных касцей чэрапа, размешчаная ніжэй вачніцы.

скула́ ж., *ску́лы* мн. – усх.-маг. р., Люб., Старадарож. (Мат. апыт.), *ску́ла* ж. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *малмы́гі* мн. – Стаўб. (З нар. сл.)

Скура

Верхняе покрыва цела чалавека.

ску́ра ж. – паўн.-зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Насовіч, Каспяровіч), *шку́-ра* ж. – агульн., акрамя паўн.-зах. з., Смален. р. (ЛАБНГ, АЛА, ТС, Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі, Мат. апыт.), *шко́ра* ж. – Драг. (ДСБ), *шкураціна* ж. экспр. – Стол. (ТС), *ко́жа* ж. – усх. з., Брасл., Пін., Жытк. (ЛАБНГ, АЛА, СПЗБ,

ТС, Янкова, Мат. апыт.), *набо́й* м. ’арагавелая скура на далоні і інш.’ – Стол. (ТС).

Спіна

Задняя частка тулава ад шыі да крыжа.

спіна́ ж. – агульн. (АЛА, СПЗБ, Мат. Гродз., Янкоўскі, Юрчанка), *спі́на* ж. – спарадычна агульн., акрамя паўн.-зах. з. (АЛА, СПЗБ, ТС), *сярэ́дзіна* ж. – Віц., Ваўк., Гл., Мсцісл., Смален. р. (Дабравольскі, Сцяшковіч, Юрчанка, Касяровіч, Янкоўскі), *гэ́таль* м. – Бераст. (Мат. Гродз.), *хрыбя́ціна* ж. – Шчуч. (АЛА), *грыбе́т* м. – Воран. (АЛА), *хры́бет*, *хрыбці́на* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пле́чы* мн. – паўн.-зах. з., Пух., Жытк. (АЛА); **частка спіны крыху ніжэй пояса:** *паясні́ца* ж. – Навагр., Віц. (Мат. Гродз., Касяровіч), *сярэ́дзіна* ж. – Віц. р., Навагр., Дзятл., Ваўк., Чэрв., Чач., Лоеў., Смален. р. (Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., Янкова, Касяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі, Мат. апыт.), *по́яс* м. – Стол., Жлоб. (ТС, Мат. Гом.).

Страўнік

Орган стрававання чалавека.

жалу́дак м. – агульн. (АЛА, СЦБ), *кіндзю́к* м. – Навагр., Карэл., Лаг., Бял., Іван., Лях., Акц. (АЛА, ЖС, ЖНС, Мат. мін.-мал., Яўсееў), *ке́ндзюх* м. – Бяроз., Драг. (АЛА), *трыбу́х* м. – паўн.-зах. з., Гарад., Беш., Саліг., Ганц. (АЛА, Варлыга, Касяровіч, Станкевіч), *брух* м. – Воран. (АЛА), *коўб* м., *ко́ўбік* м. памянш. – Капатк., Лельч., Калінк. (АЛА, НЛ), *каўбу́х* м. – Бял., Кліч., Зах.-бран. р. (АЛА, Растаргуеў), *калду́н* м. – Гродз., Бяроз. (АЛА, Цыхун), *ка́даўб* м. – Навагр. (З нар. сл.), *жвот* м. – Капыл. (АЛА), *жыво́т* м. – Беш., Лаг., Смал., Дубр. (АЛА), *е́чук* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ячу́к* м. – Мсцісл. (З нар. сл.), *кучу́к* м. – Шчуч. (АЛА), *стра́ўнік* м. – Івян., Браг. (АЛА), *юц* м., *юць* м. – Драг. (ЖС, ДСБ, ЖНшС), *куты́р* м. – Крыч. (АЛА), *це́льбух* м. – Маз.

(АЛА), *пілімо́* н. экспр., *пільмо́* н. экспр. 'вялікі страўнік' – Паст., Лаг. (СПЗБ); **стрававод:** *е́ча* ж. – Пол., Смарг., Лаг. (Станкевіч).

Ступня, гл. **Нага**

Сэрца

Цэнтральны орган кровазвароту.

сэ́рца н., *сэ́рцайка* н. памянш. – агульн., Смален. р. (ДАБМ, ТС, ЖНшС, ГЧ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Дабравольскі, Янкоўскі), *се́рца* н. – усх. з., Стол., Жытк., Смален. р. (ДАБМ, ТС, ЖНшС, ГЧ, Дабравольскі, Насовіч).

Талія

Найбольш вузкая частка тулава паміж грудзьмі і клубамі.

та́ля ж. – Лід. (Мат. Гродз.), *стан* м., *по́вяс* м. – Воран. (Мат. Гродз.).

Твар, гл. **Галава**

Тулава

Цела чалавека без галавы і канечнасцей.

ту́лава ж. – Віц. р., Чэрв., Смален. р. (Каспяровіч, Шатэрнік, Станкевіч, Дабравольскі), *то́луб* м., *ту́лаб* м. – Стол., Жытк. (ТС).

Хвасцец, гл. **Пазваночнік**

Цела

Тулава, корпус чалавека.

цела н. – Жытк. (ТС), *це́лесо́* н. – Стол., Жытк. (ТС, НЛ), *це́лесо* н. – Лельч. (Кучук), *плоць* ж. – Стол. (ТС).

Цемя, гл. **Галава**

Шыя

Частка цела паміж галавой і тулавам.

шыя ж., *шыйка* ж. памянш. – агульн., Зах.-бран. р., Смален. р. (АЛА, ТС, ГЧ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Дабравольскі, Растаргуеў, Насовіч), *шэя* ж. – Шарк., Круп., Крыч., Кам. (АЛА), *ашыёк* м. – Жытк. (ТС), *каўнéр* м. – Мядз., Барыс. (СЦБ), *стоўб* м. – Жытк. (ТС); **задняя частка шыі:** *кáрак* м. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., Віц., Воран., Навагр., Віл., Чэрв. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Мат. Гродз., Насовіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *акáрак* м. – паўн.-усх.-з. (ЛАБНГ, Н. сл-сць, Мат. Маг., Мат. Гом., Янкова, Каспяровіч), *карк* м. – Гродз. р., Віц., Карэл., Драг. (ЛАБНГ, НЛ, Цыхун), *карх* м. – Докш., Кобр. (ЛАБНГ), *кáрка* ж. – Жытк. (ТС), *каршэ́нь* м. – Верхнядзв., Ушацк., Сен., Чэрв., Бял., Чач., Лоеў., Смален. р. (НЛ, НЛГ, Мат. дыял. сл., Станкевіч, Шаталава, Янкова, Насовіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *каршэ́ль* м. – Шчуч., Клецк., Чэрв. (НЛ, Мат. Гродз., Мат. мін.-мал.), *загрыва́к* м. – Мсцісл., Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Юрчанка), *гурбя́к* м. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *хіб* м. – Маладз., Нясв., Уздз., Бярэз., Асіп., Лельч., Браг. (ЛАБНГ), *малíк* м. – Чач., Зах.-бран. р. (ЖС, Растаргуеў), *кéпель* м. – Зэльв. (Н. сл-сць), *гíмель* м. – Драг. (ДСБ); **шыя і плечы каля шыі:** *вя́зы* мн. – зах.-пал. г., Слон. (ДСБ, ЖНшС, ЖС, Шаталава), *каркавíна* ж., *каршэ́ль* м., *карк* м. – Лаг. (Варлыга).

Язык, гл. **Рот**

9. ХАРАКТАРЫСТЫКА ЧАЛАВЕКА ПА ЗНЕШНІМ ВЫГЛЯДЗЕ І ЎНУТРАНЫМ СТАНЕ

Апрануты

Адзеты.

апрануты прым. – пераважна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *апрáнены* прым. – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. (ЛАБНГ), *адзéты* прым. – віц.-маг. г., Мін.р., спарадычна Панﾑм. р., Светлагор., Іван. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ), *адзя́гнены* прым. – зах.-пал. г., Брэсц. р. (ЛАБНГ); **модна апрануты:** *мóднік* м., *мóдніца* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *мóдны* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *хрант* м. – Смален. р., Маг. (Дабравольскі, Бялькевіч, Насовіч), *мадэ́да* ж. – Драг., Чэрв. (НЛ, Мат. мін.-мал.), *струк* м. – Маг., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *стры́чак* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ферт* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *фацэ́т* м. – Гродз. (СРЛГ), *хабрэ́ц* м. – Стол. (ТС), *мындра* ж. – Пруж. (ДСБ), *страю́ха* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *шчóгалька* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *алігáнт* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *алігáнчык* м. – Лун. (ДСБ), *кандзібóбер* м. – Гродз. (Цыхун), *фарсíсты* прым. – Гродз. (Сцяшковіч), *мудраўны́* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *фарсу́н* м. – Стол., Смален. р., паўн.-зах. з. (СПЗБ, ТС, Дабравольскі), *харахóня* ж. – Маг., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі), *гóгаль* м. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Станкевіч), *джэ́нджару́ха* ж. – Гом. (НЛГ), *высцігóвы* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *хінóвы* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *расфуфы́ра* ж. – Мёр., Мсцісл. (З нар. сл., Юрчанка); **прыбраны, апрануты па-святочнаму:** *ву́строены* прым. – Жытк. (ТС),

прыхаро́шаны прым. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *нара́джаны* прым. – Стол. (ТС), *разадзе́ты* прым. – Бярэз. (СПЗБ), *прыбра́ты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *прыбра́ны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *убра́ны* прым. – Стол., Жытк., Гарод., Гродз. (ТС, СПЗБ), *убіраты* прым. – Жытк. (ТС), *стро́йны* прым. – Жытк. (ТС), *начапу́раны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *чапурны́* прым. – Лоеў. (Янкова), *хварбо́тніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *паднядзе́лены* прым. – Гом. (НЛГ), *прынапу́траны* прым. – Гом., Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *прыфра́нчаны* прым – Гом. (НЛГ); **неахайна апрануты, без густу:** *неўстро́ены* прым. – Жытк. (ТС), *пачапа́рка* ж. – Гродз. (СРЛГ), *малго́ся* ж. – Пін. (ДСБ), *калашма́н* м. – Стаўб., Гл. (Мат. мін.-мал., Янкоўскі), *калашма́ч* м. – Зэльв. (Сцяцко), *шму́лька* м. – Мёр. (З нар. сл.), *папуцёха* ж. – Леп. (ЖНшС), *ла́хта* ж. – Клецк. (НЛ), *апо́ня* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *лапу́да* м. і ж. – Драг. (НЛ), *кашламба́к* м. – Навагр. (Сл. Гродз.), *крысла́ч* м. – Гл. (Янкоўскі); **празмерна адзеты:** *напу́ганы* прым. – Стол. (ТС), *кулёма* м. і ж. – Гор., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.).

Ахайны

Чысты, акуратны.

аха́йны прым. – Лаг., Гродз., Арш. (Варлыга, Мат. Гродз., Станкевіч), *чысцёха* ж. (*чысцю́ха* ж.) – Чэрв. р., Мсцісл., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Растаргуеў, Юрчанка, Насовіч), *чысцю́х* м. – Зэльв. (Сцяцко), *чысту́ха* ж. – Стол. (ТС), *чы́сты* прым. – Лоеў., Кобр., Уздз., Стол., Жытк., Мсцісл. (ТС, Янкова, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Юрчанка), *апра́тнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *апра́тны* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *акураці́ст* м. – Бял. (Яўсееў), *акура́тнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *згра́бнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *згра́йны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *хандо́га* ж. – Маг. (Бялькевіч), *чарэ́дны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *хуца́вец* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хуца́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыцыпа́луха* ж. – Кобр. (НЛ), *бе́лы* прым. – Кліч. (ЖС), *прыбі́луха* ж. – Іван.

(НЛ), *шпе́тны* прым. – Лоеў. (Янкова), *хайны* прым. – мясц. (Станкевіч).

Бяздзетны

Той (тая), хто не мае сваіх дзяцей.

бяздетная прым. – спарадычна агульн. (СПЗБ, Мат. апыт.), *бяздзе́тух* м. – Зах.-бран. р., Мсцісл. (Растаргуеў, Юрчанка), *бяздзе́туха* ж.– Кам., Лоеў. (ЖНшС, Янкова, Насовіч, Станкевіч), *бездзе́туха* ж. – Навагр., Стаўб., Жытк. (ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., З нар. сл., Насовіч), *бяздзе́тнік* м. – мясц. (Насовіч), *бязьдзе́тніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *бязьдзе́тны* прым. – Чэрв., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *бездзе́тны* прым. – Навагр., Стол. (СПЗБ, ТС), *няпло́дны* прым. – Карэл. (Мат. Гродз.), *бяспло́дны* прым. – мясц. (Станкевіч), *бабуль* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *ка́меніца* ж. – мясц. (Насовіч).

Бялявы

Са светлымі валасамі.

бе́лы прым. – Чэрв., Гл. (Станкевіч, Янкоўскі), *бяля́вы* прым. – Лаг., Стол., Чэрв., Зах.-бран. р. (ТС, Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч), *белару́сы* прым. – Жытк. (ТС), *белако́сы* прым. – Жытк. (ТС), *белагало́вік* м. – Віл. (СЦБ), *бела́й* м. – Стол. (ТС, НС), *бяля́нка* ж. – Маг., Мёр., Ушацк. (Бялькевіч, З нар. сл., ЖС), *бяла́йка* ж. – Стол. (ТС), *бе́лка* ж. – Стол., Мёр. (ТС, З нар. сл.), *бяля́к* м. – Мёр. (З нар. сл.), *белабры́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Васпаваты, рабы

Які мае сляды воспы, рабы.

рабы́ прым. – Чэрв., Верхнядзв., Браг., Чач., Маг., Стол., Жытк., Навагр. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Мат. Гродз., Мат. Гом.), *рабе́йза* (*рабэйжа*) м. і ж. – Дзятл., Старадарож.,

Слон., Лід., Ганц., Гл., Зэльв., Навагр., Мёр., Карэл., Клецк. (СПЗБ, Сл. Гродз., ЖНС, ЖНшС, ДСБ, НЛ, ЖС, З нар. сл., Сцяцко, Янкоўскі), *рáбка* ж. – Лях., Лід., Мсцісл. (Мат. Гродз., ЖНС, Юрчанка), *рабзýй* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *рабзóн* м., *рабзóнка* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *рабэ́йка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *рабýля* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *рабóцько* м. – Жытк. (ТС), *рабзá* ж., *рабзáчка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *рáбік* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *рабэ́цкі* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *рабаліцы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *рабанóсы* прым. – Лід., Мсцісл. (Мат. Гродз., Юрчанка), *рабамóрды* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *васпавáты* (*аспавáты, васпавíты*) прым. – Лаг., Стаўб. (Варлыга, СЦБ), *канапáты* прым. – Шчуч., Івац., Пін. (СПЗБ, ДСБ, Шаталава), *канапáтка* ж. – Бял., Мсцісл. (Яўсееў, Юрчанка), *канапáцік* м. – Бял. (Яўсееў), *плясніваы* прым. – Рэч., Светл., Буда-Каш., Кліч., Чач. (Мат. Гом., ЖС, ГЧ, Мат. апыт.), *падзю́баны* прым. – Астр. (СПЗБ), *паклёваны* прым. – Лоеў., Свісл. (Янкова, Сл. Гродз.), *руды́* прым. – Калін. (Мат. Гом.), *каплісты* прым. – Хойн. (Мат. Гом.), *рыжсы* прым. – Жытк. (ТС), *вяснýшчаты* прым. – Пух. (СЦБ), *шэ́ры* прым. – Паст. (ЛАБНГ), *пакапáны* прым. 'васпаваты' – Валож. (СЦБ), *раўкáты* прым. 'васпаваты' – Вілен. р. (СПЗБ).

Вёрткі, спрытны

Здольны да вёрткіх і спрытных рухаў.

жывы́ прым. – Смарг., Старадарож. (Станкевіч, З нар. сл., Мат. апыт.), *жвáвы* прым. – Чэрв., Смарг., Сен., Лід., Віц. (Станкевіч, Мат. Гродз., Каспяровіч), *жывáвы* (*жывáлы*) прым. – Лях., Ганц. (СПЗБ), *лёткі* (*ляткí*) прым. – Слон., Гродз., Карэл., Зэльв., Воран. (Сл. Гродз., СРЛГ, НЛ, Н. сл-сць, Сцяцко), *вёрткі* прым. – Ашм., Чэрв., Паст., Дзятл., Драг. (СПЗБ, Сл. Гродз., Шатэрнік, ГЧ), *жэ́ўжык* м. – Чэрв., Смарг., Сен., Зах.-бран. р., Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *рухáвы* прым. – Лаг., Пруж., Брэсц., Чэрв., Маг., Гродз. (Бялькевіч, Варлыга, Сл. Гродз., ДСБ, Шатэрнік),

шу́стры прым. – Лаг., Старадарож. (Варлыга, Мат. апыт.), *шу́йстры* прым. – Маг. (Бялькевіч), *жыга* ж. і м. – мясц. (Станкевіч), *жыгу́н* (*джыгу́н, джгун*) м. – Віц., Ушац., Мін. (СПЗБ, Станкевіч, Каспяровіч, ЖНшС), *шыламшы́вы* прым. – Маг. (Бялькевіч), *бяглі́вы* прым. – Карэл., Лід. (Сл. Гродз.), *вужля́к* м. – Бял. (Яўсееў), *вужэ́лак* м. – Бял. (Яўсееў), *пахадны́* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *вераце́нніца* ж. – Свісл. (Сл. Гродз.), *звіру́тны* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *пы́рскі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *шмы́ткі* прым. – Іўеў., Вілен. р. (СПЗБ), *бо́рзянькі* прым. – Гродз. (СРЛГ), *віхрава́ты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *джурга́вы* прым. – (Сл. Гродз.), *кру́ткі* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *матаро́вы* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *зух* м. – Віл., Смален. р. (СПЗБ, Дабравольскі), *гіжлі́вы* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *гіжу́шчы* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ву́жлы* прым. – Бял. (Яўсееў), *шыбуны́* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *яго́зны* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *ю́ркі* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *хлёсткі* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *шэ́вачка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *фа́лер* м. – Гродз. (СПЗБ), *лагяза́* ж. – Паст. (СПЗБ), *вы́рва* ж. экспр. – Мсцісл. (З нар. сл.), *ла́ха* ж. – Мсцісл. (З нар. сл.), *спра́ўны* прым. – Віл. (Мат. мін.-мал.), *мэ́тны* прым. – Гродз. (СРЛГ), *спры́тны* прым. – Віл., Ашм., Воран., Лях. (СПЗБ), *азукува́ты* прым. – Маг. (Бялькевіч), *бо́рскі* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *шы́бісты* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *павяртлі́вы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *ша́сткі* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *падско́кіч* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *неўвіру́тны* прым. – Бял. (Яўсееў), *сумато́хніцкі* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *звітны́* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *каём* м. – Маг. (Бялькевіч), *швы́дкі* прым. – Карэл. (Н. сл-сць), *швы́ткі* прым. – Драг. (ДСБ), *бра́вы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *вывёрткі* прым. – Мядз. (СЦБ), *ло́ўкі* прым. – Брасл. (СПЗБ), *шво́ркі* прым. – Пін. (ДСБ), *шпа́ркі* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *шмы́ткі* прым. – Кам. (ЖНшС, Федароўскі), *пры́ткі* прым. – Віц. (Каспяровіч), *прэ́нткі* прым. – Воран., Навагр., Іўеў., Гродз., Шчуч., Ваўк., Ашм. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *гізлі́вы* прым. – Брасл. (СПЗБ), *джу́глы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *бадрэ́ц* м. – Чэрв. (СПЗБ).

Высокі

Чалавек высокага росту.

дылда ж. і м. – Жытк., Віц. р., Чэрв. р., Зах.-бран. р., Смален. р., Слон., Кобр., Докш. (ТС, СПЗБ, Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі, Растаргуеў, ЖС, НЛГ, Насовіч), *дырда* ж. – Люб. (ЖС, Насовіч), *дымба* ж. і. м. – Вілен. р. (СПЗБ), *дыся* ж. – Віл. (СПЗБ), *дэ́рба* (*дырба*) ж. – Навагр., Мёр., Слон., Стаўб., Бярэз., Карэл. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., ЖС, НЛ, З нар. сл.), *дыгля* ж. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *дыргаль* м. – Старадарож. (ЖНшС), *дыга́ты* прым. – Старадарож., Зэльв., Віл., Чэрв. (СПЗБ, СЦБ, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Сцяцко), *дыгу́сь* м. – Зэльв., Чэрв., Шчуч. (СЦБ, Сл. Гродз., Сцяцко), *дыга́йла* м. – мясц. (Насовіч), *дзыгаты* прым. – Чэрв., Гл., Стол. (Шатэрнік, ДСБ, Мат. Маг., Янкоўскі), *дзыга́сты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *дзыба́ты* прым. – Стол. (НЛ, Станкевіч), *дыба́ты* прым. – Стол., Зэльв., Дзятл., Лід., Маст., Віц., Бял., Светл. (ТС, Сл. Гродз., Мат. дыял. сл., Каспяровіч), *дыгна́ты* прым. – Гродз. (Цыхун), *дзыга́ч* м. – Пін. (ДСБ), *дзыгна́ч* м. – Бяроз. (ЖНС), *дзыгу́н* м. – Гл. (Янкоўскі), *дзыгу́ля* ж. – Гл. (Янкоўскі), *даўгалыгіна* м. і ж. – Віл. (СЦБ), *даўге́ль* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *даўгавяз* м. – Гродз. (Цыхун), *даўга́ль* м. – Віл. (СЦБ), *до́ўгі* прым. – зах.-пал. г., сярэд.-бел. г., Брасл., Паст., Гар., Чашн., Лёзн., Арш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *даўгі́* прым. – паўн.-усх. д. (ЛАБНГ), *даўгіла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *даўге́й* прым. – спарадычна Віц. р. і ўсх.-маг. р. (ЛАБНГ), *даўгалыкі* прым. – Бял. (Яўсееў), *даўгано́гі* прым. – Гл. (Янкоўскі), *цыба* м. і ж. – Іўеў. (СПЗБ), *цыбала* м. і ж. – Верхнядзв. (Шаталава), *цыба́ты* прым. – Старадарож., Стол., Жытк., Лаг., Люб., Чэрв., Зах.-бран. р., Маладз., Докш. (СПЗБ, ТС, Варлыга, ЖНшС, Шатэрнік, Мат. дыял. сл.), *цыба́сты* прым. – Віц., Рас. (Каспяровіч, Шаталава), *даўгацыбы* прым. – Ушац. (ЖНшС), *цыбаня́сты* прым. – Драг. (ДСБ), *цымбал* – Зэльв., Стол., Дзятл., Брэсц., Мёр. (ТС, Сцяцко, Сл. Гродз., ДСБ, З нар. сл.), *цыгля́сты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *візо́кі* прым. – Пух., Лоеў.

(СЦБ, Янкова, Насовіч), *высо́кі* прым. – Стол., Жытк., Калінк. (ТС, СПЗБ), *завысо́кі* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *высо́зны* прым. – Жытк. (ТС), *высочэ́зны* прым. – Стол. (ТС), *бальшу́н* м. – Жытк., Бял., Віц. (ТС, Яўсееў, Каспяровіч), *бальшу́ха* ж. – Віц., Жытк., Бял. (ТС, Яўсееў, Каспяровіч), *бальша́к* м. – Жытк. (ТС), *бальшы́* прым. – паўн.-усх. д. (ЛАБНГ), *вялі́кі* прым. – агульн., акрамя гродз.-бар. г. і Віц. р. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Гом., Мат. мін.-мал.), *вялі́зны* прым. – Люб. (ЖНшС), *ве́лькі* прым. – Панам. р. (ЛАБНГ), *заве́лькі* прым. (ЛАБНГ), *вялігду́р* м. – Кобр. (ЖС), *завялі́кі* прым. – зах. з., Шум., Круп., Бярэз., Бых., Ельск., Нараўл. (ЛАБНГ), *ро́слы* прым. – Паст., Брасл., Гродз., Вілен. р., Чэрв., Старадарож. (СПЗБ, Шатэрнік, Насовіч, Мат. апыт.), *уро́слы* прым. – мясц. (Насовіч), *гардэ́бля* ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *гардэ́ля* ж. – Капыл. (ЖС), *гардадэ́ля* ж. – Гродз. (Цыхун), *гардабэ́рда* ж. – Клецк. (НЛ), *гардабэ́ля* ж. – Слон. (Н. сл-сць), *вярста́* ж. – Пол. (НЛ, Насовіч), *жардзіна́* м. і ж. – Гор., Чач., Мёр., Пол. (НЛ, З нар. сл., Мат. Маг., Мат. апыт.), *жардзе́й* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *стрынгель* м. – Дзятл., Слон. (Сл. Гродз.), *стрымгалава́ты* прым. – Стаўб., Слуц. (ЖС, ЖНшС), *стаўбу́н* м. – Зэльв., Навагр. (Н. сл-сць, Сцяцко), *стамбо́ль* м. – Гродз. (СРЛГ), *стральба́ч* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *джо́га* ж. – Іван. (ДСБ), *гамо́ліна* ж. – Гродз. (Цыхун), *гало́бля* ж. – Гродз. (Цыхун), *грамабо́й* м. – Гродз. (Цыхун), *ста́туй* м. – Маг. (Бялькевіч), *мах* м. – Жытк., Стол., Бар., Лун., Стаўб. (ДСБ, ТС, СЦБ), *ма́ха* ж. – Іван., Бяроз. (ЖНС), *ма́ханец* м. – Стол. (ТС), *махе́ц* м. – Стол. (ТС), *махі́на* ж. – Добр., Ветк. (Мат. Гом., Насовіч), *ма́хіны* (*махі́нны*) прым. – Лун., Стол., Жытк. (ТС, ДСБ, Насовіч), *на́глы* прым. – Жытк., Стол., Ельск., Петр., Лельч., Маз. (ТС, ДСБ, Мат. Гом., НЛ, З нар. сл.), *на́гліца* ж. – Саліг. (Н. сл-сць), *нагле́ц* м. – Жытк. (ЖНшС), *на́глік* м. – Жытк. (ТС), *галдэ́ба* ж. і м. – Малар. (ДСБ), *гальдо́ба* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *гармі́да́* ж. – Чэрв. р. (Станкевіч), *гарга́ра* ж. і м. – Навагр., Смарг., Пол. (З нар. сл., ЖС, Станкевіч, НЛ), *галамы́зда* ж. – Гродз. (СРЛГ), *гардэ́да* м. і ж. – Шчуч. (З нар. сл.), *гайдама́ка* м. і ж. – Драг. (ДСБ), *дыба́к* м. – Клецк. (НЛ), *зыгу́-*

та ж. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *калантáіха* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *дзэ́мба* ж. – Бяроз. (ЖНС), *велігор* м. – Астр. (СПЗБ), *кандыба* м. – Стол. (ТС), *бамбу́за* м. і ж. – Жытк. (ТС), *верхагля́дзіна* ж. – Пух. (СЦБ), *бамбіза* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ба́ндур* м. – Жытк. (ТС), *даўбіна* ж. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *дыза* ж. – Лаг. (Станкевіч), *дырза* ж. – Гродз. (ЖНС), *дыбала* м. і ж. – Бабр. (Мат. Маг.), *ламіна́* м. і ж. – Брасл. (СПЗБ), *паджэ́глісты* прым. – Лях. (ДСБ), *лыбіла* ж. – Маг. (Бялькевіч), *дрынгаль* м. – Стаўб. (НС), *дзындзаль* м. – Мёр. (З нар. сл.), *го́йман* м. – Драг. (НЛ), *даўгавя́з* м. – Кобр. (НЛ), *сту́йбінь* м. – Пол. (НЛ), *цындра* ж. – Мёр. (ЖНС), *патцыгля́сты* прым. – Капыл. (Н. сл-сць), *грамава́ты* прым. – Гродз. (З нар. сл.), *штыбало* н. – Стол. (ТС), *гайдама́ха, гайдама́ка* м. – Стол., Жытк. (ТС), *вушына́* ж. – Стол. (ТС), *нага́ты* прым. – Стол. (ТС), *махіле́зны* прым. – Жытк., Стол. (ТС), *падгалянáсты* прым. – Дзятл., Зэльв. (Сл. Гродз.), *стаўдырава́ты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *даўгапя́лісты* прым. – Іўеў., Воран. (Сл. Гродз.), *дрында́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *дрында* ж. – Лаг. (Варлыга), *дзіба́сты* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *статуін* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *банбізіна* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *даўгу́ля* ж. – Слон. (ЖНшС), *дэ́ўжар* м. – Зэльв. (Сцяцко), *ста́тны* прым. – мясц. (Насовіч), *здаро́вы* прым. – Жытк., Стол. (ТС).

Галавасты

З вялікай галавой.

галава́ч м. – Воран., Зэльв., Навагр., Бярэз., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ЖС, Растаргуеў), *галава́ха* ж. – Жытк. (ТС), *галаве́нь* м. – Мёр., Лаг., Маладз., Гродз. (Варлыга, Мат. дыял. сл., Цыхун, З нар. сл.), *галава́н* м. – Жытк. (ТС), *галава́р* м. – Рас. (Шаталава), *галава́сцік* м. – Смал., Мядз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *галава́ты* прым. – Жытк., Пух. (ТС, СЦБ), *галава́сты* прым. – Бярэз., Гарад. (СПЗБ, СЦБ), *галавісты* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *галава́вы* прым. – Івац. (НС), *булаве́й* м. – Стол. (ТС), *бу́лат* м. – Стол. (ТС), *булава́ты* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз., СРЛГ).

Гарбаты

Які мае горб, сагнуты.

гарбáты прым. – паўн.-зах. з., Стол., Жытк., Чэрв., Старадарож. (СПЗБ, ТС, Станкевіч, Шатэрнік, Дабравольскі), *гарбéль* (*гарбы́ль, гарбýль*) м. – паўн.-зах. з., Мёр., Рас., Стол., Бял., Мсцісл. (СПЗБ, ТС, ЖНС, З нар. сл., Яўсееў, Юрчанка, Шаталава), *гарбýн* м. – усх.-маг. г., Віц. (Бялькевіч, Каспяровіч), *гарбýля* (*гарбýлька*) ж. – Стол., Мёр., Зэльв., Гродз. (ТС, ЖС, Сцяцко, ЖНС, СРЛГ), *гарбáч* м. – Мёр., усх.-маг. г., Гродз., Шчуч. (СПЗБ, Бялькевіч, З нар. сл.), *гарбáха* ж. – Жытк. (ТС), *гарбáтка* ж. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *гнёнік* м. – Лід., Зэльв. (Мат. Гродз., Сцяцко), *сагнéй* м. – Лаг. (Варлыга), *купрáч* м. – Гродз. (СПЗБ), *курпáты* (*купрáты*), *куправáты* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *пакля́клы* прым. – Стол. (ТС), *крыванджá* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *крывазáдый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *карбáтый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *карабáчаный* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *кірбáцісты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *пахíлый* прым. – Гродз., усх.-маг. г. (Сл. Гродз., Бялькевіч), *скундзя́блены* прым. – Навагр. (НС), *скýльбяны* прым. – Драг. (ДСБ); **сутулы:** *сутýлы* прым. – Жытк. (ТС), *стýлены* прым. – Жытк. (ТС), *сутулавáсты* прым. – Гом. (НЛГ), *утýлісты* прым. – Лаг. (Варлыга), *падтýлены* прым. – Стол. (ТС), *прысутýлаваты* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *падгíнджаны* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *сутурбавáты* прым. – Слон. (ЖНшС), *суглóбісты* прым. – Лоеў. (Янкова), *адулавáты* прым. – мясц. (Насовіч), *кручóк* м. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *згóрнены* прым. – Стол. (ТС).

Глухі

Пазбаўлены слыху.

глухí прым. – паўн.-зах. з., Стол., Жытк., Гл., Чэрв., Віц. р. (СПЗБ, ТС, Янкоўскі, Шатэрнік, Каспяровіч, Мат. Гродз., Станкевіч), *глушмáн* (*глухмáн*) м. – паўн.-зах. з., Чэрв., Валож., Лаг., Стаўб., Капыл., Драг., Маг. р. (СПЗБ, Бялькевіч, СЦБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, ЖС, ЖНшС, Н. сл-сць, Сцяц-

ко, СРЛГ), *глушák* м. – Іўеў., Свісл., Маладз., Люб., Жытк., Гродз. (СПЗБ, ТС, Н. сл-сць, Цыхун, Насовіч, Станкевіч), *глушэ́ц* м. – Ганц., Брэсц., Гл., Стаўб. (СЦБ, ЖНС, Янкоўскі, Насовіч, Станкевіч), *глушмéнь* (*глушмéль*) м. – Дзярж., Зах.-бран. р. (НС, Растаргуеў, Насовіч), *глýшка* ж. – Жытк., Клім., Мсцісл., Старадарож. (ТС, Мат. Маг., Юрчанка, Мат. апыт.), *глухáр* м. – Чэрв., Маладз., Бых. (СЦБ, Мат. Маг., Н. сл-сць, Мат. апыт.), *глушня́* м. і ж. – Пух., Віл., Зэльв., Мсцісл., Брасл. (СЦБ, СПЗБ, ЖС, Юрчанка), *глухандá* ж. і м. – Смарг., Чэрв., Старадарож. (ТС, Станкевіч, Мат. апыт.), *глухяндá* (*глухандзя́*) ж. і м. – Зэльв., Чэрв., Гродз. (Сцяцко, Шатэрнік, Цыхун), *глýшáнь* м. – Кобр. (ЖНшС), *глушня́к* м. – Чэрв. (СЦБ), *цяцéра* м. і ж. – Гл., Драг., Старадарож., Зах.-бран. р. (Янкоўскі, НЛ, Растаргуеў, Кучук), *апялю́ха* м. – Уздз. (СЦБ), *тугí* (*тýгі*) прым. – мясц. (Насовіч), *глуздавáты* прым. – Іўеў. (СПЗБ); **глухаваты:** *глухавáты* прым. – Навагр., Брасл., Вілен. р., Старадарож. (Мат. Гродз., СПЗБ, Мат. апыт.), *тугавýхі* прым. –Лаг. (Мат. мін.-мал.), *прыглухавáты* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *тупавáты* прым. – Лід. (СПЗБ), *глуздýн* м. – Гродз. р. (СРЛГ).

Голы

Не апрануты.

гóлы прым. – агульн. (СПЗБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Мат. дыял. сл., Янкова, Станкевіч), *галамóўзы* прым. – Браг. (З нар. сл.), *галапýпы* (*галапýзы*) прым. – Чэрв., Віц., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Растаргуеў), *галы́ш* м. – Чэрв., Ушац. (Шатэрнік, ЖНшС), *галапýзік* м. (*галапýпік*) м. – Бял., Смарг. (Яўсееў, Станкевіч), *галапýпак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *нáгій* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *неапрáны* прым. – Жытк. (ТС).

Губаты

З вялікімі тоўстымі губамі.

губáты прым. – паўдн.-зах. д., Пол., Гар. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гродз., СЦБ, Насовіч), *губáсты* прым. – Маладз.

(СЦБ), *губава́ты* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *губа́р* м. – Лях., Стол., Дзятл., Слон., Карэл., Лельч. (ЛАБНГ, ТС, Мат. дыял. сл.), *губа́ч* м. – Іван., Стол. (ЛАБНГ), *губе́ль* м. – Светлагор., Рэч., Лоеў., Люб. (ЛАБНГ, ЖНС, Янкова), *губе́ня* м. і ж. – Жытк., Слон. (ТС, Н. сл-сць), *губрэ́й* м. – Стол. (ЛАБНГ, ТС), *губа́н* м. – Жытк. (ТС), *губэ́ся* ж. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін-мал.), *грыба́ты* прым. – Буда-Каш., Ветк., Віц. р., Мсцісл., Бых., Верхнядзв., Кругл., Бял., Зах.-бран. р., Смален. р. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Станкевіч, НС, Юрчанка, Растаргуеў, Дабравольскі, Мат. Гом.), *грыба́сты* прым. – мясц. (Насовіч), *грыба́ч* м. – Лоеў., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка), *лупа́ты* прым. – Чэрв. р., Бял., Докш., Зэльв., Драг., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Мат. Гродз., Станкевіч, НЛ, Мат. дыял. сл., ЖНшС, Сцяцко), *лупа́ч* м. – Лаг., Бял., Мядз., Мёр., Гарад. (СПЗБ, ЛАБНГ, Станкевіч, З нар. сл., Яўсееў, Варлыга), *лу́па* ж. – Іўеў, Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко), *лупсе́й* м. – Барыс, Зэльв. (ЛАБНГ, Сцяцко), *лупяндзя́* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *лупе́ха* – Лаг. (Варлыга), *грыбзо́н* м. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *грыбазво́н* м. – Тал., Бых., Карм., Бабр., Віц. р., Мсцісл. (ЛАБНГ, Станкевіч, Юрчанка), *грыбазьдзіла* м. і ж. – Мсцісл. (Станкевіч), *губашлёп* м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *губашлёпка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *губаль* м. – Пін. (ЛАБНГ), *таўстагу́бы* прым. – Асіп., Бяроз., Бабр., Рэч., Стол., Добр., Лельч., Нараўл., Лоеў. (ЛАБНГ), *таўстагры́бы* прым. – Арш. (ЛАБНГ), *таўсталу́пы* прым. – Паст., Брасл., Кругл., Мёр. (ЛАБНГ, ЖНС), *крывагу́бы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *віслагу́бы* прым. – Гл. (Мат. дыял. сл.), *віслагу́бец* м. – Гл. (Мат. дыял. сл.), *кіслагубяц* м. – Дзярж. (СПЗБ, ЛАБНГ), *лалэ́й* м. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *салагу́бы* прым. – Лоеў. (Янкова).

Заікаты

Той, хто заікаецца.

заіка м. і ж. – спарадычна агульн. (СЦБ, Мат. апыт.), *заіка́ты* прым. – спарадычна агульн. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. апыт.), *заікма́ты* прым. – Маз. (ГЧ), *заікава́ты* прым. –

Кобр., Стол. (ТС, ЖНшС), *заіклівы* прым. – паўн.-зах. з. (Станкевіч, СПЗБ, Мат. Гродз., НС, Станкевіч), *заікáсты* прым. – Бял. (Яўсееў), *заікáнец* м. – Бых. (Мат. Маг.), *заікáнда* м. і ж. – Жытк. (ТС), *ікавáты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *залэпач* м. – Драг. (НЛ), *пыкала* м. і ж. – Смален. р. (Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі), *пыпкала* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *пыкавы* прым. – Кобр. (ЖНшС); **картавы, шапляві:** *картáвы* прым. – Лаг., Чэрв. (Варлыга, Шатэрнік), *картавéшка* ж. – Лаг., Мсціл. (Варлыга, Юрчанка), *шэпелю́н* м. – Жытк. (ТС), *шапятлівы* прым. – Віл., Лях., Навагр. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *шапля́вы* прым. – Жытк., Чач., Браг., Шчуч. (СПЗБ, ТС, З нар. сл., Мат. мін.-мал.), *шывільдá* ж. – Маг. (Бялькевіч), *шавялятьі* прым. – Лоеў., Бярэз., Бял., Мёр. (Мат. мін.-мал., Яўсееў, ЖНС, Янкова), *шывіля́ты* прым. – Маг. (Бялькевіч), *шавéрда* м. і ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *швэргало* м. і ж. – Гродз., Стаўб. (СРЛГ, НС), *трыкало* н. – Стол. (ТС), *дрэкавы* прым. – Пін. (НЛ), *гаркáвы* прым. – Стол., Нясв., Жытк. (ТС, НС, Мат. мін.-мал.), *грыкавы* прым. – Стол. (ТС), *шáмка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *шыгірáвы* прым. – Лоеў. (Янкова); **гамзаты:** *гамзу́н* м. – Чэрв., Віц. р., Круп., Бял. (Шатэрнік, НС, Каспяровіч, Яўсееў, Станкевіч), *гóмзала* м. і ж. – Пух. (Станкевіч, З нар. сл.), *гáмзала* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *хамзá* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *гундóс* м. – Пін., Чач. (Шаталава, Мат. апыт.), *хамзéль* м. зневаж. – Лоеў. (Янкова), *гамзацéль* м. – Маг. (Бялькевіч), *гамзáтка* ж. – Маг. (Бялькевіч), *гамзáты* прым. – Пух., Круп., Стол., Лоеў., Гл., Бял., Лаг., Чэрв., Віц. р. (ТС, СЦБ, ЖНС, Янкова, Янкоўскі, Варлыга, Шатэрнік, Яўсееў, Станкевіч), *гамзлівы* прым. – Стол. (ТС), *гундóсы* прым. – Шчуч., Пін. (НЛ, Шаталава), *вугнáк* м. – (Мат. Маг., Н. сл-сць), *вугнáты* прым. – Ветк., Шкл., Мсціл., Раг., Гор., Шкл., Чач., Хойн. (Мат. Гом., Н. сл-сць, Шаталава, Юрчанка, Мат. дыял. сл.), *вугнівы* прым. – Нясв., Лаг., Чэрв., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. мін.-мал., СЦБ, Растаргуеў), *мóмра* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *шавярду́н* м. – Капыл. (Н. сл-сць), *мармыту́н* м. – Зэльв. (Мат. Гродз.), *шыкірдá* м. і ж. – Жытк. (ТС), *шамшу́р* м. – мясц. (Насовіч), *ду́нда* ж. – Клецк. (НЛ), *дзюдзю́н* м. – Гл. (Янкоўскі), *гар-*

ку́ша ж. – Навагр. (ЖНС), *шве́ркала* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *швяркáч* м. – Старадарож. (Мат. апыт.), *шáўкыла* н. – Маг. (Бялькевіч), *шаўку́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *салапáты* прым. – Лоеў. (Янкова), *хáмкало* м. – Стол. (ТС), *галдáвы* прым. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гардáвы* прым. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гугнá* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *вугня́ўка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *гугнáўка* ж. – мясц. (Насовіч), *мармыту́н* м. – Шчуч., Гарад. (СПЗБ), *маркату́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *баркату́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *хамры́вы* прым. – Жытк. (ТС), *хамхáты* прым. – Гродз. (СПЗБ).

Змёрзлы

Азяблы ад холаду.

ззя́блы прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *закля́клы* прым. – Ваўк., Гом. (Сл. Гродз., НЛГ), *кале́лы* прым. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *адубе́лы* прым. – Чэрв., Маг., Віц. р., Чач. (Шатэрнік, Бялькевіч, Насовіч, Каспяровіч, Мат. апыт.), *здранцве́лы* прым. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *зімахо́р* м. – Жытк. (ТС), *дро́глы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *скапарэ́лы* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *азы́злы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *мярзьля́к* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *мерзляцё* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *укарчэ́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *састы́глы* прым. – мясц. (Насовіч), *ацупе́лы* прым. – Жытк., Старадарож. (ТС, Мат. апыт.), *аду́блы* прым. – Жытк. (ТС), *дубо́вы* прым. – Жытк. (ТС), *насты́глы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *закале́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *захало́джаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зазімкавáты* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *закальчанелый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *згрэ́блы* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *закальжэ́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *дрыжсык* м. – мясц. (Насовіч).

Калека

Знявечаны, пакалечаны чалавек.

кале́ка м. і ж. – агульн. (СПЗБ, ТС, Станкевіч, Насовіч, Каспяровіч, Мат. Гродз., Сцяшковіч, Дабравольскі, Бяль-

кевіч, НЛГ), *калéчына* м. і ж. – Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *калéчаны* прым. – мясц. (Насовіч), *хваравéка* м. і ж. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *злóмак* м. – Смарг. (Мат. Гродз.), *інвалід, янвалід* м. – агульн. (СПЗБ, ЖНшС, Мат. апыт.), *жачóк* м. 'стары калека' – Карэл. (Сл. Гродз.), *нагагéняны* прым. – Гродз. (СРЛГ), *увéшлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *абязвéчаны* прым. – мясц. (Насовіч), *крывяндá* ж. – Гродз. (СРЛГ), *акалéчаны* прым. – мясц. (Насовіч); **з пакалечанымі рукамі:** *куцапáлы* прым. – Стол., Маг. (ТС, Бялькевіч), *кацалáп* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кýкса* м. і ж. – агульн. (СПЗБ, Насовіч, Мат. апыт.), *куксáч* м. – Паст., Гродз. (СПЗБ, Цыхун), *куксáк* м. – Паст. (СПЗБ), *куктáты* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *куксáты* прым. – Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *бязрýкі* прым. – Смарг. (Станкевіч), *бязлáпы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Кашлюн

Той, хто кашляе.

кашлянннік м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кашлю́н* м. – Ашм. (СПЗБ), *кархýн* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *бóхало* н. – Стол. (ТС), *бýхала* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *бухікала* м. і ж. – Карэл., Клецк., Мсцісл. (ЖНС, НЛ, Юрчанка), *кархéлік* м. – Маг. (Бялькевіч), *пýрханнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хырканнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хыркала* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *хрыпель* м. – Стол. (ТС), *хрыпýха* ж. – Стол. (ТС), *хрыпýля* ж. – Драг. (З нар. сл.), *кашлівы* прым. – Кобр. (ЖНшС).

Кульгавы

Той, хто кульгае, з карацейшай нагой.

крывандзя́ (*крывіндзя́, крыванджá*) м. і ж. – Шчуч., Маг., Мёр., Клецк., Стол., Чэрв., Лаг., Гродз. (СПЗБ, ТС, Мат. Маг., НЛГ, З нар. сл., НЛ, Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч), *крывýля* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *крывы́* прым. – Віц., Уздз., Стол., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, ТС, Станкевіч, Насовіч,

Каспяровіч, Мат. мін.-мал., СЦБ), *крывéль* м. – Пух., Маг. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Бялькевіч), *крыванóгі* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Гарэцкі, Станкевіч), *крывяндóс* м. – Зэльв. (ЖС), *крэ́ўля* ж. – Старадарож. (ЖНшС), *крываклу́бы* прым. – Гл. (Мат. Гом., Янкоўскі), *крывэ́дла* – Бял. (Яўсееў), *чыкільдá* (*чыкірдá*) м. і ж. – Стол., Лаг., Старадарож., Драг., Ганц., Маз., Слон. (ТС, ДСБ, Мат. мін.-мал., ЖНС, З нар. сл., Н. сл-сць), *чыкілду́н* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *чыкіля́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *расгірáка, раскірэ́ка* м. і ж. – Драг., Смарг., Карэл., Свісл., Чач., Віц. (НЛ, Станкевіч, Насовіч, Каспяровіч, З нар. сл., Шаталава, Мат. апыт.), *клы́па* ж. – Гл., Мсцісл. (Янкоўскі, Юрчанка), *клы́пша* м. і ж. – Кругл., Навагр., Браг., Карэл., Вілен. р. (СПЗБ, З нар. сл., ЖНС, НС), *клы́нда* м. і ж. – Навагр. (НС), *клышанóгі* (*клыпанóгі*) прым. – Мсцісл., Гл., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Юрчанка, Станкевіч, Янкоўскі), *клыгáвы* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *клыпáвы* прым. – Навагр. (ЖС), *клышавéнь* м. – Паст., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *клышáч* м. – Гродз. (СПЗБ), *клышавéк* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *клы́шы* прым. – Воран. (СПЗБ), *клыш* м. – мясц. (Станкевіч), *клышáвы* прым. – Стол., Жытк., Гродз., Лаг., Лоеў., Пін., Слон. (Варлыга, Янкова, НЛ, Н. сл-сць, СПЗБ, Цыхун), *клышавáты* прым. – Вілен. р., Воран. (СПЗБ), *клыпанóжка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *клыбáч* м. – Воран., Зэльв., Гродз. (СПЗБ, Сцяцко, Цыхун), *клыбáты* (*клыпáты*) прым. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун, Сцяцко), *калды́ба* м. і ж. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *калдыбáй* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *калды́бны* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *кульгáвы* прым. – Гарад., Брасл., Пруж., Чэрв., Стол., Жытк., Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Станкевіч., Шатэрнік), *куля́вы* прым. – Мёр., Брасл., Віц., Маст., Астр., Воран. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, ЖНС), *кульгáчны* прым. – мясц. (Гарэцкі, Станкевіч), *клыгу́н* м. – Пух. (СПЗБ), *клыбу́н* м. – Слон. (ЖНшС), *клыбзу́н* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *клындáч* м. – Пруж. (СПЗБ), *калдыгáй* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *клéндар* м. – Жытк. (ТС), *клендáха* ж. – Жытк. (ТС), *клендáч* м. – Жытк. (ТС), *клендáты* прым. – Лун., Слон., Стол. (ТС, Сл. Гродз., Шаталава), *клембáты* прым. – Стол. (ТС), *клéмпа* ж. – Жытк. (ТС), *кля́мта* ж. і м. – Вілен. р.

(СПЗБ), *краслáч* м. – Клецк. (НЛ), *кутыльгá* м. і ж. – Драг. (НЛ), *кадэ́па* м. і ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *кашлáты* прым. – Віц. (Каспяровіч), *кашлач* м. – Клецк., Нясв., Старадарож. (Мат. мін.-мал., НЛ, ЖНшС), *карачу́н* м. – Стол. (ТС, НЛ), *кальчáга* (*кульчáга*) м. і ж. – Маг., Віц. (Бялькевіч, Гарэцкі, Станкевіч), *клыпáйла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *храмы́ш* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *храму́шка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *храму́лька* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *храмы́* прым. – паўн.-усх. д., спарадычна паўд.-усх. з. і паўн.-зах. з., Брэсц. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Каспяровіч), *кацалáпы* (*кашалáпы*) прым. – паўн.-зах. з., Гом., Раг., Зэльв., Буда-Каш., Гл., Хойн., Мсцісл. (СПЗБ, Мат. Гом., НЛ, Янкоўскі, Юрчанка, Сцяцко), *карчано́гі* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *карачковáты* прым. – Стол. (ТС), *кіжлáты* прым. – Чэрв. (СПЗБ), *шэпшаль* м. – Валож., Лях. (Мат. мін.-мал., Мат. Гом.), *крывашлáпы* прым. – Віл. (СПЗБ), *шлэпар* м. – Гродз. (СРЛГ), *ківáла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *валю́ха* ж. – Ашм. (СПЗБ), *го́пля* ж. – Жытк. (ТС), *ку́льга* м. і ж. – мясц. (Гарэцкі, Станкевіч), *кульгу́н* м. – мясц. (Станкевіч), *гэ́пала* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *кацалáпка* ж. – Стол. (ТС), *лабы́нда* м. і ж. – Жаб. (ЖНС), *каштарлáп* м. – Бял. (Яўсееў), *раскараку́н* м. – Стол. (ТС), *расо́ха* ж. – Стол. (ТС), *клышаўка* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *клайшано́гі* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *калачовáты* прым. – Стол. (ТС), *карачуновáты* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *крашалáпы* прым. – Смарг. (Шаталава), *клешчаногі* прым. – Жытк. (ТС), *кірнáты* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *чаплано́гі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *карачкавáты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *разгірэ́чаны* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *бінджáты* прым. – Жытк. (ТС), *бінджано́гі* прым. – Стол. (НС), *бі́нджа* ж. – Стол. (ТС), *дрыпу́н* м. – Слон. (ЖНшС), *кіле́йша* м. – Гродз. (Цыхун), *кірнáч* м. – Гродз. (Цыхун), *кішлáй* м. – Гродз. (Цыхун), *клэ́йша* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *калашмáн* м. – Стаўб. (СЦБ), *кавыля́ка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *кутыльгá* м. і ж. – Бяроз., Драг. (ДСБ), *віхля́й* м. – мясц. (Насовіч), *канды́ба* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *калды́ба* (*калды́га*) м. і ж. – мясц. (Насовіч), *чыкітá* м. і ж. – Паням. р. (Федароўскі), *кірэ́бла* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *лаго́ш* м. – Клецк. (НЛ),

штэльба ж. зневаж. – Гродз. (СРЛГ), *клымза́* м. і ж. – Брасл. (СПЗБ), *кавяла́* м. і ж. – Гродз., Гор., Мёр. (СРЛГ, Мат. Маг., З нар. сл.), *куля́са* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *кульга́* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *кільгі́ка* м. і ж. – Шкл. (Мат. Маг.), *калачава́ты* прым. – Гом. (НЛГ), *калмано́гі* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Кучаравы

З кучаравыміваласамі.

кучара́вы прым. – Кобр., Чэрв., Віц., Стол., Слон., Гродз., Шчуч. (СПЗБ, ТС, Станкевіч, Мат. Гродз., Насовіч, Каспяровіч, ЖНшС), *кучара́ўчык* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кучара́ўка* ж. – мясц. (Насовіч), *кучара́вец* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *курча́вы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *кудра́вы* прым. – Лід., Пух., Петр., Глыб. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гродз., Шаталава), *кудрава́сты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *кудра́ты* прым. – Жытк. (ТС), *ку́дра* ж. – Брасл. (СПЗБ), *кудры́сты* прым. – Віц. (Каспяровіч), *кандзюра́вы* (*кандзяра́вы*) прым. – Смарг., Вілен. р. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *гарахава́ты* прым. – Стол., Кам., Драг., Іван., Малар. (ТС, ДСБ, ЖНС), *гарашкава́ты* прым. – Слуц. (ЖНшС), *струкаве́нь* м. – Маладз. (Мат. Гом.), *струкава́ты* прым. – Ваўк., Маладз. (Мат. Гродз., Мат. Гом.), *сукры́сты* прым. – Кругл., Мсцісл., Віц. (Каспяровіч, Мат. Маг., З нар. сл.), *ярчу́к* м. – Стол. (ТС), *ярчукава́ты* прым. – Жытк. (ТС), *шу́рпачка* ж. – Маг. (Бялькевіч), *калмы́к* м. – Клецк. (НЛ), *ярахá́ты* прым. – Драг. (ДСБ, НЛ), *кудзёры* прым. – Гом. (НЛГ), *кручá́сты* прым. – Лід. (СПЗБ), *пакруця́сты* прым. – Астр. (Мат. Гродз.), *пасука́сты* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *марно́сы* прым. – Саліг., Воран. (Н. сл-сць, Сл. Гродз.).

Лупаты

Які мае выпучаныя вочы.

лупа́ты – паўдн.-заход. з., акрамя Гродз. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Янкоўскі, Насовіч, Мат. Гом., Рас-

таргуеў, Юрчанка, Станкевіч, Мат. апыт.), *лупа́ч* м. – Жытк., Рэч., Бых., Гл., Клецк., Бяроз., Мсцісл. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Маг., Янкоўскі, НЛ, Юрчанка, ЖНС), *лупа́н* м. – Жытк. (ТС), *лупа́ч* м. – Жытк. (ТС), *лупаво́кі* – Жытк., Нараўл., Мсцісл. (ЛАБНГ, ТС, Дабравольскі, Мат. Маг.), *вы́лупак* м. – Дзярж., Гродз. р. (НС, ЖС, СРЛГ), *лупе́й* м. – Жытк. (ТС), *разлупа́сты* – Мсцісл. (Юрчанка), *вылупля́ннік* – Мсцісл. (Юрчанка), *вылупля́сты* – Мсцісл., Валож. (ЛАБНГ, Юрчанка), *вылупа́сты* – Клім. (ТС), *вылупа́ты* – Калінк. (ТС), *лупа́сцік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *вачалу́пы* – паўн.-зах. з. (СПЗБ, ЛАБНГ), *вачалу́п* м. – Сен. (ЛАБНГ), *зірка́ты* – Смарг., Маладз., Дзятл., Слон., Чэрв., Драг. (ЛАБНГ), *зікра́ты* – зах.-пал. г., спарадычна гродз.-бар. г. і Мін. р. (ЛАБНГ, ДСБ, СЦБ, Варлыга, Сцяцко, Мат. Гом., Цыхун, Янкоўскі, НЛ, ЖС, Станкевіч), *зікра́ч* м. – Клецк. (НЛ), *зягра́ч* м. – Зэльв. (Сцяцко), *зрэ́нькаты* – Лід. (ТС), *зянгра́ты* – Гродз. (ЛАБНГ), *зеграва́ты* – Бераст. (ЛАБНГ), *зрынка́ты* прым. – Лід. (Мат. Гродз.), *вірлаво́кі* – паўн.-усх. д., Валож., Шчуч., Зэльв., Нараўл. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч, Насовіч, Каспяровіч, Янкоўскі, Мат. Гом., Мат. апыт.), *вірла́ч* м. – Зэльв., Гл., Малар. (ЛАБНГ, Сцяцко, Янкоўскі, НЛ), *вірлу́н* м. – Мёр. (НС), *вірлапо́кі* – Мсцісл., Клім., Чэрык. (ЛАБНГ), *вірла́сты* – Мёр., Лёзн. (ЛАБНГ), *вірла́ты* – Чэрвен. р., спарадычна пол.-мін. г., Бярэз., Маст., Зэльв. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, Янкоўскі, Шатэрнік), *валаво́кі* – Ашм., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *валапо́кі* – Хоц., Касц., Краснап., Мсцісл. (ЛАБНГ, Мат. Маг., З нар. сл.), *вырчка́ты* – Жытк., Стол., Лельч., Маз. (ЛАБНГ, ТС), *вырачква́тый* – Гродз., Іван., Пін., Стол. (ЛАБНГ, ТС, НЛ), *вы́рачка* – Гродз. р. (ЖС, СРЛГ), *вырочке́й* м. – Жытк., Стол. (ТС), *рачкове́нь* – Жытк. (ТС), *рачка́ты* – Лельч. (Мат. Гом., НЛГ), *рачкава́ты* – Стол. (ТС), *вы́трашчка* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *вача́сты* – Валож. (СЦБ), *очка́ты* – Стол. (ТС), *очкарня́* – Стол. (ТС), *очкоўня́* – Жытк. (ТС), *вачалу́пы* – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *велькаво́кі* – Калінк. (ЛАБНГ), *бяльма́ты* – Віл., Лаг., Пух., Навагр., Кам., Хойн. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, НЛ, СПЗБ), *бяльма́ч* м. – Клецк., Бераст. (Сл. Гродз., НЛ), *була́ты* – паўн.-

зах. з. (СПЗБ, ЛАБНГ), *бульба́ты* – Стол. (ТС), *бульба́ч* м. – Стол. (ЛАБНГ), *білабо́кі* – Верхнядзв. (Шаталава), *пуля́ты* – Докш., Лаг., Ушац. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Варлыга), *пулька́ты* – Барыс. (ЛАБНГ), *ветрагла́зый* – Гарад. (ЛАБНГ), *глаза́ты* – Віц. (ТС), *глаза́сты* – Тал. (ЛАБНГ), *глазісцік* м. – Тал. (ЛАБНГ), *берлаво́кі* – Дзятл. (Мат. Гродз.), *выпука́сты* – Карэл. (Сл. Гродз.), *шкля́р* м. – Зэльв. (Сцяцко), *сава́* ж. – Гл., Старадарож. (Янкоўскі, Мат. апыт.).

Лысы

Які мае лысіну.

лы́сы прым. – паўн.-зах. з., Віц., Капыл., Гл., Чэрв., Жытк. (СПЗБ, ТС, Насовіч, Мат. Гродз., Шатэрнік, Янкоўскі, Каспяровіч), *лыса́ты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *лыса́к* м. – Глыб. (СПЗБ), *лысу́н* м. – Гарад. (СПЗБ), *лы́сько* м. – Жытк. (ТС), *лы́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *лы́сман* м. – Зэльв., Клецк. (Сл. Гродз., НЛ).

Ляўша

Той, хто валодае левай рукой лепш, чым правай.

ляўша́ м. і ж. – Пух., Шчуч., Дзятл. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *ліўша* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *лэвша* м. – Іван. (ЖНС), *ляўшак* м. – Віл., Лід., Гродз., Вілен. р., Дзярж., Шкл. (СПЗБ, Мат. Маг., НС), *ляўшу́н* м. – Маст., Чэрв., Гарад., Пух., Бых., Жытк. (СПЗБ, СЦБ, ТС, Мат. Маг., Шатэрнік), *ляўшэ́нь* м. і. ж. – Віл. (СПЗБ), *ляўшнік* м. – Глыб. (СПЗБ), *леваш́ня́* м. і. ж. – Кобр., Зэльв. (ЖНшС, Сцяцко), *ляўка́р* м. – Ганц., Лях. (ЖНС), *ляўшня* м. і ж. – Смарг., Зэльв., Паст. (СПЗБ), *ляўша́ты* прым. – Чэрв. (СПЗБ), *леварукі* прым. – Чэрв., Карэл., Зэльв. (Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., Сцяцко), *ма́нькус* м. – Малар. (ДСБ), *ма́нька* м. і ж. – Свісл. (Мат. Гродз.), *мальха́ч* м. – Гарад. (СПЗБ); **праўша:** *праўша́* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *праўшу́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Маршчыністы

Пакрыты маршчынамі.

маршчы́ністы прым. – Чэрв. (ЛАБНГ), *маршча́ты* прым. – Брасл., Люб., Уздз., Лаг. (СПЗБ, СЦБ, Мат. мін.-мал., Варлыга, ЖНС), *маршча́вы* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *мо́рхлы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *марска́ты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *маракля́ты* прым. – Кобр. (ЛАБНГ), *сімаса́ты* прым. – (ЛАБНГ), *жабава́ты* прым. – мясц. (Насовіч), *жабу́ха* ж. – мясц. (Насовіч), *згрыбе́лы* прым. – Маг. (Бяль-кевіч), *старкава́ты* прым. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *караба́ты* прым. – Чэрв. (Станкевіч), *карпа́ты* прым. – Валож. (Станкевіч), *пахарабу́шчаны* прым. – Стол. (ТС).

Моцнага целаскладу

здаро́вы прым. – агульн. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Мат. мін.-мал., Насовіч, Янкоўскі, Мат. апыт.), *здараве́ц* м. – Стол., Пух., Чэрв., Стаўб., Гом., Шкл. (ТС, Мат. мін.-мал., СЦБ, НС, НЛГ, Мат. Маг.), *здараві́на́(я)* м. і ж. – Стол., Гродз., Зэльв., Гл. (ЖНшС, Цыхун, Сцяцко, Янкоўскі), *здаравя́к(а)* м. – Гом., Мёр., Ашм., Гл. (НЛГ, З нар. сл., Станкевіч, Янкоўскі), *здаравіло* м. і ж. – Лаг., Стол. (ТС, СЦБ), *здарав́е́зны* прым. – Віц., Уздз., Жытк., Чэрв., Сміл. (ТС, СЦБ, Шатэрнік, Станкевіч), *здараву́шчы* прым. – Смал., Мсцісл. (СЦБ, Юрчанка), *здараўча́ны* прым. – Гл., Люб. (Янкоўскі, Н. сл-сць), *здараве́цкі* прым. – Стол. (ТС), *здаро́вісты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *здараўча́к* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *здараўчу́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *здараву́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ду́жы* прым. – Жытк., Віц. р., Смарг., Смален. р., Маладз., Свісл., Кам., Вілен. р., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Каспяровіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Дабравольскі), *дужа́к* м. – Бял., Малар. (НЛ, Яўсееў), *дужма́ны* прым. – Ваўк. (СПЗБ), *дужэ́разны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *крэ́пкі* прым. – Стол., усх.-маг. р., Чач., Лоеў., Смарг. (ЛАБНГ, ТС, Янкова, Шаталава, Мат. апыт.), *крапча́к* м. – Гл., Верхнядзв., Чэрв. (СЦБ, Янкоўскі, Шаталава),

крапчу́н м. – Мсцісл. (Юрчанка), *крапя́чы* прым. – Лаг. (Варлыга), *крапы́ш* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ірдзе́ль* м. – Мсцісл., Віц. р. (Юрчанка, Насовіч, Каспяровіч, Станкевіч), *красько́* м. – Драг., Зэльв. (ДСБ, Сцяцко), *красня́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *красе́нь* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *красе́й* м. – Гл. (Янкоўскі), *красьне́ц* м. – Мёр. (З нар. сл.), *красне́ль* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *рыжо́к* м. – Гл. (Янкоўскі), *асілак* м. – Віц. р., Чэрв. р., Смален. р., Жытк., Маг., Лаг. (ТС, Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Варлыга, Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч), *сіла́к(а)* м. – Стол., Бял., Маг., Мсцісл. (ТС, Бялькевіч, Яўсееў, Юрчанка), *сіла́ч* м. – Стол., Жытк., Брасл. (ТС, СПЗБ), *сільнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *камля́к* м. – Гродз. (ЖНС, Станкевіч), *камярдзёлак* м. – Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *крамяньчу́к* м. – Жытк. (ТС), *крампу́лец* м. – Гродз. (Цыхун), *крамя́ны* прым. – Смален. р., Віц. р., Зах.-бран. р. (Станкевіч, Дабравольскі, Каспяровіч), *няўло́мак* м. – Слон., Ваўк., Пух., Мсцісл. (Мат. мін.-мал., СЦБ, Мат. Гродз., Сл. Гродз., Юрчанка), *ляме́ш* м. – Мёр. (З нар. сл.), *аплітак* м. – Жытк. (ТС), *ламавік* м. – Бял. (Яўсееў), *луза́н* м. – Кір. (НС), *жарнасе́к* м. – Мёр., Віц. (Каспяровіч, З нар. сл.), *брытан* м. – Стол. (ТС), *абрата́нт* м. – Кам. (ЖНС), *цягу́чы* прым. – Чач. (ЖНшС), *бы́ся* м. – Бял. (Яўсееў), *бу́йло* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *бамбіс* м. – Навагр. (Сл. Гродз.), *бамбёлы* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *апе́куш* м. – Мёр. (З нар. сл.), *налівень* м. – Мёр. (З нар. сл.), *тарбу́ль* м. – Бял. (Яўсееў), *бамка́ч* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *дубавік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *во́лат* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *грамідла* м. – Бял. (Яўсееў), *абэ́ржа* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *загла́духа* ж. – Карэл., Пух., Уздз. (СЦБ, ЖНС, Мат. мін.-мал.), *багаты́рка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *трыву́шчы* прым. – зах.-пал. г., Слуц. р., спарадычна гродз.-бар. г., Асіп., Раг., Гл., Лельч. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гродз., ЖС), *трыва́лкі* прым. – Бял. (ЛАБНГ), *сябёр* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *лабрэ́т* м. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Юрчанка, Станкевіч, Растаргуеў), *мацая́* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзябёлы* прым. – Віц. р., Чэрв. р., Карм., Бял., Лоеў., Чач. (Каспяровіч, Шатэрнік, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Янкова,

Мат. апыт.), *лоб* м. – Жытк. (ТС), *ло́бач* м. – Жытк. (ТС), *брысь* м. – Зэльв. (Сцяцко, Станкевіч), *будава́ты* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *маца́к* м. – Гом., Мсцісл. (НЛГ, Юрчанка), *мо́цны* прым. – Віц. р., Чэрв. р., Смален. р. (Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі, Насовіч), *буга́й* м. – Мсцісл., Чач., Смален. р. (Мат. Маг., Станкевіч, Мат. апыт.), *дула́ты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *крупі́сты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ёмкі* прым. – Віл. (ЖС), *мужурно́* м. – Мёр. (З нар. сл.), *плечаве́нь* м. – Лаг. (Варлыга), *крымя́ч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *крач* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *карча́к* м. – Зэльв. (ЖС), *махінны* прым. – Хойн. (Мат. Гом.), *куюга́н* м. – Маг. (Бяль-кевіч), *вярніго́р* м. – Гом. (НЛГ), *лабэ́ра* м. і ж. – Касц. (Мат. Маг.), *жаржыіна* ж. і м. – Лоеў. (Янкова), *бурвэ́лак* м. – Слон. (ЖС), *дзеркачава́ты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *лайту́бішча* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *падгэ́рысты* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *крамлі́вы* прым. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *крупне́ль* м. – Гл. (Янкоўскі), *вага́н* м. – Мёр. (З нар. сл.), *мажны́* прым. – Маст., Карэл., Шчуч. (СПЗБ), *чырване́ц* м. – Мёр. (З нар. сл.).

Насаты

З вялікім носам.

но́саль м. – Гродз., Гл., Маз., Зэльв., Шчуч. (СПЗБ, Мат. Гом., Сл. Гродз., Янкоўскі, Сцяцко), *насу́ль* м. – Мёр. (ЖНС, З нар. сл.), *насу́ля* ж. – Навагр., Зэльв., Стол. (ТС, Сл. Гродз., Сцяцко), *но́сько* м. – Стол. (ТС), *наса́р* м. – Стол. (ТС), *наса́ч* м. – Стол., Старадарож. (ТС, Мат. апыт.), *насаба́ра* м. – Жытк. (ТС), *но́хар* м. – Стол., Докш. (ТС, Мат. Гом.), *наса́ты* прым. – Ветк., Рэч., Чач., Мсцісл., Буда-Каш., Жытк., Старадарож., Шчуч., Гарад. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., Юрчанка), *дзюба́ты* прым. – Докш., Гл. (Мат. Гом., Янкоўскі), *дзяўба́ты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *даўгано́сы* прым. – Стол. (ТС), *глюга́ты* прым. – Віл., Свісл. (Сл. Гродз., СЦБ), *глюгма́ты* прым. – Гом. (НЛГ), *глюгано́сы* прым. – Лаг. (Варлыга), *клюка́ч* м. – Зэльв., Гродз. (ЖС, СРЛГ), *дзюба́ч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзюба́н* м. – Раг.

(Мат. Гом.), *дзюба́н* м. – Смал. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *дзяўба́ч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзюба́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзю́бка* ж. – Віц. (Каспяровіч); **гарбаносы:** *клюка́сты* прым. – Гродз. (СРЛГ), *клюкава́ты* прым. – Ваўк. (СПЗБ), *гарбано́сы* прым. – Стол. (ТС), *крывано́с* м. – Стол. (ТС), *каркано́с* м. – мясц. (Федароўскі), *клюкано́с* м. – мясц. (Федароўскі), *гарбано́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка); **курносы:** *кірпа́ты* прым. – Чэрв., Стол., Жытк., Рэч., Гл., Зах.-бран. р. (Шатэрнік Станкевіч, Мат. Гом., Растаргуеў, Янкоўскі), *кірпа* ж. і м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кірпа́ч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кірпе́ль* м. – Стол. (ТС), *кірпе́нь* м. – Жытк. (ТС), *кірпа́цік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кірпо́нька* ж. і м. – Жытк. (ТС), *кірпано́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кірпано́сы* прым. – Хойн., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *курно́сы* прым. – Зэльв., Верхнядзв., Чач., Віц. (Каспяровіч, ЖС, Мат. апыт.), *курно́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *карпа́ты* прым. – Пух. (СЦБ), *картано́сы* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *карпано́сы* прым. – мясц. (Насовіч, Растаргуеў), *кірза́ты* прым. – Лоеў., Старадарож. (Янкова, Мат. апыт.), *кірза* ж. – Старадарож. (Мат. апыт.), *курдзёпа* ж. – мясц. (Растаргуеў), *лапано́сы* прым. – мясц. (Растаргуеў), *бульбава́ты* прым. – Гом. (НЛГ); **з шырокім, прыплюснутым носам:** *лапано́сы* прым. – Віц., Сен., Навагр., Мсцісл. (Каспяровіч, ЖС, Станкевіч, Насовіч, Юрчанка), *лапано́сік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кляпано́сы* прым. – Воран., Стол. (ТС, Сл. Гродз.).

Неахайны

Які не прытрымліваецца чысціні і парадку.

му́рза м. і ж. – Мёр., Стол., Старадарож., Зах.-бран. р. (ТС, З нар. сл., Дабравольскі, Растаргуеў, Мат. апыт.), *мурза́н* м. – Мёр., Мсцісл. (З нар. сл., Юрчанка), *мурзэ́ля* (*мурзэ́ль*) м. і ж. – Клецк., Мёр., Жытк. (ТС, З нар. сл., НЛ), *мурзу́ля* ж. – Хойн. (Мат. Гом.), *мурзе́й* м. – Хойн. (Мат. Гом.), *мурзу́ша* м. і ж. – Мёр. (ЖНС), *мурзале́й* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *мурза́ты* прым. – Чэрв., Віц. р., Гл., Маг., Жытк., Зах.-бран. р., Чач. (ТС, Каспяровіч, Бялькевіч, Янкоўскі,

Растаргуеў, Шатэрнік, Мат. апыт.), *заму́рзанец* м. – Карэл. (ЖНС), *мурзапо́нка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *му́рзаны* прым. – Стол., Мсцісл. (ТС, Юрчанка), *уму́рзаны* прым. – Стол. (ТС), *заму́рзаны* прым. – Жытк., Шчуч. (ТС, СПЗБ), *мурзэ́ліна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *нямы́цька* (*нямы́цік*) м. і ж. – Мядз., Мсцісл., Чэрв., Смален. р. (СЦБ, Юрчанка, Шатэрнік, Дабравольскі), *акарэ́лы* прым. – Чэрв., Глыб., Віц., Ушацк., Смарг., Зах.-бран. р., Лаг., Лях. (СПЗБ, Шатэрнік, Каспяровіч, ЖНшС, Растаргуеў, ЖС, Станкевіч, Дабравольскі), *карэ́лка* ж. – Смален. р., Чаш., Ушац., Віц., Маст. (Сл. Гродз., Дабравольскі), *скарэ́лы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *закарэ́лы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *кара́ўка* ж. – Бых., Гор., Чач., Докш., Смален. р., Нясв. (Мат. Маг., Насовіч, Мат. дыял. сл., Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Дабравольскі, Мат. апыт.), *кура́ўка* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *карэ́ўка* ж. – Ашм. (Сл. Гродз.), *кара́вы* прым. – Докш., Бял., Уздз., Чач., Старадарож. (Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Смален. р., Яўсееў, Мат. апыт.), *кара́вец* м. – Клецк. (НЛ), *кара́вашнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *кара́вашны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *абадра́нец* м. – Іван., Маг., Смален. р. (Бялькевіч, НЛ, Станкевіч, Дабравольскі), *абарва́нец* м. – Чэрв., Мсцісл., Зэльв. (Шатэрнік, Юрчанка, Сцяцко), *абдзіра́нец* м. – Гл. (Янкоўскі), *абдзёрыш* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абадра́ны* прым. – Старадарож. (Мат. апыт.), *захлю́па* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *афе́рма* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС, ДСБ, НЛ), *хлю́ндра* ж. – Віц., Чэрв., Бял., Карэл., Мсцісл., Верхнядзв., Навагр, Мёр., Ашм., Паст. (СПЗБ, Каспяровіч, З нар. сл., Шатэрнік, Сл. Гродз., Насовіч, Шаталава, Юрчанка, Яўсееў), *неоха́я* м і ж. – Стол. (ТС), *нееаха́йнік* м. – Гом. (НЛГ), *няха́йны* прым. – Лоеў. (Янкова), *неахайны* прым. – Віц., Лаг. (Каспяровіч, Варлыга), *няра́ха* ж. – Жытк., Чэрв., Чач., Мядз. (ТС, СПЗБ, Шатэрнік, Мат. апыт.), *няра́хлівы* прым. – Віл. (СЦБ), *памы́йніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *галямоўжа* ж. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч, Станкевіч), *затро́пак* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *няхлю́да* ж. – Навагр., Віц., Гродз. (ЖНшС, Каспяровіч, Сл. Гродз.), *рахлю́дка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *задры́па* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *аб-*

дрыпа ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дрыпалка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *галу́за* м. і ж. – Чач., Бяроз., Гродз. (Мат. Гом., ЖНшС, ДСБ, СРЛГ), *чулі́ндра* ж. – Маг., Шум., Віц., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Растаргуеў), *апушчо́нік* м. (*апушчо́ніца* ж.) – Віл. (НС), *апушчэ́нец* м. – Гродз., Смален. р. (СРЛГ, Станкевіч), *апушчэ́нка* ж. (*апушчэ́нік* м.) – Смален. р. (Станкевіч), *апу́шчанік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *растрапа́йла* м. і ж. – Астр. (СПЗБ), *абшарпа́нец* м. – Пух., Мсцісл., Гродз. (СЦБ, Юрчанка, Цыхун), *пэ́цкаль* м. – Брасл. (СПЗБ), *да́нда* ж. – Драг. (НЛ), *рудзя́нка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *руды́* прым. – Чач. (ЖНшС), *ро́хля* м. і ж. – Мсцісл., Зэльв., Маз., Шкл., Смален. р., Верхнядзв. (Юрчанка, З нар. сл., Мат. Гом., Сл. Гродз., Насовіч, Мат. Маг., Шаталава, Дабравольскі), *рахле́й* м. – Мсцісл. (З нар. сл.), *няхлю́й* м. – Ваўк., Стол., Карэл., Віц. (ТС, Мат. Гродз., ЖНС, Каспяровіч), *няхлю́я* ж. – Кобр., Жлоб., Брэсц., Драг., Чэрв., Пін. (ДСБ, НЛ, Мат. Гом., Шатэрнік, Насовіч, Мат. апыт.), *атра́ха* ж. – Мсцісл., Маг., Бял. (Бялькевіч, Юрчанка, Яўсееў), *качалэ́ха* ж. – Гродз. (СРЛГ), *нэ́хля* ж. – Брэсц. (НЛ), *хлю́па* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абры́нданіца* ж. – Зэльв., Гродз. (Шаталава, Сл. Гродз., Сцяцко), *абрэ́нданка* ж. – Слон. (Н. сл-сць), *абры́дніца* ж. – Лід., Гродз. (Сл. Гродз.), *лабайда́* ж. – Гродз. (СРЛГ), *кулёма* ж. – Гродз. (СРЛГ), *лахамэ́йжа* ж. – Гродз. (СРЛГ), *лы́тман* м. – Гродз. (СРЛГ), *негажа́й* м. – Зэльв. (Сцяцко), *мэ́кда* ж. – Гродз. (СРЛГ), *нёха* ж. і м. – Лун. (Шаталава), *каржэ́й* м. – Мёр. (З нар. сл.), *аскарэ́ліна* (*ашкарэ́ліна*) м. і ж. – Шчуч. (СПЗБ), *неапра́ціна* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *гразну́х* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гразну́ля* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *зашму́лены* прым. – Воран. (Мат. Гродз.), *бры́нда* ж. – Бяроз., Гродз., Лід. (ДСБ, Сл. Гродз., Цыхун), *вы́шмальганы* прым. – Брэсц. (ДСБ), *каржэ́іна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ры́нда* ж. – Верхнядзв. (СПЗБ), *ма́ся* ж. – Стаўб. (СЦБ), *ро́страсень* м. – Пін. (ЖНС), *асмо́лак* м. – Гродз. (ЖНС), *шалу́цька* м. і ж. – Мядз., Мёр. (Мат. мін.-мал., З нар. сл.), *бру́дны* прым. – Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *абро́блены* прым. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *зачу́ха* ж. – Іўеў. (Мат. Гродз.), *зачуха́нец* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шмараво́з* м. – Зах.-бран. р.

(Растаргуеў, Насовіч), *лакіза* м. і ж. – Віл. (СЦБ), *лака́за* ж. – Лаг. (Варлыга), *кара́ч* м. – Навагр. (НС), *лаху́дра* м. і ж. – спарадычна агульн. (Варлыга, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. дыял. сл., Сл. Гродз., Мат. Маг., Мат. Гом., Яўсееў, Янкоўскі, ЖНшС, НЛ, З нар. сл., Дабравольскі), *лаху́ндра* ж. – Чач. (Мат. апыт.), *лахаму́дра* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *лаху́дрыца* ж. – Лаг. (ЖС), *грazно́та* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ганчу́р* м. (*ганчу́ра* ж.) – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *абша́рпа́ны* прым. – Жытк., Віц. р., Чач., Валож. (ТС, Каспяровіч, СЦБ, Насовіч, Мат. апыт.), *абшэ́рганы* прым. – Гродз. (СРЛГ), *захлю́ндраны* прым. – мясц. (Насовіч), *бру́дны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *расама́ха* (*расама́ка*) ж. – Старадарож., Чач., Гродз. (Насовіч, СРЛГ, Мат. апыт.), *нязгра́й* м. – мясц. (Насовіч), *каржэ́іна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *абдзі́ра* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *абдзі́ркус* м. – Чэрв., Кобр. (Мат. мін.-мал., НЛ), *абдзіра́нік* м. – Мёр. (З нар. сл.), *абдзіра́ны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *абадра́ны* прым. – Старадарож. (Мат. апыт.), *апшарпа́нец* м. – Мёр. (З нар. сл.), *шкарада́* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *шкарэ́днік* м. – мясц. (Насовіч), *штамадзю́к* (*стамадзю́к*) м. – Браг. (Шаталава), *нязгра́я* ж. – мясц. (Насовіч), *сало́ха* ж. – Ганц., Віц. р., Нясв., Гл., Гродз. (ДСБ, Каспяровіч, СРЛГ, Мат. мін.-мал., Янкоўскі), *сыу́ма* ж. – Лаг. (Варлыга), *хандэ́бля* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ану́чніца* ж. – Жытк. (ТС), *лапідо́х* м. – Стол. (ТС), *кашмэ́ра* ж. – Стол. (ТС), *хлю́ма* ж. – Бял. (Яўсееў), *рэ́йза* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *халахэ́йка* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *разэ́ля* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *няўро́ма* м. і ж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *разхры́да* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *рэ́ра* ж. – Жытк. (Мат. Гом.), *шмуль* м. – Зэльв. (Сцяцко), *шму́ляр* м. – Зэльв. (Сцяцко), *каўмы́га* ж. – Гродз. (Цыхун), *галадра́* м. і ж. – Мёр. (ЖНС), *калты́га* м. і ж. – Гарад. (СПЗБ), *гаму́йла* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *гра́за* ж. і м. – Шчуч. (СПЗБ), *гнёпа* ж. – Паст. (СПЗБ), *забры́ндак* м. – Карэл. (СПЗБ), *забрындо́ха* ж. – Навагр. (НС), *лапцю́х* м. – Ашм. (СПЗБ), *ма́занка* м. і ж. – Дзятл. (СПЗБ), *пу́цкала* м. і ж. – Дзятл. (СПЗБ), *аблэ́хач* м. – Гродз. (СРЛГ), *мазэ́па* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *ма́зур* м. – мясц. (Станкевіч), *калмы́га* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ),

калпе́кша м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *ка́ўтыга (калтыга)* ж. – Гарад., Беластоц. р., Бераст. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *распусьцёха* ж. – Маг. (Бялькевіч), *рассахо́ра* ж. – Маг. (Бялькевіч), *загілда́* ж. – Гродз. (СРЛГ), *грамзо́ла* ж. – Гродз. (СРЛГ), *швэ́пля* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *шало́ха* ж. – Гродз. (СРЛГ), *хоўра* ж. – Гродз. (СРЛГ), *са́рма* ж. – Гродз. (СРЛГ), *рахэ́ля* ж. – Гродз. (СРЛГ), *плю́ндра* ж. – Гродз. (СРЛГ), *бры́нда* ж. – Стаўб., Нясв., Навагр. (НС, Мат. мін.-мал.), *бэ́йля* – Віл. (НС), *хо́ніха* ж. – Ваўк., Шчуч. (Сл. Гродз.), *швэ́пла* ж. – Смарг. (Н. сл-сць), *мэ́ша* ж. – Кір. (НС), *магдэ́ся* ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *плю́ха* ж. – Пін. (ЖНС), *хоўху́ля* ж. – Жытк., Стол. (ТС), *таўму́га* ж. – Жытк. (ТС), *растрэ́па* ж. – Жытк. (ТС), *целёпота* ж. – Стол. (ТС), *апушчо́ны* прым. – Віл. (НС), *апушчэ́й* м. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *заке́цаны* прым. – Драг. (НЛ), *зацо́ханы* прым. – Драг. (НЛ), *запу́льганы* прым. – Драг. (НЛ), *нехлямя́жны* прым. – Навагр. (НС), *замы́дзганы* прым. – Слон. (ЖНС), *няўда́ля* м. і ж. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *ха́зя* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *охлу́да* ж. – Жытк. (ТС), *шка́рада* м. і ж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *аплэ́вух* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *каміна́рнік* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *каміна́рус* м. – Жытк. (ТС), *бэ́ля* ж. – Уздз., Стаўб. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *цяцёха* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *укажане́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *нечупа́зы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *патро́пала* м. і ж. – Светлагор. (Мат. Гом.), *чума́зік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *нязграй* (*нязгра́йнік*) м. – Мсцісл. (Юрчанка), *загра́зенка* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *ро́іла* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *заю́хлены* прым. – Гродз. (СРЛГ), *лату́та* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *зацю́па* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *лахаму́дры* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ляпе́ндра* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *абдры́паны* прым. – Гродз. (Цыхун), *абры́нда* ж. – Гродз. (Цыхун), *таўпо́ра* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *апушчэ́льнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ара́п* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *су́тра* ж. – Гродз., Воран. (СПЗБ), *рэ́уза* ж. – Віц. (Каспяровіч), *ры́нда* ж. – Віц. (Каспяровіч), *мара́ты* прым. – Бяроз., Драг. (ДСБ), *уро́блены* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *флю́ндра* ж. – Беластоц. р. (ЖНшС), *шэ́йда* ж. – Ганц. (ДСБ), *баўма́з* м. – Бяроз. (ДСБ), *сьліамаза́рніца* ж. – Віц.

(Каспяровіч), *лыла* м. і ж. – Віц. (Каспяровіч), *нехамя́жына* м. і ж. – Віц. (Каспяровіч), *нямы́ка* м. і ж. – Віц. (Каспяровіч), *апушчэ́нец* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пашавэ́лак* м. – Астр. (СПЗБ), *каштро́ба* м. і ж. – Бяроз. (ДСБ), *мазні́ца* м. і ж. – Стол. (ДСБ), *ко́мза* ж. – Віц. (Каспяровіч), *глінацёп* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *рахаму́днік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *задры́па* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *апу́дала* м. і ж. – Добр. (Мат. Гом.), *шлэ́йдар* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *смыгі́ль* м. – Лаг. (Варлыга), *смагу́ль* м. – Карэл. (ЖНС), *зарэ́йпаны* прым. – Карэл. (ЖС), *лахмы́тка* м. і ж. – Капыл., Слон. (ЖС, ЖНшС), *растато́ха* м. і ж. – Гродз. (ЖНС), *чуве́ра* ж. – Пол. (ЖНС), *кі́жла* м. і ж. – Старадарож. (ЖНС), *лаханда́* м. і ж. – Пол. (НЛ), *лату́та* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *рэпэ́ха* ж. – Івац. (ЖС), *шкарупля́к* м. – Жытк. (ЖС), *чу́чла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *брыдзю́к* м. – Стаўб. (СЦБ), *захвэ́нданка* ж. – Слон. (ЖНС), *по́дмазка* ж. – Жытк. (ТС), *недара́йда* ж. – Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *пулупе́хліна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ды́ля* ж. – Хойн. (Мат. Маг.), *лапе́за* м. і ж. – Касц. (Мат. Маг.), *растармэ́ка* м. і ж. – Воран. (Сл. Гродз.), *халу́дра* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *растрэ́паніца* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *аплава́ка* ж. – Бял. (Яўсееў), *ла́хман, ло́хман* м. – Жытк. (ТС), *дры́па* ж. – Жытк. (ТС), *караме́йда* ж. – Жытк. (ТС), *ашу́драны* прым. – Стол. (ТС), *ума́заны* прым. – Жытк. (ТС), *уле́плены* прым. – Стол. (ТС), *шкару́злы* прым. – Стол. (ТС), *дры́пса* ж. – Бял. (Яўсееў), *рахаму́д* м. – Бял. (Яўсееў), *страхалю́дны* прым. – Бял. (Яўсееў), *грамзу́ль* м. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *абшамо́ханы* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *мазэ́па* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *бро́ся* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *бэ́йла* м. і ж. – Драг. (НЛ), *бэ́бах* м. – Клецк. (НЛ), *кару́за* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *калмы́зніца* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *забрындо́ха* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.).

Невысокі

Нізкі ростам.

курду́пе́ль м. – Лаг., Драг., Гродз., Верхнядзв., Карэл., Браг., Капыл., Шчуч., Клецк., Слон., Ветк., Стаўб., Пух.,

Стол., Жытк., Ваўк. (ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., Варлыга, ДСБ, Мат. Гом., Юрчанка, Цыхун, НС, 3 нар. сл., Н. сл-сць, НЛ, ЖС, Шаталава), *дýпель* м. – Стол., Лоеў. (Янкова, ДСБ), *кýрда* ж. – Лоеў., Кір., Гродз. (Янкова, СРЛГ, НС), *кýрта* ж. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *карантыíш* (*карандыíш*) м. – Мёр., Маг., Чач., Мсцісл., Чэрв., Лаг., Брасл., Паст. (СПЗБ, Бялькевіч, Насовіч, Варлыга, Юрчанка, Шатэрнік), *каратыíш* (*каратыíшка*) м. – Жытк., Смален. р. (ТС, Дабравольскі, Насовіч), *карýзлік* м. – Маг., Круп., Слон., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі, НС, Сл. Гродз.), *курдýпа* ж. – Маг. (Бялькевіч), *курдýпы* прым. – Маг. (Бялькевіч), *кундзéль* м. – Бял. (Яўсеў), *кýндаль* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *карамзáты* прым. – Стол., Жытк. (Шатэрнік, ТС, Станкевіч), *карчáсты* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *камáрак* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *азёмкаваты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *прызёмісты* прым. – мясц. (Насовіч), *паўшабэ́лак* м. – Бял. (Яўсееў), *кажáн* м. – Чэрык., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *кнóпка* ж. – Мсцісл., Старадарож. (Юрчанка, Мат. апыт.), *гарбýз* м. – Зэльв. (Сцяцко), *карачýн* м. – Івац., Шчуч. (Сл. Гродз., НС), *карчáк* м. – Гродз. (СРЛГ), *каржáк* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *каркажá* м. і ж. – Шчуч. (СПЗБ), *каркажáвáты* прым. – Карэл. (НС), *каржакавáты* прым. – Карэл. (СПЗБ), *камёлак* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *асядлы* прым. – Паст. (СПЗБ), *каржэ́нь* м. – Бял. (Яўсееў), *каржэ́ністы* прым. – Бял. (Яўсееў), *карапýзік* м. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *карнáч* м. – Вілен. р., Касц., Чач. (СПЗБ, Мат. Маг., Мат. апыт.), *карнаты* прым. – Лід. (СПЗБ), *шпунт* м. – Віл. (Мат. мін.-мал.), *куртáты* прым. – Лаг., Стол. (ТС, Варлыга), *картýль* м. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *кýцы* прым. – Кам., Лоеў., Зах.-бран. г., Чач., Бабр. (ЛАБНГ, Растаргуеў, ЖНС, Янкова, Мат. апыт., Кучук), *куцавáты* прым. – Жытк. (ТС), *прысáдзісты* прым. – Лаг., Жытк. (ТС, Станкевіч, Варлыга), *усáдзісты* прым. – Маг. (Бялькевіч), *недарóшчы* прым. – Жытк. (ТС), *малыш* м. – мясц. (Насовіч), *мáлы* прым. – агульн. (ТС, СПЗБ, Мат. апыт.), *нізкі* прым. – спарадычна агульн. (СПЗБ, ТС, Мат. апыт.), *недарóстак* м. – Пруж., Лельч., Маз., Малар., Краснап., Стол., Маг. (ТС, Бялькевіч, ЛАБНГ, Янкова, Мат. апыт.), *неда-*

ро́ст м. – Добр. (ТС), *бо́бель* м. – Стол. (ТС), *кацабе́ла* м. – Стол. (ТС), *гныпель* м. – Жытк. (ТС, НС), *не́дарасцель* м. – Добр. (ТС), *нідаро́слік* м. – Тал., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *недаро́слы* прым. – Бабр., Хойн., Клім., Ганц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *карлю́к* м. – Пруж., Лаг., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *ка́рлік* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *выліпу́т* м. – Клім., Пол. (ЛАБНГ, НЛ), *камлюкава́ты* прым. – Лаг., Гродз. (Варлыга, З нар. сл.), *камлява́ты* прым. – Гл. (Янкоўскі), *карчукава́ты* прым. – Карэл. (Н. сл-сць), *кіжла́ты* прым. – Маладз., Клецк. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *дро́бны* прым. – Чэрв., Стол., Жытк., Смален. р. (ТС, Шатэрнік, ЖС, Насовіч, Дабравольскі), *невялічкі* прым. – Жытк., Смален. р. (ТС, Дабравольскі), *кныпус* м. – Пол. (НЛ), *акарэ́мак* м. – Драг. (НЛ), *шкет* – Мёр. (З нар. сл.), *пу́пінак* м. – Слон. (Н. сл-сць), *пу́прык* м. – Драг. (З нар. сл.), *кныш* м. – Навагр. (НС), *спірдо́н* м. – Гродз. (СРЛГ), *каза́* ж. – Драг. (НЛ), *ко́бка* ж. – Гл. (Янкоўскі), *кірна́ты* прым. – Лун. (Шаталава), *цу́нік* м. – Жытк. (ТС), *карэнкува́ты* прым. – Кам. (ЖНС), *карна́сты* прым. – Смал. (СЦБ), *бо́бка* ж. – Пін. (ЖНС), *карту́ль* м. – Лаг. (СЦБ), *патцурба́лак* м. – Капыл. (ЖС), *ку́рдзель* м. – Іван. (ЖС), *лупы́цыр* м. – Маг. (Бялькевіч), *кырату́ха* ж. – Маг. (Бялькевіч), *гу́зрык* м. – Гродз. (СРЛГ), *карапу́к* м. – Гродз. (СПЗБ), *мале́ча* ж. і м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ку́пісты* прым. – Гл. (Янкоўскі), *ма́лка* ж. – Маз. (Мат. Гом.), *курме́ль* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *каранта́й* м. – мясц. (Насовіч), *кару́за* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *кажа́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *прынізісты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *кушпе́ль* м. – Гродз. (Цыхун), *недаме́рак* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *каркадзе́дак* м. – Гл. (Янкоўскі), *караністы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *бушва́лак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *бурва́лак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *шы́бздзік* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Непрыгожы

Пазбаўлены прыгажосці.

бры́дкі (*брыдкí*) прым. – агульн. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Варлыга, Мат. Гродз., Станкевіч),

брыдо́зны прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *брыі́дны* прым. – мясц. (Станкевіч), *брыдзёрны* прым. – Гродз. (СРЛГ), *брыдэ́рны* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *атворо́тны* прым. – Жытк. (ТС), *стра́шны́* прым. – Смарг., Стол., Жытк. (ТС, Станкевіч, Янкова), *страшыі́дло* (*страхі́дло*) н. – Лоеў., Стол., Жытк., Смален. р. (ТС, Янкова, Насовіч, Дабравольскі), *страховідло* н. – Стол. (ТС), *страхапу́дны* прым. – Чач., Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *страхалю́дны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *страхалю́д* (*страхалю́днік, страхалю́дзіна*) м. – Бял., Мсцісл., Старадарож. (Яўсееў, Юрчанка, Мат. апыт.), *страхалюдка* ж. – Бял. (Яўсееў), *страхапуд(т)* (*страхапуднік, страхапу́дзіна*) м. – Стол., Клецк., Чач., Мсцісл. (ТС, НЛ, Юрчанка, Мат. апыт.), *страхо́тны* прым. – Гом. (НЛГ), *непрыго́жсы* прым. – Віц., Смален. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *неціка́вы* прым. – Гом., Брасл. (СПЗБ, НЛГ), *некрасі́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *мадзя́ра* м. і ж. – Жытк. (ТС), *незга́рны* прым. – Жытк. (ТС), *нечві́да* ж. – Жытк. (ТС), *незаві́дны* прым. – Жытк. (ТС), *няна́відны* прым. – Кам. (ЖНшС), *ніпазо́рны* прым. – мясц. (Федароўскі), *непазарны́* прым. – Слуц. (ЖНшС), *нефасо́ністы* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *нехоро́шкава́ты* прым. – Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *нявідны* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *непрычыі́нны* прым. – Стол. (ТС), *нехармў́зны* прым. – Мсцісл., Жытк. (ТС, Юрчанка), *нехарў́зны* прым. – Стол. (ТС, НЛ), *няўзо́рысты* прым. – мясц. (Насовіч), *ці́тра* ж. – Драг. (НЛ), *пужа́ло* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пачва́ра* м. і ж. – Паст., Ваўк. (СПЗБ, Насовіч), *мардалыі́сый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *чў́чала* н. – Жытк., Старадарож. (ТС, Мат. апыт.), *нязгра́бны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *не́тусны* прым. – Віц. (Каспяровіч), *шпэ́тны* прым. – Брасл. (СПЗБ, Насовіч), *шкара́тны* прым. – Брасл. (СПЗБ), *негілю́зны* прым. – Жлоб., Лоеў. (ЖС, Янкова), *ніпаві́дны* прым. – Жлоб. (ЖС), *нехацá́вы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *нехупавы* прым. – Жлоб. (ЖС), *не́падабень* м. і ж. – Жлоб. (ЖС), *брыдо́цце* н. – Слон. (НЛ), *ура́зіна* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *неўсцільна́я* прым. – Пух. (СЦБ), *непагля́дны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *незра́чны* (*нязгра́чны*) прым. – мясц. (Насовіч).

Нямы

Пазбаўлены здольнасці гаварыць.

нямы́ (*не́мы*) прым. – паўн.-зах. з., Віц. р., Чач. (СПЗБ, Насовіч, Каспяровіч, ГЧ), *не́мец* м. – Стол., Светлагор., Браг., Хойн., Старадарож. (ТС, Мат. Гом., Мат. апыт.), *не́мчык* м. памянш. – Мсцісл., Лоеў., Чач. (Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *не́мка* ж. – Івац., Стол., Жытк., Лоеў., Іўеў., Дзятл. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Сл. Гродз., Янкова, Насовіч), *нямкі́ня* ж. – Гродз. (СПЗБ), *нямко́* м. і ж. – Бар., Шчуч., Маст. (СПЗБ), *нямпту́р* м. – Мсцісл., Віц., Зах.-бран. р. (Юрчанка, Каспяровіч, Растаргуеў, Насовіч), *нямчу́жка* ж. – Смарг. (СПЗБ), *ме́мко* м. – Старадарож. (ЖНС), *маме́й* м. – Чач. (ЖС), *без'языкі* прым. – Чэрв. р. (Насовіч, Станкевіч).

Няўклюдны

Пазбаўлены зграбнасці, лоўкасці ў рухах.

афэ́рма м. і ж. – Валож., Драг., Пін., Стол. (ТС, СЦБ, НЛ), *батарэ́я* ж. – Стаўб., Старадарож. (СЦБ, Мат. апыт.), *лапеза* ж. – Маг., Смален. р., Вілен. р. (СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі), *лампека* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *лакі́за* ж. – Стол. (ТС), *кадэ́ўба* м. і. ж. – Зах.-бран. р. (Станкевіч), *бамбі́за* м. і ж. – Чэрв. р. (Насовіч, Станкевіч), *бэ́рла* м. і ж. – Віц. р. (Станкевіч), *сту́па* ж. – Старадарож., Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *то́рба* ж. – Старадарож., Люб. (Мат. апыт., Насовіч), *ляпе́ш* м. – Калінк., Браг., Бял. (Мат. Гом., Яўсееў), *целяпе́нь* м. – Маг., Раг. (Бялькевіч, Мат. дыял. сл., Насовіч), *цяльпу́к* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *цяльпу́х* м. – Гом. (НЛГ), *целямпе́й* м. – Слон. (ЖНшС), *целяпе́й* м. – Зэльв., Карэл. (Сцяцко, НЛ), *недалэ́нга* м. і ж. – Гродз., Ваўк., Паст., Зэльв., Вілен. р. (СПЗБ, СРЛГ, Сцяцко), *недалу́гі* прым. – Чэрв., Пін., Гродз., Брасл., Віл. (СПЗБ), *бурдзі́ла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *аплыцька* м.і ж. – Чэрв. (Станкевіч), *ту́мба* ж. – Мсцісл., Старадарож. (Юрчанка, Мат. апыт.), *пяхце́р* м. – Гор. (Мат. Маг., Станкевіч), *апо́ўзлік* м. –

Мсцісл., Віц. р., Маладз. (Юрчанка, Каспяровіч, Мат. дыял. сл., Станкевіч), *аплывýда* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *басалыга* м. – Чыж. (СПЗБ), *цюхцяй* м. – Бял., Зах-бран. р. (Яўсееў, Растаргуеў), *вáлень* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *чавэ́ла* м. і ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ніхлямя́жсы* прым. – Маг., Ваўк., Лях., Бар., Ганц., Карэл., Брасл., Глыб. (СПЗБ, Бяльневіч, Мат. Гродз., Кучук), *махавáты* прым. – Лаг., Ашм. (СПЗБ, Насовіч, Варлыга), *мех* м. – агульн. (Насовіч, Мат. апыт., Шатэрнік), *мешкавáты* прым. – Жытк. (ТС), *лантухавáты* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *стаўпіло* н. – Жытк. (ТС), *кіжла, кіжлýн* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *кіжлáты* прым. – Маладз., Чэрв. (СЦБ, Шатэрнік), *калушавáты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *шкрэ́бала* м. і ж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *чарапéнда* м. і ж. – Слон. (ЖНС), *каламáшка* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *расцялёпа* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *нéпаварацень* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *нясклёпа* м. і ж. – Пол. (НЛ), *цельпухавáты* прым. – Гом., Уздз., Ваўк., Наваг р. (НЛГ, Мат. мін-мал., Сл. Гродз.), *растапчá* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *цяльмéх* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нязгрáбны* прым. – Зах.-бран. р., Смален. р. (Дабравольскі, Растаргуеў), *гламаздá* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *качамéла* н. – Лельч., Браг. (Мат. Гом.), *гáмарны* прым. – Гродз. (Цыхун), *мéдзгала* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *кінчыба* ж. – Гродз. (Цыхун), *задрыга* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *дзёўбдзя* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *рагýль* м. – Мёр. (ЖНС), *пaмáк* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *капýцы* прым. – Гродз. (СРЛГ), *нізграбэ́йла* м. і ж. – Брасл. (СПЗБ), *пацубáйла* м. і ж. – Віл. (СПЗБ), *ляпша* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *пенцюхáйла* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пянцю́х* м. – Сен. (Каспяровіч, Станкевіч), *грэ́бза* ж. – Гродз. (СРЛГ), *апэ́нча* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *шкілóндзя* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *керайшá* м. і ж. – Ашм. (СПЗБ), *лапýта* м. – Маг. (Бялькевіч), *мідзюля́н* м. – Маг. (Бялькевіч), *чупіла* ж. – Маг. (Бялькевіч), *цэхця* ж. – Маг. (Бялькевіч), *нідóйда* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *рататóнда* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *цягляй* м. – Гродз. (СРЛГ), *чапчарыца* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *чмухлéй* м. – Гродз. (СРЛГ), *бýйла* м. і ж. – Мсцісл. (З нар. сл.), *мяла* н. – Маз.

(З нар. сл.), *забайдá* ж. – Драг. (НЛ), *рагíза* м. і ж. – Пол. (НЛ), *ацéслівы* прым. – Пух. (Мат. мін-мал.), *апóўзлы* прым. – Дзярж. (НС), *клы́бза, клы́нда* ж. і м. – Воран., Іўеў. (Сл. Гродз.), *кéшкала* м. і ж. – Чэрв. (Станкевіч), *муся-ля́к* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *муфлóн* м. – Смарг. (Сл. Гродз.), *аты́лы* прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *расымáка* м. і ж. – Пух. (ЖС), *лабýк* м. – Віл., Вілен. р. (СЦБ, СПЗБ), *кулёма* м. і ж. – Кругл. (ЖНС), *цемцелевáты* прым. – Стол. (ТС), *неўварóт-лівы* прым. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *лябéхавáты* прым. – Добр. (Мат. Гом.), *цялепкавáты* прым. – Карэл. (ЖНС), *карáн-да* м. і ж. – Пін. (ДСБ), *мярлíн, мярлю́й* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *дзы́бала* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *камзá* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *няўклю́да* м. і ж. – Гом. (НЛГ), *нескладý-ха* ж. – Гор. (Мат. Маг.), *ды́бала* м. – Верхнядзв. (Шатала-ва), *варакýза* м. – Лун. (Шаталава), *цюхцяя́* ж. – Чэрв. (Ша-тэрнік), *цяльпукавáты* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *мýня* м. і ж. – Стол. (ДСБ), *мядзведзявáты* прым. – Гом. (НЛГ), *ацóпак* м. – Лоеў. (Янкова), *дрыпсýля* ж. – Мсцісл. (Юрчан-ка), *слімазáрны* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *вавýла* м. – мясц. (Станкевіч), *вярзíла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *раз-лёпа* м. і ж. – Астр. (СПЗБ), *няхлюдны* прым. – Слон., Іўеў. (Сл. Гродз.), *нізграбóце* н. – Зэльв., Навагр., Слон. (Мат. Гродз., ЖС, ЖНС), *нязгрáбны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *незгрáдны, незгрáйны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *нішка-рáдзіна* м. і ж. – Лід. (СПЗБ), *ніклямя́га* м. і ж. – Воран. (СПЗБ), *нікарáпла* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *нізварóткі, ніз-варóтны* прым. – Лід. (СПЗБ), *непаварóткі* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *ніпаварóтка* ж. – Астр. (СПЗБ), *мелавáты* прым. – Стол. (ТС), *ніхлюшчáвіна* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *ла-пýцішча* м. і. ж. – Гом. (Мат. Гом.), *крымзазóля* ж. і м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Падобны на некага

бацю́та м. – Чач., Бял. (Мат. Гом., Яўсееў, Станкевіч), *бáцене* н. – Жытк., Старадарож. (ТС, Мат. Гом., Мат. апыт.), *бáцюхна* м. – Слуц. (ЖНшС), *мáмене* н. – Жытк., Старада-рож. (ТС, Мат. апыт.), *бáбене* н. – Жытк., Старадарож. (ТС,

Мат. апыт.), *выліты* прым. – Віл., Карэл., Нясв., Леп., Івац., Слаўг. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., СЦБ, Мат. дыял. сл.), *выкапаны* прым. – Зэльв., Кобр., Бяроз., Драг., Лаг., Віл., Гродз., Мсцісл., Тал., Слон., Карэл., Старадарож. (ЛАБНГ, СЦБ, ДСБ, ЖНшС, Сцяцко, Мат. апыт.), *ска́паны* прым. – Стол. (ТС), *вяро́тны* (*віро́тны*) прым. – Ваўк., Маз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом.), *выру́тны* прым. – Гродз. (ЖНС), *ліру́тны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *пахо́жы* (*пахо́джы*) прым. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, ТС, Янкова, ЖНС, Мат. апыт.), *падхо́жы* прым. – Жытк. (ТС), *схо́жы* прым. – спарадычна пал. р., Віц., Докш., Ваўк. (ЛАБНГ), *схо́джый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *падо́бны* прым. – паўн.-зах. з., спарадычна зах.-пал. г., Леп., Арш., Бых., Бабр., Буда-Каш., Рэч. (ЛАБНГ, ТС, Насовіч), *чы́сты* прым. – Стол. (ТС), *ры́хтык* (*рыхцік*) – Шчуч., Бераст., Пін., Гл., Светл. (ЛАБНГ, Янкоўскі, Мат. дыял. сл.), *рыхты́чны* прым. – Зэльв. (Сл. Гродз.).

Пануры

Хмурны, няветлівы, бязрадасны.

наду́цька м. і ж. – Лаг., Клецк. (Варлыга, НЛ), *пахму́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *сур'ёзны* прым. – Стол. (ТС), *сму́тны* прым. – Смарг., Беш., Віц. (Насовіч, Каспяровіч, Станкевіч), *пану́рысты* прым. – мясц. (Насовіч), *пануро́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *пахмы́лены* прым. – мясц. (Насовіч), *натапо́ршчаны* прым. – мясц. (Насовіч), *пазану́раны* прым. – мясц. (Насовіч), *хма́рны* (*хамо́рны*) прым. – Докш. (Станкевіч), *начму́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *начму́раны* прым. – мясц. (Насовіч), *касаву́ра* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ваўкаўня́* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *ваўкала́к* м. (*ваўкала́ка* ж.) – мясц. (Насовіч), *бі́рук* м. – Мсцісл., Смален. р. (З нар. сл., Дабравольскі), *гму́ра* м. і ж. – Віц. р. (Насовіч, Станкевіч), *гмыра́к* м. – мясц. (Станкевіч), *падло́бісты* прым. – Лоеў. (Янкова), *пану́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *напру́да* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *бухава́ты* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *няўзі́ра* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *суравы́* прым. – Лоеў. (Янкова),

во́длюднік м. – Шчуч. (СПЗБ), *замамыла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пацёмкаваты* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *пацёмнік* м. – Ваўк. (СПЗБ), *пыпка* м. і ж. – Гродз. (ЖНС), *пахмыла* м. і ж. – Астр. (СПЗБ), *няўзгля́д* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *ту́марнік* м. – Паст., Мядз., Лаг. (СПЗБ), *насу́па* ж. – Маг. (Бялькевіч), *бязьлю́днік* м. – Навагр. (НС), *чмур* м. – Маг. (Бялькевіч), *насыпава́ты* прым. – Навагр. (З нар. сл.), *дунду́к* м. – Чэрв. (СЦБ), *засмучо́ны* прым. – мясц. (Станкевіч).

Парадзіха

Жанчына, якая толькі што нарадзіла дзіця.

парадзіха ж. – Чач., Чэрв., Слаўг., Віц. р., усх.-маг., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Станкевіч, Каспяровіч, Бялькевіч, Растаргуеў, Мат. Гродз., Насовіч, ГЧ), *паражэ́лля* ж. – Лун. (Шаталава), *радзі́нніца* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *ро́жаніца* ж. – Верхнядзв.; Рэч., Старадарож. (Шаталава, Насовіч, Мат. апыт., Мат. Гом.), *радзіха* ж. – Добр., Петр., Рэч., Акц., Віц. р., Лаг., Мёр., Астр., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гом., Варлыга, Мат. Гродз., Каспяровіч, Дабравольскі), *раду́ха* ж. – Добр. (Мат. Гом.), *параду́ха* ж. – Петр., Іўеў., Жытк. (Мат. Гом., Мат. Гродз.), *паражаніца* ж. – Навагр., Дзятл. (Мат. Гродз., НС), *радзіца* ж. – (НС), *радзініца* ж. – Слон. (Сл. Гродз.), *ро́дка* ж. – Жытк. (ТС), *радзілка* ж. – Жытк. (ТС), *радзілля* ж. – Кобр. (НЛ), *паражылля* ж. – Іван., Драг., Слон., Браг. (ДСБ, ЖС, З нар. сл.), *парадзе́лля* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *парадзільніца* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *палажніца* ж. – (СПЗБ), *гру́ба́я* прым. – Мсцісл., Маладз., Астр. (Юрчанка, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз.), *то́ўста́я* прым. (ж.) – Гл., Мсцісл., Докш., Іўеў., Бял. (Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Янкоўскі, Юрчанка, Яўсееў), *пуза́тая* прым. – Карм., Добр. (Мат. Гом.), *цяжкая* ж. – Гл. (Янкоўскі), *цяжо́лая* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *чарава́тая* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *абрэ́менная* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *така́я* прым. – Астр. (СРЛГ).

Пастрыжаны коратка або нагала

стрыга ж. – Жытк. (ТС), *стрыжка* м. і ж. – Лоеў., Смален. р. (Янкова, Дабравольскі), *стрыгмач* м. зневаж. – Гл. (Янкоўскі), *стрыжак* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *галуза* м. і ж. – Зэльв., Івац. (ЛАБНГ, Сцяцко), *галамоўза* м. – мясц. (Станкевіч), *балванчук* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *астрыжонак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *астрыжэны* прым. – Жытк. (ТС), *бяскудлы* прым. – мясц. (Станкевіч); **нястрыжаны:** *касмач* м. – Стол., Мёр. (ТС, З нар. сл.), *калмач* м. – Гродз. (СРЛГ), *лахмач* м. – Мёр. (З нар. сл.), *валасач* м. – Мёр. (З нар. сл.), *валасацік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *аброслік* м. – Гродз. (СРЛГ), *пейсач* м. – Стол. (ТС), *пейсаты* прым. – Жытк. (ТС), *касматы* прым. – Пух., Паст. (СПЗБ, Станкевіч), *касаты* прым. 'з доўгімі косамі' – Ашм., Мсцісл., Зах.-бран. р. (СПЗБ, Юрчанка, Станкевіч), *даўгавалосы* – Лід. (Мат. Гродз.), *пазарослый* прым. – Пух. (СЦБ), *зарослы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *чучма* ж. груб. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *дзірваваны* прым. – Мядз. (ЖС); **ускудлачаны:** *лахматы* прым. – Жытк. (ТС), *валахаты* прым. – мясц. (Станкевіч), *калтукаваты* прым. – Ушацк. (ЖС), *кудла* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *ройка* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *раcпалаханы* прым. – Стол. (ТС), *раскудлошэны* прым. – Жытк. (ТС), *раскудланы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *распейсаны* прым. – Жытк. (ТС).

Пісклявы

З пісклявым голасам.

піскульга м. і ж. – Маг. (Бялькевіч), *піскля* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *піскліві* прым. – Чэрв. (Шатэрнік); **галасісты:** *галасны* прым. – Лаг., Кліч. (Варлыга, ЖС), *галасісты* прым. – Жытк. (ТС), *звонкі* прым. – мясц. (Насовіч), *галасуха* ж. – Стол. (ТС), *гарлаты* прым. – Лаг. (Варлыга), *трубіна* звыч. м. – Мсцісл. (Юрчанка), *маркаль* (*маркач*) м. 'пра чалавека з непрыемным хрыпатым голасам' – Гл. (Янкоў-

скі), *безгало́сы* прым. ’які не мае гучнасці ў голасе’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч); **сіпаты:** *сіпа́ты* прым. – Маг., Чач., Навагр. (Бялькевіч, Насовіч, Мат. Гродз.), *сіпу́ха* ж. – Маг., Гом. (Бялькевіч, НЛГ), *сіпалка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *сіпо́ўка* ж. – Чач. (Мат. апыт.), *хрыпу́ха* ж. – Гом. (НЛГ), *хрыпату́нка* ж. – Гарад. (СПЗБ), *хрыпля́к* м. – Шчуч. (СПЗБ), *хрыпа́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *асіплы* прым. – мясц. (Станкевіч), *дзірка́ты* прым. – Лаг. (Варлыга).

Прыгожы

Прыемны знешнім выглядам, гарманічнасцю.

харо́шы прым. – Віц., Кобр., Лоеў., Чач., Валож., Драг., Жытк., Смарг., Стол. (ТС, З нар. сл., Н. сл-сць, Станкевіч Янкова, ЖНшС, Каспяровіч, ЖС), *харашмя́ны* прым. – Кам., Драг., Бяроз. (ЖНшС, ДСБ, Шаталава), *пагля́дны* прым. – Слуц., Стол., Гом., Слон. (ТС, НЛГ, ЖНшС, ЖС), *красівы* прым. – Кобр., Жытк., Чач., Лоеў., Пух., Ельск., Гродз., Ветк., Брасл. (СПЗБ, ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Янкова, ЖНшС, ГЧ, Мат. апыт.), *фа́йны* прым. – Рас., Зэльв., Капыл., Стол., Дзятл., Бераст. (ТС, Мат. Гродз., Шаталава, Сцяцко, ЖС), *га́рны* прым. – Мсціcл., Хойн., Гом., Капыл., Стол., Жытк., Смален. р., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. Маг., НЛГ, Н. сл-сць, Дабравольскі, Растаргуеў), *пазаркі* (*пазарны́, пазо́рны*) прым. – Жаб., Мсціcл., Гл., Чэрв. (ДСБ, Шатэрнік, Станкевіч, Насовіч, Юрчанка, НЛ, Янкоўскі), *прыго́жы* прым. – Віц., Чэрв., Жытк., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Растаргуеў, Насовіч, Станкевіч), *го́жы* прым. – Віц., Гл. (Станкевіч, Каспяровіч, Янкоўскі), *харашу́н* м. – Люб., Стол., Жытк., Смарг. (ТС, Станкевіч, Н. сл-сць), *харашу́ха* ж. – Жытк., Люб., Смарг. (ТС, Станкевіч, Н. сл-сць), *гарнéц* м. – Стол. (ТС, НС), *уда́лы* прым. – Лоеў., Чач., Стол. (ТС, Янкова, Мат. апыт.), *кра́сны* прым. – Стол., Жытк. (ТС, Насовіч), *красу́ха* ж. – Віл. (СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *красу́ля* ж. – Пух. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *краса́вец* м., *краса́віца* ж. – Жытк. (ТС), *краса́ч* м. – Нараўл. (ГЧ), *пе́кны* прым. – Докш., Глыб., Гродз., Ваўк., Лаг. (СПЗБ, Мат. дыял. сл.,

Насовіч), *заглядýха* ж. – мясц. (Насовіч), *прыгажýлля* ж. – Маг. (Бялькевіч), *прыгажýння* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *прывáбны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *прымáнны* прым. – Стол. (ТС), *прынáдны* прым. – мясц. (Насовіч), *прынáдка* ж. – мясц. (Станкевіч), *хібéтны* прым. – Жытк. (ТС), *хвэ́цкі* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *хвáцкі* прым. – Мядз. (Мат. мін.-мал.), *вíдны* прым. – Уздз., Чач. (Мат. мін.-мал., Мат. апыт.), *вáбны* прым. – Віц. (Каспяровіч, Станкевіч), *ёмкі* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *прыўкрáсны* прым. – Гом., Чач. (НЛГ., Мат. апыт.), *слíчны* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *лóўкі* прым. – Пін., Івац., Мазыр., Стол. (ДСБ, ЖНС, 3 нар. сл., ГЧ), *лáдны* прым. – Шчуч., Свісл., Чэрв., Уздз., Воран. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., СЦБ, Шатэрнік, Мат. Гродз.), *áнцік* м. – Маг. (Бялькевіч), *ля́лька* ж. – Жытк., Смален. р. (ТС, Дабравольскі), *малявáначка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *красáвушка* ж. – Чэрв., Маг., Мсцісл., Зах.-бран. р., Смален. р. (СЦБ, Бялькевіч, Юрчанка, Дабравольскі, Растаргуеў), *крáля* ж. – Чэрв., Маг., Мсцісл., Зах.-бран. р., Смален. р. (СЦБ, Бялькевіч, Юрчанка, Дабравольскі, Растаргуеў), *царэ́ва* ж. – Жытк. (ТС), *я́сачка* ж. – Стол. (ТС), *панéнка* ж. – Рэч., Буда-Каш., Гом. (Мат. Гом.), *пакрáса* ж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *каралéўна* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *прырóдуха* ж. – Пін. (ЖНС), *ненагля́да* ж. – мясц. (Насовіч), *пíсаны* прым. – Лоеў. (Янкова), *неганьбíтны* прым. – Стаўб. (СЦБ), *прыўдалы* прым. – Стол. (НЛ), *бáйкі* прым. – Свісл. (Мат. Гродз.), *чапурны́* прым. – Бял. (Яўсееў), *дарóдны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *лíчкавáты* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *спанарáўны* прым. – Кобр. (ДСБ), *завíдлівы* прым. – Рэч (Мат. Гом.), *пагля́дны* прым. – Лоеў., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка), *павáбны* прым. – мясц. (Насовіч), *здáтны* прым. – Пруж., Гродз. (ДСБ, Цыхун), *зграбны* прым. – Лаг. (Варлыга), *чырвóны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *азóрны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *цвáны* прым. – Зэльв. (Сцяцко), *хóльны* прым. – Віц. (Каспяровіч), *урадлíвы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *вызóрны* прым. – Ушац. (ЖНшС), *прыкраслíвы* прым. – Вілен. р. (ЖНшС); **вельмі прыгожы:** *харасця́нны* прым. – Жытк. (ТС), *харасцвíнá* ж. – Стол. (ТС), *харашэ́зны* прым. – Стол.,

Жытк. (ТС), *харашу́ленькі* прым. – Жытк. (ТС), *пракрасі́вы* прым. – Лоеў. (Янкова), *красіве́нны* прым. – Лоеў., Чач., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка, ГЧ), *распрыго́жы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *раскрасі́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *раскраса́віца* ж. – Чач., Мсцісл. (Мат. апыт., Юрчанка).

П'яны

Які знаходзіцца ў стане ап'янення.

п'я́ны прым. – агульн. (ТС, Станкевіч, Бялькевіч, Юрчанка, ГЧ, Янкоўскі, Мат. апыт.), *п'яню́га* м. і ж. – Маг., Старадарож. (ГЧ, Мат. апыт.), *сп'яне́лы* прым. – Гом., Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *апо́іна* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *цю́мба* ж. – Гродз. (СРЛГ), *бэ́йля* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *упі́ты* прым. – Жытк. (ТС), *напі́лы* прым. – Навагр. (З нар. сл.); **вельмі п'яны:** *п'яны-расп'яны* прым. – Жытк., Брасл. (ТС, СПЗБ), *п'яню́сенькі* (*п'янюткі, п'я́ненькі*) прым. – Астр., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *п'яню́шчы* прым. – Стол. (ТС), *п'яне́нны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *п'яне́зны* прым. – Жытк. (ТС), *абпіва́ла* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *алкаго́лец* м. – Бял. (Яўсееў), *апіва́ка* м. – Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч), *апіва́йла* м. і ж. – Паст. (СПЗБ), *апіво́ха* м. і ж. – Пух. (СПЗБ), *апіво́ш* м. – Маст., Карэл., Дзярж., Бераст., Ганц. (СПЗБ, Сл. Гродз., Шаталава, З нар. сл., НС); *апіво́ша* м. і ж. – Бял., Гл., Старадарож., Бар., Ганц., Люб. (Яўсееў, Янкоўскі, ЖНС, ДСБ, Н. сл-сць, НЛ), *апіво́шта* м. і ж. – Бабр. (Мат. Маг.), *апіво́шына* м. і ж. – Навагр., Бераст. (Сл. Гродз., СПЗБ, З нар. сл.), *апіву́да* м. і ж. – Навагр. (СРЛГ), *апо́ек* м. – Зэльв. (СРЛГ), *апо́іна* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *апо́ка* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *апо́я* м. і ж. – Кобр. (НЛ), *аргама́ка* м. – мясц. (Насовіч), *ба́хус* м. – мясц. (Насовіч), *бра́жнік* м. – Стол. (ТС), *буса́йла* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *вары́згала* м. і ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *выпіва́ка* м. і ж. – Жытк. (НЛГ, ТС), *выпіва́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́пітнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гайдама́ка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *гарэ́лачнік* м., *гарэ́лачніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзю́ндзя* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *жлу́кта* м.

і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *забулдыжнік, забулдыга* м. – Гродз. (Цыхун), *запо́йца* м. і ж. – Віц р. (Станкевіч), *засцыка* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *зю́зя* м. і ж., *зю́зька* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *калю́га* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *лайтру́жнік* м. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *лу́пса* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *лыкус* м. – Мсцісл. (Насовіч, Станкевіч), *лядо́шчыца* м. і ж. – Пін. (ЛАБНГ), *магарычлівы* прым. м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ма́кша* м. і ж. – Гродз. (Мат. Гродз.), *мардахлыст* м. – мясц. (Насовіч), *мачымо́рда* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *паласказу́б* м. – Жытк. (ТС), *піва́к* м. – Лоеў. (Янкова), *піту́к* м. – Зэльв. (Сцяцко), *піту́н* м. – Зэльв. (ЖС), *піяк* м. – Гродз. р., Ашм. (СПЗБ, Насовіч, Сл. Гродз.), *піяка* м. і ж. – Слон. (ЖНшС, Насовіч), *піякуваты* прым. – Драг. (З нар. сл.), *піяню́га* м. і ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *по́йнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *прапо́ец* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *прапо́й* м. – Зах.-бран. р. (Насовіч, Растаргуеў), *прапо́йнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *п'я́ніца* м. і ж. – агульн. (Насовіч, Бялькевіч, Станкевіч, ТС, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Мат. апыт.), *п'яніца* м. і ж. – Драг. (Мат. апыт.), *п'янто́с* м. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *п'янчу́жка* м. і ж. – Жытк. (Мат. Гом.), *п'янчу́жнік* м. – Іван. (ЖНС), *п'янычка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *п'яню́га* м. і ж. – Брасл., Шчуч., Чэрв. р., Чач., Кам., Драг., Жытк., Лоеў., Смален. р., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Насовіч, Янкова, Дабравольскі, Растаргуеў, Мат. апыт.), *п'яню́жка* м. і ж. – Стаўб. (СПЗБ), *п'яню́жно* м. і ж. – Жытк. (ТС), *п'яню́жына* м. і ж. – Шчуч. (СПЗБ), *п'яню́х* м. – Гарад. (НЛ), *п'я́чка* ж. – мясц. (Насовіч), *смакту́н* м. – Слуц. (ЖС), *сяу́ка* м. і ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *фарына* м. і ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *хлебясту́н* м., *хлебясту́ння* ж., *хлебясту́ха* ж., *хлебясту́шка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Русы

З русымі валасамі.

ру́сы прым. – Жытк., Маг., Гом., Чач., Лоеў. (ТС, Бялькевіч, НЛГ, Янкова, Мат. апыт.), *русявы* прым. – Лоеў., Чач., Жытк., Стол., Кобр., Зах.-бран. р. (ТС, Янкова, Стан-

кевіч, ЖНшС, Растаргуеў), *русяўка* ж. – Жытк. (ТС), *русакосы* прым. – Стол. (ТС).

Рыжы

З рыжымі валасамі.

рыжы прым. – Гом., Лід. (Мат. Гродз., НЛГ), *рыжмель* м. – Гл., Старадарож. (Янкоўскі, Мат. апыт.), *рыжэнь* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *рыжоцце* м. і ж. – Гом. (Мат. Гом.), *руды* прым. – Лоеў., Маз., Чач., Зах.-бран. р. (Янкова, З нар. сл., ЖНшС, Растаргуеў), *рудаваты* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *рудзька* м. – Маг. (Бялькевіч), *рудзік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *рудак* м. – Мёр. (З нар. сл.), *рудзіла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *рудуха* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ружоня* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *жары* прым. – Лоеў. (Янкова), *медны* прым. – Стол. (ТС).

Саплівы

У каго цякуць соплі.

аскрак м. – Гл., Старадарож. (Янкоўскі, ЖНшС), *аскрывы* прым. – Старажарож. (ЖНшС), *азгрывы* прым. – Чэрв., Кір. (Шатэрнік, НС), *вазгрывы* прым. – Віц., Смален. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *вазграты* прым. – Віл. (СПЗБ), *смаркач* м. – Старадарож., Люб. (Станкевіч, Мат. апыт.), *смаркаха* ж. – Лаг. (Варлыга), *смаркачка* ж. – мясц. (Станкевіч), *смаркуль* м. – Пух. (СПЗБ), *смаркаты* прым. – Жытк. (ТС), *шмэргуль* м. – Пух., Кам. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *сапляк* м. – Чэрв. (Шатэрнік, Насовіч), *саплівец* м. – Жытк. (ТС), *сапляты* прым. – Стол. (ТС), *саплівы* прым. – Жытк., Віц. (ТС, Каспяровіч, Насовіч), *шмурыгаты* прым. – Бяроз. (Шаталава).

Светлавокі

Са светлымі вачамі.

белазоры прым. – Чэрв. р., Віц., Лоеў., Лаг., Мядз., Віл., Бых., Мсцісл., Чаш. (Шатэрнік, Каспяровіч, СПЗБ, СЦБ,

Мат. Гом., Н. сл-сць, Варлыга, Мат. Маг., Юрчанка, Станкевіч, ЖНС), *белао́кі* прым. – Стол. (ТС), *сінявóкі* прым. – Стол., Навагр. (Мат. Гродз., ТС), *сінявóчка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Светласкуры

Са светлай скурай.

белавíды прым. – мясц. (Станкевіч), *бля́ды* (*блéды*) прым. – Лельч., Смарг., Чэрв. (СПЗБ, Станкевіч, Мат. Гом., Шатэрнік, Насовіч), *бляды́* прым. – Лаг. (Варлыга), *блядáвы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *блéдны* прым. – Стол., Жытк., Віц. (ТС, Каспяровіч), *лíпіна* ж. – Гл. (Янкоўскі), *пабля́клы* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.).

Слінявы

У каго цячэ сліна (звычайна пра дзіця).

слінькó м. – Стол., Клецк., Маладз. (ТС, Мат. дыял. сл., НЛ), *слінькáч* (*слінкáч*) м. – Лаг., Уздз. (Варлыга, Мат. мін.-мал.), *слін(ь)кáты* прым. – Воран., Лаг. (Сл. Гродз., Варлыга), *слінкавáты* прым. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *слюнця́вы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *слíня́ты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *сьлімбáты* прым. – Слуц. (ЖС), *слюндáты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *слюнця́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *аслю́злы* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *шлюнцéйка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі).

Сляпы, слепаваты

З дрэнным зрокам або пазбаўлены зроку.

сляпы́ (*слéпы*) прым. – паўн.-зах. з., Стол., Жытк., Гл., Віц., Мсцісл. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Каспяровіч, Янкоўскі, Юрчанка, Цыхун), *слепавóкі* прым. – Навагр., Лоеў., Лаг., Чэрв., Чач. (З нар. сл., Янкова, Варлыга, Насовіч, Шатэрнік, Растаргуеў), *сляпáк* м. – Бяроз., Чэрв. (ЖНС, Шатэр-

нік, Насовіч), *сляпняк* (*сляпаняк*) м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Станкевіч), *сляпéнь* м. – Віл., Чэрв., Пух. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *сляпацéнь* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *сляпéц* м. – Глыб., Лях., Паст., Смарг., Жаб., Шум. (СПЗБ, НЛ), *слепанджá* (*слепрандзя, слепанжá*) м. і ж. – зах.-пал. г., паўн.-зах. з. (СПЗБ, ТС, ДСБ, Сл. Гродз., НЛ, Шатэрнік, Юрчанка, Сцяцко, Шаталава, З нар. сл., ЖС, Станкевіч), *слепандзéй* м., *слепандзéйка* ж. абразл. – Мсцісл. (Юрчанка), *сляпóцько* м. экспр. – Жытк. (ТС), *падслепавáты* прым. – Навагр., Лоеў., Светл. (Мат. Гродз., Мат. Гом., Янкова), *праслéплы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *падслéплы* прым. – Пух. (СЦБ), *падслéпісты* прым. – Бярэз., Бых., Бял. (СЦБ, ЖНС, Мат. Гом.), *сляпéндра* (*слепендрá*) м. і ж. – Клецк., Капыл. (НЛ, ЖС), *сляпýн* м. – Мсцісл., Маг. (Юрчанка, Насовіч), *слéпка* ж. – мясц. (Насовіч), *сляпáчка* ж. – мясц. (Насовіч), *сляпчыха* ж. – Брэсц., Драг. (ДСБ), *слепатá* м. і ж. – Шчуч. (СПЗБ), *слепавáты* прым. – Брасл., Чыж. (СПЗБ, Насовіч), *падслéпак* м. – Пух. (СЦБ), *маргаслéпы* прым. – Жытк. (ТС), *малазóрны* прым. – Астр., Гл., Буда-Каш. (Сл. Гродз., Мат. Гом., Янкоўскі), *няўзóркі* прым. – мясц. (Насовіч), *прынíка* м. і ж. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *прыніклы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *кіславóкій* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *бяльмáч* м. – Гл. (Мат. Гом.), *бязвóчны* прым. – Гом. (НЛГ), *невідýчы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Насовіч), *невідзяшчы* прым. – Лоеў. (Янкова), *незрáчы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *нявісны* (*нівісны́*) прым. – Кам., Лаг., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Варлыга, ЖНС, Дабравольскі); **блізарукі:** *блізарýкі* прым. – Навагр. (Мат. Гродз.), *паніклы* прым. – Слуц., Жлоб., Пух. (ТС, Мат. Гом., Н. сл-сць, Шатэрнік, Станкевіч), *паніклівы* прым. – Светл., Мядз., Віл., Дзіс., Лаг., Смарг., Паст., Глыб. (СПЗБ, СЦБ, Мат. Гом., Станкевіч), *нізкі на вочы* – Івац., Зэльв., Лоеў., Уздз., Стол., Лаг., Драг. (ДСБ, ТС, Мат. мін.-мал., Янкова, Варлыга, Станкевіч, Сцяцко), *лунáвы* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *драчавáты* прым. – Драг. (ДСБ, З нар. сл.), *прызóрысты* прым. – Жытк. (ТС), *заскáлько* м. і ж. – Гл. (Мат. Гом.), *блізкавóкі* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *блізавóкі* прым. – Лоеў. (Янкова); **касавокі:** *касы́*

(*ко́сы*) прым. – Кобр., Старадарож., Віц., Люб., Гом., Калінк., Мсцісл. (ТС, Мат. Гом., ЖНшС, Каспяровіч, Юрчанка), *касе́нькі* (*касенечкі*) памянш. прым. – Мсцісл., Старадарож. (Юрчанка, Мат. апыт.), *касаво́кі* прым. – Лаг., Кобр., Жытк., Дзятл., Смарг., Беш., Бяроз., Шчуч., Гарад. (СПЗБ, ТС, ДСБ, Варлыга, Мат. Гродз., Каспяровіч, ЖНшС, Шаталава), *касаве́ц* м. – Бяроз. (ДСБ, Шатэрнік), *касаве́нь* м. – Лаг. (Варлыга), *кася́к* м. – Навагр. (НС), *касу́ра* (*касу́рка*) ж. – Чач. (Мат. апыт.), *касаву́ра* ж. – мясц. (Насовіч), *каса́ты* прым. – Лід. (Мат. Гродз.), *касава́ты* прым. – Маг. р. (Бялькевіч), *кась́ян* м. экспр. – Жытк. (ТС), *крывы́* прым. – мясц. (Насовіч), *калаву́ры* прым. – Докш. (СПЗБ), *касагло́бы* прым. – Маг. р. (Бялькевіч), *скалао́кі* прым. – Жытк. (ТС); **аднавокі:** *аднаво́кі* (*аднагла́зы*) прым. – Маг. р., Віц. р., Смарг., Брасл. (СПЗБ, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Растаргуеў, Насовіч, Станкевіч), *крыве́ц* (*крывень*) м. – Маг., Добр. (Бялькевіч, Мат. Гом.), *біндаво́кі* прым. – Жытк., Маг. (ТС, Бялькевіч).

Статны

станаўкі́ прым. – Віц., Лаг., Смарг. (СПЗБ, Каспяровіч, Варлыга), *паста́ўны́* прым. – Маз., Жытк., Лід. (ТС, З нар. сл., Сл. Гродз.), *пастанаўны́* прым. – Бераст., Дзятл. (Мат. Гродз.), *перавя́зісты* прым. – Слон., Зэльв. (ЖНшС, Сцяцко), *та́лісты* прым. – Астр., Мсцісл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *харму́зны* (*харму́зісты*) прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *лепкава́ты* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *падбо́рысты* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *перашпілены* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *стро́йны* прым. – Лаг., Гл., Мядз., Смарг., Паст., Чэрв. (СПЗБ, Варлыга, Янкоўскі), *згра́бны* прым. – Віц., Маг., Шчуч. (Бялькевіч, Каспяровіч, Мат. Гродз.), *стру́нкі* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *прыро́дны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *падсу́каны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *шчыгу́льны* прым. – (НЛГ), *хупа́вы* прым. – мясц. (Станкевіч), *скла́дны* (*скла́дзісты*) прым. – Чэрв. (Шатэрнік, Насовіч), *фарсо́вы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *стрынгаля́вы* прым. – Карэл. (Мат. Гродз.), *лепястры́нка* ж. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *уро́дны* прым. – мясц.

(Насовіч), *лічны* прым. – Лоеў. (Янкова), *раско́шны* прым. – мясц. (Насовіч), *хварто́вы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *прышчыгу́льнены* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Стомлены

Абяссілены, змораны работай.

змардо́ваны прым. – мясц. (Насовіч), *умардава́ны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *памардава́ны* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *знуро́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *спаку́чаны* прым. – Гом. (НЛГ), *заню́жаны* прым. – Чач. (ЖС), *прыста́лы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *узбузава́ны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зазіпа́ны* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *уто́млены* прым. – Стол. (ТС), *перато́млены* прым. – Жытк. (ТС), *задро́чаны* прым. – Маг. (Бялькевіч), *вы́біты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *то́мны* прым. – Калінк. (СПЗБ), *прыто́млены* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *утружо́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *утурбо́ваны* прым. – мясц. (Насовіч), *спрацава́ны* прым. – Паст. (СПЗБ), *ушлэ́паны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ушло́маны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́трапаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *забузава́ны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыста́лы* прым. – мясц. (Станкевіч), *ато́млены* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *заню́жаны* прым. – Чач. (ЖС), *зашкума́рджаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *знуро́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *замуры́жаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *спаку́чаны* прым. – Гом. (НЛГ), *зану́раны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Тоўсты, поўны

Значны ў аб’ёме.

то́ўсты прым. – спарадычна агульн. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Насовіч, Растаргуеў, Янкова, Мат. Гродз., Янкоўскі, Юрчанка, ЖНшС), *таўсты́* прым. – Віл., Лоеў., Зах.-бран. р., Чач. (Растаргуеў, Янкова, Станкевіч, Мат. апыт.), *таўсту́н* м. – Лаг., Стол., Жытк., Мёр. (ТС, Варлыга, З нар. сл.), *таўсту́ха* ж. – Віц., Чэрв., Зах.-бран. р., Смален. р., Вілен. р.

(СПЗБ, Шатэрнік, Каспяровіч, Растаргуеў, Дабравольскі, Насовіч), *таўсюк* м. – Гом., Мёр. (НЛГ, З нар. сл.), *таўсяк* м. – Чэрв., Мёр., Зэльв. (СПЗБ, Шатэрнік, З нар. сл.), *таўшчэ́разны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *таўсцёразны* прым. – Карэл. (СПЗБ), *таўсценны* прым. – Хоц., Люб. (Мат. Маг., ЖНС), *таўшчэ́нны* прым. – Стол., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *таўсцялю́зны* прым. – Стол. (ДСБ), *таўсце́лезны* прым. – Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *трыбуха́ч* м. – Маладз., Верхнядзв., Карэл., Пух., Зэльв., Гарад., Клец. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Сцяцко, Шаталава, НЛ, ЖНС), *трыбухле́й* м. – Івац., Зэльв. (СПЗБ, Н. сл-сць), *трыбуха́н* м. – Гор. (Мат. Маг.), *трыбушня́* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *трыбухава́ты* прым. – Клім. (Мат. Маг.), *трыбуха́ты* прым. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *пухля́к* м. – Лаг. (Варлыга), *то́ўба* ж. – Гродз., Шчуч., Стол., Жытк., Мсцісл. (СПЗБ, ТС, ЖНС, Юрчанка), *то́ўла* – Ушац., Паст. (СПЗБ, НС), *то́рба* ж. – Гродз., Чэрв. (СРЛГ, Шатэрнік), *то́рбене* н. – Жытк. (ТС), *пуза́ты* прым. – Віц., Лаг., Кобр., Ашм., Чэрв., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Насовіч, Варлыга, ЖС), *пуза́сты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пуза́ч* м. – Гл., Мсцісл., Раг., Клецк., Жытк., Ашм., Смарг., Маг., Шкл. (ТС, Станкевіч, Насовіч, Мат. Маг., Мат. Гом., Юрчанка, Янкоўскі, НЛ), *пуза́н* м. – Бярэз., Шум., Паст. (СПЗБ), *пуздра́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пуздэ́рак* м. – Клецк. (НЛ), *пузды́р* м. – Маг. (Бялькевіч), *пузе́й* м. – Бярэз. (Шаталава), *касабру́х* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *крывапу́зы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *касапу́зы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *лапе́за* ж. – Гродз. (СРЛГ), *ку́хва* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *бараба́ха* ж. – Гродз. (СРЛГ), *бамбэ́лак* м. – Гродз. (СРЛГ), *ке́пша* ж. – Чэрв. (СПЗБ), *цяльпе́х* м., *цяльпе́ха* ж. – Мёр. (ЖНС), *гла́дкі* прым. – спарадычна агульн. (СПЗБ, ТС, Станкевіч, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Дабравольскі, НС, Мат. Гродз., Мат. апыт.), *гладу́н* м. – Жытк., Гом., Люб., Кір., Гл. (ТС, НЛГ, Н. сл-сць, НС, Янкоўскі), *гладу́ха* ж. – Стол., Жытк., Гл., Кір. (ТС, Янкоўскі, НС), *гладзь* ж. – Стол. (ТС, НС), *басэ́тля* ж. – Зэльв., Гродз. (Сцяцко, Цыхун), *сапутэ́рня* ж. – Лаг. (СПЗБ), *лаж-*

бе́ль м. – Чэрв. (Шатэрнік), *налівак* м. – Лаг. (Варлыга), *лузка́н* м. – Маг. (Бялькевіч), *баўды́р* м. – Лаг. (Варлыга), *цяле́ш* м. – Гл. (Янкоўскі), *пама́к* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *сурміла* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *аце́сьліўка* ж. – Раг. (Мат. дыял. сл.), *сту́па* ж. – Жытк., Мёр., Мсцісл. (ТС, З нар. сл., Юрчанка), *сы́ты* прым. – Брэсц., Смарг., Чэрв. (Шатэрнік, ЖНС, ДСБ, Станкевіч), *бары́ла* м. і ж. – Жытк., Віц., Драг., Лід., Гродз. (ТС, Каспяровіч, Мат. Гродз., Насовіч, Цыхун., НЛ), *барэ́лко* м. – Навагр. (ЛАБНГ, НС), *качо́лка* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *пяхце́р* м. – Добр. (Мат. Гом.), *бу́чны* прым. – Лаг. (Варлыга), *ту́чны* прым. – Лаг., Кам. (ДСБ, Варлыга), *раско́шны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *букла́н* м. – Лаг. (Варлыга), *бухма́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *гру́зны* прым. – Лаг. (Варлыга), *ланту́х* м. – Паст., Віл., Бяроз., Іван., Пін., Стол., Лельч., Саліг., Навагр., Лаг., Раг. (ЛАБНГ, ЖС, Н. сл-сць, Варлыга), *лайнік* м. – Лаг. (Варлыга), *шарма́ты* прым. – Кобр. (ЖНшС), *ляпёха* ж. – Мёр., Драг. (З нар. сл., ЖНшС), *брузля́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *бру́злы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *трубла́ты* (*трыблаты*) прым. – Віц., Жытк., Верхнядзв., Карэл., Кам. (ТС, Каспяровіч, ЖНшС, Сл. Гродз., Шаталава), *трабло́* м. і ж. – Касц. (Мат. Маг.), *мурла́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *марда́ты* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *пуца́к* м. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *слімень* м. – Лоеў., Мсцісл. (Янкова, Юрчанка), *жвацісты* прым. – Навагр., Гродз. (СПЗБ, Сл. Гродз., З нар. сл.), *абдулава́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *чарава́ч* м. – Клецк., Стол. (ТС, НЛ), *чарава́ты* прым. – Пін., Карэл., Стаўб., Клецк., Стол. (ТС, СПЗБ, НС, НЛ, Шаталава), *атлінак* м. – Маг. (Бялькевіч), *курдзёбак* м. – Віц. (Каспяровіч), *бэ́ста* ж. 'пра тоўстую жанчыну' – Маст. (СПЗБ), *бабкава́ты* прым. – Стол. (ЖНшС), *каўдуна́ты* прым. – Кам. (ЖНшС), *распе́чаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *разбру́злы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *разбрухаце́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *кляха́ч* м. – Пух. (СПЗБ), *кляха́ты* прым. – Пух. (СПЗБ), *пухны́р* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *валіза* ж. – Жытк., Старадарож., Барыс. (ТС, НС, Мат. апыт., Мат. мін.-мал.), *вяро́паўка* ж. –

Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *злёпак* м. – Клецк., Капыл., Віл. (СЦБ, ЖС, НЛ), *ле́я* ж. – Уздз., Драг. (СЦБ, Мат. мін.-мал., ЖНС), *дра́я* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дру́я* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *капа́* ж. – Ветк., Лоеў. (Мат. Гом., Янкова), *по́ўны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт., Насовіч), *ляпя́к* м. – Карэл. (ЖНС), *жырёха* ж. – Маг. (Бялькевіч), *ю́кла* н. – Гл. (Янкоўскі), *ляпе́ш* м. – Гл. (Янкоўскі), *пухна́цік* м. – Слон. (ЖНшС), *лыпацо́н* м. – Маг. (Бялькевіч), *бу́йла* м. і ж. – Пол. (НЛ), *целяпе́нь* м. – Смален. р., Пол. (НЛ, Дабравольскі), *бамбэ́нак* м. – Пол. (НЛ), *на́макань* м. і ж. – Пол. (НЛ), *пампу́ха* ж. – Жытк., Пін. (ТС, НЛ), *брысь* м. – Маладз. (СЦБ), *барабо́ха* ж. – Зэльв. (ЖС), *начва́ч* м. – Клецк., Зэльв. (НЛ, ЖС), *капшу́к* м. – Капыл. (ЖС), *калода* ж. – Гор., Мёр. (З нар. сл., Мат. Маг.), *клундзюк* м. – Мёр. (З нар. сл.), *гро́йла* н. – Лоеў. (Янкова), *мардзе́ль* м. – Лоеў. (Янкова), *аты́лы* прым. – Гом. (НЛГ), *глеўкаваты* прым. – Гом. (НЛГ), *расплыту́ха* – Лід., Зэльв. (Сцяцко, Сл. Гродз), *расплыву́ха* ж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *бру́зла* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *платня́к* м. – Нясв., Гл. (Мат. мін.-мал., Янкоўскі), *пло́тны* прым. – Лоеў., Гл., Старадарож. (Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *расто́па* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ляплёнік* м. – Мёр. (З нар. сл.), *капе́ша* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ла́ня* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ла́йба* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *бруха́ты* прым. – Жытк., Маг. (ТС, Бялькевіч), *бруха́сты* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *брухла́ты* прым. – Стол. (ТС), *бруха́н* м. – Мёр. (З нар. сл.), *бруха́ч* м. – Стол., Жытк. (ТС, НС), *брухле́й* м. – Жытк., Стол. (ТС, НС), *брухе́ль* м. – Смарг., Маладз. (Мат. дыял. сл., Станкевіч), *сыцё́зны* прым. – Люб. (ЖНС), *гуты́ра* ж. – Клецк. (НЛ), *налíва́ха* ж. – Клецк. (НЛ), *спра́ўніца* ж. – Зэльв. (Н. сл-сць), *лямпе́х* м. – Слон. (Н. сл-сць), *зълíвак* м. – Навагр. (Н. сл-сць), *тэ́льбух* м. – Навагр. (Н. сл-сць), *го́па* ж. – Жытк., Навагр. (ТС), *кала́ндыш* м. – Івац. (НС), *рэ́пта* ж. – Стаўб. (НС), *рато́нда* ж. – Шчуч. (СПЗБ), *таўсма́ч* м. – Гл. (Янкоўскі), *цяле́пша* ж. – Бял. (Яўсееў), *крыжа́сты* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *апе́куш* м. – Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *ачо́пісты* прым. – Рас., Смарг.

(Сл. Гродз., Шаталава), *тумбава́ты* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *рухта́ль* м. – Смарг. (Сл. Гродз.), *гру́бы* прым. – Жытк., Стол., Воран. (Мат. Гродз., ТС), *грубы́* прым. – Мсцісл. (Станкевіч), *бука́та* ж. – віц.-маг. г., Смален. р. (ЛАБНГ, Дабравольскі), *камлукава́ты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *ту́мба* ж. – Бял. (Яўсееў), *тлу́сты* прым. – Гродз., Чэрв., Стол. (ТС, Шатэрнік, Сцяшковіч), *тлусця́к* м. – мясц. (Насовіч), *цельбухава́ты* прым. – Стол. (ТС), *целі́сты* прым. 'у целе' – Стол., Жытк. (ТС), *кнюха́ты* прым. – Стол. (ТС), *капшава́ты* прым. – Жытк. (ТС), *важкацэ́лы* прым. – Жытк. (ТС), *бу́бел* м. – Стол. (ТС), *каду́ша* ж. – Клім. (Мат. Маг.), *гру́ня* ж. – Жытк. (ТС, Насовіч), *тапе́шка* ж. – Маг. (Бялькевіч), *тэ́ўшчар* м. – Зэльв. (Сцяцко), *капі́ца* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *лёпа* ж. – Жытк. (ТС), *ко́бза* ж. – Жытк. (ТС), *марму́за* ж. – Стол. (ТС), *ла́йба* ж. – Жытк. (ТС), *мярлю́к* м. – Рас. (Шаталава), *ло́ша* ж. – Стол. (ТС), *ла́віца* ж. – Жытк. (ТС), *ку́ндзя* ж. – Жытк. (ТС), *тэ́льбух* м. – Стол. (ТС), *ла́нка* ж. – Маг. (Бялькевіч), *лухта́н* м. – Жытк. (ТС), *ляме́х* м. – Жытк. (ТС), *растато́ханы* прым. – Гродз. (Сцяшковіч), *це́льбух* м. – Жытк., Маз., Старадарож. (ТС, З нар. сл., Мат. апыт.), *цяльпу́к* м. – Стол., Старадарож. (ТС, Мат. апыт.), *цяльпе́ш* м. – Жытк. (ТС), *целяме́ш* м. – Стол. (ТС), *пуцулава́ты* прым. – Ашм., Смарг. (Станкевіч, Насовіч), *сычыня́* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *пукна́ты* прым. – Пін. (ЖС), *налу́зканы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *сядла́сты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *дабрэ́нны* прым. – Лоеў (Янкова), *якры́сты* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *рэ́птух* м. – Жытк. (ТС), *спра́ўны* прым. – Чач., Старадарож., Люб., Лоеў., Янкова (Мат. апыт.), *здараве́нны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *гарміда́* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *пы́шны* прым. – Кобр. (ЖНшС), *прапы́шны* прым. – Лоеў. (Янкова), *тала́н* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *трамба́ч* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *таўсма́ты* прым. – Гл. (Янкоўскі), *трыпу́зы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *лачачу́ха* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *каманіца* ж. – Хойн. (Мат. Гом.), *ла́нка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *бурмашы́сты* прым. – Зэльв. (Сцяцко), *кумпі́сты* прым. – Воран. (СПЗБ), *апе́цак* м. – Жытк. (ТС).

Хваравіты, слабасільны

Са слабым здароўем.

хво́ры прым. – агульн. (ДАБМ, ТС, СПЗБ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Сцяшковіч, Станкевіч, Растаргуеў, Насовіч, ГЧ, Шатэрнік, Янкоўскі, Мат. апыт.), *хваравіты* прым. – Смарг., Віц., Чэрв., Лаг. (Станкевіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч, Варлыга), *хвараве́ка* м. і ж. – Гродз., Слон., Стаўб., Маст., Іўеў., Воран. (СПЗБ, З нар. сл., ЖС, Сл. Гродз.), *хвараве́кі* прым. – Карэл., Шчуч., Чэрв., Гродз., Гарад. (СПЗБ, ЖНС, НЛ, Станкевіч, Сл. Гродз.), *хвараве́чына* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *хвараве́кавы* прым. – Слон. (ЖНС), *хвару́н* м. – Мёр. (З нар. сл.), *хвару́ткі* прым. – Зэльв., Навагр. (Н. сл-сць, Сл. Гродз.), *схварэ́лы* прым. – Навагр. (Сл. Гродз., Насовіч), *сла́бы* прым. – агульн., акрамя Паням. р. і зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *слабы́* прым. – Паням. р., зах.-пал. г., спарадычна усх.-пал. р., Маг. р., Глыб., Ушац., Докш., Леп., Барыс., Круп. (ЛАБНГ, ТС, Сцяшковіч, Станкевіч, Янкова, Янкоўскі, ЖНшС), *слабэй* прым. – усх.-маг. р., Мсцісл., Драг. (ЛАБНГ, Юрчанка), *слаба́к* м. – Карэл., Бял., Мёр., Зэльв., Мсцісл. (Сцяцко, З нар. сл., Сл. Гродз., Яўсееў, Юрчанка), *слабу́н* м. – Гор., Мсцісл. (Мат. Маг., Юрчанка), *слабе́ц* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *слабу́ха* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *слабіна́* (*слабізна*) ж. – Бял., Зэльв., Мсцісл. (Сцяцко, Юрчанка, Яўсееў), *слабкі́* прым. – Жытк. (ТС), *слабавіты* прым. – Смарг. (Мат. мін.-мал.), *заслабы́* прым. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *сасла́блы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *маласільны* прым. – Жытк. (ТС), *вы́сілены* прым. – Віц. (Каспяровіч), *гніля́к* м. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Станкевіч, СЦБ, Сцяцко), *гніле́ц* м. – Глыб., Верхнядзв., Пол., Арш., Бял. (ЛАБНГ), *гнілу́ха* ж. – Ашм., Смарг. (Станкевіч), *гнілу́шка* ж. – Валож., Мсцісл. (ЛАБНГ, Юрчанка), *дыхляк* (*здыхляк*) м. – Сміл., Стол., Віл., Чач., Чэрв., Лаг. (ТС, Шатэрнік, СЦБ, Насовіч, Варлыга, Станкевіч), *до́хлік* (*здо́хлік*) м. – Слон., Маст., Бял., Гл. (Сл. Гродз., ЖНшС, Яўсееў, Янкоўскі), *до́хля* (*здо́хля*) ж. – Жытк., Гл., Мсцісл. (ТС, Янкоўскі, Юрчанка), *ды́хля* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *до́хлы* прым. – Віц., Жытк. (ТС, Каспяровіч), *здыхлы*-

ха́ч м. – Мсцісл. (Юрчанка), *здыхло* н. – Брэсц., Бяроз. (ЖНС), *кво́лы* прым. – Смарг., Чэрв., Беш., Віц., Зах.-бран. р., Лоеў., Стол., Жытк., Лаг., Смален. р. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга, Дабравольскі, Станкевіч, Янкова, Растаргуеў), *кісля́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *кіслы* прым. – Пух. (З нар. сл.), *бальны́* прым. – пераважна ўсх. з., Панямь. р., зах-пал. г., Смален. р. (ДАБМ, СПЗБ, СЦБ, Растаргуеў, Дабравольскі, Янкова, ГЧ), *збо́лены* прым. – Стол., Свісл. (ТС, Сл. Гродз.), *збале́лы* прым. – Лід. (Мат. Гродз., Станкевіч), *баля́вы* прым. – Навагр. (СПЗБ), *бале́зны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *неўздаля́ка* м і ж. – Віц., Смален. р. (Каспяровіч, Дабравольскі), *нездале́ка* м. і ж. – Чэрв., Гл., Гом. (Шатэрнік, Янкоўскі, НЛГ), *неўздалю́га* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *нездале́тнік(ца)* м. – Гл. (Янкоўскі), *нездале́тны* прым. – Гл., Петр. (Мат. Гом., Янкоўскі), *нездаля́шчы* прым. – Гом., Чач., Лоеў. (НЛГ, Янкова, Кучук, Мат. апыт.), *трухля́к* м., *трухля́чка* ж. – Смален. р., Мсцісл. (Дабравольскі, Юрчанка, Насовіч), *тру́хлы* прым. – Стол., Жытк. (ТС, Насовіч), *трухля́вы* прым. – Лоеў. (Янкова, Насовіч), *нядо́шлы* прым. – Стол., Жытк., Стаўб., Чэрв., Дзярж., Маст. (ТС, СПЗБ, Шатэрнік, НС, З нар. сл.), *недашля́к* м. – Жытк. (ТС), *нядо́шліца* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *нягеглы* прым. – Лаг., Віц., Уздз., Маг. (Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч), *няге́га* м. і ж. – Смал. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *няду́жы* прым. – Жытк., Докш., Гл., Шчуч., Смален. р., Астр. (СПЗБ, ТС, Мат. Гродз., Федароўскі, Насовіч, Мат. дыял. сл., Янкоўскі, Дабравольскі), *няду́га* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *недужаві́ты* прым. – Лаг. (Варлыга), *няго́жы* прым. – Лун., Стол., Жытк., Лельч., Ганц. (СПЗБ, ТС, НЛ, ДСБ, Мат. Гом.), *него́ж* прым. – Жытк., Стол. (ТС), *негадзя́шчы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *лядачы* прым. – Гом., Стаўб. (ЛАБНГ, СЦБ), *ляда́шчы* прым. – Бабр., Пух., Іван. (ЛАБНГ, СЦБ), *ляда́шты* прым. – Пух., Бярэз., Дзярж. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.), *нямо́глы* прым. – Карэл., Віл. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *нямо́глік* м. – Слон. (ЖНшС), *немагу́шчы* прым. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *не́мачны* прым. – Івац. (ЖНС), *немацаві́ты* прым. – Жытк. (ТС), *да-*

хадзяга (*дахадзяка*) м. і ж. – Бял., Гом., Лоеў., Чач. (НЛГ, Янкова, Яўсееў, Мат. апыт.), *дахаджа́лы* прым. – Віл. (СПЗБ), *ніва́рты* прым. – Астр., Люб., Старадарож. (СПЗБ, Мат. апыт.), *дафакто́вы* прым. – Гродз., Стаўб., Зэльв., Свісл. (Мат. мін.-мал., Сл. Гродз., СЦБ, Цыхун), *зnуро́ны* прым. – Ушац. (ЖНшС), *макля́к* м. – Бераст., Смарг. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *хі́лы* прым. – Жытк., Лоеў., Чач. (ТС, Янкова, Мат. апыт.), *хіля́к* м. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *хірля́к* м. – Гом. (НЛГ, Насовіч), *пахі́лы* прым. – Жытк. (ТС), *хі́жы* прым. – Івац. (ДСБ), *недалу́жны* прым. – Стол. (ТС, Насовіч), *недалу́жнік* м. – мясц. (Насовіч), *недалу́гі* прым. – Лоеў., Кір. (Янкова, Мат. Маг.), *чэ́злы* прым. – Стол., Лід. (ТС, Сл. Гродз.), *ча́хлы* прым. – Мсціcл. (Юрчанка), *нездаро́вы* прым. – Стол., Жытк., Старадарож. (ТС, Мат. апыт.), *нездаравя́ка* м. і ж. – Лаг., Мсціcл., Чэрв., Смален. р., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Варлыга, Дабравольскі, Растаргуеў, Насовіч, Юрчанка), *нездаро́ўка* ж. – Жытк. (ТС), *змо́рак* м. – Чэрв. (Станкевіч), *мо́рны* прым. – Стаўб. (СЦБ), *благі́* прым. – Чэрв., Стол., Жытк. (ТС, Шатэрнік, Сл. Гродз., Насовіч), *хірля́вы* прым. – Карэл. (Мат. Гродз.), *хірля́к* м. – Лаг. (Варлыга), *хы́рла* (*хы́рля*) ж. – Мсціcл. (Юрчанка), *хі́ра* ж. – Маг. (Бялькевіч), *харла́к* м. – Маст. (Сл. Гродз.), *драхля́чына* ж. – Жытк. (ТС), *млю́га* м. і ж. – Зэльв. (ЖС), *мляў́кі* прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *млявы* прым. – мясц. (Насовіч), *неўстава́ка* м. і ж. – Гл., Карэл. (Янкоўскі), *бязду́шны* прым. – Жытк., Мёр. (ТС, НС), *няду́шлы* прым. – Лельч. (Мат. Гом.), *ву́тлы* (*у́тлы*) прым. – Шчуч., Гродз., Ваўк., Маст. (СПЗБ, НЛ, Цыхун), *плахі́* прым. – Лоеў., Чач., Жытк., Стол. (ТС, Янкова, Мат. апыт.), *плаша́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *недамо́рак* м. – Стол., Жытк. (ТС), *няўздо́ліца* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *хры́пла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *хі́ркало* н. – Жытк. (ТС), *шыпу́ль* м. – Бераст. (ЛАБНГ), *шупля́к* м. – Гл. (Янкоўскі), *шамля́к* м. – Люб. (ЖС), *шарупля́к* м. – Жытк. (ТС), *кро́хлы* прым. – Віц. (Каспяровіч, Станкевіч), *заняпа́лы* прым. – мясц. (Станкевіч), *бу́рхля* м. і ж. – Гродз. (СРЛГ), *апа́длівы* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *дападко́вы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *ніякі* прым. – Віл., Жытк. (ТС, СЦБ), *ніякаваты* прым. –

Жытк. (ТС), *хлюпя́к* м. – мясц. (Насовіч), *нежыву́ля* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *убо́гі* прым. – Жытк. (ТС), *ну́дны* прым. – Мсцісл., Віц. (Касяровіч, Станкевіч, Юрчанка), *нічо́гі* прым. – Стол., Старадарож., Жытк., Гл. (ТС, НС, Мат. Гом., Янкоўскі), *хлі́пкі* прым. – Гом., Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *хлюпава́ты* прым. – Бераст. (Сл. Гродз.), *пярхля́к* м. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *дра́бач* м. – Бял. (Яўсееў), *вы́сілены* прым. – мясц. (Насовіч), *нікуды́шны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *жы́дкі* прым. – Круп. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Насовіч), *мізэ́рны* прым. – Віц. (Касяровіч), *ліхі́* прым. – Лоеў. (Янкова), *худо́слівы* прым. – Гом. (НЛГ), *зану́джаны* прым. – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Юрчанка, Растаргуеў), *гі́нда* ж. – Лаг. (Варлыга), *ніадэ́шлы* прым. – Лаг. (Варлыга), *шапацёлка* ж. – Лоеў. (Янкова), *в'я́лы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *бро́зкі* прым. – Стол. (ТС), *неспра́ўны* прым. – Стол. (ТС), *дрэ́нчаны* прым. – Бял. (Яўсееў), *хвэ́бны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *сухры́льны* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *малімо́жны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *смята́ннік* м. – Касц. (Мат. Маг.), *чу́чырыпок* м. – Драг. (НЛ), *шлапа́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *азу́зліваты* прым. – Уздз. (СЦБ), *стру́джаны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *дра́глы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *чамярны́* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *мізэ́рны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *апусцева́ты, апу́шчэны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *змо́гля* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *жаўкля́к* м. – Гл. (Янкоўскі), *пухаме́ля* м. і ж. – Маг. (Бялькевіч), *вя́ліца* м. і ж. – Навагр. (СПЗБ), *непахарэ́мны* прым. – Смарг. (СПЗБ), *ма́рны* прым. – Навагр. (СПЗБ), *кару́злы* прым. – Светлагор. (Мат. Гом.).

Хворы

Які хварэе на якую-н. хваробу.

на сухоты: *сухо́тнік* м. – Маг., Гл., Віц., Смарг., Лёзн., Чэрв. (Бялькевіч, Янкоўскі, Шатэрнік, Касяровіч, Станкевіч), *сухо́тніца* ж. – Смарг., Чэрв., Гл. – (Шатэрнік, Станкевіч, Янкоўскі), *сухо́тачны* прым. – мясц. (Насовіч), *сухо́тлівы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бяркулёзны* прым. – Шальч. (СПЗБ), *чахо́ташлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка),

чахо́тлівы прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **на дыхавіцу (астму):** *дыхаві́чны* прым. – зах-пал. г., Слуц. р., спарадычна гродз.-бар. г., Лаг. (ЛАБНГ, Варлыга, Янкоўскі), *дыхаві́члівы* прым. – Чаш., Сен., Тал. (ЛАБНГ, ТС), *ды́хавы* прым. – Стол. (ТС), *уду́шлівы* прым. – асн. мас. г. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Варлыга), *заду́шлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *задыі́шлівы* прым. – усх.-пал. р., Мсцісл., Клім. (ЛАБНГ, СЦБ), *яду́шлівы* прым. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, ТС, НЛ, ЖНшС); **на эпілепсію:** *прыпадач(ш)ны* прым. – спарадычна агульн. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *прыпадкава́ты* прым. – Нараўл. (ЛАБНГ), *прыпа́дкавы* прым. – Кам., Брэсц. (ЛАБНГ), *прыпадко́вы* прым. – Гродз., Кам., Брэсц., Браг. (ЛАБНГ), *прыпадны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *перало́жны* прым. – Жытк. (Мат. Гом.); **на лунацізм:** *лу́ннік* м. – Чэрв. (СПЗБ), *луне́ц* м. – Ваўк. (СПЗБ), *луна́цік* м. – Ваўк., Гарад. (СПЗБ), *ме́сячнік* м. – Гродз. (Цыхун), *тры́знік* м. – Бых. (Мат. Маг.); **на каросту:** *карасл́івы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *каро́слівы* прым. – Гл., Зах.-бран. р. (Янкоўскі, Растаргуеў).

Худы

З тонкім, хударлявым целам.

худы́ прым. – агульн. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Юрчанка, Янкова, Мат. апыт., Станкевіч), *худэ́бза* м. і ж. – Свісл. (СПЗБ), *худзю́жны* прым. – Драг. (НЛ), *хударля́вы* прым. – Жытк. (ТС, Насовіч), *худашча́вы* прым. – Чав., Зэльв., Верхнядзв., Астр. (СПЗБ, Сцяцко, НС, Шаталава), *худабрэ́зны* прым. – Круп. (СПЗБ), *худэ́рба* м. і ж. – Клецк. (НЛ), *хударба́* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *хударэ́ба* м. і ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *худары́ба* м. і ж. – Гродз. (СПЗБ), *худо́ба* м. і ж. – Кобр., Стаўб. (Мат. мін.-мал., ЖС), *худо́біна* ж. – Шчуч. (СПЗБ), *худо́бель* м. – Ганц. (ЖНС), *худэ́ба* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *худзі́ла* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *худзя́к* м. – Шчуч. (СПЗБ), *худзі́зна* м. і ж. – Шчуч., Гродз., Астр. (СПЗБ), *худы́ш* м. – Мёр. (З нар. сл.), *худзе́зны* прым. – Жытк., Кам. (ТС, СПЗБ), *худзе́нны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *хударэ́бнік* м. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *сухі́* прым. – Жытк.,

Лоеў., Мсцісл., Старадарож. (ТС, Янкова, Юрчанка, Мат. апыт.), *сухóцце* н. – Дзятл., Мсцісл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *сухéча* м. і ж. – Гл., Старадарож. (Янкоўскі, Мат. апыт.), *сухарэ́брык* м. – Драг., Бар., Мсцісл., Зэльв. (ДСБ, ЖНшС, Юрчанка, Сцяцко), *сухарэ́бры* прым. – Стол., Маст., Гл., Віц. р., Лоеў., Чач. (ТС, Сл. Гродз., Янкоўскі, Янкова, Мат. Маг., Мат. апыт., Каспяровіч), *сухарэ́брыца* ж. – Гл., Мсцісл. (Янкоўскі, Юрчанка), *сухабрáзы* прым. – Лаг. (Варлыга), *сухáр* м. – Слон., Старадарож., Пол. (ЖНС, НЛ, Мат. апыт.), *сухарына* м. і ж. – Слон. (ЖНС), *сóхар* м. – Стол. (ТС), *сухлéя* м. – Пол., Ушац. (НЛ), *сухапáры* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *сухошчэлéпы* прым. – Стол. (ТС), *сухабрэ́цкі* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *сухадýшны* прым. – мясц. (Насовіч), *сухапéцкі* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *сухарлявы* прым. – Гл., Смарг., Віц. (Янкоўскі, Каспяровіч, Станкевіч), *сухашчáвы* прым. – Стаўб., Маг. (ЖС, Бялькевіч), *сухапýт* м. – Лоеў. (Янкова), *сухаян* м. – Зэльв. (Н. сл-сць), *сухандрá* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *сухандрыцкі* прым. – Гл. (Янкоўскі), *падсýхі* прым. – Зэльв., Воран. (Сцяцко, Сл. Гродз.), *сухрында* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *сýшчык* м. – Стол. (ТС), *бяскішкі* прым. – Жытк., Мсцісл., Гл., Касц., Гродз., Дзятл. (Станкевіч, Мат. Гом., Юрчанка, Янкоўскі, Насовіч, Мат. Маг., Сл. Гродз., СРЛГ), *кашчáвы, кашчавáты* прым. – Мсцісл., Чач., Люб., Лаг., Шчуч., Свісл., Паст. (СПЗБ, Варлыга, Н. сл-сць, Юрчанка, ЖНшС, Насовіч), *склют* м. – Пол., Віл., Карэл., Зэльв. (НЛ, НС, Мат. дыял. сл., Сцяцко), *склéзень* м. – Гродз. (СРЛГ, Насовіч), *стрынгель* м. – Клецк., Капыл. (НЛ, Н. сл-сць), *лядáшчы* прым. – Гродз., Ваўк., Уздз. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., СЦБ, Мат. мін.-мал.), *шчóглы* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *здыхляк* м. – Стол., Зэльв., Смален. р., Мёр. (ТС, ДСБ, З нар. сл., Сцяцко, Дабравольскі), *здыхля* м. і ж. – Пол., Чач., Кір. (НЛ, Мат. Маг., Мат. апыт.), *здóхліца* м. і ж. – Дзярж. (НС), *дóхлы* прым. – Браг. (Мат. Гом., Насовіч), *здыхляціна* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *дахадзяга* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *смык* м. – Чэрв., Лоеў. (Шатэрнік, Янкова), *дэ́рба* ж. – Лаг. (Варлыга), *дрáхлы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *шчыбры, шчыбрáвы* прым. – Жытк. (ТС), *кажакрыл* м. – Гродз. (Цы-

хун), *кацубéшка* ж. – Гродз. (Цыхун), *чэ́злы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *касця́н* м. – Стол., Жытк. (ТС), *касцылíвы* прым. – Стол. (ТС), *касця́вы* прым. – Жытк. (ТС), *цы́гля* ж. – Стол. (ТС), *чапíра́дла* ж. – Бял. (Яўсееў), *падсма́глы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *падцыгля́сты* прым. – Мядз., Слуц., Смарг. (СЦБ, Сл. Гродз., Н. сл-сць), *паджа́ры* прым. – Стол. (ТС), *сцёклісты* прым. – Стол. (ТС), *сцёклы* прым. – Жытк. (ТС), *шчу́плы* прым. – Зах.-бран. р., Жытк. (Растаргуеў, ТС, Насовіч), *маслакава́ты* прым. – Гом. (НЛГ), *захіба́ны* прым. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *во́бліца* ж. – Лоеў. (Янкова), *благí* прым. – Нясв., Гродз., Ганц., Дзятл., Шчуч., Лях., Верхнядзв. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Станкевіч, Мат. Гродз.), *здо́хлы* прым. – Шчуч., Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *тара́н* м. – Уздз., Мсцісл., Гл. (Мат. мін.-мал., Юрчанка, Янкоўскі), *ташчу́ля* ж. – Жытк. (ТС), *глісéнь* м. – Кругл. (ЖНС), *нэндза* м. і ж. – Кам. (ЖС), *то́нкі* прым. – Стол., Жытк., Шчуч. (ТС, СПЗБ), *цéнкі* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз., Насовіч), *пíшчык* м. – Пол. (НЛ), *шчу́плы* прым. – Лаг. (Варлыга), *шчо́глы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *счэ́глы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *мізэ́ра* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *мізэ́рны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *схірэ́лы* прым. – мясц. (Насовіч), *падэ́рва* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *шка́ба* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *перахля́бісты* прым. – Рэч., Гл. (Янкоўскі, Мат. Гом.), *зазімкавы, зазімкаваты* прым. – Гл. (Янкоўскі), *танкля́вы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *дро́бны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *пусты́* прым. – Петр., Маз. (Мат. Гом.), *шкілéціна* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *падхля́блены* прым. – Лоеў. (Янкова), *замо́рак* м. – мясц. (Насовіч), *замо́ркавы* прым. – мясц. (Насовіч), *чахо́ня* ж. – Лоеў. (Янкова), *шты́кля* ж. – Свісл. (Шаталава), *знéба* ж. і м. – Касц. (Мат. Маг.), *занэ́каны* прым. – Гродз. (СРЛГ), *сма́глы, смя́глы* прым. – Брасл., Гродз., Шчуч., Вілен. р., Паст., Ашм. (СПЗБ), *скліфа́н* м. – Гродз. (СРЛГ), *кандрэ́чка* ж. – Драг. (Н. сл-сць), *заблéдыш* м. – Мёр. (З нар. сл.), *шчы́га* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *сьцень* м. – Віл., Мёр. (ЖС, З нар. сл.), *гальдо́ба* ж. – Пін. (НЛ), *падхарта́ны* прым. – Пол. (НС), *заклéклы* прым. – Кобр. (НЛ), *зану́жалы* прым. – Пол. (НЛ), *дзыгля́ты* прым. – (З нар. сл.), *заскéма* ж. – Паст., Іўеў.

(ЛАБНГ), *кундзя́вы, кундавы* прым. – Жытк. (ТС), *смука-ва́ты* прым. – Жытк. (ТС), *цвілы́* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *цепяслівы* прым. – Бераст. (Сл. Гродз.), *лядáшцік* м. – мясц. (Насовіч).

Цёмнаскуры

З цёмнай скурай.

смугля́вы прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *смýголь* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *смагýль* м. – Мёр. (З нар. сл.), *смýглы* прым. – Стол., Жытк., Навагр., Віц. (ТС, Мат. Гродз., Каспяровіч), *цёмны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *чóрны* прым. – Стол. (ТС), *цыгáн* м. (*цыгáнка* ж.) ’вельмі цёмнаскуры’ – Мёр. (З нар. сл., Насовіч), *ара́п* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ма́зур* м. – мясц. (Насовіч), *сьмя́ды* прым. – мясц. (Станкевіч), *бýры* прым. – Лаг. (ЖС), *загарэ́лы* прым. – Смарг., Навагр. (Мат. Гродз., Станкевіч), *бруснéлы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Цяжарная

Якая носіць у сабе плод.

тóўстая прым. – Зэльв., Лоеў., Маг., Навагр., Стол., Жытк., Пух., Мёр. (СПЗБ, ТС, Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Янкова, Сцяцко, З нар. сл., НС), *грýбая* прым. – Лоеў., Рэч., Пух., Навагр., Валож., Гом., Маладз., Мсцісл. (СЦБ, З нар. сл., НС, Янкова, НЛГ, Станкевіч), *чараватая* прым. – Пін., Маг., Слон., Стол. (ТС, Бялькевіч, ЖС, Шаталава), *пузатая* прым. – Чэрв., Пух., Старадарож. (Шатэрнік, Мат. мін.-мал., Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *неслабóдка* прым. – Жытк. (ТС), *дзéтна* прым. – Стол. (ТС), *важкáя* прым. – Лоеў. (Янкова), *цяжáрная* прым. – Астр. (Н. сл-сць), *бярэ́мянная* прым. – Віл., Чач. (СЦБ, Мат. апыт.).

Чарнявы

Цёмнавалосы.

чарня́вы прым. – спарадычна агульн. (СПЗБ, ТС, Мат. Гом., Каспяровіч, Юрчанка, Растаргуеў, ЖНшС), *чарно́ўце* н. – Гл. (Янкоўскі), *чарну́ля* (*чарно́ля, чарну́ха*) ж. – Мёр. (З нар. сл.), *цыга́нка* ж. – Жытк. (ТС), *жу́жалка* ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *галу́за* м. і ж. – Хойн. (ЛАБНГ), *асмалёнак* м. – Зэльв. (Сцяцко), *му́рык* м. іран. – Зэльв. (Сцяцко), *цыганкава́ты* прым. – Лаг. (Варлыга).

Чырванатвары

З чырвоным тварам.

ірдзе́ль м. і ж. – Маг. р., Старадарож., Люб. (Бялькевіч, Станкевіч, Насовіч, Мат. апыт.), *румя́нушка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *румя́ны* прым. – Жытк. (ТС, Насовіч), *скрасне́лы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *краснюк* м. – Жытк. (ТС).

Шалудзівы

Са струпамі, каростай на скуры.

шалудзі́вы прым. – Чэрв. р., Лаг., Маг., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Варлыга, Бялькевіч, Растаргуеў, Насовіч, Станкевіч), *шалудлі́вы* прым. – Чэрв. (Станкевіч), *шалудзя́к* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шалудзі́вец* м. – мясц. (Насовіч), *паршы́вец* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *абшалу́шаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *пархм* м. – Чэрв., Мёр. (Шатэрнік, З нар. сл.), *пархýцька* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *парха́ч* м. – Мёр. (З нар. сл.), *парха́ты* прым. – Лаг., Віц. р., Драг. (Варлыга, Каспяровіч, НЛ), *паршы́вы* прым. – Маз. (ЛАБНГ), *абва́лены* прым. ’пакрыты болькамі’ – Мсцісл. (Юрчанка), *карпа́ты* прым. ’пакрыты бародаўкамі’ – Брасл., Воран., Вілен. р. (СПЗБ).

Шчарбаты

Са шчарбінамі.

шчарба́ты прым. – Віц., Кобр., Жытк., Чач., Гл. (ТС, Станкевіч, Каспяровіч, Янкоўскі, Насовіч, ЖНшС), *шчарбе́ль* м. – Клецк., Слон., Зэльв. (ЖНС, НЛ, Сцяцко), *шчэ́рба* м. і ж. – Жытк. (ТС), *шчарбо́цька* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *шчарба́ч* м. – Жытк., Клецк. (НЛ, ТС), *шчарбе́й* м. і ж. – Стол. (ТС), *шчэ́рбель* м. і ж. – Жытк. (ТС); **рэдказубы:** *рэдказу́бы* прым. – Стол. (ТС), *веразу́бы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *веразу́б* м. – Мсцісл. (Юрчанка); **зубаты:** *зуба́ты* прым. – Стол., Шчуч., Гарад., Вілен. р., Старадарож., Люб. (СПЗБ, ТС, Станкевіч, Мат. апыт.), *зуба́ч* м. – Клецк. (НЛ).

Шыракатвары

З круглым, шырокім тварам.

мурло́ н. – Маг., Старадарож., Мсцісл. (Бялькевіч, Мат. апыт., Юрчанка), *мурла́ч* (*мурла́н*) м. – Бял., Старадарож., Мсцісл. (Яўсееў, Юрчанка, Мат. апыт.), *мурла́тка* ж. – Бял. (Яўсееў), *мурла́ты* прым. – Бял., Зах.-бран. р. (Яўсееў, Растаргуеў), *мурла́сты* прым. – Гл., Маг., Смален. р. (Янкоўскі, Бялькевіч, Насовіч, Дабравольскі), *мурлы́га* м. экспр. – Мёр., Гродз. (ЖНС, Цыхун), *марда́ч* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *марда́чы* прым. – Лід. (СПЗБ), *марда́ты* прым. – Жытк. (ТС), *марда́сты* прым. – Карэл. (Мат. Гродз.), *рыла́н* м. экспр. – Жытк. (ТС), *рыле́й* м. – Жытк. (ТС), *рыла́ты* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пухны́р* м. – Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *мармы́рак* м. – Пол. (НЛ), *пуца́ты* прым. – Шчуч., Пін., Драг., Вілен. р. (З нар. сл., НЛ, СПЗБ), *пуцалава́ты* прым. – Зэльв., Слон. (Сцяцко, ЖС), *пампухава́ты* прым. – Стол. (ТС), *віда́ты* прым. – Жытк. (ТС), *распу́ханы* прым. – Жытк. (ТС), *бульба́ты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *ра́жастый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *тоўстамо́рды* прым. – Навагр. (Мат. Гродз.), *бухма́ты* прым. – Стаўб. (СЦБ), *бурдзе́ль* (*бурдзíла*) м. зневаж. – Мсцісл. (Юрчанка); **круглатвары:**

круглавіды прым. – Чэрв., Смарг., Стол., Стаўб., Зэльв., Мсцісл., Гл., Слуц., Ваўк., Чэрв. (СПЗБ, ТС, Шатэрнік, Федароўскі, Юрчанка, Станкевіч, ЖНшС, НС), *круглавідны* прым. – Гродз., Навагр., Нараўл. (Сл. Гродз., Мат. Гом., З нар. сл.), *кругаліцы* прым. – Пух., Хойн. (СЦБ, ГЧ, Федароўскі), *поўнавіды* прым. – Жытк. (ТС), *верталікі* прым. – Бял. (Яўсееў), *пуцо́ты* прым. – Гродз. (Сл. Гродз), *пуцава́ты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *апуцава́ты* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *апуцалава́ты* прым. – Гродз. (СРЛГ); **даўгатвары:** *даўгавіды* прым. – Жытк., Смарг., Драг. (ТС, ДСБ, Станкевіч), *даўгаліцы* прым. – Глыб., Мсцісл., Лаг. (СПЗБ, Юрчанка, Варлыга), *даўгамо́рды* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *даўгабра́зы* прым. – Брэсц. (ДСБ), *вайстраліцый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **крывароты:** *крываро́ты* прым. – Стол. (ТС), *крывамо́рдый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *крывагу́б* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *крывалу́пец* м. – Воран., Вілен. р. (СПЗБ), *крывалу́пы* прым. – Воран., Дзятл., Віл., Вілен. р. (СПЗБ), *скасаро́чаный* прым. (Юрчанка), *касамо́рды* прым. – Мсцісл., Смален. р. (Насовіч, Юрчанка, Дабравольскі); **лабаты:** *лаба́ты* прым. – Бял., Браг., Буда-Каш., Жытк., Чэрв., Смален. р. (ТС, Шатэрнік, Насовіч, Мат. Гом., Дабравольскі), *лаба́ч* м. – Старадарож., Люб. (Станкевіч, Мат. апыт., Бялькевіч), *лабе́й* м. – Жытк. (ТС), *лаба́сцік* м. – Гродз. (Цыхун), *ло́бан* м. – Жытк. (ТС), *лахбе́нь* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *лаба́ха* ж. – Жытк. (ТС), *лабэ́ціна* ж. – Чэрв. (Станкевіч), *лабзе́нь* м. і ж. – мясц. (Насовіч).

10. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА ЎНУТРАНЫМ І ЭМАЦЫЯНАЛЬНЫМ СТАНЕ

Адыходлівы

Які хутка перастае злавацьь, крыўдзіцца.

адхо́длівы прым., *пераходлівы* прым. – Мсцісл., Чач., усх.-маг. г. (Насовіч, Мат. апыт.), *адхо́дчывы* прым. – Мсцісл., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.).

Асцярожны

Нерашучы, разліковы, нясмелы, робкі.

асцяро́жны прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *астаро́жны* прым. – усх.-маг. г. (Мат. апыт.), *ашчэ́дны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *неадва́жны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нясме́лы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *старо́жкі* прым. 'чуйны, насцярожаны' – Гом. р. (НЛГ), *укра́длівы* прым. – Слуц. (ЖНшС), *шадзяны́* прым. 'нерашучы, нервовы' – Бял. (Мат. Маг.).

Вясёлы

Весялун, жартаўнік (забаўнік).

весялу́н м., *весялу́ха* ж. – Гл., Лоеў., Жытк., Гом. р. (Мат. дыял. сл., Мат. Гом., ТС), *вясёлы* прым. – Гл., Жытк., Смален. р. (ТС, Янкоўскі, Дабравольскі), *ра́дасны* прым. – мясц. (Станкевіч), *ра́ды* прым. – Шчуч., Гл., паўн.-зах. з. (Сл. Гродз., СПЗБ, Янкоўскі), *умо́ра* м. і ж. 'весялун, жартаўнік' – Хоц. (Мат. Маг.).

Ганарлівы

Пыхлівы, наравісты, горды, самалюбівы, амбіцыйны, фарсісты, фанабэрысты, высакамерны.

ганарлівы: *вабразіцельны* прым. – Бял. (Яўсееў), *ванаро́вы* прым. – Зэльв. (Сцяцко), *гамбісты* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *га́набісты* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *ганбісты* прым. – Гом. р. (Мат. Гом.), *анаро́вы* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ганаро́вы* прым. – Астр., Чэрв., Жытк., Віц. р. (ТС, Н. сл-сць, Каспяровіч, Шатэрнік), *ганурысты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ганаркі́* прым. – Чэрв. (СЦБ), *гардзіра́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *гардзісты* прым. – Рас. (Шаталава), *гардлі́вы* прым. – Ушацк. (ЖНшС), *гарду́н* м. – мясц. (Станкевіч), *гардзіран* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *га́рды* прым. – паўн.-зах. з., Віц. р. (СПЗБ, Каспяровіч), *гардыня* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *гарнёха* ж. – мясц. (Станкевіч), *гарня́нка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *гах* м. – Драг. (ДСБ), *го́рды* прым. – Шчуч., Валож., Чач., Лоеў. (СЦБ, Мат. Гродз., Янкова, Мат. апыт.), *го́рны* прым. – Пух. (З нар. сл.), *гуно́рны* прым. – Пух. (СЦБ), *гунуро́вы* прым. – Чэрв. (СЦБ), *даліка́тар* м. – Гродз. (Сл. Гродз), *задырня́* м. і ж. – Іван. (ЖНС), *закамы́расты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зано́слівы* прым. – Бран. р. (Растаргуеў), *зано́счывы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *запэ́нслівы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *му́дры* прым. – Бяроз. (Шаталава), *но́тны* прым. – Кір. (Мат. Маг.), *недаткне́нтны* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *пыхамо́рды* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *узно́сісты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *цва́ны* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *цырымо́нніца* ж. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *чамадор* м., *чамадорлівы* прым. – Бял. (Яўсееў), *чыпурны́* прым – Гродз. р. (СРЛГ); **фанабэрысты:** *во́гірскі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *выно́слівы* прым. – Ушацк. (ЖНшС), *го́йны* прым. – Лельч. (Кучук), *фанабэ́рысты* прым. – Лаг. (Варлыга, Каспяровіч), *го́йны* прым. – Кобр. (ЖНшС), *задава́ка* м. і ж. – Стаўб., Валож. (СЦБ), *задава́сты* прым. – Стаўб., Валож. (СЦБ), *кано́за* м. і ж. – Жытк. (ЖНшС), *рачны́ (рэчны́)* прым. – Стол.,

Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *самагóга* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *хáбры* прым. – Стол. (ТС), *хванабэ́р* м. – мясц. (Насовіч), *фанабэ́ра* м. і ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *фанабэ́рлівы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *хванабэ́рысты* прым. – Смарг., Чач., *ханабэ́рысты* прым. – Лаг., Чэрв., Стол. (ДСБ, Мат мін.-мал., Варлыга); *натапóршчаны* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), **пыхлівы:** *дýмны* прым. – мясц. (Насовіч), *мардапы́шка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *мудýр* м. – мясц. (Станкевіч), *надýцька* м. – Бял. (Яўсееў), *надýцік* м. – мясц. (Насовіч), *падымáка* ж. і м. – мясц. (Станкевіч), *пыхавáты* прым. – Драг. (НЛ), *пы́шка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *пы́шны* прым. – мясц. (Насовіч), *пышнёха* ж. – мясц. (Гарэцкі, Станкевіч); **самалюбівы:** *варавíты* прым. – Свісл., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *самалю́бец* м. – Пруж., Гл. (ЛАБНГ, Янкоўскі), *самалюбімец* м, *самалюбімка* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *самалю́біца* ж., *самалю́бка* ж. – Гл. (Янкоўскі), *самалюбівы* прым. – Кам., Мёр. (ЛАБНГ, З нар. сл.); **фарсісты:** *вынóслівы* прым. – Ушацк. (ЖНшС), *хварсíсты* прым. – Віц. р. (Каспяровіч); **наравісты:** *ганары́сты* прым. – мясц. (Насовіч), *гардавáнка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч); **занослівы:** *гардзíнка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *задáчлівы* прым. – Ушацк. (ЖНшС); **незадаволены:** *мамрýк* м., *мамрукавáты* прым., *мамрýчка* ж., *мамы́лісты* прым., *мамы́ля* м. і ж., *мамы́расты* прым., *мамрýчына* м. і ж., *мамы́рына* м. і ж., *мамы́р* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Добры

Чулы, не скупы, шчодры на душэўныя пачуцці, дзеянні і ўчынкі.

дабрáк м. – мясц. (Мат. апыт.), *дабрэ́нны* прым. ’вельмі добры’ – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *дабрáчы* прым. – Бых., Маз., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *дабрóслівы* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *дабрадýшны* прым. – мясц. (ЛАБНГ), *дабрахвóчы* прым. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *дабрахочы* прым. – Бых. (ЛАБНГ), *дабрыня́* м. ’вельмі добры’ – Жытк. (ТС), *добры*

прым. – агульн. (ЛАБНГ), *пакладзісты* прым. 'не скупы' – усх.-маг. г. (ЛАБНГ), *паклáдчывы* прым. – Чэрык. (ЛАБНГ), *пакладлівы* прым. – усх.-маг. г., Віц. р. (ЛАБНГ), *падзяля́шчы* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *падзе́льны* прым. – Круп., Саліг., Добр. (ЛАБНГ), *падзе́льчывы* прым. – усх. з. (ЛАБНГ), *падзеллівы* прым. – паўдн.-усх. з. (ЛАБНГ), *здзе́ллівы (уздзе́ллівы, іздзе́ллівы)* прым. – Рэч. (ЛАБНГ), *падзе́лісты* прым. – Люб. (ЛАБНГ), *здзе́льны* прым. – Пол. (ЛАБНГ), *шчóдры* прым. – Пруж. (ЛАБНГ), *шчы́ры* прым. – Драг. (ЛАБНГ), *хлебасóллівы* прым. – Бых., Буда-Каш. (ЛАБНГ).

Задаволены

Напоўнены ў душы прыемным адчуваннем завяршэння, заканчэння справы.

давóльны прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ды́евы* прым. – Жытк. (ТС), *задавóльнены* прым. – мясц. (Насовіч), *кантэнтны* прым. ж. – Лаг. (Варлыга), *упóчаставаны* прым. 'вельмі задаволены пачастункам' – Валож. (Мат. апыт.), *усы́чаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Задзірысты

Схільны, ахвочы да боек, сварак.

задзёрысты прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *задзі́рлівы* прым., *задзі́рысты* прым., *задзіра* м. – МсціСл. (Мат. апыт.), *кару́за* м. – Маладз. (СЦБ), *кару́злівы* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Закаханы

Які выяўляе або адчувае каханне да каго-н.

закахáны прым. – мясц. (Насовіч), *улю́блены* прым., *улюблёны* прым. – мясц. (Мат. апыт.), *уру́ханы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Запальчывы

Які з захапленнем займаецца чым-н.; палкі, напорысты.

бажаво́льны прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *ванца́ты* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *га́спітак* м. – Кругл. (ЖНС), *дабі́тны* прым. ’настойлівы ў дасягненні мэты’ – Стаўб. (СЦБ), *зае́да* м. і ж. ’заўзяты, заядлівы’ – Гродн. (Цыхун), *запале́нны* прым. ’вельмі гарачы і заўзяты’ – Стол. (ТС), *заўзя́ты* прым. ’захоплены, напорысты’ – Барыс. (СЦБ), *заўзя́тны* прым. – Слон. (ЖНС), *зацця́ты* прым. ’неадступна ўпарты’ – Мсцісл. (Мат. апыт.), *заю́шлівы* прым. ’заўзяты да забыцця’ – Краснап. (Станкевіч), *прагаві́ты* прым. ’заўзяты да прагнасці’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *прыту́жны* прым. – Стол. (ТС), *капы́за* м. і ж. ’запальчывы ў справах’ – Бял. (Яўсееў), *кіпятлі́вы* прым. ’гарачы ў справах’ – Гродз. (Сл. Гродз.), *фунданава́ты* прым. ’запальчывы’ – Лід. (Сл. Гродз.), *це́нты* прым. ’заўзяты, упарты’ – Іўеў. (Сл. Гродз.).

Змрочны

Поўны цяжкіх пачуццяў, бязрадасны, пануры і суровы, невясёлы.

пануры: *біру́к* м. – мясц. (Станкевіч), *падло́бісты* прым. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *пану́рка* м. – Клецк. (НЛ), *уну́рысты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **злосны:** *ваўкава́ты* прым. – Гом. р. (Мат. Гом.), *камарэ́з* м. – Чэрв. (СЦБ), *мамы́ль* м. – мясц. (Насовіч), *мармы́ль* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *маўмы́ра* м. і ж. ’насуплены, надзьмуты’ – Кір. (НС), *напабы́рджаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **нелюдзімы:** *блю́ма* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *гмыр* м., *гмы́ра* м. і ж. ’незадаволены’ – Мсцісл. (Юрчанка), *ненаві́дны, ненаві́сны* прым. – Стол. (ТС); **пахмурны:** *пахму́рніца* ж. – Бран. р. (Растаргуеў), *хма́ра* ж. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч); *што́мля* ж. ’змрочны’ – Жытк. (ТС); *ву́пар* м. – ’надзьмуты’ Маладз. (Мат. мін.-мал.).

Капрызны

Наравісты, пераборлівы.

капрызны: *выжымáннік* м., *вылáмываннік* м., *вымудрáннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гімóрнік* м., *гімóрніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *капры́за* ж. – Стол. (ТС), *капры́зны* прым. – Лаг. (Варлыга), *капры́сны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *крываґу́бы* прым., *крывóцце* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *нагога* м. і ж. – Драг. (Н. сл-сць), *наўды́* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *упрóслівы* прым., *упрóса* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *халаністы* прым. – Бяроз. (Шаталава), *халóн* м. – Бяроз. (ДСБ), *халóністы* прым. – Гродз. р., Бяроз. (СРЛГ, ДСБ); **спешчаны:** *мáза* ж. – Жытк. (ТС), *мазёпа* ж. – Стол. (ТС), *мазу́н* м., *мазу́ха* ж., *мазю́ка* ж., *мазлівы* прым. – Стол. (ТС), *неўкавы́рны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **наравісты:** *наравісты* прым. – Стол., Гродз. р. (ТС, Федароўскі), *нараўлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *нату́рлівы* прым., *нату́рысты* прым. – Жытк. (ТС), *нóтны* прым., *патвóрны* прым. – Лоеў. (Янкова); **запальчывы:** *апры́сак* м. – мясц. (Насовіч), *бжызагавáты* прым. – Чач., Гродз. р. (ЖНС, Сл. Гродз); **фанабэрлівы:** *канóза* ж. – Жытк. (ТС), *канóзлівы* прым. – Стол. (ТС); *пóлаз* м., *тапы́ра* м. і ж., *тапы́рка* м. і ж., *тапы́рнік* м., *тапы́рніца* ж., *тапы́расты* прым., *укавы́расты* прым. ’капрыза’– Мсцісл. (Юрчанка).

Клапатлівы

Турботны, схільны дапамагчы.

задасáджаны прым., *задасáдаваны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *задумчывáты* прым. – Ушацк. (ЖНшС).

Ласкавы

Пакорлівы, прыемны, лагодны, падатлівы, пяшчотны, паслухмяны, дабрадушны.

нéжны прым. ’вельмі ласкавы і абыходлівы, уважлівы’ – Мсцісл. (Мат. апыт.), *уважлівы* прым. ’ласкавы і чу-

лы' – Мсцісл. (Мат. апыт.), *пакло́нны* прым. 'лагодны і пакорны' – мясц. (Насовіч), *пако́рны* прым., *пакорлівы* прым. 'ласкавы і безадмоўны' – агульн. (Мат. апыт.), *прыя́тны* прым. 'ласкавы, абыходлівы, уважлівы' – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Нахабны

Бесцырымонны, бессаромны.

бессаро́мны прым., *бессаро́мнік (бессарэ́мнік)* м., *бесаро́мніца (бессарэ́мніца)* ж. – Жытк., Стол. (ТС), *на́глы* прым. – Уздз. (СЦБ), *наха́ба* м. і ж., *наха́бны* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *нахабню́га* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *няўсты́днік* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нясо́весны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік).

Нездаволены

Які адчувае нездавальненне.

бажаво́льнік м., *бажаво́льніца* ж. – мясц. (Насовіч), *мармы́ль* м. – Чач. (ЖНС), *намамылены* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *наматы́раны* прым. 'нязгодны, злосны', *чмы́хваннік* м., *чмы́хнанніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Нецярплівы

Не здольны або не схільны чакаць.

нецярплівы прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *нецярпля́чы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нязд зе́ржаны* прым. 'нявытрыманы' – Мсцісл. (Юрчанка), *няўстру́й* м. 'неўраўнаважаны, нецярплівы,' – Лаг. (Варлыга), *папы́рсклівы* прым. 'нецярплівы, хуткі да дзеянняў' – Лаг. (Варлыга), *пстры́чка* м. і ж. 'нявытрыманы' – Кам. (ЖС), *хва́цiка* м. 'нецярплівы, нявытрыманы' – Лаг. (Варлыга), *хлепяслі́вец* м. 'нявытрыманы' – Мсцісл. (Юрчанка), *неўры́мслівы* прым. 'вельмі нецярплівы' – мясц. (Станкевіч), *няўсце́рпны* прым. 'нецярплівы' – Бял. (Яўсееў).

Палахлівы

Які лёгка палохаецца, баязлівы.

баяка м. і ж. – Пін., Гл. (ДСБ, Янкоўскі), *баязкі* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *баязлівы* прым. – Смарг., Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *баязюр* м. і ж. – Мін. (Станкевіч), *зак* м. – Лоеў. (Янкова), *ляклівы* прым. – мясц. (Насовіч, Гарэцкі), *матэўка* м. і ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *палахлівы* прым. – Гродз. р., Чэрв. (Мат. Гродз., Шатэрнік), *пералёкаваны* прым. – Лоеў. (Янкова), *перапўджаны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *пудкі* прым. – Шчуч. (Н. сл-сць.), *пудлівы* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *пужлівы* прым. – Гл., Чэрв., Зах.-бран. р. (Янкоўскі, Шатэрнік, Растаргуеў), *страшкó* м. і ж. – Драг. (СПЗБ), *страхапўд* м. – Маг., Драг., Пін. (ДСБ, Мат. Маг.), *страпахўд* м. – Драг. (НЛ), *труслівы* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *трусіна* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *трусáн* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *трусішча* м. і ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *ужáслівы* прым. – мясц. (Насовіч), *цындўль* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *шадзяны* прым. – Бял. (Мат. Маг.).

Пануры

Пахмурны, змрочны, панылы.

бўрвалак м. – Пін., Бяроз. (ЖНС), *маўмы́ра* м. і ж. – Жытк., Стол. (ТС), *мўмра* м. і ж. – Слон., Жытк. (Н. сл-сць, ТС), *набрукóваны* прым. ’надзьмуты, сярдзіты’ – Воран. (Сл. Гродз.), *надўцік* м. – Іўеў.(Сл. Гродз.), *нéўзгляд* м. ’пануры, які не глядзіць у вочы’ – Жытк. (ТС), *ніцавóцік* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *панура* м. і ж. – Карэл., Стол., Жытк. (ТС, ЖНС), *панўры* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *унўраны* прым. – Жытк. (ТС), *унўрка* м. – Клецк. (НЛ), *уны́рóк* м. – Бяроз. (ЖНС), *хмўрны* прым. – Жытк. (ТС).

Помслівы

Які не забывае і не даруе крыўды.

мсцівы прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *помслівы* прым. – Паст. (Станкевіч), *спагончывы* прым. – Лун. (Шаталава).

Разгублены

Збянтэжаны, які страціў рашучасць, упэўненасць.

апяшэлы прым. 'збянтэжаны, азадачаны' – Смален. р. (Дабравольскі), *ашаломлены* прым., *ашаламёны* прым. 'збянтэжаны нечаканасцю' – мясц. (Насовіч), *заіндычаны* прым. 'разгублены і бязладны' – Мсцісл. (Юрчанка), *зніякавёлы* прым. 'збянтэжаны да бяздзейнасці' – Гом. р. (НЛГ), *ніпрыкаяннік* м. 'разгублены, утрапёны' – Слаўг. (Н. сл-сць), *панявука* м. і ж. 'нерашучы, няўпэўнены' – Смал. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *растроханы* прым. 'разгублены, беспарадкавы' – Жытк. (ТС), *смяшалы* прым. 'збянтэжаны' – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *тупча* м. 'нерашучы і бязладны' – Навагр. (Н. сл-сць).

Раздражняльны

Запальны, схільны да ўсхваляванасці, злосці.

аглашэнны прым. 'апантаны' – Слаўг. (Мат Маг.), *гняўлівы* прым. 'раздражняльны з лёгкасцю' – Гл., Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *заюха* м. і ж. 'раздражняльны, нястрыманы ў раздражненні' – Віц. р. (Каспяровіч), *ланцакаваты* прым. 'псіхаваты, запальчывы' – Слуц. (ЖС), *порсткі* прым. 'запальчывы, рэзкі ў адказ' – Чэрв. (Шатэрнік), *пераедлівы* прым. 'нервовы, раздражняльны' – Жытк. (ТС).

Расхваляваны

Моцна занепакоены, расстроены.

асцервянелы прым. 'расхваляваны да страты самавалодання' – Мсцісл. (Юрчанка), *неўраўнаважаны* прым. 'схільны да хвалявання' – Гл., Буда-Каш. (Янкоўскі, Мат. апыт.),

нéрванный прым. 'моцна занепакоены' – Мсцісл. (Юрчанка), *удрáжнены* прым. 'раззлаваны моцна' – мясц. (Насовіч), *узбаламучаны* прым. 'расхваляваны' – мясц. (Насовіч), *узбýраны* прым. 'моцна ўсхваляваны' – мясц. (Насовіч), *узмучóны* прым. 'неспакойны' – мясц. (Насовіч).

Сарамлівы

Бянтэжлівы, нясмелы, які адчувае няёмкасць.

дзіклíвы прым. 'сарамлівы, баязлівы' – Віц. р. (Каспяровіч), *зашчэ́нтлівы* прым. 'сарамлівы' – Лоеў. (Янкова), *сарамóтнік* м., *сарамóтніца* ж. 'бессаромнік' – Чэрв. (Шатэрнік), *сарамлíвы* прым. 'сарамлівы, які саромеецца, адчувае сябе нявартым' – Віц. р. (Каспяровіч), *сарамю́га* м. і ж. 'вялікі сарамлівец' – Чэрв. (Шатэрнік), *сарамя́жлівы, сарамя́жны* прым., *сарамя́жы* прым. – 'сарамлівы' – Віц. р. (Каспяровіч, Шатэрнік), *стыдлíвы (устыдлівы)* прым. 'сарамлівы' – мясц. (Насовіч), *укрáдлівы* прым. 'асцярожны, патаемны з-за сарамлівасці' – Слуц. (ЖНшС).

Смелы

Бясстрашны, храбры, адважны, рашучы, рызыкоўны.

бясстрашны: *безбаязлíвы* прым. – мясц. (Насовіч), *безбая́зны* прым. – мясц. (Насовіч), *безляклíвы* прым. – мясц. (Насовіч), *брáвы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *мýжны* прым. – мясц. (Насовіч), *неляклíвы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *прабéга* ж. 'смелая дзяўчыны, жанчына' – Стол. (ТС), *смéлка* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *смéлны* прым. – Мёр. (ЖНС), *смяльчáк* м – Мсцісл. (Юрчанка), *смéлы(смя́лы)* прым. – Гл., Жытк., паўн.-зах. з. (СПЗБ, ТС, Янкоўскі), *смялéц* м. – Слаўг. (Н. сл-сць), *смяля́к* м., *смяля́чка* ж. – Гл., Мсцісл., Маг. р. (Янкоўскі, Мат. Маг., Юрчанка), *смяля́ка* м. і ж. – Гом. р. (НЛГ); **адважны:** *адвáжлівы* прым. – Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік), *адвáжны* прым. 'рызыкоўны' – Лаг., Чэрв., Віц. р. (Варлыга, Шатэрнік,

Каспяровіч), *адва́жнік* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *дзёрзкі* прым. – Стол., Смарг. (ТС, Станкевіч), *забію́чы, забію́шчы* прым. – мясц. (Насовіч), *саманадзейлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *спры́тны* прым. – Лаг. (Варлыга), *хва́брэц* м. – Мсцісл. (Юрчана), *хвабрэ́ц* м. – Чэрв., Мсцісл., Лоеў., Чач. (Янкова, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *хва́рбы, хвабра́ны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); **рашучы:** *баявы́* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *бо́йкі* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *зашара́ханы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *рэ́звы* прым. – Стол. (ТС); **рызыкоўны:** *адчайду́шны* прым. 'роспачны' – Гом. р. (НЛГ), *адча́йнік* м., *адчайню́га* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *адчаю́га*м. 'вялікі смялок' – Бял., Мсцісл., Гом. р. (Яўсееў, Юрчанка, НЛГ), *адча́йны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *адча́янны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *рыско́вы* прым. – Лоеў. (Янкова), *рыско́ўны* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *дамо́ўны* прым. 'смелы ў словах, здольны выказаць усё' – мясц. (Насовіч).

Спакойны

Стрыманы, памяркоўны, ціхі, разважлівы.

адтрэ́нчаны прым. 'супакоены пасля турбот' – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́дзержаны* прым. 'стрыманы' – Уздз. (СЦБ), *дабраахвочы* прым. 'спакойны' – Чав. (НС), *мале́й* 'спакойны, флегматычны' – Гл. (Мат. мін.-мал.), *но́тны* прым. 'павольны, спакойны' – Мсцісл. (Юрчанка), *памяркáты* прым. 'памяркоўны' – Астр. (СПЗБ), *памярча́ты* прым. 'памяркоўны' – Віл. (СПЗБ), *спако́йны* прым. м. 'ураўнаважаны' – Гл., Пух., Брэсц., Жытк. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Мін.), *стумі́кла* м. і ж. 'ціхі, спакойны' – мясц. (Мат. мін.-мал.), *супако́йны* прым. 'спакойны' – мясц. (Насовіч), *утрыма́лы* прым., *устрыма́ны* прым. 'стрыманы' – мясц. (Насовіч), *ухо́длівы* прым. 'стрыманы, адходлівы' – мясц. (Насовіч), *цярплівы* прым. 'цярплівы' – Віц. р. (Каспяровіч), *церпялівы* прым. 'здольны стрымлівацца, не рэагаваць' – Чач. (Мат. апыт.), *ціхамірны* прым. 'спакойны' – Віц. р. (Каспяровіч), *ціхі́* прым. 'здольны весці сябе спакойна' – Чэрв. (Шатэрнік), *ціхма́н* м. 'вель-

мі спакойны' – Бял. (*Яўсееў*), *ціхо́ня* м. 'ціхі, нясмелы' – Лаг. (Варлыга).

Спачувальны

Чуллівы, чулы, жаласлівы.

душэ́ўны прым. 'чуллівы' – Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ), *сукру́т* м. 'чуллівы' – Стол. (ЛАБНГ), *жало́сны* прым. 'жаласлівы, чуллівы' – Віл., Мядз., Уздз. (СЦБ), *міласэ́рдны* прым. 'жаласлівы' – мясц. (ЛАБНГ).

Сумленны

Праўдзівы, справядлівы ва ўсім.

сумле́нны прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *чэ́сны* прым. – Жытк. (ТС).

Сумны

Забедаваны, маркотны, самотны, тужлівы, засмучоны, турботны.

невясёлы, без настрою, хмурны: *асму́чаны* прым. – Жытк. (ТС), *засмучо́ны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *засму́чаны* прым. – мясц. (Станкевіч), *зату́раны* прым. – Лоеў. (Янкова), *зніякаве́лы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *зня-бо́жаны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *мутны* прым. – Гом. р. (Мат. Гом.), *насупява́ты* прым. 'сумны, хмуры' – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *ныцька* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *нэндзны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *пахму́рніца* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *по́хмурны* прым. – Чач. (Мат. Гом.), *ску́чны* прым. – Рэч., Браг., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *сму́тны* прым. – агульн. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Шатэрнік, Растаргуеў), *су-мо́тны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *хму́ры* прым. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *хму́рны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік); **журботны, маркотны, з болем на душы:** *амарко́чаны* прым. – мясц. (Насовіч), *журбо́вы* прым. 'журботны' – Гом. р. (НЛГ), *жур-*

лівы прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *зажуро́ны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *захухмо́лены* прым. – Іўеў. (СЦБ), *маркату́н* м. – мясц. (Насовіч), *марко́тнік* м. – мясц. (Насовіч), *марко́тны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нудо́сны* прым. – мясц. (Насовіч), *ну́дны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нудо́тны* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *скрухлівы* прым. – Гом. р. (НЛГ); **тужлівы, у горы, у шкадаванні:** *гаро́тны* прым. – Бар., Барыс. (ЛАБНГ), *жало́бны* прым. – Жытк. (ТС), *жало́бшчыца* ж. – Маз. (ГЧ), *задаса́даваны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зану́джаны* прым. – мясц. (Насовіч), *заташнава́ны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *змартвёны* прым. – мясц. (Насовіч), *маро́чаны* прым. – мясц. (Насовіч), *утру́ены* прым. – Маз. (ГЧ); *разы́мчавы* прым. – Гом. р. (Мат. Гом.), *само́тны* прым. 'забедаваны, адзінокі ў горы' – паўн.-зах. з. (Насовіч, СПЗБ).

Упарты

Зацяты, неадступны, неўгаворлівы, захоплены нястрымна.

Нястрымны, непахісны: *апанта́ны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *безуло́мны* прым. – мясц. (Насовіч), *закаёмны* прым. – Ушач. (ЖНшС), *закае́нны* прым. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *запраду́х* м. – Шчуч., Гродз. (Мат. Гродз., Цыхун), *заце́нлівы* прым. – Стол., Ганц. (ТС, ДСБ), *заце́нты, зацяты* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *нязло́мны* прым. – мясц. (Насовіч), *няўло́мны* – мясц. (Насовіч), *няўсту́пчывы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *пранозава́ты* прым. – Слуц. (Н. сл-сць), *трапёны* прым. – Шчуч. (Н. сл-сць); **неадступны, нязломны:** *арта́шлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *атаду́р* м., *ато́дар, атаду́ра* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *закано́злівы* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *зато́нлівы* прым. – Гарадз. (НЛ), *капы́л* м. – Мсцісл., Леп. (ЖНшС, Юрчанка), *капылава́ты* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *каро́за* – Мсцісл. (Юрчанка), *каро́злівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *кару́злівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *наравісты* – Чэрв., Лельч., Віц. р., Гродз. р., Бран. р. (Шатэрнік, Каспяровіч, Кучук, Федароўскі, Растаргуеў), *наравы́* прым. – Гом. р. (НЛГ),

нараўлівы прым. – Гом. р. (НЛГ), *нáрт* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч, Юрчанка), *нáрта* м. і ж. – Мсцісл., (Юрчанка), *настыíрны* прым. – Карэл., Віц. р. (Мат. Гродз., Каспяровіч), *натýрысты, натýрлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *неўкавыíрны* прым. – усх.-маг. г. (Нар. сл-сць, Бялькевіч, Каспяровіч), *неўкавыíра* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *папяржа* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *папярэ́ка* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *самадýм* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *супарáт* м. – Маг. р. (Мат. Маг., Юрчанка), *супарáціна* – Мсцісл. (Юрчанка), *супарáтчык* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *супастáт* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *супóрлівы* прым. – Бран. р. (Растаргуеў), *супóрны* прым. – мясц. (Насовіч), *убóйны* м. і ж. – Мядз., Смарг., Бял., Бых., Смален. р. (Нар. сл-сць, Сл. Гродз., Яўсееў, Мат. Маг., Дабравольскі), *удэ́рашны* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *унýрысты* прым. – Жытк. (ТС), *цвёрдавýсы* прым. – Лаг. (Варлыга); **настойлівы:** *вýпар* м. – Маладз., Зэльв., Нясв. (СЦБ,СПЗБ, Сцяцко), *гатýнкавы* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *дасýжсы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *заскéма* м. і ж. – Гродз. р. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *заўпáрты* прым. – мясц. (Насовіч), *заўцéнты* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *заядлы* прым. – Лаг. (Варлыга), *знуд* м. – Драг. (Нар. сл-сць), *нагýна* м. і ж. – Докш. (Мат. Гродз.), *настóйчывы* прым. – Мсцісл., Лоеў. (Юрчанка, Янкова), *натрэ́нтны* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *падлóбісты* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *паніклы* прым. – Жытк. (ТС), *пастанóўны* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *паўпрыíца* м. і ж. – Хоц. (Мат. Маг.), *працівень* м. – Лаг. (Варлыга), *праціўны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *станаўныí* прым. – Зэльв.(Сцяцко), *сувóрына* м. – мясц. (Насовіч), *ýпар* м. – Гродз. р., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *упáрты* прым. – паўн.-зах. з., Лаг., Чэрв., Віц. р., Стол., Жытк. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга), *упáрціна* м. і ж. – Чэрв., Мін. р. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *упáрчывы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *упрáмы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *упір* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *упірлівы* прым. – Маг. р., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *упірысты* прым. – Ушацк., Віц. р. (ЖС, Каспяровіч), *упóр* м. – Пін., Бяроз., Кобр. (ЛАБНГ, ДСБ, ЖНС, ЖНшС,

Шаталава), *упóрлівы* прым. – Гродз. р., Мсцісл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *упóрчывы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *упóрчысты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *упóрына* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *упóрысты* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *упóрышча* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *упы́ра* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *устанóўны* прым. – Гродз. р. (Сцяшковіч).

Усхваляваны

Узбуджаны, устрывожаны, азадачаны, узрушаны.

узбуджаны, устрывожаны: *аглашóны* прым. – Кір. (НС), *ашалéлы* прым. – мясц. (Насовіч), *гарáчы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *гарачы́лка* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гару́чка* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *гнявы́ш* м. – Віл. (СЦБ), *гняўлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *загнéваны* прым., *загнéўлены* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *запы́льчывы* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *захóдлівы* прым. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *знарвавáны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *кíдкі* прым. – Гл. (Янкоўскі), *нéрвенны* прым. – Гом. р., Лельч. (Мат. Гом., Кучук), *нервóвы* прым. – паўн.-зах. з., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, СЦБ, Растаргуеў), *прыты́раны* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *пыхця́чы* прым. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *разбанду́раны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *раздрáжнены* прым. – мясц. (Насовіч), *раз'ю́раны* прым. – Слон. (ЖНшС), *раз'ю́шаны* прым. – Лаг. (Варлыга), *раскабы́рджаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *раскіпячóны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *расхляхáтаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *спы́льчывы* прым. – Стол. (ТС), *узбушавáны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *узвар'ёваны* прым. – мясц. (Насовіч), *уздрэ́нчаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *успы́льчывы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *усту́паны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *уступяшóны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *устурбóваны* прым. – мясц. (Насовіч), *усталу́шаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *усхóпкі* прым. – мясц. (Насовіч), *ушаруджóны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *шалёны* прым. – мясц. (Насовіч); **узрушаны:** *апантáны* прым. – Лаг. (Варлыга), *няўры́жлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *пламéнты*

прым. – Лельч. (Кучук), *прыпа́дны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *хале́рышны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *хале́рнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка); **азадачаны:** *асуячо́ны* прым. – мясц. (Нассовіч), *памітрэ́нжаны* прым. – мясц. (Насовіч), *разжа́лены* прым. – мясц. (Насовіч); **устрывожаны:** *змітрэ́нжаны* прым. – мясц. (Насовіч), *узбудура́жаны* прым. – мясц. (Насовіч), *устаўпе́шаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка); *кастра́вы, кастры́вы* прым. 'узбуджаны, прыдзірлівы'– Мсцісл. (Юрчанка).

Цярплівы

Здольны выносіць пакуты.

суцярплівы прым. – Гом. р. (НЛГ), *цярплівы* прым. – Мсцісл., Тур. (Насовіч, Юрчанка, ТС), *цярпля́чы* прым. – Драг. (Нар. сл-сць).

Шчаслівы

Ахоплены адчуваннем поўнага задавальнення.

шчаслівы прым. – мясц. (СПЗБ, Насовіч), *шча́сны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ).

11. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА РАЗУМОВЫХ ЗДОЛЬНАСЦЯХ

Абыякавы

Раўнадушны, нецікаўны.

абыя́кавы прым. – агульн. (Мат. апыт.), *абыя́кі* прым. – Мсціл. (Юрчанка), *раўнаду́шны* прым. – агульн. (Мат. апыт.), *безува́жны* – агульн. (Мат. апыт.).

Адукаваны

Добра дасведчаны ў выніку вучобы.

вучо́ны прым. – агульн. (Мат. апыт.), *адукава́ны* прым. – мясц. (Станкевіч), *наву́чны* прым. – Лаг. (Варлыга).

Безразважны

Бескантрольны ва ўчынках, паводзінах.

апанта́ны прым. – Чач., Мсціл. (Насовіч, Мат. апыт.), *утрапёны* прым. – Лаг. (Варлыга).

Бесталковы

Бяздумны, беспарадкавы, не здольны да развагі.

артамо́н м. – Мсціл. (Юрчанка), *астало́п* м. – мясц. (Насовіч, Мат. апыт.), *балдэ́с* м., *балдэ́ська* м., *балдэ́ска* м. – Мсціл. (Юрчанка), *безгало́вец* м., *безгало́ўка* ж., *безгало́віца* ж. – Мсціл. (Юрчанка, Насовіч), *безгало́вы* прым. – Мсціл.

(Юрчанка), *варо́на* ж. – Жытк., Мсцісл. (ТС, Мат. апыт.), *верхало́п* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *вя́пла* м. і ж., *вэ́пла* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *гавэ́ла* м. і ж., *гавя́ла* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *га́па* м. і ж. – Гродз., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун), *зява́к* м., *зява́ка* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч, Мат. апыт.), *лапу́х* м. – Бял. (Яўсееў), *лунь* м. – Гарад. (НС), *лэ́мза* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *мазе́па* м. і ж. – Карэл., Стаўб. (З нар. сл., ЖС), *недарэ́ка* м. і ж., *няве́дала* м. і ж. – Гом. р. (Мат. Гом.), *про́мах* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *рагéза* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *разгірэ́ня* м. і ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *разёпа* м. і ж. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *разíня* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *разíнька* м. і ж. – Докш., Лаг. (Мат. мін.-мал., Варлыга), *разя́ва* (*раззя́ва*) м. і ж. – Мёр., Докш. (ЛАБНГ, З нар. сл.), *разява́ка* м. і ж. – паўн.-зах. з., Мёр., Чэрв. (СПЗБ, З нар. сл., Шатэрнік, Насовіч), *разяве́ня* м. і ж. – Шчуч., Слуцк., Гл. (ЖНшС, Сл. Гродз., Янкоўскі), *разіво́н* м., *разіво́ня* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *разе́ва* м. і ж. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *разя́па* м. і ж. – Мсцісл., Касц., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *раске́па* м. і ж. – Дзярж., Гродз. р. (СРЛГ, НС), *рассяве́нь* м., *рассяву́ха* ж., *рассяву́ля* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *расця́па* м. і ж. – Мсцісл., Стол.(ТС, Юрчанка), *ратазе́й* м. – Мёр., паўн.-зах. з. (СПЗБ, З нар. сл.), *ратазе́ец* м., *ратазе́йка* ж., *ратазе́йнік* м., *ратазейніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ро́цька* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *салапе́нда* (*салапэ́нда*) м. і ж. – Пух. (ЖС), *салапя́ка* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *сало́ха* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Мат. апыт.), *цецярлю́к* м., *цяцéра* ж., *цецярлю́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *цяпую́х* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *шале́паўка* ж. – Бяроз. (Шаталава), *шыве́да* м. і ж. – Драг. (НЛ).

Бяздумны

Не здольны і не ахвочы думаць.

галгая́нка ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *гламазда́* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч), *гуна* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *пустабе́ка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *пустадо́м* м. ’пусты, бязглузды’ – Віц. р., усх.-маг. г. (Каспяровіч, Бяль-

кевіч), *пустадо́мак* м., *пустадо́мка* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *пустальга́* м. і ж. – Лаг., Клецк., Лоеў., Смарг., паўн.-зах. з., усх.-маг. г., Смал. р. (СПЗБ, НЛ, НС, Янкова, Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі), *пустата́* (*пусто́та*) м. і ж. – Мсцісл., Стол. (ТС, Юрчанка), *пустыу́ня* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пустыу́шка* ж. – Чач. (Мат. апыт.), *свіста* – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *свісту́ха* ж., *свісту́шка* ж. – паўн.-зах. з., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *сіваплёска* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *талалу́й* м. – Верхнядзв. (Шаталава), *халаве́й* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хала́йстра* м. і ж. – Смарг. (Станкевіч), *халдама́* м. і ж., лаянк. – мясц. (Насовіч), *халдэ́й* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *чмара́* (*чма́ра*) м. і ж. – паўн.-зах. з., Мсцісл. (СПЗБ, Мат. апыт.), *шалабо́ўка* ж. – Ушац. (НЛ), *шалаго́йда* м. і ж. – Мсцісл., Капыл. (Н. сл-сць, Мат. апыт.), *шалапу́т* м., *шалаплу́т* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шалдаба́н* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ша́яц* м. – Кругл. (ЖНС), *шо́я* м. і ж. – Мсцісл. (З нар. сл.).

Вар'яцкі

Безразважна шалёны, дзікунскі.

агалашо́ны (*агалашэ́нны*) прым. – мясц. (Насовіч), *агалашо́нны* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *ашале́лы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *вар'я́т* (*варыя́т*) м. – мясц. (ЛАБНГ, Мат. Гродз., Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *ідзіёт* (*ідзіво́т*) м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Мат. апыт.), *ланца́к* м. – Слуц. (ЖС), *малахо́л* м., *малахо́лка* ж., *малахо́льнік* м., *малахо́льніца* ж., *малахо́льны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *маня́к* (*манья́к, маніяк*) м. – Браг., усх.-маг. г. (З нар. сл.), *місю́гін* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *мішу́гін* м. – Гродз. (Цыхун), *палаву́мны* прым. – усх. з. (ЛАБНГ), *паме́шаны* (*памяшо́ны*) – Рас., Віл., Уздз. (СЦБ, Шаталава), *псіх* м. – Клім., Ветк., Добр. (ЛАБНГ), *спахало́вы* прым. – Рас. (Шаталава), *самашэ́ччы* (*сумашэ́чшы, сумашэ́дшы, сумашэчы*) прым. – усх. з. (ЛАБНГ), *тро́нуты* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *утаро́п* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *фяўра́* м. – Шчуч. (З нар. сл.), *шаламе́т* м. – Лаг. (Варлыга), *шалапу́т* м. – Беш. (Каспяровіч),

шале́нец м. – Гл. (Янкоўскі), *шалёны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *шуве́йнік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Вастраслоўны

Трапны, рэзкі і яркі на слова.

астраву́мец м. – Стол. (ТС), *астраву́мны* прым. – мясц. (Мат. апыт.), *выдумле́нік* м., *выдумлёншчык* м. – Мёр. (НС), *дасці́пны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *душкі́* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *празукава́ты* прым. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *празу́с* м. – мясц. (Насовіч), *разумо́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка).

Ветраны

Легкадумны, непастаянны ў меркаваннях і перакананнях.

ве́траго́н м., *ве́траго́ннік* м., *ве́транік* м., *ве́трнніца* ж., *ве́цер* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *махла́* м. і ж., *махлава́сты* прым., *махла́к* м., *махла́сты* прым., *махо́л* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *павітраніц* м. – Лаг. (Варлыга), *падсява́ла* м. і ж., *падсява́лка* м. і ж., *сіваплёска* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *халдама́* – мясц. (Насовіч), *хаталма́* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *шугале́й* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Дасціпны

Цікаўны да ўсяго, трапны і дасканалы ў выказванні.

умелы, знаходлівы: *астраву́мны* прым. ’кемлівы’ – Стол. (ТС), *бе́гкі* прым. – мясц. (Станкевіч), *выхадлівы* прым. ’вынаходлівы’ – Гом. р. (Мат. Гом.), *выдумле́нік* м., *выдумленшчык* м., *выдумшчык* м. – Мёр. (НС), *дасці́пны* прым. – Чэрв., Віц. р. (Шатэрнік, Каспяровіч), *звінны* прым. – Кобр. (ЖНшС), *кідлівы* прым. ’які лёгка знаходзіць разумовы выхад’ – мясц. (Станкевіч), *мудрэ́ніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *празо́рлівы* прым. – мясц. (Станкевіч), *празу́ка* м. і ж. ’разумнік з добрай дасведчанасцю’ – усх.-маг. г. (Насовіч, Мат. апыт.), *празу́с* м. – усх.-маг. г. (Насовіч), *празу́каваты*

прым. – усх.-маг. г. (Насовіч, Мат. апыт.), *пракýда* м. і ж. ’кемлівы і прадбачлівы’ – усх.-маг. г. (Насовіч, Мат. апыт.), *разбітны́* прым. ’развіты’ – Віц. р. (Каспяровіч), *рызыка́нт* м. ’знаходлівы і рашучы’ – Жытк. (ТС), *цва́ны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ); **цікаўны, дапытлівы, кемлівы, здагадлівы:** *адга́длівы* прым. – мясц. (Насовіч), *бы́страк* м. ’хлопчык з задаткамі’ – мясц. (Станкевіч), *быстрэ́чак* м. – Смален. р. (Станкевіч), *вýшлы* прым. – Лаг., Чач. (СЦБ, Мат. апыт.), *выго́длівы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *дахо́длівы* прым. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *дага́длівы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *до́ка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дýшкі* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *капаві́ты* прым. ’разумны, кемлівы’ – Ваўк. (Мат. Гродз.), *ке́мкі* прым. ’здагадлівы, востры розумам’ – Лаг. (Варлыга), *ке́мны* прым. – Лаг. (Варлыга), *медыра́ўны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *смы́слы* прым., *смы́славы* прым. ’кемлівы’ – мясц. (Насовіч, Дабравольскі), *смяка́лісты* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *спра́ўны* прым. – (ЖНшС), *уга́длівы* прым. ’здагадлівы’ – мясц. (Насовіч), *ця́мкі* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шупя́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Дзіўны

Незвычайны.

дзіва́к м., *дзіва́чына* м. і ж., *дзіва́чка* ж. – Гом. р. (НЛГ, Насовіч), *чуда́к* м., *чудасе́я* м. і ж., *чудзíла* м. і ж. – усх.-маг. г. (Мат. апыт.).

Дурны

Разумова абмежаваны, слабы на розум.

абалдýй м., *абалдýіна* м. і ж., *балдýй* м., *балдýіна* м. і ж. – Мёр., Капыл. (ЖС, З нар. сл.), *абязга́л* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *абэ́лдух* м. – Рэч. (Мат. Гом.), *аглама́здак* м. – Слон., Клецк., Нясв. (Мат. мін.-мал., ЖНшС, НЛ), *адвэ́рцік* м. – Гродз. (ЖНС), *андало́т* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *астало́п* м., *астало́піна* м. і ж. – Мёр., Капыл., Віц. р., усх.-маг. р., Бран. р. (З нар. сл., ЖС, Яўсееў, Каспяровіч, Бялькевіч, Растаргуеў), *астэ́кал* м. – Мсцісл. (З нар. сл.), *ба-*

ба́к м. – Ветк. (Мат. Гом.), *балбе́с* м., *балбе́сіна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *балдэ́с* м., *балдэсіна* м. і ж. – (З нар. сл., Мат. апыт.), *балво́л* м., *балво́ліна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *балва́н* м. – Зэльв., усх.-маг. г. (Сцяцко, Насовіч), *балдаве́шка* м. і ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *балды́р* (*баўды́р*) м. – Мёр., Стаўбц. (ЖНС, ЖС), *баслу́й* м., *баслуіна* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *бэ́са* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *во́дур* м. – Слон. (ЖНС), *ву́лбак* м. – Смарг. (Сл. Гродз.), *во́талапень* м. – Слон. (Мат. апыт.), *гале́тнік* м. – Уздз. (ЛАБНГ), *галу́знік* м. – Ельск. (ЛАБНГ), *галюза* м. і ж. – Пух. (ЛАБНГ), *гелда* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *глу́ма* ж. – Касц. (Н. сл-сць), *глума́к* м., *глума́чка* ж. – усх.-маг. р. (Насовіч), *глуміла* м. і ж., *глуміна* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *глупіла* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *глупя́к* м., *глупя́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *го́лда* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *даўба́с* м. – Стаўбц. (ЖС), *ду́ра* ж. – усх.-маг. г., Чэрв. (Бялькевіч, Шатэрнік, Насовіч), *дураве́й* (*дураве́ль*) м. – усх.-маг. г., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Бялькевіч), *дурале́я* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дура́к* м. – усх. з. (Мат. Гом., Мат. мін.-мал., СПЗБ, ТС, З нар. сл.), *дурале́й* м., *дурале́йка* м. і ж. – усх. з., Мёр. (СПЗБ, Яўсееў, Юрчанка, Насовіч, З нар. сл.), *дурало́* н. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *дурало́м* м. ’рашучы, але дурань’ – Мсцісл. (Мат. апыт.), *ду́рань* м. – агульн. (Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч, Мат. Гом., З нар. сл.), *дурны́* прым. – агульн. (ТС, СПЗБ, Мат. апыт.), *дурачы́на* м. і ж. – Мёр., Лаг. (З нар. сл., Варлыга), *дурашлёп* м. – Мёр. (З нар. сл.), *дурбаве́ла* м. і ж. – Жытк. (ТС), *ду́рбала* м. і ж. – Драг., Стол. (НЛ), *дурба́н* м. – Стаўбц. (НС), *дурвяла́* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *дурдо́л* м., *дурдо́ла* ж. – Бял. (Яўсееў), *ду́рка* (*ду́рко*) м. – Жытк. (ТС), *дурке́ша* ж. – Бял. (Яўсееў), *дурлёпіна* м. і ж., *дурлёпа* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ду́рман* м. – Мёр., Стол. (З нар. сл., ТС), *дурмана́й* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *дурнапы́шка* ж. – мясц. (Насовіч), *дурнёха* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *дурніна* м. і ж. – мясц. (СЦБ, СПЗБ, ТС, З нар. сл., Варлыга, Шатэрнік, Бялькевіч, Насовіч, Станкевіч), *дурнісся* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *дурніца* м. і ж. – Мёр., Навагр., Чач., Кам., Жытк., Мсцісл. (З нар. сл., ЖС, ЖНС,

ТС, Варлыга, Насовіч), *дурнóта* ж. – Стол. (ТС), *дурнýля* м. і ж. – Гом. р. (НЛГ), *дурнýша* ж., *дурнýшка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дýрус* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *дурня́к* м. – Слон. (ЖНС), *дурýша* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дуры́ла* м. і ж. – усх.-маг. г., Смален. р., Зах.-бран. р. (Бялькевіч, Насовіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *дуры́ліца* ж. – усх.-маг. р. (Насовіч), *дуры́лка* м. і ж. – усх.-маг. р. (Насовіч), *дуры́нда* м. і ж. – усх.-маг. р. (Насовіч), *дурэ́ц* м., *дуры́ца* ж. – паўн.-зах. з., Слон. (СПЗБ, НЛ), *ёўбела* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *зашалóпа* м. і ж. – Драг. (НЛ), *кеп* м., *кéпа* ж. – усх.-маг. г., Гом. р., Смален. р. (НЛГ, Насовіч, Дабравольскі), *кýндуля* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *ла́бус* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *мэ́ндаль* м. – Мёр. (З нар. сл.), *раз'ёлуп* м. – мясц. (Насовіч), *рэ́ся* ж. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *рэ́хва* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *стóўдар* м. – Гродз. (ЖНС), *тóлапень* м. – Шкл. (Мат. Маг.), *хуламéй* м., *хулáй* м. і ж. – усх.-маг. г. (Насовіч), *халýза* м. і ж. – Бял. (ЛАБНГ), *хаўбéнь* м. – усх.-маг. г. (Насовіч), *шадýра* м. і ж. – Капыл. (З нар. сл.); **прыдуркаваты:** *ацéслівы* прым. – Стаўбц. (З нар. сл.), *безгалóвы* прым. – мясц. (Станкевіч), *боўдзелава́ты* прым., *бяспýтны* прым. 'бесталковы і безразважны' – Віц. р. (Каспяровіч), *вяплава́ты* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *галузава́ты* прым. – мясц. (Насовіч), *галамава́ты* прым. – мясц. (Станкевіч), *дурава́ты* прым. 'прыдуркаваты' – зах. з. (СПЗБ, ЖНшС, ТС, Федароўскі), *дуркава́ты* прым. – Краснап., Бял. (ЛАБНГ, Яўсееў), *дурнава́ты* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *ёкнуты* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *ёлуплівы* прым. 'прыдуркаваты, які толькі лыпае вачамі' – мясц. (Насовіч), *малавýмны* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *малахóльны* прым. 'не ў поўным розуме' – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *неразбітны́* прым. 'дурнаваты, някемлівы' – Стол. (ТС), *неразва́жны* прым. 'не здольны да разважанняў' – мясц. (Насовіч), *несамавíты* прым. – Жытк. (ТС), *негума́зны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *паўгалóвы* прым. 'недарэчны' – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *паўгалóўка* ж. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *пацóпаны* прым. – Лоеў. (Янкова), *прыдýрак* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *прыдуркава́ты* прым. 'не зусім дурны і не разумны' – Кобр.

(ЖНшС), *прыпы́лены* прым. – Жытк. (ТС), *прыты́раны* прым. – Шчуч. (З нар. сл.), *прышалупава́ты* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *тлумава́ты* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *трыплава́ты* прым. 'які гаворыць недарэчна' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шалабанава́ты* прым. – Кап. (Н. сл-сць), *шамава́ты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *шаламутны* прым. 'бесталковы' – Чэрв. (Шатэрнік), *шуле́паваны* прым. – Стол. (ТС), *шулякава́ты* прым. – Жытк. (ТС).

Забыўлівы

Не здольны доўга трымаць у памяці.

забу́дзька м. і ж. – Смарг., Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч), *забу́дла* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *забы́тны* прым. – Стол. (ТС), *забы́ўлівы* прым. – мясц. (Мат. апыт.), *забыва́ка* м. і ж. – мясц. (Станкевіч).

Здольны

Надзелены разуменнем, уменнем.

звýчны прым. – мясц. (Насовіч), *зда́тны* прым. – зах. з. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *здо́льны* прым. – мясц. (Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *зна́йны* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *лётны* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *паёмісты* прым. – Гарад. (НЛ), *пaніма́ючы* прым. 'разумны, разважны, развіты' – Мсцісл. (Юрчанка), *паніма́тны* прым. 'які добра разумее пры навучанні' – Гродз. р., Гл. (Мат. Гродз., Сл. Гродз., Янкоўскі), *паніму́шчы* прым. – Стол. (ТС), *паня́тлівы* прым. – Шкл., Мсцісл., Стол. (ТС, Мат. Маг., Мат. апыт.), *разбіра́шчы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *разуме́тны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *склéйны* прым. 'умелы' – Мсцісл. (Юрчанка), *спасо́бны* прым. – Лоеў., Чач., Мсцісл. (Янкова, Мат. апыт.), *тала́нны* прым. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *ту́мны* прым., *ту́мнанік* м., *ту́мнаніца* ж. 'той, хто разумее' – Мсцісл. (Юрчанка), *ула́мны* (*уломны*) прым. 'здольны да скіравання ў навучанне' – мясц. (Насовіч),

цямісты прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *цямкі* прым. – Мсцісл., Чач. (Мат. апыт.).

Знаходлівы

Здольны хутка знайсці выйсце, адказ, кемлівы.

знаходлівы: *бéгкі* прым. – мясц. (Станкевіч), *выхаджáвы* прым. – Карм. (Мат. Гом.), *дасціпны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *дахóдлівы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *кідлівы* прым. – Смарг. (Станкевіч), *падзéмніца* ж. ’знаходлівая, выкрутлівая жанчына’ – Віц. р. (Каспяровіч), *пракýда* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *празýх* м., *празýрка* м. – мясц. (Насовіч), *празукавáты* прым. – усх.-маг. г. (Насовіч, Мат. апыт.); **здагадлівы:** *адгáдлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *выгóдлівы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *дагáдлівы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *празóрлівы* прым. – мясц. (Насовіч); **кемлівы:** *вýшлы* прым. – Лаг., Чач. (Варлыга, Мат. апыт.), *звішны* прым. – Кобр. (ЖНшС), *знáлец* м. ’знаток, разумец’ – мясц. (Станкевіч), *капавіты* прым. – Гродз. р. (Мат. Гродз.), *кéмкі* прым. – Лаг. (Варлыга), *кéмны* прым. – Чэрв., Смарг., Лаг., Смілав. (Шатэрнік, Варлыга, Станкевіч), *мадырáўны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *смы́слівы* прым. – мясц. (Насовіч), *смысля́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *смякáлісты* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *цвáны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *цямкі* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шупя́к* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Легкадумны

Несур’ёзны ў думках, павярхоўны.

аблахазáр м. – Гродз. р. (СРЛГ), *балагэ́йла* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *бáлмашнік* м. – мясц. (Насовіч), *брáйна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *верхалáз* м. – Маладз. (СЦБ), *ветрагóн* м., *ветрагóннік* м., *ветрагóнніца* ж., *ветрагóнец* м., *вéтранік* м., *вéтраніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *вершахлá* ж. – Дзярж. (НС), *лёгамэ́нта* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *махлá* ж.,

мáхля ж., *махля́к* м., *махля́чка* ж., *махлáты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *павéтранец* м. – Лаг. (Варлыга), *падсявáга* м., *падсявáлка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *свíрысцель* м. і ж., *свíрысцёлка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *тарайдá* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *трáкала* ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *хатальмá* ж. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *чаўпéшка* м. і ж. – Бых. (ЖС, ЖНС), *чухмéль* м., *чухмельнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *шарабáн* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *шугавéй* м. – Мсцісл., Чач., Лоеў., Зах.-бран. р. (Янкова, Растаргуеў, Мат. апыт.), *шугáйла* н. – Лоеў. (Янкова), *шугавáты* прым. – Лоеў. (Янкова).

Недалёкі

Разумова абмежаваны, адсталы, просты.

разумова абмежаваны: *абмарóчаны* прым. – мясц. (Насовіч), *абóлтух* м. – Старадарож. (ЖНС), *абóлтус* м. – Мсцісл. (Мат. апыт.), *бабáк* м. – Дзярж. (НС), *беспаня́тлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *бязглýзды* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *гламавáты* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *глумáк* м., *глумáчка* ж. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *глýпаснік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *даматýра* м. і ж. – Валож. (СЦБ), *дудá* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *дуплявáты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *несамавíты* прым. – Лоеў. (Янкова), *прастакавáты* прым. – мясц. (Насовіч), *разявáты* прым. – Лоеў., Браг. (Янкова. Мат. Гом.), *тамавáты* прым. 'не здольны думаць' – Жытк. (ТС), *тумáк* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *чалдóн* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *шамачóк* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шамкавáты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *шупля́к* м. – Жытк. (ТС); **някемлівы:** *аплавýх* м., *аплэ́вух* м. – паўн.-зах. з., Пух. (СПЗБ, СЦБ), *бóўдзіла* м. і ж. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *лэ́пух* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *непрапёка* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *чамáра* м. і ж. – Жытк. (ТС); **задураны:** *апýчаны* прым. – Жытк. (ТС), *закашалёны* прым. – Пол. (НЛ); **просты, неразвіты:** *зэ́лік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гракавáты* прым. – Кір. (НС), *махлáк* м., *махля́к* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *нéсмысел* м., *нéсмысель* м. – Мсцісл., Смален. р.

(Дабравольскі, Юрчанка), *нязна́йка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *праста́к* м. – Лаг., Гл., Лоеў. (Варлыга, Янкоўскі, Янкова), *прасця́к* м., *прасце́нь* м., *прасце́ня* м. і ж., *прасцячка* ж. – усх.-маг. р. (Насовіч), *сало́ха* ж. – мясц. (Насовіч), *халаме́йка* ж. – мясц. (Насовіч), *цёпа* м. і ж., *цяўпе́нь* м., *цяўпе́шка* м. і ж., *цяўпе́ша* м. і ж., *пацяўпе́нь* м., *пацяўпе́шка* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *цю́пка* м. і ж. – Верхнядзв. (Шаталава).

Недаразвіты

Недастаткова развіты, абмежаваны ў здольнасцях разумець, вызначацца ў паводзінах.

абалдэ́й м., *абалду́й* м. – Зах.-бран. р., Мсцісл. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *аблаву́хі* прым. – Карэл. (З нар. сл.), *або́лдус* м. – Карэл. (З нар. сл.), *або́лтус* м. – Мсцісл. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *або́ўдзіла* м. і ж. – Гом. р. (НЛГ), *абу́х* м. – Сен. (НЛ), *аглама́здак* м. – Лаг. (СЦБ), *аплэвух* м., *аблэ́вух* м. ’не надта разумны’ – Сен. (ЛГ), *артамо́н* м., *артамо́нка* м., *артамо́ня* м. – Чэрв., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *астало́п* м. – Ашм., Мсцісл. (Сл. Гродз., Мат. апыт.), *астало́піна* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *байда́* ж. – Жытк. (ТС), *бамбула́* м. і ж. – Стол. (ТС), *балве́шка* м. і ж. – Стол. (ТС), *балдэ́с* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Мат. апыт.), *балдэ́шка* м. і ж. – Жытк. (ТС), *бало́бан* м. – Стол. (ТС), *бінда́с* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *безгало́віца* ж. – мясц. (Станкевіч), *бла́зень* м. ’хто дрэнна разумее’ – Гл. (Янкоўскі), *бо́ўдзіла* м. і ж. ’недарэка, адсталы, недаразвіты’ – Чаш., Пух., Стаўб., паўн.-зах. з. (З нар. сл., СПЗБ, СЦБ, Станкевіч), *бо́ўдыр* м. – Стол. (ТС), *бо́ўтка* м. і ж. – Пол. (З нар. сл.), *баўтру́к* м. ’недалёкі чалавек, які ні ў чым не разбіраецца’ – Мёр. (З нар. сл.), *баўдзе́нь* м., *баўдзёла* м. і ж., *баўце́ль* м., *баўціла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *бу́кса* ж. – Жытк. (ТС), *бэ́йбас* м. – Пін. (НЛ), *варапа́й* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *вігля* ж. – Стол. (ТС), *ву́хла* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *гама́н* м. ’бесталковы’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *галу́за* м. і ж. – Лаг., Слон., паўн.-зах. з., усх.-маг. г., Гом. р. (СПЗБ, СЦБ, НЛ, Мат. Гом., Насовіч, Стан-

кевіч), *глабузда́* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *глуздзе́нь* м. – усх.-маг. г. (Насовіч, Станкевіч), *грамазда́* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *дзёўбала* м., *дзяўбіла* м. – Бял. (Яўсееў), *дручы́ня* м. і ж. 'упарты недарэка' – Мсцісл. (Юрчанка), *до́ўбіла* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *до́ўбня* ж. 'балдаваты' – Пол., Лаг. (НЛ, Варлыга), *дуплява́цень* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ду́рык* м. 'прастак, дурачок' – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *ёлуп* м. – Чэрв., Віц. р., усх.-маг. г. (Каспяровіч, Шатэрнік, Бялькевіч, Насовіч), *о́луп* м. – Стол., Жытк. (ТС), *ёлупень* (*о́лупень*) м. – Стол. (ТС), *забайдэ́шка* ж., *загламя́зданка* ж. – Стол. (ТС), *зні́бада* м. і ж. 'несамавіты' – Бял. (Яўсееў), *калапэ́ца* м. і ж. 'няўдаліца' – Мсцісл. (Юрчанка), *ку́шла* м. і ж. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *лабіду́да* м. і ж. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *лапу́та* м. і ж. 'няўклюда' – Жытк. (ТС), *лунь* м., *луні́шча* м. і ж. – 'псіхічна бескантрольны' – Брасл., Глыб., Паст. (ЛАБНГ), *лямя́к* м. – Стол. (ТС), *маждже́р* м. – Уздз. (СЦБ), *мацёха* м. і ж., *мацю́ха* м. і ж., *цёха* м. і ж., *цю́ха* м. і ж. 'недалёкі чалавек, які ні ў чым не разбіраецца' – Мёр. (З нар. сл.), *на́даўб* м., *на́даўба* м. і ж., *нада́ўбень* м. – Жытк., Лаг. (ТС, Варлыга), *нявы́валака* м. і ж. 'не надта кемлівы' – Пол. (НС), *нягёглік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *недаву́мак* м., *недаву́мка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *недалу́га* м. і ж. – Мсцісл., Гродз. р. (Мат. Гродз., Мат. апыт.), *недалэ́нга* м. і ж. – Лід., Слон., Стаўбц., Беластоц. р. (ЖС, ЖНшС, Мат. Гродз.), *недалэ́нжны* прым. – Свісл. (Шаталава), *недапёка* (*недапе́ка*) м. і ж. – Пол., Бягом., Мсцісл., паўн.-зах. з. (СПЗБ, НЛ, Яўсееў, Янкоўскі, Юрчанка, Насовіч, Станкевіч), *недапе́клы* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *недапе́чаны* прым. – Пол., усх.-маг. р. (НЛ, Насовіч), *недапе́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *недаро́б* м. – Жытк. (ТС), *недаро́бак* м. – Пол. (НЛ), *недарэ́дак* м. – Стол. (ТС), *недарэйша* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *недарэ́ка* м. і ж. – Лаг., Гом. р. (НЛГ, Варлыга), *недарэ́кі* прым. – Лоеў. (Янкова), *недацёпа* м. і ж. – Мёр., Мсцісл., Жытк. (ТС, З нар. сл., Юрчанка), *недацяпа* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *недачупа́ля* (*недачупа́льня*) м. і ж. – Пух. (ЖС), *няду́жнік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *нязда́ра* м. і ж. – Карэл. (Мат. Гродз.), *няўклюда́* м. і ж., *не́ўклюдзь* ж.,

няўклюддзé ж. ’недарэка’ – Слаўг. (Н. сл-сць), *нéўдаль* м. і ж., *няўдáліца* м. і ж., *няўдáлле* н. – Слаўг., Лоеў. (Н. сл-сць), *пацяўпéшка* м. і ж. – Пол. (НЛ), *прытыíрак* м. – Бых., Шчуч. (ЖНС, З нар. сл.), *рагавéшка* ж. – Кір. (НС), *разыдá* ж. ’няўмелы, бесталковы’ – Шчуч. (З нар. сл.), *раскéпа* м. і ж. – Слон. (ЖС), *рататýй* м. ’някемлівы’ – Мсцісл. (Юрчанка), *салапáйла* м. і ж., *салапáйка, салапáй* м., *салапáлка, салапэ́й* м. і ж. – Пін. (НЛ, Янкоўскі), *салапóн* м. – Лаг. (Варлыга), *стáтуй* м. – Мёр., Віц. р. (З нар. сл., Каспяровіч), *стаўбéнь* м. – Бял. (Яўсееў), *стаўдýр* м. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *стуібéнь* м. – Пол. (НЛ), *талапéнь* м. – Смарг. (Сл. Гродз.), *таўбýн* м. ’недалёкі, дурнаваты’ – Мсцісл. (Юрчанка), *туравéй* м., *таравéйка* ж. ’неразвіты чалавек’ – Мсцісл. (Юрчанка), *тýрак* м. – Жытк. (ТС), *удóд* м. ’дурань’ – Зэльв., Навагр. (Сцяцко, Сл. Гродз.), *халдэ́й* м., *халдóся* м. і ж., *халдэ́ся* м. і ж., *халдэ́я* м. і ж. – Мёр., Мсцісл. (З нар. сл., Мат. апыт.), *цю́па* м. і ж., *цюўпня́* м. і ж., *цюпня́* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *цю́пка* м. і ж. – Пол. (НЛ), *чулавéй* м., *чулавéйка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *чýчайла* н. ’недарэчны’ – Жытк. (ТС), *шалдý-балдý* (*шалдыí-балдыí*) – Карэл., Мсцісл., Стол. (ЖС, ТС), *шýльма* м. – Стол. (ТС).

Памятлівы

Здольны запамінаць, трымаць у памяці.

запамінáльны прым. – Браг. (Мат. Гом.), *незабыíўны* прым. – Іван., Маз. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *незабывáла* н. – Гродз. (Сл. Гродз.), *памяткí* прым. – Зэльв., Мсцісл., Клім., Капыл., Лельч., Жытк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖС, Юрчанка), *пáмяткі* прым. – Кліч., Клім., Хоц., Мсцісл., Зэльв., Стол., Малар. (ЛАБНГ, ТС, ЖС, Юрчанка), *памéнткі* прым. – Навагр. (ЛАБНГ), *памéткі* прым. – Жытк. (ТС), *пáмятлівы* прым. – усх. з., спарадычна паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *памятлівы* прым. – Жытк., Мін., Слуц., Асіп. (ЛАБНГ, ТС), *памітлівы* прым. – Брэсц. (ЛАБНГ), *памéнтлівы* прым. – Малар. (ЛАБНГ), *памнéтлівы* прым. – Малар. (ЛАБНГ), *памяткí* прым. – Мсцісл., Капыл., Лельч., Жытк. (СПЗБ, ЛАБНГ,

ТС), *паме́ткі* прым. – Капат. (ЛАБНГ), *па́мятны* прым. – паўн.-зах. з., Лоеў., Чач., Клім., Маз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Янкова, Мат. апыт.), *памяту́шчы* прым. – зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС), *памяту́шлівы* – Бяроз., Светлагор. (ЛАБНГ), *па́мятушчы* прым. – зах. з., Чэрв., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ЖС, ЖНС, Сл. Гродз.), *запа́мянлівы* прым. – Барыс. (ЛАБНГ).

Пусты

Неглыбокі па разважаннях, легкадумны, павярхоўны, беззмястоўны, малазначны, бесталковы.

аблахаза́р м. – Гродз. р. (СРЛГ), *аскалёпак* м. – Круп. (ЖС), *балагэ́йла* м. і ж. – Гродз. (Цыхун), *балма́шнік* м. 'пусты і ветраны' – мясц. (Насовіч), *бра́йна* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *верхала́з* м. – Маладз. (СЦБ), *вертахля́* ж. 'неўраўнаважаная і легкадумная' – Дзярж. (НС), *вярцёлка* (*вярце́лка*) ж. 'непастаянная ў думках' – Мсцісл. (Юрчанка), *галгая́нка* ж. – Удз. (Мат. мін.-мал.), *гламазда́* м. і ж. 'бесталковы' – Чэрв. (Шатэрнік), *гу́на* м. і ж. 'пустаслоў' – Зэльв. (Сцяцко), *кругцёлка* ж. 'непастаянная ў думках' – Мсцісл. (Юрчанка), *нішчэ́та* ж. 'пусты, бесталковы' – Стол. (ТС), *пустабе́ка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *пустадо́м* м. 'пусты, бязглузды' – усх.-маг. г., Віц. р. (Бялькевіч, Каспяровіч), *пустадо́мак* м., *пустадо́мка* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *пустальга́* м. і ж. – паўн.-зах. з., Лаг., усх.-маг. г., Клецк., Лоеў., Смален. р. (СПЗБ, НЛ, НСЛ, Янкова, Каспяровіч, Насовіч, Дабравольскі), *пустата́* (*пусто́та*) ж. 'пусты, легкадумны' – Мсцісл., Стол. (ТС, Юрчанка), *пусты́ня* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *пусты́шка* ж. 'пусты, нікчэмны, бязглузды' – Чач. (Мат. апыт.), *свірысце́ль* м. і ж., *свірысцёлка* ж. 'легкадумная, балбатлівая асоба' – Мсцісл. (Юрчанка), *свісту́ха* ж. 'лёгкадумная і свавольная' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *свісту́шка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *талалу́й* м. 'дурнаваты балбатун' – Верхнядзв. (Шаталава), *тара́йда* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *турлы́чык* м., *турлы́чка* ж. 'разумова абмежаваны балбатун' – Мсцісл. (Юрчанка), *халайстра́* м. і ж. – Слуц. (Станкевіч), *халаве́й* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *чаўпе́шка* ж. 'пусты, някемлівы' – Бых., Капыл. (ЖС,

ЖНС), *чухмéльнік* м. ’пустазвон’ – Мсцісл. (Юрчанка), *шалабóўка* ж. ’бесталковы’ – Ушач. (НЛ), *шалагóйда* м. і ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *шалаплýт* м., *шалапýт* м. ’легкадумны, пусты’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шалдабáн* м. ’неразумны, пусты, ганарлівец’ – Мсцісл. (Юрчанка), *шарабáн* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *шаяц* м. – Кругл. (ЖНС), *шóя* м. і ж. ’бязглузды’ – Мсцісл. (З нар. сл.), *шугавáты* прым. ’дурнаваты, непастаянны’ – Лоеў. (Янкова), *шугавéй* м. – Мсцісл., Чач., Лоеў., Зах.-бран. р. (Янкова, Растаргуеў, Мат. апыт.), *шугáйла* м. і ж. – Лоеў. (Янкова).

Разважлівы

Удумлівы, памяркоўны, асцярожны.

вýмственны прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *вýшлы* прым. ’разважлівы, дасціпны’ – Мсцісл. (Юрчанка), *гутлівы* прым. ’удумлівы’, клапатлівы’ – Гродз. р. (Федароўскі), *дабравіты* прым. ’памяркоўны, чулы’ – Маладз. (СЦБ), *далáдны* прым. ’талковы, разважны’ – Жытк. (ТС), *разбітны* прым. ’з разважлівай спакойнай натурай’ – Лаг. (Варлыга), *разбóрны* прым. ’які імкнецца разабрацца, зразумець’ – Мсцісл. (Юрчанка), *разбóрчысты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *развáжаны* прым. – Лід. (Мат. Гродз.), *развяжáцельны* прым. – Гом. р. (Мат. Гом.), *развацкі* прым. ’разважлівы’ – Гом. р. (Мат. Гом.), *развáжлівы* прым. ’здольны да роздуму і разумных высноў’ – Лаг. (Варлыга, Насовіч), *раздýмны* прым. – Стол. (ТС), *размыслóвы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *рассýдны* прым. – мясц. (Насовіч), *рассýдлівы* прым., *рассýдзісты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *самастаяцельны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *смы́сленнік* м., *смы́сленніца* ж. ’разважлівы і ўдумлівы’ – Мсцісл. (Юрчанка), *талкóвы* прым. – Мсцісл., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.).

Разумны

Надзелены розумам, кемлівы, здольны правільна і паспяхова рашаць.

башкавіты прым. 'вельмі кемлівы' – Стол., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *ву́мны* (*гу́мны*) прым. – Бярэз., Астр., Чэрв., Зах.-бран. р. (СЦБ, Мат. Гродз., Шатэрнік, Растаргуеў), *галава́* ж. 'вельмі разумны' – Мёр. (З нар. сл.), *галаве́нь* м. – Мёр. (З нар. сл.), *разбітны* прым. – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *дамо́згль* – Ваўк. (Сл. Гродз.), *змы́слы* прым. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *мазгавы́* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *мацыя́* м. і ж. – Драг. (ДСБ), *мондры* прым. 'разумны, мудрагелісты, хітры' – Зэльв., Гродз., Драг. (Сцяцко, Цыхун, ДСБ, Мат. апыт.), *му́дры* прым. – Жытк., Гл., Гродз. (ТС, Янкоўскі, Цыхун), *мудраге́лісты* прым. 'мудры і дзікаваты' – Лаг. (Варлыга), *мудрэ́ц* м. 'кемлівы, вынаходлівы штукар' – Жытк. (ТС), *мудрэ́цкі* прым. 'мудрагелісты' – Жытк. (ТС), *празары́сты* прым. 'вельмі разумны і прадбачлівы' – Лоеў. (Янкова), *прамудзёр* м. 'выдумлянік, штукар, хітрун' – Лаг. (Варлыга), *праразу́мны* прым. 'вельмі разумны' – Лоеў., Чач. (Янкова. Мат. апыт.), *развітны́* прым. 'разумны і дасведчаны' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *разуме́ц* м. 'разважлівы разумнік' – Жытк., Шчуч., Гом. р. (ТС, Мат. Гродз., Мат. Гом.), *разу́мнік* м., *разу́мніца* ж., *разумя́ка* м. і ж. – Віц. р., Мёр. (З нар. сл., Каспяровіч), *разуміна́* ж. – Стол. (ТС), *разу́мны* прым. – агульн. (СПЗБ, ТС, НЛГ, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Бялькевіч), *разумо́к* м. 'разумнік, мудрэц' – Маладз., Мсцісл., Чач. (Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Юрчанка), *самавіты* прым. – Жытк. (ТС), *слу́шны* прым. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *смыслёвы* прым. – мясц. (Насовіч), *тала́н* м. 'разумнік, шчасліўчык' – Бял. (Яўсееў), *укле́пісты* прым. 'разумны, удумлівы' – Мсцісл. (Юрчанка), *хітры* прым. 'разумны і кемлівы' – Стол., Жытк. (ТС), *цва́ны* прым. – Бяроз. (Шаталава).

Разяваты

Рассеяны, няўважлівы.

безува́жны прым. – Віц. р., Маг. р. (Каспяровіч, Насовіч), *верхало́п* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *вя́пла* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *вэ́пла* м. і ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *гавэ́ла*

(*гавяла*) м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *гапа* м. і ж. – Гродз. р., паўн.-зах. з. (СПЗБ, Сл. Гродз., Цыхун), *зявак* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *лэмза* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *рагеза* м. і ж. 'рассеяны, дурнаваты' – Мір. (З нар. сл.), *разгірэня* м. і ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *разявеня* м. і ж. – Шчуч., Сл., Гл. (Янкоўскі, ЖНшС, Сл. Гродз.), *раззява* (*разява*) м. і ж. – Драг. (ЛАБНГ), *разявака* м. і ж. – паўн.-зах. з., Чэрв. (СПЗБ, Шатэрнік, Насовіч), *разівон* м., *разівоня* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *разяпа* м. і ж. – Касц., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *разева* м. і ж. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *разёпа* м. і ж. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *разіня* м. і ж., *разінька* м. і ж., *разява* м. і ж., *разявака* м. і ж. 'рассеяны, някемлівы' – Мёр., Докш., Лаг. (З нар. сл., Мат. мін.-мал., Варлыга), *разяўрот* м. – Лід. (Сл. Гродз.), *раскепа* м. і ж. 'някемлівы, няўважлівы' – Гродз. р., Дзярж., Стол. (НС, ТС, Сл. Гродз.), *расцяпка* ж. 'някемлівая, няўважлівая жанчына' – Мсцісл. (Юрчанка), *ратазей* м. – паўн.-зах. з. (СПЗБ, З нар. сл.), *ратазеец* м., *ратазейнік* м., *ратазеяннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *роцька* м. і ж. 'дурань' – Мёр. (З нар. сл.), *салапенда* (*салапэнда*) м. і ж. – Пух. (ЖС), *салапяка* м. і ж. 'ратазей з дурнаватым выглядам' – Чэрв. (Шатэрнік), *хлуя* ж. 'дурань, разявака' – мясц. (Насовіч), *цяцера* м. і ж., *цецярлюк* м. 'някемлівы, дурны, ратазей' – Мсцісл. (Юрчанка, Мат. апыт.), *цяпуха* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *шалепаўка* ж. 'расцяпа' – Бяроз. (Шаталава), *шывэра* м. і ж. – Драг. (НЛ).

Тупы

Разумова абмежаваны, няздольны, някемлівы.

абалда ж. 'ёлупень і балда' – Стол. (ТС), *аблудны* прым., *блудлівы* прым. – Жытк. (ТС), *аболтус* м. 'тупіца і лодар' – Навагр. (ЖС), *абух* м. 'беспамятлівы, няздольны' – Лаг., Круп. (Мат. мін.-мал., Варлыга), *абухаваты* прым. 'тупы, нездагадлівы' – Лаг. (Варлыга), *аглабіна* м. і ж. – Гом. р. (НЛГ), *агламоза* прым. – Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *астакал* м. (*астэкал*) 'зусім някемлівы' – Гор. (Мат. Маг.), *асталоп* м. 'тупы дурыла, няспрытны' – Мёр., Лаг., усх.-маг. г.

(З нар. сл., Бялькевіч, Варлыга), *балбе́шка* ж. 'дурны і тупы' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *балва́н* м. 'тупы і дурны' – Віц. р., паўн.-зах. з. (СПЗБ, З нар. сл., Каспяровіч, Шатэрнік), *балваню́га* м. і ж. – Віц. (Каспяровіч, Насовіч), *балванэ́ска* н. – Драг. (НС), *балве́шка* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *балдаве́шка* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *балдэ́с* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *баўку́н* м. 'балван, недарэка' – Жытк. (ТС), *баўтру́к* м. 'тупы, някемлівы' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *безгало́ўны* прым. 'не здатны да разумення' – Маз. (ГЧ), *бе́здар* м. 'няздольны ні на што' – Гом. р. (НЛГ), *беспаня́тлівы* прым. 'някемлівы, тупы' – Жытк. (ТС), *беспрыця́мны* прым. 'які не разумее, не keміць – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *бо́ўдзіла* н. 'тупы, неразумны, балда' – Смарг., Чэрв. (Шатэрнік, Станкевіч), *бо́ўдур* м. 'дурань, тупіца' – Слон. (ЖНС), *булаве́шка* ж. – Ваўк. (Мат. Гродз.), *бу́йда* м. і ж. – Стол. (ТС), *бу́йла* м. і ж. 'дурань, да крайнасці тупы' – Мёр. (З нар. сл.), *бутры́ла* м. і ж. 'няцямкі, тупы' – Лаг. (Варлыга), *бязмо́зкаваты* прым. 'тупы і дурны' – Мсцісл. (Юрчанка), *вы́лупень* м., *вылупля* м. і ж. 'з тупым паглядам' – Мсцісл. (Юрчанка), *глума́* м. і ж., *глума́к* м., *глума́чка* ж. 'абмежаваны і тупы' – Смарг. (Станкевіч), *гамылкава́ты* прым. 'няспрытны, тупы, някемлівы' – Кам. (ЖНС), *даўба́ла* м. і ж. 'тупы, някемлівы' – Гродз. (Цыхун), *даўбало́б* м. 'дурнаваты, але ўпарты' – Мсцісл. (Юрчанка), *даўбало́бы* прым. 'тупы і упарты, дурань' – Мсцісл. (Юрчанка), *даўбе́ль* м. 'тупы, няздатны' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *даўбе́нь* м. – Мсцісл., Жытк. (ТС, Юрчанка, Насовіч), *даўбе́шка* ж. 'тупы, няздатны' – Пух., Мсцісл., Лоеў., Жытк., Зах.-бран. р. (СЦБ, ТС, Юрчанка, Янкова, Растаргуеў, Насовіч), *даўбня́* ж. – Чэрв., Слаўг., Мсцісл., Чач. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Насовіч, Мат. апыт.), *даўбяла́* м. і ж. 'дурнаваты і тупы' – Чэрв., (Шатэрнік), *до́ўбяла* м. і ж. 'абмежаваны, тупы' – Гродз. р., Драг. (НЛ, СРЛГ), *дзёўбала* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзяўба́чына* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзяўбаваты* прым. 'незнаходлівы' – Ашм. (Сл. Гродз.), *до́ўбня* ж. 'тупіца' – Чэрв., (Шатэрнік), *дуба́с* м. – Навагр. (НС), *дубі́на* м. і ж. 'непаваротлівы, някемлівы, няздатны' – Гл. (Янкоўскі), *дурдо́ла* м. і ж. 'дуры-

ла, балван' – мясц. (Насовіч), *ёлуп* м., *ёлупень* м. 'тупы разявака' – Лаг. (Варлыга), *лапы́ра* м. і ж. 'някемлівы' – Лаг. (Варлыга), *латату́й* м. 'дурань, тупіца' – Мсцісл. (Юрчанка), *на́даўбень* м. – Пін. (НЛ), *надурэ́й* м. – Драг. (НЛ), *негінта* м. і ж. 'няздольны' – Стол. (ТС), *незгамэ́зны* прым. 'нягдольны' – Бераст. (Сл. Гродз.), *не́павадзь* м. і ж. 'някемлівы, нясмелы' – Лаг. (Варлыга), *непанёмісты* прым. 'не разумее' – Віц. р. (Каспяровіч), *непаня́тлівы* прым. 'не здольны зразумець' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *няздатны* прым. 'нядольны' – Віц. р. (Каспяровіч), *нязд́ольны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *неразуме́ка* прым. 'тупы і някемлівы' – Гом. р. (НЛГ), *не́смысель* м. 'неразважлівы, тупы' – мясц. (Насовіч), *някемкі* прым. 'незнаходлівы' – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *но́лік* м. 'някемлівы' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *няро́здаўбень* м. 'нядольны думаць' – Лоеў. (Янкова), *няро́знак* м. 'няздатны' – Драг. (ДСБ), *няця́мкі* прым. 'някемлівы, не ўсведамляльны' – Віц. р., Маг. р. (Каспяровіч, Насовіч), *няця́млівы* прым. 'не здольны хутка ўсвядоміць' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *нецяму́шчы* прым. 'някемлівы, нездагадлівы' – Стол. (ТС), *пантухлёўка* ж. 'бяздумная, непаважная' – Мсцісл. (Юрчанка), *пацяўпе́шка* м. і ж. 'тугадумны, някемлівы' – Дзятл. (Сл. Гродз.), *пуц* м. 'тугадум' – Клецк. (НЛ), *спу́сцік* м. 'някемлівы' – Лоеў. (Янкова), *стаўба́н* м. 'балван, тупіца' – мясц. (Насовіч), *стату́й* м. – Мсцісл. (Юрчанка, Насовіч), *стаўбе́нь* м., *стаўбе́ня* м. – мясц. (Насовіч), *стаўды́р* м. 'упарты, тупы' – Гродз. р. (СРЛГ), *ту́ебень* м. 'дурань, тупіца' – Чач. (Мат. апыт.), *тума́к* м. 'абмежаваны па развалівасці' – Бял. (Яўсееў), *тупа́к* м. 'няздатны да навучання' – Гродз. р. (СРЛГ), *тупе́нь* м. 'тупіца' – мясц. (Насовіч), *тупіла* м. і ж. 'тупы, няздатны' – Мсцісл. (Юрчанка), *тупіца* м. і ж. – мясц. (Мат. апыт.), *тупы́* прым. – мясц. (Мат. апыт.), *турма́н* м. 'неразвіты, нядольны' – Мсцісл. (Юрчанка), *упо́рыня* м. і ж. 'тупы, упарты' – Мсцісл. (Юрчанка), *халда́* ж., *халдзей* м. 'тупаваты, някемлівы' – Мсцісл., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *цярэ́па* м. і ж. 'някемлівы' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *шалапа́ты* прым. 'някемлівы' – Гродз. р. (Сл. Гродз.).

Уважлівы

Пільны да ўсяго.

зырклівы прым. ’уважлівы і наглядальны’ – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *паслуха́чы* прым. ’уважлівы да зваротаў’ – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пільны* прым. ’уважлівы, старанны’ – Гродз. р. (Мат. дыял. сл.), *ува́жлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *унікливы* прым. ’уважлівы, зацікаўлены’ – Лаг. (Варлыга), *ціка́вы* прым. ’уважлівы, цікаўны і незвычайны’ – мясц. (Насовіч), *чу́йны* прым. ’уважлівы, успрымальны хутка’ – мясц. (Насовіч).

Утрапёны

Нястрымны ў пачуццях.

утрапёны прым. – Лаг., Віц. р. (Каспяровіч, Варлыга), *апанта́ны* прым. ’здурнелы ад утрапёнасці’ – мясц. (Насовіч).

Хітры

Вынаходлівы, умелы, дасціпны, лоўкі.

банкру́цель м., *банкру́целька* ж. ’лаўкач, лаўкачка’ – мясц. (Насовіч), *башкавіты* прым. ’лоўкі і кемлівы’ – Гом. р. (Мат. Гом.), *віж* м. ’скрытны хітрэц’ – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *віжава́ты* прым. ’хітры, скрытны’ – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *віжал* м. ’скрытны хітрун’ – Бяроз. (ДСБ), *во́стры* прым. ’хітры, пранырлівы’ – Чэрв. (Шатэрнік), *вужо́віна* ж. ’хітрая праныра’ – Івац. (ДСБ), *вы́жла* м. і ж. ’хітры і пранырлівы’ – Карэл., Івац. (Сл. Гродз., ДСБ), *дага́длівы* прым. ’кемлівы, здагадлівы, разліковы’– Гродз. р. (Мат. Гродз.), *дага́дчывы* прым. – Мсціcл. (Юрчанка), *даму́слівы* прым. ’здагадлівы, разліковы’ – мясц. (Насовіч), *дасці́пны* прым. ’вынаходлівы’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *дацю́клы* прым. ’дасціпны, цікаўны’ – Кобр. (ЖНшС), *дацо́клы* прым. ’хітры, дошлы’ – Смален. р. (Дабравольскі), *ду́ка* м. і ж. ’разумнік, хітруга’ – Мсціcл. (З нар. сл.), *здага́длівы* прым. ’спрытны,

праніклівы' – Лаг., Светалгор. (Мат. дыял. сл.), *змыслы* прым. 'кемлівы, разважлівы' – Дзярж., Слон. (НЛ, Н. сл-сць), *зраклівы* прым. 'прадбачлівы' – Бял. (Яўсееў), *зуй* м. 'хітрун' – Віц. р. (Каспяровіч), *журма́н* м. 'хітрун' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *лука́вец* м. 'скрытны хітрун' – Жытк. (ТС), *лука́вы* прым. 'хітры і няшчыры' – Жытк. (ТС), *лахаму́дры* прым 'разумны, хітры' – Мсцісл. (Юрчанка), *мудраге́ль* м. 'выдумлянік і хітрун' – мясц. (Насовіч), *му́дры* м. 'хітры, мудрагелісты' – Віц. р. (Каспяровіч), *нахо́дчывы* прым. 'вынаходлівы' – Мсцісл. (Юрчанка), *падзяме́льнік* м. 'хітры, скрытны вырванец' – Лаг. (Варлыга), *намы́сны* прым. 'кемлівы, вынаходлівы' – Стаўбц. (Мат. мін.-мал.), *прайдо́ха* м. і ж. 'хітры, вушлы' – Гродз. р. (СРЛГ), *пракура́т* м. 'хітрун, праныра' – мясц. (Насовіч), *праму́дры* прым. 'вельмі хітры' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *праніклівы* прым. 'глыбокі і ўважлівы' – мясц. (Станкевіч), *прыця́млівы* прым. 'прыкмячальны' – мясц. (Насовіч), *разуме́ц* м. 'хітрун, разумнік' – Гл., Шкл., Мсцісл. (Мат. маг., Янкоўскі, Юрчанка), *разу́мнік* м. 'мудрагелісты хітрун' – Гродз. р., усх.-маг. г. (Мат. Гродз., Бялькевіч), *разумо́к* 'мудрагелісты' – Мсцісл. (Юрчанка), *распраку́дзісты* прым., *распраку́длівы* прым. 'вельмі хітры і пранырлівы' – Мсцісл. (Юрчанка), *саракаву́мец* м. 'вельмі хітры' – Смален. р. (Дабравольскі), *увёрткі* прым. 'кемлівы і хітры' – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *філю́т* м. 'хітрун', *філю́тка* ж., *філютэрка* 'хітрая, падманлівая асоба' – мясц. (Насовіч), *хітрава́нец* м. – Быx. (Мат. Маг.), *хітрава́ннік* м., *хітрава́нніца* ж. 'той, хто хітруе' – Мсцісл. (Юрчанка), *хітраму́дры* прым. 'занадта хітры' – Мсцісл. (Юрчанка), *хітра́ч* м. 'хітрун' – Гом. р. (НЛГ), *хітро́к* м. – Жытк. (ТС), *хітру́га* м. і ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *хітру́ля* м. і ж. 'надта хітры' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *хітру́н* м., *хітру́ння* ж. – Гл., Мсцісл., Чач., Кобр. (ЖНшС, Янкоўскі, Юрчанка, Мат апыт.), *хітру́ня* ж. – Гом. р. (НЛГ), *хітру́сь* м. 'хітрун' – Зэльв., Гродз. р. (Н. сл-сць, СРЛГ), *хітру́ха* ж. 'хітрая жанчына' – Смарг., Чач. (Станкевіч, Мат. апыт.), *хі́тры* прым. – Гл., паўн.-зах. з., Стол., Смарг., Віц. р., Чэрв. (СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі, Станкевіч), *хітры́на* м. і ж. 'вялікі хіт-

рун' – Мсцісл. (Юрчанка), *хітрыца* ж. 'хітрая жанчына' – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *хітрэц* м., *хітру́н* м., *хітру́ха* ж., *хітру́га* м. і ж., *хітро́ня* м. і ж. 'хітры чалавек' – Мёр., Мсцісл., Гл. (Н. сл-сць, Янкоўскі, Юрчанка), *шчэ́бны* прым. 'хітры' – Гродз. р. (Сл. Гродз.).

Цікаўны

Схільны да ведаў, дасціпны, дапытлівы.

ву́шлы прым. 'дасціпны, разумны' – Гродз. р. (Сл. Гродз.), *дапы́тлівы* прым. – Чэрв., Мсцісл. (Шатэрнік, Юрчанка), *дасу́жы* прым. 'занадта цікаўны' – Мсцісл., Смален. р. (Мат. апыт., Дабравольскі), *дахадны́* прым. – Дзярж. (НС), *дасці́пны* прым. – Дзярж., Валож. (НС, Станкевіч), *заціка́ўлены* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *зна́йда* ж. 'цікаўная і хітрая жанчына' – Карэл. (Мат. дыял. сл.), *хітру́ння* ж. – Мсцісл., Чач., Кобр. (Юрчанка, ЖНшС, Мат. апыт.), *ціка́ўка* ж. – Лоеў. (Янкова), *ціка́ўлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *ціка́вы* прым. 'такі, што цікавіцца' – Віц. р., Чэрв., Бар., Лаг., Зах.-бран. р. (ДСБ, З нар. сл., Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга, Растаргуеў).

12. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА ПАВОДЗІНАХ

Абадранец

Той, хто ходзіць у абадраным, зношаным адзенні.

абадрáнец м. – Чач. (Мат. апыт.), *абдзірáнтус* м. – Гродз. р., Віл. (НС, СРЛГ), *абдзíркус* м. асудж. – Зэльв. (Сцяцко), *абшарпáнец* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *ажыгáнец* м. – Зэльв. (Сцяцко).

Абдзірала

Той (тая), хто вымагае непамерную цану, плату; хабарнік, махляр.

абдзірáла м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *абдзірáнтус* м. – Віл. (НС), *выцягáнец* м. – Гл., Рэц. (Янкоўскі), *глыбаéд* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *крук* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *драпéжнік* м. перан. – мясц. (Станкевіч), *тарбатрóс* м. – Лаг. (Варлыга), *грабéжнік* м. – Ашм. (СПЗБ), *грабíцель* м. – Пух. (СЦБ).

Абжорлівы

Той, хто любіць многа есці, прагны да яды.

абжóрлівы прым. – Гом. р., Вернядзв., Рас., Паст., Чашн., Навагр., Баран., Бых. (ЛАБНГ), *абжáрлівы* прым. – Воран. (ЛАБНГ), *абжóрысты* прым. – Ашм., Дзятл. (ЛАБНГ), *абжóрлівы* прым. – Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ), *абжы́рны* прым. – Лун. (Шаталава), *абжóра* м. і ж. – усх.-маг. р.,

Слон., Кобр., Добр., Мёр. (ЛАБНГ, З нар. сл., Каспяровіч), *во́бжыр* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ, ЖС), *жарлівы* прым. груб. – Ушацк. (ЛАБНГ, Станкевіч), *жэ́рлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *жарла́ты* прым. – Гродз. р. (Сцяшковіч), *жаравіты* прым., *жарло́чны* прым. – Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *жо́ркі* прым. – Паст. (ЛАБНГ), *жарло́* м. і ж. – Пол. (НС, Насовіч, Станкевіч), *жарлю́к* м. зневаж. – Пін. (ЛАБНГ), *жару́н* м. – Жытк. (ТС), *жрун* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *пражо́рлівы* прым., *пражэ́рлівы* прым. – усх. з., Іўеў., Стаўб., Івац., Драг. (ЛАБНГ), *пражы́рлівы* прым. – Клім., Старадарож. (ЛАБНГ), *пражо́рны* прым. – Рэч. (ЛАБНГ), *пражо́ра* м. і ж. – пераважна ўсх. з., цэнтр. з., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., З нар. сл., Бялькевіч, Сцяцко, Янкоўскі, Дабравольскі, Растаргуеў), *пражо́р* м. – Акц. (ЛАБНГ), *про́жыр* м. – Пух., Стол., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. мін.-мал., Растаргуеў), *пражы́рны* прым. – усх.-пал. р. (ЛАБНГ, ТС, Шаталава), *жыраўны́* прым. – Докш., Капыл., Лельч. (ЛАБНГ), *жы́рны* прым. – гродз.-бар. г., усх.-пал. р., Лаг., Круп., Бяроз., Кобр., Драг. (ЛАБНГ, ТС, Варлыга), *жы́ркі* прым. – спарадычна заходняя частка паўн.-зах з. (ЛАБНГ), *жо́ркі* прым. – Паст. (ЛАБНГ), *жыраўны́* прым. – Бял., Бых. (ЛАБНГ), *жыравіты* прым. – Івац. (ЛАБНГ), *жырлівы* прым. – Івац. (ЛАБНГ), *пражы́рны* прым. – Петр. (ЛАБНГ), *ажо́рны* прым. – Лун. (ЛАБНГ), *ненажэ́рны* прым. – Гом. р., усх.-маг. р. (Мат. Гом., Каспяровіч), *ненажо́ра* м. і ж. – Мін. р., Слон., Шчуч. (ЖНС, З нар. сл., Шатэрнік), *ненае́да* м. і ж. – Карм. (З нар. сл.), *няна́еда* м. і ж. – Жытк., Чач. (ТС, Мат. апыт.), *ненаяда* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ненае́дак* м. – Бял. (Яўсееў), *ненае́жа* м. і ж. асудж. – Шчуч. (З нар. сл.), *ненае́дніца* ж. – Гом., Гл., Мсцісл. (Мат. Гом., Юрчанка, Янкоўскі), *няна́едны* прым. – Бяроз., Стаўб., Чач. (ЛАБНГ, ЖНС, Мат. апыт.), *ненае́дны* прым. – Гл., Жытк., Стол. (ТС, Янкоўскі), *ненае́длівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ненае́сны* прым. – Чэрв. (СЦБ), *аб'е́жа* ж. – Жытк. (ТС), *аб'я́да* м. і ж. груб. – Навагр. (Сл. Гродз.), *аб'ядáла* м. і ж. абразл. – Брасл., Жытк. (СПЗБ, ТС), *аб'ядáйла* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *пераé-*

да ж. – Жытк. (ТС), *ненасытны* прым. – Асіп. (ЛАБНГ), *ненасыткі* прым. – Лоеў. (Янкова), *ненасыць* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *насыць* м. і ж. – усх.-маг. р., Чач. (Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *хаўчлівы* прым. – Пух., Слуц. (ЛАБНГ), *мярло* м. і ж., *мярліна* м. і ж. – усх.-маг. р. (Мат. Маг., Юрчанка), *цёрла* м. і ж. груб. перан. – Мёр. (З нар. сл.), *цёрліца* ж. перан. жарт. – Зэльв. (Сцяцко), *трубіла* м. і ж. – усх.-маг. р. (Насовіч, Юрчанка, Янкоўскі), *трубло* н. – Пол., Гродз. (НЛ, СРЛГ), *трубіч* м. – Лаг. (Варлыга), *топта* м. і ж. – Карэл. (ЖНС), *таптора* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гомала* м. і ж. – Бяроз. (ЖНС), *комкала* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл.), *рублей* м. экспр. – Жытк. (ТС), *покала* м. і ж., *апока* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *галадамер* м. – Лід, Слон., Смарг. (Сл. Гродз., ЖС), *прорва* м. і ж. – спарадычна ўсх. з., Смален. р., Зах.-бран. р. (ТС, З нар. сл., Каспяровіч, Растаргуеў, Дабравольскі, Мат. апыт.), *кішкун* м., *кішкар* м. непахв. – Зэльв. (ЖС), *прагны* прым. – Рас., Мёр., Астр., Гродз., Навагр., Стаўб., Слуц., Слаўг., Рэч. (ЛАБНГ), *прагавіты* прым. – Паст., Мядз., Віл., Валож. (ЛАБНГ), *прагавітны* прым. – Віл. (ЛАБНГ), *праглівы* прым. – Валож. (ЛАБНГ), *прагнёнец* м. – Гродз. (ЛАБНГ), *ненатольны* прым. – Маз. (ЛАБНГ), *процьменны* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *пропасны* прым. узмац. – Дзярж. (ЛАБНГ), *праяслівы* прым. – Лоеў. (Янкова), *хаўслівы* прым. – Асіп. (ЛАБНГ), *жлукта* м. і ж. – усх.-маг. р., Чэрв. (Мат. Маг., Насовіч, Станкевіч), *жлот* м. – Хоц. (Мат. Маг.), *круміла* н. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *нерапа* м. і ж. асудж. 'хто есць надта многа' – Гродз. р. (СРЛГ).

Адчайны

Смелы, адважны, рашучы, безразважны.

рызыкант м. – Жытк., Лаг., Смарг. (ТС, Варлыга, Станкевіч), *рызыковы* прым. – Лаг. (Варлыга), *рысковы* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *рыскоўны* прым. – мясц. (Насовіч), *рызыкоўны* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *адчаюга* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.).

Ашчадны

Якому ўласціва ашчадлівасць; эканомны.

ашча́дны прым. – Смарг. (Станкевіч), *ашчо́дны* прым. – Віл. (НЛ), *ашчэ́дны* прым. – Лаг. (Варлыга), *ашчэ́ндны* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *ашчэ́зны* прым. – Віц. р. (Станкевіч), *збо́рлівы* прым. – Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *збо́рны* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *сціскль*і прым. – Мядз. (Н. сл-сць), *сці́склівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *расчо́тны* прым. – Лоеў. (Янкова), *акано́мны* прым., *аканамі́сты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Насовіч), *акано́м* м., *акано́мка* ж., *акано́мнік* м., *акано́мніца* ж. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *ікано́мны* прым., *ікано́м* м. – мясц. (Насовіч), *запа́слівы* прым. – Чэрв. р., Чач. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *за́пны* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *сці́слы* прым. 'які жыве сціпла, ашчадна, з разлікам' – мясц. (Насовіч).

Балбатун

Той, хто занадта многа гаворыць, гаворыць не сціхаючы.

балбату́н м., *балбату́ха* ж. – віц.-маг. г., Стол., Жытк., Круп., Брасл., Мёр. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, З нар. сл., Каспяровіч, Насовіч), *балбату́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *балбату́шка* ж. – Віц. р. (Насовіч, Федароўскі), *бо́лбацень* м. зневаж. – Жытк., Гл., Уздз., Клецк., Слон. (ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., ЖС, НЛ, Насовіч, Станкевіч), *бо́лабацень* м. і ж. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *балбо́цька* м. і ж. – Петр., Жытк. (ТС, Мат. Гом.), *бо́лбут* м. – Жытк. (ТС), *балбо́т* м., *бо́лбат* м. – Клецк., Бар., Смарг., Слон., Іван. (Сл. Гродз., ЖС, НЛ, ЖНС, Насовіч, Станкевіч), *балабо́ст* м. – Дзярж. (НС), *балбатлівы* прым. – Жытк. (ТС), *балмату́н* м., *балмату́ха* ж.– усх.-маг. р., Буда-Каш. (Мат. Гом., Бялькевіч, Насовіч, Юрчанка), *балмату́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *бо́лмат* м. неадабр. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч, Юрчанка), *баламу́т* м., *баламу́та* ж. – Лун. (ЛАБНГ), *балмо́цька* м. і ж. – Мазыр. (Кучук), *балту́н* м. асудж., *балту́ха* ж.

асудж. – Гродз. р., Мёр., Кам., (ЛАБНГ, З нар. сл., Цыхун), *балтоха* ж. асудж., *балтухна* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *баўтун* м., *баўтуха* ж. – усх.-маг. р., Стол., Лун. (ЛАБНГ, ТС, Шаталава, Юрчанка), *баўтуння* ж. – мясц. (Насовіч), *боўтала* м. і ж. – усх.-маг. р., Капыл. (Н. сл-сць, Юрчанка), *баўтала* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *баўцюк* м. – Стол. (ТС), *баўтач* м., *баўтыш* м. – Іўеў. (СПЗБ), *боўт* м. – Гродз. р., Бар. (СПЗБ, Насовіч, Цыхун), *болт* м. – Бар. (СПЗБ), *бала-бол* м., *балаболка* ж. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Станкевіч, Мат. апыт.), *балабойка* ж. – Лоеў. (Янкова), *балабон* м. неадабр., *балабонка* ж. – усх.-маг. р., Стаўб., Уздз., Нясв., Чач., Смален. р. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Дабравольскі, Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *балабэнька* м. і ж. – Ганц. (НЛ), *лапатун* м. асудж., *лапатуха* ж. асудж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Мёр., Смарг., Гродз., Гл., Лоеў., Стол., Зах.-бран. р. (СПЗБ, ТС, Мат. мін.-мал., З нар. сл., Каспяровіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова, Янкоўскі), *лапа-таха* ж. – Лоеў. (Янкова), *лапатаннік* м., *лапатанніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *лапатуння* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *лапацень* м. і ж. перан. – Лаг., Віл. (СПЗБ, ЖС), *лопа-цень* м. – Лаг., Віл., Смарг., Жытк., Гом., Смален. р. (ТС, СПЗБ, Мат. мін.-мал., Н. сл-сць, Дабравольскі, Насовіч), *ла-пянда* ж. – Гродз. р. (Цыхун), *лапатлівы* прым. – Бар., Жлоб., Смален. р. (СПЗБ, Мат. Гом., Дабравольскі), *лепятун* м., *лепятуха* ж. – Брасл., Бар. (СПЗБ, ДСБ), *лепяцень* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *ляпета* м. і ж. груб. – Смарг. (Сл. Гродз.), *лепятлівы* прым. экспр. – Віл., Латгал. р. (СПЗБ), *ляплівы* прым. экспр. – Віл., Паст. (СПЗБ), *ласкатун* м., *ласкатуха* ж., *ласкатуння* ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *ласкатаннік* м., *ласкатанніца* ж., *ласкацень* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *лескатун* м. асудж., *лескатуха* ж. неадабр., *лескатуння* ж., *лескатаннік* м., *лес-катанніца* ж., *лескацень* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *ляскаўка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *траскун* м., *тра-скуха* ж. іран., *траскуння* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тра-скатун* м. іран., *траскатуха* ж., *траскатуння* ж. прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *траскацелка* м. і ж. – усх.-маг. р.

(Юрчанка), *трашчо́тка* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *трапу́н* м., *трапу́ха* ж., *трапу́ння* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *трапа́ч* м., *трапа́чка* ж. – усх.-маг. р., Чач., Мёр., Ушацк., Беластоц. р. (СПЗБ, З нар. сл., НС, Шаталава, Юрчанка, Мат. апыт.), *трапа́к* м. экспр. – Вілен. р. (СПЗБ), *трапа́шка* ж. – Жытк., Чач. (ТС, Мат. апыт.), *трапа́лка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *трапло́* м. і ж. – віц.-маг. г., Чач., Жытк., Кобр., Маладз., Зах.-бран. р. (ТС, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Растаргуеў, Мат. апыт.), *траплі́вы* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *трапату́н* м., *трапату́ння* ж., *трапату́ха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *трапясту́н* м., *трапясту́ха* ж., *трапяту́ха* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *тарахцёлка* ж. зневаж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *тарахце́лка* ж. перан. асудж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тарахце́ннік* м., *тарахце́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *малату́н* м. – Жытк. (ТС), *малаці́лка* ж. перан. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *малаці́льня* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мельня́* м. і ж. – Пін. (НЛ), *меляя́* м. і ж. – Гл., Слон. (ЖНшС, Янкоўскі), *абмо́л* м. зневаж. – Пух. (ЖС), *пустамо́л* м. – Стаўб. (НС), *пустаме́ля* м. – Жытк., Мёр. (ТС, З нар. сл.), *пустамало́т* м. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Карм., Гом., Лаг. (Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Варлыга, Шатэрнік, Юрчанка, Станкевіч), *пустамлі́н* м. – Слон. (ЖС), *пустамлён* м. – Ашм., Смарг. (Станкевіч), *пустазво́н* м. – мясц. (Станкевіч), *пустазво́нак* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *пустабя́ка* ж. – Лаг. (Варлыга), *бразкату́н* м., *бразкату́ння* ж., *бразкату́ха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бра́зканнік* м., *бра́зканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бра́зкаўка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *браско́тка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Яўсееў), *трындо́ля* м. і ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *патрандэ́ля* ж. – Пін. (ДСБ, НЛ), *трайла́* м. і ж. экспр., *трайло́* м. і ж. экспр., *трала́* м. і ж. экспр. – Воран., Гродз., Вілен. р. (СПЗБ), *трайлава́ты* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *пляту́н* м., *пляту́ха* ж., *пляту́ння* ж. – Капыл. (Н. сл-сць, Насовіч, Станкевіч), *пляцю́х* м. – Малар. (ДСБ, НЛ), *пле́нтух* м. – Слон. (ЖС), *пляйто́ш* м. – Пін. (ДСБ, НЛ), *плот* м. – Пін. (ДСБ, НЛ), *дзю́ндзя* м. і ж., *дзюндзю́ля* м. і ж., *дзюндзю́ра* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *жвя́ганнік* м., *жвя́-*

ганніца ж., *жвя́глівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *звяглівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *язглівы* прым. – Лоеў. (Янкова), *яглівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *вя́гала* м. і ж. асудж., *вягло́* н. – Мёр., Чач. (НС, Мат. апыт.), *вя́хала* м. і ж. асудж., *вя́хкала* м. і ж. асудж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тарабáйка* ж. – Чач., Лоеў., Хойн. (Шаталава, Янкова, Мат. апыт.), *тарабе́неннік* м., *тарабе́ненніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *растабáрнік* м., *растабáрніца* ж., *растабáрысты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тарабáн* м. іран. – Свісл. (Сл. Гродз.), *тарабáлка* ж. – Светлагор. (Мат. дыял. сл.), *тару́н* м., *тару́ха* ж. – мясц. (Насовіч), *таратáйка* ж. – Лоеў., Стол. (ТС, Янкова), *тартáйка* ж. – Жытк. (ЖНшС), *таро́ка* ж., *тарэ́ча* ж. – Іван., Бяроз. (ЖНС), *тарандо́ха* ж. – Драг. (НЛ), *туро́ра* ж. эмац. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тарадэ́й* м., *тарадэ́йка* ж. пагардл., *тарадэ́я* ж. – усх.-маг. р., Верхнядзв., Свісл.(З нар. сл., Шаталава, Юрчанка), *талалáй* ж., *талалá* ж., *талалáйка* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *тарарáй* м., *тарарáйка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бу́ркала* н., *бу́ркайла* н., *бы́ркала* н. – Стол. (ТС), *гавары́ла* м., *гавары́лка* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гавандзю́ра* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *гавандуу́льскі* прым. зневаж., *гавэнду́льскі* прым. зневаж. – Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ), *бай* м., *баю́н* м. – Драг. (ДСБ, Насовіч, Станкевіч), *баю́ра* ж. – Стол. (ТС), *ляпау́ка* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *лёпала* м., *лёпанка* м. – Клецк. (НЛ), *язы́чнік* м. асудж., *язы́чніца* ж. – Круп., Віл., Мядз., Кобр., Акц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *язы́шнік* м. неадабр. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *языкáты* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *языкáсты* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *языкавáты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *язы́шны* прым., *язы́шлівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *грыбазво́н* м. груб., *грыбазво́нка* ж. груб. – усх.-маг. р., Чач., Кругл. (ЖНС, Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *пустазво́н* м. – мясц. (Станкевіч), *мудазво́н* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *брахýн* м. асудж., *брахýха* ж. – Чэрв. р., Мёр. (З нар. сл., Шатэрнік, Станкевіч), *брахлівы* прым. – Паст., Смарг. (СПЗБ, Станкевіч), *прастабрэ́х* м. зневаж. – Жытк., Карм., Чач. (Мат. Гом., НЛГ, Станкевіч, Мат. апыт.), *брадýн* м. асудж., *брадýння* ж., *брадніцкі* м., *брадніцкая ж.* – мясц.

(Насовіч), *га́ўкала* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *галдзе́й* м., *галдзе́йка* ж. – Бял. (Яўсееў), *трылю́да* м. і ж., *трылю́дзіца* ж., *трылю́дзіна* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *лахна́* ж., *лаханда́* ж. асудж. – Гродз. р., Віл., Пол. (СЦБ, НЛ, Цыхун), *лахта́* ж. – Слон. (НЛ), *ла́хта* м. і ж. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *лэ́хта* ж. – Стаўб. (ЖС), *лахтлівы* прым. груб. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *лабайда́* ж. – Слон. (ЖНшС), *халтама́* м. і ж. – Пол. (НЛ), *халайдра́* м. і ж. іран. – усх.-маг. р., Ваўк. (Мат. Гродз., Юрчанка), *верзяя́* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вярзіла* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *гарлапа́н* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *мянта́шка* м. і ж. перан. зневаж. – усх.-маг. р., Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Юрчанка), *ламанта́* м. і ж. – Кобр. (НЛ), *мата́лашка* ж. – Лаг. (Варлыга), *пляска́ч* м. іран. – Карэл. (Сл. Гродз.), *плявýзгала* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *памяло́* м. і ж. перан. – Чач., Касц. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *чаўпяла́* ж. груб. – Смарг. (Сл. Гродз.), *брандо́ла* ж. экспр. зневаж. – Ваўк. (СПЗБ), *ветраго́н* м. перан. – Бял. (Яўсееў), *трэ́ля* м. і ж. неадабр. – Зэльв., Смарг. (Сл. Гродз., Сцяцко), *бразкатлівы* прым. – Стол. (ТС), *балагу́рны* прым. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *лазгатлівы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *лямзлівы* прым. – Лід. (Сл. Гродз.), *траплава́ты* прым. неадабр. – Воран. (Сл. Гродз.), *хлабаслівы* прым. зневаж. – Верхнядзв. (СПЗБ), *балэ́нда* м. і ж. – Лаг., Беластоц. р. (СЦБ, ЖНшС), *бала́мкала* н. – Жытк. (ТС), *балахва́* м. і ж. экспр. – Пух. (СПЗБ), *барузда́* м. і ж. – Раг. (Мат. Гом.), *бо́льба* м. і ж. – Драг. (ДСБ), *блёмала* м. і ж. – Бяроз. (ЖНС), *гайла́* м. і ж. зневаж. – Раг. (СПЗБ), *гала́йка* ж. – Жытк. (НС), *даладо́н* м. – Маладз. (СЦБ), *далдо́н* м. – Чач. (Мат. апыт), *ду́лапацень* м. – Стаўб. (ЖС), *жмы́нда* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *жмы́ндала* м. і ж. зневаж. – Кір. (НС), *лэ́мдар* м. – Віл. (Станкевіч), *лэ́нджа* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *лазгіто́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *латато́н* м. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *ло́таўка* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *ле́йда* м. і ж. жарт. – Зэльв. (Сцяцко), *лэ́ндала* н. – Свісл. (Сл. Гродз.), *рэ́йдала* н. асудж. – Шчуч. (НЛ), *райда́к* м. і ж. экспр. – Лід. (СПЗБ), *трамза́* ж. – Смарг. (СПЗБ), *траўша́* м. і ж. – Пін. (ЖС),

трылу́за м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *халабу́рца* м. – Стол. (ТС), *чачэ́ня* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *чмут* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *чму́та* м. і ж. – Кам. (ЖНшС), *шабалда́* м., *шавярда́* м. – Клецк. (НЛ), *шаварда́* ж. – Стол. (ТС), *шаке́йда* м. і ж. груб. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *хлябту́н* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *шалату́н* м., *шало́та* м. і ж. – Пін., Кобр., Драг. (ДСБ, НЛ, ЖНшС), *шло́йда* м. і ж. – Кобр. (ДСБ, НЛ), *балбе́шка* м. і ж., *балабе́шка* м. і ж. ’легкадумны чалавек, які многа і хутка гаворыць’ – Пол. (НЛ).

Бойкі

Той, хто жвавы, скоры ці рашучы, энергічны, смелы.

адлёт м. ’бойкі, гарэза, штукар’ – Стол. (ТС), *ажо́гла* ж. – Гродз. (СПЗБ), *яхна́* ж. экспр. ’баявая, рухавая, вясёлая і жартаўлівая істота’ – Мсцісл. (З нар. сл.), *шубушны́* прым. ’вельмі бойкі, задзірлівы, гарэзлівы’ – Мсцісл. (НЛ).

Зух: *зух* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *зу́хта* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *зухава́ты* прым., *зухлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *празу́каваты* прым. – Мсцісл. (З нар. сл.), *ву́хар* м. і ж., *у́хар* м. і ж. – Жаб. (НЛ, Насовіч), *вухарэ́ц* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ву́харскі* прым. – мясц. (Насовіч), *уга́рысты* прым., *уга́рлівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *во́гер* м., *во́герка* ж., *ваге́ра* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Насовіч), *ухва́т* м. – Дзярж. (НС), *хвата́н* м. – Петр. (Шаталава), *пахватны́* прым. – мясц. (НЛГ), *зы́ркацень* м., *зыро́к* м. – Стол. (ТС), *заю́шысты* прым. – мясц. (Насовіч), *заліхва́цкі* прым. – мясц. (Насовіч), *бядо́вы* прым. – мясц. (Насовіч), *джгер* м. – Чач. (Мат. апыт.), *дзэ́гар* м. – Бяроз. (ЖНС).

Бурклівы

Які любіць бурчаць, выказваць незадаволенасць.

бурку́н м. – Брасл., Мёр., Мядз., Валож., Люб., Мсцісл., Ваўк., Люб., Стаўб., Мін., Чэрык., Гом., Рэч., Хойн., Лоеў.,

Браг. (ЛАБНГ, ЖС), *бу́ркала* м. і ж. перан. асудж. – усх.-маг. р., Смален р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка), *бу́ркалка* м. і ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Станкевіч), *бурката́* ж. – Лоеў. (Янкова), *бурчы́ла* н. – Жытк. (ТС), *бурклівы* прым. – мясц. (Станкевіч), *бурчалівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бурчлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *бубна́ч* м. – Навагр., Слон., Бяроз. (ДСБ, НС, Н. сл-сць), *бубна́* м. – Слон. (Н. сл-сць), *буб* м., *бу́біха* ж., *бубня́* ж. – Бял. (Яўсееў), *бу́бен* м. – Бял., Гор. (Мат. Маг., Мат. дыял. сл.), *бу́хта* м. і ж., *пу́хта* м. і ж., *бухце́лка* ж. – Бял. (Яўсееў), *варкуту́н* м., *варкату́ха* ж., *варкату́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *во́ркуцень* м. – Жытк. (ТС), *варко́та* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *вурчы́ла* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *варкатлівы* прым. – Жытк. (ТС), *варкілы* прым. – Лун. (Шаталава), *ху́рканнік* м., *ху́рканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хурка́ла* м., *пу́рхала* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гы́рканнік* м., *гы́рканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гы́ркала* н. – Слон. (Сл. Гродз.), *хурчэ́ннік* м., *хурчэ́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хырчэ́ннік* м., *хырчэ́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хы́рканнік* м., *хы́рканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хы́каннік* м., *хы́канніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вугна́ч* м., *вугнівы* прым. – Навагр. (НС), *грымі́ла* м. і ж. – усх.-маг. р. (Станкевіч, Юрчанка), *дуду́кайла* н. экспр. – Стол. (ТС), *мырку́н* м. – мясц. (Насовіч), *азгры́злы* прым. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *праве́нда* м. і ж. ’бурклівы, надакучлівы чалавек’ – Ушацк. (НЛ), *жвінда* м. і ж. асудж. ’чалавек, які бурчыць і ные’ – Навагр. (НС).

Валацуга

Бяздомны чалавек, які не мае пэўнага прыстанішча і заняткаў; бадзяга.

валацу́га м. і ж. – віц.-маг. г., усх.-пал. р., Чэрв. р., Лаг., Гл., Зах.-бран. р. (ТС, СЦБ, Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі, Станкевіч, Растаргуеў), *валацу́жанка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *валаца́ка* м., *валацу́ха* ж. – Лаг. (Варлыга), *валацэ́нга* м. – Гродз. р. (Цыхун),

валача́й м. – Чэрв., Лаг., Лун., Іван., Зэльв. (СЦБ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., ЖНС, Сцяцко, Шаталава), *валача́іна* м. і ж. узмацн. – Гродз. р. (СРЛГ), *валачу́га* м. і ж. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі), *валанца́й* м. зневаж. – Дзярж., Карэл. (НС, З нар. сл.), *валаца́ка* м. і ж. асудж. – Лаг. (СПЗБ), *вы́валач* м. – Кам., Драг. (ДСБ, Мат. апыт.), *выўло́ка* м. і ж. экспр. – Гродз. р. (СРЛГ), *завало́ка* м. і ж. – Жытк., Іван. (ТС, НЛ), *за́валака* м. і ж. – Жытк. (ТС), *за́валат* м. – Кам. (ЖНС), *навало́ка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *вандро́вец* м., *вандро́ўка* ж., *вандру́га* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *цяга́ч* м. груб. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *сцяга́ч* м. – Клецк., Старадарож. (НЛ, ЖНшС), *цягле́й* м. і ж. асудж. – Гродз. р. (СРЛГ), *пацягу́ха* м. і ж. – Кам. (ЖНС), *цю́га* м. і ж. – Ганц. (ДСБ, НЛ), *цяга́шчы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хаду́н* м., *хаду́ха* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *хадо́к* м. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *хады́ка* м. і ж. асудж. – Лаг., Мёр. (З нар. сл., Варлыга, Станкевіч), *хадзі́ла* м. і ж. асудж. – Мёр., Ашм. (З нар. сл., Станкевіч), *хадзя́ка* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *пахадзя́ка* м. – Бял. (Яўсееў), *туля́ка* м. і ж. – Гл. (Насовіч, Станкевіч, Янкоўскі), *тула́ч* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *туле́ннік* м., *туле́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *сланя́ннік* м., *сланя́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *сланя́цель* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бадзя́га* м. і ж. – віц.-маг. г., Смарг., Віл., Смален. р (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *бадзя́ка* м. і ж. – Мёр. (З нар. сл., Станкевіч), *бадзя́ўка* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *пабадзя́ка* м. і ж. груб. – Гродз. р. (СРЛГ), *бадзі́ла* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *а́дзяб* м. і ж. – Бяроз., Драг. (ДСБ, НЛ), *блу́днік* м. – Жытк. (ТС), *блу́дзень* м. асудж. – Шум. (СПЗБ), *аблу́да* м. і ж. зневаж. – Ашм., Драг., Жытк. (СПЗБ, ТС), *блука́льнік* м. – Слуц. (ЖНС), *блу́кала* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *брадзя́га* м. і ж. – усх.-пал. р., усх.-маг. р. (ТС, Юрчанка), *брадзя́жнік* м. – Стол. (ТС), *брадзя́шчы* прым. – Жытк. (ТС), *брадлі́вы* прым. – Стол. (ТС), *шля́ннік* м., *шля́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шала́ннік* м., *шала́ніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *лы́нда* ж., *лы́нданнік* м., *лы́нданніца* ж. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Станкевіч, Мат. апыт.), *бры́нда* м. і ж. асудж. – Мёр., Бял.,

Чач., Брэсц., Шчуч. (ДСБ, Мат. дыял. сл., НЛ, З нар. сл., Насовіч, Мат. апыт.), *брындала* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *брынданнік* м., *брынданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *брэндзала* м. і ж. – Маладз. (Мат. дыял. сл.), *блында* м. і ж. – усх.-маг. р., Раг. (Мат. дыял. сл., Юрчанка), *блынданнік* м., *блынданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *блэнда* м. і ж. – Чач., Драг. (ДСБ, НЛ, ЖС), *блóнтала* м. і ж. – Бяроз. (ЖНС), *бліндар* м. экспр. – Гродз. р. (СРЛГ), *шлында* м. і ж. асудж. – усх.-маг. р., Чач., Мёр., Смален. р. (З нар. сл., Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Юрчанка, Мат. апыт), *шлындар* м. эмац., *шлындарка* ж., *шлынданнік* м., *шлынданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шлындала* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *шлэнда* м. і ж. неадабр., *шлэндзіна* м. і ж. узмац. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шлэнданнік* м., *шлэнданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шлэндала* м. і ж. – Мёр. (ЖНС), *шлёндра* м. і ж., *шлóйда* м. і ж. – Бераст., Лід. (Сл. Гродз.), *швэнда* м. і ж., *швэндалка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *швэнданнік* м., *швэнданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *швэндала* м. і ж. – усх.-маг. р., Гл., Капыл. (Н. сл-сць, Юрчанка, Янкоўскі), *швэнгала* м. і ж. – Пін. (ДСБ), *трэнда* м. і ж., *трэнданнік* м., *трэнданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хлында* м. і ж. асудж., *хлындала* м. і ж. узмацн. – усх.-маг. р., Мёр. (Юрчанка, З нар. сл.), *хлынданнік* м., *хлынданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дында* м. і ж. асудж., *дындала* м. і ж. узмац. – Мёр. (З нар. сл.), *дрында* м. і ж. неадабр., *дрындýля* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *дрынданнік* м., *дрынданніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дрынкала* м. і ж. неадабр. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дрынканнік* м., *дрынканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хлыма* м. і ж. асудж., *хлымала* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *хлынканнік* м., *хлынканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шатáйла* м. і ж. – усх.-маг. р. (Мат. Маг., Бялькевіч), *валакíта* м. і ж. зневаж. – Воран., Іўеў. (СПЗБ), *набрóд* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пашахóнец* м., *пашахóнка* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *басцяка* м. і ж. – Докш. (Мат. дыял. сл.), *баландзюк* м. зневаж. – Бых. (ЖНС), *шлóхаўка* ж. абразл. – Кругл. (ЖНС), *шалдыга* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *шалыга* м. і ж. – Карэл. (Мат. Гродз.), *шахайдá* м.

і ж. – Жлоб. (Мат. апыт.), *ла́йза* м. і ж. – Кобр. (НЛ), *ла́ўза* м. і ж. неадабр. – Беластоц. (СПЗБ), *лазэ́нга* м. і ж. – Гродз. р. (Цыхун), *лаха́ч* м. неадабр. – Дзятл. (СПЗБ), *лахна́* м. і ж. груб. – Гродз. (Сл. Гродз.), *шарамэ́та* м. і ж. – Клецк. (НЛ), *сто́ўдар* м. зневаж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пла́ўдыр* м. 'вечны валацуга' – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *лашку́т* м. 'чалавек, які заўсёды дзесьці бадзяецца і заўсёды спазняецца' – Гл. (Мат. дыял. сл.), *басця́ка* м. 'амаральны чалавек, які бадзяецца па свеце' – Лаг. (Варлыга).

Выдумшчык

Той, хто выдумляе што-н.

выдумля́льнік м., *выдумля́льніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прыду́мліваннік* м., *прыду́мліванніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *выдзе́лываннік* м., *выдзе́лыванніца́* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мудро́ўшчык* м., *мудро́ўшчыца* ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *мудраге́лка* ж. – мясц. (Станкевіч), *умудра́ннік* м., *умудра́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вымудро́нік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *чуда́к* м., *чуда́чка* ж., *чудзі́ла* м. і ж. – Гродз. р., Зэльв. (СРЛГ, Н. сл-сць), *выга́р* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *кашаплёт* м. пеpан. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *хлу́са* м. і ж. – Смарг. (Станкевіч), *вабража́йла* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *сапаса́цель* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *про́чвара* ж. – Драг. (З нар. сл.), *прачвара* м. і ж. – Стаўб. (ЖС), *вытвара́ннік* м., *вытвара́нніца* ж., *вытво́ра* м. – усх.-маг. р. (Мат. дыял. сл., Юрчанка), *утвара́ннік* м., *утвара́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прыстаўля́ннік* м., *прыстаўля́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *каламшэ́ннік* м., *каламшэ́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *калабро́д* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *штука́ч* м. – Лаг. (Варлыга), *штука́нт* м. – Гл. (Янкоўскі), *вычвара́ка* м., *вычварэ́нь* м. – Лаг. (Варлыга), *ляйда* м. і ж. груб. 'выдумшчык, падманшчык' – Свісл. (Сл. Гродз.), *праку́да* м. 'смяшлівы, выдумшчык' – мясц. (Станкевіч), *дзіва́чнік* м., *дзіва́чніца* ж. 'выдумшчык несуразіцы' – мясц. (Насовіч).

Выкрутлівы

Які можа лёгка знайсці выйсце з цяжкога становішча.

выкру́тлівы прым. – Чач. (Мат. апыт.), *выкру́тны* прым. – Воран. (СПЗБ), *вілю́га* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *вы́жла* м. і ж. груб. – Навагр., Мёр. (Н. сл-сць, З нар. сл.), *падзе́мніца* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *масія́ш* м. асудж., *масія́шка* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.).

Выхаваны

Чалавек, які ўмее добра паводзіць сябе, ветлівы.

вы́хаваны прым. – мясц. (Насовіч), *выхо́ваны* прым. – Бярэз. (СЦБ), *абця́сываны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вы́муштраваны* прым. – мясц. (Насовіч), *павыдуко́ваны* прым. – мясц. (Насовіч), *пры́кладны* прым. – мясц. (Насовіч), *ува́жлівы* прым. – Лоеў. (Янкова), *ува́жысты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *анцілігéнт* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *святы́* прым. 'святы, бездакорны ў паводзінах' – усх.-маг. р. (Юрчанка).

Гаваркі, гаварлівы

Схільны да размоў, ахвочы пагаварыць.

гавару́н м., *гавару́ха* ж. – Жытк., Чач., Бял., Мёр., Смарг., Валож. (ТС, СЦБ, Мат. дыял. сл., З нар. сл., Насовіч, Станкевіч), *гавары́ла* м., *гавары́лка* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гавару́ша* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гаваро́к* м. – усх.-маг. р., Пух., Маладз., Круп., Валож. – (СЦБ, Бялькевіч, Насовіч), *гавара́ц* м. – Лід., Вілен. р. (СПЗБ, Мат. Гродз.), *гавару́ння* ж. – мясц. (НЛГ), *гавара́нь* м. – Лаг. (Варлыга), *гаваркí* прым. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Лаг., Іўеў., Лід., Гродз., Бар., Маз., Жытк., Гл., Вілен. р., Смален. р. (ТС, СПЗБ, Мат. Гом., Мат. Гродз., Варлыга, Дабравольскі, Каспяровіч, Шатэрнік, Станкевіч, Янкоўскі), *гаво́ркі* прым. – мясц. (Насовіч), *гаварле́вы* прым., *гаво́рлівы* прым. – Іўеў., Лід., Бар.,

Вілен. р. (СПЗБ), *пагавóрны* прым. – Кам. (ЖНС), *прагавóрны* прым. – Гродз. (СПЗБ), *разгавóрысты* прым. – Лоеў., Добр., Чач. (Мат. Гом., Янкова, Мат. апыт.), *разгавóрчысты* прым. – Добр., Ветк., Чач. (Мат. Гом.), *разгавóрчывы* прым., *разгавóрчлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *разгавóрлівы* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *гавандýльскі* прым., *гавэндýльскі* прым. – Астр., Воран., Шчуч., Вілен. р. (СПЗБ, Н. сл-сць), *гавандýрскі* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *гаманóк* м., *гаманýха* ж. – Пух., Жытк., Лоеў. (ТС, СЦБ, Мат. мін.-мал., Янкова), *гаманкí* прым. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Астр., Стол., Лоеў. (ТС, ДСБ, Мат. Гродз., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Янкова), *гýтарлівы* прым. – Лаг., Смарг. (Варлыга, Станкевіч), *пагýтарлівы* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *бай* м.– Гом. (Мат. Гом.), *баóн* м. – мясц. (Насовіч), *бáйкі* прым. – Шчуч. (Мат. Гродз.), *размавéсты* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *лапатýха* ж. – Ельск., Жлоб., Гом., Буда-Каш. (Мат. Гом.), *лепятýха* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *лапатлівы* прым. – Стаўб. (СЦБ), *бясéднік* м., *бясéдніца* ж. – Малар. (ЖНС), *языкáч* м., *язы́чніца* ж. – Лоеў. (Янкова), *языкáты* прым. – Чэрв. р., Дзятл., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. Гродз., Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *языкавáты* прым. – Старадарож. (ЖНшС), *языкáсты* прым. – Раг. (ЛАБНГ, Насовіч), *язы́чны* прым. – мясц. (Насовіч), *язы́члівы* прым. – Жытк., Ваўк. (ТС, Мат. Гродз.), *язы́клівы* прым. – Брасл. (СПЗБ), *язы́чліваты* прым. – Карэл. (СПЗБ), *лапатэ́ра* ж. зневаж. – Акц. (Мат. Гом.), *лапатэ́рны* прым. – Іўеў. (Мат. Гродз.), *балабóн* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *бóлмат* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *базíкала* м., *базíкалка* ж. – мясц. (Насовіч), *звя́каўка* ж. неадабр. – Бял. (Яўсееў), *малатáрня* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *плятýн* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *раздабáра* ж. – мясц. (Насовіч), *балахвá* м. і ж. – Стол. (ТС), *балабóс* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *балýша* м. – Малар., Бяроз. (ЖНС), *балясéнь* м. і ж. – Чач. (ЖС), *батýра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *біліндрáснік* м. – мясц. (Насовіч), *джóга* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *латэ́ха* м. і ж. – Мёр. (ЖНС), *склóнка* ж. асудж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *чвэ́ра* м. і ж. зневаж. – Карэл., Зэльв. (Сл.

Гродз., Сцяцко), *шакéра* м. і ж. – Гродз. р, Зэльв. (СРЛГ, Н. сл-сць), *балагýрлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *зюклівы* прым. – Чэрык. (Бялькевіч, Станкевіч), *жуплівы* прым. – Капыл. (З нар. сл.), *лабайдлівы* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *балбатýн* м. 'гаварун' – Раг., Петр. (Мат. Гом.).

Грэблівы

Той, які не можа цярпець, не пераносіць гадкага; брыдлівы.

гідлівы прым. – пераважна асн. мас. г., Смален. р., Зах.-бран. р. (ТС, Мат. дыял. сл., НЛГ, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Станкевіч, Мат. апыт.), *гідóтны* прым., *гідзю́чы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *гідкі* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *грэ́блівы* прым. – Жытк., Чач. (ТС, Мат. апыт.), *брыдлівы* прым. – Ашм. (Сл. Гродз., Насовіч, Станкевіч), *брызглівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *брэ́зканнік* м., *брэ́зканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка).

Гуляка

Той, хто гуляе, любіць гуляць.

гуля́ка м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *гулéц* м. – Лоеў. (Янкова), *гулёха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гулёна* ж. паблажл. – Чач. (Мат. апыт.), *пагуля́ха* м. і ж. – мясц. (НЛГ).

Далікатны

Выпеставаны; які патрабуе тактоўных адносін.

даляктýн м., *даляктýха* ж., *даляктýся* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *пяшчóнік* м., *пяшчóнка* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *мамзы́нка* ж. зневаж. – Мёр. (З нар. сл.), *тклівы* прым. 'які патрабуе асцярожных, тактоўных адносін' – мясц. (Насовіч).

Дамасед

Той, хто мала бывае на людзях.

даматýр м. іран., *даматýрка* ж. – Чэрв., Іўеў, Смарг. (СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *дамаýнік* м. – Бар. (СПЗБ), *дамасéднік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *дамáш* м. – Кам. (ЖНС), *дамáшні* прым. – Жытк. (ТС), *сядýха* ж. – Гл. (Янкоўскі), *сéдзя* м. і ж. – Зэльв. (Н. сл-сць), *сéдзень* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *сядýра* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Дзівакаваты

Той, які вызначаецца незвычайнымі схільнасцямі, звычкамі, поглядамі.

дзівáк м., *дзівáчка* ж. – Стол., Смарг. (ТС, Станкевіч), *дзíўны* прым. – Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *дзівóсны* прым. – Смарг. (Станкевіч), *чудáчка* ж. – Брасл. (СПЗБ), *чудóвы* прым. – мясц. (Насовіч), *чýдны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *чудóсны* прым. – Стол. (ТС), *навяжóны* прым. – Жытк. (ТС), *бзік* м. – Гродз. р. (Цыхун), *авантýрнік* м. – мясц. (Насовіч).

Жартаўлівы

Схільны да жартаў, ахвочы пажартаваць.

жартаўлíвы прым. – зах. з., спарадычна паўдн.-усх. з., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНС), *жартулíвы* прым. – Шчуч., Лід., Гродз. (СПЗБ), *жартóўлівы* прым. – Валож. (ЛАБНГ), *жартóўны* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *жартаблíвы* прым. – Іўеў. (ЛАБНГ), *жартлíвы* прым. – Віл., Шчуч., Лід., Дзятл., Слуц., Петр., Жлоб., Лун., Стол., Лельч., Буда-Каш. (ЛАБНГ, СПЗБ), *жартаўны́* прым. – Бых. (ЛАБНГ), *жартаýнік* м., *жартаýніца* ж. – паўдн.-зах. д., сярэдн.-бел. г. (пераважна цэнтральная частка), Віц. р., Мёр., Паст., Докш., Клім. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік), *жартóўнік* м. – Валож. (ЛАБНГ), *жартýн* м. – усх.-пал. р., Шкл. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., Мат. Маг., Янкоўскі), *смéшны* прым. – спарадычна гродз.-бар. г., зах.-пал. г., усх.-пал. р., Мёр., Верхнядзв., Барыс., Бярэз., Кір., Бых., Смарг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Насовіч, Станкевіч), *смяшны́* прым. – Верхнядзв.,

Рас. (ЛАБНГ), *смяшлівы* прым. – спарадычна паўн.-усх. д., Навагр., Дзятл., Кам. (ЛАБНГ), *пасмешны* прым. – мясц. (НЛГ), *смяхун* м. – усх.-маг. р., Шум., Зэльв., Бых., Клім., Бабр., Клецк. (ЛАБНГ, Бялькевіч, Насовіч), *смехатуха* ж. – Гл. (Янкоўскі), *смяюн* м. – мясц. (НЛГ), *смешнік* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *насмешнік* м. – Рэч., Ветк. (Мат. Гом.), *перасмешнік* м., *перасмішнік* м. – Вілен р. (СПЗБ), *рагатун* м., *рагатуха* ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Лаг., Бабр., Гл., Чач., Смален. р., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, НЛГ, Бялькевіч, Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік, Янкоўскі, Мат. апыт.), *рагатуння* ж. – Смален. р., Зах.-бран. р. (Насовіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *рагатуля* ж., *рагатулля* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *рагатлівы* прым. – Чэрв. р., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч, Шатэрнік), *гагатун* м., *гагатуха* ж. – усх.-маг. р., Чач., Шчуч., Зах.-бран. р. (Сл. Гродз., Насовіч, Станкевіч, Растаргуеў, Мат. апыт.), *хахатун* м. – Чач. (Мат. апыт.), *хоха* ж. экспр. – Мсцісл. (З нар. сл.), *хліхатун* м. – Мёр. (НС), *хлебятуха* ж. 'жартаўлівая дзяўчына' – Лаг. (Вярлыга), *зубаскаль* м. неадабр. – Чэрв. (СЦБ), *зубаскал* м. неадабр. – Чач. (Мат. апыт.), *скалазуб* м. – усх.-маг. р., Карэл. (ЖНС, Бялькевіч), *скалазубы* прым. – Лоеў. (Янкова), *заскала* ж. – мясц. (Станкевіч), *выскалак* м. – Слон. (ЖНС), *вышчарка* м. – Лаг. (ЖС), *вушчарка* м. і ж. – Жытк. (ЖС), *золівень* м. – Жытк. (ТС), *кепік* м. – Лаг. (Вярлыга), *кіслячка* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *чмут* м., *чмуціла* м. – Віц. р., Ушацк. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *чмурыла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *прычмура* м. і ж. – Мёр. (ЛАБНГ), *прычмуроны* прым. – Ушацк. (ЛАБНГ), *чвэра* м. – Слон. (ЖС), *прачвэра* м. і ж. зневаж. – Карэл. (Сл. Гродз.), *прычвара* м. і ж., *прачвара* м. і ж. – Нясв., Драг., Жытк. (ТС, СПЗБ), *пракуда* ж. – Віц. р., Чэрык. (ЛАБНГ, Каспяровіч), *штукар* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *штукант* м. – Дзятл., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *штуклівы* прым. – Браг. (ЛАБНГ), *чудак* м. – Рас., Пол., Шум., Круп., Бял., Шчуч., Навагр., Карэл., Бяроз., Драг., Касц., Маз., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *чудлівы* прым. – Касц. (ЛАБНГ), *чудны* прым. – Рас. (ЛАБНГ), *забаўнік* м. – Гродз., Бых., Лун.,

Добр., Мсцісл., Клім., Чэрык. (ЛАБНГ), *забáўны* прым. – Карм., Лун. (ЛАБНГ), *шут* м. – Пол., Гор., Маг., Чав., Раг., Івац., Лун., Пін., Калінк. (ЛАБНГ), *шутáр* м., *шуцяр* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *шутнíк* м. – паўн.-усх. д. (пераважна віц.-маг. г.), спарадычна гродз.-бар. г., Слуц., Гл., Гом. (ЛАБНГ), *шýтнік* м. – Віц. (ЛАБНГ), *шутлíвы* прым. – агульн. (ЛАБНГ), *жутлíвы* прым. – Лоеў. (ЛАБНГ), *шуцéйны* прым. – Віл. (ЛАБНГ), *шуцéзны* прым. – Жытк. (ЛАБНГ), *шуткóвы* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *камéдны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *камíчны* прым. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *камóтны* прым. – Гродз. (СПЗБ), *шýмнік* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *душкурэ́нь* м. і ж. – Лаг. (Вярлыга), *вясёлы* прым. – Мёр., Пол., Астр., Лаг., Маладз., Чэрв., Слаўг., Пруж., Гом., Добр., Лельч. (ЛАБНГ), *фатэ́сны* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *брыкса* ж. эмац. ’гуллівая дзяўчына’ – усх.-маг. р. (Юрчанка), *ярцýла* ж. ’гуллівая жанчына, дзяўчына’ – Смален. р. (Дабравольскі).

Жартаўнік, штукар: *мáра* ж., *марэ́ча* ж. павеліч. – Стол., Жытк. (ТС), *штукáр* м., *штукáрка* ж. – Гл., Вілен. р. (СПЗБ, Насовіч, Янкоўскі), *мудрагéй* м. – Жытк. (ТС), *шут* м. – Стол. (ТС), *выкамыр* м., *выкамырка* ж., *выкамыра* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *выкамырнік* м., *выкамырніца* ж., – усх.-маг. р. (Юрчанка), *пракýда* м. і ж., *пракýдзіна* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *блáзен* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *байдýн* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *дзівáк* м. ’штукар, камедыянт’ – Лаг. (Варлыга).

Жвавы

Поўны жыццёвых сіл, бадзёры, рухавы.

жвáвы прым., *жвáлы* прым. – Чэрв. р., Лоеў. (Шатэрнік, Янкова), *брыжкі* прым. – Стол. (ТС), *кíдлы* прым. – Лаг. (ЖС), *тарапкí* прым. – Лоеў. (Янкова), *чукáвы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *чукавíсты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шýстры* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *бóдры* прым. –

Жытк. (ТС), *юлá* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *круцёлка* ж. 'жвавая, рухавая дзяўчына' – Лоеў. (Янкова), *верткавáты* прым. 'вельмі жвавы' – Лоеў. (Янкова); **вёрткі**: *вёрткі* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *вывёрткі* прым. – Мядз. (Мат. мін.-мал.), *вяртлівы* прым. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *вяртля́вы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *уварóткі* прым. – мясц. (НЛГ), *юрлівы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *шáсткі* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хлёсткі* прым. 'вёрткі, жвавы, энергічны' – Стол. (ТС), *звыýны* прым. 'вёрткі, жвавы' – Малар. (НЛ).

Забаўнік, пацешнік

Чалавек, які ўмее весяліць, пацяшаць.

забáўнік м., *забáўніца* ж. – Смален. р., *забáўны* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *пацéшнік* м., *пацéшніца* ж., *пацéшны* прым. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *пацэ́ся* ж. – Капыл. (ЖС), *пацэ́тны* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *камэдыя́ншчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *умóра* ж. 'пацешнік, вельмі смешны чалавек, свавольнік' – мясц. (Насовіч); **вясёлы, жыццярадасны, ахвотнік павесяліцца**: *весялу́н* м., *весялу́ха* ж. – Чэрв. р., Гл., Лаг., Віл., Лід., Ашм., Смарг. (СЦБ, Мат. Гродз., Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч, Янкоўскі), *смехату́н* м., *смехату́ха* ж. – Бял., Маст. (Сл. Гродз., Яўсееў), *няўстру́й* м. – Астр. (Сл. Гродз.), *вывіхны́* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *гуля́ка* м. і ж. – Жытк. (ТС), *гулія́* ж. 'вясёлая, гуллівая, прагная да пагулянак жанчына' – Смален. р. (Дабравольскі), *гулявíзна* ж. 'вясёлая жанчына, што любіць паскакаць і песні папець' – Смален. р. (Дабравольскі), *шалóўлівы* прым. 'вясёлы, распусны' – мясц. (Насовіч), *няўцéшлівы* прым. 'невясёлы' – Смарг. (Сл. Гродз.).

Задавака

Чалавек, які фанабэрыцца, ганарыцца, лічыць сябе лепшым за іншых.

задава́ка м. і ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Чач., Карм., Светл., Жлоб., Буда-Каш., Рэч. (Мат. Гом., Шатэрнік, Станкевіч, Юрчанка), *задаво́ха* ж. – Чач. (ЖНС), *задава́ла* ж., *задава́лка* ж., *задава́чка* ж. – усх.-маг. р., Свісл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *задава́ннік* м., *задава́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *задава́льшчык* м., *задава́льшчыца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *задэ́ка* м. і ж. неадабр. – Смарг. (Сл. Гродз.), *задава́сты* прым. – Чач. (Мат. Гом.), *задаво́шлівы* прым. – Чач. (ЖНС), *задава́члівы* прым. – Малар. (ДСБ), *зада́шлівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хванабэ́ра* м. і ж. – Жаб. (ДСБ, НЛ), *хванабэ́рык* м. – мясц. (Станкевіч), *хванабэ́рнік* м., *хванабэ́рніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хванабэ́ршчык* м., *хванабэ́ршчыца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *фанабэ́рысты* прым., *хванабэ́рысты* прым. – усх.-маг. р., Паст., Астр., Смарг. (СПЗБ, Юрчанка), *фанаба́рысты* прым. – Паст., Астр., Смарг. (СПЗБ), *хванабэ́рлівы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *пы́шка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *пыха́ты* прым. – мясц. (Станкевіч), *пыхлі́вы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *харахо́неннік* м. іран., *харахо́нenніца* ж. іран. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *харахо́раннік* м., *харахо́ранніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хвасту́н* м. – Бераст. (Сл. Гродз.), *хварсу́н* м., *хварсу́ха* ж. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *хварсату́ха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шалахво́ст* м. іран., *шалахво́сце* м. і ж. – усх.-маг. р., Чэрв. р. (Бялькевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *закапы́лак* м. – Слон. (НЛ), *вабража́ла* м. і ж., *вабразі́цельны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *фа́ха* м. і ж. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *зухава́ты* прым. – Зэльв. (Сцяцко), *мудуро́ўны* прым. – мясц. (Насовіч), *велігу́рысты* прым. – мясц. (Насовіч).

Задзіра, забіяка

Завадатар сварак, боек.

задзі́ра м. і ж., *задзё́ра* м. і ж. – віц.-маг. г., Лаг., Валож., Смален. р. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Дабравольскі, Каспяровіч), *задзіра́ха* ж. – Ушацк. (ЖНшС), *задзіра́ка* м. – Віл. (СЦБ), *задзі́рчывы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *дзяркá́ч* м. асудж. –

Нясв., Ушацк. (СЦБ, ЖНшС), *забія́ка* м. і ж. – Бяроз., Стаўб. (СЦБ), *разбія́ка* м. і ж. – мясц. (НЛГ), *забія́цкі* прым. – мясц. (Насовіч), *шкура́днік* м., *шкура́дніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шкурадзе́ннік* м., *шкурадзе́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *зая́да* м. і ж. – Свісл., Рас. (Мат. Гродз., Шаталава), *бузу́н* м. – Кам. (ДСБ, НЛГ), *бузі́ла* м. – Бял. (Яўсееў), *бузацёр* м. – Бял. (Яўсееў), *буя́н* м. – Стол. (ТС), *драчу́н* м. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *кастры́віца* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *кастра́вы* прым., *кастры́вы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *заю́шысты* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *чупы́рысты* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *заске́місты* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *аджгі́р* м. – Маладз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гэрц* м., *гэрш* м. – Гродз. р. (Цыхун), *кура́за* м. – Лях. (ДСБ), *кару́за* м. і ж. – Гл. (Мат. дыял. сл.).

Зладзеяваты

Схільны да зладзейства; жулікаваты; хітры, скрыты.

зладзеява́ты прым. – Чач. (Мат. апыт.), *збрадлі́вы* прым., *збро́днік* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *збро́длівы* прым., *збро́дны* прым. – мясц. (Насовіч), *памаўзлі́вы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *палазу́чы* прым. неадабр. – Слон. (Сл. Гродз.), *калаты́ра* м. – Смален. р. (Дабравольскі).

Злодзей

Той, хто крадзе.

зло́дзей м., *зладзе́й* м. – агульн. (СЦБ, СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Шатэрнік), *зладзю́га* м. і ж. лаянк. – агульн. (СЦБ, СПЗБ, ТС, Каспяровіч, Шатэрнік), *зладзі́на* м. – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *хапэ́ц* м. – Стол. (ТС), *ку́лыч* м. – Пін. (ЖНС), *даўгару́кі* прым. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *рука́ты* прым. – паўдн.-усх. з. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *рука́сты* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал., Насовіч), *ухва́т* м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *тарбахва́т* м. – Лаг. (Варлыга), *жу́лік* м. – усх.-маг. р.,

Чач., Карм., Мёр., Жлоб., Брэсц. (Мат. Гом., ЖНС, 3 нар. сл., Бялькевіч).

Ілгун

Няпраўдзівы чалавек, выдумшчык, хлус.

ілгу́н м., *ілгу́ння* ж. – віц.-маг. г., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Станкевіч), *ілгу́ха* ж. – мясц. (Станкевіч), *алга́ла* м. і ж., *ілга́ла* м. і ж., *лга́ла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *лыгу́н* м. – Гродз. р., Лід. (Мат. Гродз., Цыхун.), *лыга́ч* м. – Воран., Лід. (Мат. Гродз.), *лгач* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *лы́га* м. і ж. – Гарад. (НЛ), *лы́гма* м. і ж. – Воран., Лід. (Мат. Гродз.), *падлы́жны* прым. – мясц. (Станкевіч), *маню́ка* м. і ж. – Чэрв. р., Пух., Лаг., Докш., Смарг., Гл. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл., Мат. Гродз., Мат. мін.-мал., НЛГ, Шатэрнік), *маню́к* м. зневаж. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *манько́т* м., *манькуха* ж. – Гл. (Янкоўскі), *ману́к* м. – Бар. (ДСБ), *ман* м. – Бял., Кліч. (ЖС, Яўсееў), *мань* м., *манце́ль* м. – Чэрв. р., Докш. (Мат. дыял. сл., Шатэрнік), *манцю́ль* м. – Лаг. (СЦБ), *манту́н* м. – Ганц. (НЛ), *манта́ч* м. – Бых. (ЖНС), *падма́ншчык* м., *падма́ншчыца* ж. асудж. – Брэсц., Мёр. (ЖНС, 3 нар. сл.), *падма́нка* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абма́ншчык* м., *абма́ншчыца* ж. – Мёр., Чач. (3 нар. сл., Мат. апыт.), *мато́н* м. абразл. – Бял., Жлоб. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *мацю́н* м. – Кобр. (ЖНС), *муцю́н* м. – Пін., Драг., Кобр., Брэсц. (ДСБ, ЖНС, НЛ), *муця́р* м., *мута́р* м., *муця́рка* ж. – Бяроз. (Шаталава), *мута́ч* м. – Пін. (Шаталава), *каламу́тнік* м. – Маз. (Мат. Гом.), *ашука́льнік* м., *ашука́льніца* ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч), *ашука́льшчык* м., *ашука́льшчыца* ж. – мясц., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *ашука́нец* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ашука́нка* ж., *ашука́лка* ж. – мясц., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *ашука́ншчык* м., *ашука́ншчыца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *во́шуст* м. – Карэл. (3 нар. сл.), *о́шуст* м. – Жаб. (НЛ), *брахун* м., *брахуха* ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Стаўб., Чач., Жытк., Зэльв., Зах.-бран. р. (СЦБ, ТС, Мат. Гродз., Каспяровіч, Шатэрнік,

Растаргуеў, Мат. апыт.), *брахунéц* м. – Чэрв. р., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Растаргуеў), *брахýння* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *брахтýн* м., *брахтýнка* ж. – Лоеў., Жытк., Лун. (ТС, Шаталава, Янкова), *брахцéль* м. – Стол., Жытк. (ТС), *брэ́хта* ж. – Жытк. (ТС), *брох* м., *брахáч* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *брахáчка* ж. – Лоеў. (Янкова), *брахлó* м. – Жытк., Чач., Бял., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў, Яўсееў, Мат. апыт.), *брахáла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *брахлíвец* м. – Лоеў. (Янкова), *пустабрэ́х* м. – Лаг. (Варлыга), *брахлíвы* прым. перан. – Стол., Лоеў., Чач., Смален. р., Зах.-бран. р. (ТС, Дабравольскі, Растаргуеў, Станкевіч, Янкова, Мат. апыт.), *хлус* м., *хлýса* м. і ж. – Чэрв. р. (Станкевіч), *хлуслíвы* прым. – Смарг. (Станкевіч), *ахлы́сцік* ’ашуканец, абсмяяка’ м. – Лаг. (Варлыга), *абдурáннік* м., *абдурáнніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *надувáла* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абакýльнік* м., *абакýла* м. і ж., *абáкула* м. і ж., *бакýла* м. і ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *чмур* м. асудж., *чмуры́ла* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл., Насовіч), *чмут* м., *чмуцíла* м. і ж. узмацн. – усх.-маг. р., Мёр. (З нар. сл., Насовіч), *баламýт* м. – Жытк. (ТС, Насовіч), *баламýтны* прым. – мясц. (Насовіч), *абмарóк* м., *абмарóд* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *антасéц* м. – Ганц. (ДСБ, НЛ), *байсá* м. і ж. – Стол. (ТС), *блуз* м. – Бял. (Яўсееў), *лабахтáр* м. зневаж. – Гродз. р., Бераст. (Сл. Гродз., Цыхун), *ландá* ж. – Жытк. (ТС), *ляйда* м. і ж. іран. – Свісл. (Мат. Гродз.), *лямзá* м. і ж. груб. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *траўшá* м. і ж. – Пін. (ЖС), *халю́к* м. – Навагр. (НС), (Дабравольскі, Растаргуеў), *фэ́лька* м. і ж. ’хлус, скрытны’ – Капыл. (Н. сл-сць).

Капрызны

Свавольны, наравісты, з капрызамі.

капры́зісты прым., *капрызýлісты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *капры́злівы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *капры́зны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *крывагýб* м., *крывагýбка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *крындзядзю́ля* м. і ж. – усх.-

маг. р. (Юрчанка), *карáдлівы* прым. – Рэч. (Мат. Гом.), *маўзлівы* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *раскабыжóны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *заціна* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *заціnлівы* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *упíра* м. і ж. – Чав. (НС), *капыл* м. перан. – Бял. (Яўсееў), *капызá* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *кабызá* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *канազá* (пра дзіця) ж. экспр. – Паст. (СПЗБ), *карóза* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *зáйда* м. і ж. 'капрызны, нервовы, істэрычны' – Смален. р. (Дабравольскі), *закапы́лак* м. 'капрызны, задавака' – Слон. (НЛ), *мамы́ра* м. і ж. 'капрызная, надзьмутая, замкнутая асоба' – усх.-маг. р. (Юрчанка), *неўкавы́расты* прым. 'капрызны, незгаворлівы' – усх.-маг. р. (Юрчанка), *неўкавы́рны* прым. 'капрызны, свавольны' – Лід. (Сл. Гродз.).

Крыклівы

Той, які многа крычыць ці той, хто ахвочы да спрэчак.

крыкýн м., *крыкýха* ж. – Чач., Вет., Валож., Пол. (СЦБ, Мат. Гом., НЛ, Насовіч, Мат. апыт.), *крыклівец* м. – Клецк. (НЛ), *крыкліўка* ж. – Лоеў. (Янкова), *крыклівы* прым. – Браг., Лоеў., Чач. (ГЧ, Янкова, Мат. апыт.), *крыксýн* м., *крыксýха* м. і ж. асудж. – Нясв., Смал., Лід., Зэльв., Смарг., Мёр., Лаг., Мсцісл. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., З нар. сл., Сцяцко, Яўсееў, Насовіч, Станкевіч, Варлыга), *крыксýля* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *кры́кса* м. і ж. – Лаг., Мсцісл. (Варлыга, Яўсееў), *крэ́кса* ж. – Драг. (НЛ), *крыксівы* прым. – Бяроз. (ДСБ), *гарлáты* прым. – Уздз., Стаўб., Гл., Клецк. (СЦБ, НЛ, Янкоўскі), *гарлáністы* прым. – усх.-маг. р., Смален. р. (Юрчанка, Растаргуеў, Станкевіч), *гарлáпісты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *гарлáч* м. – усх.-маг. р., Гродз. р., Клецк., Гл. (Мат. Маг., Мат. Гродз., ЖНшС, НЛ, Цыхун, Янкоўскі), *гарлáн* м. – Стол., Жытк. (ТС, Станкевіч), *гарлапáн* м. – Жытк., Смарг., Смален. р. (ТС, Растаргуеў, Станкевіч), *гарладзёр* м. – мясц. (НЛГ), *ратáты* прым. – Жытк., Нараўл. (ТС, Мат. Гом.), *лямянтýха* ж. – Жытк. (ТС), *лямантлівы* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *лóпацень* м., *лапандá* м. і ж. зняважл. – Лаг. (Варлыга), *лапатýха* ж. – Стол.

(ТС), *раву́н* м. – Жытк. (ТС), *раўло́* н. груб. – Мёр. (З нар. сл.), *рэ́вала* н. – Лоеў. (Янкова), *раўлі́вы* прым. груб. – Смарг. (Сл. Гродз.), *зява́йла* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *зяўла́ты* прым. – мясц. (НЛГ), *зяўла́сты* прым. – (НЛГ, Насовіч, Станкевіч), *зява́сты* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *разя́вісты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *звягу́н* м., *звя́га* м. і ж., *звя́гала* м. і ж., *звя́глы* прым. перан., *жвя́глы* прым. перан. – Мсцісл. (Юрчанка), *га́рканнік* м., *га́рканніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *раўба́ч* м., *раўга́ч* м. – Гродз., Маст. (Сл. Гродз.), *галдзе́й* м., *галдзе́йка* ж. – Бял. (Яўсееў), *зыку́н* м. неадабр. – Маладз. (СЦБ), *галагу́т* м. перан. – Петр. (З нар. сл.), *гала́йда* м. і ж. – Жытк. (ТС), *ле́хаўка* (пра крыклівую жанчыну) ж. зневаж. – Пух. (СЦБ), *табала́* м. і ж. ‘недарэка, звягала, што лаецца і крычыць’ – Лаг. (Варлыга), *тарала́* м. і ж. зняваж. ’асоба, якая моцна крычыць і лаецца без патрэбы’ – Лаг. (Варлыга).

Крыўдлівы

Які лёгка крыўдзіцца.

крыўдлі́вы прым. – мясц. (Насовіч), *крываслі́вы* прым. – Чач. (ЖНшС), *крыві́ньдзя* м. і ж. – Смарг., Лаг. (Станкевіч), *макраслёзы* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *дуцько́* н. – Зэльв. (Сл. Гродз.).

Ласун

Той, хто любіць паласавацца.

ла́сы прым. – Чэрв. р., Жытк., Стол., Драг., Гродз., Паст., Зах.-бран. р. (ТС, СПЗБ, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік), *ла́савы* прым. – Стол., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *ласу́н* м., *ласу́ха* ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Віл., Смарг., Паст., Раг., Чач., Добр., Стол., Драг., Смален. р. (ТС, СПЗБ, Мат. Гом., Бялькевіч, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *ласько́* м. – мясц. (Насовіч), *ласо́ха* ж. – мясц. (Насовіч), *ласу́ння* ж., *ласу́нья* ж. – усх.-маг. р., Жытк., Смален. р. (ТС,

Насовіч, Дабравольскі), *ла́саўка* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *лісу́н* м. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Навагр. (СПЗБ, Бялькевіч, Шатэрнік, Яўсееў, Станкевіч), *лізу́ха* ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ло́зік* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *палі́за* ж. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі), *леле́зік* м. – Браг. (Мат. Гом.), *ласцённік* м. – Ветк. (Мат. Гом.), *сласцёха* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ла́камы* прым. – мясц. (Насовіч), *салодкае́жка* ж. – Жытк. (ТС), *малізы́нка* м. і ж. – усх.-маг. р., Ушацк. (НС, Бялькевіч).

Марудлівы

Павольны, няспешны.

мару́днік м., *мару́дніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мару́да* м. і ж. – віц.-маг. г., Чач., Жыт., Мядз., Зах.-бран. р. (ТС, СЦБ, Каспяровіч, Растаргуеў, Мат. апыт.), *мару́дны* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *мару́длівы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *карпе́ль* м., *карпу́ха* ж. – Люб. (Н. сл-сць), *капу́ха* ж. – усх.-маг. р., Чач., Слон. (Юрчанка, ЖНС, Мат. апыт.), *капо́ша* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *капку́н* м. экспр. – Мядз. (СЦБ), *калу́па* м. і ж. – усх.-маг. р., Карэл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *калю́па* м. і ж. – Іван. (ЖНС), *калупа́йла* м. і ж. – Бяроз., Чач. (ЖНС, Мат. апыт.), *калупа́ннік* м., *калупа́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *ке́пала* м. і ж. – Маладз., Карэл. (Мат. дыял. сл., ЖНС), *паро́цька* м. і ж. – Віл. (НС), *пэ́ркала* м. і ж. – Карэл. (ЖС), *патармо́л* м. груб. – Гродз. (ЖНС), *цягу́ла* м. і ж. – Мёр. (ЖНС), *маро́ка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *мараса́* ж. – Жытк. (ТС), *мо́няла* н. зневаж. – Драг. (НЛ), *вазго́ля* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *таўка́ч* м. асудж. – Зэльв. (Сцяцко), *со́валка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *мадзёхала* н. асудж. – Драг. (НЛ), *нявы́валака* м. і ж. – Ушацк. (НС), *павале́чына* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *пу́пня* ж., *пу́пна* ж. – Жытк. (ТС), *пы́пля* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *рапе́ха* ж. – Пін. (НЛ), *кару́зяла* м. і ж. – Драг. (ЖНС), *ко́миша* ж., *камшу́ля* ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *ко́псаўка* м. і ж. – Брэсц. (НЛ), *марму́ль* м. – Лаг. (Варлыга, Федароўскі), *цёпша* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *цю́хцяла* м. і ж. – Іван.,

Бяроз. (ЖНС), *цюшня́* ж. – Лоеў. (Янкова), *лапшу́к* м. 'марудны, нерашучы' – Стол. (ТС), *падту́пны* прым. 'марудны, непрабіўны' – Стол., Жытк. (ТС).

Маўклівы

Той, хто не любіць многа гаварыць, нясхільны ўступаць у размовы.

маўклівы прым. – асн. мас. г. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Варлыга), *маўтлівы* прым. – Тал., Клім., Карм. (ЛАБНГ), *маўку́н* м. – Дзятл., Лаг. (ЛАБНГ, Мат. Гродз.), *маўклі́с* м. – Гродз. (СПЗБ), *маўчлівы* прым. – паўдн.-усх. з., зах.-пал. г., спарадычна паўн. р., Віл., Ваўк., Слон. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, СПЗБ, Янкова, Мат. апыт.), *маўчалівы* прым. – спарадычна віц.-маг. г., Кам. (ЛАБНГ, Юрчанка), *маўчаўлівы* прым. – Кам. (ЛАБНГ), *маўчу́н* м., *маўчу́ння* ж. – пераважна ўсх. з., спарадычна цэнтр. частка паўдн. р., спарадычна Панам. р. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, Мат. Гом., Юрчанка), *маўчу́ха* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *маўчу́ла* м. і ж. – Раг. (Мат. Гом.), *маўча́к* м. – Дзятл. (ЛАБНГ), *маўчо́к* м. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *негаманкі́* прым. – Раг. (ЛАБНГ), *маламо́ўны* прым. – Брэсц. (ЛАБНГ), *мармы́ль* м., *марму́ль* м. – пераважна паўн.-усх. д. і сярэдн.-бел. г. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Шаталава, Мат. апыт.), *марму́ля* м. і ж. – Стол. (ЛАБНГ, ТС), *мармо́ль* м. – Дзятл., Лях., Клецк., Капыл. (ЛАБНГ), *мармо́н* м. – Асіп. (ЛАБНГ), *мурме́ль* м. – Смарг. (ЛАБНГ), *му́рмаль* м. – Бабр. (ЛАБНГ), *маўмы́ра* ж. – адзінкава паўдн.-усх. з., а таксама Слон. (ЛАБНГ), *маўмы́р* м. – Бых., Жлоб. (ЛАБНГ, Сл. Гродз., Мат. Маг., Мат. дыял. сл., Мат. апыт.), *маўму́ра* ж. – Петр., Рэч. (ЛАБНГ), *мармы́ра* ж. – Барыс. (ЛАБНГ), *марму́ла* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *мамры́за* м. і ж. неадабр. – Гродз. р. (СРЛГ), *мармы́за* м. і ж., *марму́за* м. і ж. – Іўеў., Гродз., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *мамрэ́ла* н. асудж. – Драг. (НЛ), *мо́рма* м. і ж., *му́мра* м. і ж. груб. – Ваўк., Хойн. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *мы́мра* м. і ж. – Іван., Кобр. (ДСБ, ЖНС), *мы́рма* м. і ж. – Капыл. (ЖС), *мамру́к* м., *мумру́к* м., *мамру́чка* ж. – Мсцісл.,

Клім., Бял. (ЛАБНГ, Яўсееў), *мрук* м. экспр. – Беластоц. р. (СПЗБ), *маўду́к* м. груб. – Паст., Верхнядзв. (ЛАБНГ, СПЗБ), *мамру́га* ж. – Хойн. (ЛАБНГ), *маўмы́га* м. і ж. груб. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *мя́мля* м. і ж., *мямле́й* м. – Смален. р. (Даб-равольскі), *маме́й* м., *маме́ка* м. і ж. – Чач. (ЛАБНГ), *мям-ло́* н. – Жытк. (ТС), *мамо́йла* м. – Ганц. (НЛ), *гню́нька* м. і ж. асудж. – Пух. (СПЗБ), *ню́нька* ж. – Бял., Пух. (ЛАБНГ, З нар. сл.), *ню́ня* м. асудж. –Дзярж., Мёр. (З нар. сл.), *зу́н-даль* м. неадабр. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *ланда́* ж. – Жытк. (ТС), *махо́ня* м. і ж. груб. – Маст. (Сл. Гродз.), *мі́нджа* м. і ж. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *му́лера* м. і ж. – Лельч. (Кучук), *му́ня* м. – Шум. (ЛАБНГ), *се́гень* м. – Капыл. (З нар. сл.), *му́ма* м. і ж. зневаж. 'вельмі маўклівы чалавек' – Мёр. (З нар. сл.).

Набожны

Які многа і часта моліцца.

малébенны прым. – Мін. (СПЗБ), *малю́шчы* прым. – Смарг. (СПЗБ), *багамо́лец* м. – Мсцісл. (Станкевіч), *багамо́лца* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *богамалéннік* м. іран., *богамалéн-ніца* ж. іран. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Станкевіч), *богама-лéнны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Станкевіч), *багамо́л-ны* прым. – Чэрв. р., Кобр. (ЖНшС, Шатэрнік), *багамо́ллівы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *набо́жны* прым. – Лід. (Мат. Гродз.), *на́бажны* прым. – віц.-маг. г., Чач. (Каспя-ровіч, Мат. апыт.).

Надакучлівы

Які дакучае, назаляе, не дае спакою.

даку́чнік м., *даку́ччыца* ж. – мясц. (Насовіч), *даку́ка* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *даку́чны* прым. – мясц. (Насовіч), *даку́шны* прым. – мясц. (НЛГ), *даку́тлівы* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *ад'я́да* м. і ж. неадабр. – Уздз., Віл., Валож., Зэльв. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Сцяцко), *надая́да* м. і ж. груб. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пера́яда* м. і ж. – Слон. (Сл. Гродз.), *уя́дны*

прым. – Бераст. (Сл. Гродз.), *надаедны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *назола* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *зала* м. і ж. – Ушацк. (ЖНС), *назалелы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *звяга* м. і ж. перан. – цэнтр. з. (СЦБ, Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч), *звяга* м. і ж. – Бабр. (ЛАБНГ), *з'яга* м. і ж. – Пін. (ЖС, ЖНС), *жвяга* м. і ж. – Слон. (ЖНС), *звягала* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *звяглівы* прым. – Бабр., Чэрв., Чач., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Станкевіч, Растаргуеў, Мат. апыт.), *нуда* м. і ж. – Жытк. (ТС), *занудзісты* прым. – мясц. (НЛГ), *прывязлівы* прым., *прывязны* прым. – мясц. (Станкевіч), *надалізоны* прым. – Браг. (З нар. сл.), *абрыднік* м., *абрыдніца* ж. неадабр. – усх.-маг. р., Лаг., Зэльв. (Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Сцяцко), *абрыдлы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *агідлівы* прым. – Зах.-бран. р. (Дабравольскі, Насовіч), *прыставака* м. і ж. – Астр., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *мельмецень* м. – Петр. (ЛАБНГ), *прыскепа* ж. – Бял. (Яўсееў), *нэтра* ж. узмацн. – Драг. (З нар. сл.), *слата* м. і ж. – Брэсц., Пін., Драг. (ДСБ, НЛ, Мат. апыт.), *мара* м. і ж. – Пін. (НЛ, Насовіч), *зудлівы* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *жудлівы* прым. – Паст. (СПЗБ), *жузнівы* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *ачамера* м. і ж. *ачамярэлы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *кась* м. і ж., *накась* м. і ж., – Бял. (Яўсееў), *жварыга* м. – Іван. (НЛ), *жвінда* м. – Гродз. (Цыхун), *коўлак* м. – Драг. (НЛ), *нахаба* ж. – Светл. (Мат. дыял. сл.), *наругень* м. – Лаг. (Варлыга), *слявяда* м. і ж. – Карэл. (Мат. Гродз., З нар. сл.), *назырны* прым. – Астр. (Мат. Гродз.), *пляндзівы* прым. – Маг. (Мат. Маг.), *перарэза* м. і ж. 'назойлівы да немагчымасці' – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *зануда* м. і ж. 'непрыемны, надакучлівы чалавек' – Дзятл. (Сл. Гродз.), *агазны* прым., *агазлівы* прым. 'надакучлівы, сваволя' – віц.-маг. г. (Каспяровіч).

Назвы чалавека па адметнасцях хадзьбы

Чалавек, які хутка ходзіць: *хадун* м., *хадуха* ж. – Гл., Мёр. (НС, Янкоўскі, Станкевіч), *хадок* м. – Гл. (Янкоўскі), *хадыка* м. – Лаг., Мёр. (НС, Варлыга, Станкевіч), *хадоўка* ж. – мясц. (Станкевіч), *хадыла* м. і ж. – Мёр. (НС), *ходкі*

прым. – Стол., Жытк. (ТС), *бягу́н* м., *бягу́ха* ж., *бяга́* ж. – Жытк., Стол. (ТС), *бе́гкі* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *лятун* м., *лятуха* ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *лягты́ка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *ле́ткі* прым. – Зэльв. (Сцяцко).

Чалавек, які павольна ходзіць: *цягло́* н. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *пацяга́йла* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *валю́хла* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *со́ўгала* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *дзы́ба* м. і ж. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *шагаві́ты* прым. 'які шырока ступае' – Стол., Чач. (ТС, Мат. апыт.).

Чалавек, які ходзіць шаркаючы (шкрабаючы) нагамі: *шкрэ́ба* м., *шкрэ́бала* м. – Клецк. (НЛ), *шкра́бала* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *шкро́ма* м. і ж. асудж., *шкро́мала* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *скро́бацель* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дры́гала* м. і ж. іран. 'які ходзіць з выкрунтасамі' – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дзы́ба* м. і ж. 'які ходзіць на цыпачках, крадучыся' – мясц. (Насовіч), *дзо́га* ж. 'якая ходзіць шумліва, любіць прыгаць' – мясц. (Насовіч), *валю́га* м. і ж. 'які ходзіць перавальваючыся з боку на бок' – Мёр. (ЖНС).

Настойлівы

Той, хто рашучы ў дасягненні сваёй мэты, свайго жадання.

насто́йчавы прым. – Пух. (СПЗБ), *уе́дны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *пунто́вы* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *упо́ра* м. і ж., *упо́рнік* м. – мясц. (Насовіч), *упо́рына* м. і ж. – Верхнядзв. (Шаталава), *упо́рлівы* прым., *упо́рчывы* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *дабітны́* прым. – Стаўб., Чач. (Мат. мін.-мал., Мат. апыт.), *патво́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *патво́рны* прым., *патво́рлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *намазклю́чы* прым. – Рэч. (Мат. Гом.), *намазклі́вы* прым. – Браг. (Мат. Гом.), *зая́да* м. і ж. – усх.-маг. р., Навагр., Клецк. (З нар. сл., НЛ, Юрчанка), *зага́рлівы* прым., *зага́рны* прым. – Жытк. (ТС), *захвіцо́ны* прым. 'заўзяты, прыдзірлівы, упар-

ты, нахабны, дураслівы' – Светлагор., Буда-Каш. (Мат. дыял. сл., Мат. апыт.).

Нахабны

Які вызначаецца нахабствам; бесцырымонны, бессаромны.

нахáба м. і ж. – Лоеў. (НЛГ, Янкова), *нахáбны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *настырны* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *нáглы* прым. – Рэч., Чач. (Мат. Гом., Мат. апыт.), *пахрáка* м. і ж. зневаж. – Шчуч. (Сл. Гродз.).

Неашчадны

Які не вызначаецца ашчаднасцю; неэканомны.

раскíдлівы прым. – Лаг., Чач. (Варлыга, Насовіч, НЛГ, Мат. апыт.), *раскідны́* прым. – Гл. (Янкоўскі), *раскідóнлівы* прым. – Смарг. (Станкевіч), *раскідóн* м., *раскідóнка* ж. – усх.-маг. р., Смарг. (Юрчанка, Станкевіч), *раскідýха* ж. – усх.-маг. г., Раг., Клецк. (Мат. Гом., НЛ, Юрчанка), *раскідáха* ж. – Слуц. (ЖНС), *раскідóха* ж. – Слуц., Чач. (НЛ, Насовіч, Мат. апыт.), *раскідáка* ж. – мясц. (НЛГ), *раскíда* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *раскідáч* м. – Слуц. (ЖНС), *раскíднік* м. – Стол. (ТС), *раскідáльнік* м., *раскідáльніца* ж. – Жытк. (ТС), *расцяга* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *расхадóўны* прым., *расхадны́* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *расхадóвы* прым. – мясц. (Насовіч), *стрáтнік* м., *стрáтніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *расшмы́ркываннік* м., *расшмы́ркываннíца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шарлíвы* прым. – Паст. (СПЗБ), *маталы́га* м., *маталы́жына* м. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р., Мёр. (З нар. сл., Растаргуеў, Юрчанка), *матлы́га* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *матары́га* м., *матары́жка* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *маталы́жнік* м., *маталы́жніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *масталы́га* м., *масталы́жына* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мацю́га* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *мантáчаннік* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прамóт* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *разарыха* ж., *рас-*

сарыха ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *шугавеіна* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *шахрай* м. – Слон. (НЛ), *марнатравец* м. 'хто скарыстоўвае на зло' – мясц. (Насовіч), *марнатраўніца* ж. 'гаспадыня, якая марна траціць прадукты' – Астр. (СПЗБ).

Недатыка

Той (тая), хто не выносіць жартаў, вольнасці ў адносінах да сябе.

недатыка м. і ж. – усх.-маг. р., Стол., Смален. р. (ТС, Насовіч, Дабравольскі), *нядократка* ж. – Слуц. (ЖНшС), *нечыпальшчыца* ж. – Жытк. (ТС), *незачопны* прым. – Жытк. (ТС), *незачэпны* прым. – Чач. (Мат. апыт.).

Нелюдзімы

Той, які дзічыцца, пазбягае людзей.

нелюдзімы прым. – пераважна ўсх. з., за выключэннем Віц. р., а таксама ўскраінных паўднёвых гаворак (ЛАБНГ), *нелюдзім* м. – Чав., Мсцісл. (ЛАБНГ), *нелюдзін* м. – Тал. (ЛАБНГ), *нялюднік* м. – Пол., Докш., Лаг., Дзятл., Калінк. (ЛАБНГ), *нелюдзень* м. – Дзятл., Слуц., Бял., Бых., Клецк., Лельч. (ЛАБНГ), *нелюдзь* м. і ж. – паўдн.-зах. д., паўдн.-усх. з, сярэд.-бел. г., Рас., Ушацк., Пруж., Кобр. (ЛАБНГ, ТС, Шатэрнік), *нелюд* м. – Навагр., Кобр. (ЛАБНГ), *нелюдзе* н. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *неналюднік* м. – Віл. (ЛАБНГ), *непрылюдны* прым. – Рас., Шарк., Глыб., Беш., Дзятл., Маст., Ваўк., Рэч., Лельч., Мал. (ЛАБНГ), *непрылюдак* м. – Брасл., Паст., Глыб., Мёр., Мядз. (ЛАБНГ), *непрылюдзік* м. – Шарк. (ЛАБНГ), *непрылюда* м. – Мёр. (ЛАБНГ), *нялюдскі* прым. – Віц., Ушацк., Бярэз., Асіп., Хойн., Нараўл., Ельск., Клецк, Дзярж., Воран. (ЛАБНГ), *нялюдны* прым. – паўдн.-зах. д., сярэд.-бел. г. (ЛАБНГ), *нялюднік* м. – Пол., Докш., Лаг., Калінк. (ЛАБНГ), *нелюднівы* прым. – Тал. (ЛАБНГ), *нелюдзяны* прым. – Шкл. (ЛАБНГ), *нелюдзівы* прым. – Навагр.

(ЛАБНГ), *неміжлю́дны* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *міжлю́дны* прым. – Слон. (ЛАБНГ), *бязлю́дны* прым. – пераважна ў межах *нялю́дны* (ЛАБНГ), *бязлю́днік* м. – зах.-пал. г., Тал., Кругл., Бял., Слаўг., Карм., Валож., Пух., Слуц., Капыл. (ЛАБНГ), *бязлю́дак* м. – Кам. (ЛАБНГ), *бязлю́ддзе* н. – Тал., Чав., Бабр., Чач. (ЛАБНГ), *бязне́людзь* м. – Нараўл. (ЛАБНГ), *адлю́дны* прым. – Астр. (ЛАБНГ), *адлю́днік* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *адлю́дак* м., *адлю́днік* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *дзікі* прым. – пераважна агульн., за выключэннем паўночнаўсходняй ускраіны, Мін. р. (ЛАБНГ), *дзіклівы* прым. – Верхнядзв., Пол., Шум., Беш., Дубр., Валож. (ЛАБНГ), *дзічлівы* прым. – Дубр. (ЛАБНГ), *дзікава́ты* прым. – Ушацк., Дзярж. (ЛАБНГ, Насовіч), *дзік* м. перан. – Гродз. р., Навагр., Зэльв., Слон., Нясв., Клецк., Лельч. (ЛАБНГ, СРЛГ, Сцяцко), *дзіка́р* м. – адзінкава ў розных рэгіёнах, за выключэннем віц.-маг. г., а таксама памежных з Гродз. р. (ЛАБНГ), *дзіку́н* м., *дзіку́ха* ж. – усх.-маг. р., Смарг. (Бялькевіч, Станкевіч), *дзіч* м. – Круг. (ЛАБНГ), *дыча́р* м. – Стол. (ЛАБНГ), *дзюк* м. – Клім. (ЛАБНГ), *адсты́рлівы* прым., *адсты́ра* ж. – Іўеў. (ЛАБНГ), *атаду́р* м. – Брасл. (ЛАБНГ), *дамату́р* м., *дамату́рка* ж. – Чэрв. (ЛАБНГ), *заты́ннік* м. – Чэрык. (ЛАБНГ), *саўма́ч* м. – Лун. (ЛАБНГ), *тума́рнік* м. – Мядз., Лаг. (ЛАБНГ), *засце́нчывы* прым. – Гор. (ЛАБНГ), *зверава́ты* прым. – Слаўг. (ЛАБНГ), *некумпа́ністы* прым. – Беш. (ЛАБНГ), *недалу́гі* прым. – Іван. (ЛАБНГ), *непрыёмны* прым. – Малар. (ЛАБНГ), *няве́тлы* прым. – Беш. (ЛАБНГ), *нядру́жыскі* прым. – Клім. (ЛАБНГ), *патайны́* прым. – Кам. (ЛАБНГ), *саро́мны* прым. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *сві́рыбы* прым. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *скры́ты* прым. – Клім. (ЛАБНГ).

Непаседа

Той, хто непаседлівы.

непасе́да м. і ж. – пераважна ўсх. з. (ТС, Мат. Гом., Каспяровіч), *круце́ль* м., *круце́лька* ж. – усх.-маг. р., Гродз. р., Жытк., Стаўб. (СЦБ, ТС, Бялькевіч, Цыхун, Юрчанка, Стан-

кевіч), *круціль* м. – Драг. (Н. сл-сць), *кру́чанік* м. асудж. – Маладз., Лаг., Зэльв. (Мат. дыял. сл., Варлыга, Сцяцко), *вярту́н* м., *вярту́шка* ж. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Лаг. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Юрчанка, НЛГ), *вярця́ка* м. – мясц. (НЛГ), *вярця́шчы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вёрткі* прым. – Стол. (ГС), *ёрза* м. і ж. экспр. – віц.-маг. г., Чач., Смален. р. (Мат. Маг., З нар. сл., Каспяровіч, Дабравольскі, Мат. апыт.), *ярзу́н* м. экспр. – Воран. Ашм. (СПЗБ), *ёзда* ж. – мясц. (Насовіч), *пераéзны* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *няўстру́й* м. і ж. – Смарг., Мёр., Глыб., Вілен. р., Латгал. р. (СПЗБ, З нар. сл.), *наўстру́й* м. – Астр. (Сл. Гродз.), *няўры́мста* м. і ж., *няўры́мсцік* м. – Чэрв., Гл. (СЦБ, Янкоўскі), *няўры́мслівы* прым., *няўры́мса* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *бігля* м. і ж. – Пін. (ЖНС), *го́йда* ж. – Мсцісл. (З нар. сл.), *жыгу́н* м. – Бяроз. (СЦБ), *лату́н* м. – Хойн. (Мат. Гом.), *палятýха* (пра дзяўчыну) ж. – Лаг. (Варлыга), *нако́льніца* ж. – Слуц. (ЖС), *нéстыч* м. – Светл. (Мат. Гом.), *гала́йда* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС, НС), *падгéйстра* м. і ж. – Маз. (Мат. Гом.), *енцахá* м. і ж. – Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *шáя* ж. – Жытк. (ТС), *шыш* м. – Глыб., Брасл. (СПЗБ), *верціхво́ст* м., *верціхво́стка* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *шалахво́ст* м., *шалахво́стка* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *мітальнік* м., *мітальніца* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *мітусá* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *по́йгранак* м. – Браг. (З нар. сл.), *сургáн* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *выдрыгáнец* м. – Драг. (НЛ), *верхалáз* м.'непаседлівы хлапчук, які лазіць па дрэвах' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *мэ́лькацень* м. экспр. 'вельмі неўгамонны' – Івац. (ЖС).

Непаслухмяны

Такі, які не слухаецца, які дзейнічае насуперак.

нéслух м. – Смален. р., Лаг., Чач. (Варлыга, Дабравольскі, Насовіч, Мат. апыт.), *про́цівень* м., *праціўны* прым. – Клецк. (НЛ), *папярэ́члівы* прым., *папярэ́чны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *упáрты* прым. – мясц. (Насовіч), *убо́іна* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шмáргля* м. і ж., *шнáргля* м. і ж. – Шчуч.,

Брасл. (СПЗБ), *агýра* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *агýрань* м., *агýрнік* м. – мясц. (Насовіч), *агýрны* прым., *агýрлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *бузóўны* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *вы́тлук* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *вы́рвус* м. – Навагр. (Н. сл-сць).

Непераборлівы на яду

неперабóрлівы прым. – агульн. (ЛАБНГ, Мат. Гом., Мат. апыт.), *неперабóрны* прым. – Смарг. (ЛАБНГ), *неперабóрчывы* прым. – Гл., Чач. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *неперабірлівы* прым. – Валож., Іўеў., Бых., Мсцісл., Драг., Кобр., Іван., Пін., Акц., Чач. (ЛАБНГ, Юрчанка), *неперабірчывы* прым. – Касц. (ЛАБНГ), *неперабірáсты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *неперабірýшчы* прым. – Карм. (ЛАБНГ), *неперабіра* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *неразбóрлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *неразбóрчывы* прым., *неразбóрчлівы* прым. – Верхнядзв., Саліг., Чач. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *невыбóрчывы* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *нелютаéжны* прым. – Пух. (ЛАБНГ), *небракаýлівы* прым. – Вілен р. (СПЗБ), *небрылёўны* прым. – Карэл. (ЛАБНГ), *небышкóўны* прым. – Нясв. (ЛАБНГ), *несаладаежывáты* прым. – Кобр. (ЛАБНГ), *невыбрэ́дны* прым. – Бераст. (ЛАБНГ), *абéльтух* м. 'неразборлівы ў ежы, абжора' – Чэрв. р. (Шатэрнік), *мляўш* м. 'мужчына, які многа есці, а сілы не мае' – Гродз. р. (Цыхун).

Нявыхаваны

Чалавек грубы і дзёрзкі ў адносінах да другіх.

неацёса м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *ахáльнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *хам* м. – віц.-маг. г., Чач. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *хамóўка* ж. лаянк., *хамлó* н. груб., *хамýла* н. груб., *хамýйла* н. груб. – усх.-маг. р., Чач. (З нар. сл., Мат. апыт.), *хаміла* м. груб. – Бял. (Яўсееў), *халя́йстра* м. і ж. – Мядз. (Н. сл-сць), *грубія́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *свінтýх* м., *свінтýшка* ж., *свінтухáйла* ж. – мясц. (Насовіч), *фантáзлівы* прым. 'нястрыманы, нетактоўны' – Гродз.

(Сл. Гродз.), *урвáнт* м. 'які нікога не паважае' – Астр. (Сл. Гродз.), *вачапóр* м. 'дзіця, якое ставіцца непрыстойна да дарослых' – Пол. (НЛ), *варавíты* прым. 'непачцівы, грубы; нахабна-задзірлівы' – Гл. (Янкоўскі).

Нягоднік

Нізкі ў маральных адносінах, дрэнны, несумленны чалавек.

нягóднік м., *нягóдніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч), *негадзя́й* м. груб. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *нягóддзе* н. – мясц. (Насовіч), *нягóдны* прым. лаянк., *негадзя́шчы* прым. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі), *абры́днік* м., *абры́дніца* ж., *абры́да* м. і ж. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі, Станкевіч), *бры́да* м. і ж., *брыдá* м. і ж. – Чэрв. р., Беш. (Насовіч, Станкевіч), *брыдóта* м. і ж. зневаж. – Ашм. (СПЗБ), *бры́дкі* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *абры́дны* прым. – мясц. (Насовіч), *нéўлюддзе* н. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *бязлю́ддзе* н. – Смален. р. (Станкевіч), *плюгáвец* м. – усх.-маг. р., Смален р. (Бялькевіч, Дабравольскі, Насовіч), *люгавéц* м., *люгáўка* ж., *люгáвы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *паскýд* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *паскýда* м. і ж. – усх.-маг. р., Чач., Зах.-бран. р. (Насовіч, Юрчанка, Растаргуеў, Мат. апыт.), *паскýднік* м., *паскýдніца* ж., *паскýдзіна* м. і ж. узмацн., *паскýдзішча* м. і ж. узмацн. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Смален. р., Зах.-бран. р., Чач. (Дабравольскі, Насовіч, Растаргуеў, Шатэрнік, Юрчанка), *пóскудзь* м. – Чач. (Мат. апыт.), *паскýдны* прым. – Чач., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *пáкаснік* м. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *кáпаснік* м. – Жытк. (ТС), *свалачнíк* м., *свалачнíца* ж., *свалачýга* м. узмацн. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *сквернáвец* м., *сквернáўка* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пагáнец* м., *пагáнін* м. – мясц. (Насовіч), *пóгань* м. і ж. лаянк. – Брасл., Шум., Шчуч., Гродз., Чэрв. (СПЗБ), *паршы́вец* м. – Клецк., Зах.-бран. р. (НЛ, Растаргуеў), *пáрхаўка* ж. лаянк. – мясц. (Насовіч), *акая́ннік* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вы́тлук* м. – Гл. (Янкоўскі), *мярзóтнік* м. – мясц. (НЛГ), *нéпрас* м. – Ельск. (Мат. Гом.).

Нядбайны

Які абыякава, нядобрасумленна адносіцца да сваіх абавязкаў, спраў; лянівы.

нядба́лы прым. – Чэрв. р., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Шатэрнік), *нядба́йнік* м., *нядба́йніца* ж., *нядба́йка* ж. – Лун. (Шаталава), *нядба́ліца* ж. – Чач. (Мат. апыт.), *непрыкла́дны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Нязграбны

Няспрытны, непаваротлівы, нялоўкі.

нязгра́бны прым. – мясц. (Насовіч), *ко́пша* ж. – Жытк. (ТС), *капо́цька* м. і ж. – Стаўб. (НС), *не́паварацень* м. – мясц. (Насовіч), *непаваро́ткі* прым. – Лоеў. (Янкова), *неправо́рны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *ляме́шка* ж. перан. – Стол., Жытк. (ТС), *лемехава́ты* прым., *ляме́хаваты* прым. – Стол., Жытк., Лоеў. (ТС, Янкова), *вярэ́паўка* м. і ж. перан. – Слуц. (ЖС), *жаўме́ра* ж., *жаўме́ня* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *лэ́пта* м. і ж. – Слуц. (ЖС), *цяльпу́х* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *дзю́ндзік* м. – Бял. (Яўсееў), *загава́ла* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *лаба́зье* н. перан. – Жытк. (ТС), *лазбе́нь* м. зневаж. – Пух. (СЦБ), *ла́нтух* м. перан. – Стол., Жытк. (ТС), *ле́ма* ж. перан. – Стол. (ТС), *ле́пак* м., *лепа́к* м. перан. – Стол. (ТС), *лепяшы́ла* н. – Стол. (ТС), *махаме́ла* м. і ж. – Стол. (ТС), *мяке́ка* м. і ж. – Зэльв. (ЖС), *нэго́га* ж. – Драг. (НЛ), *няхлю́й* м., *няхлю́йка* ж. – Слуц. (ЖС), *памаўза́* м. і ж. асудж. – Шчуч. (З нар. сл.), *ру́я* м. і ж. – Касц. (Мат. Маг.), *струба́ль* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *цюхця́й* м. – Чач. (Мат. апыт.), *ця́мця* м. і ж. – Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *чулі́нда* м. і ж. – мясц. (НЛГ), *кіжла́ты* прым. – Лаг. (Мат. мін.-мал.).

Няўважлівы

Такі, якому не ўласціва ўвага, рассеяны.

разя́ва ж. – Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *раззя́ва* м. і ж. экспр. – Верхнядзв., Віл., Лід., Шчуч., Дзятл., Ваўк., Беластоц. р. (СПЗБ, Шаталава, Станкевіч), *разёва* м.

і ж. экспр. – Чэрв., Віл., Лід., Шчуч., Дзятл., Ваўк., Беластоц. р. (СПЗБ, Мат. мін.-мал.), *раззёва* м. і ж. экспр. – Зэльв., Віл., Лід., Шчуч., Дзятл., Ваўк., Слон., Беластоц. р. (СПЗБ, Сл. Гродз., Сцяцко), *разявáка* ж. – усх.-маг. р., Карэл., Смален. р. (НЛ, Бялькевіч, Дабравольскі), *разявя́ка* ж. – Стол., Жытк., Чэрв. р. (ТС, Шатэрнік, Станкевіч), *разяўя́ка* ж. – Стол., Жытк. (ТС), *разявóн* м., *разівóн* м. – усх.-маг. р., Зах.-бран. р. (Юрчанка, Яўсееў, Растаргуеў), *разíня* м. і ж. – віц.-маг. г., Смален. р. (Каспяровіч, Дабравольскі), *разíнька* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *раззéўрат* м. – мясц. (Станкевіч), *рóцька* м. і ж. неадабр. – віц.-маг. г., Смал. (Мат. мін.-мал., Каспяровіч, Станкевіч), *ратазéй* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ратазíня* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *разя́па* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *разéпа* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *разёпа* м. і ж. экспр. – Раг., Асіп. (СПЗБ), *зявáка* м. і ж., *зявáла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *расця́па м. і ж.* – Ганц. (НЛ), *расцяпáй* м. – Карэл. (НЛ), *расхлёпа* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *гавэ́ла* м. і ж. абраз., *гавя́ла* м. і ж. абраз. – Віл., Іўеў., Лід., Паст., Вілен. р. (СПЗБ), *растапшá* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *разгірэ́ня* м. і ж. – Панямр. р. (Сцяшковіч), *раскéпа* м. і ж. зневаж. – Карэл., Бял. (З нар. сл., Яўсееў), *раўгéша* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *салóпа* м. і ж., *салэ́па* м. і ж. зневаж. – Дзятл., Гродз. (Сл. Гродз.).

Няўдалы

Такі, якому нічога не ўдаецца; няўмелы, няўклюдны чалавек.

неўдалóцце н. – Гродз. р. (СРЛГ), *незвялóцце* н. – Гродз. р. (СРЛГ), *незграбóцце* н., *незграбэ́йла* н. – Свісл., Лід. (Сл. Гродз.), *нявы́валка* ж. зневаж. – Гродз. р. (СРЛГ), *нéгелда* м. і ж., *нéгалда* м. і ж. – Астр., Віл., Лаг. (СПЗБ), *нягéлда* м. і ж. – Ашм. (Сл. Гродз.), *недалу́гі* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.).

Падбухторшчык

Той, хто падбухторвае ці займаецца зводніцтвам.

паджыгáла м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *паджыгáйла* м. – усх.-маг. р., Чач. (Бялькевіч, Мат. апыт.), *пад-*

жо́га м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *паджыга́ннік* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *жыга* м. і ж., *жыгалка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *жыжа* ж., *жыжка* ж. – мясц. (Насовіч), *за́жга* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *падшыва́льнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *падты́ка* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *падвуча́ннік* м., *падвуча́нніца* ж. – Смарг. (Станкевіч), *пад'ялды́ка* м. і ж. зневаж. груб., *пад'ялды́кала* м. і ж. – Бял., Чач. (Яўсееў, Мат. апыт.), *звод* м., *звадýн* м. – віц.-маг. г., Лаг. (Каспяровіч, Варлыга), *зва́да* м. і ж. – Смал. (СЦБ), *звадыя́ш* м. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Лаг., Бярэз., Лях. (СЦБ, Мат. дыял. сл., НЛГ, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік).

Падхалім

Нізкі, подлы чалавек, які дагаджае, хваліць у мэтах асабістай выгады.

падлі́за м. і ж. – Чэрв. р., Чач. (Шатэрнік, Мат. апыт.), *падлы́жнік* м., *падлы́жніца* ж. – Ашм. (Насовіч, Станкевіч), *падлы́жны* прым. – мясц. (Станкевіч), *падля́з* м. – мясц. (Насовіч), *падліпа́ла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *пад'е́здзень* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *падхляба́льнік* м. – Пух., Чач. (СЦБ, Мат. апыт.), *падхляба́ч* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *падціра́ч* м.– Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пры́хвасцень* м. пагард. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *лабýнька* м. і ж. 'услужлівы, угодлівы' – мясц. (Насовіч).

Палахлівы

Які лёгка палохаецца, баязлівы.

палахлі́вы прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Насовіч), *пужлі́вы* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *бая́ка* м. і ж. – Пін. (НЛ), *пýдкі* прым., *пудкі́* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *пýдаль* м. экспр. – Стол. (ТС), *страхапýд* м. – Пін. (НЛ), *труслі́вы* прым. – Стол. (ТС), *трухлі́вы* прым. – мясц. (Насовіч), *трус* м. – Жытк. (ТС), *трýска* ж. перан. – Гл. (Янкоўскі), *ро́бкі* прым. – Лоеў. (Янкова), *жахлі́вы* прым. – Стол.

(ТС), *ле́кач* м. – Пін. (НЛ), *трыд* м. – Чав. (Мат. Маг.), *дзіклівы* прым. ’сарамлівы, палахлівы’ – Смален. р. (Дабравольскі).

Папіхіч

Чалавек, якім панукаюць, зняважліва распараджаюцца, камандуюць.

папіха ж. – Жытк. (ТС), *папіха́йла* м. і ж. – усх.-маг. р., Чач., Жытк., Карэл., Смал., Валож. (ТС, СЦБ, НЛ, Юрчанка, Мат. апыт.), *піхе́нь* м. – мясц. (Насовіч), *падмята́йла* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *паго́нлівы* прым. – Жытк. (ТС), *пры́хвасцень* м. ’папіхач, што слепа выконвае чужы загад за магарыч’ – Лаг. (Варлыга).

Папрашайка

Той, хто ўвесь час выпрошвае, дакучае просьбамі.

про́ся м. і ж. – Капыл., Карэл., Дзятл. (Сл. Гродз., Н. сл-сць, З нар. сл.), *папро́ська* ж. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *папрася́ка* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *перапрася́чка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *калантыр* м., *калантырка* ж., *калантырнік* м., *калантырніца* ж., *калантыршчык* м., *калантыршчыца* ж. – мясц. (Насовіч).

Патакальнік

Які паблажліва, нястрога адносіцца да каго-, чаго-н.; патурае каму-, чаму-н.

патако́ўнік м., *патако́ўніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *да́кала* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *патво́рнік* м., *патво́рніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *патво́ршчык* м., *патво́ршчыца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *патвара́ннік* м., *патвара́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *падлыга́йла* м. і ж. ’хто патакае хлусу, падтрымлівае хлусню’ – мясц. (Насовіч).

Пахатуха

Жанчына, якая любіць хадзіць па хатах.

пахаду́ха ж. – Івац., Бяроз., Лёзн., Верхнядзв. (ЛАБНГ, ДСБ, Шаталава), *пахадзю́ха* ж. – Брэсц. (ЛАБНГ), *пахадня́* ж. экспр. – Беластоц. р. (СПЗБ), *пахады́ня* ж. – Чач. (ЛАБНГ), *пахадэ́нька* ж. – Кобр., Жаб. (ЛАБНГ), *пахадзю́нка* ж. – Іван. (ЛАБНГ), *пахадзю́шка* ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *пахадзя́ка* ж. зневаж. – Шум., Віц. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пахадыі́ка* ж. – Смарг. (СПЗБ), *пахаджа́йка* ж. – Лоеў. (ЛАБНГ), *пахадзю́шчы* м. – Кам. (ЖНС), *пахаду́шчая* ж., *пахаду́шча* ж. – Лун., Кам., Драг. (ЛАБНГ), *пабягу́ха* ж. – усх.-пал. р., Гл., Добр., Лаг. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Варлыга), *пабягу́шка* ж. – Чашн., Круп., Навагр. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *палята́йка* ж. – Астр. (ЛАБНГ), *паляту́ха* ж. – Гл. (Янкоўскі), *цягло́* н. – Віц. (ЛАБНГ), *цяга́лка* ж. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *пацягу́ха* ж. неадабр. – Гродз. р., Верхнядзв., Гл. (СРЛГ, Шаталава, Янкоўскі), *пацягу́шка* ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *пацяга́ка* ж. – Пол., Ушацк. (ЛАБНГ, Шаталава), *пацяга́йка* ж. – Карм. (ЛАБНГ), *пацяга́чка* ж. – Раг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *цяга́шчая* ж., *цяга́шча* ж. – Навагр., Дзятл., Валож. (ЛАБНГ), *пасяду́н* м., *пасяду́ха* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *пасяду́шка* ж. – Бераст. (ЛАБНГ, Сл. Гродз.), *непасяду́ха* ж. – Быx. (ЛАБНГ), *валту́шніца* ж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *павадзю́шча* ж. – Нараўл. (ЛАБНГ), *баўту́ха* ж. – Гор. (ЛАБНГ), *пасялу́ха* ж. – паўн.-зах. з., Гар., Тал., Мсцісл., Рэч., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз., З нар. сл., Варлыга), *пасалу́ха* ж. – Барыс., Верхнядзв., Вілен. р. (СПЗБ), *пасялу́н* м. – Віл., Мёр. (ЛАБНГ, СПЗБ, З нар. сл.), *пасялу́шнік* м. – Гродз. р., Віл. (ЛАБНГ, СРЛГ), *пасялу́шніца* ж. – Шарк., Пол., Віл., Шчуч., Дзятл. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пасялу́шка* ж. – Дзятл. (ЛАБНГ), *пасяле́нь* м. і ж. – Докш., Глыб., Ушацк., Барыс., Круп., Бярэз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. дыял. сл., З нар. сл.), *пасяле́нец* м. – Паст. (СПЗБ), *пасе́льніца* ж. – Чэрв. (НЛ), *пасяле́йка* ж. – Круп. (ЛАБНГ), *по́сел* м. – Баран. (ЛАБНГ), *пасялда́* ж. – Лаг. (ЛАБНГ), *пасяле́нда* ж. – Лаг. (Варлыга), *пасялыі́нда* ж. асудж. – Стаўб., Ушацк. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал.),

пасяльнічая ж., *пасяльніча* ж. – Ушацк., Паст. (ЛАБНГ), *пасяльнічы* м. – Паст., Ушацк. (ЛАБНГ), *пахáтуха* ж. – спарадычна паўдн. р., Кругл., Мсцісл., Нясв., Клецк., Гродз. (ЛАБНГ, Мат. мін.-мал., Мат. Гродз., Мат. Гом., НЛ, ЖНС, Кучук, Станкевіч), *пахатýха* ж. – усх.-пал. р., Гл. (ЛАБНГ, ТС, Мат. дыял. сл., Янкоўскі), *пакатýха* ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *пахáтнік* м., *пахáтніца* ж. – паўдн. р., Рас., Пол. (ЛАБНГ, СПЗБ, Мат. Гом., ДСБ, НЛ, ЖС, Шаталава), *пахатáрніца* ж. – Пін. (ЖНС), *прахáтніца* ж. – Ганц. (СПЗБ), *пахáтная* ж. – Гл. (Янкоўскі), *пахáтняя* ж. – Хойн. (Мат. Гом.), *лахáч* м. неадабр., *лахачыíца* ж. неадабр. – Дзятл. (СПЗБ), *ляхáрыца* ж. зневаж. – Гом. (Мат. Гом.), *лахнá* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *лáхта* ж. – Стаўб. (ЛАБНГ), *паддзярэўніца* ж. – Гар. (ЛАБНГ), *пасіртýха* ж. – Пін. (ЖНС), *падвóруха* ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *сямідвóрка* ж. – Навагр. (ЛАБНГ), *радóўка* ж. – Слуц. (ЖС), *смэ́кса* ж. – Кобр. (ЛАБНГ), *смыíкса* ж. – Бяроз. (ЖНС), *швíнда* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *шлыíхта* ж. – Лаг. (Варлыга), *шмáра* м. і ж., *шмэ́рка* ж. жарт. – Зэльв. (Сцяцко), *шлю́ндра* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Пераборлівы да яды чалавек

перабóрлівы прым. – агульн. (Насовіч, Растаргуеў, Юрчанка, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка, Мат. апыт.), *перабíрлівы* прым. – усх.-маг. р., Мін. р. (Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Станкевіч, Шатэрнік, Мат. апыт.), *перабóрчлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *перабíрасты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *перабíр* м., *перабóр* м., *перабíра* ж. – Ашм., Смален. р. (Дабравольскі, Станкевіч), *перабóрнік* м. – усх.-маг. г. (Бялькевіч), *перабóршчык* м. – мясц. (НЛГ), *недабóрны* прым. – Ваўк. (СПЗБ), *худаéдлівы* прым., *худаéжлівы* прым., *худаéжы* прым. – Паст., Дзятл. (СПЗБ), *лютаéжлівы* прым. – Уздз., Навагр., Зэльв., Люб., Беластоц. р. (СПЗБ, СЦБ, ЖС, Н. сл-сць, ЖНС), *лютаéж* м. і ж. асудж. – Зэльв. (Сцяцко), *людаéжлівы* прым. – Ваўк., Лях., Слуц., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖС), *людаéдлівы* прым. – Ваўк., Лях. (СПЗБ), *літаéжлівы* прым. – Маз. (З нар. сл.), *ліхаéжлівы* прым. – Слон. (НЛ), *аблаéжлівы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *несалóшчы* прым. – Зах.-

бран. р. (Растаргуеў), *нэндза* ж. – Чэрв. (СПЗБ), *нэнджа* ж. – Бар., Ваўк. (СПЗБ), *нэнзлы* прым. – Дзятл. (СПЗБ), *карністы* прым. – Воран. (СПЗБ), *кашэрны* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.).

Плакса

Той, хто часта плача без уважлівай прычыны.

плáкса м. і ж., *плаксýн* м., *плаксýха* ж. – усх.-маг. р., Чэрв. р., Лаг., Кобр., Драг., Смален. р. (СПЗБ, Варлыга, Насовіч, Шатэрнік, Юрчанка, Дабравольскі), *плаксýння* ж., *плакýння* ж. – усх.-маг. р. (Насовіч, Юрчанка), *плаксэ́та* м. і ж. – Смарг. (СПЗБ), *плакýн* м., *плакýха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *плáканнік* м., *плáканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *плаклівы* прым., *плачлівы* прым. – Валож. (Мат. мін.-мал., Насовіч, Станкевіч), *плаксівы* прым. – паўн.-зах. з., Чач. (СПЗБ, Мат. апыт.), *рýмза* м. і ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Пол., Чач. (НЛ, Шатэрнік, Бялькевіч, Каспяровіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *рýмзала* м. і ж. – усх.-маг. р., Уздз. (Мат. мін.-мал., Юрчанка), *рымза* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *рэ́мза* м. і ж., *рэ́мжа* м. і ж. – Стол. (ТС), *рýмала* н. – Жытк. (ТС), *равýла* м. і ж. – Ушацк. (НЛ), *равіла* н., *рэ́ваць*ень м. – Стол. (ТС), *рэ́ўза* м. і ж. – Стол. (ТС), *раўзня́* м. і ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *раўгáч* м., *рóўгала* н. – Зэльв. (Сцяцко), *рагéша* ж., *раўгéша* ж. – Гродз. р., Зэльв. (СРЛГ, Н. сл-сць), *рыгала* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *блю́ма* м. і ж. – зах.-пал. г. (ДСБ, НЛ, Мат. апыт.), *лю́ма* м. і ж., *лю́мза* м. і ж. – Кобр. (НЛ, ЖНС), *зіпáйла* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *слімазá* м. і ж. – Ушацк. (НС), *слязлівы* прым. – Лях. (СПЗБ), *макраслёзка* ж. – Лід. (Сл. Гродз.), *кісля́ты* прым. – Гродз. р., Карэл. (СРЛГ, Шаталава), *раскіслы* прым. – Навагр. (Сл. Гродз.), *ню́ня* ж. неадабр. – Бял. (Яўсееў), *слю́нька* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *мазéпа* м. і ж. – Нараўл., Бяроз. (Мат. Гом., ЖНС), *хныкала* м. і ж., *хныканнік* м., *хныканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка, Насовіч), *хніпала* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *знібá* м. і ж., *знібіла* м. і ж. неадабр. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *піскáты* прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *крыкслівы* прым. – Смал. (СЦБ), *крыксýн* м., *крыксýха* ж. (пра дзіця) –

Смален. р. (Дабравольскі), *скверóта* м. і ж. – Стол. (ТС), *дзю́ньдзя* м. і ж. экспр. – Мсцісл. (З нар. сл.), *пíзя* м. і ж. – Драг. (ДСБ), *звы́рка* м. і ж. асудж. – Бял. (Яўсееў), *зáйда* м. і ж. ’хто плача да непрытомнасці’ – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *шкрагнá* м. і ж. ’піскля’ – Драг. (ДСБ), *карэ́мза* н. ’плаксівае дзіця’ – Люб. (Н. сл-сць).

Пляткар

Той, хто любіць пляткарыць.

пляткáр м., *пляткáрка* ж. – крайняе памежжа паўн.-зах. з., Іўеў., Лід., Зэльв., Ваўк., Стол., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Сл. Гродз.), *плётнік* м., *плётніца* ж.– мясц. (Насовіч), *плётка* м. і ж. – усх.-маг. р. (ЛАБНГ, Насовіч), *пляцёнка* ж., *пляцянка* ж. – Пух., Кобр. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС), *плéтніца* ж. – Калінк. (ЛАБНГ), *пляцю́ха* ж – Кобр. (ЖНшС), *плéйтуха* ж. – Стол. (ТС), *плятня́* м. – Клецк. (НЛ), *плíнта* ж. зневаж. – Слон. (Сл. Гродз.), *плятýн* м. асудж. – Гор. (Мат. Маг.), *плётар* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *сплéтнік* м., *сплéтніца* ж. – Брасл., Пол., Віл., Сен., Чэрв., Бял., Раг., Хоц., Добр., Гом., Светлагор., Жытк., Малар. (ЛАБНГ, ТС), *брахýн* м., *брахýння* ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч), *брахýха* ж. – Чэрв. (Станкевіч), *брахлíўка* ж. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *брахлівы* прым. – Чач. (Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *звóднік* м., *звóдніца* ж., *звадня́* м. і ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р. (Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Насовіч), *зведзія́ш* м. – Чач. (Мат. Гом.), *звáдлівы* прым. – Маладз. (СЦБ, Насовіч), *язы́чнік* м. асудж., *язы́чніца* ж. – усх.-маг. р., Круп., Віл., Мядз., Стол. (ТС, СПЗБ, Насовіч), *язы́чны* прым. – мясц. (Насовіч), *лэ́ха* ж. лаянк. – Маладз. (СЦБ, Мат. мін-мал.), *лáхаўка* ж. – Віл. (ЖС), *лáхта* ж. неадабр. – Карэл., Паст. (СПЗБ, Н. сл-сць), *лы́хта* ж. – Дзярж. (НС), *лахáч* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *лахандá* ж. – Глыб. (ЖНшС), *ляхвэ́тар* м. асудж. – Валож. (СЦБ), *лáйда* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *лáнда* ж. – Стол. (НС), *нáйда* ж. зневаж. – Смал., Ветк., Лоеў. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Янкова), *бáйтус* м. – Лях. (ДСБ, НЛ), *вы́хня* ж. – Іван. (ЖНС), *мэ́лькут* м. – Кам. (ЖНС), *мы́тля* ж. – Навагр. (Н. сл-сць),

склю́ндра м. і ж. – Іван. (ДСБ), *халая́* ж. – Смарг. (Станкевіч), *халтама́* ж. – Глыб. (ЖНшС), *шалата́* м. і ж. – Пін. (ЖС).

Прабіўны

Які можа дабіцца, дамагчыся чаго-н., нягледзячы на цяжкасці.

дабітны́ прым. – Жытк., Гл., Чач., Стаўб., Гродз. (ТС, НС, ЖНС, Янкоўскі, Мат. апыт.), *дабіўны́* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *даступны́* прым. – усх.-маг. р., Чач., Стол. (ТС, Юрчанка, Мат. апыт.), *дахо́дны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дахо́длівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *дахо́жсы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прабітны́* прым. – Жлоб. (Мат. Гом.), *право́рны* прым. – Жлоб. (Мат. Гом.).

Праворны

Той, які рухавы, спрытны, шпаркі, хуткі.

право́рны прым. – Стол., Жытк., Пух. (ТС, Мат. мін.-мал.), *пры́тны* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *прано́заваты* прым. – Лоеў. (Янкова), *жва́ўка* ж. – мясц. (Станкевіч), *жыгу́н* м., *жыгу́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *шмы́га* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *ло́ўкі* прым. – Чэрв. р., усх.-маг. р. (Шатэрнік, Юрчанка), *спрытлі́вы* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *спрытня́к* м., *спрытня́ка* ж., *спрытня́чка* ж. – Гл. (Янкоўскі), *спрытну́ха* ж. – Люб. (Н. сл-сць), *пры́тны* прым. – Жлоб. (Мат. Гом.), *хлёсткі* прым. – Лоеў. (Янкова), *хва́ткі* прым. – Зах.-бран. р., Чач. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *ша́сткі* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прала́зісты* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *пахапны́* прым. – Жытк. (ТС), *разбітны́* прым. – Астр. (СПЗБ), *пракідны́* прым. ’лоўкі, праворны, бойкі’ – Пух. (СПЗБ).

Прайдзісвет, махляр, круцель

Пранырлівы, лоўкі, хітры чалавек.

прайдзісве́т м. – Чэрв. р., Лаг. (Шатэрнік, Варлыга, Станкевіч), *прайда́к* м., *прайда́чка* ж. – Лаг., Нясв., Клецк., Дзятл.,

Житк., Бяроз. (ТС, Сл. Гродз., НЛ, Мат. мін.-мал., Варлыга), *прайдáха* ж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *прайдýха* ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *прóйда* м. і ж. – віц.-маг. г., Смален. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі), *прэ́йда* ж. – Лоеў. (Янкова), *прахадзíмец* м. асудж., *прахадзíмка* ж. асудж. – Навагр., Мёр. (Н. сл-сць, З нар. сл.), *прашлéц* м. і ж., *прашля́к* м., *прашля́чка* ж. – мясц. (Насовіч), *прахіндзéй* м., *прахіндзéйка* ж. – Бял., Чач. (Яўсееў, Мат. апыт.), *нáйда* м. і ж. неадабр. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *знáйда* м. і ж. – Ваўк. (Мат. Гродз., Сцяшковіч), *прая́ва* м. і ж. – віц.-маг. г., Стол., Зах.-бран. р. (ТС, Каспяровіч, Растаргуеў), *працмы́га* м. і ж., *выцмы́га* м. і ж. лаянк. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *прашчалы́га* ж. – Чач., Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *круцéль* м., *круцéлька* ж., *круцéлка* ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Раг., Гродз., Лаг., Сен., Брасл., Мёр., Смален. р. (СПЗБ, З нар. сл., Мат. дыял. сл., Дабравольскі, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *круця́га* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *круця́ка* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *крутасвéт* м., *крутасвéтка* ж. – Чэрв. р., Гл., Буда-Каш. (Мат. Гом., Шатэрнік, Янкоўскі, Станкевіч), *крутадýх* м. – Смарг., Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *крутамíзнік* м. – Кобр. (ЖНшС), *палусвéт* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *лаўкáч* м. – Бял., Смален. р. (Дабравольскі, Яўсееў), *лаўчы́ла* м. і ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *махля́р* м. асудж., *махля́рка* ж. асудж. – Чэрв. р., Гродз. р., Лаг., Валож., Мядз., Мёр. (СЦБ, Мат. мін.-мал., З нар. сл., Варлыга, Насовіч, Сцяшковіч, Шатэрнік), *махлю́й* м. – Мёр. (ЖНС), *мáхлер* м., *махлёўка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *мáхля* ж. – Мсцісл. (З нар. сл.), *махлявáннік* м., *махлявáнніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мáхар* м. – Чэрв. р., Смален. р. (Шатэрнік, Дабравольскі), *мáхер* м., *мáхір* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *мáхыр* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мáхірскі* прым. – мясц. (Насовіч), *махаблýд* м. экспр. – Гродз. р. (СРЛГ), *маціц* м., *маціна* м., *мацю́га* м. – мясц. (Насовіч), *маталы́га* м. і ж., *маталы́жнік* м. – мясц. (Насовіч), *матавáты* прым. – мясц. (Насовіч), *матавíла* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *плуця́га* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *плуціна* м., *плуцю́га* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *блудзя́га* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *дзяля́га* м. і ж. – Смален. р. (Даб-

равольскі), *фальшы́вец* м. – Зэльв. (Н. сл-сць), *жу́лік* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *банкру́т* м., *банкруце́ль* м., *банкру́тка* ж. – віц.-маг. г. (Касяровіч, Насовіч), *аванту́рнік* м., *аванту́рніца* ж. – віц.-маг. г., Лаг. (Варлыга, Касяровіч, Насовіч, Станкевіч), *атлётка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вычвэ́ра* м. і ж. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *па́сак* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *прада́ўка* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *пракура́т* м., *пракура́тка* ж. – мясц. (Насовіч), *ухва́т* м. – Лоеў. (Янкова), *хутва́ч* м. – Свісл. (Сл. Гродз.), *штука́р* м., *штукма́йстар* м. – мясц. (Насовіч), *шары́хваст* м. – Жытк. (Н. сл-сць), *ша́хвараст* м. зневаж. – Гродз. р. (СРЛГ), *ю́ха* ж. экспр. – Навагр., Ашм. (З нар. сл., Сл. Гродз.), *абаку́льнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *вахві́стар* м. неадабр. – Навагр. (Сл. Гродз.), *ві́сус* м. – Пух., Воран. (СЦБ, СПЗБ), *вы́рвас* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *вы́тлук* м. – Клецк. (НЛ), *галу́за* м. і ж. – Жытк. (ТС), *гэ́саль* м. зневаж. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *гэ́рчык* м. – Чач. (Мат. Гом.), *ге́рцык* м. – мясц. (Насовіч), *жо́гла* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Станкевіч), *іву́ля* м. – Бял. (Яўсееў), *мэт* м. – Бял. (Яўсееў), *цахна́* ж. – мясц. (Насовіч), *баламу́т* м. – віц.-маг. г., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Растаргуеў), *чмута́* ж. – Стол. (ТС), *шны́ра* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *шарамы́га* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *міргу́й* м. ’жулік, круцель’ – Бял. (Яўсееў), *наха́бнік* м. ’авантурнік, злачынец, вірутнік’ – Лаг. (Варлыга), *шустра́к* м. ’шустры лаўкач’ – Стол. (ТС), *дападны́* прым. ’пракідны, прайдошысты’ – Слуц. (ЖНшС).

Пранырлівы

Здольны ўсюды паспяваць, пранікаць, дзякуючы спрыту, хітрасці.

праны́ра м. і ж. – усх.-маг. г., Чэрв. р., Жытк. (ТС, Бялькевіч, Шатэрнік, Юрчанка), *праны́рына* м. і ж. узмацн. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *праны́рны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *праны́рлівы* прым. – Жытк. (ТС), *прано́рлівы* прым. – Пух. (ЖС), *про́йда* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *прайдзёха* м. і ж. экспр. – Астр. (СПЗБ), *прайду́ха* м. і ж. – Беластоц. р. (СПЗБ),

прайдзісве́т м. – Мёр. (СПЗБ), *прайдакава́ты* прым. – Жытк. (ТС), *прайдо́шлівы* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *прану́за* ж. – Жытк. (ТС), *прано́злівы* прым. – Стол., Жытк., *прано́зны* прым. – Стол. (ТС), *прано́заваты* прым. – Мазыр., Лоеў. (ГЧ, Янкова), *пама́ўза́* ж., *пама́ўзлівы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *мышапа́р* м. неадабр. – Лаг., Віл., Маладз. (СЦБ, Мат. дыял. сл., НС, Станкевіч), *памышко́ўны* прым. экспр. – Пух. (ЖС), *даступны́* прым. – Чач., Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *дапа́длівы* прым. – Слон. (ЖНшС), *дапа́дны* прым. – мясц. (НЛГ), *прабітны́* прым. – Рэч. (Мат. Гом.), *до́шлы* прым. – Ашм. (СПЗБ), *но́рыца* ж. – Пін. (ДСБ), *ны́кала* м. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *шны́пар* м., *шны́парка* м. і ж., *шні́парка* м. і ж. – Жытк. (ТС, ЖС, Насовіч), *шны́парнік* м., *шны́парніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шны́ханнік* м., *шны́ханніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шны́хараннік* м., *шны́харанніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шмы́га* м. і ж. лаянк. – мясц. (Насовіч), *шмырда́к* м. – Віл. (НС), *вы́рва* ж. – Слон. (Н. сл-сць), *паніке́ль* м., *паніке́й* м. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *паціні́к* м. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *патуля́ка* м. – Лаг. (Варлыга), *цы́мра* ж. – Капыл. (ЖС), *пададо́ннік* м. ’праныра, выведчык’ м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *прабрэ́гліву* прым. ’дзейсны, пранырлівы’ – Стол. (ТС), *жу́тны* прым. ’пранырлівы, спрытны дзялок, цямкі’ – Гродз. р. (Цыхун); **чалавек, які стараецца падгледзець, высачыць**: *віж* м. – Нясв., Стаўб., Гл. (СЦБ, Мат. мін.-мал., НС, Янкоўскі), *вы́жал* м. – Нясв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *вы́жла* ж. зняважл. – Зэльв. (Сцяцко), *чмы́хта* м. – Лаг. (Варлыга), *лы́хва* ж. – Навагр. (Н. сл-сць.).

Прытворшчык

Той, хто прытвараецца; няшчыры.

прытво́рнік м., *прытво́рніца* ж., *прытвара́ннік* м., *прытвара́нніца* ж. *прытво́рак* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *прытваро́нец* м. – Докш. (Мат. дыял. сл.), *прытво́рны* прым. – Чач.

(Мат. апыт.), *прытво́рлівы* прым. – Чач. (Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *прычва́ра* м. і ж. – Малар., Брэсц., Латгал. р. (СПЗБ, НЛ), *прыкі́длівы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Пустасмех

Чалавек, які можа лёгка, без прычыны рассмяяцца.

пустасме́х м. і ж. – усх.-маг. р., Стол., Чач., Карм., Верхнядзв., Зэльв. (ЛАБНГ, ТС, Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Сцяцко, Шаталава, Мат. апыт.), *рагату́ха* ж. – Жытк. (ТС), *зубаска́ль* м. неадабр. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *зубашчэ́р* м. – Ушацк. (ЖНС), *ву́шчарка* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС).

Распешчаны

Які прывык да пяшчот, капрызны, распусны.

пясту́н м., *пясту́ха* ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Чач. (СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *пе́стун* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *пясту́нка* ж. – Карэл. (ЖНС), *пяшчо́ха* ж. – Стол. (ТС), *пе́ста* м. і ж. – Пух., Лаг., Навагр., Ваўк., Зэльв., Жлоб. (СПЗБ, Мат. Гом., Н. сл-сць, ЖС, Сцяшковіч), *пясто́та* ж. – Мін. (ЖС), *пе́ставаны* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *ба́лаўнік* м., *балаўні́к* м., *ба́лаўніца* ж. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *ба́лавень* м. – Пух. (СЦБ), *ба́лаўны* прым., *балаўны́* прым. – Лоеў., Чач. (Насовіч, Янкова, Мат. апыт.), *распу́ста* м. і ж. – Шкл., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *патво́ра* м. і ж. – Гом., Чач., Мсцісл. (Н. сл-сць, ЖНС, Станкевіч), *спатво́раны* прым. – Чач. (Насовіч, Мат. апыт.), *распатво́раны* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *раздуро́нец* м. – Гл. (Янкоўскі), *зду́раны* прым. – Докш. (Мат. дыял. сл.), *дуро́ны* прым. – Віц. р., Докш. (СПЗБ, Станкевіч), *разбязу́лены* прым. – усх.-маг. г. (Юрчанка), *мазу́н* м. асудж. – Драг. (НЛ), *ма́заны* прым. – Жытк. (ТС), *разма́заны* прым. экспр. – Брэсц., Драг. (ДСБ, З нар. сл.), *ма́мнік* м., *ма́мніца* ж. – Бял. (Яўсееў),

мамлю́к м. неадабр. – Бял. (Яўсееў), *далікáцік* м. – мясц. (Насовіч), *далікату́ся* ж. – Навагр. (Н. сл-сць), *пялéгаваны* прым., *вы́пелегаваны* прым. – мясц. (Насовіч), *ліго́мы* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *кунéга* ж. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *кано́за* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *маліно́ўка* ж. 'вельмі далікатная, выпеставаная асоба' – Мёр. (ЖНС).

Распусны

Які вызначаецца маральнай разбэшчанасцю.

распу́снік м., *распу́сніца* ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Лаг. (Бялькевіч, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Шатэрнік, Станкевіч), *распу́ста* м. і ж. – усх.-маг. р., Стол. (ТС, Бялькевіч, Юрчанка), *рэ́спуст* м. – Карэл. (ЖНС,), *ро́спуст* м. – Клецк. (НЛ), *распу́сны* прым. – віц.-маг. г., Чэрв. р. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Шатэрнік), *распушчо́нік* м., *распушчо́ніца* ж. – Лаг., Смален. р. (Варлыга, Дабравольскі), *распу́шчаны* дзеепрым. – Стол. (ТС), *распу́ціца* ж. перан. – Стол. (ТС), *бяспу́ціца* ж. – мясц. (Насовіч), *распу́тлівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *круця́га* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *круця́ка* ж. асудж. – Віл. (СПЗБ), *нáкрутка* ж. – Бял. (Яўсееў), *круця́шчы* прым. – усх.-маг. р., Пух. (СЦБ, Юрчанка), *пацягáнка* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *цягáшчы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бадзя́ўка* ж. – віц.-маг. г., Круп. (НС, Каспяровіч, Станкевіч), *блу́днік* м. асудж., *блу́дніца* ж. асудж. – Раг., Віл. (СПЗБ), *аблу́д* м. – Жытк. (ТС), *блудзя́шчы* прым. – Стол. (ТС), *гулявы́* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *гуля́ка* м. – Валож., Віл. (СПЗБ), *гуля́шчая* ж. – Зах.-бран. р., Чач. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *бры́нда* ж. лаянк. – Бял. (Яўсееў), *дры́нда* ж. – Бял. (Яўсееў), *ры́нда* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шлы́нда* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шлю́ндра* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *разбэ́шчаны* прым. – Лаг. (Варлыга), *вярця́шчы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хабáл* м., *хабёл* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *хáбаль* м. – Стол. (ТС), *бáхыр* м., *бáхурка* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *жу́ржа* ж. лаянк. – Лоеў., Чач. (Янкова,

Мат. апыт.), *жлябо́ўка* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *ку́хта* ж. пагард. – Гродз. р., Слон. (Н. сл-сць, Цыхун), *марцэ́ля* ж. – Клецк. (НЛ), *патаску́ха* ж. – Зах.-бран. р., Чач. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *хвісля* ж., *фісля* ж. – Стол. (ТС), *хала́йстра* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *ца́хна* ж. – Лаг. (Варлыга), *шэ́льма* ж., *шальмава́ты* прым. – Лаг. (Варлыга).

Самавольны

Які дзейнічае па сваёй волі, як сам жадае, не лічачыся ні з кім.

самаво́л м. – Зах.-бран. р., Чач. (Растаргуеў, Мат. апыт.), *самаво́лка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *самапра́ўнік* м. – Лаг. (Варлыга), *самаўпра́ўнік* м. – Зэльв. (Сцяцко), *самапра́ўны* прым. – мясц. (Насовіч), *самаўпра́ўны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *самаду́р* м. – Чач. (Мат. апыт.), *самаду́рац* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *самаду́рнік* м., *самаду́рніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *самаду́м* м. – мясц. (Насовіч), *самады́йнік* м., *самады́йніца* ж. – Смарг. (Станкевіч).

Свавольнік

Той, хто сваволіць; гарэзуе, упарціцца, неслух.

сваво́льнік м., *сваво́льніца* ж. – усх.-маг. р., Стол. (ТС, Насовіч), *сваво́льны* прым. – усх.-маг. р., Стол. (ТС, Насовіч), *сваво́лліва* прым. – мясц. (Насовіч), *сваяво́ля* ж. – мясц. (Насовіч), *сваяво́льнік* м., *сваяво́лка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *сваяво́льніца* ж. – Шчуч. (СПЗБ), *самаво́л* м., *самаво́лка* ж. – Чэрв. р., усх.-маг. р. (Бялькевіч, Шатэрнік), *самаво́лашнік* м., *самаво́лашніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *самаво́лец* м. – Гродз. р. (СРЛГ), *гарэ́за* м. і ж. – Чэрв. р. (Шатэрнік, Насовіч, Станкевіч), *гарэ́знік* м., *гарэ́зніца* ж. – мясц. (Насовіч), *гарэ́злівік* м. – Віл. (СПЗБ), *гарэ́злівы* прым. – Лаг., Віл. (СПЗБ, Варлыга, Насовіч, Станкевіч), *гарэ́зны* прым. – мясц. (Станкевіч), *гары́злівы* прым. – Пух. (СПЗБ), *дуро́нік* м., *дуро́ніца* ж. – Віц. р., Мёр., Докш., Добр. (Мат. дыял. сл.,

Мат. Гом., З нар. сл., Станкевіч), *дуро́нка* ж. ласк. – Мёр. (З нар. сл.), *ро́здур* м. – Гл., Жаб. (НЛ, Янкоўскі), *раздуро́нец* м. – Гл., Дзятл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *раздўрак* м. – Карэл. (Сл. Гродз.), *дурэ́ц* м. – Слон., Бял. (Сл. Гродз., Яўсееў), *дурэ́цька* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *дурлівы* прым. – Стол. (ТС), *дураслівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *дурэ́зрлівы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *дуро́ны* прым. – Добр., Докш. (Мат. дыял. сл., Мат. Гом.), *здуро́ны* прым. – Лаг. (СПЗБ), *дураўны́* прым. – Дзярж. (НС), *балаўнік* м., *балаўніца* ж. – віц.-маг. г., Жытк., Чач., Зах.-бран. р., Смален. р. (ТС, Бялькевіч, Дабравольскі, Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў, Мат. апыт.), *балава́нка* ж. – Жытк. (ТС), *ба́лавень* м. – Чач., Смален. р. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *балаўны́* прым. – усх.-маг. р., Чач., Жытк., Віл. (СПЗБ, ТС, Бялькевіч, Мат. апыт.), *ба́лаўны* прым. – Смален. р., Чач. (Дабравольскі, Мат. апыт.), *шаляніца* ж. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Лаг., Паст. (СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч), *шалу́н* м. – Верхнядзв. (СПЗБ), *шаллівы* прым., *шало́ўлівы* прым. – мясц. (Насовіч), *бязу́ля* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бязу́льнік* м. – Чэрв., Смален. р. (СЦБ, Дабравольскі, Станкевіч), *бязу́ллівы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *абязу́рнік* м. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *бязу́рны* прым., *абязу́рны* прым., *бязу́ры* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *базу́ра* м., *базу́рнік* м. – Стол. (ТС), *базу́рны* прым., *разбазу́раны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *абу́знік* м., *абу́зніца* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч), *абу́зны* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *раско́л* м. перан. – Стаўб., Навагр., Валож., Буда-Каш., Стол., Жытк. (ТС, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., ЖС, Н. сл-сць), *раско́льнік* м. – Жытк. (ТС), *нако́льнік* м. – віц.-мал. г. (Каспяровіч, Яўсееў), *нако́льніца* ж. – Слуц. (ЖС), *адко́л* м. – Кругл. (Мат. Маг.), *распу́снік* м. – Пол., Латгал. р. (СПЗБ, НЛ), *распу́ста* м. і ж. – усх.-маг. р., Стол., Жытк. (ТС, Юрчанка), *рэ́спуст* м. – Шчуч., Слон., Капыл. (Сл. Гродз., ЖНС, Н. сл-сць), *распушчэ́нец* м., *распушчэ́нка* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *распу́сны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *распу́шчаны* дзеепрым. – усх.-маг. р., Жытк., Чач. (ТС, Насовіч, Мат. апыт.), *распу́цін* м. – Лоеў. (Янкова), *распу́тны*

прым. – усх.-маг. р., Чач. (Бялькевіч, Мат. апыт.), *распу́тлівы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вы́рвас* м. – усх.-маг. р., Дзятл. (Сл. Гродз., Бялькевіч, Юрчанка), *вы́рвус* м. – Брэсц. (НЛ), *ва́рвус* м., *ба́рвус* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вурвінец* м. – Дзярж. (НС), *варыва́нец* м., *варыва́нка* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *ірзу́н* м., *ірзу́ння* ж., *ірзу́лля* ж., *ірзу́ха* ж. – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.), *ёрза* ж. экспр. – Мсцісл., Чач. (З нар. сл., Мат. апыт.), *вяртагла́з* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *вяртагла́зы* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *калы́глас* м. – віц.-маг. г., Чач. (Каспяровіч, Мат. апыт.), *калыглу́с* м., *калыглу́ска* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *блазню́к* м., *бла́зень* м. – Жытк. (ТС), *бла́зан* м. – Гродз. (Мат. Гродз.), *пама́ўза́* м. і ж. – Барыс., Круп. (СЦБ, СПЗБ), *ві́сус* м. асудж. – Смал., Мёр. (СЦБ, З нар. сл.), *не́спун* м., *не́ўспун* м. – Стол., Жытк. (ТС), *круцёлка* ж. – Чэрв. (СЦБ), *круце́лка* ж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *вярта́чка* м. і ж. – Жытк. (ТС), *абдзіркус* м. – Чэрв. (СЦБ), *здзіраш* м. – Бял. (Яўсееў), *самадра́й* м. экспр. – Стол. (ТС), *лу́пік* м. – Бял. (Яўсееў), *не́лупак* м. – Бял. (Яўсееў), *адлёт* м. – Жлоб. (Мат. Гом.), *адо́рва* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *ажыга́нец* м. – Слон. (Сл. Гродз.), *жэ́гва* м. і ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *го́йда* м. і ж. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *гу́тнік* м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *жыгу́н* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *лыгу́н* м. – Жытк. (ТС), *ну́слуш* м. і ж. – Ветк., Рэч. (Мат. Гом.), *узве́с* м. – Дзярж. (НС), *узрэ́з* м. – Дзярж. (НС), *рассупо́нены* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *распяра́заны* прым. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *аназо́льны* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *завадыяцкі* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *ша́хвараст* м., *ша́хварасцень* м. – Стол., Жытк., Нясв. (ТС, Мат. мін.-мал.), *ша́рыхваст* м., *шарыхво́ст* м., *шарэ́хваст* м. – Жытк. (ТС, Н. сл-сць), *раскура́т* м., *раскура́тнік* м. – Слаўг. (Н. сл-сць), *раскура́тны* прым. – Слаўг. (Н. сл-сць), *праку́да* м. і ж., *праку́днік* м., *праку́дніца* ж. – мясц. (Насовіч), *пракура́т* м., *пракура́тка* ж. – Бял. (Яўсееў), *вужэ́лак* м. – Карэл. (ЖС), *шы́цік* м. асудж. – Мёр. (З нар. сл., Насовіч), *павятра́нка* ж. – Лаг. (Вярлыга), *бо́сла* м. і ж. – Добр. (Мат. Гом.), *басаві́дла* н. – Слон. (Н. сл-сць), *бэ́йлачка* ж. – Стол. (ТС), *вы́тлук* м. асудж. – Пух. (СЦБ),

гала́й м. жарт. – Драг. (НЛ), *галайстра́* ж. лаянк. – Бял. (Яўсееў), *лахтыдра́й* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ло́бус* м. – Ашм. (СПЗБ), *медзяля́н* м. лаянк. – Гродз. р., Дзятл. (Сл. Гродз., СРЛГ), *масія́ш* м. – Мёр. (З нар. сл.), *прачва́ра* м. і ж. – Драг. (СПЗБ), *прая́ва* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *скару́за* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч), *скараза́* м. і ж. экспр. – Шчуч. (СПЗБ), *шалага́н* м. – мясц. (Насовіч), *шалахта́й* м. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *азарны́* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *ля́зік* м. – Мёр. (З нар. сл.), *верхаля́з* м., *верхаля́зка* ж. – Мёр.,Чач., Зах.-бран. р. (З нар. сл., Растаргуеў, Мат. апыт.), *бушаўніца* ж. ’свавольніца, буянка’ – Жытк. (ТС), *зы́гза* ж. жарт. ’гарэзлівая нясталая дзяўчына’ – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *талахава́ты* прым. ’дураслівы, нявытрыманы’ – Шчуч. (Сл. Гродз.), *чапарны́* ’свавольны, нястрыманы’ прым. – Слон. (Сл. Гродз.).

Сварлівы

Схільны да сварак, спрэчак.

сварлі́вы прым. – Жытк., Чач. (ТС, Мат. апыт.), *сварыба́ба* м. і ж. – Шчуч. (Сл. Городз.), *зая́да* ж. неадабр. – Нясв. (Мат. мін-мал.), *з’яду́ха* м. і ж., *ззяду́ха* м. і ж. – Гродз. р. (СРЛГ), *звягу́н* м. – мясц. (Станкевіч), *звяглі́вы* прым. – віц.-маг. г., Чэрв. р., Смален. р. (Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі), *звянглі́вы* прым. – Гродз. р. (СРЛГ), *браха́ла* м., *брахýння* ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *брахлі́вы* прым. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Насовіч), *гры́нза* м. і ж. – Пруж. (ДСБ), *пераргры́зак* м. і ж. лаянк. – мясц. (Насовіч), *грызлі́вы* прым. – мясц. (Станкевіч), *згрызлі́вы* прым. – Вілен. р. (СПЗБ), *гы́рканнік* м., *гы́рканніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *бухці́ла* (пра сварлівага і бурклівага мужчыну) м. – Бял. (Яўсееў), *бузацёрша* ж. – Бял. (Яўсееў), *ко́стра* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *кастры́віца* ж. лаянк. – Смален. р. (Дабравольскі), *піла́* м. і ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *латата́рка* ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *масталы́га* ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Скрытны

Які не давярае людзям.

скры́ты прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *скры́тны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *патае́нь* м. – мясц. (Насовіч), *та́йны* прым. – Лоеў. (Янкова), *падкапа́й* м. абраз. – Карэл. (Сл. Гродз.), *недаве́рлівы* прым. – Лаг. (Варлыга).

Скупы

Празмерна, да прагнасці ашчадны.

жмі́нда м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *злы́дня* ж., *злыдня́* ж. – усх.-маг. р., Гл., Стол. (ТС, Бялькевіч, Янкоўскі), *злы́дзень* м. – Жытк., Стол., Чач. (ТС, Мат. апыт.), *скрыль* м. пераи. іран. – Чав. (Мат. Маг.), *жа́дны* прым. – Стаўб., Чэрв., Пух., Чач. (СЦБ, Мат. апыт.).

Спакуснік

Той, хто вельмі захапляецца жанчынамі, зводзіць іх, уступае ў інтымную сувязь.

ба́бнік м. – Кобр., Чач., Смален. р. (СПЗБ, ЖНшС, Дабравольскі, Станкевіч, Мат. апыт.), *ба́біч* м. зневаж. – Гродз. р., Воран., Бар. (ДСБ, СПЗБ, Сл. Гродз. 3 нар. сл., Цыхун), *бабзды́р* м. груб. – віц.-маг. г., Дзятл., (СПЗБ, Каспяровіч, Насовіч), *жанчу́р* м. – Стол. (ТС), *спаку́снік* м., *спаку́сніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *спакусіцель* м., *спакусіцельніца* ж. – усх.-маг. р., Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *скусіцель* м., *скусіцелка* ж. – мясц. (Насовіч), *вала́ўніца* ж. жарт. – Вілен. р. (СПЗБ), *бабаду́р* м. 'гарэзнік, які прываблівае жанчын сваімі паводзінамі' – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Сурочлівы

Хто баіцца сурокаў.

суро́члівы прым. – мясц. (Насовіч), *уро́члівы* прым., *уро́шлівы* прым. – усх.-маг. р., Чач., Лоеў. (Юрчанка, Насовіч,

Янкова, Мат. апыт.), *уро́чны* прым. – мясц. (Насовіч), *падзі́ўны* прым. – Пух. (СЦБ).

Сярдзіты

Поўны пачуцця злосці, варожасці, нядобразычлівасці.

дуда́р м. зневаж. перан., *дуда́рына* м. і ж. узмацн., *дуда́* м. зневаж., *дудзі́ла* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *е́ндза* ж. абраз. – Драг. (НЛ), *змей* м. лаянк., *змяя́* ж. зневаж. перан., *змяю́ха* ж. павеліч. лаянк., *змяі́на* м. і ж. узмацн. перан. – Мёр. (З нар. сл., Насовіч), *звер* м. зневаж. перан., *звяру́га* м. і ж. узмацн., *звяры́на* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *звяруго́* н. – Лаг. (Варлыга), *азiя́т* м., *азiя́тка* ж. – мясц. (Насовіч), *хурле́ннік* м., *хурле́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *мы́мра* ж. абраз. 'злюка, надзьмутая ад крыўды' – Мсцісл. (З нар. сл.).

Франт

Чалавек, які любіць модна прыбірацца, моднік.

хварсу́н м. – Чэрв. р., усх.-маг. р., Гл., Нясв., Карэл. (Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Шатэрнік, Юрчанка, Янкоўскі), *хварсу́ха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хварсі́сты* прым. – усх.-маг. р., Чач., Гл. (Юрчанка, Янкоўскі, Мат. апыт.), *хварсо́вы* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *фарсу́н* м., *фарсу́ха* ж. асудж. – Чач. (Мат. апыт.), *шчаго́ль* м., *шчагалі́ха* ж., *шчагалі́сты* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *шчо́гальны* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *шчыгульны́* прым., *шчыгулі́сты* прым. – мясц. (НЛГ), *го́галь* м. – мясц. (Насовіч), *фра́ер* м. – Навагр., Чач. (Н. сл-сць, Мат. апыт.), *фігура́нт* м., *фігура́нтка* ж. – мясц. (Насовіч), *мадні́ся* ж. жарт. – Стаўб. (СЦБ), *рызыка́нтка* ж. асудж. – Пух. (ЖС), *рызыко́ўны* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік).

Звышмодны ў адзенні і паводзінах чалавек: *ніцно́та* ж. зневаж. – Мёр. (З нар. сл.), *прая́ва* ж. перан., *прая́віна* ж. перан. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *ля́лька* ж. 'вельмі выпес-

таваная, крыкліва апранутая, расфуфыраная жанчына' – Мёр. (З нар. сл.), *зух* 'франт, гуляка' м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *хвасту́ха* ж. 'жанчына, якая прыгажэй за ўсіх убіраецца' – Лаг. (Варлыга).

Хапуга, хапун

Прагны да нажывы.

хапу́н м. – Жытк., Карэл. (ТС, Мат. Гродз.), *хапу́га* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *хапе́ц* м. – Стол. (ТС), *ха́птус* м. – Віл. (НС), *хапу́чы* прым. – Стол. (ТС), *атарвіла* м. зневаж. – Бял. (Яўсееў), *ато́рва* м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *грабло́* н. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *ву́хваценъ* м. – Маз. (ГЧ), *лыі́ўдзік* м. 'той, хто хапае ўсё, што пападзе пад руку' – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Хвалько

Той, хто любіць хваліцца, выхваляцца.

хвалько́ м. і ж. – віц.-маг. г., Лаг., Чач., Стол., Астр., Смарг., Воран. (ТС, СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч, Станкевіч, Мат. апыт.), *хвале́ка* м. і ж. – Браг. (Шаталава), *хвалёга* м. – Бяроз. (ДСБ, Шаталава), *хвале́нда* м. і ж. – Мядз. (Н. сл-сць), *хвалісце́й* м. – Стол., Жытк., Петр. (ТС, Шаталава), *хваліндзе́й* м., *хвалянце́й* м. – Стол., Жытк. (ТС), *хвалю́к* м. – Бяроз. (ДСБ), *хвалю́н* м. – Бяроз. (Шаталава), *хвалісту́н* м. – Лід. (Мат. Гродз.), *хвалясту́н* м. – Навагр. (СПЗБ), *хвальбу́н* м. – Беластоц. р. (СПЗБ), *хваля́ндыш* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *хвале́ндыш* м. – мясц. (Насовіч), *хвалёбныш* м. – Кам. (ЖНС), *выхваля́ка* м. і ж. асудж. – Маладз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *пахвале́йка* м. і ж. неадабр. – Зэльв. (СПЗБ, Сцяцко), *пахваліўка* м. і ж. іран. – Ашм. (Сл. Гродз.), *падухва́лы* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *хвасту́н* м., *хвасту́ння* ж., *хвасту́ха* ж. – усх.-маг. р., Чач., Лоеў., Браг., Пруж., Кобр. (СПЗБ, ЖНС, Шаталава, Юрчанка, Янкова, Мат. апыт.), *хвасту́ннік* м., *хвасту́нніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хвасту́нка* ж. – Кобр. (ЖНС), *хва́стала* м. і ж. –

усх.-маг. р. (Юрчанка), *хвáстаннік* м., *хвáстанніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хвасцéнь* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *хвасцéль* м. – Мёр. (НС), *хвáсцік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *хваськó* м. – мясц. (Насовіч), *хваслівы* прым. – Гл., Чач. (Мат. дыял. сл., Насовіч, Мат. апыт.), *хвастлівы* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *самахвáл* м. – Воран. (Мат. Гродз.), *зухвáл* м. – мясц. (Насовіч), *зухвáлы* прым. – мясц. (Нассовіч), *хварсýн* м., *хварсýха* ж. – віц.-маг. г., Чач. (Каспяровіч, Юрчанка, Мат. апыт.), *хварсатýха* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *хваргéлка* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч), *балахвá* м. і ж. экспр. 'хвалько, балбатун' – Пух. (СПЗБ).

Хуліган

Той, хто груба парушае грамадскі парадак.

фулігáн м. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *адкóл* м. – Бял. (Н. сл-сць), *раскóл* м. – Гл. (Янкоўскі), *катарэ́знік* м. – Бар., Бяроз. (ДСБ), *арыштáнец* м. – Гл. (Янкоўскі), *крутагалóў* м. – Гл. (Янкоўскі), *гіцаль* м. абраз., *гіцэль* м. абраз. – Стаўб., Валож., Ваўк., Беластоц. р. (СЦБ, СПЗБ, Насовіч).

Цікаўны

Які імкнецца ўсё ўведаць, убачыць ва ўсіх падрабязнасцях.

дахóжы прым. – Навагр. (З нар. сл.), *дасýжы* прым. – усх.-маг. р., Чач. (Мат. дыял. сл., Юрчанка, Мат. апыт.), *пы́цік* м. 'які цікавіцца нават тым, што б не трэба было ведаць' – мясц. (Насовіч), *мы́хля* ж. 'жанчына, якая праяўляе залішнюю цікавасць' – Бял. (Яўсееў), *дапы́тны* прым. 'які імкнецца ўсё зразумець, пазнаць, набыць новыя веды' – усх.-маг. р., Чач. (Юрчанка, Мат. апыт.).

Чалавек, які мяняе веру

пярэ́варацень м. – Стол., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *пярэ́хрыст* м. – Жытк. (ТС), *пярэ́кста* м. і ж. – Мсцісл. (Мат. апыт.).

Шалапут

Легкадумны, пусты чалавек, баламут, свавольнік.

шалапу́т м. – усх.-маг. р., Чач., Жытк., Пух., Гродз., Вілен р. (ТС, СПЗБ, Мат. Гродз., Бялькевіч, Мат. апыт.), *шалаплу́т* м. – Пух., Гродз., Вілен. р. (СПЗБ), *шалапу́тнік* м., *шалапу́тніца* ж. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шалапу́цец* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *шалапу́та* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *шалапава́ты* прым. – мясц. (НЛГ), *шалахво́ст* м., *шалахва́* м. і ж. – Віл., Вілен. р. (СПЗБ), *бяспу́тны* прым. – Стол., Чач. (ТС, Мат. апыт.).

Шкадлівы

Той, хто робіць шкоду.

шкадлівы прым. – усх. з., паўн. р., Мін. р., Чэрв. р., Слуц. р., Ашм., Дзятл., Ваўк., Бяроз. (ЛАБНГ, ТС, Шатэрнік), *шко́дны* прым. – мясц., Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *шко́длівы* прым. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Маг. р., Ушацк., Лаг., Круп., Віц., Чэрв., Браг. (ЛАБНГ), *шко́днік* м., *шко́дніца* ж. – віц.-маг. г., Чач., Жытк., Лаг., Смарг., Смален. р. (ТС, СПЗБ, Варлыга, Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі, Мат. апыт.), *шкадзю́х* м. – Кам. (ЖНС), *урэ́да* м. і ж., *урадню́га* м. і ж. узмац. – усх.-маг. р., Мёр., Чач. (НС, Юрчанка, Мат. апыт.), *урэ́днік* м., *урэ́дніца* ж. – усх.-маг. р., Чач., Жытк. (ТС, Юрчанка, Яўсееў, Мат. апыт.), *урэ́дзіна* м. і ж. узмацн. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *урэ́дыш* м. – усх.-маг. р. (Юрчанка), *урадня́га* м. – Жытк. (ТС), *урэ́дны* прым. – усх.-пал. р., Пол., Сен., Арш., Дубр., Гор., Чэрв., Чач. (ЛАБНГ, ТС, Янкова, Янкоўскі, Мат. апыт.), *урадню́чы* прым. 'вельмі шкадлівы' – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *злаўрэ́днік* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *глума́к* м., *глу́мнік* м., *глу́мніца* ж., *глу́мны* прым. – мясц. (Станкевіч), *зброд* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Станкевіч), *збрадлівы* прым., *збро́длівы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *памаўзлівы* прым. – Дзярж. (СЦБ), *памызо́ўны* прым. – Пух. (ЖС), *чу́пік* м. 'свавольнік, шкоднік у дробязях' м. – усх.-маг. (Юрчанка), *шкут* м. зневаж. 'няўважлівы, шкадлівы' – Маст. (Сл. Гродз.).

13. НАЗВЫ ЛЮДЗЕЙ ПАВОДЛЕ АДНОСІН ДА ПРАЦЫ

Вольны, не заняты працай

слабо́дны прым. – Мсцісл., Стол., Жытк. (Юрчанка, ТС), *во́льны* прым. – Брасл., Беластоц. р. (СПЗБ), *гуля́шчы* прым. – Жытк., Лаг. (ТС, Варлыга), *гуля́вы* прым. – Віц. р. (Станкевіч), *безрабо́тны* прым. 'беспрацоўны' – Беластоц. р. (СПЗБ), *безрабо́тка* ж. 'беспрацоўная' – Краснап. (Бялькевіч).

Вынослівы, цягавіты, уседлівы

трывалы прым. – Лаг., Лёзн., Віц. р., Чэрв. р., Смален. р. (Станкевіч, Каспяровіч, Шатэрнік, Дабравольскі), *уцёглы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *цягу́чы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *усёдлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *усідчываты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зало́жны* прым. – Гродз. р. (Цыхун), *бязуста́нны* прым. 'які не ўстае са свайго месца, не пакідае сваёй справы' – мясц. (Насовіч, Станкевіч).

Гаспадарлівы

Эканомны, руплівы, клапатлівы ў вядзенні гаспадаркі.

хазя́йлівы прым. – Чач., Бераст., Жытк., Лоеў., Мсцісл., Зах.-бран. р. (ЖНшС, Сл. Гродз., ТС, Янкова, Юрчанка, Растаргуеў), *гаспада́рлівы* прым. – Гл., Смарг. (Янкоўскі, Станкевіч), *спада́рскі* прым. – мясц. (Станкевіч), *акано́мны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *жыце́йны* прым. 'практычны, запаслівы' – Смарг. (Сл. Гродз.), *дба́йлівы* прым. – Маладз. (ДСБ), *прамышлёны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *зыле́ц* м.,

зыліца ж. 'гаспадарлівы, зух' – Жытк. (ТС), *ту́марнік* м., *ту́марніца* ж. 'пра чалавека, у якога ўсё ў парадку' – Пол. (НЛ).

Гультай, лянівы

Той, хто ўхіляецца ад працы, лодар.

гульта́й м., *гульта́йка* ж. – агульн. (ГЧ, Шатэрнік, Мат. Гродз., ЛАБНГ, Станкевіч, Бялькевіч, Касяровіч, СПЗБ, Янкоўскі, Насовіч, Мат. апыт., З нар. сл., ТС, ЖНшС), *гульця́й* м., *гульця́йка* ж.– Стол., Жытк., Браг. (ДСБ, ТС, ЛАБНГ), *гультаіна* м. і ж. павеліч. – Ушацк., Дубр., Валож., Стаўб., Навагр., Чэрв., Віц. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Станкевіч, Касяровіч), *гульта́іна* м. і ж. – мясц., Мёр. (З нар. сл., Насовіч, Станкевіч), *гультаю́га* м. і ж. павеліч. – Паст., Ашм., Мсцісл. (ЛАБНГ, Насовіч), *гультаішча* н. павеліч. – зах. з., Маг. р., Чэрв. р., Гом. р., Круп., Асіп., Гл. (ЛАБНГ), *гультаю́жсына* м. – Дзярж. (СЦБ), *гультаёвіна* м. і ж. павеліч. – Іўеў. (ЛАБНГ), *гультаіска* м. і ж. павеліч. – гродз.-бар. г., зах.-пал. г., Брасл., Ашм. (ЛАБНГ, Цыхун, НЛ), *гульцяіска* н. павеліч. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *гультаява́ты* прым. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *гульта́яваты* прым. – мясц. (Насовіч), *гуля́ка* м. і ж. асудж. – Лаг., Маст., Брасл., Мёр., Гл., Лоеў. (Варлыга, Мат. Гродз., СПЗБ, З нар. сл., Янкоўскі, Янкова), м. – Брасл. (СПЗБ), *гуле́ц* м. – Бял., Мсцісл., Гом., Хойн. (Яўсееў, Юрчанка, Мат. Гом.), *гульнівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *нагу́ла* аг. – мясц. (Насовіч), *гульбе́с* м. – Рэч. (НС), *гулю́ля* м. і ж. – Гом. (Н. сл-сць), *ле́жань* м. – Глыб., Навагр., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *лежабо́к* м. – Мёр., Гл., Чач., Гом. р. (З нар. сл., Янкоўскі, Мат. апыт., НЛГ), *лежабо́ка* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), м. – Жытк. (ТС), *лажбе́й* м. лаянк. – Уздз. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *ля́га* ж. і м. – Клім. (Мат. Маг.), *лажбе́нь* м. лаянк. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *ляжа́й* м. – Зэльв. (ЖС, СРЛГ), *паляжа́ка* ж. – Стол., Лельч. (ТС, Кучук), *паляжу́р* м. – Жытк. (ТС), *ляжа́к* м. асудж. – Дзятл. (СРЛГ), *ляга́вы* прым. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *ле́галь* м. – Акц. (Мат. Гом.),

лагу́ха м. і ж. – Пін. (НЛ), *ляжню́ка* м. – Стол. (ТС), *ле́жанка* аг. – мясц. (Насовіч), *ле́жня* м. і ж. – Драг., Лун. (ДСБ), *выляжа́нка* ж. – мясц. (Насовіч), *зава́ла* м. і ж. – Чэрв. р., Навагр., Мсцісл. (Станкевіч, Шатэрнік, Мат. Гродз., З нар. сл., Юрчанка), *зава́ліна* ж. асудж. – Уздз., Мсцісл. (СЦБ, Юрчанка), *заваліна* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *за́валень* м. груб. – Лаг., Мёр. (Варлыга, З нар. сл.), *за́валін* м. і ж. 'той, хто толькі ляжыць і нічога не хоча рабіць' – Бял. (Мат. дыял. сл.), *за́валач* м. і ж. – Уздз. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *завалю́га* м. і ж. асудж. – Навагр., Мсцісл. (НС, Юрчанка), *заваля́ка* м. і ж. асудж. – Навагр. (НС), *завальня́* ж. – Пух. (СЦБ), *завале́й* м. – Стол. (ТС), *зава́лішча* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *пава́ла* аг. перан. – мясц. (Станкевіч), *нява́ла* м. – Воран. (СПЗБ), *зугува́ла* ж. – Касц., Краснап. (Бялькевіч), *валя́ч* м. асудж. – Карэл., Гродз. (Мат. Гродз., СПЗБ), *валу́й* м. 'гультай, нягоднік' – мясц. (Насовіч), *валю́ш* м. – Слон. (ЖНС), *ва́лінь* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *валя́г* м. – Гродз. р. (Цыхун), *ува́ль* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *ува́ліна* м. і ж. – Бераст. (СРЛГ), *вы́валень* м. Жытк. (ТС), *выва́льгіс* м. – Гродз. р. (Цыхун), *зло́мак* м. зневаж. 'гультай; чалавек, які не ўмее і не хоча рабіць' – Барыс., Бял., Мсцісл., Жытк. (Мат. мін.-мал., Мат. дыял. сл., Юрчанка, ТС), *ламі́на* м. і ж. перан. груб. – Мсцісл., Гл. (Юрчанка, Янкоўскі), *ламіна́* м. і ж. груб. – Мёр. (З нар. сл.), *ламі́ніна* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *ламе́й* м. асудж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ламе́нь* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ло́ўма* м. і ж. – Жытк. (ТС), *лама́ка* ж. перан. 'лянівы, нязграбны чалавек, няўмека' – Стол., Жытк. (ТС), *уло́місты* прым. 'непаваротлівы, гультаяваты' – Мсцісл. (Юрчанка), *уло́мак* м. 'гультаяваты здаравяка' – Мсцісл. (Юрчанка), *уло́ма* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *уло́міна* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *уло́мішча* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *няўло́мак* м. 'чалавек, які можа што-небудзь зрабіць, але не хоча' – Круп. (НС), *ло́мацень* м. 'гультаяваты і ні на што не здатны чалавек' – Гродз. (СРЛГ), *ляны́* прым. – Віц. р., Гл., Стол. (Каспяровіч, Янкоўскі, ТС), *ле́ны* прым. – мясц. (Насовіч), *ляні́вы* прым. – Тал., Карм., Брэсц., Стол. (ЛАБНГ,

ТС), *ленава́ты* прым. 'схільны да лені, дастаткова лянівы' – Чэрв., Зах.-бран. р. (Шатэрнік, Растаргуеў), *лянця́й* м., *лянця́йка* ж. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *ленцявя́ты* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *ленагу́з* м. – Жытк., Пін., Беластоц. р. (ТС, ЖНС, СПЗБ), *лянгу́з* м. – Смален. р., (Дабравольскі, Насовіч), *ланю́х* м. – Вілен. р. (СПЗБ), *лянівіца* ж. неадабр. – Віл. (СЦБ), *ляну́цька* аг. – Смарг., мясц. (Гарэцкі, Станкевіч), *ляньлівы* прым. – Краснап. (Бялькевіч), *аблянélы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ло́тра* м. і ж. – Віл., Касцюк., Мсцісл. (ЖС, Бялькевіч), *лотр* м. зневаж. – Гом., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *латру́га* м. і ж. лаянк. – Гом. р., Добр., Карм. (НЛГ, Мат. Гом.), ж. – Навагр. (Н. сл-сць), *латры́га* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *латры́на* ж. – Клім. (Бялькевіч), *ло́трына, ло́трышча* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ло́йтра* ж. зневаж. – Лоеў. (Янкова), *бі́нда* ж. 'гультаяватая жанчына' – Чэрв. р. (НЛ, СПЗБ), *біньдзю́к* м. лаянк. 'хлопчык, гультай і свавольнік' – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *біндзюга́й* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *біндзюга́йла* м. і ж. – Мсцісл., (Юрчанка, Насовіч, Станкевіч), м. – Пруж. (ДСБ), *бі́ндус* м. – Зэльв. (Сцяцко), *ло́дар* м. – Чач., Гом., Лоеў., Стол., Віц. р., Мёр., Астр., Смален. р., Зах.-бран. р. (Мат. Гом., Мат. апыт., ТС, З нар. сл., СПЗБ, Янкова, Каспяровіч, Дабравольскі, Растаргуеў), *ладары́шча* н. – Стол., Жытк. (ТС), *апо́ка* м. і ж. 'гультай, лежабок; той, хто любіць доўга спаць' – віц.-маг. г., Смален. р. (Н. сл-сць, Мат. Маг., Бялькевіч, Юрчанка, Каспяровіч, Станкевіч, Яўсееў, Дабравольскі), *лабатра́с* м. 'гультай, безадказная асоба' – Мсцісл., Зах.-бран. р., Смален. р. (Юрчанка, Растаргуеў, Дабравольскі), *лабатро́с* м. – Віц. р., Круп. (НС, Каспяровіч), *лабатра́сіна* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *лабатра́сішча* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *лабя́к* м. – Гом. (Мат. Гом.), *ла́бур* м. – Стол. (ТС), *ло́бус* м. – Зэльв. (ЖС), *лабіду́да* м. зневаж. 'абібок; няўклюда' – Лаг., Светлагор. (СЦБ, Мат. Гом., Варлыга), *лайда́к* м., *лайда́чка* ж. – Астр., Паст., Смарг., Ганц., Драг., Жытк., Чэрв., Віц. р., Гом. р., Ветк., Чач., Смален. р. (СПЗБ, ТС, НЛГ, Мат. апыт., Шатэрнік, Каспяровіч, Дабравольскі), *лайда́чына* м. і ж. –

Воран. (СПЗБ), *лайда́чы* прым. – Лід. (Мат. Гродз.), *ляйда́чы* прым. -- Брэсц. (ЛАБНГ), *абібо́к* м. – Лаг., Чэрв., Мсцісл., Лоеў., Жытк., (Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч, Бялькевіч, Янкова, ТС), *абібо́ка* м. і ж. – Краснап., Віл. (Бялькевіч, Станкевіч), *абібо́чына* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *забабу́ла* м. і ж. зневаж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *забібу́ліна* м. і ж. зневаж. – Навагр. (Сл. Гродз.), *ляда́шчы* прым. – цэнтр.-пал. г., зах.-пал. г. (акрамя наваколля Брэста) (ЛАБНГ, ТС, ЖНшС), *лядзя́шчы* прым. – Жытк. (ТС), *ляда́чы* прым. – Гом. р., спарадычна паўдн. р., пераважна крайняя паўднёвая частка, Пол., Стаўб., Пін. (ЛАБНГ, Янкова, ЖС), *ле́дач* м. і ж. – Навагр. (Мат. Гродз.), *ла́нтух* м. зневаж. ’гультай; вялікі, непаваротлівы, лянівы’ – Слуц. (Н. сл-сць), *ланту́х* м. – Лельч. (НЛ), *лантушчыска* н. – Кам. (ЛАБНГ), *ланцюга* м. і ж. – Шарк. (ЛАБНГ), *ла́нтрух* м. зневаж. – Мёр. (З нар. сл.), *ла́нтру́га* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *ла́ндук* м. – Пух. (ЛАБНГ), *ла́нта* ж. – Пух., Бых. (ЛАБНГ), *ла́нтар* м. – Брасл. (ЛАБНГ), *пе́хцер* м. – Маз. (Мат. Гом.), *пяхце́р* м. – Добр., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *бамбіза* м. і ж. зневаж. – Вілен. р., Уздз., Краснап., Гом. (СПЗБ, СЦБ, Бялькевіч, Мат. апыт.), *бамбізка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *банбіза* ж. – Вілен. р. (СПЗБ), *лы́нда* м. і ж. зневаж. – Мсцісл., Пін., Смарг. (НЛ, Юрчанка, Сл. Гродз.), ж. – Касц., Ветк. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *лынду́ля* м. і ж. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *лынду́ліна* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *лынду́лішча* м. і ж. узмацн. – Мсцісл. (Юрчанка), *апікур* м. – Круп., Барыс. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *атла́ндзер* м., *атла́ндзерка* ж. ’гультай, гультайка; бестурботны, лежабок’ – Бял., Мсцісл. (Н. сл-сць, Юрчанка), *атла́нка* ж. ’здаровая гультаяватая жанчына’ – Мсцісл. (Юрчанка), *убо́іна* м. і ж. – Верхнядзв., Астр., Навагр. (Шаталава, Мат. мін.-мал., Н. сл-сць), *убо́істы* прым. – Валож. (СПЗБ), *пабо́йня* м. і ж. груб. перан. – Мёр. (З нар. сл.), *пабо́іна* м. і ж. узмацн. перан. – Мёр. (З нар. сл.), *бягу́н* м., *пабягу́нка* ж. ’той, хто бегае ад справы’ – Віц. р., (Каспяровіч, Станкевіч, Насовіч), *багла́й* м. ’непаваротлівы мужчына, лежабок, гультай, дармаед, цяльпук’ – Ветк., Мсцісл., (Мат. Гом., Насовіч,

Гарэцкі, Бялькевіч), *сачо́к, сак* м. зневаж. ’гультай, сімулянт’ – Круп., Бялын. (Мат. мін.-мал., Яўсееў), *па́дла* м. і ж. груб. перан. ’вялікі гультай’ – Мёр., Смален. р. (З нар. сл., Дабравольскі), *па́дліна* м. і ж. узмацн. – Мёр., Смален. р. (З нар. сл., Дабравольскі), *падлю́к* м. груб. перан. – Мёр. (З нар. сл.), *тру́цень* м. перан. ’гультай’ – Іўеў., Гом., (Мат. Гродз., Мат. апыт., Насовіч), *памо́к* м. іран. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *по́мак* м. асудж. – Лаг. (Мат. мін.-мал.), *агурэ́нь* м. ’гультай, які самахоць паддаецца гультайству’ – Паст., Лаг. (СПЗБ, Варлыга), *дзяньгу́б* м., *дзяньгу́бка* ж. ’гультай, гультайка, што марнуе працоўны час’ – Лаг., усх.-маг. р., мясц. (Варлыга, Бялькевіч, Насовіч), *ля́рва* ж. – Чач., Ветк., Мсцісл. (Мат. апыт., Юрчанка), *ато́рва* м. і ж. – Мсцісл., Бял. (Юрчанка, Яўсееў), *ато́рвіна* м. і ж. павеліч. – Мсцісл., Бял. (Юрчанка, Яўсееў), *падо́рва* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *падэ́рва* ж. – Старадарож. (Мат. апыт.), *пане́нка* ж., *паню́ся* ж. неадабр. ’пра кабету з замашкамі пані, якая ўхіляецца ад работы’– Раг., Гом., Стаўб. (Мат. Гом., СЦБ, Мат. мін.-мал.), *апане́лы* прым. – Гродз., Мсцісл. (Сл. Гродз., Юрчанка), *не́рабацень* м. і ж. – Маз. (Мат. Гом.), *не́раб* м. – Астр. (Мат. Гродз.), *бяздзе́льнік* м. неадабр. – Віл. (СЦБ), *бяздзе́луха* ж. – Акц. (ЛАБНГ), *ба́рыня* ж. зневаж. ’гультайка’ – Лоеў., Чач., Ветк. (Мат. апыт., Янкова), *дзюзна́* ж. зневаж. ’вялікая дзяўчына, але ні да чаго не здольная, няўмелая’ – Мёр. (З нар. сл.), *дзяку́ня* ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *ля́бех* м. – Лоеў., Рэч., Чач., Клім., Зах.-бран. р. (Янкова, Мат. Гом., Мат. апыт., Бялькевіч, Растаргуеў), *бі́нька* м. і ж. – Гор., Шкл. (Мат. Маг., Н. сл-сць), *дубадзе́л* м. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *лакі́за* м. зневаж. – Рэч. (Мат. Гом.), *лагі́за* ж. неадабр. – Чэрв. р., Стаўб. (СЦБ, Шатэрнік), *лагізо́н* м. ’прагульшчык’ – Карэл. (ЖНЛ), *лапе́за* ж. абразл. ’гультай, беларучка’ – Бял. (Яўсееў), *неўстава́ка* м. і ж. – Гл., Паст. (Янкоўскі, СПЗБ), *біцу́к* м. зневаж. – Дзярж., Нясв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *няго́дны* прым. – Стол. (ЛАБНГ), *негадзя́й* м. ’гультай, нягоднік’ – Жытк. (ТС), *няге́да* м. і ж. – Зэльв. (СРЛГ), *цы́мбал* м. зневаж. – Клецк., Лаг. (НЛ, СПЗБ), *лут, лыт* м. перан. – Жытк. (ТС, Гарэцкі, Станкевіч), *лу-*

цяра н. экспр. – Жытк. (ТС), *дында* м. і ж. – Віл., Паст., Смарг. (СПЗБ), *дындаль* м. – мясц. (Станкевіч), *дрында* аг. – мясц. (Насовіч), *дрындала* ж. экспр. – Паст. (СПЗБ), *ло́гва* м. і ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *ло́гмін* м. – Стаўб. (ЖС), *уло́г* м. – Кам. (ЖС), *лагу́та* ж., *лагуцішча* н. – Жытк. (ТС), *ла́йнік* м. – Чэрв., Пух. (Станкевіч), *пацюпа́йла, паціпа́йла* м. і ж. зневаж. – Паст., Брасл., Лаг., Пух. (СПЗБ), *валіза* м. і ж. асудж. – Навагр., Іўеў. (З нар. сл., Сл. Гродз.), *лыня́ка* ’лянцяй, які ўхіляецца ад справы’ – Смален. р. (Дабравольскі), *баба́й* м. – Паст. (СПЗБ), *балэ́бус* м. зневаж. – Гом. р. (НЛГ), *бімбус* м. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *бе́рбус* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бікус* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *нявы́валака* м. і ж. ’нязграбны гультаяваты чалавек’ – Кругл. (Мат. Маг.), *пусто́льга* ’нядбайны чалавек, гультай’ – Лельч. (Кучук), *дзы́га* аг. ’хто бегае ад справы’ – мясц. (Насовіч), *зу́ндаль* м. ’вялікі лянівы чалавек’ – Віц. р. (Каспяровіч), *абро́тнік* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў, Станкевіч), *атру́тнік* м. лаянк. ’гультай, сварлівы і надаедлівы’ – Чэрв. (Станкевіч), *башме́т* м. ’неахайны, лянівы’ – Смален. р. (Дабравольскі), *апо́ўзік* м. – Лід. (Сл. Гродз.), *бу́тус* м. ’гультаяваты хлопец’ – Бял. (Яўсееў), *ю́нда* м. і ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *ла́йбус* м. – Бял. (Яўсееў), *прачуха́нец* м. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *нярэ́па* м. і ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *калэ́йша* м. і ж. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *ла́йнік* м. – Чэрв., Пух. (Станкевіч), *біёміна* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *базы́га* м. і ж. – Гродз. (Мат. Гродз.), *паляя́сака* м. – Жытк. (ТС), *біла* н. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *мя́нта* м. і ж. перан. ’балбатун, гультай’ – Жытк. (ТС), *філю́та* м. і ж. – Брасл. (СПЗБ), *рэ́йда* м. і ж. зневаж. – Шчуч. (СПЗБ), *шалыга́н* м. – Бераст. (СРЛГ), *таўлу́й* м. – Дзятл. (СРЛГ), *ка́луш* м. асудж. – Маст. (СРЛГ), *гале́тальнік* м. зневаж. – Іўеў. (СРЛГ), *амаста́ка* м. і ж. зневаж. – Іўеў. (СРЛГ), *шэ́хвараст, ша́хвараст* м. і ж. абразл. ’гультай, прайдзісвет’ – Ваўк., Жытк., Стол. (СПЗБ, ТС, Мат. апыт.), *блаўкіня* ж. асудж. ’гультай, пустамеля’ – Паст. (СПЗБ), *байво́л* м. зневаж. – Віл. (СПЗБ), *вісла* ж. зневаж. – Пух. (СПЗБ), *манкіра́нт* м. – Іўеў. (СПЗБ), *ляўтра́* м. і ж. лаянк. – Глыб. (СПЗБ), *чыпчыліндра* ж. экспр. ’жанчына,

якая не хоча і не любіць працаваць' – Навагр. (З нар. сл.), *до́даль* м. – Слуц. (ЖС), *тэ́ндаль* м. 'гультаяваты дзяцюк' – Слуц. (ЖС), *га́лда* аг. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *галгая́нка* ж. – Уздз. (СЦБ), *рудзі́ля* ж. – Малар. (ЖНС), *пацяне́чнік* м. – Ганц. (ЖНС), *гнёнік* м. экспр. 'абібок, гультай, хітрун' – Слон. (ЖНС), *стрыхлі́на* м. і ж. асудж. – Гродз. (ЖНС), *абро́тнік* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ачкула́с* м. 'гультай, сарвігалава' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *лу́чнік* м. – Петр. (Мат. Гом.), *лізбе́нь* м. – Раг. (Мат. Гом.), *зау̂го́льнік* м., *зау̂го́льніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *лабу́з* м. гумар. – Мсцісл. (Юрчанка), *сту́пень* м. і ж. эмац. – Мсцісл. (Юрчанка), *гуц* м. – Гродз. р. (Цыхун), *како́ра* м. і ж. – Гом. (Мат. Гом.), *брус* м. перан. груб. 'лежабок' – Мсцісл. (Юрчанка), *го́йда* м. і ж. – Касц. (Мат. Маг.), *бац* м. – Касц. (Мат. Маг.), *ха́тніца* ж. – Рас. (Шаталава), *друк* м. перан. 'гультай' – Лоеў. (Янкова), *серапе́ка* ж. – Лоеў. (Янкова), *ме́нтух* м. абразл. – Лоеў. (Янкова), *чыко́ха* ж. зневаж. – Гл. (Мат. Маг.), *ту́йка* ж. – Гарад. (Каспяровіч, Станкевіч), *туляя́* м. і ж. – Пух. (Шатэрнік, Станкевіч), *біёмін* м. – Зэльв. (Сцяцко), *лашта́й* м., *лашта́йка* ж. – Браг. (Н. сл-сць), *гаталя́й* м. – Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *беззабо́тніца* ж. асудж. – Навагр. (НС), *балы́га* аг. – Смал. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *і́бут, і́буць* м. перан. 'бадзяга, лодар' – Стол., Жытк. (ТС), *пабау̂ня́* ж. і м. экспр. – Шум. (СПЗБ), *баля́снік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *агра́з* м. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *ту́ібень* м. асудж.– Мсцісл. (Юрчанка), *пале́на* н. перан. 'лежань, гультай' – Жытк. (ТС), *лама́ш* м. – Шчуч. (СПЗБ), *ле́меш* м. перан. – Бял. (Яўсееў), *валява́ха* ж. зневаж. 'лянівая жанчына' – Светлагор. (Мат. Гом.), *віхля́й* м., *віхля́йка* ж. перан. – мясц. (Насовіч), *лацу́й* м. – Люб. (СПЗБ), *пацяга́йла* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шалапа́дзец* м. – Краснап. (Бялькевіч), *развазе́нь, ро́звазень* м. 'лянівы' – Смален. р. (Дабравольскі), *бульбя́шнік* м., *бульбе́шнік* м. перан. асудж. 'гультай, які жыве за кошт бацькоў' – Касц. (Мат. Маг.), *валанты́рка* ж. 'жанчына, якая не любіць сядзець за справай' – мясц. (Насовіч), *дзю́ндзя* аг. 'лайдак, які ходзіць звесіўшы галаву, як п'яны' – мясц. (Насовіч), *ля́ля* ж. перан. 'распешчаная, не прывуча-

ная да працы дзяўчына' – Гродз. (Цыхун), *даліктýся* ж. іран. 'тая, што баіцца фізічнай працы' – Ганц. (ЖНС); *шмыкýн* м., *шмыкýння* ж. 'чалавек, які бегае ад працы' – мясц. (Насовіч); **лайдак, гультай; вялікі гультаяваты падростак:** *бэйбус* м. зневаж. – цэнтр. з., пераважна яе цэнтральная частка, Стол., Жытк. (ЖС, Сл. Гродз., СЦБ, Мат. мін.-мал., ТС), *бéйбус* м. – Бяроз., Стол., Жытк., Смален. р., Зах.-бран. р. (ДСБ, ТС, Дабравольскі, Растаргуеў), *бэ́йбас* м. зневаж. – Драг., Віц. р., Мёр. (НЛ, Каспяровіч, Станкевіч, З нар. сл.), *бéйбас* м. – Брэсц. (ДСБ), *бáйбус* м. лаянк. – Слуцк., Бял., Стол., Жытк., Пух., Гом. р. (З нар. сл., Яўсееў, ТС, ДСБ, Мат. мін.-мал., НЛГ), *байбáс* м. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *бáйбусны* прым. – Бял. (Яўсееў), *байбáсіна* м. і ж. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *байбáк* м. – Гродз., Пух. (Мат. Гродз., СЦБ, Гарэцкі, Станкевіч), *байбачыска* м. узмацн. – Гродз. р. (Цыхун), *бэ́йбук* м. пагардл. – Віл. (СЦБ), *байдáк* м. – Жытк., Смален. р. (ТС, Дабравольскі), *бáйдур* м. – Жытк. (ТС), *бáйдзір* м. – Лоеў. (Янкова), *байдýра* ж. – Стол. (ТС), *байдушчына* – Жытк. (ЖНшС), *бэ́йдус* м. – Клім. (Мат. Маг.), *бык* м. перан. асудж. – Мёр., Жытк. (З нар. сл., ТС), *бычýля* м. перан. узмацн. – Мёр. (З нар. сл.), *быкавéла* м. і ж. – Стол. (ТС), *быкавéлішча* н. – Стол. (ТС), *быкса* ж. 'гультаяватая дзяўчына' – Мсцісл. (Юрчанка); **гультаяваты здаравяка:** *бастысь* м. – Віц. р. (Станкевіч, Каспяровіч), *брысь* м. зневаж. – Бял. (Яўсееў), *басіла* м. – Бял. (Яўсееў), *стаéннік* м. экспр. – Навагр. (Н. сл-сць), *мянёк* м. гумар. – Мсцісл. (Юрчанка), *агрэ́вус* м. зневаж. – Мсцісл. (З нар. сл.), *аббівáла* м. – Гом., Буда-Каш. (Мат. Гом.), *бугаіска* м. асудж. – Зэльв. (Сцяцко), *лабіна* м. асудж. – Бял. (Яўсееў); **гультай, валацуга:** *брында* м. і ж. – Гом., Віц. р., Пух., мясц. (Мат. Гом., Каспяровіч, СЦБ, Насовіч, Станкевіч), *брындзік* м. – Смален. р. (Станкевіч, Дабравольскі), *брындавýс* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пабрыдзéнь* м. – Лаг. (Варлыга), *валацýга* м. – Касц., Крыч. (Бялькевіч), *шлында* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *сóвалка, сóванка* м. і ж. – Навагр., Шчуч. (Сл. Гродз.), *пабадзяй* м. – Лаг. (Варлыга), *заблуда* м. і ж. – Лун., усх.-маг. р. (Шаталава, Бялькевіч); **гуль-**

тай; няўдаліца; няўмека; недарэка: *бязу́ла* м. і ж. – віц.-маг. г. (Каспяровіч, Станкевіч, Яўсееў, Юрчанка), *бязу́ля* м. і ж. – Ваўк. (СРЛГ), *бязу́ліца* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка); **той, хто не працуе, а жыве на чужыя сродкі:** *дармае́д* м. – Гом. р., Віц. р., Смарг. (НЛГ, Каспяровіч, Станкевіч, Насовіч), *дармо́ед* м. – Стол., Жытк. (ТС), *дармае́дзіна* м. – Навар. (Н. сл-сць), *дарэ́мнік* м. – Жытк. (ТС); **гультай; чалавек, які не працуе, а сядзіць:** *се́дзень* м. – Бял., Гом. (Яўсееў, Н. сл-сць), *сяду́ха* аг., неадабр. – Круп. (Мат. мін.-мал.), *сідзя́га* м. і ж. – Лоеў. (Янкова); **гультай, лянівы, неахайны:** *апушчэ́нец* м. – Смален. р. (Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі), *апушчэ́нка* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *апушчэ́ннік* м. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *апушчэ́нніца* ж. – Смален. р. (Дабравольскі); **гультай, лянівы, непаваротлівы:** *дзяндзі́вір* м., *дзяндзі́вірка* ж. – мясц. (Насовіч), *дзеньдзю́ль* аг. – мясц. (Насовіч).

Майстар, умелец

Спецыяліст у якім-н. рамястве, у якой-н. галіне вытворчасці; умелы працаўнік.

ма́йсцер м. – Гл., (Янкоўскі, Насовіч), *ма́йстар* м. – мясц. (Насовіч), *ма́сцер* м., *масцярыі́ца* ж. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *ма́йсцерыха* ж. – мясц. (Насовіч), *майсцёр* м. – Жытк. (ТС), *масцеравы́* прым. – Стаўбц. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *майстравы́* прым. – Гродз. р. (Цыхун), *маста́к* м. 'чалавек, які зрабіў нешта выкшталцона, па-майстэрску' – мясц. (Насовіч), *дзе́льнік* м., *дзе́льніца* ж. – мясц. (Насовіч), *дзяле́ц* м. – Мсцісл. (Бялькевіч), *здзе́льны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *здзе́луха* ж. – Смарг. (Сл. Гродз.), *здзе́лашнік* м., *здзе́лашніца* ж. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *задзе́льніца* ж. – Лаг. (Варлыга), *уме́ха* м. і ж. іран. – Мёр., Пол., Гл., Лоеў., Чач., Навагр. (З нар. сл., НЛ, Янкоўскі, Янкова, Мат. апыт., Н. сл-сць), *уме́лы* прым. – Барыс., Лаг. (Мат. дыял. сл., Варлыга), *уме́юшчы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *уме́лушчы* прым. – Жытк. (ТС), *ру́чы*

прым. – Шчуч., Гл., Лаг. (Сл. Гродз., Янкоўскі, Варлыга), *ручны́* прым. – Гом. р., Жытк., Лельч. (НЛГ, ТС, Мат. Гом.), *рука́ты* прым. – Ушацк., Смарг., Жытк. (НЛ, Сл. Гродз., ТС), *уда́лы* прым. – Карэл., Смарг., Вілен. р. (СПЗБ), *удале́ц* м. – Віл. (СПЗБ), *уда́луха* ж. – Круп. (СПЗБ), *прыўда́лы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *дасу́жы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *дасу́жны* прым. – Пух. (ЖС), *зда́тны* прым. – Лаг., Карэл., Свісл., Гродз. р. (Варлыга, СПЗБ, Цыхун, Насовіч), *мэт* м. іран. ’майстар’ – Бял. (Яўсееў), *до́ка* – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ма́хер* м. іран. – Зэльв. (Сцяцко), *спец* м. ’спецыяліст, майстар’ – Бял. (Яўсееў), *раме́снік* м. ’хто мае нейкі талент у руках’– Лаг. (Варлыга), *хібе́тніца* ж. ’якая ўсё вельмі добра ўмее рабіць’ – Браг. (З нар. сл.), *тка́чыца* ж. ’здольная да ткання’ – Смален. р. (Дабравольскі), *танкапра́дзіца* ж., *танкапра́лля* ж. ’якая тонка прадзе’ – Смален. р. (Дабравольскі), *самадзе́лка* ж. ’якая ведае простае рукадзелле’ – мясц. (Насовіч), *стагаві́к* м. ’той, хто ўмее добра складаць сена ў стагі’ – Гл. (Янкоўскі), *вазаві́к* м. ’той, хто ўмее добра накласці воз сена’ – Гл. (Янкоўскі), *рукадзе́льніца* ж. ’жанчына, якая займаецца рукадзеллем’ – Навагр., Дзятл. (Мат. Гродз.), *ка́ца* ж. ’здатная, умелая жанчына’ – Віл. (СЦБ), *хібе́тны* прым. ’здатны, умелы’ – Гом. р. (НЛГ); **дзелавы, умелы:** *дзелавы́* прым. – Смарг., Паст., Беластоц. р. (СПЗБ), *дзелава́ты* прым. – Лоеў. (Янкова), *дзяло́к* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *о́хар* м. – Бял. (Яўсееў), *талко́вы* прым. ’талковы, дзелавы’ – Брасл., Вілен. р. (СПЗБ), *пу́тны* прым. ’здольны, дзелавы’ – Мсцісл. (Юрчанка), *віхто́вы* прым. ’дзейны, дзелавіты’ – Слаўг. (Н. сл-сць).

Марудлівы, непаваротлівы ў працы

Які павольна, без паспешлівасці працуе; няспрытны.

карпа́ч м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *карпу́н* м. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *мя́ліца* аг. – Смален. р. (Насовіч, Дабравольскі), *мялава́ты* прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *капу́н* м. асудж., *капу́ха* ж. асудж.– Мёр., Смален. р., Зах.-бран. р., Бял. (З нар. сл., Дабравольскі, Растаргуеў,

Яўсееў, Насовіч), *капо́шка* м. і ж. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *капашы́ла* аг. – мясц. (Насовіч), *капа́йла* аг. – мясц. (Насовіч), *калупа́с* м. – Бял. (Яўсееў), *калупе́йка* – Лаг. (Варлыга), *калу́пша* ж. – Бял. (Яўсееў), *калы́пша* м. і ж. – Кругл. (ЖНС), *мару́дны* прым. – Гродз., Лях. (СПЗБ), *мару́днік* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *мару́да* аг. – мясц. (Насовіч), *мару́дзька* аг. памянш. – мясц. (Насовіч), *цю́хця* м. і ж. зневаж. – Гор. (Мат. Маг.), *цюхце́ль* м. – Лаг. (Варлыга), *цю́хель* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *целяпа́йла* н. – Зэльв. (Сцяцко), *цялёпа* – Смален. р. (Дабравольскі), *зацялёпа* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *прыі́целепак* м. – Клецк. (НЛ), *таппту́н* м., *тапту́ха* ж. – Мёр., Жытк. (З нар. сл., ТС), *тэ́пталь* м. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *хамя́га* аг. – мясц. (Насовіч), *па́пля* аг. – мясц. (Насовіч), *пы́пля* м. і ж. іран. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *пы́пла* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ле́нты* прым. 'не энергічны ў працы' – Смарг. (Станкевіч), *таро́кала* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *мэ́ша* ж. зневаж. 'непаваротлівая, павольная ў працы жанчына' – Слуц. (Н. сл-сць), *ацiля́ка* м. і ж. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *кі́жла* м. і ж. 'той, хто марудна і няўмела што-н. робіць' – Кір. (НС), *кіжлу́н* м. – Кір. (НС), *мя́млік* м. 'павольны ў рабоце і размове, мямля' – мясц. (Насовіч), *няўпра́ўны* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *няўклю́дны* прым. 'нясkладны, няспрытны' – Жытк. (ТС), *караўзно́* н. груб. перан. 'непаваротлівая асоба, лайдачка' – Жытк. (ТС), *дру́пала* аг. 'маруда' – Слон. (ЖНшС), *тру́ля* м. і ж. 'марудлівы чалавек' – Лід. (СРЛГ), *по́ркала* аг. – мясц. (Станкевіч), *калдыба́йла* аг. 'няхуткі ў хадзе і працы' – мясц. (Насовіч), *лунь* м. 'гультай, маруда, нерухлівы' – Лаг. (Варлыга), *кэ́ца* м. і ж. 'няўмека, маруда' – Драг., Бяроз. (ДСБ, НЛ), *бязру́чча* н. зневаж. 'няспрытны, няўдалы ў рабоце' – Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ).

Негаспадарлівы

пустадо́мны прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пустадо́м* м., *пустадо́мка* ж. – мясц. (Насовіч), *пустадо́мак* м. – Нясв., Пух. (СПЗБ), *апушчэ́льнік* м. – Мсцісл. (Бялькевіч),

нехазя́йлівы прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *раскі́дны* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *расташчы́ха* ж. – Краснап. (Бялькевіч), *пацяга́ка* – Леп. (ЖНшС), *блудзя́га* м. і ж. зневаж. 'бесклапотная і безгаспадарлівая асоба' – Мсцісл. (Юрчанка).

Неруплівы, нядбайны

Нестаранны; які абыякава адносіцца да сваіх абавязкаў.

нядба́лы прым. – Віц. р., (Каспяровіч, Насовіч), *нядба́льны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *нядба́йні* прым. – Стол. (ТС), *нядба́йлівы* прым. – Жытк. (ТС), *недбайлю́шчы* прым. – Стол. (ТС), *нядба́йла* м. і ж. – Віц. р., Паст., Брасл., Мёр., усх.-маг. р., Стол., (Каспяровіч, СПЗБ, З нар. сл., Бялькевіч, ТС, Насовіч), *нядба́ліца* ж. – Ветк., Бял., Бар., Іўеў., (Мат. Гом., Мат. дыял. сл., СПЗБ, Насовіч), м. і ж. – Карэл., Навагр. (СПЗБ), *нядба́йліца* ж. – Лід. (Мат. Гродз.), *нядба́йліна* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *нядба́йнік* м., *нядба́йніца* ж. – Чэрв. р., Ветк., Стол., Жытк., Глыб. (Шатэрнік, Мат. Гом., ТС, СПЗБ), *нядба́льшчык* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *нядба́йлішча* м. узмацн. – Зэльв. (СРЛГ), *нядба́йліска* м. узмацн. – Зэльв. (Сцяцко), *бязру́патны* прым. – Мсцісл., Воран. (Юрчанка, Станкевіч, Сл. Гродз.), *бязру́патлівы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *бязру́пацце* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка, Станкевіч), *разгільдзя́й* м. экспр. – Воран., Гом. р. (СПЗБ, Мат. апыт.), *лазгіма́х* м. здзекл. – Дзятл. (СРЛГ), *кацьма́к* м. зневаж. – Карэл. (Мат. Гродз.), *халя́йстра* м. і ж. – Беластоц. р. (СРЛГ), *нетурбо́тны* прым. – Мсцісл. (Бялькевіч).

Няўмека, партач

Няўмелы, няздатны да працы; той, хто псуе працу.

няўме́лы прым. – Віл., Гл., Жытк., (СПЗБ, Янкоўскі, ТС, Станкевіч), *няўме́лушчы* прым. – Жытк. (ТС), *няўме́ка* м. і ж. – Мядз., Лаг., Чэрв. р., Віц. р., Мёр., Гом. р., Жытк., Гл., Петр., Зах.-бран. р., Чач., (СПЗБ, Варлыга,

Шатэрнік, Каспяровіч, З нар. сл., НЛГ, ТС, Янкоўскі, Мат. Гом., Растаргуеў, Мат. апыт., Насовіч, Станкевіч), *няўме́луха* ж. – Стол. (ТС), *няўме́лька* аг.– мясц. (Станкевіч), *няўме́чка* – Слуц. (ЖНшС), *няўме́ха* м. і ж. – Жытк. (ТС), *пэ́цкаль* м. ’дрэнны майстар, папсуй’ – Клім., Бял., Лаг., Чэрв. р., Смарг. (Бялькевіч, Яўсееў, Варлыга, Шатэрнік, Станкевіч), *пэ́цкала* н. – Навагр. (Н. сл-сць), *парта́ч* м., *парта́чка* ж. экпр. – Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Насовіч, Растаргуеў), *папсу́й* м., *папсу́йка* ж. асудж. – Бял., Лаг. (Яўсееў, Варлыга), *паро́цька* аг. ’асоба, што не мае поспеху ў рабоце; дрэнны працаўнік’– Лаг., Чэрв. р. (Варлыга, Шатэрнік), *зло́мак* м. – Мядз. (СЦБ), *лама́ка* м. і ж. перан. – Докш., Лаг., Ашм. (Мат. дыял. сл., Варлыга, СПЗБ), *ламакава́ты* – Лаг. (Варлыга), *няго́дны* прым. – Лоеў., Стол., Жытк. (Янкова, ТС), *негадзя́й* м., *негадзя́йка* ж.– Жытк. (ТС), *негадзя́шчы* прым. – Жытк. (ТС), *няўда́ха* ж. – Стол., Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *няўда́лы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *няўда́ліна* м. і ж. – Шчуч. (СПЗБ), *неўдало́та* м. і ж. – Астр. (СРЛГ), *гламазда́, грамазда́* м. і ж. ’няўмека; той, хто грувасціць, нагрувашчвае’ – Ваўк., Лаг., Мсцісл. (Мат. Гродз., Варлыга, Юрчанка), *нязгра́да, нязгрэ́да* м. і ж. – Жытк., Старадарож. (Н. сл-сць, ЖНшС), *ро́бля* ж. ’благая работніца’ – Лаг. (Варлыга), *бры́днік* м. асудж. – Маст. (СРЛГ), *саўлы́га* аг. неадабр. ’чалавек, які робіць абы-як’ – Смален. р. (Дабравольскі), *варзо́па, варзэ́па* – Смален. р. (Дабравольскі), *бяспро́кі* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *абу́знік* м. – мясц. (Насовіч), *бурзо́ла* м. і ж. асудж. ’неакуратная пры ядзе і ў рабоце асоба’ – Мёр. (З нар. сл.), *няўло́жаны* прым. ’непрывучаны да працы’ – мясц. (Станкевіч), *няўла́дзіца* аг. – мясц. (Станкевіч), *каўга́н* м. і ж. абразл. – Зэльв. (Сцяцко), *ка́луш* м. і ж. грэбл. – Зэльв. (Сцяцко), *ка́цпан* м. і ж. зневаж. ’неахайны, няўмека’ – Зэльв. (Сцяцко), *abламо́ха* м. і ж. – Маст. (СРЛГ), *шулда́* м. і ж. – Жлоб. (Мат. апыт.), *лёмця* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *някдэ́ба* м. і ж. – Гом. (Н. сл-сць), *нязда́ра* – Чэрв. р. (Шатэрнік), *няве́дала* м. і ж. – Ельск. (Мат. Гом.), *нясклёпа* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *нескладу́ха* ж. ’жанчына, якая робіць усё няўдала’ – Раг. (Мат.

дыял. сл.), *ністро́пця* ж. – Клецк. (НЛ), *недацёпа* м. і ж. – Добр. (Мат. Гом.), *не́ўра* м. і ж. – Ельск. (Мат. Гом.), *кавяр-зá* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *вара́кса* м. і ж. экспр. 'няўмека, пэцкаль, няўдаліца' – Стаўб. (З нар. сл.), *мазі́лка* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *няздзе́льніца* ж. – Краснап. (Бялькевіч), *кацала́пы* перан. асудж. 'той, у каго ўсё валіцца з рук' – Зэльв. (Сцяцко), *няўклю́да, няўхлю́да* м. і ж. – Ашм., Смарг. (СПЗБ), *ты́кля* м. і ж. – Воран. (СРЛГ), *загава́ла* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ге́пала* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *кілдá* м. і ж. – Жлоб. (Мат. апыт.), *забарсень* м. перан. абразл. – Мсцісл. (Юрчанка), *кавярзе́нь* м. лаянк. 'няважны, няўклюдны работнік' – Смален. р. (Дабравольскі), *бры́нда* м. і ж. 'неахайны, неакуратны ў рабоце чалавек' – Слуц., Навагр. (ЖС, Н. сл-сць), *хамазá* ж. 'які хутка, але дрэнна робіць' – Светлагор. (ЛАБНГ), *ната́хкала* м. іран. 'які робіць усё хутка, але не якасна'– Лун. (ДСБ), *не́прадзь* 'жанчына, якая не ўмее прасці'– Лун. (Шаталава), *нятка́-ха* ж. 'жанчына, якая не ўмее ткаць' – Смален. р. (Дабравольскі), *трапяту́н* м. неадабр. 'чалавек, які знешне стараецца, а па сутнасці абыякава адносіцца да сваёй справы' – Ашм., Іўеў. (Сл. Гродз.), *запамо́га* ж. іран. 'няўмелы ці такі, хто не можа па здароўю рабіць што-н., але бярэцца дапамагчы' – Гл. (Янкоўскі), *уя́длы* прым. адм. 'нядобрасумленны працаўнік' – Гл. (Янкоўскі), *дзяло́к* м. зневаж. 'пра чалавека, які выстаўляецца сваімі здольнасцямі, а на самай справе нічога не ўмее добра рабіць' – Навагр. (ЖНС), *шаўлю́га* м. і ж. зневаж. 'нясcкладны чалавек, які не ўмее добра рабіць' – Навагр. (З нар. сл.), *кева́ла* м. 'дрэнны працаўнік' – мясц. (Насовіч), *нязгра́да* м. і ж. 'няўмека, няўклюда' – Жытк. (ТС).

Працавіты, працалюбівы, старанны

Які многа, добра і шчыра працуе; дбайны, руплівы.

рабо́чы прым. – Брасл., Уздз., Чэрв., Ваўк., Кобр., Гом. р., Стол., Жытк., мясц. (СПЗБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік, Сцяшковіч, Мат. Гродз., ЖНшС, НЛГ, ТС, Мат. Гом., Станкевіч), *рабацяга* м. і ж. – Добр., Маз., Смарг., Лельч., Жытк.,

Пін., Лоеў., Смален. р. (Мат. Гом., Станкевіч, Кучук, ТС, НЛ, Янкова, Насовіч, Дабравольскі), *рабяця́шчы* прым. – усходняя частка паўдн.-усх. з., спарадычна пал. р. (Юрчанка, Мат. апыт., Мат. Гом., ТС, ДСБ), *рабо́цька* м. і ж. – Хойн., Калінк. (Мат. Гом.), *рабацько́* м. – Слон. (СРЛГ), *рабо́тнік* м. – Жытк. (ТС), *рабо́тны* прым. – Стол. (ТС), *рабо́тлівы* прым. – Стол. (ТС), *рабача́й* м., *рабача́йка* м. і ж. – мясц. (Станкевіч), *трудзя́шчы* прым. – спарадычна паўн.-зах. з. (НС, Мат. мін.-мал., Сл. Гродз.), *трудзя́ка* м. і ж. – Лоеў., Браг. (Янкова, ГЧ, Мат. апыт.), *трудалюбі́мы* прым. – Мсцісл., Лоеў. (Юрчанка, Янкова), *трудзя́га* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *труця́га* м. – Калінк. (СПЗБ), *трудаві́ты* прым. – Іўеў. (СПЗБ), *трудаві́к* м. – Стол. (ДСБ, НЛ), *трудлі́вы* прым. – Лоеў. (Янкова), *трудзі́мы* прым. – Жытк. (ТС), *тру́жанік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *працаві́ты* прым. – Віц. р., Чэрв. р., Жытк. (Каспяровіч, Шатэрнік, ТС, Насовіч), *праца́ўнік* м. – Лаг. (Варлыга), *працаве́нь* м. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *працаве́ль* м. – Чэрв. (СПЗБ), *праца́ўлівы* прым. – Ашм. (Станкевіч), *праца́ўнэ́й* – Мсцісл. (Юрчанка), *працалю́б* м. – Слуц. (ЖНшС), *гару́шчы* прым. – Гом. р., Стол. (НЛГ, ТС), *гаро́ўны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *гару́ха* ж. – Стол., Жытк., Пін. (ТС, ЖНС), *гарэ́мчы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *зага́рны* прым. – Лоеў. (Янкова), *зага́рлівы* – Маз. (ГЧ), *зага́ра* ж., *загару́ха* ж. – Жытк. (ТС), *руплі́вы* прым. ’старанны, клапатлівы’ – Чэрв. р., Гл., усх.-маг. р., Зах.-бран. р., (Шатэрнік, Янкоўскі, Бялькевіч, Растаргуеў), *ру́патлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка, Бялькевіч), *рупо́тлівы* прым. – Клім. (Бялькевіч), *ру́патны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ру́пны* прым. – Смарг., Чэрв. р. (Станкевіч, Шатэрнік), *ру́паслівы* прым. – Чэрв. р., Смарг. (Шатэрнік, Станкевіч), *пару́пны* прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *ру́пнік* м., *ру́пніца* ж. – Ушацк. (ЛАБНГ), *ру́песнік* м. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *ру́патнік* м., *ру́патніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ру́пленнік* м., *ру́пленніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *стара́нны* прым. ’дбайны, клапатлівы’ – Віц. р. (Каспяровіч, Гарэцкі, Насовіч, Станкевіч), *старэ́нны* прым. – Віл. (НС), *стара́тлівы* прым. –

Навагр., Бар., Люб., Стол., Жытк. (ЖНС, НС, СПЗБ, ТС), *старáтны* прым. – Люб., Лоеў. (ЖНС, Янкова), *старáўлівы* прым. – Гродз., Воран. (Сл. Гродз., СПЗБ), *старáнлівы* прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *старáйлівы* прым. – Кам. (ЖНС, ЖНшС), *стараёнцы* прым. – Воран., Пух. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал.), *старáннік* м., *старáнніца* ж. – Гл., Круп., Мсцісл. (Янкоўскі, Мат. мін.-мал., Юрчанка), *старáцель* м., *старáцелька* ж.– Мсцісл. (Юрчанка), *старáцельнік* м., *старáцельніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *старáльнік* м., *старáльніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *старáлы* – Лаг. (Варлыга), *радзíвы* прым. 'клапатлівы, дбайны' – Слон. (Сл. Гродз., Насовіч, Гарэцкі, Станкевіч), *улéгісты* прым. 'старанны, неадступны' – Слуц. (ЖНшС, Насовіч), *акурáтны* прым. 'верны выканаўца' – Чэрв. р. (Шатэрнік, Насовіч), *дбáйлівы* прым. 'клапатлівы, руплівы' – мясц. (Станкевіч), *дбáйнік* м. – Бабр., Ельч. (ЛАБНГ), *піля́ка* аг. 'пільны да працы' – Лаг. (Варлыга), *шчы́ры, шчэ́ры* прым. 'старанны, дбайны, працавіты' – Кобр., Лоеў., паўн.-зах. з., Чэрв., Пух., Калінк., мясц. (ЖНшС, Янкова, СПЗБ, Насовіч), *шчыру́ха* ж. – Гом. р. (НЛГ), *гарапáшны* прым. 'шчыры ў працы; той, хто цяжкай працай здабывае сабе харчаванне' – Маз., Жытк., Драг. (ГЧ, Станкевіч, ТС, НЛ), *гарапáшчы* прым. – Стол. (ТС), *гарапáшнік* м., *гарапáшніца* ж. – Жытк., Драг., мясц. (ТС, НЛ, Станкевіч), *гарапáшлівы* прым. – Драг., Стол. (НЛ), *гару́тны* прым., *гару́тка* ж. – Валож. (ЖС), *цяглíй* м., *цяглéй* м. 'працавіты чалавек' – Іван. (НЛ, ДСБ), *няўтóльны* прым. 'старанны' – Карэл. (Сл. Гродз.), *здзялу́ха* ж. 'працавітая жанчына' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *хціу́ны* прым. 'хцівы, прагны (да ведаў, да працы)' – Гом. р. (НЛГ), *сібíрны, сібéрны* прым. 'ахвочы да працы' – Слуц. (ЖНшС), *негарáка* м. 'небарака, шчыры працаўнік' – Жытк. (ТС), *запекáнік* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *забатня́к* м. 'руплівы чалавек' – Гродз. (Сл. Гродз.), *пары́вісты* прым. 'руплівы, ахвочы да работы' – Віл. (НЛ), *варавíты* прым. 'працаздольны' – Слон. (Сл. Гродз.), *чугáвы* прым. 'працаздольны' – Бераст. (Сл. Гродз.), *піцу́га* – Віц. р. (Каспяровіч), *лабавóз* м. іран. 'працавіты чалавек' – Бял. (Яўсееў), *пія́вы*

прым. ’працавіты’ – Чэрв. (СПЗБ), *ахвóчы* прым. ’не гультай’ – Лаг. (Варлыга), *таўкýшчы* прым. ’працавіты, бесперапынна заняты работай’ – Стол. (ТС), *пякéльнік* м. ’хто выконвае цяжкую працу, працуе да знясілення’ – Віц. р., Брасл. (Каспяровіч, СПЗБ), *смагýла* м. і ж. ’працавіты, але скупаваты чалавек’ – Мядз. (Н. сл-сць).

Той, каго заўсёды трэба прымушаць працаваць

папіхáйла аг. – Смален. р. (Насовіч, Станкевіч, Дабравольскі), *папіхáлка* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *піхéнь* м. – мясц. (Станкевіч), *пех* м. – мясц. (Станкевіч), *папіхіч* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *пасувáйла* аг. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пасóвішча* н. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *панукáла* м. і ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *прынудзілавец* м. – Паст. (СПЗБ).

Той, хто дапамагае ў працы

памачнік м., *памачніца* ж. – Воран., Віл., Чэрв., Стол. (СПЗБ, СЦБ, ТС), *памагáч* м., *памагáчка* ж. – Валож., Віл., Лаг. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *памагáтар* м. – Валож. (СЦБ), *памагáйла* м. і ж. – Рас. (СПЗБ), *памацнік* м. – Валож. (Мат. мін.-мал., СЦБ), *памóцнік* м. – Маладз. (СЦБ), *падсóбнік* м. – Чэрв. (СЦБ), *падрýчнік, падрýшнік* м. – Стол. (ТС), *патýжнік* м. ’здаровы працаўнік, добры памочнік’ – мясц. (Станкевіч, Насовіч).

Увішны, спрытны ў працы

Жвавы ў рабоце, прагны да працы.

зая́длы прым. – Чэрв., Свісл., Бар., Саліг., Гл., Стол., Жытк. (Шатэрнік, Мат. Гродз., ЛАБНГ, Янкоўскі, ТС), *заéдлівы* прым. – Лельч. (Кучук), *заéда* ж. перан. – Жытк. (ТС), *зая́да* м. і ж. – Люб. (Н. сл-сць), *уя́длы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *заўзя́ты* прым. – Лаг., Чэрв., Воран. (Варлыга, Шатэрнік, ЛАБНГ), *спры́тны* прым. – Віц. р., Мядз., Гродз.,

Слон., Чэрв., Кір., Лельч., Ельск. (Каспяровіч, ЛАБНГ, Шатэрнік), *спрытняќ* м., *спрытня́чка* ж. – Стол., Астр. (ТС, Сл. Гродз.), *спрытну́ха* ж. – Жытк. (ТС), *пры́тны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *руха́вы* прым. – Валож., Навагр., Чэрык. (ЛАБНГ), *рухлі́вы* прым. – Лаг., Іван., Лун. (Варлыга, ЛАБНГ), *рухо́мы* прым. – Стол. (ЛАБНГ), *ру́хлы* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *падхва́тны* прым. – Слуц., Мсцісл. (ЖНшС, Юрчанка), *пахва́тны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ухва́тлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ухва́цісты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *паха́пны* прым. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *паха́плівы* прым. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *пахо́плівы* прым. – мясц. (Насовіч), *спра́ўны* прым. – Віц. р., Гродз., Чэрв., Чэрык., Брэсц., Жаб., Гл., мясц. (Каспяровіч, Мат. Гродз., Шатэрнік, ЛАБНГ, Янкоўскі, Насовіч), *упра́ўны* прым. – Лаг., Чэрв., Гл., Жытк. (Варлыга, Шатэрнік, Янкоўскі, ТС), *заю́ха* м. і ж. – Сен., Чэрв., Лаг. (ЛАБНГ, Станкевіч), *заю́шлівы* прым. – Краснап. (Бялькевіч), *развaро́тлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *развaро́цісты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *вараці́ла* м. і ж. – Пол. (НЛ), *вёрткі* прым. – Гар., Астр., Чав., Касц., Бабр., Люб., Лельч. (ЛАБНГ), *увёрткі* прым. – Светлагор., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *увіро́тны* прым. неадабр. – Іўеў. (СРЛГ), *павярткі́* прым. – Віл. (ЛАБНГ), *рабо́чы* прым. – зах.-пал. г., Карэл. (ЛАБНГ), *рабо́тнік* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *рабацяга* м. і ж. – Слаўг. (ЛАБНГ), *рабо́цька* н. – Старадарож. (ЛАБНГ), *спо́ры* прым. – Добр., Чач. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *бы́стры* прым – Пух., усх. з., Стаўб., Лід., Маст., Клец., Малар. (СЦБ, ЛАБНГ), *быстрару́кі* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *право́рны* прым. – Карм., Гом., Лельч., Стол. (ЛАБНГ), *праварніна́* м. і ж. – Жытк. (ТС), *паспе́шны* прым. – Дзятл., Клім., Слуц. (ЛАБНГ), *даспе́шны* прым. – мясц. (Насовіч), *агня́сты* прым. – Клім. (ЛАБНГ), *агні́сцік* м. – Бых., Бабр. (ЛАБНГ), *зві́нны* прым. – Зэльв., Пруж. (Сл. Гродз., ЛАБНГ), *завіна́шчы* прым. – Гродз. р. (Цыхун), *зда́тны* прым. – Бераст. (ЛАБНГ), *ху́ткі* прым. – спарадычна зах.-пал. г. і сумежныя з імі раёны, спарадычна паўдн.-усх. з., Пол., Ушац., Валож., Гродз., Бераст. (ЛАБНГ), *ско́ры* прым. – гродз.-бар. г., Смарг., Астр.

(ЛАБНГ), *хіжсы* прым. – Смарг., Бяроз. (ЛАБНГ), *шчы́ры* прым. – Мёр., Маладз., Гом., Рэч., Маз. (ЛАБНГ), *гара́чы* прым. – Смарг., Мсцісл., Івац., Іван., Пін., (ЛАБНГ), *шы́бкі* прым. – паўн. р., спарадычна паўн.-зах. з., Бых. (ЛАБНГ), *шпа́ркі* прым. – Паст., Брасл., Пол., Ваўк., Дзятл., Навагр., Мін., Бых., Пруж., Бяроз., Добр., Нараўл. (ЛАБНГ), *спо́ры* прым. – Чач., Добр. (ЛАБНГ, Мат. апыт.), *уда́лы* прым. – Верхнядзв., Круп., Бярэз., Капыл. (ЛАБНГ), *ёмкі* прым. – Бял., Маг., Бых., Ветк., Іван. (ЛАБНГ), *шу́стры* прым. – Шарк., Пол., Мядз., Віл., Круп., Слуц., Брэсц., Лельч., Мсцісл. (ЛАБНГ), *жва́вы* прым. – Астр., Ашм., Валож., Навагр., Брэсц. (ЛАБНГ), *шві́дкі* прым. – Слон., Пруж. (ЛАБНГ), *круты́* прым. – спарадычна паўночная частка паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *стара́тлівы* прым. – Чэрв. (ЛАБНГ), *тарапліва* прым. – Дзятл. (ЛАБНГ), *ую́н* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *тартары́ца* ж. 'вялікая і спраўная жанчына, якая лоўка і хутка працуе' – Пол. (НЛ), *шму́рны* прым. 'лоўкі' – Лельч. (ЖНшС), *кі́дкі* прым. 'спраўны ў рабоце' – Зэльв. (Сцяцко), *ха́бры* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *шурэ́цкі* прым. – Беш. (ЛАБНГ), *бо́йкі* прым. – Астр. (ЛАБНГ), *шыбя́сты* прым. – Пруж. (ЛАБНГ), *заві́дны* прым. – Леп. (ЛАБНГ), *мёткі* прым. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *пі́лны* прым. – Ушацк. (ЛАБНГ), *жывы́* прым. – Гор. (ЛАБНГ), *жэ́шкі* прым. – Кам. (ЛАБНГ), *я́ркі* прым. – Стол. (ТС), *тарапліва* прым. – Дзятл. (ЛАБНГ), *ша́ткі* прым. 'вельмі рухавы і спрытны ў рабоце, паваротлівы' – Гл. (Янкоўскі), *ле́ткі* прым. 'лёгкі да работы' – Зэльв. (ЛАБНГ), *дахо́дны* прым. 'які ўсюды паспявае, знаходзіць сабе доступ, дзякуючы сваёй стараннасці' – Ашм., Смарг. (Станкевіч), *руба́ка* м. 'які працуе без разваг' – мясц. (Насовіч), *захлы́нка* м. і ж. 'той, хто прагна хапае, робіць, не ўлічваючы сваёй сілы, магчымасцей, патрэб' – Гл. (Янкоўскі).

14. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА АДНОСІНАХ ДА ЛЮДЗЕЙ

Адыходлівы

Здольны хутка забываць крыўду.

адпусклівы прым. – Смарг. (Станкевіч), *атхо́длівы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч).

Ашукальнік

Той, хто ашуквае, падманвае.

абманя́ла м. і ж., *абма́ннік* м., *абма́нніца* ж., *падманя́ла* м. і ж., *падманя́льнік* м., *падманя́льніца* ж., *падма́ннік* м., *падма́нніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *ашука́нец* м. – Віц. р., Лаг. (Каспяровіч, Варлыга), *ашука́лка* ж., *ашука́льнік* м., *ашука́льніца* ж – мясц. (Насовіч), *акушэ́нец* м. – Віц. р. (Станкевіч), *абіра́ха* м., *манта́ч* м. – Лаг. (Варлыга), *абдува́ла* м., *празму́ста* м., *абма́ншчык* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *баламу́та* м. і ж. – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *во́шуст* м., *о́шуст* м., – Дзятл. (Сл. Гродз.), *круцэ́ль* м. – Лаг., Петр., Буда-Каш. (Мат. Гом., Варлыга), *абаку́льнік* м. – Маг. р. (Станкевіч, Бялькевіч), *канду́ла* м. і ж. – Акц. (Мат. Гом.), *пакішэ́ннік* м. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *браху́н* м., *брахуне́ц* м. – Чэрв. р., Смален. р. (Станкевіч).

Бессаромны

Які не мае сораму; нахабны, нясціплы.

страмнік м., *страмніца* ж. – Бял., Гор., Мсцісл., Чач., Лоеў., Зах.-бран. р. (Мат. Маг., Растаргуеў, Яўсееў, Янкова,

Юрчанка, Мат. апыт.), *стра́мнік* м. – Ушацк., Гл., Бял., Быx., Зах.-бран. р. (НЛ, ЖНС, Яўсееў, Янкоўскі, Растаргуеў), *страмата́* м. і ж., *бясстра́мны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *срамні́к* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *страмі́дла* м., *прасталы́тка* ж., *бессаро́мніца* ж., *прафу́ра* ж. – Бял. (Яўсееў), *бессаро́мны* прым., *бессо́рамны* прым., *бессарамя́жны* прым. – Віц. р. (Станкевіч), *бясты́днік* м., *бессты́дніца* ж. – Верхнядзв., Брасл., Зэльв., Маг., Чач., Паст. (СПЗБ, Мат. Маг., Шаталава, Сцяцко, Мат. апыт.), *стыду́лька* ж., *сты́дны* прым., *няўсты́дны* прым., *няўсці́вы* прым., – Лоеў. (Янкова), *бяссты́дны* прым. – Навагр., Лоеў. (Сл. Гродз., Янкова), *бэ́стынь* м. і ж. – Свісл. (Мат. Гродз.), *абры́дніца* ж. – Чэрв. (Мат. мін.-мал.), *галабру́й* м. – Кругл. (ЖНС).

Бязлітасны

Які не мае літасці, жалю, спачування; бессардэчны.

катарэ́знік м. – Карэл. (ЖНС), *кат* м. – Віц., Смарг. (Станкевіч), *скуралу́п* м. – Ашм. (Сл. Гродз.), *жывадзёр* м. – Лаг. (Варлыга), *бязжа́ласлівы* прым. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *бяскрэ́ўны* прым. – Маз. (ГЧ).

Ветлівы

Ласкавы, далікатны, прыветлівы, выхаваны.

ве́тлы прым. – Віц. р., Стол., Жытк. (ТС, Каспяровіч), *прыве́тны* прым. – Віц. р., Лоеў., Чач. (Каспяровіч, Станкевіч, Янкова, Мат. апыт.), *прыве́тлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *прыя́тлівы* прым. – Жытк. (ТС), *прыві́тчы* прым. – Драг. (ЖНС), *уве́тлівы* прым., *ува́жны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *даліка́тны* прым. – Смарг., Чэрв. (Станкевіч, Насовіч, Шатэрнік), *прыёмны* прым. – Лід., Лоеў. (Сл. Гродз., Янкова), *прыя́млівы* прым. – Ваўк. (Сл. Гродз.), *міжлю́дны* прым. – Ваўк. (СПЗБ), *прые́мчывы* прым. – Карэл. (СПЗБ), *прыю́тны* прым., *абаю́дны* прым.– Лоеў. (Янкова), *прылю́дны* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *прыкі́длівы* прым., *прыкі́дны*

прым. – Жытк. (ТС), *прыту́льны* прым. – Астр. (Сл. Гродз.), *панара́ўны* прым. – Лід. (СРЛГ, Мат. Гродз.), *гжэ́чны* прым. – Астр. (СРЛГ), *людзя́ны* прым. – Клім. (Мат. Маг.), *лёзны* прым. – паўн.-зах. з. (ЖНС, СПЗБ), *малёдны* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *ліса́вы* прым., *ма́сляны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *прыста́тны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *васпі́таны* прым. – Мядз. (СЦБ).

Грубы

Няветлівы, некультурны, рэзкі.

гру́бы прым. – агульн., Смален. р. (ЛАБНГ, Насовіч, Дабравольскі), *грубы́* прым. – паўн.-зах. з., Маг. р., спарадычна Віц. р. і Гом. р. (ЛАБНГ, ГЧ), *гру́бен* м., *гру́бец* м. – мясц. (Станкевіч), *грубія́н* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *ва́рвар* м. 'грубы, дзікі' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *саў́лыга* м. і ж. – Кругл. (Мат. Маг.), *хабло́* н. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *хаму́йлік* м., *свіннава́ты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Даверлівы

Які кожнаму верыць.

даве́рлівы прым. – Лаг. (Варлыга), *даве́рчываны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Дакорлівы

Які выказвае незадавальненне, папрок.

упіка́льшчык м. – Мсцісл. (Бялькевіч), *выя́да* м. і ж. – Гродз. (Цыхун).

Далікатны

Ветлівы, ласкавы ў абыходжанні з людзьмі; уважлівы.

даліка́тны прым. – Чэрв., Мсцісл., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Шатэрнік, Юрчанка, Растаргуеў), *даліка́тар* м. – На-

вагр., Жаб. (НЛ, НС), *даліктýся* м. і ж. – Зэльв. (Сцяцко), *панéльны* прым. 'далікатны' – Мсціcл. (Юрчанка).

Дзіўны

Які выклікае здзіўленне; незвычайны.

дзíўны прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *дзівáчны* прым., *дзівóснік* м., *дзівóсніца* ж. – мясц. (Насовіч), *анцярэ́сны* прым. – Бял., Мсціcл. (Юрчанка, Яўсееў), *чуднэ́й* прым., *чудзéла* м. – Мсціcл. (Юрчанка), *прытарóмны* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *мóдны* прым. 'незвычайны, непрывычны, дзіўны' – Стол. (ТС).

Добразычлівы

Які жадае людзям дабра, прыхільна, спагадліва адносіцца да іншых.

яркóвы прым. – Хойн. (ЛАБНГ), *мяркóўны* прым. – Сен. (ЛАБНГ), *мяркóваны* прым. – Малар. (ЛАБНГ), *памяргóўны* прым. – паўн.-зах. з., Арш., Дубр., Чав., (ЛАБНГ), *памяркóўны* прым. – спарадычныя паўн.-зах. з., Чашн., Бярэз., Бял., Клім., Гл. (ЛАБНГ), *прывéтлівы* прым. – Чэрв. (СПЗБ), *душэ́ўны* прым. – Гродз. (СПЗБ), *дабраахвóчы* прым. – Віц. (Каспяровіч), *парáдлівы* прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *прыя́зны* прым., *лю́дзкі* прым., *шчы́ры* прым. – Лаг. (Варлыга), *зычлíвы* прым. – Валож. (СЦБ, Насовіч), *дабрахóт* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *лёста* ж. 'добразычлівая, вельмі памяркоўная жанчына' – Гл. (Мат. дыял. сл.).

Добры

Чулы да людзей, спагадлівы, сардэчны.

дабрáк м. – Гом. (НЛГ), *дабрáч* м. – Лельч. (Кучук), *дабрэ́ц* м. – Стол. (ТС), *дабрыня́* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *дóбры* прым. – агульн. (ТС, СЦБ, ЖС, Станкевіч, Янкоўскі, Мат. апыт.), *дабрýсенькі* прым. ласк. – Віц. р. (Каспяровіч),

дабрэ́сенькі прым. ласк. – Гом. (НЛГ), *дабраві́ты* прым. – Маладз. (Мат. мін.-мал.), *мя́ккі* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *мо́цкі* прым. – Уздз. (Мат. мін.-мал.), *хва́йны* прым. – Бар. (ДСБ), *лемянто́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *со́вясны* прым. 'добры, справядлівы' – Іўеў. (Сл. Гродз.), *сла́ўны* прым. 'добры, слаўны' – Жытк. (ТС), *чы́нны* прым. 'добры, прыстойны' – Шчуч. (Сл. Гродз.), *лаго́дны* прым. – 'добры, шчыры' – Паст. (СПЗБ), *пуцёвы* прым. – Старадарож. (ЖНС), *уго́дны* прым. 'добры, даспадобы' – Жытк. (ТС), *спага́длівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *лю́дны* прым. 'людскі, добры' – Жытк. (ТС); **вельмі добры:** *дабрына́* ж. – Жытк. (ТС), *дабрэ́нны* прым. – Стаўб., Люб., Чач., Гом., Лоеў. (ЖНС, СЦБ, Н. сл-сць, НЛГ, Мат.апыт.), *дабраду́шны* прым. – Лід., Пух., Стол. (ТС, З нар. сл., Мат. Гродз.), *дабрэ́зны* прым., *дабрэ́чы* прым. – Жытк. (ТС), *дабра́чы* прым. – Жытк., Гом. (ТС, Н. сл-сць), *дабру́ленькі* прым. экспр. – Стол. (ТС), *дабро́тны* прым. – Гом. (Н. сл-сць), *задо́бры* прым. – Віл. (СЦБ), *раздо́бры* прым. – Маст., Гл. (Сл. Гродз., Янкоўскі), *прадабрэ́нны* прым. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *заві́дны* прым. 'надта добры, зайздросны' – Жытк. (ТС), *малі́навы* прым. 'вельмі добры, паслухмяны' – Бял. (Яўсееў), *дабраду́шнік* м., дабраду́шніца ж. 'лагодны чалавек' – Мсцісл. (Юрчанка), *дабрадзе́й* м. – Віц. р., Лаг. (Варлыга, Каспяровіч), *дабрадзе́цель* м. – Бярэз. (СЦБ), *прыя́ка* м. іран. – Бял. (Яўсееў), *дабрахо́т* м., *жычлі́вы* прым. – мясц. (Насовіч), *каса́тка* ж. 'чалавек добрай душы' – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *караду́шка* ж. 'добрая, ласкавая жанчына' – Валож. (ЖС), *шчыру́ха* ж. 'шчодрая, добрая жанчына' – Астр. (Сл. Гродз.).

Дрэнны

З адмоўнымі якасцямі або ўласцівасцямі; кепскі.

ляда́шчыца ж. – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *ля́ды* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *ляда́кі* прым. – Клецк. (Мат. мін.-мал.), *ляда́шты* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *ліхі́* прым. – Віц. р., Шчуч., Лаг. (Мат. Гродз., Каспяровіч, Варлыга), *ніčо́гі* прым. – зах.-

пал. г. (Мат. апыт.), *халéрны* прым. – Уздз., Кір. (НС, Мат. мін.-мал.), *халярыíсты* прым. – Маст. (Мат. Гродз.), *пáкасны* прым. – Уздз. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *пагáны* прым. – Пін. (ДСБ), *брыдá* м. і ж ’ дрэнны, надакучлівы’ – Нясв. (Мат. мін.-мал.), *благатá* м. і ж., *благóцце* м. і ж., *благí* прым. – Чашн., Смарг., Чэрв. (Станкевіч), *судóлле* м. і ж. – Бых. (Мат. Маг.), *бэ́сты* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *кéпскі* прым. – Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, Шатэрнік), *пóшлы* прым. ’дрэнны’ – Рэч. (НС), *гáдкі* прым. – Воран. (Мат. Гродз.), *наýдыí* прым. – Зэльв. (СРЛГ), *труíзна* ж. ’вельмі дрэнны’ – Браг. (З нар. сл.), *мáрны* прым. ’дрэнны, нялюбы’ – Валож. (Мат. мін.-мал.), *вуніят* м. ’абманнік, дрэнны чалавек’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *пранцавáты* прым. – Кір. (НС), *негадзя́вы* прым., *негадзя́шчы* прым. ’паганы’ – Гродз., Вілен. р. (СПЗБ), *нелапыí* прым. ’няладны, нядобры’, *ненавíдны* прым. ’нядобры’, *нелюдскí* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *барахлóвы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Жаласлівы

Схільны да жаласці, спачування; спагадлівы, чуллівы.

жáласнік м., *жáласніца* ж.– Віц. р., Лаг. (Каспяровіч, Насовіч, Варлыга), *жáласны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *жáласцівы* прым. – Верхнядз., Дзятл., Пух., Чач. (СРЛГ, Мат. мін.-мал., Шаталава, Мат. апыт.), *жáласлівы* прым. – Люб., Жытк. (ТС, Насовіч, Мат. апыт.), *жалóслівы* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *жалаблівы* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *жвáлы* прым. ’жаласны’ – Чэрв. (СПЗБ), *шкадóўнік* м. – Жытк. (ТС), *шкадóўніца* ж., *шкадóўлівы* прым. – Стол. (ТС).

Жорсткі

Суровы; бязлітасны, неміласэрны.

азіят м. – Віц. р., Лельч. (Каспяровіч, Кучук), *ваўкалáка* м. і ж., *канарэ́з* м. – Гл. (Янкоўскі), *гад* м. – Лаг. (Варлыга), *кат* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шкуралýп* м.,

шкуралу́піна ж., *канарэ́зіна* м., *каналу́п* м. перан., *каналу́піна* м. узмацн., *крывапі́ўнік* м., *крывапі́ўніца* ж., *крывапівец* м. – Лаг. (Варлыга), *звераві́ты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *крывапі́ўца* м., *крывасмо́к* м. – мясц. (Станкевіч), *лю́ты* прым., *ка́таўскі* прым. – мясц. (Насовіч), *жо́рсткі* прым. – Стол. (ТС, Станкевіч), *бязду́шны* прым. – Лаг. (Насовіч, Станкевіч, Варлыга), *бязлю́дзкі* прым. – мясц. (Насовіч), *акая́нны* прым. – Ганц., Лях. (СПЗБ), *пасія́к* м. 'люты' – Пін. (НЛ).

Задзірысты

Схільны, ахвочы да боек, сваркі; задзірысты.

задзі́ра м. і ж. – паўн.-усх. з., Смарг., Лаг., Чэрв., (Мат. Гом., Шатэрнік, Станкевіч, Варлыга), *задзіра́ка* м. і ж. – Добр. (Мат. Гом.), *задзіра́ва* м. і ж. – Ветк. (Мат. Гом.), *задзі́рысты* прым. – Лаг., Гл., Зах.-бран. р. (Варлыга, Янкоўскі, Растаргуеў), *задзі́рлівы* прым. – Гл., Зах.-бран. р. (Янкоўскі, Растаргуеў), *задзіра́члівы* прым. – Кам. (ЖНС), *зая́да* ж. – Жытк. (ТС), *за́скацень* м. перан., *байча́к* м., *бо́ец* м., *рызыка́нт* м. – Стол. (ТС), *дзярка́ч* м. перан., *кару́за* м. і ж. зневаж., *кару́злівы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *зано́за* ж. перан. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *забія́ка* м. і ж. – Буда-Каш., Раг. (Мат. Гом.), *уды́ра* м. і ж. – Леп. (ЖНшС), *задзёра* м. і ж., *задзіра́ннік* м., *задзіра́нніца* ж., *задзі́рлівы* прым., *задзёрлівы* прым., *прыдзі́рчасты* прым., зачэ́*па* м. і ж., *зачэ́пны* прым., *зачэ́пісты* прым., *шка́радзь* ж., *шкарэ́нда* м. і ж. – Мсцісл. (Насовіч, Юрчанка), *задо́рны* прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *кару́за* м. і ж., *кару́злівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *дзяру́н* м. – Жлоб. (Мат. Гом.), *дзярка́ч* м. іран. – Нясв., Калінк., Карм. (Мат. Гом., Мат. мін.-мал.), *дзярклі́вы* прым. – Смарг. (Станкевіч), *драч* м. і ж. зневаж. – Віл. (НС), *зая́духа* ж. асудж. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *бадзю́га* м. – Ваўк. (СПЗБ), *буй* м., *біту́н* м., *ага́злівы* прым., *гіцлюга* м. – Віц. р., Чашн., Хоц. (Станкевіч), *перабу́й* м. – Віц. р. (Федароўскі), *шка́рада* м. і ж., *шка́радны* прым. – Бял. (Яўсееў), *зачэ́па* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *завадыя́ш* м. і ж., *завадыя́ка* м. і ж., *завадэ́вуш* м.

і ж., *збо́йца* м. – Гродз. (Цыхун), *збро́йны* прым. – Зэльв. (Сцяцко), *сукава́ты* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *засо́шысты* прым. – Івац. (ЖНС).

Зайздросны

Схільны да зайздрасці.

завіднік м. – агульн., акрамя зах. з., Вілен. р. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Мат. Гом., Насовіч, Шаталава, Юрчанка), *завіда* м. і ж. – Навагр., Мсцісл., Драг. (НЛ, З нар. сл., Юрчанка), *завідніца* ж. – Верхнядзв., Ушацк. ЖНшС, Шаталава, Станкевіч), *завідала* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *завідо́ха* м. і ж. – Ушацк. (ЖНшС), *завідлівы* прым. – агульн., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, ЖНшС, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Мат. Гом., Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Растаргуеў, Юрчанка), *завідны* прым. – агульн., акрамя Віц. р. (ЛАБНГ, ЖС, ЖНС, СЦБ, Мат. Маг., Станкевіч, Юрчанка, Янкова), *завінны* прым. – Кобр. (ЖНшС), *завіжсы* прым. – Лельч. (НЛ, ЛАБНГ), *завідчывы* прым. – Бабр. (ЛАБНГ), *завіду́шчы* прым. – Віц. р., Маг. р., Гом. р., спарадычна ўсх.-маг. р., Маст., Віл. (ЛАБНГ, СЦБ, Мат. Гродз., Каспяровіч), *завідро́сны* прым. – Нясв., Рэч. (ЛАБНГ), *зава́длівы* прым. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *павідлівы* прым. – Чэрв., Капыл., Асіп., Старадарож. (ЛАБНГ, СПЗБ, Шатэрнік), *зайдро́снік* м. – Уздз. (СЦБ), *зайдро́сны* прым. – Асіп., Карм., Бяроз., Стол., Рэч., Маз., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ, ТС), *зайдрысты* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *за́йдрасны* прым. – Чэрв. (СЦБ), *зайдро́ны* прым. – Слон. (ЛАБНГ), *зайздро́нік* м. – Ваўк. (ЛАБНГ), *зайздро́снік* м., *зайздро́сніца* ж. – Чэрв. (Шатэрнік, Насовіч), *за́йздры* прым. – Жытк., Хойн. (ЛАБНГ, ТС), *зайздрывы* прым. – Ашм., Маладз., Лаг. (ЛАБНГ, Варлыга), *зайздро́сы* прым. – Пол. (ЛАБНГ), *зайздро́сны* прым. – зах. з., Віц. р., Чашн., Тал., Чэрв., Гл., Бял., Бых., Карм. (ЛАБНГ, Каспяровіч, Шатэрнік, Янкоўскі), *зайздро́ны* прым. – Лаг., Ганц. (ЛАБНГ, Варлыга), *за́йздрасны* прым. – Круп., Бял., Лельч. (ЛАБНГ), *зайздро́слівы* прым. – Навагр., Дзятл., Клецк., Браг. (ЛАБНГ, Насовіч),

зазро́нік м., *зазро́ніца* ж. – Зэльв. (Сцяцко), *зазро́ны* прым. – Гродз., Зэльв., Івац., Брэсц. (ДСБ, НС, ЖС, Цыхун, Сцяцко), *заздро́нік* м. – Пін. (НЛ), *заздро́ны* прым. – Зэльв., Пруж., Жаб., Кобр., Бяроз. (ЛАБНГ), *заздро́сны* прым. – Гродз., Шчуч., Бых., Кам., Іван., Стол., Браг. (ЛАБНГ, Насовіч), *за́здрывы* прым. – Малар. (ЛАБНГ), *за́здры* прым. – Стол. (ТС), *задро́снік* м. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *задро́ны* прым. – Драг. (ЛАБНГ), *задро́сны* прым. – Бабр., Ельск. (ЛАБНГ), *за́драсны* прым. – Нараўл. (ЛАБНГ), *заві́сны* прым. – Гл., Смален. р. (Янкоўскі, Дабравольскі), *за́вісны* прым. – Верхнядзв., Шкл. (ЛАБНГ), *заві́слівы* прым. – Рас., Верхнядзв., Пол., Шум., Сен., Кір., Бабр., Брэсц. (ЛАБНГ), *ква́пны* прым. – Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *кваплі́вы* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *крыво́тніца* ж., *крыво́тны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *крывы́* прым. – Уздз., Стол. (ТС, Мат. мін.-мал.), *крыво́сны* прым. – Светлагор. (ЛАБНГ), *крыво́слівы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *крываслі́вы* прым. – Буда-Каш., Чач. (Мат. апыт.), *крыво́тлівы* прым. – Дзятл., Гл., Жытк., Светлагор., Петр., Маз., Нараўл. (ЛАБНГ, ТС, Мат. Гом., Сл. Гродз., Станкевіч, Янкоўскі), *зая́да* м. і ж., *зая́дны* прым. – Бял. (ЛАБНГ, НС), *загло́ба* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *загла́духа* ж. – Лід. (Мат. Гродз.), *злы́дны* прым. – Пін. (ЛАБНГ), *злы́нны* прым. – Кліч. (ЖС), *запе́слівы* прым. – Стол., Маз. (ТС, ЛАБНГ), *лапшы́вы* прым. – Стаўб. (СЦБ), *паві́длівы* прым. – мясц. (Станкевіч), *га́лкі* прым. – Ушацк. (ЖНшС), *аха́ла* м. і ж. – Бар. (ДСБ, НЛ), *скны́ры* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *пламі́дны* прым., *пламі́нны* прым. экспр. 'зайздросны' – Чэрв. (СПЗБ), *не́ббаль* м., *не́абаль* м. 'зайздроснік' – Пін., Бяроз. (ЖНС), *неабо́льны* прым. 'зайздросны' – Стол. (ЛАБНГ), *хо́ўчлівы* прым. – Пух. (СПЗБ), *хаўхлі́вы* прым. – Пух. (ЛАБНГ).

З'едлівы

Схільны да едкіх, зласлівых насмешак; ядавіты.

уя́да м. і ж. – Маст. (Сл. Гродз.), *ядаві́ты* прым. перан. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *ку́сла* ж. зневаж. – Паст. (СПЗБ),

з'ядлы прым., *з'ядлівы* прым. – Лід., Іўеў. (Сл. Гродз.), *упічысты* прым. – Бял. (Яўсееў), *датклівы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Злапамятны

Які доўга помніць крыўду.

па́мятны прым. – Ветк. (Мат. Гом.), *спаго́нлівы* прым., *уно́слівы* прым. – Стол. (ДСБ), *спаго́нчывы* прым. – Лун. (ДСБ), *заскаруязлівы* прым. – Лаг. (Варлыга), *зато́млівы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *непрасцівы* прым. – Лун. (Шаталава), *непрасцёвы* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *раме́слівы* прым. 'злaслівы, непрыхільны, злапамятлівы' – Жытк. (ТС).

Злосны

Поўны злосці, варожасці, нядобразычлівасці.

зло́снік м., *зло́сніца* ж. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *зло́сны* прым. – Чэрв., Люб. (Шатэрнік, Насовіч, Мат. апыт.), *злю́ка* м. і ж. – Раг., Смален. р. (Мат. Гом., Дабравольскі), *злю́чы* прым. – усх.-маг. р., Барыс., Чач., Лоеў. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Бялькевіч, Янкова, Мат. апыт.), *злюце́лы* прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *злы́дзень* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *злыбяда́* м. і ж. – Петр. (Мат. Гом.), *злы* прым. – агульн., Смален. р. (ЛАБНГ, ТС, Станкевіч, Дабравольскі), *зло́бнік* м., *злакама́нны* прым. – мясц. (Насовіч), *злабіцель* м., *злабіцелька* ж. – Мсцісл., Жлоб. (Мат. Гом., Юрчанка), *зло́слівы* прым., *зло́ўскі* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *злaслівы* прым., *зламы́сны* прым., *злакама́нны* прым. – мясц. (Станкевіч), *злённы* прым., *хлехату́н* м. неадабр., *вы́дрыпка* ж. 'злы, няўжыўчывы' – Мсцісл. (Юрчанка), *ляда́к* м., *ляда́кі* прым., *ляда́чы* прым. – гродз.-бар. г., Брэсц., Лях., Слуц., Акц., Добр. (ЛАБНГ, ЖС, З нар. сл., Мат. Гродз.), *ляда́шчы* прым. – Воран., Дзятл., Стаўб., Слуц., Лях. (ЛАБНГ, ЖС), *з'яд* м. – Клецк. (НЛ), *з'я́да* м.і ж. – Капыл. (Н. сл-сць), *зая́да* м. і ж. – Слон., Мін. (Н. сл-сць), *зая́духа* ж. – Стаўб.

(СЦБ), *заéдлівы* прым. ’злы, заўзяты’ – Жытк. (ТС), *зайдзёны* прым.’сярдзіты, суровы’ – Дзятл. (Сл. Гродз.), *хіжáк* м. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *хіжы* прым. – Бял. (НС), *хіжáсты* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *ліхі* прым. – Чэрв., Гл., Малар., Кобр., Іван., Лун., Жытк., Ветк. (ЛАБНГ, ДСБ, Мат. Гом., Шатэрнік, Янкоўскі, Насовіч), *ліхóцце* н. ’пра злоснага, ліхога чалавека’ – Гл. (Янкоўскі), *плóхі* прым. – Ганц. (ЛАБНГ), *плахéй* прым. – Чэрык. (ЛАБНГ), *нягóдны* прым. – Асіп. (ЛАБНГ), *хітляны́* прым. ’злосны, няшчыры чалавек’ – Жытк. (ТС), *я́звіна* м. і ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *я́ры* прым. – Слон., Стол., Жытк. (ТС, Сл. Гродз.), *я́ркі* прым. ’заўзяты, злы’ – Астр. (Сл. Гродз.), *ю́даш* м. ’помслівы, злы’ – Астр. (Сл. Гродз.), *благі* прым. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *пуктýн* м. асудж., *пýкта* м. і ж. асудж., *пýктала* м. і ж. узмацн., *буркýн* м. асудж., *бýркала* м. і ж. асудж. ’незадаволены, злы, бурклівы’ – Мёр. (З нар. сл.), *азія́тны* прым. – Маст. (Сл. Гродз.), *ад’я́да* м. і ж. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *ашчапéнны* прым. – Зэльв. (Сл. Гродз.), *агýрлівы* прым. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *патункóвы* прым.– Гродз. (Сл. Гродз.), *сярдзіты* прым. – Чэрв., Бяроз., Драг., Пін., Маз. (ЛАБНГ), *áспід* м. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *мы́рма* м. і ж. абразл. – Капыл. (Н. сл-сць), *нягóдны* прым. ’злы, нядобры’ – Стаўб., Круп. (СЦБ), *згры́злівы* прым. – Смарг. (Сл. Гродз.), *падкалóдніца* ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *цы́тра* ж. абразл. – Барыс. (Мат. мін.-мал.), *кує́* ж. – Жытк. (ТС), *сітýчка* ж., *звяры́сты* прым. – Віц. р. (Нікіфароўскі, Каспяровіч), *звяры́ца* ж. – Ушацк. (НС), *звераваты* прым. – Пух. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *ваўкáч* м. асудж. – Навагр. (СПЗБ), *ваўкачэ́ча* м. зневаж. – Слуц. (ЖС), *ваўчкаваты* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *вы́дра* ж. груб. ’злы, няўжыўчывы’ – Уздз. (СЦБ), *вужáка* м. і ж. ’хітры, злы’ – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *нічагéза* ж. – Стол. (ТС), *урэ́дны* прым. ’злы, сярдзіты’ – Брасл. (СПЗБ), *пад’зéмільнік* м., *пад’зéмільніца* ж. зневаж. – Мёр. (З нар. сл.), *раскóл* м. ’злы, нялітасцівы’ – Лід. (Сл. Гродз.), *я́гіня* м. ’злосны, шкадлівы’ – Стаўб. (ЖС), *шатáнскі* прым. ’злы, чартоўскі’ – Іўеў. (Сл. Гродз.), *шалёны* прым. перан. ’злосны, пераўзбуджаны’ – Стаўб., Жаб. (ЛАБНГ), *крýчаны* прым.

’шалёны, пераўзбуджаны’ – Жаб., Лун. (ЛАБНГ), *зладзюга* м. ’злы, шкодны’ – Свісл. (Мат. Гродз.), *халярычны* прым. ’злы, непамяркоўны’ – Астр. (Сл. Гродз.), *пага́ннік* м. ’паганы, злы’ – Віц. р. (Каспяровіч), *пага́ны* прым. ’дрэнны, злы’ – паўн.-зах. з. (СПЗБ), *надуцька* м. асудж. ’злы, насуплены’ – Мёр., Навагр. (З нар. сл., Н. сл-сць), *сібе́рны* прым. ’злосны, дрэнны’ – Слуц. (ЖС), *лю́тар* м. ’злосны, люты’ – Зэльв. (СРЛГ), *лютоўка* ж. – мясц. (Станкевіч), *гад* м. ’злы, брыдкі, агідны’ – Чэрв. (Шатэрнік), *акаянны* прым. ’злы, бессардэчны’ – Віц. р. (Каспяровіч), *свірыбы* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *канто́вы* прым. перан. ’нявытрыманы, злы’ – Воран. (Сл. Гродз.), *максо́ніха* ж. – Хоц. (Мат. Маг.), *тыгрыца* ж. перан., *звярына* ж. перан., *вужа́ка* ж. ’злосная, хітрая’, *вуж* м. ’злы, каварны’, *гадзю́ка* м. і ж., *гню́сны* прым. ’злы, паганы, нядобры’, *вядзьма́к* м. ’злы, каварны’, *разлíхі* прым. ’вельмі злосны’, *ведзьма* ж. ’злая, сварлівая’, *зайдо́ха* ж. ’злая, сварлівая’ – мясц. (Насовіч), *закалёны* прым. асудж. ’злосны, жорсткі’ – Дзятл., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко), *праўра́жы* прым. ’нядобразычлівы, зласлівы’ – Лоеў. (Янкова), *гама́н* м. ’дурны, злы’ – Ашм. (Станкевіч), *га́ман* м. – Віц. (Каспяровіч).

Клапатлівы

Схільны да клопатаў, турбот; руплівы.

клапатлівы прым. – агульн. (ЛАБНГ, Варлыга, Каспяровіч, Насовіч), *крапатлівы* прым. – Добр. (ЛАБНГ), *карплівы* прым. – Івац. (ЛАБНГ), *забо́тлівы* прым. – паўдн. р., Маг. р., усх.-маг. р., спарадычна гродз.-бар. г. і паўн. р., Віл. (ЛАБНГ, СЦБ), *забо́тны* прым. – Рас., Навагр., Лаг., Уздз., Хоц. (ЛАБНГ, СЦБ), *забо́чы* прым. – Шум. (ЛАБНГ), *руплівы* прым. – Бярэз. р., Маг. р., спарадычна паўн. р., Паням. р., пал. р., Слуц. (ЛАБНГ, Мат. дыял. сл.), *ру́плівы* прым. – Ашм. (ЛАБНГ), *ру́патлівы* прым. – спарадычна ўсх.-маг. р., Карм. (ЛАБНГ), *рупатлівы* прым. – Верхнядзв., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *ру́патны* прым. – Слаўг.

(ЛАБНГ), *ру́пісты* прым. – Маст. (ЛАБНГ), *ру́післіўы* прым. – Дзятл., Валож., Мін. (ЛАБНГ), *ру́пясліўы* прым. – Навагр., Буда-Каш. (ЛАБНГ, НС), *ру́пны* прым. – спарадычна пол.-мін. г., Смарг., Мядз., Валож. (ЛАБНГ), *ру́пкі* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *журлі́вы* прым. – Карм., Светлагор., Стол. (ЛАБНГ), *до́бры* прым. – Гродз., Пруж., Лях. (ЛАБНГ), *турбо́тны* прым. – Бар., Гом. (ЛАБНГ), *дба́йны* прым. – спарадычна пал. р., Бярэз. р. і гродз.-бар. г., Лаг., Клім. (ЛАБНГ), *дба́льны* прым. – Валож., Стол. (ЛАБНГ), *дба́йлівы* прым. – спарадычна зах.-пал. г. і цэнтральная частка пал. р. (ЛАБНГ), *дба́йчлівы* прым. – Брэсц. (ЛАБНГ), *дба́лы* прым. – Ушацк., Іўеў., Бераст., Слон., Гл. (ЛАБНГ), *стара́тлівы* прым. – Навагр., Кам. (ЛАБНГ), *стара́нны* прым. – Навагр., Стаўб. (ЛАБНГ), *стара́цільны* прым. – Тал., Чав. (ЛАБНГ), *стара́йлівы* прым. – Кам. (ЛАБНГ).

Лагодны

Дабрадушны, ласкавы, прыемны.

лаго́дны прым. – Брасл. (ЛАБНГ), *прыю́тны* прым. – Пін. (ЛАБНГ).

Ласкавы

Які выражае ласку, любоў, пяшчоту; ветлівы, прыязны, тактоўны.

ліса́вы прым. – паўн.-зах. з., Барыс., Чэрв., Лун., Стол., Лоеў., Мсцісл., Чач., Смален. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, СЦБ, ДСБ, НЛГ, Мат. мін.-мал., Дабравольскі, Шаталава, Янкова, Юрчанка, Шатэрнік, Мат. апыт.), *ліса́йлівы* прым. – Пух. (СЦБ), *ліся́вы* прым. – Гл. (Мат. дыял. сл.), *ла́скавы* прым. – Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік, Насовіч), *ласка́вы* прым. – Верхнядзв., Драг., Лаг. (ЛАБНГ, Варлыга), *ла́сачка* ж. – Лоеў. (Янкова), *лаго́дны* прым., *прыхі́льны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *прыкідны́* прым. – Старадарож. (НС).

Ліслівы

Які ліслівіць, дагаджае, падлізваецца; хітры.

лісýн м. – Стол. (ТС), *лісá* ж. перан., *ліска* ж. памянш., *раблісáвы* прым. – Жытк. (ТС), *лісіца* ж. перан. – Гл. (Янкоўскі), *лісáвы* прым. – усх.-маг. р., Лід., Лях., Стол., Жытк., Лельч., Лоеў., Хойн. (СПЗБ, ЖНшС, Мат. Гом., Янкова, Бялькевіч), *лісавы* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *лісівáты* прым. – Верхнядзв. (СПЗБ), *ліслівы* прым. – усх.-маг. р., Чэрв., Гор. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Станкевіч, Бялькевіч), *лізýн* м. – Бял. (Яўсееў), *падліза* м. і ж. – усх.-маг. р., Маладз., Барыс., Пух., Чач., Ельск. (СЦБ, Мат. Гом., Бялькевіч), *падлізнік* м. – усх.-маг. р., Віл., Чэрв., Стол., Маз., Жлоб. (ЛАБНГ, ТС, СЦБ, Мат. Гом., Бялькевіч), *падліжнік* м., *падліжніца* ж. – Лаг. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *падлізніца* ж. – Чэрв. (СЦБ), *падлáза* м. і ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *падхлéбніца* ж. – Валож. (СЦБ), *ластаман* м. 'крывадушны, ліслівы' – Гродз. (Цыхун), *падхалім* м. зневаж. – Светлагор., Буда-Каш., Чач., Жлоб. (Мат. Гом., Мат. апыт.).

Людны

Чалавечы, пачцівы; прыстойны.

лю́дзкі прым. – Гл. (Янкоўскі), *лю́цкі* прым. – Гродз., Маст., Віл., Ганц. (СПЗБ), *лю́дны* прым. 'прыхільны да сваякоў' – Стаўб. (Мат. мін.-мал.).

Махляр

Хітры чалавек; махляр, круцель.

махля́р м., *махля́рка* ж. – гродз.-бар. г., Астр., Паст., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ, Станкевіч, Сцяцко), *махля́рына* м. узмацн., *махлéўка* ж., *мáхлішча* ж. павел., *басалы́га* м. 'мот, круцель, падманшчык', *вярцéль* м. і ж. перан., *верцялёк* м. памянш., *вердзяішча* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *махлáк* м. – Брасл. (СПЗБ), *махтýн* м. экспр. – Смарг. (СПЗБ), *крут* м., *маталы́га* м. і ж. – Стол. (ТС), *круця́ка* м. і ж., *балхвіт* м.,

біламу́т м. – Лаг. (Варлыга), *круцéль* м. – Гл. (Янкоўскі), *мáхір* м., *прашчалы́га* м., *банкру́целка* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *пярэ́варацень* м. – Гом. (Мат. Гом.).

Надакучлівы

Такі, які надакучвае; празмерна цікаўны; назойлівы.

даку́чнік м. – Навагр. (ЛАБНГ, НС), *даку́шны* прым., *даку́чны* прым. – паўн.-зах. з., Віц. р., Тал., Беш., Барыс., Чэрв., Бых., Хоц., Мсцісл., Клім. (ЛАБНГ, СПЗБ, Каспяровіч). *даку́члівы* прым., *дакушлівы* прым. – віц.-маг. г., Шарк., Пол., Ушацк., Валож., Лаг., Стол., Лельч. (ЛАБНГ, Варлыга), *даку́тлівы* прым. – Карм., Віц. р. (Мат. Гом., Каспяровіч), *надаку́чны* прым., *надаку́шны* прым. – Івац., Ветк. (ЛАБНГ, Мат. Гом.), *надаку́члівы* прым., *надаку́шлівы* прым. – паўн.-зах. з., спарадычна зах.-пал. г., Маг. р., Гом. р., Арш., Дубр., Круп., Бярэз., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *ад'я́да* ж. – Зэльв. (ЛАБНГ), *ад'éда серца, апрыкротнік* м. – Лаг. (Варлыга, Станкевіч), *дая́да* м. і ж. – Глыб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *надая́да* м. і ж. – Бераст., Слон., Мсцісл., Маз. (ЛАБНГ, Юрчанка), *дая́длы* прым. – паўн.-зах. з., Ушацк. (ЛАБНГ, СПЗБ, НС, ЖНшС), *даéдлівы* прым. – Ушацк. (ЛАБНГ), *надаéда* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *надаéдлівы* прым. – усх. з., спарадычна зах. з. (ЛАБНГ, СПЗБ), *надаéдны* прым. – Паст., Гл. (ЛАБНГ), *надаéдлы* прым. – Жлоб. (ЛАБНГ), *надая́длы* прым. – Верхнядзв., Мёр., Пол., Віл., Валож., Мін., Маг., Жлоб. (ЛАБНГ), *надая́дны* прым. – Ашм., Бераст., Маст., Бял., Касц. (ЛАБНГ), *надая́длівы* прым. – Тал., Ашм., Шчуч., Воран., Навагр., Стаўб., Віл., Чэрв., Бярэз., Клецк., Капыл., Люб., Бял., Кругл., Бых., Раг. (ЛАБНГ), *надóйдлівы* прым. – Жаб. (ЛАБНГ), *назóла* м. і ж. – Віц. р., Мёр., Глыб., Пол., Сен., Карэл., Бар., Лаг., Чэрв., Дзярж., Слуц., Гл., Дубр., Мсцісл., Іван., Жытк., Раг. (ЛАБНГ, ТС, СПЗБ, ЖНшС, Мат. дыял. сл., Каспяровіч, Янкоўскі, Шатэрнік), *назóйлівы* прым. – Пол., Ушац., Гарад., Тал., Віл., Лаг., Стаўб., Люб., Шкл., Бых., Кір., Маг., Слаўг., Карм., Клім., Касц., Буда-Каш., Малар., Стол., Лельч. (ЛАБНГ), *назю́йлівы* прым. – Кобр. (ЛАБНГ), *назóллівы* прым. – Леп., Карм., Рэч., Лельч. (ЛАБНГ),

назэ́лліві прым., *назо́лісты* прым. – Івац. (ЛАБНГ), *назо́льны* прым. – Бых. (ЛАБНГ), *назо́лы* прым. – Хойн. (ЛАБНГ), *назо́лнівы* прым. – Кобр. (ЖНшС), *пры́кры* прым. – Смарг., Карэл., Бар., Валож., Леп., Навагр., Нясв., Клецк., Бярэз., Раг., Карм., Клім., Касц., Буда-Каш., Рэч., Малар. (ЛАБНГ), *пры́клы* прым. – Карм. (ЛАБНГ), *абры́дны* прым. – Смарг., Асіп., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *абрыдо́ны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *абрыдлы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *абры́длівы* прым. – Валож., Чэрв. (ЛАБНГ, Шатэрнік, Растаргуеў), *пасты́лы* прым. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *пастылю́жны* прым. – Ветк. (Мат. Гом.), *апасты́лы* прым. – Браг. (ЛАБНГ), *сло́та* ж. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *наха́льніца* ж. 'празмерна цікаўная асоба, назола' – Жытк. (ТС), *наха́біца* ж. 'назола' – Івац. (ЖС), *наха́ба* ж. 'нахабнік, назола' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ку́йла* м. і ж. зневаж. 'надакучлівы, звяглівы' – Воран. (СПЗБ), *прыста́ўка* ж. перан., *слата́* ж. – Лоеў. (Янкова), *азгра́к* м. адм. – Лід. (СРЛГ), *даўпа́* м. і ж. – Слуц. (ЖС), *ачаме́ра* м. і ж., *абмаро́ка* м. і ж., *аго́ркла* прым. – Чэрв. (Станкевіч), *начэ́па* м. і ж., *ну́днік* м., *ну́дніца* ж., *ну́дны* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *абмаро́ка* м. і ж., *даса́дны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік, СЦБ), *выяда́ч* м. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *нака́снік* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *звяглі́вы* прым. – Маз., Чач. (Мат. Гом.), *зачэ́пны* прым. – Воран. (Сл. Гродз.), *прычэ́пны* прым. – Віленр. р. (СПЗБ), *натрэ́пны* прым. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *лепля́вы* прым. – Жытк. (ТС), *зара́злівы* прым. – Стол. (ТС), *надая́днік* м., *надая́дніца* ж., *атру́тнік* м., *атру́тніца* ж., *даку́ка* м. і ж. перан., *канарха́ла* м., *ліпу́чка* м. і ж. перан., *упяка́ннік* м., *упяка́нніца* ж., *чэ́ганнік* м., *навя́рстаны* прым. 'які дакучліва заляцаецца', *прыя́длівы* прым. перан., *каржа́вы* прым., *прыліпчывы* прым. – Мсціcл. (Юрчанка).

Насмешлівы

Які любіць насміхацца.

насме́шнік м. – Лід. (СПЗБ), *насме́хіч* м. – Добр. (ЛАБНГ), *прасмі́ха* м. і ж. – Сен. (ЛАБНГ), *прасме́шнік* м. – Бял.

(ЛАБНГ), *абсмі́шнік* м. – Барыс. (ЛАБНГ), *смехату́рнік* м., *смехату́рніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Нахабны

Які вызначаецца нахабствам; бесцырымонны, бессаромны.

наха́ба м. і ж. – Гл. (Янкоўскі), *наха́бны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч, Насовіч), *наха́льнік* м., *наха́льніца* ж. – Мсцісл., Смален. р. (Юрчанка, Дабравольскі), *нахалю́га* м., ’нахабнік, нелюдзь’ – Мсцісл. (Юрчанка), *наха́льны* прым. – Астр., Краснап., Стол. (ЛАБНГ, ТС), *на́гліца* м. і ж. – Чэрв., Старадарож. (ЖНС, Шатэрнік, Станкевіч), *на́глы* прым. – Жытк. (ТС).

Нелюдзімы

Які пазбягае людзей.

бязлю́днік м. – Гродз., Іўеў., Стаўб., Круп., Бял., Бабр., Мсцісл., Драг. (СПЗБ, СЦБ, НС, Мат. мін.-мал., Мат. Маг., Цыхун, Юрчанка), *бязлю́дны* прым. – спарадычна сл.-маз. г., спарадычна пал. р., Віц. р., Слон., Маладз., Мін., Уздз., Клецк. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, ЖС, Каспяровіч), *бязлю́дскі* прым., *бязлю́ддзе* н. –мясц. (Насовіч), *бязлю́дства* м. і ж., *хмыр* м., *хмы́рына* м., *знелюдзе́лы* прым., *знялю́джаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *бе́знелюдзь* м. і ж. – Лельч. (Кучук), *нялю́днік* м. – Докш., Чэрв., Раг. (СПЗБ, Мат. Гом., Шатэрнік), *нялю́дніца* ж., *нелюдзі́м* м., *нелюдзі́мка* ж. – Чэрв. (Шатэрнік), *не́людзень* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *не́людзь* м. і ж. – Віц. р., Бял., Слаўг., Чач., Лельч., Нараўл. (Н. сл-сць, Мат. Гом., Каспяровіч, Яўсееў, Кучук), *не́люддзя* м. і ж., *не́ўлюддзя* м. і ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *нялю́ддзе* м. і ж., *няўлюддзе* м. і ж. – Мсцісл. (З нар. сл., Станкевіч, Юрчанка), *нялю́дны* прым. – спарадычна сл.-маз. г. і пал. р., Смарг., Ваўк., Віл., Асіп., Бых. (ЛАБНГ, ТС), *няўлю́дны* прым., *гмы́ра* ж. – Лоеў. (Янкова), *нялю́дскі* прым. – Паст., Гарад., Віц., Лід., Віл., Валож., Дзярж., Бярэз., Клецк., Асіп., Стол., Петр., Ельск., Хойн., Нараўл. (ЛАБНГ, ТС, Каспяровіч,

Насовіч), *нелюдзімы* прым. – віц.-маг., спарадычна паўдн.-усх. з., Ушацк. (ЛАБНГ), *нілюднівы* прым. – Тал. (ЛАБНГ), *нілюдзяны* прым. – Шкл. (ЛАБНГ), *нелюдзівы* прым., *вóпусцень* м. ’нелюдзімы, самотны’ – Навагр. (ЛАБНГ), *непрылю́дак* м. – Мядз., Стаўб., Малар. (СЦБ, ЖНС, Мат. мін.-мал.), *непрылю́дны* прым. – паўн.-зах. з., Капыл., Малар., Гом., Лельч. (ЛАБНГ, НС), *непалю́днік* м. – Віл. (СПЗБ), *адлю́дны* прым. – Астр., Вілен. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *дычáр* м. – Стол. (НЛ), *дзікáр* м. – Чэрв. (Шатэрнік), *дзікі* прым. – паўдн.-зах. д., паўдн.-усх. з., спарадычна зах.-пал. г., Ушацк., Сен., Леп., Барыс., Дубр. (ЛАБНГ, Шатэрнік), *дзікí* прым. – Мёр., Іўеў., Воран. (ЛАБНГ, Станкевіч), *дзіклівы* прым. – Мёр., Пол., Рас., Шум., Дубр., Валож. (ЛАБНГ), *дзічлівы* прым. – Дубр. (ЛАБНГ), *воўк* м., *вóўкабаян* м., *ваўкалáк* м. – Стол. (ТС), *ваўчу́гá* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *ваўчы́на* м. і ж. перан., асудж. – Гор. (Мат. Маг.), *ваўкавáты* прым. – зах.-пал. г., Лаг. (СПЗБ, ТС, Варлыга), *маўчáнішча* м. асудж., ’нелюдзімы, негаваркі’ – Пух. (СЦБ), *нікампаністы* прым. – Беш. (ЛАБНГ), *нурэ́іна* м. і ж. неадабр. – Стаўб. (СЦБ, Мат. мін.-мал.), *няўзóра* м. і ж., *няўзóрысты* прым. – Лоеў. (Янкова), *няўззóрыца* м. і ж., *няўззу́рыца* м. і ж. – Слаўг. (Н. сл-сць), *ніцы* прым. – Слуц., Касц. (ЛАБНГ), *пану́ры* прым. – Стол., Рэч. (ЛАБНГ), *пану́рысты* прым. – Ашм. (ЛАБНГ), *патайны́* прым. – Кам. (ЛАБНГ), *свірыбы* прым. – Верхнядзв. (ЛАБНГ), *скры́ты* прым. – Клім. (ЛАБНГ), *марму́ль* м. асудж., *мумру́га* ж. – Лаг. (СЦБ), *мармы́ль* м., *мармыля* м. і ж. зневаж. – Докш., Пух. (СЦБ, Мат. дыял. сл.), *маўмы́ра* м. – Бярэз. (СЦБ), *мы́рма* ж. ’нелюдзень, сугней’ – Клецк. (НЛ), *біру́к* м., *сурдулáк* м. – Касц., Бял. (Мат. Маг., Яўсееў), *адты́рлівы* прым. – Іўеў. (ЛАБНГ), *засцэ́нчывы* прым. – Гор. (ЛАБНГ), *звераваты* прым. – Слаўг. (ЛАБНГ), *ніпрыёмны* (да людзей) – Малар. (ЛАБНГ), *заку́снік* м. ’нелюдзень’ – Гом. (Н. сл-сць).

Ненавісны

Які выклікае нянавісць, агіду.

ненавіснік м., *ненавісніца* ж. 'той, каго ненавідзяць' – Гл. (Янкоўскі), *ненавідны* прым. – Гл., Жытк. (ТС, Мат. Гом., Янкоўскі), *ненáвідны* прым. – Бяроз., Жытк. (ТС, ЖНС).

Ненадзейны

Той, каму нельга верыць; на якога нельга спадзявацца.

шалахнá м. і ж. 'шалапут, ненадзейны' – Навагр. (ЖС), *ніспадзёжны* прым. – Слон. (СРЛГ).

Непаслухмяны

Хто не слухаецца; хто дзейнічае насуперак.

нéслух м. – Віц. р., Зах.-бран. р. (Каспяровіч, Насовіч, Растаргуеў), *непаслýшнік* м., *непаслýшніца* ж., *самадýм* м., *самадýмка* ж., *самадýмец* м., *самадýмніца* ж., *самавóлец* м., *самавóлка* ж., *самавóльніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *няслýшны* прым. – Гл. (Янкоўскі), *непаслýшны* прым. – Навагр. (ЖНС), *неслухмя́ны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *непаслухмя́ны* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *шубéнік* м. 'неслух', *пакарáка* м. і ж. 'неслух' – Гродз. (Сл. Гродз., Мат. Гродз.), *вýпарны* прым. – Ушацк. (ЖНшС), *бэ́лён* м. экспр., *бэлелéмкач* м. экспр. – Івац. (ЖНшС), *ababóек* м. – Клецк. (НЛ), *нарýжнік* м., *нарýжніца* ж. – Бял. (Яўсееў), *негóдны* прым. – Рэч. (Мат. Гом.), *барыýнік* м. неадабр. – Астр. (СРЛГ), *шчáйка* ж. неадабр. 'неслух' – Шчуч. (НЛ), *віхóр* м. – Стол. (ТС), *патармáха* ж. экспр. 'непаслухмяная жанчына' – Пух. (ЖС), *выбóіна* м. і ж. – Гом. (НЛГ).

Няветлівы

Які не выяўляе ветлівасці да іншых; непрыветлівы.

непрымóўны прым. – Карэл. (Сл. Гродз.), *насупавáты* прым. – Шчуч. (Сл. Гродз.), *неўкавы́рны* прым. – Лоеў. (Янкова), *малмыгавáты* прым. 'няветлівы, негаваркі' – Навагр. (Сл.

Гродз.), *грубы́* прым. 'непрыемны, няветлівы' – мясц. (Станкевіч), *сурміла* м. экспр. 'непрыветны, змрочны' – Стол. (ТС).

Падходны

Які мае падыход да людзей.

падла́з м., *по́д'едзень* м. і ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *падхо́дны* прым., *падхадны́* прым. – Жытк. (ТС).

Пакрыўджаны

Той, каму прычынілі крыўду, да каго несправядліва паставіліся.

скры́ўджаны прым. – Віц. р., Астр. (СПЗБ, Каспяровіч), *абі́джаны* прым. – Віл., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *разабі́джаны* прым., *раскры́ўджаны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Паслухмяны

Хто слухае, ні ў чым не адмаўляе; пакорны.

паслу́шны прым. – Люб., Уздз., Чач., Лоеў. (ЖНС, Мат. мін.-мал., Янкова, Мат. апыт.), *паслухмя́ны* прым. – Віц. р., Чэрв., Лаг., Чач. (Шатэрнік, Каспяровіч, Станкевіч, Варлыга, Мат. апыт.), *паслуха́чы* прым., *паслушны́* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *слухмя́ны* прым. – Віц. р., Мсцісл., Гом., Зах.-бран. р. (НЛГ, Каспяровіч, Растаргуеў, Юрчанка), *слухня́вы* прым. – Гом. (НЛГ), *слу́шлівы* прым. – Віл. (СПЗБ), *пако́рны* прым. – Віц. р., Чэрв. р., Жытк. (ТС, Шатэрнік, Каспяровіч), *беспярэ́чны* прым. – мясц. (Насовіч), *карлівы* прым. – Лоеў. (Янкова), *неганьбітны* прым. 'паслухмяны, памяркоўны' – Гл. (Янкоўскі), *рахма́ны* прым. 'ручны, ціхі, смірны, паслухмяны' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *шаўко́вянькі* прым. 'надта паслухмяны' – Гл. (Янкоўскі).

Помслівы

Схільны да помсты.

закáла м. і ж. – Мядз. (Н. сл-сць), *пóмснік* м., *пóмсніца* ж. – мясц. (Станкевіч), *пóмслівы* прым. – Лід., Шчуч., Ганц., Чач. (СПЗБ, Мат. апыт., Станкевіч), *пóмстлівы* прым. – Карэл., Чач. (СПЗБ, Мат. апыт.), *замсцíвы* прым. – Гродз. (Сл. Гродз.), *мсцíвы* прым., *пóмсты* прым. – Жытк. (ТС), *мслíвы* прым. – Мсцісл., Ветк. (Мат. Гом., Юрчанка).

Прагны

Які вельмі моцна хоча, прагне чаго-н.

прагнóця н. зневаж. – Вілен. р. (СПЗБ), *прáгны* прым. – Астр., Смарг., Навагр., Вілен. р. (СПЗБ), *прагнёны* прым. – Смарг. (СПЗБ), *прагнýчы* м., *прагнючы* м. 'вельмі прагны' – Глыб. (СПЗБ), *зы́зма* м. і ж. – Паст. (СПЗБ), *лакóмы* прым. – Ашм., Шчуч. (СПЗБ), *лакóмісты* прым. – Іўеў. (Сл. Гродз.), *лапшы́вы* прым. – Стаўб. (Мат. мін.-мал.), *лапчы́вы* прым. – Бераст., Лун. (Сл. Гродз., Шаталава), *хсцíвы* прым. неадабр. 'хцівы, прагны' – Гом. (НЛГ), *хаўтлíвец* м., *хаўтлíвы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *жáдны* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *жáжды* прым., *заедны* прым. – Лоеў. (Янкова), *хáпкі* прым. – Лун. (Шаталава), *скнáрлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *áлчны* прым. – Верхнядзв. (Шаталава).

Праўдзівы

Які гаворыць праўду; чэсны, справядлівы.

справядлíвы прым. – усх.-маг. р., Гродз., Лід., Стол., Вілен. р., Беластоц. р. (СПЗБ, ТС, ЖНС, Мат. Гродз., Бялькевіч), *прáведны* прым. – Чэрв., Жытк. (ТС, Шатэрнік, Насовіч), *свядóмы* прым. 'справядлівы, разважлівы' – Маст. (Мат. Гродз.).

Праціўны

Непрыемны, агідны, брыдкі.

працíўнік м., *абры́длы* прым., *гáдкі* прым., *пры́кры* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *агíдлы* прым. – Віц. р., Чэрв. (Каспя-

ровіч, Шатэрнік), *гідкі* прым. – мясц. (Насовіч), *агóрклы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік).

Прыдзірлівы

Які да ўсяго прыдзіраецца.

заядлы прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *прычэплівы* прым. 'прычэплівы, прыдзірлівы' – мясц., Жытк. (ТС, Станкевіч), *прыдзірлівы* прым. – мясц. (Станкевіч), *кáсны* прым. – Віц. р. (Станкевіч).

Сарамлівы

Які саромеецца, бянтэжыцца; нясмелы.

сарамлівы прым. – спарадычна паўдн.-зах. д., акрамя Гродз. р. і сярэд.-бел. г., спарадычна зах.-пал. г., Тал. (ЛАБНГ, Мат. Гом), *сарóмлівы* прым. – Валож., Зах.-бран. р. (ЛАБНГ, Растаргуеў), *сарамяка* м. і ж. – Лаг. (Варлыга), *сарамяга* м. і ж. – мясц. (Насовіч), *сарамняга* ж. – Жытк. (ТС), *сарамяжы* прым. – спарадычна сл.-маз. г., Навагр., Мін., Лельч., Лоеў. (ЛАБНГ, СПЗБ, Янкова, Кучук), *сарамяжны* прым. – Дзярж., Рэч. (ЛАБНГ, Насовіч), *сарамяжлівы* прым. – Валож., Лаг., Стаўб., Бар., Уздз., Клецк., Бяроз. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *сарамляжлівы* прым. – Пін. (ЛАБНГ), *сарамязлівы* прым. – Карэл., Навагр., Лях., Драг. (ЛАБНГ, СПЗБ), *сарамáзлівы* прым. – Беластоц. р. (СПЗБ), *сарамлязлівы* прым. – Іван. (ЛАБНГ), *сарамягі* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *серамяжы* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *сараматлівы* прым. – Капыл., Бяроз. (ЛАБНГ), *саматлівы* прым., *сраматлівы* прым. – Гродз. (СПЗБ, Сл. Гродз.), *сарóмны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *скрóмны* прым. – Ваўк., Бых., Хоц., Мсцісл., Клім., Добр. (ЛАБНГ), *сóвесны* прым. – Верхнядзв., Бярэз., Краснап., Хоц., Кам., Брэсц. (ЛАБНГ), *страмлівы* прым. – Ушацк., Бял., Петр. (ЛАБНГ), *стыдняк* м. – Гродз. (Сл. Гродз.), *стыдлівы* прым. – агульн., акрамя Мін. р. і Слуц. р., усх.-пал. р. спарадычна (ЛАБНГ, СПЗБ), *сцясніцель* м., *засцéнчываты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *сцясніцельны* прым. – Рас., Гарад., Слаўг., Браг. (ЛАБНГ), *засцéнчывы* прым. – Салігор. (ЛАБНГ),

неадва́жны прым. – Воран. (ЛАБНГ), *нясме́лы* прым. – Ваўк., Кам. (ЛАБНГ), *дзіклі́вы* прым. – мясц. (Насовіч).

Сварлівы

Схільны да сварак, спрэчак.

агры́за м. і ж., *агры́зак* м., *агры́знік* м., *агры́зніца* ж., *зы́кала* м. і ж. – мясц., Смален. р. (Станкевіч), *цы́тра* ж., *цытру́ля* ж. асудж. – Мсцісл. (Юрчанка), *цытру́га* ж. асудж., *кастры́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *грызлі́вы* прым. – Віц. р., Мсцісл. (Насовіч, Каспяровіч, Юрчанка), *згрызлі́вы* прым. – Кам. (ЖНС), *гі́ркала* м. і ж. зневаж. – Гл. (Янкоўскі), *акія́нка* ж. перан. – Лоеў. (Янкова), *гры́жа* ж. – Бял. (Яўсееў), *сварлі́вы* прым. – Карэл., Віл., Лаг., Чэрв., Вілен. р. (СПЗБ, Варлыга, Шатэрнік), *се́чка* ж. перан. – Бял., Мсцісл. (Яўсееў, Юрчанка), *зава́дны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *з'яд* м. – Слон. (ЖНшС), *ад'я́ла* м. і ж., *атру́шнік* м. 'сварлівы, надакучлівы' – Чэрв. (Шатэрнік), *гудлі́вы* прым. 'бурклівы, сварлівы' – Іўеў. (СПЗБ), *вы́дзір* м. – Навагр. (СРЛГ), *вухава́дны* прым. асудж. – Маст. (СРЛГ), *жвіндлі́вы* прым. – Бераст. (СРЛГ), *распіка́йла* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *бурку́ха* ж., *ласкату́ха* ж. – мясц. (Насовіч), *зава́длівы* прым. – Барыс. (СЦБ), *завадэ́вуш* м., *апрыкро́нік* м. 'ахвотнік да сваркі' – Лаг. (Варлыга), *кару́злівы* прым. – Слон. (Сл. Гродз.), *бурку́ха* ж. – мясц. (Станкевіч), *бурсу́ха* ж. лаянк. – Смален. р. (Станкевіч), *грызу́н* м., *грызу́ння* ж. – мясц. (Насовіч), *апасты́лы* прым. – Зэльв., Бял. (Сл. Гродз., Мат. дыял. сл.).

Скупы

Празмерна ашчадны, скнара.

скупяндзя́ м. і ж. – паўн.-зах. з., Віц. р., Лаг., Бяроз., Драг. (СПЗБ, ЖС, НЛ, З нар. сл., Н. сл-сць., ДСБ, Мат. Гродз., Станкевіч, Шатэрнік, Каспяровіч, Варлыга, Мат. апыт.), *скупяндзя́й* м., *цуна́й* м., *сквалы́га* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *скупяндзе́й* м., *скупяндзе́йка* ж. – мясц. (Станкевіч), *скупяндзя́ка* м., *скупяндзя́йка* ж., *ску́пка* м. і ж. памянш. –

мясц. (Насовіч), *скупянджа́* м. і ж. – Стаўб., Навагр., Мсцісл., Жытк. (ТС, З нар. сл., Н. сл-сць, Юрчанка), *скупяндра́* м. і ж. – Паст., Капыл. (СПЗБ, ЖС), *скупярдзя́* м. і ж. абраз. – Верхнядзв. (Шаталава), *скупярдзя́й* м. – Старадарож., Стол., Чач., Гом., Зах.-бран. р., Смален. р. (ТС, ЖНС, ЖНшС, НЛГ, Растаргуеў, Дабравольскі, Мат. апыт.), *скупярдзя́іна* м. і ж. – Чач. (Мат. апыт.), *скупярдзя́ка* м. і ж. – Лоеў. (Янкова), *скупярда́* м. і ж., *прагавíты* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *скупірда́* м., *скупірдзя́ка* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *скупе́ц* м. неадабр. – Мёр. (З нар. сл.), *скупе́ль* м., *ску́пля* м. і ж. – Жытк. (ТС), *скупе́ча* м. і ж. – Чэрв., Стол. (ТС, Шатэрнік, Станкевіч), *скупо́та* м. і ж., *скупе́нда* м. і ж., *скупянча́* м. ж. і н. – Стол. (ЖС), *скупідо́н* м. – Ашм. (Станкевіч), *скупо́ша* м. і ж. – Нясв. (СПЗБ), *скапірда́* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *скарада́* м. і ж., *ска́радзь* м. і ж. – Віц. р. (Каспяровіч), *скупы́* прым. – агульн. (СПЗБ, ТС, Варлыга, Янкоўскі), *скупу́чы* прым. – Чач., Лоеў. (Янкова, Мат. апыт.), *скупярдзя́йлівы* прым. – Чач. (Мат. апыт.), *скна́ра* м. і ж. – віц.-маг. г., Мёр., Лях., Лаг., Чэрв., Стол., Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, З нар. сл., Мат. дыял. сл., Бялькевіч, Каспяровіч, Варлыга, Шатэрнік, Насовіч, Растаргуеў), *скнар* м., *скарэ́дны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *скнэ́ра* м. і ж. – Ашм., Навагр., Зэльв., Віл. (Сл. Гродз., Мат. мін.-мал., Сцяцко), *скны́ра* м. і ж. – Стол., Жытк. (ТС), *кна́ра* ж. – Жытк. (ТС), *скна́рыца* ж. – Ашм., Навагр., Гл., Мсцісл., Касц. (Мат. Маг., Сл. Гродз., Янкоўскі, Юрчанка), *скна́рына* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *скры́нда* м. і ж. – Дзятл. (Сл. Гродз.), *скарэ́да* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *скна́ры* прым. – Гом. р. (НЛГ), *скны́ры* прым. – Стол. (ТС), *скна́рны* прым. – Мёр. (СПЗБ), *шня́ра* м. і ж. экспр. – Вілен. р. (СПЗБ), *сква́пік* прым. – Чав. (Мат. Маг.), *сква́пны* прым. – Віц. р., Чэрв. (Каспяровіч, Шатэрнік, Насовіч), *сква́плівы* прым. – Глыб. (СПЗБ, Насовіч), *жмот* м. – Бял., Бых., Карм., Чач. (ЖНС, Мат. Гом., Яўсееў, Мат. апыт.), *жмо́ня* м. і ж. – Гродз. (Сл. Гродз.), *жмо́ціна* м. і ж. – Мсцісл., Бых., Чач. (ЖНС, Юрчанка, Мат. апыт.), *жмо́йда* м. і ж. – Лельч. (НЛ), *жмут* м. – Мёр., Смарг., Віл., Бял., Бых., Стол. (ТС, НС, СРЛГ, З нар. сл., Мат. дыял. сл., Мат. Маг.), *жму́нда* м. і ж.,

жмундзя́к м. – Ушацк. (ЖНшС), *жму́дны* прым. – Жытк. (ТС), *жмі́нда* м. і ж. – агульн. (СПЗБ, СЦБ, ДСБ, ЖНшС, З нар. сл., НЛГ, Мат. Гродз., Мат. дыял. сл., Мат. Гом., Бялькевіч, Станкевіч), *жа́дзіна* м. і ж. зневаж. – Мёр., Мсцісл. (З нар. сл., Юрчанка), *жадзёба* м. і ж. зневаж. – Мёр., Шчуч., Зах.-бран. р. (СПЗБ, З нар. сл., Растаргуеў), *жадзю́ба* м. і ж. – Бял. (Яўсееў), *жадзю́га* м. і ж. – Хоц., Чач. (Мат. Маг., Мат. апыт.), *жадо́ба* м. і ж. – Мядз., Барыс., Хоц. (СЦБ, Мат. Маг.), *жадню́га* м. і ж. – Верхнядзв., Мсцісл. (СПЗБ, Юрчанка), *жадню́ка* м. і ж. – Раг. (СПЗБ), *жа́днік* м. – Клім. (ЛАБНГ), *жа́дны* прым. – Гродз., усх.-маг. р., Круп., Люб., Гл., Жытк., Хойн. (ЛАБНГ, СПЗБ, ТС, Янкоўскі, Бялькевіч, Насовіч), *жа́длівы* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *жамярні́к* м. – Іўеў. (СПЗБ), *гню́па* ж. – Лоеў. (Янкова), *злы́дзень* м. – Стол., Жытк., Хойн., Лельч., Чач. (ТС, Мат. Гом.), *злыдня́* ж. – Стол. (ТС), *злы́дны* прым., *хці́вы* прым., *зверадо́бны* прым. – Віц. р. (Каспяровіч), *злыдзе́нны* прым. – Жлоб. (ЖС), *сці́слы* прым. – Дзярж., Лоеў. (Мат. мін.-мал., Янкова), *склю́т* м. зневаж. перан. – Віц. р., Мёр. (З нар. сл., Каспяровіч), *склю́ціна́* м. і ж. узмацн. перан. – Мёр. (З нар. сл.), *склю́ндра* м. і ж. – Іван. (ДСБ, НЛ), *сквалы́га* м. і ж. – Віц. р., Смален. р. (Станкевіч, Нікіфароўскі, Дабравольскі), *сквалы́жнік* м., *сквалы́жны* прым. – Віц. р. (Станкевіч, Нікіфароўскі), *жсы́ла* м. і ж. – Чэрв. (СЦБ, Мат. мін.-мал., Шатэрнік), *зажсы́мец* м. – Лун. (Шаталава), *зажсы́мка* ж. неадабр. – Круп. (СЦБ), *зажсыма́ка* м. і ж. – Віц. р., Бял. (Каспяровіч, Яўсееў), *зажсыма́йла* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *ненае́д* м., *ненае́дка* ж., *ненае́длівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *за́едзь* м. і ж. – Пін. (ЖНС), *з'е́дзень* м. і ж. – Лельч. (НЛ), *крук* м. перан. іран., *сук* м. перан. – Зэльв. (Сцяцко), *грашаве́нь* м. неадабр. – Мядз. (СЦБ), *жлоб* м. – Хойн., Зах.-бран. р. (Шаталава, Растаргуеў), *жабае́д* м. – Лоеў. (Янкова), *ашчапе́нец* м. 'вялікі скупец' – Чэрв. (Шатэрнік), *запе́ка* м. і ж. неадабр. – Круп. (СЦБ), *за́гнет* м., *скарга́* м. і ж., *скірга́* м. і ж., *скрэгна́* ж., *шкро́бнік* м. – Жытк. (ТС, Мат. Гом.), *грыза́* м. – Клецк. (НЛ), *аглае́д* м. зневаж., *заздро́ны* прым. – Жаб. (НЛ, ДСБ), *апікулат* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *скра́га* м. і ж. – Жытк. (ТС), *скрагна́* м.

і ж., *гнётка* м. і ж. – Стол. (ТС, НЛ), *самаéд* м. – Лельч. (Кучук), *шкадавéка* м. – Клецк. (НЛ), *зáга* ж. – Навагр. (Н. сл-сць), *галадамíр* м., *галадамíрка* ж. зневаж., *сцíміржнік* м., *сцíміржніца* ж. – Мёр. (З нар. сл.), *цунáй* м., *сцíслы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *чэ́нда* ж., *зазрóніца* ж., *скрэ́нда* ж. – Слон. (ЖС, Сл. Гродз., Н. сл-сць), *піцю́ль* м. іран. – Смарг. (Мат. Гродз.), *скрымýха* м. і ж. – Іван. (ЖНС), *мэх* м., *заглыíша* м. і ж. – Карэл. (ЖНС, Сл. Гродз.), *магрыíза* м. і ж. – Малар. (ЖНС), *запéка* м. і ж. – Смарг., Віл. (НС, Сл. Гродз.), *крýпіннік* м. – Кам. (ЖНшС), *злабадзёба* м. і ж. – Раг. (Мат. Гом.), *бэ́бчык* м., *кумпéй* м. – Дзятл. (СРЛГ, Сл. Гродз.), *сыíзма* м. і ж. – паўн.-зах. з. (ЛАБНГ, Шаталава), *зызмáр* м. – Кругл. (Мат. Маг.), *смаргýль* м. – Верхнядзв. (Шаталава), *гмыíра* ж. – Лоеў. (Янкова), *скніпа* м. і ж., *прагавітнік* м., *прагавітніца* ж., *прáгны* прым., *прагавіты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *жаптýн* м., *жаптýха* ж., *скніпа* м. і ж., *скарпéтка* ж., *скáрада* м., *скáрад* м., *гнёпа* м. і ж., *гняптýн* м., *гняптýха* ж. – Смален. р. (Дабравольскі), *гурш* м. ’скупы, маўклівы, скрытны’ – Кругл. (ЖНС), *хапаткі* прым., *хáпкі* прым. – Шчуч., Свісл. (Сл. Гродз.), *жóрлівы* прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *пáдкі* прым. – Навагр. (ЖНшС, З нар. сл.), *ненаéжны* прым. –Дзятл. (Сл. Гродз.), *праглыíпны* прым. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *адхлáпы* прым. – Гродз. (Цыхун), *гáллівы* прым. – Віл. (Станкевіч).

Спагадлівы

Уважлівы да людзей, чулы, сардэчны.

сердабóльнік м., *сердабóльніца* ж., *жалéлка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *паклáдлівы* прым. ’спагадлівы, памяркоўны, добры’ – Мсцісл. (Юрчанка), *пагáдны* прым., *пагáдлівы* прым., *спагáдны* прым. – мясц., Гродз. р. (Станкевіч, Федароўскі), *дагáдлівы* прым. – Шчуч. (СПЗБ), *дагóдлівы* прым. – Малар. (ДСБ), *ратэ́льны* прым. ’спагадлівы, чулы’ – Смарг. (СПЗБ), *прыхíльнік* м., *міласцíвы* прым. – Лаг. (Варлыга), *міласлівы* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *шкадаýлівы* прым. – Карэл. (СПЗБ),

сукру́шлівы прым. – Жытк. (ТС), *сукру́шны* прым. – Свісл., Стол. (ТС, Сл. Гродз.).

Сумленны

Які вызначаецца высокімі маральнымі якасцямі; чулы, праўдзівы, справядлівы.

со́вясны прым. – усх.-маг. р., Зэльв., Гл., Мсцісл., Чач., Жытк., Лоеў. (ТС, Н. сл-сць, Бялькевіч, Янкова, Юрчанка, Янкоўскі, Мат. апыт.), *со́вяслівы* прым. – Гом., Чач. (НЛГ, Мат. апыт.), *усці́вы* прым., *сумле́нны* прым. – Лаг. (Варлыга), *справядлі́вы* прым. – Смарг. (Станкевіч), *справядло́вы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *чэ́сны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *чы́лы* прым. – Бярэз. (ЖНшС).

Таварыскі

Які лёгка ўступае ў кантакты з другімі; шчыры, сяброўскі.

дружбіст м. – спарадычна зах.-пал. г., Іўеў., Бых. (ЛАБНГ), *дружбісты* прым. – Мёр., Брасл., Віл., Ганц., Стол. (ЛАБНГ, СПЗБ), *дружба́цкі* прым. – Чав. (ЛАБНГ), *дру́жны* прым. – Дзятл., Стаўб., Навагр., Маладз., Лаг., Рэч. (ЛАБНГ), *дру́жаскі* прым. – спарадычна віц.-маг. г., Дзятл., Люб., Мсцісл., Жаб., Пін., Петр., Лельч. (ЛАБНГ, Юрчанка), *дру́жаствіны* прым. – Пол. (ЛАБНГ), *тавары́скі* прым. – спарадычна цэнтр. з., Рас., Ушацк., Хойн., Лельч. (ЛАБНГ), *тава́рыскі* прым. – Іўеў. (ЛАБНГ), *тавары́йскі* прым. – Лельч. (ЛАБНГ), *тавары́шаскі* прым. – Бых., Лельч. (ЛАБНГ), *тавары́шчаскі* прым. – Мёр., Пол., Шарк., Беш., Круп., Бял., Гл., Мсцісл., Петр., Маз. (ЛАБНГ), *лю́дскі* прым. – спарадычна зах. з., Бабр., Лельч. (ЛАБНГ), *людскі́* прым. – Нясв. (ЛАБНГ), *лю́дны* прым. – Верхнядзв., Уздз., Акц., Калінк., Пін., Рэч., Ельск. (ЛАБНГ), *людны́* прым. – Тал., Круп., Бых., Лоеў. (ЛАБНГ, Янкова), *прылю́дны* прым. – спарадычна зах. з., Чэрв. (ЛАБНГ, НЛ), *падхо́дны* прым. – Мёр.,

Клім., Хоц., Івац., Калінк. (ЛАБНГ), *падыхóдны* прым. – Віл. (ЛАБНГ), *падхóдлівы* прым. – Бял., Слаўг., Бых., Бабр. (ЛАБНГ), *падхóдчывы* прым. – Барыс. (ЛАБНГ), *кампанéйскі* прым. – агульн., акрамя захаду Віцебшчыны, зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *кампáнскі* прым. – Шчуч., Стол. (ЛАБНГ), *кампаністы* прым. – Салігор., Івац., Бяроз., Стол. (ЛАБНГ), *кампаніскі* прым. – Пін. (ЛАБНГ), *кампаніённы* прым. – Шум., Дзятл., Брэсц. (ЛАБНГ), *кампанíчаскі* прым. – Буда-Каш., Лун., Іван., Пін., Жытк. (ЛАБНГ, ТС), *прыéмны* прым. – Гродз. (ЛАБНГ), *прыёмны* прым. – Докш., Маст., Івац., Драг. (ЛАБНГ), *прынёмчасты* прым. – Віц. (ЛАБНГ), *прынёмцысты* прым. – Гарад. (ЛАБНГ), *прыкíдлівы* прым. – Слаўг., Лельч., Нараўл. (ЛАБНГ), *прыкíдчывы* прым. – Нараўл. (ЛАБНГ), *прылёпісты* прым. – Раг. (ЛАБНГ), *вéтлы* прым. – Беш., Бых., Стол., Браг. (ЛАБНГ), *прывéтлівы* прым. – Маг. р., спарадычна ўсх.-пал. р., Паст., Лаг., Чэрв., Капыл. (ЛАБНГ), *прывéтчы* прым. – спарадычна зах.-пал. г. (ЛАБНГ), *прывéтны* прым. – Клім. (ЛАБНГ), *прыліцы* прым.– Рэч. (ЛАБНГ), *прыхíльны* прым. – Воран. (ЛАБНГ), *прыя́тны* прым. – Мёр., Добр. (ЛАБНГ), *прыю́тны* прым., *прыю́тлівы* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *мíлы* прым. – Смарг. (ЛАБНГ), *міралюбівы* прым. – Пух. (СЦБ), *калежáнскі* прым. – Іўеў. (ЛАБНГ), *лагóдны* прым. – Паст. (ЛАБНГ), *лёзны* прым. – Паст., Глыб. (ЛАБНГ), *акáзлівы* прым. – Ваўк. (ЛАБНГ), *арцéльны* прым. – Драг. (ЛАБНГ), *прыя́злівы* прым. – мясц. (Станкевіч), *рýчы* прым. – Бярэз. (ЖНшС), *кулягóўны* прым. – Астр. (СРЛГ).

Упарты

Вельмі настойлівы, цвёрды.

нарýга м. і ж., *нарýжнік* м., *наруя́жніца* ж., *агýрны* прым., *агýрлівы* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *нарт* м. – Смален. р. (Дабравольскі), *нáдаўба* м. і ж. груб. ’незгаворлівы, упарты’ – Смарг. (Сл. Гродз.), *упія́рны* прым. ’упірлівы, непаслухмяны’ – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *убóісты* прым. ’непаслухмяны, упарты’ – Мсцісл. (Юрчанка).

Услужлівы

Які ахвотна робіць каму-н. паслугі.

паслу́жны прым., *прыслу́жны* прым., *даго́длівы* прым. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *выслу́жны* прым. – Віл. (СЦБ), *услу́жны* прым. – Астр., Гродз., Лід., Лаг. (СПЗБ), *уго́дны* прым. – Віл. (СПЗБ).

Хапун

Той, хто хапае; прагны да нажывы.

хапы́га м. асудж., *тарбахва́т* м., *тарбахва́тка* ж. асудж., *тарбахва́тны* прым., *тарбахва́цісты* прым., *тарбахва́тлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *хапу́н* м., *хапу́га* м. і ж., *хапа́йла* м. і ж. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *ухва́т* м. 'злодзей, хапун' – Шкл. (Мат. Маг.), *сарвіцель* м. – Гл. (Янкоўскі), *ёмец* м. 'хапуга, злодзей, спрытнюга' – Жытк. (ТС).

Хлуслівы

Які гаворыць няпраўду, хлусню.

брахýн м. – паўдн.-усх. з., спарадычна зах.-пал. г. і паўн. р., Астр., Лаг., Валож., Стаўб., Клецк. (ЛАБНГ, Бялькевіч), *брахту́н* м. – Лун. (ЛАБНГ), *брэ́хман* м. – Петр. (Мат. Гом.), *брахло́* н. і м. – Маг. р., Мсцісл., Буда-Каш. (ЛАБНГ, Юрчанка), *брох* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *брахýха* ж. – Чэрв. р. (Станкевіч), *лгун* м., *ілгу́н* м. – паўн.-усх. д., Мін. р., спарадычна гродз.-бар. г., Пруж., Кам., Бяроз., Беластоц. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лыгу́н* м. – Лід., Шчуч., Навагр., Стаўб. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лгач* м. – Іўеў., Кам. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лыга́ч* м. – Шчуч. (СПЗБ), *лгар* м. – Ашм., Ваўк., Латгал. р. (ЛАБНГ, СПЗБ), *лыга* ж. – Гарад. (ЛАБНГ), *лга́чка* ж. – Кам. (СПЗБ), *лгу́нка* ж. – Беластоц. р. (СПЗБ), *угу́н* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч, Юрчанка), *угу́нка* ж., *угу́ння* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *угу́ль* м. – Слаўг. (ЛАБНГ), *му́ця* м. і ж. – Івац., Іван. (ЛАБНГ, НС), *муця́р* м. – Бяроз., Іван. (ЛАБНГ), *му-*

цéль м. – Слон. (ЛАБНГ), *мýцель* м. – Івац. (ЛАБНГ), *муцóн* м. – зах.-пал. г. (ЛАБНГ, НЛ), *муцянка* ж. 'падманшчыца, хітруха, жартаўніца' – Жытк. (ТС), *манцюк* м. – Бар., Круп. (ЛАБНГ, СПЗБ), *манцюшка* ж. і м. – Круп. (ЛАБНГ), *манцéль* м. – Бярэз. (ЛАБНГ), *мантýн* м. – Ганц. (ЛАБНГ), *мань* м. і ж. – Бярэз. (ЛАБНГ), *манéй* м. – Гл., Бабр. (ЛАБНГ, Янкоўскі), *манёк* м. – Чэрв. (ЛАБНГ), *манюк* м. – Лях. (СПЗБ), *манéка* м. і ж. – Гл. (ЛАБНГ, Янкоўскі), *маняка* м. і ж. – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *манюка* м. і ж. – цэнтр. з. (ЛАБНГ, СПЗБ, Варлыга), *матýн* м. – Смарг. (СПЗБ), *матóн* м. і ж. – Бял. (НС), *манькýт* м. – Гл. (Янкоўскі), *мот* м. – Карм. (ЛАБНГ), *матыга* ж. – Гарад. (ЛАБНГ), *маталыга* ж. – Клім. (ЛАБНГ), *хлус* м. – сл.-маз. г., Ушацк., Іўеў., Стаўб., Мядз., Леп., Гл., Бых. (ЛАБНГ, Янкоўскі), *халюк* м. – Навагр. (ЛАБНГ), *клаўса* м. і ж. зневаж. – Паст. (СПЗБ), *хваст* м. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *абмáншчык* м. – паўн.-усх. д., Гродз., Нясв., Пруж., Брэсц., Малар., Стол. (ЛАБНГ), *аммáншчык* м. – Тал., Бял. (ЛАБНГ), *падмáншчык* м. – Клім., Пруж. (ЛАБНГ), *абмáнчыха* ж. – Стол. (ТС), *абмáншчыца* ж., *пóдманка* ж. 'падманшчык, штукар' – Жытк. (ТС), *падманёха* м. і ж. – Клім. (ЛАБНГ), *лахнá* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *круцéль* м. 'падманшчык, махляр' – Пол. (ЛАБНГ), *круціль* м. – Бяроз. (ЛАБНГ), *круцéнь* м. – Карэл. (ЛАБНГ), *круцюн* м. – Кобр. (ЛАБНГ), *брыль* м. – Чав. (ЛАБНГ), *звóднік* м. – Шчуч. (ЛАБНГ), *адлыжны* прым. – Смален. р. (Дабравольскі), *жýлік* м. – Ельск. (ЛАБНГ), *плут* м. 'падманшчык, махляр' – Брэсц. (ЛАБНГ), *чмут* м. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *судлівы* прым. 'схільны да пляткарства, хлусні' – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.).

Чуткі

Уважлівы, спагадлівы, добразычлівы.

чуткі прым. – Стол. (ТС), *чýлы* прым. 'чуткі, жывы' – Віц. р. (Каспяровіч), *лагóдны* прым. 'чулы, уважлівы', *літасцівы* прым. 'чулы, справядлівы' – Лаг. (Варлыга).

Шкадлівы

Які робіць шкоду, небяспечны чалавек, вораг.

шкóднік м., *шкадлíвы* прым. – Віц. р. (Каспяровіч, Нікіфароўскі, Станкевіч), *злыдýх* м. – Гродз., Ваўк., Зэльв. (Сл. Гродз., Сцяцко, Цыхун), *злы́днік* м., *згýбца* м. – Гродз. (Мат. Гродз., Цыхун), *злы́дзень* м. – Чашн., Чэрв., Смален. р. (Станкевіч), *злаўрэ́дны* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт.), *рацíвы* прым. 'шкодны, заўзяты', *пераéзлівы* прым. – Лоеў. (Янкова), *урэ́дны* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *заразлíвы* прым. – мясц. (Насовіч), *збрóдзінь* м. – Лаг. (Варлыга).

Шчодры

Які ахвотна дзеліцца чым-н. з другімі.

шчóдры прым. – Віц. р., Смарг., Кобр. (ЖНС, Каспяровіч, Станкевіч), *падзéллівы* прым. – Гом. (Мат. Гом.), *падзéльчывы* прым. – Бял., Рэч. (НС), *дабрахвóчы* прым., *добрахочы* прым. – Лаг., Глыб., Круп. (СПЗБ, Варлыга), *самадáйка* ж., *маласы́ткі* прым. – Лоеў. (Янкова), *хлебасóльны* прым., *туравéй* м., *туравéйка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка).

Шчыры

Праўдзівы, чыстасардэчны, адкрыты.

шчырáк м., *шчы́ры* прым., *шчы́ранькі* прым. памянш., *шчырýсенькі* прым. памянш. – Смарг., Лід., Стол., Жытк. (ТС, Мат. Гродз., Станкевіч), *безаблыжны* прым. – мясц. (Станкевіч).

Эканомны

Беражлівы, ашчадны, стрыманы.

сцíсклы прым. – Лоеў. (Янкова).

15. НАЗВЫ ЧАЛАВЕКА ПА НЕКАЛЬКІХ ЯКАСЦЯХ

Адзінокі, самотны

адзінéц м. – Валож., Нясв., Бых., Карм., Клец., Стол. (ЛАБНГ), *адзíн* м. – Шум., Тал., Круп., Асіп., Бабр., Ганц., Буда-Каш. (ЛАБНГ), *адзінáк* м. – Малар. (ЛАБНГ), *сам адзíн* м. – Воран. (ЛАБНГ), *самадзён* м. – Кам. (ЛАБНГ), *самóтнік* м. – Валож. (ЛАБНГ), *самýсенькі* прым. – Стол. (ТС).

Бедны, няшчасны

бéдны, бéдненькі прым. – Гл., Мазыр., Мсцісл. р., Гродз. р. (ГЧ, Янкоўскі, Юрчанка, Цыхун, Насовіч), *бядáк* м. 'гаротнік' – Віл. (СЦБ, Насовіч), *бядáка* м. 'гаротнік' – Стаўб. (СЦБ), *бедалáка* аг. 'небарака' – мясц. (Станкевіч), *бедалáха* аг. 'гаротнік' – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *бядняка* м. 'небарака' – Жытк. (ТС), *бідняга* ж. 'бядак, няшчасны чалавек' – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *збядóваны* прым. 'нешчаслівы' – Лід. (Сл. Гродз.), *бяздóльны* прым. – Беш., Віц., Чэрв. (Насовіч, Станкевіч, Каспяровіч, Шатэрнік), *бяздóлны* прым. – Жытк., Зах.-бран. р. (ТС, Растаргуеў), *абяздóлены* прым. – Лаг. (Варлыга), *бяздóльнік* м., *бяздóльніца* ж. – мясц. (Насовіч, Станкевіч, Федароўскі), *нядóльніца* ж. – мясц. (Федароўскі), *няшчáсны* прым. – Бял., Зэльв., Стол., Жытк. (Сцяцко, Мат. дыял. сл., ТС), *няшчáснік* м. – Лоеў. (Янкова), *няшчáсніца* ж. – Жытк. (ТС), *нéшчась* аг. – Бял. (Яўсееў), *бясшчáсны* прым. – Смален. р., Гом. р. (Станкевіч, НЛГ, Насовіч), *страдáльны* прым. – Віл. (Мат. мін.-мал.), *страдáльнік* м. – Жытк., Мсцісл. (ТС, Юрчанка), *страдáльні-*

ца ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *страда́ннік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *стра́дны* прым. – Жытк. (ТС), *страда́льнік* м. – Жытк. (ТС), *стра́днік* м., *стра́дніца* ж. – Жытк., Лоеў., Петр., Мсцісл., Рэч., Стол., Чач., Зах.-бран. р. (НС, ТС, Насовіч, Растаргуеў, Шаталава, Юрчанка, Янкова), *стра́днічак* м. памянш. – Хойн. (ГЧ), *страда́цель* м., *страда́цельніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *страда́цельнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *гаро́тнік* м. – Віц. (Каспяровіч), *гарунóк* м. – Буда-Каш. (Мат. Гом.), *гарю́ша* ж. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *беспрыка́янны* прым. – Краснап. (Мат. Маг.), *непрыка́яннік* м., *непрыка́янніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *нешыхо́ўны* прым. 'няўдачлівы, якому не шанцуе' – Гродз. (СРЛГ), *нідыця́г* м. 'асоба, якая не можа пазбавіцца ад нястачы' – Слаўг. (Н. слсць), *нябо́ж* аг., *нябо́га* аг. – віц.-маг. г., спарадычна Гом. р. і пал. р., Стаўб., Навагр., Клец., Баран., Ушац. (ЛАБНГ).

Бесхарактарны, слабавольны

мя́кіш м. перан. – Гом. р. (НЛГ), *мякі́на* ж. метаф. – Жытк. (ТС), *макля́к* м. – Гродз. (Цыхун), *кісля́к* м. зневаж. 'слабавольны, які не ўмее кіраваць' – Гл. (Янкоўскі), *недалу́гі* прым. – Чэрв. (Шатэрнік), *нявы́валка* м. неадабр. 'чалавек, абыякавы да ўсяго' – Віл. (Мат. мін.-мал.).

Варты, годны; такі, як трэба

ва́рты прым. – Віц., Стол., Жытк. (Каспяровіч, ТС), *ва́рт* прым. – Маз., Стол., Жытк. (ГЧ, ТС), *го́дны* прым. – Віц. (Каспяровіч), *го́жы* прым. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *го́джый* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *гадзя́шчы* прым. – Маз. (ГЧ).

Добры, слаўны

до́бры прым. – Карм. (Мат. Гом.), *дабрэ́янны* прым. экспр. – Маз., Хойн. (ГЧ), *дабра́чы* прым. экспр. – Мсцісл. (Юрчанка), *харо́шы* прым. – Гл., Лоеў., Чач. (Мат. дыял. сл., Янкова), *сла́ўны* прым. – паўн.-зах. з., усх.-маг. р. (Бялькевіч, СПЗБ), *фа́йны* прым. – Гродз., Слон. (НЛ, Цыхун),

хвáйны прым. – Івац. (ЖС), *лю́дскі* прым. – Чэрв. р., Гл. (Шатэрнік, Янкоўскі), *улю́дны* прым. – Жытк. (ТС), *даскунáлы* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *згрáдны* прым. 'прыстойны' – Гом. р. (НЛГ), *здáтны* прым. 'здатны, добры, прыдатны' – Стол., Жытк. (ТС), *ёмкі* прым. 'добры, прыстойны' – Бял. (Мат. дыял. сл.,), *мірскíй, мірскéй* прым. 'выдатны' – Мсцісл. (Юрчанка), *прыстóйны* прым. 'добры, няпрагны' – Лоеў. (Янкова).

Дрэнны, благі.

пагáны прым. – Маз., Буда-Каш., Жытк. (ТС, ГЧ, Мат. Гом.), *пагáньскі* прым. – мясц. (Насовіч), *пагáнец* м. – Гл. (Янкоўскі), *пóгань* м. – мясц. (Насовіч), *нічóгі* прым. – Стол., Жытк. (ТС, Шаталава), *нічагóўка* аг. 'вельмі дрэнны чалавек' – Жытк. (ТС), *я́звіна* ж. – Лаг., Маладз. (ЛАБНГ), *я́зва* ж. – Гродз. (ЛАБНГ), *бры́ды́* прым. – Свісл. (Сл. Гродз.), *кéпскі* прым. – Гарад., Вілен. р., Жытк. (ТС, СПЗБ), *лядáкі* прым. – Гродз. р. (СРЛГ, СПЗБ), *лядáчы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *нявáжны* прым. – Лоеў., Чач. (Мат. апыт., Янкова), *плахí* прым. – Лоеў., Чач. (Янкова, Мат. апыт), *плóхі* прым. – Лоеў. (Янкова), *пусты́* прым. – Жытк., Стол. (ТС), *гад* м. – Гл. (Янкоўскі), *кýрта* аг. іран. 'кепскі, горшы' – Зэльв. (Сцяцко), *ліхí* прым. – Жытк. (ТС), *нядóбры* прым. – Стол. (ТС), *нехарóшы* прым. – Жытк. (ТС), *ніякі* прым. – Лоеў. (Янкова), *нялю́дскі* прым. – Гл. (Янкоўскі), *ягíня* ж. зневаж. 'бессаромная дрэнная жанчына' – Жытк. (ТС).

Лянівы, абібок

апрýда м. – Віц. р. (Каспяровіч, Станкевіч), *абрагóй* м. 'гультай' – Мсцісл. (Юрчанка), *агурэ́нь* аг. – Лаг., мясц. (Станкевіч, Насовіч), *бабáк* м. эмац. 'гультаяваты сыты чалавек' – Мсцісл. (Юрчанка), *бáйбас* м. – Віц. р. (Каспяровіч), *брысь* м. груб., *брысю́га* м. узмацн. 'здаровы, але гультаяваты' – Мсцісл. (Юрчанка), *валíза* аг. – Дзярж. (НС), *злóмак* м. – Лаг. (Варлыга), *кóрмік* м. – Гл. (Янкоўскі), *ля́рва* ж. 'пра здаровую гультаяватую жанчыну' – Гродз. (Цыхун), *мамáй* м. зняваж. 'дужы, здаровы, але неразумны' –

Гл. (Янкоўскі), *навалóка* са свету 'пра чалавека, які не ўмее і не хоча працаваць' – Гл. (Янкоўскі), *сябёр* м. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *трэблó* н. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў).

Неахайны, няўмелы

апусціцель м., *апусціцельнік* м., *апусціцельніца* ж., *апушчэнік* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *ахламóнне* н. зборн. – Мсцісл. (Юрчанка), *баўкýн* н. – Зэльв. (Сцяцко), *бэ́ста* аг. – Слуц. (ЖС), *варэ́ня* аг. – Докш. (Мат. дыял. сл.), *кашлапéнь* аг. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *кéцала* аг. 'марудны, неахайны чалавек' – Драг., Бяроз. (ДСБ), *лакíза* аг. 'бясклапотны, неахайны, апушчаны чалавек' – Гл. (Янкоўскі), *лахýдры* прым. – Гл. (Янкоўскі), *магéра* м. 'неахайны, някемлівы чалавек' – Гл. (Янкоўскі), *марзю́ха* ж. перан. – Гл. (Янкоўскі), *неразгарáка* аг. 'нязграбная, няўмелая асоба' – Капыл. (ЖС), *нягéглік* м. экспр. – Гл., Барыс. (СЦБ, Янкоўскі), *пéцкаль* аг. асудж. 'няўмелая, няспрытная і неахайная ў рабоце асоба' – Мёр. (З нар. сл.), *плёха* аг. асудж., *плёхала* аг. узмацн., *плёхаўка* аг. асудж. – Мёр. (З нар. сл.), *таўмóра* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *тóўла* аг. іран. – Мсцісл. (Юрчанка), *цёпця, цю́пця, цяпця* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *шаламшýй* аг. іран., *шаламшýйка* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *шаламшэ́й* аг. іран – Мсцісл. (Юрчанка).

Недарэка, нязграба

канэ́бух м. неадабр. – Маладз. (СЦБ), *масёха* аг. – Гом. (Н. сл-сць), *нідалэ́нча* аг. асудж. 'недалужны чалавек' – Мёр. (З нар.сл.), *недачупáлле* н. – Чэрв. (ЖС), *недапéр'е* н. – Кам. (ЖНС), *целяпéнь* м. – Леп. (ЖНшС), *шулéпа* аг. – Жытк. (ЖС).

Несумленны, хітры

вілявáты прым. – Ашм. (Сл. Гродз.), *вýрка* м. – Бял. (Яўсееў), *вуркамáн* м., *вуркамáнка, вуркамáнша* ж. – Бял. (Яўсееў), *шэ́льма* аг., *шэ́льміна* аг. – Мсцісл. (Юрчанка).

Нікчэмны, няварты

нікчэ́мны прым. – Жытк., Кобр., мясц. (ЖНшС, ТС, Насовіч), *нікчо́мны* прым. – Жытк. (ТС), *нікчо́ма* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *нікчо́мнік* м., *нікчо́мніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *нікчэ́мнік* м., *нікчэ́мніца* ж. – мясц. (Насовіч), *нікчо́містьі* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *нікудыі́шны* прым. – Зэльв., Жытк., Драг. (Сцяцко, ТС, НЛ), *нікудыі́шні* прым. – Бял. (Мат. Маг.), *нікудыі́шнік* м., *нікудыі́шніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *нічо́гі* прым. – Жытк., Маст. (Мат. Гом., Сл. Гродз.), *апо́рак* м. перан. – Пух. (Мат. мін.-мал.), *апо́ўзнік* м. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *атро́сак* м. асудж. – Барыс. (СЦБ), *благі́* прым. – мясц. (Станкевіч), *бязва́рты* прым. – мясц. (Насовіч, Станкевіч), *галамо́ўза* аг. – Карэл. (Мат. Гродз.), *завале́шчы* прым., *заваля́шчанькі* прым. памянш. – Мсцісл. (Юрчанка), *запрапашчо́ны* прым. – усх.-маг. р. (Бялькевіч), *некары́сны* прым. – Леп. (ЖНшС), *непатрэ́бнік* м., *непатрэ́бніца* ж. – мясц. (Насовіч), *ніякава́ты* прым. – Чач. (Мат. Гом.), *няпэ́ўны* прым. – Чэрв. р. (Шатэрнік), *паплёвішча* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *трант* м. – Леп. (ЖНшС), *шлэ́пар* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *шмарaво́з* м. – Чэрв. (Шатэрнік).

Нягодны, злаўрэдны, нікуды няварты

няго́дны прым. – Глыб., Рас., Тал., Чэрв., Быx., Добр. (ЛАБНГ), *негадзя́шчы* прым. – Светлаг., Лун. (ЛАБНГ), *негадзі́вы* прым. – Гом. р. (НЛГ), *не́гадзь* аг. – Зах.-бран. р. (Растаргуеў), *негадзя́й* м. – Маз., Хойн. (ГЧ), *няўго́жы* прым. – мясц. (Насовіч), *ляда́чы* прым. – гродз.-бар. г., Докш., Гор., Бярэз., Гом., Ельск., Добр. (ЛАБНГ), *ляда́кі* прым. – Навагр., Дзятл., Клец., Капыл. (ЛАБНГ), *ляда́шчы* прым. – Леп., Барыс., Бярэз., Стаўб., Ваўк. (ЛАБНГ, Насовіч), *ляда́шты* прым. – Гродз., Шчуч., Бярэз., Асіп., Раг. (ЛАБНГ, Насовіч), *ляда́шчы* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *ля́да́шшы* прым. – Гар. (ЛАБНГ), *ляда́шны* прым. – Гор. (ЛАБНГ), *ляда́ек* м., *ляда́йка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *благі́* прым. – спарадычна паўн. ч., паўн.-зах. з. (ЛАБНГ), *благе́й* прым. – Віц. (ЛАБНГ), *дрэ́нны* прым. – Верхнядзв., Касц.,

Рэч. (ЛАБНГ), *кéпскі* прым. – Тал., Бых., Клім., Кам., Драг., Добр. (ЛАБНГ), *ліхí* прым. – Бяроз., Кобр. (ЛАБНГ), *нічóгі* прым. – Кам., Драг., Іван., Пін. (ЛАБНГ), *пагáны* прым. – Кобр., Пін., Маз. (ЛАБНГ, Насовіч), *плахí* прым. – Люб., Рэч. (ЛАБНГ), *плахóй* прым. – Арш. (ЛАБНГ), *плахéй* прым. – Мсцісл. (ЛАБНГ), *бéстыя, бéсціяг* аг. – Стол., Жытк. (ТС), *гáдкі* прым. – Касц. (ЛАБНГ), *паскýдны* прым. – Касц. (ЛАБНГ), *нядóбры* прым. – Шум., Віл. (ЛАБНГ), *бéзлюдзь* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *брыдзіна* аг. эмац. – Мсцісл. (Юрчанка), *гунцвóт* м. устар., экспр. – Гродз. р. (Цыхун), *зацінлівы* прым. – Валож. (ЛАБНГ), *злакаянны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *злакаéннік* м., *злакаéнніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *злаўрэ́днік* м., *злаўрэ́дніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *злаўрэ́дзіна* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *злыйдýх* м. асудж. – Мсцісл. (Юрчанка), *злыйдýшны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *мярзя́ва* аг. груб. – Лоеў. (Янкова), *нікудáшні* прым. – Бяроз. (ЛАБНГ), *нéпрас* м. – Жытк. (ТС), *некаéннік* м., *некаéнніца* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *некая́нны* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *ieралóга* аг. – Жытк. (Мат. Гом.), *пералóжны* прым. – Жытк. (Мат. Гом.), *пранцавáты* прым. – Слуц. (ЖС), *прахвóст* м. – Стол. (ТС).

Няўдалы, нялюдскі

няўдáлы прым. – мясц. (Насовіч), *недалýга* аг. – Бял. (Яўсееў), *неўздалю́га* аг. – Чач. (Мат. апыт.), *неўдалю́га* аг. – Гом. р. (НЛГ), *неўдáтны* прым. – Стол., Жытк. (ТС), *неўдáчны* прым. – Стол. (ТС), *грыбацýй* м., *грыбацýйка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *непутнэ́й* прым., *непутны́й* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *непуццё* н. – Мсцісл. (Юрчанка), *некульця́пісты* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *нялю́дскі* прым. – (СПЗБ), *папіхáйла* м. асудж. ’невук, няўдаліца’ – Бял. (Яўсееў), *унéданы* прым. – Стол. (ТС).

Прайдоха, злыдзень, прайдзісвет

злы́дзень м. зневаж. – мясц. (Насовіч), *злы́дня* ж. – Крыч. (Мат. Маг.), *нéлюдзь* аг. – Зэльв. (Сцяцко), *craíк, басячы́д-*

ла м. экспр. – Слон. (ЖНС), *лапу́н* м. ’валацуга’ – Жытк. (ТС), *матыліца* ж. ’ветрагон’ – Жытк. (ТС), *прайдзісве́т* аг. – мясц. (Насовіч), *нівіру́шны* прым. – Мядз. (Н. сл-сць).

Пусты, несур’ёзны

пустэ́ча аг. – Раг., Круп. (Мат. дыял. сл., Мат. мін.-мал.), *пусты́ня* аг. – Валож. (Мат. мін.-мал.), *пу́сташны* прым. – мясц. (Станкевіч, Насовіч), *верціхво́ст* м. – Мсцісл. (Юрчанка), *пасвісцёл* м. – Брэсц. (НЛ), *кру́чаны* м. ’чалавек з непастаянным характарам’ – Капыл. (З нар сл.).

Шчаслівы, удалы

шчаслі́вы прым. – Гл., Жытк. (ТС, Янкоўскі), *шча́сны* прым. – Віц. р., Жытк. (Каспяровіч, ТС), *шчаслівýха* ж. ’шчаслівая жанчына, шчасліўіца’ – Астр. (Сл. Гродз.), *уда́лы* прым. ’прыгожы, спрытны, а таксама такі, якому шанцуе’ – Чэрв. р. (Шатэрнік), *удале́ц* м. ’удалы чалавек’ – Жытк. (ТС), *уда́лечка* ж. ’удалая жанчына’ – Смален. р. (Дабравольскі), *удалі́на* м. і ж. ’удалы ва ўсім’ – Мёр. (З нар. сл.), *разуда́ліца* м. і ж. ’удалец, удалая асоба’ – Мсцісл. (Юрчанка), *памы́слы* прым., *памы́сны* прым. ’удалы’ – Мядз., Стаўб. (СЦБ), *таланлі́вы* прым. ’удачлівы’ – Гом. р. (НЛГ, Мат. апыт.), *зада́чны* прым. ’удалы’ – Ушац. (ЖНС), *лёсы* прым. ’шчаслівы, здатны’ – Лід. (Мат. Гродз.).

Удалы, здольны

ёмкі прым. ’спрытны, удалы, здаровы, моцны’ – Добр., Карм., Гом., Чач., Буда-Каш., Жлоб. (Мат Гом.), *заліхва́цкі* прым. – Добр. (Мат. Гом.), *здо́льны* прым. – Кам. (ЖНшС), *путны́* прым. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *путнэ́й* прым. – Мсцісл. (Юрчанка).

Упарты, задзірысты

убо́іна аг. – Валож., Зэльв. (Сцяцко, ЖС), *убо́йна* аг. – Бял. (Мат. дыял. сл.), *шкару́да* м. рэдка ж., *шкару́дка* ж.,

шкару́дніца ж. ’вельмі задзірыстая, упартая асоба’ – Мсцісл. (Юрчанка), *шкару́длік* м., *шкара́днік* м. ’вельмі задзірысты, упарты чалавек’ – Мсцісл. (Юрчанка), *шкару́джа́ннік* м., *шкару́джанніца* ж. ’вельмі задзірыстая, упартая асоба’ – Мсцісл. (Юрчанка), *шкаранджа́ннік* м., *шкаранджа́нніца* ж. ’той, хто ўпарціцца’ – Мсцісл. (Юрчанка), *асёл* м. перан. асудж. ’тупы, упарты чалавек’ – Мсцісл. (Юрчанка), *асліна* аг., *аслю́га* аг. – Мсцісл. (Юрчанка), *гаму́рлівы* прым. – Мсцісл. (Юрчанка), *дзяркл́івы* прым. – Гл. (Янкоўскі), *дунду́к* м. асудж., *дунду́чка* ж. – Мсцісл. (Юрчанка), *заске́ма* ж. ’упарты, помслівы чалавек’ – Гродз. (Цыхун), *насты́рны* прым. ’упарты, уедлівы’ – Буда-Каш. (ЛАБНГ), *нату́рысты* прым. – Смален. р. (Дабравольскі).

ПРАДМЕТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК

Б

В

Г

Д

Е

Ё

Ж

З

I

К

Л

М

П

Р

С

У

Ф

Х

Ц

Ч

Ш

Э

Ю

Я

ЗМЕСТ

Даведачнае выданне

ЧАЛАВЕК

ТЭМАТЫЧНЫ СЛОЎНІК

Складальнікі:

Вера Дзмітрыеўна Астрэйка,
Наталля Міхайлаўна Бунько,
Марына Анатольеўна Ісачанкава і інш.

Тэхнічная падрыхтоўка рукапісу:

В. І. Крупко

Рэдактар *Т. С. Клімовіч*
Мастак *В. А. Жахавец*
Мастацкі рэдактар *В. М. Жук*
Тэхнічны рэдактар *Т. В. Лецьен*
Камп'ютэрная верстка *В. А. Таўстая*

Падпісана ў друк 16.05.2006 г. Фармат 84×108$^{1}/_{32}$. Папера афс. № 1. Гарнітура Times New Roman. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 30,24. Ум. фарб.-адб. 30,66. Ул.-выд. арк. 26,2. Тыраж 200 экз. Заказ 1352.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука». ЛИ 02330/0131569 ад 11.05.2005 г. 220141. Мінск, вул. Ф. Скарыны, 40.

ААТ «Баранавіцкая ўзбуйненая друкарня». ЛП № 02330/0131659 ад 02.02.2006 г. 225409. Баранавічы, вул. Савецкая, 80.

Чалавек : тэмат. слоўн. / Нац. акад. навук Беларусі,
Ч-16 Ін-т мовазнаўства імя Я. Коласа ; склад. В. Дз. Астрэйка [і інш.] ; навук. рэд. Л. П. Кунцэвіч, А. А. Крывіцкі. – Мінск : Бел. навука, 2006. – 573 с.

ISBN 985-08-0715-6.

Слоўнік уключае выбраныя з розных крыніц рэгіянальныя беларускія народныя назвы, якія характарызуюць чалавека як грамадскага дзеяча, вызначаюць яго адносіны да працы, да людзей, падкрэсліваюць яго фізічныя і псіхічныя якасці і г. д.

УДК 811.161.3'374.3
ББК 81.2Беи-4

ISBN 985-08-0715-6
9 799850 807150